¶ Quinta recognitio atq3 additio ad Grāmaticen Sulpitianam Cum textu Ascensiano in q̄pluribus locis presertim de syllabarum quantitate et de figuris et preceptis orthographie illustrato emūcto atq3 aucto: nullo prorsus vtili detracto.



¶ Jodocus Badius Ascensius magistro Dauidi Lauxio atrebatensium ludimagistro: Et amico cum primis dilecto. S. D.

BEne se habet res nostra Lauci suauissime. Sulpitius noster meminit sociis era. Indẽnesq bibliopolas oĩs reddidit quocirca rursus se chalcographie nr̃e credidit: ea tñ lege vt maior lucidior: veraciorq exeat. Fit autem maior: q̄m contextũ metricum de graduum formatione: deq verborum constructione locis suis inseruimus. Erit lucidior q̄m autẽ epistole cõponẽde cõmentariolis nostris elucidauimus. Erit quoq veracior quia mendis plusculis tersus. Exit demũ hilarior: q̄m in sinũ tuũ hominis ꝛ̄ doctissimi et amicissimi abs quo se honorificentissime acceptum gaudet: honorificentius tñ suscipiendũ iam pridem gestit ꝙ tuo auspicio tuoq nomini dicatus ad te redeat. Cura igit̃ ne frustra in te spem collocasse queratur. Vale rursus ad Idus Aprilis Anni. M. D. X.

¶ Pomponii Leti tetrastichum.

Nostra palemonias non optant secula chartas:
  Quin legitis culti munera Sulpitii.
His brenis arte labor: iuuenes iam pandite velã:
  Sulcabit tuto flammine lynter aquas.

¶ Bart. Platini viri clarissimi Epigramma.

Qui vis ad letam pueros perducere frugem:
  Illos Sulpitii lactea verba doce.
Que sunt de veterum libris decerpta probatis:
  Judicioq noui vera reperta choꝛi.
Franget in his audax genuinum sepe malignum,
  Nobile tentarit ledere si quis opus.

¶ Martini Philetici carmen.

Quisquis es et doctus fieri sermone latino.
  Multaq sub paruo codice posse cupis
Sulpitij precepta legas: artisq libellos:
  Et via fac laudis prima sit ista tue.
Quicquid grammatici per mille volumina quondam
  Scripserunt veteres: hoc breue monstrat opus.

¶ Einsdem distichum.

Dgmata Sulpitij toto celebrentur in orbe:
  Atq sit in pretio docta minerua suo.

¶ Finis.

Examen Sulpitianum.

¶ Joannis Sulpitij Verulani viri clarissimi de octo partibus orationis libellus vtilissimus.

Et primum Eiusdem Epigramma.

Hec que sunt nostri preludia parua libelli
  Discat donati post elementa puer
Quem si emendatum docuit pia cura magistri
  Vtilius potuit nempe doce re nihil.

¶ De grammatica ⁊ eius partibus.

GRammatica est recte loquele recteqꝫ scripture scientia que in vsu ratione auctoritateqꝫ constat.

¶ Ascen. Aulus Gellius lib. noctiũ atticaꝝ. ix. et cap. iiij. docet etiã natura cõstare dicẽs. Noĩa verbaqꝫ nõ positũ fortuitu: sed quadã vi et ratione nature facta esse publius Nigidius in grãmaticis cõmentarijs docet. Ex quibus hoc visum est lepidũ ⁊ festiuũ. Vos inquit quũ dicimus motu quodã oris cõueniente cũ ipsius vbi demonstratione vtimur ⁊ labias sensim ꝓmores emouemus ac spm̃ atqꝫ aĩam porro versum ⁊ ad eos quibuscũ sermocinamur intẽdimus. At cõtra quũ dicimus. Nos neqꝫ ꝓfuso intentoqꝫ flatu vocis: neqꝫ ꝓiectis labijs ꝓnũciamus: sed ⁊ spm̃ ⁊ labias quasi intra nosmetipsos coercemus. Hoc idem fit in eo quod dicimus Tu et Ego. Tibi et mihi. Hec illi. Nec dubiũ est multa esse quasi natura vocabula. Adnotãdũ aũt est antiquos labias dixisse gñe feminino. Sane vsu cõstat grãmatica cũ potius peritoꝝ consuetudo loquendi q̃ ars grãmatica seruatur: vt quas credis esse has nõ sunt vere nuptie: ⁊ id genus alie dicẽdi forme. Ratione vero verbi regulas analogie sequimur: vt hic silex silicis sicut hic codex dicis. Authoritate vero vbi omissis regulis authores sequimur: vt si dicas cũ Virgilio dura silex. ⁊ amare corticis. Aut indignus auorum aut quid simile.

¶ Grãmatice partes sunt quattuor. Littera. Syllaba. Dictio: et oratio. Littera est minima pars vocis cõposite ex litteris que scribi potest indiuidua et dr̃ a litura vel a legendo: quasi legittera: q: legendi iter ꝑbet. Lr̃is accidunt tria nomen quo appellantur: figura qua depinguntur: potestas qua valent. Lr̃e in hoc distant ab elementis q: elementa ꝓprie sunt ipse litteraꝝ ꝓnunciationes. Lr̃e vero figure: sed confunduntur. Lr̃e sunt in alphabeto due ⁊ vigiti. a. b. c. d. e. f. g. h. i. k. l. m. n. o. p. q. r. s. t. v. x. y. z. Ex his quinqꝫ sunt vocales. a. e. i. o. u. Vocales ideo dicte quia plenam per se vocem faciunt. y. vocalis greca est: ⁊ in grecis scribitur dictiõibus: vt Tityrus. Ceteras cõsonantes appellamus quasi cum vocalibus sonantes. Sunt autem sexdecim. b. c. d. f. g. l. m. n. p. q. r. s. t. x. z. h non est littera: sed aspirationis nota. Consonantes diuiduntur in mutas ⁊ semiuocales. Mute sunt nouem. b. c. d. f. g. k. p. q. t. Mute autem ideo dicte: q: respectu aliarum litterarum parum sonant.

¶ Semiuocales sunt septẽ. l. m. n. r. s. x. z. Ideo dicte semiuocales: q: plenã vocẽ nõ hñt. Ex his due sunt liquide. l. ⁊ r. Aliqñ etiam m. ⁊ n. Quas ideo liqdas appellamꝰ quia post mutas posite faciũt ꝑcedentẽ syllabã breuẽ esse cõem: vt pharetra.

¶ Diphthongus est conglutinatio duarum vocaliũ vim suam retinentium in eadẽ syllaba. Diphthongi sunt quattuor. ae. oe. au. eu. Harum due scribuntur ⁊ non proferuntur. ae ⁊ oe. vt aeneas et foenum in quibus tantum e profertur. Au et eu scribuntur et proferuntur vt Audio et Euge.

¶ Syllaba est vox lr̃alis. que sub vno accẽtu ⁊ vno spũ indistanter ꝓfertur. Accidũt syllabe quattuor. Tenor. Spũs. Tempus: ⁊ numerus litteraꝝ. Tenores. i. accẽtus sunt tres. Acutus: grauis: ⁊ circũflexus. Spiritus duo sunt. Asper et leuis. Tẽpora tria. Breue/longũ/ ⁊ cõe. Numerus: qua syllaba constare potest ab vna ad sex lr̃as: vt a ab abs: stra trans stirps. Dictio est minima pars orationis ꝯstructe. i. in ordine

Oratio · posite. pars autē quantū ad totū intellectū. Oratio est ordinatio dictionū congruā perfectāq; sententiā demonstrans. Oratio est duplex: sc; grāmatica que cōstare potest ex noie ꝛ verbo: ꝛ rhetorica que cōstat ex sex partibus. Pars oratiōis est vox indicans mentis cōceptū. Partes orōnis sunt octo. Nomen. Verbū. Participiū. Pronomen. Prepositio. Aduerbiū. Interiectio: ꝛ Cōiunctio. Ex his prima illa quattuor sunt declinabilia. Reliqua vero non declinantur. Nomen et pronomen declinantur per casus. Verbum per tempora ꝛ modos. Participiū per tempora ꝛ casus.

De nomine.

Nomē. Nomen est pars orationis cum casu que corporis aut rei cōmunem qualitatem propriā ve significat. Nomini quot acciduͬt? Quinq;. Species. Genus. Numerus. Figura. Casus. Additur et qualitas. vn̄.

proprium. Nominum aliud proprium: aliud appellatiuum. Proprium nomen est quod naturaliter vniuscuiusq; priuatam substantiam et qualitatem significat.

Propriorum noim quattuor sunt spēs. Pronomē. Nomen. Cognomē: ꝛ Agnomen. Pronomē est qđ ꝑponit noi differētie vel amicitie causa: vt Quintus. Aulus. Titus. Nomē est ꝓprie vniuscuiusq; suū: vt Cecilius. Cognomē est cognatiōis nomē: vt Scipio. Agnomē est q̄ ab aliq̄ euētu imponit: vt Numidicus. Torqtus. Aphrican⁹.

Appellatiuum. Appellatiuum est quod naturaliter cōmune est multorum quos eadem substantia siue qualitas. siue quantitas generalis et species iungit. Generalis vt animal corpus. Specialis vt homo lapis.

Species. Species est qua dinoscitur primitiuum a deriuatiuo. Species nominū due sunt. Primitiua vt mons. Deriuatiua vt montanus.

Substantiuum Adiectiuum. Nominum aliud adiectiuum. aliud substantiuū. Substantiuū nomen est cui preponitur vnum articulare tantū: vt hic poeta. vel duo ad summū. vt hic ꝛ hec homo. Adiectiuum nomen est cui preponūtur tria articularia vel coniuncta vel diuisa. Cōiuncta vt hic et hec ꝛ hoc felix. Diuisa vt hic ꝛ hec omnis ꝛ hoc omne. Est etiā illud quod variatur per tres diuersas voces. vt bonus/na/num.

Adiectiuorum tres species sunt. Alia enim perfecta sunt voce constructione ꝛ significatione vt felix ꝛ albus/alba/album. Alia in voce deficiūt vt pauper. Alia in significatione: vt omnis nullus quis ꝛ cetera que imperfecta dicuntur.

Cōmunes propriorum appellatiuorūq; species vt censet Priscianus: he sunt. Corporale quod corpus significat vt lapis. Incorporale quod incorporeū vt anima virtus. homonymū quod vna voce diuersa significat vt nepos. Synonymū quod cū diuersum sit voce idem significat vt ensis gladius mucro.

Appellatiuorum ꝓprie species sunt decē ꝛ octo. Adiectiuū est qđ adijcit ꝓprijs vel appellatiuis: ꝛ significat laudē vel vituperationē vel mediū vel accidens vnicuiq;.

Ascen. Plenius ꝛ magis ad rem describit hic adiectiuū q̄ prius. Nō eni ideo nomē est adiectiuū q̄ ei tria articularia ꝑponunt: s; q: adiectiuū est ideo tria articularia exigit. Est eni adiectiuū q: substātiuo adijcit vn̄ adiectiuū diceret q: substātiuo adijcit ꝓprietatē aut accidens. Quia vero adijcit ideo cōformari debet substātiuo. Si itaq; substātiuū triū reperitur generū oportet etiā totidē esse: nisi vox refraget.

Ad aliquid nomen est qđ sine intellectu illius ad qđ dr̄ ꝓferri nō potest: vt pater filius. Quasi ad aliquid est quod cū significet aliqđ contrariū aut adherens tamen non etiam illud significat ex quo accipit denominationē: vt dies nox. Gentile quod gentem significat: vt grecus: italus. Patriū quod a patria sumitur: vt romanus. Interrogatiuum: quod cū interrogatione profertur vt qualis? Infinitū quod incertū quid significat vt quis? Relatiuum quod refert aliquid: vt alius. Collectiuū quod in singulari multitudinē significat vt populus. Diuiduū: quod a duobus vel pluribus ad singulos refertur vel ad plures in numero pari: vt vterq;: bini trini. Fictitiū est quod in species diuidi potest vt animal. Speciale. quod a genere diuidit vt homo. Ordinale quod ordinē significat: vt primus. Numerale quod numerū demonstrat vt duo. Absolutum quod per se plenū est: vt ratio. Temporale quod tempus ostendit: vt mensis. Locale quod locum aut spacium indicat: vt longinquus.

Species deriuatiuorum. Species deriuatiuorum sunt he. Patronymicū. Possessiuū. Cōparatiuū. Superlatiuū. Diminutiuū: ꝛ Denoīatiuū. Verbale. Participiale: ꝛ Aduerbiale. Ex his quia reliqua suo loco dicemus/nūc hec nosse sit satis. Possessiuū est quod cū gtō pricipali

significat aliqd ex his q̄ possident. Diminutiuū est qd diminutionē sui primitiui absolute demonstrat. Denoīatiuū est generaliter om̄e qd a primitiuo noīe deriuatur. Uerbale quod a verbo vt amator. Participiale qd a participijs: vt amādus. Aduerbiale quod ab aduerbijs. vt crastinus. ¶ Genus est discretio sexus.

¶ Genera noīm sunt septē. Masculinū: vt hic poeta. Femininū: vt hec musa. Neutrū: vt hoc scamnū. Cōmune: vt hic ⁊ hec homo. Omne: vt hic ⁊ hec ⁊ hoc felix. Promiscuū seu epicenū: vt hic passer. Incertum seu dubium: vt hic aut hec dies.

¶ Articularia sm gn̄a ⁊ numeros ab hic hec hoc ꝓ noīe sumim⁹. Articulare est vox sequentē casū ⁊ numerū indicans. O ⁊ heus aduerbia sunt ⁊ ꝓponunt oībus vctis.

¶ Numerus est dictionis forma qui discretionem quantitatis facere potest. Numeri in omni parte orationis declinabili duo sunt: singularis et pluralis. Singularis: vt homo. Pluralis: vt homines.

¶ Figure nominum sunt tres. Simplex: vt animus. Composita: vt magnanimus. Decomposita: vt magnanimitas. ¶ Ascensius. Nomen est simplicis figure quia nō potest diuidi in duas vel in plures partes intelligibiles prioris sensus capaces. Composite quia potest sic in duas diuidi. Decomposite: quia de dictione composite figure deducitur licet ipsa non componat vt magnanimitas a magnanimus. imbecilitas ab imbecillus. ¶ Casus est declinatio nominis: vel aliarū casualium dictionū: que sit maxime in fine. ¶ Casus sunt sex. Nominatiuus qui ⁊ rectus. Genitiuus qui ⁊ patrius ⁊ possessiuus. Datiuus qui et cōmendatiuus. Accusatiuus qui ⁊ causatiuus. Uocatiuus qui et salutatorius. Ablatiuus qui ⁊ comparatiuus ⁊ latinus dicitur. Ex his vnus est rectus: videlicet nominatiuus. ¶ Obliqui sunt quattuor. Genitiuus. Datiuus. Actūs et Ablatiuus. Uocatiuus vero est per se vocandi casus.

¶ Declinatio est inflexio nominis. Sunt autē declinationes nominum quinq̧. Prima que facit genitiuum in ae diphthongum: vt poeta poetae. Secunda in i: vt dn̄s domini. Tertia in is: vt pater patris. Quarta in us vel in u: vt visus visus: et cornu cornu. Quinta in ei diuisas syllabas: vt dies diei: res rei.

¶ De verbo.

Verbū est pars orōnis cū tēporibus ⁊ modis sine casu actiōis vel passionis: vel vtriusq̧ vel neutrius significatiuū. ¶ Genera verboꝝ sunt quinq̧. Actiuum. Passiuū. Neutrū. Cōmune: ⁊ deponēs. Tēpora vboꝝ sunt tria. Presens. Preteritū et Futurū. Sed p̄teritū rursus diuidit in tria. In p̄teritū impfectū. In p̄teritū perfectū: ⁊ in preteritū plusq̄perfectū. Presens tēpus ꝓprie dicitur cuius pars p̄terijt pars futura est vt docet Priscianus: qd fallit in vbis substātiuis ⁊ vocatiuis.

¶ Modus est diuersa inclinatio animi: varios eius affectus demonstrans.

¶ Modi verborum sunt quinq̧. Indicatiuus qui et diffinitiuus dicitur. Imperatiuus qui et precatiuus. Optatiuus qui et desideratiuus. Subiunctiuus qui et coniunctiuus. Infinitiuus qui et infinitus.

¶ Species sunt due. Primitiua vt amo. Deriuatiua vt amaturio.

¶ Figure sunt tres. Simplex vt taceo. Composita vt conticeo. Decomposita vt cōticesco. ¶ Coniugatio est consequens verborum declinatio.

¶ Cōiugationes verboꝝ sunt quattuor. Prima q̄ in secūda ꝑsona p̄sentis indicatiui habet a ante s ⁊ ris: vt amo amas: et amor amaris. Scd̄a q̄ habet e ante s et ris: vt doceo doces ⁊ doceor doceris. Tertia q̄ habet i breuē an̄ s ⁊ e ante ris: vt lego legis et legor legeris. Quarta q̄ hʒ i ꝓductū ante s ⁊ ris: vt audio audis ⁊ audior audiris. Uerba q̄ has ꝯiugationes nō sequunt appellant anormala: vt sū/volo/fero/⁊ edo.

¶ Persone in vbo sunt tres. Prima vt amo. Scd̄a vt amas. Tertia vt amat: ⁊ similiter in plr̄. Prima ꝑsona ideo ꝓponit alijs: q: ipsa de se loquit: ⁊ ꝑ seipsam ostendit. Secunda ideo scd̄a ponit q: est ad quā quis loquitur. Tertia vero vltima: quia est de qua sequitur. ¶ Numeri sunt duo. Singularis vt amo. Pluralis vt amamus.

¶ De participio.

Participiū est pars orōnis q̄ pro vbo accipit a quo deriuat. et gen⁹ ⁊ casū hʒ ad similitudinē noīs ⁊ accidentia verbi absq̧ discretione ꝑsonaꝝ et modoꝝ.

¶ Ascen. Personarum intellige verbalium. Nam nominales habet. Uocatiui enim secunde sunt persone: ⁊ reliqui tertie per euocationem tamen prime: et secunde adduntur: vt ego amatus fastidio. Tu amans fastidiris.

Genera noīm
numero.
figure.
Casus.
declinatio
verb[o]
Genera verbor
Modus.
Species.
figure.
Coniugatio.
persone
numeri.
participiū.
nota.

¶ Genera participiorum sunt quattuor. Masculinum vt amatus. Femininum vt amata. Neutrum vt amatum. Omne vt hic et hec et hoc amans. ¶ Casus sunt sex: vt in nomine. ¶ Tempora participiorum sunt tria. Presens cũ imperfecto vt amans. Perfectũ cũ plusquamperfecto vt amatus. Futurũ vt amaturus amandus. ¶ Figure participiorum sunt due. Simplex vt legens. Decõposita vt perlegens. ¶ Ascen. Priscian⁹ etiã cõposite figure cẽset participia vt dicet in de participiorum constructione. ¶ Participia declinant vt noĩa preter pauca q̃ descẽdũt a verbis quarte cõiugationis i eo desinẽtib⁹: q̃m mutãt primas duas vocales i eu vt iens eũtis. quiens queũtis.

¶ De pronomine.

PRonomen est pars orationis: que pro nomine proprio vniuscuiusq rei accipitur personasq finitas recipit. Videtur etiã pro appellatiuis poni aliter frustra pluralem haberet: preterea cũ dico mea amisi nõ de proprijs nominibus loquor: nec refero ea dicens ea que patior cõmerui. etc. ¶ Genera sunt quinq. Masculinũ vt hic. Feminũ vt hec. Neutrũ vt hoc. Cõmune vt nostras. Omne: vt ego tu sui. ¶ Figure sunt due. Simplex: vt is. Composita: vt idem: quod cõponitur ex is et demum. Solum identidẽ decomposite figure est. ¶ Persone sunt tres. Prima vt ego. Secũda vt tu. Tertia vt ille. Ideo prima et secunda persona vnica tantũ pronomina habẽt: quia non egent diuersis vocibus quoniã semper presentes intersunt et demonstratiue. Tertia vero persona ideo plura habet pronomina: qui a modo demõstrat: vt hic. modo refert: vt iste. modo presens est: et vicina: vt iste modo absens et longe posita: vt ille. Si eni super oẽs alias partes orationis finit personas pronomen rectissime tertiarũ quoq personarũ differẽtia distincte profertur que plurimas habet diuersitates. Pronomen est prime persone quia demonstrat aut refert rem de se loquentẽ. vt ego qui curro moueor. Secunde quia demonstrat aut refert rem ad quem fit sermo. vt tu qui curris moueris Tertie quia demõstrat aut refert rem de qua fit sermo: vt is qui currit mouet. Pronoia nõ sumũt articularia in declinatione: sed nostras et vestras non tanq pronoia assumpserũt: sed quia sequuntur declinationẽ nominũ tertie declinatiõis. Ego et tu ideo genera habuere cõfusa: quia cũ demõstratiua sint: secũ genera ostendũt. Modi declinationis pronominũ sunt quattuor. Primus cõtinet tria pronoia. ego/tu/sui. Secũdus quinq. ille/ipse/iste/hic/et is. Tertius quinq. me⁹/tuus/suus/noster/et vester. Quartus duo. nostras et vestras. et iterrogatiuũ relatiuũ ac ifinitiuũ cuias. Pronoia primi et secũdi modi: sunt primitiua. Reliqua vero deriuatiua ipse/ipsa/ipsũ. ideo nõ facit ipsud in neutra voce: sicut istud et illud: quia veteres dicebãt ipsus/ipsa/ipsum.

¶ De prepositione.

PRepositio est pars orationis indeclinabilis: que preponitur alijs partibus orationis. Per appositionẽ vt corã deo. Per cõpositionẽ: vt indoctus. ¶ Prepositioni secundũ Donatum accidit tantũ casus: nõ quod alicuius casus sit: sed quod casui deseruit. Additur ab alijs figura et ordo. Est eni cõposita prepositio. vt aduersus: est simplex: vt ad. Est prepositiua: vt ad. subiũctiua vt versus. Est cõmunis vt tenus propter inter. etc.

¶ De aduerbio.

ADuerbium est pars orationis indeclinabilis: que adiecta verbo significationẽ eius explanat atq implet. ¶ Species eius due sunt. Primitiua vt clam. Deriuatiua vt clanculũ. ¶ Significationes sunt multe: vt Qualitatis. Temporis. Similitudinis. Quantitatis: et similia. ¶ Figure sunt tres. Simplex vt diu. Composita vt interdiu. Decomposita vt imprudenter.

¶ De interiectione.

INteriectio est pars orationis indeclinabilis: que mentis affectũ significãs: interiacet alijs partibus orationis. Interiectioni accidit significatio tantũ.

¶ De coniunctione.

COniunctio est pars orationis indeclinabilis cõiũctiua aliarum partiũ orationis. ¶ Cõiunctioni accidũt tria. potestas/figura/et ordo. Potestas est vis que cõiũgit/approbat/affirmat/cõtinuat/et similia peragit. ¶ Figure sunt due. simplex vt et. cõposita vt etenim. Ordines cõiunctionũ sunt tres. prepositiuus/suppositiuus/et cõis.

¶ Finis.

Examen de octo partibus orationis.

¶ Jannis Sulpitii Uerulani viri eruditissimi de arte grammatica opusculum compendiosum et utile.

¶ Clarissimo viro Falconi Simbalo Patricio Romano Protonotario apostolico apostolicique fisci custodi Joannes Sulpitius Uerulanus. Salutē.

SEcundā hoꝝ libroꝝ editionē: eo tibi dicare cōstitui sapiētissime Falco: q͡ mirifice me delectauit tua illa cura et pietas qua in instituendis domesticis uteris Qui quidem vel hoc vn͡o felices appellare se possunt: q͡ apud te sibi viuere contingit. In fratris enim filios paternum: in famulos velut patrui animum geris. Ut habeat igitur pietas talis: quo nō modo eos qui charissimi sunt ad litteras excitet: sed etiam q͡ Romanis et exteris tradere: q͡ꝫ plurimosq͡ꝫ: vt tuus est mos: valeat promereri: letus accipe munusculum quod offerimus. Sed vtinā vt erit presertim Lucio in presentia satisfactum: sic haberemus dignum aliquid quod Francisco eius fratri posses subministrare. De quo quid tibi nunc dicam? Profecto quum eius acumen: quum feruens studium: tam in nostra oratoria: q͡ꝫ in iuris facultate percipiēda: quū animi candorem/ quum denique sanctos mores inspicio: illud ausim de eo quod Nasice ascribitur iudicare: eum eloquentia primum iuris scientia consultissimum: ingenio vero sapientissimum fore. Sed spero me oportune meditaturum quod huic etiam aliqundo sis traditurus.

¶ Eiusdem epigrāma ad discipulum.

Fundamenta cupis latine qui noscere lingue:
  Artibus vt doctis inuigilare queas
Hac iter est. te calle breui paruoque labore
  Perducam. fausto syde carpe viam.
Nomina per casus: nam te variare docebo.
  Hinc sibi quod seruent nomina queque genus:
Post hec de verbis et formis pauca locutus:
  Preteritis tradam iuncta supina suis.
Postremo vt verbis deceat te iungere casus:
  Construere et partes federe quasque suo.
Ergo age vt ad letam venias puer optime frugem:
  Sulpitij discas hec monumenta tui:

5. 9

De declinatione nominū orthoclitorum.

¶De nominatiuo prime declinationis.



Quintuplices forme declinat nomina recte:
Quarum prima suis dabit as es am vel a rectis
Sunt quoqꝫ lecta per e sed ea inter greca re
quire.

Prime declinationis noīa: siue latina siue greca: aut in a: aut in as: aut in es: habent singulares ntōs. In a terminata tam masculina: q̄ꝫ feminina: q̄ꝫ cōia sunt: vt hic poeta: hic scriba: hec roma: hec musa: hic ⁊ hec aduena: celicola. Ex neutris quibus secundū hāc declinationē vetustissimi vtebant solū polenta: vt Ouidij testimonio infra docebimus: in vsu remansit. Nam scdm tertiā declinationē modo variant. In as ⁊ in es greca sunt tm̄ ⁊ masculina: vt hic eneas hic anchises hic boreas hic cometes. In am barbara: vt adam. ¶Ascen. In am quia barbara pn̄t addita us sylla ba fieri latina ⁊ secūde: vt abraham abrahamus. Sicut Isaac isaacus. Joseph iosephus. ⁊c̄. ¶In e grecanica sunt de quibus in fine loquetur: vt libye penelope.

¶De genitiuo ⁊ ~~ablatiuo~~. datiuo.

E diphthongatum patrio damus atqꝫ datiuo
Sed patrio dedit as atqꝫ ai sepe vetustas.

¶Genitiui ⁊ datiui in ae diphthongon finiūtur: vt huius et huic poete. Ueteres tamen genitiuo femininorum in a desinētia: plerūqꝫ in as more greco terminarūt: vt huius familie et familias: et in ai: vt aulai pro aule. et pictai pro picte.

¶De actō vctō et abltō.

Am quartus seruat: qnem grecus in an quoqꝫ format
Dum rectus fit in as vel in a: sed q̄ꝫ en facit ex es.

.i. quanta est vltima nti tanta est vltima vocatiui: vt enea anchisa. lon.

A primi quinto dabis. a longum dabo sexto
Es vult e fieri. quod in a flexere vetusti.
Am dumtaxat in ae vel non: quia barbara: flecte.

¶Accusatiui in am desinūt: vt hūc poetā: hāc musam. Uocatiui ⁊ ablatiui in a: vt o poeta ab hoc poeta. Illa vero ꝓpria greca in as ⁊ in a etiā in an faciūt actōs: vt hūc enean et eneam: hāc eginan ⁊ eginam. Alia greca in es actōs etiam in en mittūt: vt anchisen. Uctōs autem ⁊ ablatiuos in e: vt o anchise ⁊ ab hoc anchise. Interdū etiā in a: q̄ꝫ olim anchisa etiā in noīatiuo dicebant: vt docet Quintilianus. Barbara propria in am aut non variantur: vt Balaam: aut solūmodo in gtō et datiuo: vt adam huius ade huic ade. Reliqui casus nominatiuo similes sunt.

¶De nominatiuo ⁊ vocatiuo pluralibus.

Recto plurali datur e diphthongus vtriqꝫ

¶huius declinationis plurales nominatiui ⁊ vocatiui in ae diphthongon desinunt: vt hi poetae: o poetae.

¶De genitiuis.

Ast arum patrio: nisi syncopa sit: sociabo
Que sit prolixis deductis compositisqꝫ

¶Genitiui in arum: vt horum poetarum: nisi in um per syncopā cōposita ⁊ deriuata nomina proferantur. vt graiugenum ⁊ graiugenarum: dardanidū ⁊ dardanidarū. nō musum ⁊ poetū ⁊ similia nō dicimus: nisi sint prolixa: vt nundinū pro nundinarū.

¶De datiuis ⁊ ablatiuis ⁊ accusatiuis.

Isterno et sexto datur: abus habent tamen octo.

Filia: nuta: due: liberta: equa: mula: dea: ambe
Quidam addūt famulas dominas asinas animas ⁊
Seruas cum paribus: que rite per is variemus
Lectum est ⁊ natis. as quarto consociabi⁊.

¶ Datiui et ablatiui in is exeunt: vt his poetis: ab his poetis. Pauca tamen feminina in abus: hos casus habent: vt deabus/filiabus/equabus/mulabus/libertabus duabus: et ambabus: et vix plura. Quamuis antiqui dextrabus et equabus dixerint. Et falsum est illud ꝙ omnia feminina que a masculinis in us neutro carētibus transformātur in abus hos habeant casus. Nam inquit Ualla. Diuabus/priuignabus/genitabus/asinabus/iuuencabus/ ceruabus/ lupabus/vrsabus/libertinabus/patronabus/cōcubinabus/seruabus/famulabus/dn̄abus/aīabus nō dicimus. Sociabus vero apud floꝝ legimus. Asinabus apud Priscianū. ¶ Ascen̄. De his vide limā Mācinelli in Uallā vbi docet a filia etiā filijs legi. vt apud Plautū in sticho: vbi senex de puellis loquēs ait. Ibo intro: ⁊ gratulabor vestrū aduentū filijs. Itē a nata natis: vt apud eundē. Qui talis est de natis suis: et apud Ouid. meta. xiij. Eubea duabus. Et totidē natis andros fraterna petita est: vbi loquitur de filiabus Anij. Itē focas docet ab asina asinabus fieri: quod et in digestoꝝ libris legitur: sed hieron y. i. Reg. x. asinis dixit. Item digestis de fun. l. predia. Affini duo legitur: seruabus. Ecclesia animabus canit vulgus dominabus dicit: sed docti animis et dominis.
¶ Accusatiui in as emittuntur. vt hos poetas.

¶ De recto singulari secunde declinationis.

Datqꝫ sequēs rectis er/ir/ur/vel us/ūqꝫ latinis
Eus quoqꝫ grecis quibus os simul on sociabis

SEcunde declinationis nominum sex modis terminantur singulares nominatiui: aut enim in um desinunt: vt templū: aut in er: vt caper: aut in ir: vt vir: aut in ur: vt satur: aut in us: vt virgilius: aut in eus diphthongon grecoꝝ tantum: vt tydeus orpheus. Inuenimus etiam in os greca terminata: vt hec lesbos: hoc chaos: et in on neutra. vt in hoc Ilion: hoc epitheton.

¶ De genitiuis.

.s. secunda decli. .i. gtō .i. latino .i. greco.
Idqꝫ dabit patrio nostrati namqꝫ pelasgo
Prebet eos vel eo: que dant us rite notabo
Nec minor est recto: nisi dempseris ij geminato
Ex irus eus superet: par semper ab um vel us extet
Et crescent sp vel non muta preeunte
A fero fer: gero ger: bacchus vel mobile liber
Celtiber.
Crescit hiberus hiber cum nato: crescit adulter.
Presbiter: atqꝫ lacer: socer: interdum quoqꝫ dexter
Mulciberi vel eris poteris superaddere si vis
Cetera non crescant nisi rite per us patrium dant
Nullus ⁊ vllus vter cum natis solus ⁊ alter
Quod facit alterius crementa haud tempora duplans

De declinatione noim oztyocitoꝝ.

Totus ⁊ vnus:ad hoc alius quod ducit alius
Quis qui cum natis:que nunc vult ipse mouemus
Ut meus ⁊ vester pꝛiscis inflexa frequenter
Quis qui componens pꝛudenter ⁊ his sata flectes
Post quis namq̃ piam (sine qui) quis pone putas.q̃ꝫ.
En alius.nū.si.ne.poscunt quis sibi subdi
Dum.vis.cumq̃ꝫ.libet:non quis:sed qui sibi subdet
His inc̄epta per e:finita per a modo flecte
In quibus est a vel e quibus abstineas bene disce
Unusquisq̃ꝫ etenim plurali:rite carebit
Quisq̃ꝫ autem patrio plurali quisquis habebit
Quemquē cū quicquid quoquo quoqua simul apte
Sed careant quinto nisi totus solus ⁊ vnus.

¶ Genitiui in i longū desinunt:vt templū templi. Sed in quibusdam sunt pares:in quibusdā vna syllaba abundant. Nam paucioꝝ syllabarū q̃ꝫ nominatiui sunt esse nō possunt. Unde de his genitiuis quos poete minores noiatiuis ꝓferunt fit subtractio littere vltime per apocopē:vt peculi pro peculij. Oēs igitur huius declinatiōis vna syllaba rectos superant:vt vir viri:satur saturi:thideus thidei. Exceptis qui veniūt a ntis in us et in um qui pares sunt:vt vergilius vergilij templū templi. Et qui formantur a ntis in er habētibus femininū in a:vt niger nigri nigra. Ex his excipimus que s vel sp vel n ante r syllabā hn̄t:vt miser miseri:ꝓsper ꝓsperi:tener teneri. Et a fero vel gero cōposita:vt amifer amiferi:armiger armigeri. Demū etiā puer pueri liber liberi:quod bacchū ⁊ ingenuū significat. Nā in alijs significationibꝰ libri facit: adulter adulteri:socer soceri:lacer laceri:iber iberi:penultima ꝓducta. Itē ⁊ eiꝰ cōpositū:celtiber celtiberi:presbyter presbyteri:mulciber mulciberi ⁊ mulciberis:dexter dexteri ⁊ dextri:asper asperi ⁊ aspꝛi:sed aspꝛi qn̄ est ꝓpꝛiū. ¶ Ascensius.

¶ Dico crescit hiberus hiber:vt significē illud crescere qđ ponit̄ ꝑ ꝯpositionē ꝓ hyberus vn̄ ⁊ vltimā fm̄ sulpitiū ꝓducit:sicut ⁊ celtiber quo circa nolui dicere:⁊ celtiber adsit adulter. Ordo versiculoꝝ additoꝝ est. Cetera nō crescāt nisi dāt forte patriū.i.gtīn ꝑ ius:vt nullus vt vllus vter cū nati solus ⁊ alter:quod facit alterius duplans crementa:q: bis crescit:nō tpa.q: semꝑ penul.corripit:totus ⁊ vnus.ad hoc.i. insuꝑ alius penul.breui qđ ducit.i.ꝓducit alius/recuperans in tpibus qđ amittit in syllabis/⁊ quis et qui cū natis que.s.oia predicta nos mouemus nūc velut tpe.ꝑ secundā declinationē ꝓnominū inflexa.i. declinata frequenter priscis.i.veteribus et prioris seculi authoribus:vt meus ⁊ vester.i.ꝑ tertiā declinationē ꝓnominū:vt meꝰ in quā finita in us:vt alius alij alio: ⁊ vt in euangelio:⁊ vt vester finita in er:vt alter alteri altero :sicut in terētio.altere dū narrat in via. Nos aūt dicemꝰ alter alterius alteri.⁊c̄. Tu cōpones prudēter quis ⁊ qui:⁊ tu flectes prudenter sata.i.gn̄ata ijs.i. ab ijs. Pone post quis sine qui.nā vt quisnā:q̃ꝫ vt quisq̃ꝫ:piā vt quispiā:q̇s vt quisq̇s putas vt q̇sputas:q̃ꝫ vt quisq̃ꝫ en alius:nū.si.ne.poscūt q̇s subdi.i.postponi sibi.dicimus eni ecquis ꝓ enquis:aliq̇s:nūquis:siquis:⁊ neq̇s. Quis non subdet sibi sed qui subdet sibi dā ⁊ fiet quidā:uis ⁊ fiet quiuis:cūq̃ꝫ ⁊ fiet quicūq̃ꝫ.vnde quisquis nō resoluetur quiscūq̃ꝫ sed quicūq̃ꝫ : et quicquid non fit quidcūq̃ꝫ:sed quodcūq̃ꝫ:quod eni respondet qui:⁊ quid ad quis respicit.libet ⁊ fiet quilibet.⁊ flecte incepta.i.inchoata ijs.i.ab ijs.s.qui ⁊ quis per e.et finita ijs flecte per a sup.in illis casibus in quibus est e vel a:vnde dicā quedā mulier non quadā ⁊ quedā animalia nō quadā. Item si qua mulier non si que ⁊ si qua animalia non si que.⁊c̄. disce bene quibus:scilicet casibus abstineas. etenim vnusquisq̃ꝫ carebit rite plurali.s.toto quisq̃ꝫ autem patris

Filia: nata: due: liberta: equa: mula: dea: ambe
Quidam addũt famulas dominas asinas animas ⁊
Seruas cum paribus: que rite per is variemus
Lectum est ⁊ natis. as quarto consociabi⁊.

¶ Datiui et ablatiui in is exeunt: vt his poetis: ab his poetis. Pauca tamen feminina in abus: hos casus habent: vt deabus/filiabus/equabus/mulabus/libertabus duabus: et ambabus: et vix plura. Quamuis antiqui dextrabus et equabus dixerint. Et falsum est illud ꝙ omnia feminina que a masculinis in us neutro carẽtibus transformãtur in abus hos habeant casus. Nam inquit Ualla. Diuabus/priuignabus/genitabus/asinabus/iuuencabus/ ceruabus/ lupabus/vrsabus/ libertinabus/ patronabus/cõcubinabus/seruabus/famulabus/dñabus/[illegible]abus nõ dicimus. Sociabus vero apud florꝝ legimus. Asinabus apud Priscianũ. ¶ Ascẽn. De his vide limã Mãcinelli in Uallã vbi docet a filia etiã filijs legi. vt apud Plautũ in sticho: vbi senex de puellis loquẽs ait. Ibo intro: ⁊ gratulabor vestrũ aduentũ filijs. Itẽ a nata natis: vt apud eundẽ. Qui talis est de natis suis: et apud Ouid. meta. xiij. Eubea duabus. Et totidẽ natis andros fraterna petita est: vbi loquitur de filiabus Anij. Itẽ focas docet ab asina asinabus fieri: quod et in digestoꝝ libris legitur: sed Hierony. i. Reg. x. asinis dixit. Item digestis de fun. l. predia. Affini duo legitur: seruabus. Ecclesia animabus canit vulgus dominabus dicit: sed docti animis et dominis.
¶ Accusatiui in as emittuntur. vt hos poetas.

¶ De recto singulari secunde declinationis.

DAtq; sequẽs rectis er/ir/ur/vel us/ũq; latinis
Eus quoq; grecis quibus os simul on sociabis

SEcunde declinationis nominum sex modis terminantur singulares nominatiui: aut enim in um desinunt: vt templũ: aut in er: vt caper: aut in ir: vt vir: aut in ur: vt satur: aut in us: vt virgilius: aut in eus diphthongon grecoꝝ tantum: vt tydeus orpheus. Inuenimus etiam in os greca terminata: vt hec lesbos: hoc chaos: et in on neutra. vt in hoc Ilion: hoc epitheton.

¶ De genitiuis.

.s. secunda decli. .i. gtõ .i. latino .i. greco.
Idq; dabit patrio nostrati namq; pelasgo
Prebet eos vel eo: que dant us rite notabo
Nec minor est recto: nisi dempseris ij geminato
Ex irus eus superet: par semper ab um vel us extet
Et crescent sp vel non muta preeunte
A fero fer: gero ger: bacchus vel mobile liber
Celtiber.
Crescit hiberus hiber cum nato: crescit adulter.
Presbiter: atq; lacer: socer: interdum quoq; dexter
Mulciberi vel eris poteris superaddere si vis
Cetera non crescant nisi rite per us patrium dant
Nullus ⁊ vllus vter cum natis solus ⁊ alter
Quod facit alterius crementa haud tempora duplans

De declinatione noim ortyocuto℞.

Totus ⁊ vnus: ad hoc alius quod ducit alius
Quis qui cum natis: que nunc vult ipse mouemus
Ut meus ⁊ vester priscis inflexa frequenter
Quis qui componens prudenter ⁊ lis sata flectes
Post quis namq̧ piam (sine qui) quis pone putas. q̃p.
En alius. nũ. si. ne. poscunt quis sibi subdi
Dum. vis. cumq̧. libet: non quis: sed qui sibi subdet
Hisq̧ incepta per e: finita per a modo flecte
In quibus est a vel e quibus abstineas bene disce
Unusquisq̧ etenim plurali: rite carebit
Quisq̧ autem patrio plurali quisquis habebit
Quemquẽ cũ quicquid quoquo quoqua simul apte
Sed careant quinto nisi totus solus ⁊ vnus.

nota.

¶ Genitiui in i longũ desinunt: vt templũ templi. Sed in quibusdam sunt pares: in quibusdã vna syllaba abundant. Nam pauciorum syllabarũ q̃ nominatiui sint esse nõ possint. Unde de his genitiuis quos poete minores noiatiuis ꝓferunt fit subtractio littere vltime per apocopẽ: vt peculi pro peculij. Oẽs igitur huius declinatiõis vna syllaba rectos superant: vt vir viri: satur saturi: thideus thidei. Exceptis qui veniũt a ntis in us et in um qui pares sunt: vt vergilius vergilij templũ templi. Et qui formantur a ntis in er habẽtibus femininũ in a: vt niger nigri nigra. Ex his excipimus que s vel sp vel n ante r syllabã hñt: vt miser miseri: ꝓsper ꝓsperi: tener teneri. Et a fero vel gero cõposita: vt amifer amiferi: armiger armigeri. Demũ etiã puer pueri liber liberi: quod bacchũ ⁊ ingenuũ significat. Nã in alijs significationibus libri facit: adulter adulteri: socer soceri: lacer laceri: iber iberi: penultima ꝓducta. Itẽ ⁊ eius cõpositũ: celtiber celtiberi: presbyter presbyteri: mulciber mulciberi ⁊ mulciberis: dexter dexteri ⁊ dextri: asper asperi ⁊ aspri: sed aspri qñ est ꝓpriũ. ¶ Ascensius.

¶ Dico crescit hiberus hiber: vt significẽ illud crescere qd ponit p ꝯpositionẽ ꝓ hyberus vñ ⁊ vltimã fm sulpitiũ ꝓducit: sicut ⁊ celtiber quo circa nolui dicere: ⁊ celtiber adsit adulter. Ordo versiculorum additorum est. Cetera nõ crescãt nisi dãt forte patriũ. i. gtĩm p ius: vt nullus vt vllus vter cũ nati solus ⁊ alter: quod facit alterius duplans crementa: q: bis crescit: nõ tpa. q: semp penul. corripit: totus ⁊ vnus. ad hoc. i. insup alius penul. breui qd ducit. i. ꝓducit alius/ recuperans in tpibus qd amittit in syllabis/ ⁊ quis et qui cũ natis que. s. oia predicta nos mouemus nũc velut tpe. p secundã declinationẽ ꝓnominũ inflexa. i. declinata frequenter priscis. i. veteribus et prioris seculi authoribus: vt meus ⁊ vester. i. p tertiã declinationẽ ꝓnominũ: vt meus in quã finita in us: vt alius alij alio: ⁊ vt in euangelio: ⁊ vt vester finita in er: vt alter alteri altero: sicut in terẽtio. altere dũ narrat in via. Nos aũt dicemus alter alterius alteri. ⁊c̃. Tu cõpones prudẽter quis ⁊ qui: ⁊ tu flectes prudenter sata. i. gñata ijs. i. ab ijs. Pone post quis sine qui. nã vt quisnã: q̧ vt quisq̧: piã vt quispiã: q̃s vt quisq̃s putas vt q̃sputas: q̃p vt quisq̧ en alius: nũ. si. ne. poscũt q̃s subdi. i. postponi sibi. dicimus eni ecquis ꝓ enquis: aliq̃s: nũquis: siquis: ⁊ neq̃s. Quis non subdet sibi sed qui subdet sibi dã ⁊ fiet quidã: uis ⁊ fiet quiuis: cũq̧ ⁊ fiet quicũq̧. vnde quisquis nõ resoluetur quiscũq̧ sed quicũq̧: et quicquid non fit quidcũq̧: sed quodcũq̧: quod enĩ respondet qui: ⁊ quid ad quis respicit. libet ⁊ fiet quilibet. ⁊ flecte incepta. i. inchoata ijs. i. ab ijs. s. qui ⁊ quis per e. et finita ijs flecte per a sup. in illis casibus in quibus est e vel a: vnde dicã quedã mulier non quadã ⁊ quedã animalia nõ quadã. Item si qua mulier non si que ⁊ si qua animalia non si que. ⁊c̃. disce bene quibus: scilicet casibus abstineas. etenim vnusquisq̧ carebit rite plurali. s. toto quisq̧ autem patrio

id est genitiuo plurali quisquis habebit. scilicet solũ secundũ vsum quẽquem. ⁊c. sed sup. omnia habentia genitiuum in us careant quinto: nisi totus solus ⁊ vnus.

¶ De datiuis ⁊ ablatiuis.

D terno ⁊ sexto datur. i fit ab us genitiuo
Eus quoq; quando fit es i terno iungit vt orphes.

¶ Datiui ⁊ ablatiui formantur a genitiuis: i in o conuerso: vt Vergilij vergilio: templi templo: tidei tideo. Greca autẽ illa in eus: genitiuos in ei vel in eos ⁊ in eo more attico etiã habẽt et dtõs in i: vt orpheus huius orphei vel orpheos vel orpheo huic orphei. Vergilius in buc. Orphei calliopea lino formosus apollo. Et i sexto eneidos. In foribus letum andrageo. Statius. Non mutum caput orpheos loquebar.

¶ Ascensius. Seruius tamen vult eus in es mutari dum i habet in datiuo: ⁊ contra quando ab es fit i genitiuo: vt acris oronti: in felicis vlyssi: immitis achilli: vult ab eus greco nominatiuo per contractionem fieri.

Um quartus seruet: nisi forsan neutra per us det
Eus ea formabit: velut on vel os: on generabit
Par recto quintus: sed s aufert sepe pelasgus
Sic panthus panthu: sic orpheus dicitur orpheu:
Us mutatur in e: que sunt neutralia deme.
In proprio per ius quia tollit us i retinemus
Filius o fili: quod in e flexere vetusti.
Sed fluuius populus lucus deus ⁊ chorus agnus
Usurpantur in us: quedam per e rite mouemus

¶ Accusatiui in um desinunt. vt hoc templum hoc templum: hic tideus hunc tideũ. Sed hec in eus diphthongon greca emittunt hũc casum etiã in a et vocatiuũ in eu. vt hunc tydeũ ⁊ tydeas o tydeu. Inuenitur et accusatiuus grecorũ in on: vt tydeon. Pactolus pactolon. Lesbon. Meandron. Vocatiuus desinentiũ in r et in um similis est nominatiuo: vt hic magister o magister: hoc templum o templũ: hec glyceriũ o glycerium. Ideoq; animaduertendum o euandre o tymbre o teucre o puere et his similia nõ esse noiatiuis in er. sed a rectis in us: vt euandrus tymbrus teucrus puerus: vt antiqui dicebant. Nomina ꝓpria in us terminata et i ante us habẽtia vocatiuum in i remoto us minorẽ nominatiuo vna syllaba faciunt: vt vergilius o vergili: pompeius o põpei: caius o cai. Vetustissimi tamẽ dicebant o vergilie: pompeie caie. Cetera in us cõuerso us in e faciũt vocatiuũ: vt priamus o priame. Quedã greca in us terminata hũc casum emittũt in u: vt edipus edipu: panthus panthu. Quedã in os similẽ habent nominatiuo: vt oilios ⁊ ilie. Dicimus tamen o deus: o lucus: o fili: ⁊ o filie: o populus: et o popule: o fluuius: o fluuie: o agne: et o agnus: o vulge: et o vulgus: o chore: ⁊ o chorus: o pelage: ⁊ o pelagus: que sic suo arbitrio ꝓtulere maiores. At ne aliqñ ambiguam dictis meis fidẽ adhibeas charissime lector: volo te scire hec omnia ex illustribus me collegisse auctoribus quorũ non posui verba nec crebra interpellatio fastidiũ generaret: ⁊ ne ingeniũ puerile ꝓlixitate cõfunderẽ.

¶ De nominatiuo ⁊ vocatiuo pluralibus.

PRimo plurali quinto simul i volo iungi
Sed tñ ambo duo dũ mascula neutraq; tollo
Preter que neutris pluralibus a breue cunctis
Primis ⁊ quartis ⁊ quintis associabis.

¶ Nominatiui plurales ⁊ vocatiui huius declinationis in i longam desinũt: vt ma=

gistri o magistri. Sed neutra nomina habent nominatiuos/accusatiuos/et vocatiuos in a:vt hec templa:hec templa:o templa.

¶De genitiuis.

Dic nisi concisis orum fieri genitiuis.
Ast ea concides que post numeralia pones
Aut us compones:seu nūmum mille:duum vir
Dumqꝫ sonus melior:seu diuum dona piorum
Demeꝫ neutra quibus vox consona sit preeunti.

¶Genitiui in oꝝ terminanť:vt hoꝝ temploꝝ:hoꝝ dñoꝝ. Proferunť etiā in um ab auctoribus gti masculini ꝑsertim neutro carētes siue ꝑ syncopā:siue ꝙ in um naturaliter exeūt:vt deoꝝ:nūmū ⁊ nūmoꝝ. Triūuirū sed nō triūuiroꝝ:vt Uarro docet. In neutris aūt syncopen fieri aut nunꝙ aut raro inuenies. ¶Ascen. Dicimꝰ tñ duū ꝓ duoꝝ:verū singulari carēt:causa aūt cur neutris negať syncopa est ne cū singularibus ꝯfundanť: fit aūt frequens ad euitandā eiusdē syllabe frequentiā:vt enei.iij. Magnanimū gñator equoꝝ. Tribꝰ ergo modis patiunť syncopā. Primo q̄ regunť a dictiōe numerali nō neutrali:vt mille nūmū. Si aūt sit neutralis inutē locutionē: vt ꝓ mille sestertia aut sestertioꝝ dicā millies sestertiū. Scđo q̄ cōponunť cū numerali:vt diuunť. Tertio ad euitādū eiusdē syllabe exitū:vt miseroꝝ libeꝝ ꝓ liberoꝝ.

¶De datiuis.

Is terno ⁊ sexto datur:ambo duoqꝫ per obus
Festa logo per ibus:licet orum dant genitiuis.

¶Datiui ⁊ ablatiui in is proferuntur:vt his templis ab his templis. Sed ludoꝝ et festoꝝ noīa illa semꝑ pluria tam in um ꝙ in oꝝ gtōs emittūt. Datiuos aūt ⁊ ablatiuos in ibus:vt hoꝝ saturnaliū ⁊ saturnalioꝝ his saturnalibus:ab his saturnalibꝰ: hoꝝ vulcanaliū ⁊ vulcanalioꝝ: his vulcanalibus:ab his vulcanalibus. Ancilia etiā anciliorum et ancilium. Dicimus etiam duobus et ambobus.

¶De accusatiuis.

Os quarto dabitur tamen ambo duoqꝫ notentur:
.i.sicut nunc dant.
Nam quondā maribus dederant o ceu modo neutris.

¶Acti i os exeūt:vt hos dños:has platonos. Ambo ⁊ duo tñ q̄ nūc ꝓ masculio gñe faciūt ambos duos. olim etiā ꝓ masculino:sicut nūc ꝓ neutro fecerāt ambo duo.

¶De adiectiuoꝝ trium vocum declinatione.

¶Adiectiua que partim sunt prime partim secunde declinationis sic varianť in numero singulari. Bonus bona bonū:boni bone boni:bono bone bono:bonū bonā bonum:o bone o bona o bonum:a bono a bona a bono. In plurali. Boni bone bona:bonoꝝ bonaꝝ bonoꝝ:bonis.bonos bonas bona:o boni o bone o bona:a bonis.

a/e/o. c/d/t.
TRes sibi vocales ⁊ tres vult tertia mutas
l/n/r.
Tres liquidas:⁊ x varie vocalibus addens
Dogma:cubile:latro:lac:⁊ allec testificato
Et dauid bogud atqꝫ toral:fel:sol:vigil:exul
Pan:delphin:demon:splen:far:ver:martyr:honor:fur
Mas:pes:lis:os:mus:aes:laus ⁊ arabs sociemus
Plebsqꝫ:calibs:scobs:vrbs ⁊ puls:⁊ hyems:aīans:flēs

Forte tyrins ⁊ fons ⁊ aruns ⁊ pars ⁊ iners mors
Tiburs daps ceps stips ops stirps caput atq; capax lex
Stix/vox/lux/falx/lanx/cōiunx/arx/fauxq; paresq;

TErtie declinationis singulares nominatiui varie terminantur. Desinūt enim in a: vt hoc poema. In e: vt hoc cubile. In i nullum nomen nisi illa monoptota neutri generis. gūmi sinapi/nauci/et omnis generis. frugi/nihili/mancipi/huiusmodi/et similia. In o: vt hic leo. In al: vt hoc animal. In el: vt hoc mel. In il: vt hic et hec vigil. In ol: vt hic sol. In ul: vt consul. In an: vt titan. In en: vt hoc nomen. In in: vt delphin. In on: vt hec sydon sydonis. In ar: vt hoc calcar. In er: vt hic vomer. In ir: vt hoc gadir. In or: vt hic orator. In ur: vt hic turtur. In as: vt hic mecenas. In es: vt hic pes. In is: vt hic collis. In ys greca: vt chlamys. In os: vt hic flos. In us: vt hoc tempus. In aes diphthongum: vt hic praes. In aus quoq;: vt laus. In ans: vt amans. In ens: vt mens. In ins: vt tyrins. In ons: vt mons. In uns: vt aruns. In ars: vt pars. In ers: vt iners. In ors: vt mors. In urs: vt tyburs. In uls: vt puls. In abs: vt trabs. In ebs: vt plebs. In ibs: vt calibs. In obs: vt scobs. In urbs: vt vrbs. In aps: vt daps. q̄uis in vsu non sit. In eps: vt adeps seps. In ips: vt stips. In yps greca: vt gryps et cinyps. In ops: vt inops. In irps: vt stirps. In ems: vt hyems. In ax: vt fax. In ex: vt fex. In ix: vt nix. In yx: vt styx. In ox: vt nox. In ux: vt lux. In aux: vt faux. In alx: vt falx. In anx: vt lanx. In unx: vt coniunx. In arx: vt arx. In ac: vt lac. In ec: vt allec. In id: vt dauid. In ud: vt bogud. In ut: vt caput. In y: vt epy. Statius. Quos tiron ⁊ summis ingestum montibus epy. sed alique terminationes ex his interdum producte interdum correpte inueniuntur quas quidē cum de genitiuo tractabitur cognosces.

¶ De genitiuis.

Is genitiuus habet: nisi grecus os us ve vel i det
Ut panos clius neri: sed rite excemus

¶ Genitiuū in is correptum desinunt: excepto huius vis quod producitur.

A breue curtat atis vel atos: quia proxima grecis
Sunt quondam prime: per atumq; reperta secunde.

¶ In a rectum desinentia addita tis syllaba faciūt genitiuū. vt poema poematis. Syrma syrmatis. Uetustissimi tamen huiusmodi nomina greca iuxta primā declinationem variebant etiam mutato genere: et iuxta secundam mutata voce: vt hec vel hoc poema poeme: et hoc poematum poemati.

Et breue procreatis: sed cepe nihil variabis.

¶ In e correptā terminata e in is vertūt vt monile monilis. Cepe indeclinabile est Dicimus etiam cepa cepe. ¶ In e productum greca sunt: ⁊ propriam seruant declinationem. vt hec penelope penelopes: ⁊ rhetorice rhetorices.

O demptis grecis productum sepe dat onis
Femineum do go dat inis: quibus addito virgo
Et cardo margo dum mas: ⁊ apollo cupido
Turboq; ventus: homo cum nemine parcius: ordo
At caro dat carnis: sed quod dedit en dabit enis
Nunc anio nerio/breuiat gentile frequens o:
Compago ambago dum gis dant: ges dabo non go:
Greca per o longum dant sepe per us genitiuum

De declinatione noim orthoclitorum.

Os quidam adijciunt: quidam vt nostratia flectunt

¶ In o si feminina sint et g vel d ante o habeant o in i breue cõuertũt: ⁊ accepto nis formant gtm̃: vt virgo virginis: dulcedo dulcedinis. Cõpago tamen et ambago cõpagis et ambagis. Et si Ouidius dixit. Atq; ita disparibus calamis cõpagine cere. Dido didonis facit: et grece didoos vel didus. Calisto etiam calistonis et calistoos vel calistus sic ⁊ similia. Cetera vero quecũq; seruant o longũ: vt iuno iunonis: caupo cauponis: preter hic cardo cardinis: ordo ordinis: homo hominis. Uetusti tamẽ homonis dixerunt. nemo neminis. Sed parcius genitiuo vtaris. turbo turbinis: apollo apollinis: cupido cupidinis: margo marginis: brito britonis ex gallica gente homo. Caro carnis format. Anio fluuius anienis facit: quod volũt esse a recto anienen. Nerio quoq; vxor ⁊ vis martis nerienis: vt author est Gellius.

¶ De grecis in o productum in fine dicetur.

Lac format lactis: sed ⁊ allec exit in ecis
Dauid dauidis forsan: bogudisq; bogud dat
Datq; caput capitis: que forma datur quoq; natis.

¶ Lac lactis: allec allecis: ⁊ halec halecis genus liquaminis: bogud bogudis: dauid dauidis: caput capitis: sic et eius composita: sinciput sincipitis: occiput occipitis. Nepe oppidi nomen indeclinabile est: dicitur tamen nepis et nepete nepetis. dauid etiam secundum Priscianum raro declinatur.

L sibi copulat is: mel felq; sibi sociant lis
In solis neutris producitur alis: ⁊ elis
Omnibus ac olis: reliquis breue gramma preit lis

¶ In al desinentia: si neutra sunt: formant genitiuũ in alis longum: vt animal animalis: si masculina habent illud a breue: vt hannibal hannibalis: et hic sal salis. ¶ In el addita is formant genitiuum: vt gabriel gabrielis: sed fel ⁊ mel sumunt lis: vt fel fellis ⁊ mel mellis. ¶ In il in ol ⁊ in ul sumunt is: vt vigil vigilis: sol solis: consul consulis. Nihil nomen indeclinabile est et nequam.

N quoq; suscipit is: sed ab en fit inis breue: demptis
Ren splen atq; lien syren: quod ⁊ os sibi querit
Ut pan ⁊ titan delphinq;: sed on dabit ontis
Nonnullis proprijs velut huius demophoontis
Et manet obliquis quanta extitit vltima rectis.

¶ In an terminata a longũ seruant ⁊ formant gtm̃ addita is: vt titan titanis. Greci tamen habent horum noim gtõs in os: vt pan panos: titan titanos. ¶ In en correptã mutãt e in i etiã breue ⁊ is sumũt: vt hic flamẽ flaminis: hoc numẽ numinis ¶ In en ꝓductũ accipiũt is: vt lien lienis: ren renis: syren syrenis: splen splenis. ¶ In in assumunt is penultima ꝓducta: vt phorcin phorcinis: delphin delphinis: sed greci in os terminãt. ¶ In on sumpto is gtm̃ cõfuse emittũt. vt symon symonis: mennon mennonis: sarpedon sarpedonis. nõnulla tamẽ accipiunt tis: vt laocoon laocoontis: demophoon demophoontis. sarpedon penultima correpta sarpedontis.

Is pones post ar: sed ris sibi subijciet far
Lar proprium lartis formabit ⁊ hepatis hepar
In deriuatis neutris producitur aris
Cetera corripies nectarq; iubarq;: mouens nar.

¶ In ar accipiũt is: vt cesar cesaris: nectar nectaris: par paris. penultima correpta: sed far farris facit ad differentiam verbi faris; et nar naris producit. Lar hominis

proprium lartis. Sed neutra si deriuatiua sunt producunt a in obliquis casibus: vt a lupar lupanar panaris: a calce calcar caris. Hepar autem hepatis facit pe. breuē sed producitur prima quia per ita scribitur.

Er breuiabit eris: cer mobile vertitur in cris
Et bris dant celeber imber cum prole saluber
Tris facies ex ter: sed eris faciunt lather ether
Accipiterq; olim ceu que piter accipiebant
Jupiter obliquos iouis accipit arte negatos
Ac crater panther dant eris iunge character
Atq; stather iunctis que grecus flectit in iros
Ut clister: sed iter tineris sibi procreat ex ter
Producens veris dubium dicas mulieris.

¶ In er finita sumūt is et gtīn penul. correpta reddunt vt carcer carceris: mulieris sūt ꝓtrahitur. Lucretius. Siue virū soboles siue est mulieris origo. Uer veris producitur. Adiectiua tn̄ in cer q̄ femininū in is hn̄t vertūt cer in cris: vt alacer alacris. Ueteres vero alacris in masculino etiā ꝓtulerūt. Terētius quin tu es alacris. Sed celeber celebris facit: ⁊ saluber salubris: imber imbris emittit sic ⁊ eius cōposita september/bris. octobris: nouēbris: decēbris. Mulciber vero mulciberis: vt superius diximus ⁊ mulcibris olim. Illa vero q̄ in ter hn̄t rectos ꝟtūt ter in tris: vt frater fratris: ether tn̄ etheris dicim⁹: later lateris: iter itineris correp. penul. crater aūt crateris: stater stateris: ⁊ panther pātheris ꝓducta: quidā bn̄ addi volūt caracter characterꝫ. Addi etiā pn̄t siſia vt q̄ apud grecos iros faciūt p̄ ita lr̄am in pe. vt sūt soter clister ⁊ siſia. Juppiter iouis facit lꝫ antiq̄ iuppitris ⁊ iuppiterꝫ dixerit ⁊ iouis in ntō Accipiter accipitris ⁊ accipiterꝫ ꝓferebāt veteres. Sic ⁊ opiter maspiter diespiter.

Post ir ur or dant his: sed cor sibi consociet dis
Format oris robur femur ⁊ iecur adsit eburq;
Mas nisi sit rhetor propriū grecum aut vetus in por
Femina non arbor: cōmune negans sibi neutrum
Deriuata suo dum sint conformia fonti
Producunt oris: quod pro reliquis breuiabis
Curtum iris est ⁊ uris: sed fur producito furis.

¶ In ir sumūt is ⁊ penultimā corripiūt: vt gadir gadirꝫ: ir iris: vt carisi⁹ declinauit.
¶ In or si masculina: aut feminina: aut cōia sunt: addita is ⁊ ꝓducto o formāt gtīn: vt hic orator oratoris: hec soror sororis: hic ⁊ hec auctor auctoris: memoris tn̄ corripit: sic rhetoris: arboris: tricorporis: indecoris: ⁊ si ꝓduci debet tn̄ corripit. Sic ⁊ illa vetusta marciporis ⁊ publiporis. Sic ⁊ ꝓpria greca: vt hectoris agenoris anthenoris: ⁊ antoris. Neutra quoq; o breue seruant: vt marmor marmoris. Cor aūt cordis facit. ¶ In ur noia sumpto is ⁊ correpto u gignūt gtōs: vt vultur vulturis: fulgur fulguris: fur tn̄ ꝓducit. Robur vero roboris: ebur eboris: femur femoris: iecur iecoris et iecinoris corripiūt lr̄am. ¶ Ascē. Mas nisi. ⁊c. Ordo est. Mas. i. nomē mascu. gn̄is in or vt odor lepor nisi rhetor: quod corripit penul. gtī: et sup. ꝓpriū grecū vt hector actor. ⁊c. aut vetus sup. nomē in por: vt publipor/marcipor: ⁊ femina. i. nomen feminini gn̄is in or: vt vxor/soror: nō arbor. i. nisi sit hoc nomē arbor: ⁊ cōe genus: negans sibi. i. nō recipiens neutrū sup. genus sicut faciūt memor/indecor/ tricorpor q̄ corripiūt oris oīa dicta hec ꝓducūt oris: dū. i. dūmodo deriuata sint cōformia suo fonti. i. primitiuis. Nā a color penul. ꝓducūt licet sint oīs gn̄is: vt versicoloribus armis.

De declinatione nominum orthoclitorum.

As longum vt nostras facit atis: mas maris optat
Vas hoc vult vasis: vas hic vadis: as petit assis:
Propria multa viris vt abas pallasq; per antis
Et diamas/adamas/elephasq;/gigasq; creabis.
As breue format ados vel adis dea pallas et arcas
Et lampas/ciclas/menas/decas/ambrosiasq;.
Non flectenda notes: ceu nugas/fasq;/nephasq;.

¶ In as/latina ablato s/et addita syllaba tis/reddunt gtos: vt mecenas/mecenatis arpinas/arpinatis. quamq; veteres huiusmodi gentilia sic declinauerunt: hic et hec arpinatis et hoc arpinate. Excipiemus hic monosyllaba. hic as/assis. hoc vas/vasis. quod in plurali secunde est declinationis. hic vas/vadis. hic mas/maris. hoc fas et nephas indeclinabilia. Sic hic et hec et hoc nugas omnis generis. Greca autem huius terminationis habent apud illos in dos/vel in tos/gtm: quem vertunt apud nos in tis/vel in dis: vt calcas/calchantos: calchantis. gigas/gigantos: gigantis. adamas/adamantos: adamantis. Abas/abantis. Bias/biantis: propria virorum. Similiter Pallas: proprium viri pallantos: et pallantis. Pallas dea: pallados: et palladis. Lampas/lampados/lampadis. arcas/arcados: et arcadis. menas/menados: et menadis.

Es breue dant et itis maribus quadrantia sicut
Hic fomes/termes/palmes cum limite merges
quia natura communis est generis.
Hic gurges/stipes/veles/tudes: arte satelles.
Hic cespes/trames/cocles/poples: simul hames.
Es breue dant et itis que sunt communia sicut
Miles/eques/sospes/pedes/antistes/comes/hospes
Ales et a stostes ceu prestes siue superstes
Pes dat edis sibi cum natis: sed apes remouebis
A sedeo fit idis communibus: i preeunte
Es longum dat etis maribus paries: ariesq;
Et commune teres: seu verbo nata tenente
.i. in penultima.
E breue submetis interpres prepes hebesq;
Cum vegete indigetem iunges muliebria quedam
.i. arbor producens
Vt teges atq; seges simul hec abies remorans es
penul. longa. sepius longa.
Inquies etis habet: communis syllaba pes est.

¶ In es correptum latina que mascu. vel communis generis sunt remoto s et mutato e in i breue et addita tis faciunt gtm: vt stipes stipitis. hic et hec miles militis. Excipiuntur illa que ae diphthongum habent in penultima: et que a verbis deriuantur que e seruant breue: vt hic et hec prepes prepetis. hic et hec teres teretis. hic et hec hebes hebetis. Sic declinantur i ante s habentia: quamuis longum s seruent: vt aries arietes

paries/parietis.tamen hic ⁊ hec inquies producit genitiuum inquietis. Feminina quoq; e breue seruant:vt teges tegetis.Sed pes et composita ab eo q̄uis producāt aliquādo es formāt in edis gtm̄ correpto e:vt bipes bipedes/tripes tripedis.Apes vero apis habet.A sedendo autem deriuata in idis correptum emittūtur:vt obses obsidis/deses desides.Sedes vero sedis facit.

Es longum se mutat in is:ceu cetera queuis
Sed proprijs datur i que lecta per eus vt achilli
Terne vel prime sunt quedam sicut orontes.
Etis producunt magnesq;/tabesq;/lebesq;
Et locuples cres atq; quies quod fecerat ei
Ut nunc dat requies vetus aufugiens requietis.
Etis dum crescunt producent aut his habebunt
Propria multa dathes rhannesq; lachesq; chremesq;
Adde thales/hermes:potiusq; per etis vt hagnes.
Heres et merces edis:cererisq; ceres dat.

¶ In es longum siue greca/siue latina sint:mutata es in is reddunt genitiuos:vt cedes cedis.Achilles achillis.Sed antiqui huiusmodi grecorum nominum genitiuos etiam in i terminarunt.Verg.atq; immitis achilli.Nunc acris oronti.Quandoq; redegerunt ad primā declinationē:vt orontes oronte.Chremes autē chremis et chremetis etiam. Laches lachis et lachetis et lachitis. Rhannes rhannis ⁊ rhannetis. Darhes darhetis et darhis.Sic et multa grecorum variantur.Ceres tamen cereris facit/merces mercedes:quod cum sequentibus e producit : heres heredis/locuples locupletis/quies quietis:quod olim quinte fuit declinationis:at eius compositum requies adhuc seruat:q̄q; cicero in catone maiore dixit requietē.Agnes agnetis/magnes magnetis/lebes lebetis/cres cretis.

Is itis longam facit vt monosyllaba:lis:dis:
Et glis dans glitis:gliris glissisq; mouebis
Et vis non crescens:memphis/samaisq;/quirisq;
Quando leguntur in is:longis coniungere possis
.i.latina.
Cetera corripiunt is:nec nostratia crescunt
quia olim huius lapis faciebat.
Nunc lapis excipitur quod idis facit:adde tricuspis
pro galea:quia rhete non crescit.
Ut cuspis iaspis cassisq; tegens caput aspis
Et capis ac ibis:tamen ibes dicito plures
Doris adonis item chlamys egis thebais atq;
Eiusdem forme patronymicum simul omne
Multaq; grecorum:que sepe per os quoq; legi
Crescunt sepe paris non semper anubis alexis
Et tygris tybris busiris daphnis et isis

De declinatione nominũ orthoclitoꝝ.

Sed que non semper crescunt me iudice crescent
Dũtaxat patrio preeunti siue datiuo
Ut symois per ois grecum facit entos et entis
Quod dedit en dat inis: sed quod dedit in dabit inis.
Sic sanguis simplex sic pollis sardis inis dant
At salamis salam inis habet sic crescit eleusis
Quod dedit er dat eris: vomis puluis cucumisq;
Et cinis: impubis legitur: sed puber eris dat
Semis dimidium ne flectas: semis ab asse
Formet semissis: thetidis dum mater achillis
Uult thetis: oceani tethys vult tethyos vxor

¶ In is longũ desinẽtia latina ablato s ⁊ addita tis pariũt gtĩm: vt hec lis litis/hic ⁊ hec dis ditis/hec glis glitis. Excipitur glis gliris: ⁊ glis glissis. Illa quoq; tã in er ꝙ in is finita noïa regulam seruant in er terminatoꝝ: vt hic puluis ⁊ puluer pulueris. hic vomis et vomer vomeris. hic et hec puber et pubis: dr et pubes pubis gñe feminino: et sigt multitudinẽ adolescentiam ⁊ totũ populũ: vt tradit Festus et Seruius et pecten. Cetera in is correptũ similem habent gtĩm ntõ: vt hic collis/huius collis. tyberis/huius tyberis. Excipitur hic lapis/huius lapidis: sed olim lapis. Pollis/pollinis. cuspis/cuspidis: et eius cõposita: vt tricuspis/tricuspidis. Semis/semissis: pondus: nã pro dimidio non declinat. Cassis/cassidis. hic sanguis/sanguinis hic hec exãguis/huius exanguis facit: nec primitiuum imitatur. hec capis/capidis: quod grecũ esse maluit Priscianus. hic et hec potis et hoc pote: hui⁹ potis habet. Ex quo cõponitur poteuolo poteuis poteuult et potissum potises potisest: p quo dicimu⁹ possum. i. vt cetera alia pclare nr̃ Põponi⁹ docuit. Greca in i si a gtõ greco consonantem habuerit ante os: illud o i i mutãt et gtĩm latinũ faciũt: vt simois simoentos simoentis: qδ e ante n suscipit: ⁊ latinũ ⁊ grecũ actĩm habet. Adonis/adonidos: et adonidis. chlamys/chlamydos: ⁊ chlamydis: quod per y scribit: vt quedã alia q sub hac regula cõprehẽdunt. Doris/doridos doridis. Et silr patronymica: vt eneis/eneidos eneidis. Preterea egis/egidis. Iaspis/iaspidis. Anubis/anubidis. Sardis/sardinis: lapillus. Aspis/aspidis. Ibis/ibidis: qδ i plr̃ nũero habet ibes/ibiũ. Isis/isidis. Paris/paridis et paris. Tygris/tygridis: et tygris. Tybris/tybridis: ⁊ tybris. Alexis/alexidis: et alexis. Unde Cicero ad atticũ. Nã alexidis manũ amabã. Aduertẽdũ quidẽ hmõi noïa semp fere in actõ et abltõ paria esse: nã que nõ semp crescũt dũtaxat legitime in gtõ ⁊ dtõ singularibus fm Seruiũ frequẽti⁹ tñ dicim⁹ paridẽ ꝙ parim: a pari. Et Lucan⁹ tygride feta dixit: sed vt volunt licenter. Sane in plr̃ tygres: non tygrides dicemus: vt Serui⁹ docet. Thetis/thetidis: mater achillis: cui⁹ abltĩm etiã theti Plautus pronunciauit. Tethys/tethyos: vxor Oceani: cuius datiuus est tethy.

Hic os vult oris: sed cetera flecto per otis
Et quondam commune nepos: at compos et impos
Ut potis o breuiant: arbos dat oris velut arbor
(S siquidem sterilis fit dum datur altera mater)
Onis athos vt athon: custos custodis habebit
Fac heros/minos/tros greca per ois et oos
Bos bouis/os oris dat: os ossis: glos quoq; gloris.

¶In os masculina perdunt s/et sumunt ris: vt mos moris. Nepos tamen nepotis facit. Cetera in os/in otis habent genitiuum producta o. vt hec cos cotis: hic et hec sacerdos sacerdotis. At cōpos cōpotis corripit. Bos bouis habet. Os ossis. os oris. custos custodis. arbos/honos/labos/lepos/odos: quoniā in or terminātur supra docuimus quos habent gtōs. S siquidem sterilis. &c. hoc est: regula est generalis quā docūq; nomen in s habet etiam aliam terminationem: tunc s est sterilis. i. nullos format obliquos: sed eos format altera mater. i. terminatio: vt sanguis a sanguen/salamis a salamin/honos ab honor/cinis a ciner/ligus a ligur. &c. Greca quidē in os genitiuum grecum sequūtur os finali in i conuerso: vt heros heroos herois. minos minoos minois. Nam minonis apud Salustiū est a recto minon vel mino. Athos autem athonis. Cicero declinauit cum eius genitiuus athois sit.

Us curtam dat oris neutro: sed eris dabo cunctis
Que dant lus/dus/nus: ceu pondus/vellus/onusq;.
Et que dant verbum per ero vel eror breuiatum
Ut vetus hulcus opus: societur acus quoq; terne.
Sed genitum pignus breuiabit oris facinusq;
His penus & fenus iungam tempusq; lepusq;
At pecus hec pecudis: pecus hoc pecoris sibi iungit
Intercus dat utis: quod comparat us facit oris
vt melapus/edipus.
Pous podos in greco: nobis quoq; pus podos esto.
Sepeq; dant untis finita per us: amathuntis
Atq; ligur liguris: sic et ligus ipse mouebis.

¶In us curtum si neutra sunt: deponunt us et oris corripiunt: vt corpus corporis. Illa tamen in lus/dus: et nus: corripiunt eris: vt vellus velleris/pondus ponderis/munus muneris. Sed facin⁹ facinoris habet: et pignus/oris: et eris: vt vult Priscia. Rudus ruderis/fenus fenoris et feneris/penus penoris: olim peneris et peniteris. Que autem verba in ero desinentia habent in eris correptum: vt vlcus vlceris: vlcero vlceras. olus oleris: olero/oleras. Tempus vero temporis habet. hoc pecus pecoris/hec pecus pecudis/intercus intercutis. hoc acus aceris. hic lepus leporis. Cōparatiua quidem perdunt us & oris producūt: vt fortius fortioris. melius melioris. Greca in pus: vt melampus/edipus: format gtm̄ in odos: vt melāpodos/edipodos. In us etiam productum terne faciunt untos vel untis: vt hiericus hiericuntis/amathus amathuntis/opus opuntis vrbs helladis. Ligur facit liguris.

Utis ab us longo faciens: in cus remouebo
Atq; palus udis: monosyllaba formo per uris
Et tellus: sed grus per uis formabitur et sus.

¶In us ꝓducūt remota s tis sumūt et seruant u longū: vt salus salutis. Tellus vero telluris habet. Incus incudis. palus paludis. Et monosyllaba deposito s uris ꝓducunt: vt mus muris. Sed grus gruis facit: et sus suis.

Hoc aes vult aeris: vult hic praes praedis habere

¶In aes diphthongon duo latina inueniuntur: vt hoc aes aeris. hic praes praedis.

Laus fraus dant audis: sed emaus non flexeris apte

¶In aus feminina sunt et in dis genitiuū habent: vt fraus fraudis/laus laudis

Post b vel m vel p si subditur s facit ex se

De declinatione noim̄ orthoclitoꝝ.

Bis/mis/pisq;:sed e si quod fuit ante e supreme
Mox in i mutabis:retrahens monosyllaba:hyems:et
Aucupis ex auceps:cipitis faciet capitis ceps.

¶ In bs/ms/ps/desinētia formāt gtm̄ interposita i/vt vrbs/vrbis.hyems/hyemis. inops/inopis.Sed si ante bs/vel ps/habuerint e/et nō sint monosyllaba:illud e/in i/ vertunt:vt celebs/celibis.princeps/principis.Sed auceps aucupis facit.Et a capite cōposita remota s/et e in i mutant:⁊ sumunt itis:vt anceps/ancipitis.biceps/bicipitis.triceps/tricipitis.Antiqui vero ancipes/bicipes/tricipes:dixerunt.

Post l ⁊ n simul r si subditur s faciet tis.
Sed glans:et folium frons:et lens vermis habet dis.
Participans ab eo simul a queo compositisq;
Ambio dempto:ab iens genitiuo format euntis.
A cor cors cordis:pens vult a pendere pendis
At ne quid titubes vnx non vnx vncia formet.

¶ In ls/ns/rs/desinētia:ablata s/⁊ assūpta tis/emittūt gtm̄:vt puls/pultis.mons/ montis.pars/partis.Frōs aūt lꝫ sit in vsu frondis facit:cū folia arboꝝ sigt̄:nā frons frontis:capitis est pars.Lens/lendis:aīal capitis.lens/lentis:legumē.Glans glandis facit.Excipiunt etiā iens/eūtis.preteriēs/petereūtis.Ambiēs ꝟo ambiētis hꝫ et libripens/libripēdis.sed aruns/arūtis facit.Uecors.⁊c̄.a corde ꝯposita primitiuū sequunt.Ordo p̄mi ꝟsus est.s lr̄a si subdit post l ⁊ n simul r faciet tis.i.mutat i tis:vt puls/pultis.⁊c̄.Ultimi ꝟsus sensus est.ꝙ quicunx/septunx/deunx:et similia ab vncia deducta non exeunt in vnx:et ita non spectant ad hanc regulam.

A verbis in go facit x gis:cum niue demo
Coniunx n remouens:x in cis cetera vertunt
Seu vocalis erit seu consona littera iuncta
Sed nox noctis habet cum prole senesq; senis dat
At quondam senicis:sed in ectilis esto suppellex
Frux si sit frugis:spinx ⁊ styxgos facit ⁊ gis
Sicq; phalanx vertes:vel dic plurale phalanges
Grecaq; multa:v torix/phrix/hortix:adsit iapix
Allobrogesq; syrinx/biturix/harpax/lelegesq;
Quedam sicut hylax conuertit grecus in actos.
E super x nisi sint monosyllaba:oppositum ve
Ex ipsis e per i mutant quod vult breuiari
Ueruecis [illegible]emes:leleges lodixq; notabis.
Nam lodix/vibix que lecta per ex datur icis.
Longaq; vocalis dabitur penultima nostris
Tolle gregis/necis:atq; precis/niuis:adde piscisq;
Natum a pernicie dans pernicis adde facisq;

Et senis atqꝫ vicis/ducis:et crucis/ac nugis atqꝫ
Coniugis atqꝫ crucis laticis quod in ex quoqꝫ lectū est
Masticis ⁊ salicis filici:stygis addito grecis.
Histricis his socia:cum natrice sardonicisqꝫ
Aconycis quia sunt quoqꝫ mascula:que breuianda
Nosco calix et eryx/fornixqꝫ/cilixqꝫ:sed icis
Dant phenix/sandix/spadix/bombix:quoqꝫ ceyx
Bebricis aut si vis bebricis dicere possis
Barbara capadoces simul allobroges lelegesqꝫ
Pharmacis interdum breuiamus sicut ⁊ histrix
Coxendix/latrix:velutique curta notemus.

¶ In x/si a verbis in go/deriuātur ablata x/⁊ addita gis/faciūt gtīm:vt grex/gregis a grego/gas.lex/legis:a lego/gis.remigis cuiꝰ ntō remex nō vtimur e/in i/mutant. Cōiunx vero ꝯiugis dicimꝰ remota n/lr̄a:quā in plī et in oībus obliqs ꝑdit. Et apud antiquos etiā in ntō. Frux quo etiā nō vtimur frugis habet:olim etiā hec fruges dixerunt.Cetera oīa latina perdunt x/et cis/capiunt:vt fallax/fallacis.nex/necis.fex/fecis:quincunx/quincuncis.septunx/septuncis.deunx/deuncis. Sed si e ante x habeāt:neqꝫ sint monosyllaba:nec ab illis ꝯposita mutāt e in i correptū ꝑ obliquos casus:vt apex/apicis.vertex/verticis.Lodicis tñ et verucecis ꝓducūt.Similiter masculina in x corripiunt i penul.vt fornix/fornicis.Phenix vero sandix/spadix:et ceix:et bombix producūt.Barbara:vt pharmax corripiūt.Addunt mastix:sed plinius vtit̄ mastice mastices.Reliqua in x penulti.producunt:vt felix/felicis.Excipiemus grex/gregis.crux/crucis.fax/facis.nux/nucis.pix/picis.dux/ducis.trux/trucis.coniunx/coniugis.salix/salicis.filix/filicis.pellex/pellicis.pernix ꝓ pernicioso etiā corripit.pistrix/pistricis:piscis.nā cū pistris facit nauim sigt.nix/niuis.senex/senis.Ueteres senicis dixerunt.Nox aūt noctis habet.pernox pernoctis. Spinx/gis:et spingos.suppellex/suppellectilis habet.¶ Ascen̄.Aduerte lector mastix feminini icis corripit.pistricis ꝓducit etiā pro pisce.Rufus festus in arato.Cedit apex summa qua lux pistrice coruscat. Pernix autē ꝓ pernicioso a pernicie:qr a ꝑneco:siue a per ⁊ nece ꝯponi videt̄:penul.corripere pōt:sed ꝓ veloci eādē ꝓducit.Siliꝰ lib.vij.Pernici velox cursu rapit incita membra.Pellex vero qr e in i mutat:penultimam corripit. ¶ De datiuis.

Ternum formo per i/deponens e/genitiui.

¶ Datiui huiꝰ declinatiōis in i ꝓducūt a gtīs remotos deducūtur:vt huiꝰ pr̄is/huic patri.Sed si a grecis descendant aliqn̄ corripiūtur: vt Stacius in Achille. Palladi littorie celebrat scyros honorum.Forte diem. ¶ De accusatiuis.

Quartus romanus petit em/ plerumqꝫ pelasgus
Non crescens nobis im/seruat maguderisqꝫ
Uis/tygris/tussis/sitis:⁊ polis addita syrtis
Cum proprijs multis a raris rhibris tyberisqꝫ.
Et thanais phasi:canaisqꝫ licoris alexis
Leucaspis/phalaris/thetys/eclypsis/erynnis
Tyburis:ac lytis/sybaris/cratis:simul opis
Silis/halis/scaldis/ligeris:similesqꝫ mephitis.

De declinatione nominũ orthoclitoꝝ.

Emqꝫ velim pestis quarto dabit atqꝫ bipennis
Et peluis/buris/restis:febris:atqꝫ securis:
Et turris/torquis/nauis/coniungito puppis
Clauis/auis/torris:sicut tibi consulit auris
Cetera greca per que dant inis pone caribdin:
Heresin atqꝫ parin:simul ibin daphnin ⁊ irin.
Quod crescens patrio dedit os dabit a breue quarto
Quod dedit os simul is crescens a vel em dat vtrũuis
Sed pan ⁊ titan delphinqꝫ lego per a tantum.
Nam puris grecis os iungimus:isqꝫ latinis.
His autẽ alterutrum sociamus:dogmata calipso.
Dauid si flectes/pean/siren:⁊ eleusin:
Et demon stilbon:simul omne quod in genitiuo
N recipit grecum:calchas.symisqꝫ amathusqꝫ
Ac hepar/crather/martyr.rhetor simul arcas
Gregis minos et pus generata melampus
Ciclops/thrax/leleges/styx:⁊ spynx/allobrogesqꝫ
On quoqꝫ format athos:⁊ dido more vetusto.
O grecum patrio dans us:solet o dare quarto.
At quartum primo similem damus vndiqꝫ neutro.

¶ Accusatiui a datiuis i/mutato in em/formantur:vt patri/patrem. Sed quedã in im faciunt:et greca sunt fere et in is terminata:vt charybdis charybdim:syrtis syrtim. Tethys thetios thetym. Neapolis neapolim:et alia huiusmodi. At ista in em et in im. turris turrem ⁊ turrim/torquis torquem ⁊ torquim/buris burem ⁊ burim/securis securem et securim/bipennis bipennem ⁊ bipennim/puppis puppem et puppim/restis restem et restim/peluis peluem et peluim/febris febrẽ et febrim/vis vim tantum. Tybris tybrim:⁊ tyberis tyberim:tygris tygrim:sitis siti:tussis tussim:maguderis maguderim. ¶ Reliqui accusatiui greci huiꝰ declinationis in in:vt heresis heresin apud Cyprianum ibin/irin/charybdin. Ouidius. Et fletu madidis ibin adite genis. Idem in ponto. Cum fere charybdin achei. Et frequẽter etiam in a terminantur:vt lampas lampadem lampada/etherem ethera/aerẽ et aera/thorax thoracem et thoraca/syren syrenem et syrena/sidonem et sidona. hic pan/hunc pana. hic titan:hunc titana. hic delphin:hunc delphina tantummodo. Nam que tantum os habent in genitiuo habent tantum in a accusatiuo:⁊ que os vel is a vel em. os autem vniuersalis habent primo omnia in a. vt dogma/enigma. Secũdo o in greganica:vt dido didoos vel didois vl'didus:et latine didonis. Tertio in d. Quarto omnia in n greganica. Quinto omnia que recipiunt n in genitiuo:quod non habent in nominatiuo. Sexto greganica in r. Septimo in s. octauo in x. vt in textu patet. Nõnulla in on habent hunc casum:vt dido didon/athos athon:et in o etiam:vt dido ⁊ electo. Neutri autem generis nominatiuũ actm̃ et vocatiuum similem nominatiuo habent:vt hoc corpus/hoc corpus/o corpus.

¶ De vocatiuis.

Par primo quintus sit: sepe tamen facit vsus
Ad morem greci ceu palla rhamme amarilli.

Vocatiui similes sunt nominatiuis: vt pater/o pater. Inueniūtur tamē greca que et vocatiuū seruant grecū: vt hic pallas/o pallas et palla. hec lampas/o lampa. hec thebais/o thebai. hic chremes/o chreme/o achille/o lache. Aliqua latinū ⁊ grecū habent: vt tybris/o tybris ⁊ tybri. o paris et o pari. Vergi. Tu quoq; tybri duo genitor cum flumine sancto. Ouidius. Qui sapiant oculos an paris vnus habes.

De ablatiuo singulari.

Sextus in i vel in e tantum cadat: aut in vtrumq;
I dat nomen in e: dederant sed vtrumq; monile:
Et mare rite per i se iam cupientia flecti.
At duntaxat in e soracte et gausape: rete
Et presepe simul preneste et cepe mouebis.
Is solo aut er aut is preeunte: per i dabo queuis
Neutra in e: siue quibus producitur alis et aris.
Consona mobilibus per e tantum propria demus.
Farre leges recte: par mobile seruat vtrumq;.
vt aprilis/quintilis/sextilis. september. ⁊c̄.
Mensis in is vel in er petit i: sed vtrumq; dat hymber.
Quod dedit im quarto tantum: solet i dare sexto
Quod dedit em simul im dat vtrūq;: sed absq; bipenni
Vis/guis/ctis/mnis/clausum: verbale quod in trix
Nomen in as gentis dans atis: mobile quoduis
i. neutrum genus.
Preter in er vel in is licet abneget hoc dare rectis
Ut pugil et custos: vigil himber forte sacerdos
Et postis seu que dabit author: dantur vtriq;
Et tantum recto faciens et sospes: et hospes
Et non dicta prius per e tantum rite mouemus
At tamen i strigili noris: tantummodo iungi.

Ablatiui aut in e/aut in i/aut in e/vel in i/finiunt. Neutra in e/terminata abltm in i/⁊ in e/faciūt: vt hoc mare: ab hoc mari ⁊ mare. Ouidius. v. tristiū. Exiguū pleno de mare demat aque. ab hoc monili et monile. Sed hec in e/solū hūc casū emittūt rhete/gausape/presepe/soracte/preneste/celene. In al/⁊ in ar/exeūtia: ⁊ penultimā producentia: vt sunt fere neutra: preter nectar et iubar: q in e/hn̄t: in i/terminā t: vt ceruical: ceruicali. calcar: calcari. Dicimus tm̄ sale/lare/fare/par: pare ⁊ pari. Itē masculina et cōmunia vel in er/vel is/desinētia: si faciūt in e/neutrū: abltm̄ in i/efferunt: vt hic pedester/hec pedestris/⁊ hoc pedestre: ab hoc ⁊ ab hac ⁊ ab hoc pedestri/salubri/celebri. hic ⁊ hec omnis ⁊ hoc oē: ab hoc ⁊ ab hac ⁊ ab hoc omni. hic ⁊ hec vtilis ⁊ hoc vtile. ab hoc ⁊ ab hac ⁊ ab hoc vtili. Ouidius tamen versui obtēperans celeste dixit. hoc mihi iā recolo fere: vt a celeste sagitta. regalis/regali. martialis/martiali: qđ est

Mi dabitur quinto: pro quo meus: ante marino
Sunt forme prime tria ter: totidem secunde
Que prime per se poteris ceu fixa locare.

PRonomina vulgo ponũtur quindecim sine quibus sunt tria interrogatiua ad que cetera respondentur. quis cuius cuias: vnde octodecim sunt pronoia quorum tria sunt prime decli. ego/tu/sui: que nũc faciũt in gtõ mei/tui/sui: olim etiã mis tis: pro quibus vtimur meus/tuus. In datiuo autem mihi et mi dicimus. Ego caret vocatiuo sui etiã ntõ in vtroque numero. Sex sunt scde. Ille/ipse/iste/hic/is/et quis. Sex tertie: meus/tuus/suus/noster/vester/et cuius: et tria quarte: nostras et vr̃as et cuias. Uide textũ et donatum. Horum nouem sunt primitiua. ego/tu/sui/ille/ipse/iste/hic/is/et quis. Totidem deriuatiua: meus a mei: tuus a tui: suus a sui: noster et nostras a nostri: vester et vestras a vestri: cuius a um: et cuias a cuius.

De heteroclisi. Cap. ii.



Grãmaticos imitare bonos heteroclita flectẽs
Ne forsan vetitum ponas vbicũque repertũ
De quantitate vide o ante t. .i. inflexionẽ
Dicitur aptotũ quod casum non habet vllũ
.i. consimiliter fieri solitis.
Sed vocem solam concinnis casibus aptam.
Uoce monoptoton casus omnis tenet vna
Diptoton binis: triptoton flectito ternis
.i. tetraptoton pentaptoton hexaptoton.
Sic deinceps tetra cum pente mouebis et hexa
quia puris legitur.
Ir/pyr/pus/forsan/nihil et nil phasque nephasque
Hec aptota volunt et arbor quoque iupiter et cym.
Nomen in i vel in y vel in v numero preeunti
Grãmatica cum verbis positis pro nomine cunctis
.i. in singulari.
Cepe prius terne: simul et pluralia tempe.
Et certe et pondo: necnon genus omne quibus do
Ut nequam et nugas quibus hec pluralia iungas
Tot quot cum natis totidem numeralia queuis
De tribus ad centum que prime sunt speciei
Mille prius fixum simul et post mobile factum
Esse monoptote dicas me iudice forme.

De nominibus heteroclitis. Sulpi.

QUoniã de heteroclitis iã mihi dicẽdũ est de quibus sane magne inter grãmaticos dissentio est. Fateor me fere oĩa ex diuersis authoribus collegisse q̃ grãmatica lege .i. cõmuni vsu heteroclita iudicant. Si quos aũt authores illis refragari coperies ascribito authoritati: scimus eni Plautũ dixisse delicia feminino gñe et

numero singulari: ⁊ Ciceronē nex: ⁊ alios interdū alia multa que lex grāmatica vetat: permittit tamē analogia. id est ratio ꝓportionis aut similiū declinatio similis. Hec ideo ne me: aut immemorē aut ignarū fuisse quispiā iudicet: ne ve quod veteribus interdū scriptoribus licuit: sibi quoqꝫ licere in ea re puter: aut quod raro inuentum est ⁊ figurate vel incuria quadā elapsum in quotidianū sermonē audeat vsurpare. Primū ergo dicā quid sit aptotū ⁊ monoptotū nomen ex sententia Prisciani. Nam sentit aliter Diomedes. Aptotū est quod noīatiuū tantūmodo habet: ⁊ in ceteris casibus deficit. Plerūqꝫ tamen vocatiuū etiā habere inuenitur: eo ꝙ sit noīatiuo similis: vt hic iupiter: o iupiter. Neutra vero aptota tres possunt habere casus propter similitudinē noīatiue accusatiue ⁊ vocatiue vocis: q̄ gñaliter est oībus neutris: vt fas/nephas/ir/ador/⁊ pus. ꝗbꝫ legim⁹ puris. Monoptoton est qđ vnā vocē habet ꝑ oēs casus siue singulares siue plurales siue vtriusqꝫ numeri: vt sinapi/gūmi/cepe/pōdo/cete pedū ⁊ litterarꝝ noīa ⁊ numerorꝝ a quattuor vsqꝫ ad centū. Diptota dicunt que duos casus diuersos hñt: vt verna verubus. Triptota q̄ tres: tēplū tēpli tēplo. Tetraptota q̄ quattuor: vt gener generi genero generꝝ. Pētaptota q̄ quinqꝫ: vt castus casti casto castū caste. Hexaptota q̄ sex: vt totus totius toti totū tote toto.

Deficit aut variat heteroclita vox vel abundat:
Deficit in casu vel casibus aut numero altro

¶ Heteroclitū nomen est quod vario modo declinatur. Heteroclisis est varia nominis declinatio que quidem fit in casu numero genere declinatione ⁊ voce. Fitqꝫ defectu abundantia ⁊ variatione. ¶ Defectiua in casu ⁊ numero.

Juppiter atqꝫ iouis fuerant duo nomina priscis
Ast ea seu vocem nunc declinabimus vnam:
Sed proprie rectos tantum vult iuppiter ambos.
Aleo iungatur labeoqꝫ ⁊ ganeo: verum
His datur ⁊ quartus: satias solummodo rectus
Sed satiate tibi lucilli congruit vti.
Macte tenet quintum priscis vt mobile flexum.
Hoc specus ocꝫ specus: specoris fortasse mouebis.
Soli sunt sexti pro flatu flamine: sponte
Sed lectum est spontis ceu flamina flaminibusqꝫ
Sic sexto natu dat seruius additur astu

.i. nominatiuis ⁊ vocatiuis vtriusqꝫ numeri.

Cum promptu: ꝗuis sit rectus omnibus astus.
Quos quartus sequitur quoties conformis habetur
Jussu ⁊ permissu tantum nunc datur in vsu
Expes vult fratres: veruumqꝫ veru dare nolens
Grates plurales dumtaxat habeto sodales
Grates grate leges: tantum inficie inficias des
Suppetieqꝫ tias: repetundarum repetundis

.i. latebris

Ab latere hunc laterem: forsan lateres teribusqꝫ

De declinatione nominū heteroclitoꝝ.

sup.vetustas
Hanc dicam: has dicas dices: hec dica vetustas
.i.ditionem .s.casibus.
Additione hanc nem quidam nis nicqꝫ suis dant.
Fors dea vel casus o fors a forte mouetur
Hec rectis primis priuabo necisqꝫ dapisqꝫ
Remigis & frondis: primoris seruius addit
sup.priuabo.
Neutra simul quarto: cum verbere iugeris atqꝫ
Feminis: at nex daps remex frons femen ab vsu
Motā: legi notis neqꝫ eis plurale negabis.
Forte precem iunges vel ab hac tantum prece dices
Obice sic quidam cum viscere frugeqꝫ flectunt
At frugi frugem visculqꝫ reperta reclamem
Plus pluris neutro: totum plurale teneto.
Quidam addunt pluri: dic virus raroqꝫ viri
Tabes declino: nec dat tabi nisi tabo
Tantundem nescit tantodem iungere binis
Casus in plurali.
Ad cunctos fer opus: pis pem pe prius modo flectes
Sic vicis atqꝫ vicem vis hec vis huius & hanc vim
Hac vi: post vires nunc dices legimus has vis
Datqꝫ lues quartum quem noscis: & alue sextum
oris
Os mare farra/forum/mel/mulsum/deruta morū
Aes/ius/tus/vinum simul ordea nunc scio tantum
Tres in plurali fratres retinere: sed olim
Oribus ac maribus vinis simul eribus erum
Iuribus & moris dixisse poemata noris
Nomina sic flectes quinte sed ter tria demes
Ut species acies cum prole dies faciesqꝫ
Progenies & materies res maneriesqꝫ
Querens distribuens: infinitum referensqꝫ
Atqꝫ negans quinto careant pronomina iungo
Quattuor exceptis: noster nostras meus & tu

¶ Hec deficiūt certis casibus et numero plurali: hec fors ab hac forte: hūc laterē ab hoc latere. sic phocas. Sed priscianus addidit hi lateres ⁊ o lateres. hāc ditionē ab hac ditione. Sponte ⁊ flamine ꝑ spū ablti soli sunt. Legimus spōtis gtm̄ apud Columellā ⁊ flamina apud Tybullū: paucosq̄ alios. Tabi ⁊ tabo gti ⁊ ablti casus. Dicimus tn̄ hec tabes: hāc tabē: ab hac tabe. Macte vctūs est solus. legitur ⁊ mactus nam fuit apud vetustissimos adiectiuū. Lucretius libro quinto. Ut nūc sepe boues luci ferro male macte. hoc tantūdē: huius tantidē: hoc tantūdē. Addunt hec lues: hanc luē: ab hac lue. Grates aūt noīatiui accusatiui ⁊ vocatiui pluralis vox sola est. Sed apud Ciceronē in oratore si corruptus nō est. Legimus gtm̄ gratis: vt cū gratis causa nihil facias. Suppetie ⁊ suppetias: inficie ⁊ inficias: repetundarū et repetūdis pluraliter tantūmodo dicimus. hoc specus: huius specus: ⁊ o specus: dūtaxat habet vt Seruio placet sed cur accusatiuo caret ipse non video. Satias solus nominatiuus q̄q̄ Lucilius satiate in ablatiuo dixit. Dicā ⁊ dicas vtriusq̄ numeri accusatiui sunt. Dica in noīatiuo vtitur cicero in verrē actione quarta: scribitur eraclio dica. Natu solus abltūs teste Seruio. Sic astu et promptu: ab astu tamen legimus hi astus ⁊ o astus. Priscian⁹ astu nomē est indeclinabile inquit. Saneo labeo: ⁊ aleo nominatiuos tantum et vocatiuos habere Priscianus docuit in accentibus.

¶ hec carēt ntis ⁊ vctis singularib⁹ tm̄: sed reliquos vtriusq̄ nūeri casus hn̄t. Remigis: frondis: vberis: qđ etiā singulari caret actō. Dapis necis addimus ꝑmoris auctoritate Seruij: sed remex legit̄ apud Serenū. Frōs etiā dicitur teste Seruio: sed olim frondis in ntō dicebant. Phocas tn̄ vult carere recto. Feminis etiam rectū nō habet licet sint q̄ dicant femen. Dapis in ntō Liuius est vsus. ¶ hec tres dumtaxat hn̄t casus in numero singulari. at in plurali in nullo deficiunt: hoc plus huius pluris hoc plus: hoc virus: hoc virus: o virus: huius opis: hanc opem: ab hac ope: quando est appellatiuū: huius vicis: hāc vicē: ab hac vice: hec vis: huius vis: hāc vim: ab hac vi: quattuor habet casus plurale eius ſm quosdā vires fuit: ⁊ apud veteres he vis ⁊ has vis. ¶ hec cū pluralē integrū habeant ablatiuū tm̄modo singularē habere cōperiūtur: teste phoca. Obice/fruge/prece/vicere. Priscianus aūt. v. lib. vult inueniri huius p̄cis: huic p̄ci: ab hac p̄ce. huic frugi: hāc frugē: ab hac fruge. ¶ hec neutra cū seruēt oēs casus in singulari ntm̄ actm̄ ⁊ vctm̄ in plurali tm̄mō hn̄t iura: era: maria: vina: mora: farra: ordea: thura: mella: fella: ora. Addimus defruta ⁊ mulsa vinoꝝ: ⁊ vinis etiā apud Pliniū legimus. Itē erū et eribus apud Catonē. hmōi sunt quinte declinatiōis noīa vt ꝑnicies: spes: cuius cōpositū expes ntm̄ ⁊ vctm̄ vtriusq̄ numeri habet. Demimus hec nouē. res/species/dies/meridies/acies/facies/maneries/ et ꝓgenies. Uerū in pl'ali diptotū esse priscianus ostēdit caret eni gtō ⁊ reliquos casus habz. ¶ Interrogatiua: vt q̄s/vter/⁊ quotus. ¶ Relatiua: vt q̄/q̄/quod/is/suus/idē. ¶ Distributiua: vt quicūq̄ omnis nullus. ¶ Infinita: vt alius aliquis carent vocandi casu: similiter ꝓnomina preter tu/meus/noster/⁊ nostras. ¶ Numero carentia.

¶ Plurali numero naturaliter carent oīa deoꝝ/hoīm/vrbiū/montiū/siluaꝝ/fluuiorum/et locorum propria nomina: nisi sua natura pluraliter tantūmodo aut cōfuse proferantur: vt athene/cume/verule/puteoli/argi quod preter alioꝝ morem in singulari habet hoc argos. Suscipiunt tamen aliquando ꝓpria nomina numerū multitudinis gratia equiuocationis: vt Scipiones Lelij ⁊ aiaces: que homonyma sunt aliquando si transeunt in appellatiua familie: vt Cesares Fabij.

Legitime numero proprium nomen caret altro
Sepeq̄ plurali: nisi sint loca sicut athene
Partibus ⁊ toti communia nomina iunge
Ni fortasse aliud vel plurima tota figurent
Sic elementa: metalla ⁊ humi nascentia sicca
Sic liquida ad pondus vel mensuram referenda
Herbarum aut fruticum pones specialia multa
Attamen euentus diuisio opinio ⁊ vsus

De declinatione noīm heteroclitoꝝ.

Sermoq; translatus: quedam pluraliter edunt
Ordea/farra/fabas/lentes ⁊ defruta pisas
Pisa de citrullos fragra ⁊ frumenta lupinos
Melones ⁊ mella tribus paribus reperimus.
Raro tamen pisis ⁊ parcius vtar acetis.
Cum lolijs rutas: cepasq; leges ⁊ auenas
Que generalia sunt sed musta ⁊ mulsa metalla
Aera vndas ⁊ aquas fontes ⁊ stagna lacunas
Aequora cum fluuijs amnes ⁊ flumina succos
Pocula seu latices puteosq;: fluenta lacusq;
Et freta cum lymphis legimus/maria atq; paludes
Atq; electra licet speciale sit adijciemus.

¶ Ut hos versiculos intelligas partibus et toti cōia sunt noīa q̄n quelibet pars sumit nomen totius: vt q̄libet pars aeris est aer: sanguinis sanguis: medulle medulla cruoris cruor: sed si p̄ pluribus totis accipian̄t: vt terre p̄ regiōibus: panes p̄ informatis partibus non carebūt plura. Humi nascentia sicca sunt: piper cicer et similia. Liquida ad pondus aut mensurā referenda/oleū/lac/butyrū. Herbarū nomina: vt rosmarinus/apiū/fruticū/siler: dico multa quia miricas viburna genistas ⁊ similia legimus. Ex his autē que legitime carent vsurpāt pluralē quedā: vt Catones duo: quedā diuisione: vt galliarū alia belgica: alia celtica. ⁊c. quedā opinione vt soles gemini: quos visos opinan̄t. Quedā vsu seu vsurpatiōe vt frumētis apud maronē. ⁊c. Et quedā p̄ trāslationē: vt apud ouidiū. Illic ⁊ mulos hectoras esse puta. id est fortes qualis fuit hector: sed audiamus authorē: qui hec sparsim positurus est.

¶ Masculina singularia.

Hec tantum numeri preeuntis mascula noui:
Sanguis/sal/ponthus/penus ⁊ puluis/genuinus
Vesperus ⁊ vesper/fimus/aer/mundus ⁊ ether (pro stella)
Muscus/sol/fumus/limus/veneris quoq; cestus
Carcer captorum: quedam pluraliter horum
Legimus: vt soles cum pulueribus genuinos
Cum salibus mundos: cū sanguinibus quoq; fumos

¶ Preterea hec sunt masculina que ex vsu cōmuni pluralē numeꝝ respuūt: sanguis fumus/puluis/limus/ponthus/mundus/fimus/sol genuinus/sal/ether/aer cestus pro baltheo veneris addimus vesper: sed nemo cōis generis est: ⁊ vnusquisq; oīs.

¶ Feminina singularia.

Hec tantum numero muliebria flecte priore
Gloria/fama/lues/pax/gaza/⁊ galla struesq;
Atq; salus/tussis/tellus/humus ⁊ fuga/bilis
Cum cholera/pubes/contagio/vespera/arena

Pax/mors/vita/fames/sitis/⁊ lux/culpa/penusqꝫ
Et proles/tabes/soboles iuncta indole labes
Adde quies requies venia atqꝫ iuuenta iuuentus
Quinte multa: fides caries rabies saniesqꝫ
Canicies plebes iuncta ingluuie illuuiesqꝫ
Et glacies macies abstractaqꝫ plurima: ceu que
Dant pernix demes sapiens prudens simul amens
Eqꝫ loquens vecors ⁊ pauper auarus inopsqꝫ
Eqꝫ legans parcus memor atqꝫ senex iuuenisqꝫ
Dicqꝫ legens stultus secors insanus amicus
His pauca adiungas: que si pluralia cernas
Sicut amicitias luces paces ⁊ arenas
Gaza ⁊ vitas raro pluraliter edas.

¶ Plurali nūero carēt feminina in textu posita aut ab illis posit⁊ abstracta: vt ꝑnicitas/demētia/sapiētia/prudētia/amētia/eloquētia/vecordia/paupies / et pauptas: auaritia/iopia/elegātia/parcitas ⁊ ꝑcimonia/memoria/senecta ⁊ senect⁹/iuuēta et iuuētus/diligētia/stulticia/secordia/isania/amicitia/⁊ his silia: vt adolescētia/pueritia/infātia/clemētia: legimus tñ insanias/glorias/amicitias/luces/paces/arenas gazas/vitas/⁊ quedam alia: sed parce aut nunqꝫ nunc vtendū est. vnde author.

¶ Feminina singularia hec sūt. par/mors/vita/fames/sitis/lux/gloria/fama/salus/lues/gaza/tabes/labes/humus/ples/soboles/pix/senecta/senect⁹/iuuēta/iuuētus pen⁹/fuga/fides/idoles/eloquētia/ꝓsapia/strues/tussis/bilis/cholera/culpa/galla/rabies/sanies/secordia/vecordia/ꝑcimonia/auaritia caries/ꝑnicies/sapiētia/stultitia/insania/demētia/amētia/diligētia/elegātia/memoria/amicitia/arena/vespa/⁊ pauptas. Addunt ⁊ plura: sed qꝫqꝫ raro: inuenies tñ aliquoꝝ plalia apud authores amicitias memorias ⁊ sapientias sepius. ¶ Neutralia tantū singularia.

Nota verba [illegible]

Neutraqꝫ plurali careant hec fasqꝫ nephasqꝫ
Plus ador ir senium soliumqꝫ solumqꝫ salumqꝫ
Atqꝫ lutum cenum vesper vel vesperum ⁊ euum
Et baratrum viscum: dum nomen mane macellū
Nil nihil ⁊ nihilum coniunge necesse necessum
Mammona manna vitrum letum cū pascate nitrum
Ver pelagus virus vulgus neutrum atqꝫ marinum
Atqꝫ penus penoris coniunge penumqꝫ penuqꝫ
Halec quando garum spicum sociabo geluqꝫ
zinziber crocum. ⁊c.
Justitium iunges ⁊ dicta prius superaddes
Ut lolium fenum ferrum piper atqꝫ cuminum
Sed spla cum soliis reperimus cumqꝫ macellis.

De declinatione noim̃ heteroclitoꝝ.

¶ Hec neutra ⁊ cetera homogenia prius dicta plurali carẽt dico halec quando garꝫ sup. est .i. liquamẽ: quia pro piscibus haleca halecium .⁊c̃. dicimus: pauca pluraliter reperiuntur declinata: vt tria dicta. ¶ Sulpiti.

¶ Neutra singularia sunt fas ⁊ nefas/ir/pus/ador/lac lolium/senium/salum/letum cenũ/cuũ/virus indeclinabile/ ver/vulgus/pelagus/gelu/manna/mãmona/pasca/ crocum/baratrum/nil/nihil/nihilum/necesse/vesper/vesperũ/lutum/mane/viscum spicum/penu/marcellum/nitrum/⁊ vitrum. Accedunt ad hec nomina metallorum excepto es ⁊ electrum. Adde etiã nomina liquidoꝝ: vt ius ⁊ flegma: ⁊ humidoꝝ humi nascentium que ad mensurã pondusve referuntur cuiuscũqꝫ generis sint: vt triticum/circer/piper/milium/fenum/ex quibus omnibus hec pluralẽ non refugerũt equor/mare/fretũ/vnda/latex/aqua/lympha/mel/fel/vinũ/proculũ/ fons/ fluuius/ flumen/amnis/stagnum/lacuna/lacus/puteus/palus. Acetis vero apud Pliniũ legimus. Preterea ordeum frumentũ/faba/melo/pepo/citrulus nouum verbũ far/ pisum: vel hec pisa: lupinus fragum. Jtaqꝫ herbaꝝ ⁊ fruticũ: quedã nomina aduertenda sunt diligenter: vt apium/petrosilium/sensucum/mentastrũ/cuminum: ꝙꝙ ouidius rutas dixerit. Utilius sumes acuentes lumina rutas.

¶ De nominibus cõmunis aut ois generis tantũ pluralibus.

Plurali nemo velut vnusquisqꝫ careto
Necnon ⁊ quinto: parce quoqꝫ neminis edo.

¶ Nemo ⁊ vnusquisqꝫ plurali carent toto: ⁊ accusatiuo singulari: raroqꝫ dicitur neminis licet in Plauto legatur. ¶ Neutra singularia.

¶ De his que naturaliter singulari carent. ¶ Ascen.

Que constant variis vt scale siue quadrige
Multaqꝫ festorum: speciesqꝫ due numerorum
Nobile pro maribus stans pluribus vt duo bini
Et cani superi cupiunt pluraliter edi.

¶ Quatuor modis carent noĩa naturaliter singulari numero. Primo ſm Seruiũ que non nisi ex pluribus cõstant: vt scale/bige/trige/quadrige/littere ꝓ epistola arma quisquilie: scope que quia facilia cognitu imperitioribus nõ sunt suo loco repetẽtur. Secũdo multa festoꝝ seu ludoꝝ nominata masculina vt apollinares: quinquatres: circenses: ꝙꝙ feminina: vt latine neomenie ꝙꝙ etiã neutra: vt orgia/bacchanalia neptunalia/repotia / solennia. Tertio due species numeroꝝ: vt duo/tres/et similia in infinitũ p̃ter duo substantiua centenariũ Et milie. Jtẽ singuli/bini/terni/⁊ similia propter distributionẽ naturaliter singulari carẽt: licet poetice singularia reperiant vt septeno gurgite ꝓ septẽ gurgitibus. Quarto adiectiua ꝓ pluribus masculis accipi solita: vt cani ꝓ capillis superi/inferi/ceteri/optimates/magnates/maiores .⁊c̃.

¶ De masculinis vsu tantum pluralibus.

.i. masculini.

Sint generis primi tantum pluralia: clatri
Cum salibus fasces cum celitibusqꝫ penates
Atqꝫ fori proceres cani cum cassibus antes
Annales cum furfuribus: manes lemuresqꝫ
quia pro noxiorum custodia non caret;
Fasti cum loculis cum carceribus: sed equinis
quia pro die natiuitatis non caret;
Coqꝫ dic illi ambo natales sanguinis alti
Cancelli luceres tatienses: atqꝫ quirites
Et pugillares forsan moresqꝫ laresqꝫ

que masculis pluribus conueniunt

Sentes & vepres marium adiectiua minores
Maiores forsan primores: hecqz per artes
.i. finita. .i. primates optimates.
Clausa simul iungas primus simul optimus atqz
infimates summates magnates.
Infimus & summus manusqz simul sociando
sequentium.
Horum plurales maribus compluribus aptes
inferi superi liberi posteri
Inferus & superus liberqz & posterus: atqz
vt duo bini & similia
Quos dixi numeros ludos populusqz tribusqz
Festaqz circenses locros gabios fabiosqz
Quinquatresqz: tamen veterum si scripta reuolues:
Inuenies procerem primorem sepe quiritem
Ac pugillarem necnon cum carcere veprem
Celibe non raro: sed celite parcius vtar
Dumqz aliud signant pluralem plura reposcant

¶ hec oĩa masculina ex vsu singulari carent: licet quedã rarius singularia reperiantur. vnde legimus procerẽ apud Juuenalẽ primorẽ secũdũ Seruiũ quiritem apud Persiũ carcerẽ etiã ꝓ actura equoꝝ apud Uirgiliũ veprẽ apud Ouidiũ. viij. metamor. Aut lepori qui vepre latẽs hostilia cernit Ora canũ: & hieronymũ & esaie. xviij. Quis dabit vie spinã & veprẽ. Quinetiã priscianus vult feminino genere dici. vnde et veprecula in diminutiuo. sed Caper probus et Sulpitius masculinũ esse dicunt. vnde & Uirg. in geor. hirsutos vepres dixit. Phocas autẽ vult singulari carere. Sũt multa que in alia significatione singularem habent. vt sal ꝓ condimento: fascis pro sarcina aut pondere. Uirgilius in buc. Ego hoc te fasce leuabo. Celitẽ et celite legimus. Nam celitum in plurali nõ celitium facit. Canus adiectiuũ non substantiuatũ sicut minor/maior/senior/liber/posterus/inferus/nuperus/et similia: que substantiue pro pluribus masculis tenta singulari carent. Annalis etiam apud Gellium legitur et fortassis alibi alia. Quidam addunt arius. sed apud Lucanum et alios idoneos singularem habet. Sed audiamus Sulpitium.

Mascula

¶ Masculina pluraliter declinata sunt. Quirites/primates/optimates/ꝓceres/minores/maiores/celites: sed legimus singulares huius nois obliquos posteri/superi penates/liberi/lemures/sales/cani/fori/manes/fasces/antes/ambo/carceres/casses/furfures/pugillares/codicili/loculi/& natales ꝓ gñis nobilitate scdm Diomedẽ. Fasti annales. legit tñ annalis tertius apud Gelliũ. Cancelli/leres/sentes/vepres. Adde si vis luceres/tatienses/quintili/fabij/locri/et similia. Ludoꝝ quoqz et festoꝝ multa noĩa sunt huiusmodi: vt apollinares/quinquatres/circenses/& plura.

¶ Feminina tantum pluralia.

Feminina

Hec tantum numero muliebria iunge secundo
Nundine & inferie ferie none atqz calende
Idus & nuge scopeqz manuqz bieqz
Inducie therme: cum lactibus inficieqz

De declinatione nominū hetroclitoꝝ.

Quisquilie latebre tenebre insidieqꝫ mineqꝫ
Branchie et exquilie cerimonie etesie et alpes
Cum foribus value: cum tricis primitieqꝫ
Relliquie cune cum cantibus exuuieqꝫ
Excubie ambages cum blanditijs quoqꝫ gades
Exequie phalare iungantur suppetieqꝫ
Diuitie scale bige trige atqꝫ quadrige
Seiuge et illebre cum compedibus paleeqꝫ
Dire inimicitie cum naribus antie et ambe.
Et numeri dicti charites seu gratia opesqꝫ
Clitelle grates ginglue prestigieqꝫ
Antenne sortes decretalesqꝫ geneqꝫ

que raro habent singularem.

His addunt mappas sordes pro vulnere plagas
Aedes priuate: faucet et copie in armis
Nenie item iungi possunt simul atqꝫ latine
Nuptus et argutus per ie pariterqꝫ facetus
Atqꝫ fides dicule faciens ex des sociabis
Illecebram paleam cum dira et lacte quadrigam
Et bigam trigam cum nare genam latebramqꝫ
Blanditiam ambagem sordem antenuamqꝫ legemus:
Gratia item legitur seu plaga et nenia mappa
Pluraqꝫ sed tritum tute seruabimus vsum.

¶ hec noia in vsu bonoꝝ grāmaticoꝝ singulari nūero carēt. Nūdine tn̄ olim trinū-
dine dicebāt: inferie ferie: sꝫ vulgꝰ feria scd̄a tcia. ⁊c̄. vt none calēde idus nuge scope
manubie qđ in hexametro sine vitio poni neqt: qꝛ tres primas corripit. indutie/ther
me/lactes: sed ⁊ lactē nudā dixert. inficie: sed diximꝰ nō habere nisi inficias: sicut sup
petie suppetias: quisqlie/latebre/insidie/mine/fores: sed fores in singulari ⁊ forē legi
mus: value/trice ꝓmitie/reliquie/cune: vt priꝰ dictū est cune: et cetera ciuitatū noia
vt athene/thebe in boetia: bruge. Itē cātes/exuuie/excubie/ambages/blāditie: sed
blanditiā vsurpatiue legimꝰ: gades/exeqe/phalere/suppetie: vn̄ habemꝰ suppetias
diuitie/scale: vulgo scalā leges: qđ tn̄ Salu. singl'i carere docet dicēs: i iugurtha: de in̄
vbivne atqꝫ altere scale ꝯmunite sūt q̄ supstiterāt afflicte sūt: bige trige/quadrige: q̄
singularia reperiunt minꝰ ꝓꝓe. Seiuge/illecebre: sed et illecebra sepe legit: minꝰ ex
arte: cōpedes/palee: quidē tn̄ ꝯpedē ⁊ paleā dicūt dire substantiuū ꝓ furijs. nā adie
ctiuū nō caret: inimicitie: vulgus tn̄ inimicitiā dicit: nares: Persiꝰ tn̄ dixit. sonat hic
de nare canina lr̄a. ⁊c̄. antie/ambe: et due spēs numeroꝝ due/tres. ⁊c̄. singule/bine/
terne. ⁊c̄. charites ⁊ grē ꝓ deabꝰ. hora. tn̄ dixit in carminibꝰ. Grā cū nymphis gemi
nisqꝫ sororibus audet. ⁊c̄. opes ꝓ diuitijs: clitelle/grates: dicimus tn̄ gratias ⁊ grate
reperiri: gingiue/prestie/antenne: legit tn̄ antēna. sortes ꝓ gn̄e diuinationis: nā alit
sors passim reperit: decretales: sed ꝓ vna lege decretalē quidā dicūt. Est eni natura

adiectiuū gene: sed gena legitur: sed mape ꝛ sordes: sed vtrūqꝫ singulare reperit. plage pro vulneribus et rhetibus. Nenie: sed in poetis etiā hec nenia reperit: latine festi nomen: aliter pro via vel adiectiue hec latina reperitur: nuptie/argutie/facetie/fidicule pro tormento. In his autem omnibus seruanda consuetudo.

¶ Feminina pluralia. ¶ Sulpi.

Feminina pluralia.

plurafia.

¶ Feminina pluralia sunt calende/idus/ferie/nūdine. Nundinū eni et trinūdinū legim⁹: sed raro. none/inducie/latebre/tenebre/lactes/thermes: cubie/exuuie p̄mitie inferie/exequie/inficie/suppetie/dire/trice/ambages/gades/fidicule: p instrumēto tortorio/palee/quisquilie/reliquie/blāditie/opes/cātes organoꝝ fistule siue dee/mine/phalere/nuge/insidie/facetie/illecebre/delicie: q̄ volūt diuersū dilitio esse. Diuitie/nuptie/argutie/cune/scale/scope/bige/quadrige/seiuge/ꝯpedes/inimicitie/geneantie/grates/nares/manubie/ambe/fores/value. Et festoꝝ noīa: vt latine. Itē cerimonie/decretales/clitelle/et mappe: vt Seruio placet: sed mappa legit passim. Addit Diomedes grates/gingiue/prestigie/nenie/plage/fores/sordes: et gratie.

¶ De neutris vsu tantum pluralibus. ¶ Asceū.

Neutra pluralia.

Neutra hec plurali tantum damus atqꝫ secunde
Seriacum rostris effata: crepundia: tesqua
Armaqꝫ cum castris simul exta cibaria lustra
Justa caraunia cum bactris artaxata serta.
Sic vinacea sic cunabula flabraqꝫ dices
Classica cum spoliis simul ostrea lachana liba
Intestina simul iuga: tentyra: pascua forsan
Sic carchesia sunt et sic precordia flectunt
Junge duas species numerorum sicut et ambo.
Pauca tamen numero legi sociata priori.

¶ Hec noīa neutra secūde declinatiōis singulari carēt addunt multi tripudia: multi tñ tripudiū dicunt. Legitur castrū et lustrū et rostrū et sertū: libū/intestinū/iugū: et hec pascua: sed rarius nisi in sanctis litteris: cetera aūt in alia significatiōe aut vsurpatiue. Nā rostrū auis nō caret singulari: sed nauis et fori romani: nec iugū boū: sed montiū: nec certū adiectiue sumptū: sed substātiue. Sūt et alia neutra: sed tertie declinationis que sequentur. dicunt tamen quidam sponsaliorum: sed ꝛ sponsaliū sponsalibus sicut festorum nomina: bacchanalia/saturnalia. ꝛc.

¶ Neutra tertie declinationis tantum pluralia.

Neutra tertie declinationis.

Adijce per ternam flectenda: mapalia forsan
Et magnalia: sed palearia menia semper
Lumina quando oculos signant altaria sepe
pindari. in declinatione.
Et peana viri carmen: sponsalia mixtum
Ilia coniunges et flamina verbera: q̄uis
Ile habeat maurus cum flamine verbere plures
Sunt qui coniungi iubeant presepia: tuqꝫ
Junges festorum vt quinquatria queqꝫ luperci.
Bacchus: Flora: Ceres: et cetera nomina sumunt

De declinatione nominũ heteroclitoꝝ.

Orgia adiunges speciesq; duas numerorum:
Et que non flectes tempe et pondo superaddes.

¶ Hec neutra iudicant esse tertie declinationis ꝛ tm̃ pluralia: sed magnalia ꝛ mapalia vidẽtur potiꝰ scde. Lumina ꝓ oculis nisi poetice singulari caret: altare multi dicunt: sed minus docte. Festorũ nomina multa sunt: orgia/dionysia/bacchanalia/solennia/repotia: que [illegible] sunt etiã secunde in gtõ. et vt opinor repotia vbiq;.

His omnis generis numeralia consociabis.
Tot quot cum natis aut tres communibus addes.

¶ Ois gñis plurali numero carẽt oia numeralia ꝑter vnꝰ vna vnũ: que post tria sub vna voce ois gñis sunt vsq; ad ducẽta: nisi fuerint cõposita ex declinabilibꝰ. Itẽ tot ꝛ quot cũ cõpositꝪ: vt totid[illegible] quotquot. ꝛc̃. Tres aũt cõis est gñis tria tm̃ neutri: ꝛ ideo vbi prius dictũ speciesq; duas numeroꝝ exempla sunt duo tria ducẽta: trecẽta: quadringẽta. ꝛc̃. Itẽ singula bina terna cum reliquis. Sunt preterea aliud in singulari aliud in plurali significantia aut plus in singulari q̃ in plurali aut ecõuerso littera liber amor simul ortus ludus odorq;. Lumẽ cũ terra melius post notificanda. vbi de abundantibus loquemur. Et hec defectiuis nominibus. Unde Sulpitius.

¶ Neutra pluralia sunt ꝑcordia cunabula lustra castra rostra feria arma spõsalia exta tripudia spolia labia cibaria classica. Apud Sueto. vero legimꝰ classicũ: sertatesqua/iusta/bactra/artaxata/carchesia/crepũdia/vinacca/cereunia/lachana/flabra/iuga/intestina/peana ꝓ pindari poemate: tẽthyra/effata: et ilia: qđ cũ sequẽtibꝰ est ordinis tertij. Maurꝰ tñ hoc ile đr. Menia/magnalia/mapalia/milia/altaria/palearia/flamina: q̃ hñt flamine in abltõ singlr̃. Lumina ꝓ oculis: ꝛ vbera quoꝝ meminit Diomedes: freq̃nter singularia hñt: sic ꝑsepia cuiꝰ meminit phocas. Addunt ludoꝝ festorũq; noia q̃ scđam ꝛ tertiã decliñ. sequunt: vt orgia/parẽtalia/bacchanalia/neptunalia/comita solẽnia. hec ostrea ostreoꝝ nũero plurali grecũ est. nã apud nos hoc ostrea ostree đr teste Seruio. Multa hic addi possent si oia q̃ aliud i singulari aliud in plr̃ sigñt discernamꝰ: multa etiã demi: si vniꝰ aut paucoꝝ auctoritatẽ sequamur. Legimꝰ eni fumos/soles/mũdos/genuinos/elegãtias/arenas maribꝰ: ꝛ multa alia in plurali. Itẽ in singulari quiritẽ/optimatẽ/narẽ/forẽ/spolium/libum/bigã/quadrigam lactẽ/paleã/iugũ/intestinũ/tripudiũ/altare: et plura hmõi. Sed meminerimꝰ multa multos dixisse que alijs ꝓhibent. Totidẽ etiam licet sit ois gñis numero singulari caret. Carent et numeralia: preter vnus/vna/vnum: et centenarium: vt mille substantiuum: et quedam deriuata a numeris: vt ducenti.

¶ De heteroclitis. i. aliquid variantibus.

Que genus inflexum variant vel vtrumq; notato

¶ De masculinis in singulari: in plurali neutris.

Hec prius us maribus: post donant a breue neutris
Tartara dindyma tenara menalã suppara iunge
Taigeta hismara carbasa pillea gargara forte.
Jungitur infernus cetus dum piscis auernus

¶ Notanda sunt heteroclita que variant genus aut declinationẽ aut vtrũq;. Et primo genus variant hec que in singulari terminantur in us ꝛ sunt masculina: et in plr̃ in a/et sunt neutra: preter cete quod in e terminatur: et licet quidam negẽt cetꝰ dici sepe tamen reperitur. Carbasus quidã femininum putant: et aliud esse cum dicitur gargarus: et aliud hec gargara: et ergo dictum est gargara forte. ¶ Sulpi.

¶ Hec in numero singulari masculini: at in plr̃ neutri gñis sunt. Tartarus/tartara/dindymus dindyma/tenarus tenara/supparus suppara/cetus cete. Seruius tamẽ dicit. Cetus nusq; lectum. Menalus menala/hismarus hysmara/taigetus taigeta/gargarus gargara. Strabo autem gargarũ montem esse gargara coloniam docet. pilleus pillea/carbasus carbasa/infernus inferna/auernus auerna.

¶ Masculina in singulari: in plurali masculina ꝛ neutra.

(in singulari. — in plurali.)
Hec prius us post i tribuere mari vel a neutri
Massicus atq; locus terre: sed mas datur arti
(grammatico ceteri grammatici.)
Sibilus atq; iocus: sine mauro balteus addunt
(in singulari. — declinationi.)
Jussus permissus simul euentus data quarte
Mascula plurali dat neutris valla secunde
Uerum hec sepe per um reperimus: & hinc fit a neutrū:
(.i. in plurali.)
Dicitur hic cetus ceti: sed plurima cete

¶ Pauca in singulari masculina: in pl'i masculina vel neutra sunt: vt hic massicus/hi massici vel massica ꝓ monte. Nã adiectiuũ oīs est gñis sub tribus terminationibus: hic loc⁹/hi loci: vel hec loca terre. Uir. i. enei. Deuenere locos. &c. sed ꝓ locis dialeticis aut rhetoricis masculino tm̄ vtimur gñe hic sibilus/hic sibili: vl' hec sibila. hic balteus/hi baltei: vel hec baltea: sed maurus vult tm̄ baltea dici. Ualla aũt dicit iussus permissus et euentus in singulari esse masculina et quarte: et in pl'i neutra & scđe: sed in singulari dr̄ etiã iussũ ꝑmissũ & euentũ: & ita in pl'i hi iussus/ꝑmissus/euẽtus a masculino in us. hec iussa/permissa/et euenta: a neutro in um formanť: verũtñ in singulari sepius masculino potissimum in abl'tō: et in pl'i sepius neutro vtuntur authores. Cetus quod licet Seruius reperiri neget: aliqñ tamẽ reperitur: in singulari est masculinũ scđe: et in plurali est neutrũ indeclinabile terminatũ in e. Uirgilius in quinto, immania cete. et hieronymus in genesi grandia cete. ¶ Sulpi.

¶ At massicus massica: et hi massici. Sibilus sibila: et hi sibili. Balte⁹ baltea & hi baltei. Maurus tamẽ baltea tantum habere dicit. Jocus ioca: & hi ioci. Locus loca & hi loci. Euẽtus euenta: & hi euentus. Jussus iussa. Permissus permissa. que tria e quarta in secundam transeunt declinationem. Legimus apud Gelliũ libro. ix. hoc iussum. Lex inquit est generale iussum populi.

¶ Feminina in plurali neutra.

Uoces femineis prius has post addito neutris
Pergamus et zizania: pascua raro: suppellex
Nomina librorum velut ethica plurima iunge
Mobile stans fixe pro femellis superadde
Altilis et volucris seu reptilis ac animans: sed
Arbutus hec sequitur quod fructus et arbor habetur
Jntybus um ve datur si galbanus vtraq; flectes.

¶ Hec in singulari feminina in pl'i neutra. hec pergam⁹ zizania: & qđ in singulari raro reperiť pascua. hec suppellex: & multa noīa librorũ: vt ethica/phisica/methaphisica/georgica/buccolica. Jtẽ quedã naturaliter adiectiua in singulari femininis attributa: vt altilis: q: videtur subaudiri animans. et reptilis: q: subaudiť belua et animans: sed in plurali etiam animantia dicimus. Jtẽ hec arbut⁹ pro fructu et arbore: sed volunt etiã hoc arbutũ dici. Similiter hec intybus/galban⁹: he intybi/galbani: sed Plini⁹ etiã hoc intybũ dicit. Unde hec intyba in plurali. Et Lucanus. peregrina q; galbana sudant. Dixit abeo quod est hoc galbanũ: & ita est abundantia potius q; mutatio in his tribus. ¶ Sulpiti.

¶ Hec in nũero singulari feminina: in plurali neutra esse cōperiuntur. Pergam⁹ pergama. Jntybus intyba: & intybi: quo Plinius in. xx. vtitur: apud quem etiã legimus

Masculina i singulari in plurali masculina et neutra [handwritten margin note, uncertain]

Feminina sing. in plurali neutra. [handwritten margin note, uncertain]

De declinatione nominũ heteroclitorum.

intybum. Quo circa non videtur varium esse. Arbutus arbuta: altilis et altilia: que quidem censeo adiectiua: vt reptilis et reptilia. Itẽ suppellectilia. Pascua quod vix inuenies. Item zizania zizanie/ buccolica buccolice: hec buccolica/ orum. georgica: hec georgica. rhetorica: hec rhetorica. topica: et similia.

¶ Neutra in plurali masculina.

Neutra prius: maribus pluraliter associamus
Elysium celum: specus vt vult Seruius: ragos.

¶ Quattuor in singulari sunt neutra: in plurali masculina: elysium/ celum: et fm Seruium specus: et hoc argos/ hi argi.

¶ Neutra in plurali ~~feminina~~. masculina vel neutra.

Neutra prius maribus vel neutris post sociamus
Hoc filum/ frenum/ claustrum/ paritercꝫ capistrum
Et porrum rastrum: duo que vult Seruius addi.
Plus neutrale prius: plurale per omne mouemus.

¶ Sex sunt in singulari neutralia: in plurali masculina: vel neutralia: vt hoc filũ/ frenum/ claustrum/ capistrum/ porrũ: et rastrũ. Et pluraliter hi fili/ freni/ claustri/ capistri/ porri: et rastri. Ut hec fila/ frena/ claustra/ capistra/ porra: et rastra fm Seruium: sed porros et rastros frequentius dices: q plaustrũ addũt querãt sibi auctores. Unũ in singulari est neutri gñis: et in plꝛ ois. hoc plus. Et pluraliter hi et he plures et hec plura vel pluria. etc. ¶ Sulpi.

¶ Neutra in singulari et in plꝛ masculina hec inuenio. Filũ/ hi fili: et hec fila. Frenũ/ hi freni: et hec frena. Lucanus. Traxerũt torui magica vertigine fili. Idẽ. Calibem frenoscꝫ momordit. Rastrum/ hi rastri: et hec rastra. Claustrũ/ hi claustri: et hec claustra Capistrũ/ hi capistri: et hec capistra. Porrũ/ hi porri: et hec porra. helysiũ/ helysij tm. Celum/ hi celi. Lucretius. Quis totidẽ vertit celos. Argos/ hi argi. Specus/ hi specus: vt Seruio placet. Sed videtur ab hic specus potius deriuari. Ceterum aduertendum est plus neutri generis comparatiuum in plurali esse generis omnis.

¶ Neutra in singulari: in plurali feminina.

Neutracꝫ femineis quedam pluralia demus.
id est epule. .i. hoc balneũ. .i. balnee.
Hoc epulum dans le: sed eum dat balnea eccꝫ
.i. nũdine et delitie.
Nundinum erit rarum seu delitium tamen edant
Um prius hinc a vel e sit fructus: amigdalus arbor
.i. exprimas.
Capa parit cepas: cepe haud pluraliter edas.

¶ Epulum in singulari est neutrũ et secũde: in plꝛ femininũ et prime. Similiter balneum: sed in plꝛ reperitur tã neutrũ qꝫ femininũ. Item que olim dicebantur nundinũ et delitium: sed delitiũ forte in alia significatione faciũt he nũdine et delitie: quibus nunc tantũ vtimur. Amigdalum fructus facit hec amigdala vel he amigdale: sed pro arbore dr hec amigdalus: et aliqñ hec amigdala: vt apud Plinium. Cepa non est heteroclitum: quia facit he cepe ceparum: sed hoc cepe plurali caret. ¶ Sulpi.

¶ hec neutra in plurali feminina efficiuntur. Epulum/ epule. Balneũ/ balnee: et hec balnea: delitiũ delitie. Cepa cepe fm Phocã et diomedã: sed mihi potius inter singularis: neutra reijciendum videtur. Item nundinum nundine/ amigdalum et hec amigdala. nam amigdalus arbor est: sicut hec emigdala apud Plinium.

¶ Uariantia genus et vocem non significationem.

U vel us hec cupiunt artus cornu tonitrucꝫ

neutra in pluralí mas-culina.

neutra in pluralí feminina.

variantia genus et vocem non significationem.

Atqꝫ gelu: triplicem vult nasus spicaqꝫ rectum
Sed spicum nescit pluralem: sepe tapetum
Atqꝫ tapete leges neutrale: tapesqꝫ marinum
Vesper erumqꝫ et era pro tempore lucifer autem
Hic vesper vel erus sit et ugo hic hesperus hicqꝫ
Margaris hec et rita: simul vult Seruius hoc um.
Hic gibbus vel ber dices hec gibba pudenter
Ilios hec dices hoc ilium et ilion addes.

¶ Sunt que genꝰ ꝛ vocē nō significationē mutēt: vt hic artꝰ/tus/tui: vel hoc artu: hic cornus/tonitrus/gelus: sed frequētius hoc cornu/tonitru et gelu. dr etiā hic nasus/ hec nasa/hoc nasum hic spicꝰ/hec spica/hoc spicū. sed spicū plurali caret. hoc tapetū vel tapete: et hic tapetes/etis. hic vesper vel vesperū: et hec vespera ꝓ tpe vespertino/hoc est a principio noctis et finis diei: sed ꝓ stella veneris hic vesper vel vesperꝰ: aut hesperus: et aliqñ hec vesperugo. Itē fm Seruiū hec margaris vel margarita: et margaritū. Itē etiā hec margarita: et hic margarites dici volunt alij. hic gibbus vel gibber: et licet raro etiā hec gibba: sed gibber pro eo qui gibbum habet accipi solet. hec ilios apud hora. et hoc ilium et ilion: sicut pelium et pelion.

Hic us et hoc dant um sinum mulgentibus aptum
Et clypeus/vultus/rictus/baculus/monitusqꝫ.
Et fundus/mundus/luctus: simul atqꝫ galerus
Angi et portus item seu commentarius adsit
Cum multis aliis: que lectio multa docebit.

ꝙ us.

Um dare malo fretum peccatum curriculumqꝫ
Et sestertium item tignum simul atqꝫ tributum
Arbor us: um fructus genus vt rem plurima mutant

¶ Sunt etiā masculina in us aut neutra in um quoꝝ ea que in us protulimꝰ potius masculina sunt: que vero in um potiꝰ neutra: vt sinū ꝓ mulctra. dico multis alijs: vt calcaneus vel calcaneum/colaphus et colaphum/capulus et capulum. Preterea arborum nomina fere in us exeunt: ꝛ sunt feminina. Et fructuum in um: ꝛ sunt neutra: vt hec pomus/hoc pomum. Sed cerasi fructus cerasus vel cerasum dicitur.

Sūt etiā masculina in us.

.i. sicut.

Syngraphum vti pisum finita per um dabo neutris
Aut per a femineis: quibus hec in us associabis
Cristallum nardum simul abrotanum atqꝫ saguntum
Sepe per us vel ia poni verbalia nosco
Ut satus et satio: quandoqꝫ satum quoqꝫ pono.

¶ Reperiunꝛ etiā ia feminina vt in um neutra: vt hec syngrapha: et hoc syngraphū hec pisa et hoc pisum. Itē in us feminina et in um neutra: vt cristallus/nardus/abrotanum/saguntum. ꝛ que diximus intybus galbanus dictamus arbutus. ꝛc. Verbalia autē sepe in us sunt masculina: et in io feminina: que etiam aliā terminationē suscipiūt: vt cultus cultio cultura. Satus satio et satum fere ꝓ eodē ponuntur.

feminina in a et neutra in um

De declinatione nominũ heteroclitoꝝ.

Hic ether cancer similesqꝫ: vel hec sit in era.
Hic turbo hoc turben: sit sanguis hic: hoc quoqꝫ sãguen
id est mulctrum et mulctrare.
Ramus dat ramale tibi: trum: trareqꝫ mulctra.
Hic hec hoc ve specus: neutrale specumqꝫ specuqꝫ
Hic hec hoc ve penus: neutrale penumqꝫ penuqꝫ

¶ Hic more greco dicimꝰ hic et hec stater/crater/pãter: aut more latino hec ethera statera/cratera/pãtera. Hic turbo/hic sanguinis olim hoc turben/hoc sanguen. Preterea hic ramꝰ ⁊ hoc ramale. hec mulctra ⁊ hoc multrare vł hoc mulctrũ. Hora. i epodo. Illic iniusse veniũt ad mulctra capelle. Itẽ hic aut hec specus/us/ui. ⁊ penus/us/ui. vel hoc specus specoris: et penus penoris. Item hoc specum et hoc specu. Itẽ hoc penum et hoc penu reperitur.

Hec is ⁊ hoc dant i gummi simul atqꝫ sinapi
Gausape: pum: pes: pis: variantur reteqꝫ retis
.i. cothonum.
Hec prenestis ⁊ hoc preneste: cothon dat hic: hoc num.
Pluraqꝫ comperias veterum si scripta resoluas

¶ Itẽ dr hec gũmis et sinapis: sed potiꝰ hoc gũmi et sinapi. Preterea reperitur hoc gausape ⁊ gausapũ: hec gausapes vel gausapis. hoc rhete vel hic aut hec rhetis/hec prenestis et hoc preneste. Similiter hoc cepe vel hec cepa: vt sepe dictum est. Et hic cothon et hoc cothonum: et forte alia tibi leges. Sed repetamus Sulpi.

¶ Que plurifarium efferunt nominatiuum.

¶ Sunt quedã preterea que duplicit̃ aut triplicit̃ afferũt ntĩm: ⁊ cũ voce variãt genꝰ: vt hic tonitrꝰ ⁊ hoc tonitru. hic baculus ⁊ hoc baculũ. hic tignꝰ ⁊ hoc tignũ. hec pisa ⁊ hoc pisum. hic nasus hec nasa ⁊ hoc nasum: legit̃ apud Plautũ. hic spicꝰ hec spica ⁊ hoc spicũ: qđ pl̃ nõ hꝫ. hic sinꝰ ⁊ hoc sinũ ꝓ vase. hic angiportꝰ ⁊ hoc angiportu. hoc cornu et hic cornꝰ. Lucanꝰ. Cornꝰ tibi curã sinistri. hic tapes/etis. et tapetũ/ti. et hoc tapete/tis. hec vespa ⁊ hoc vesperũ: ⁊ hoc vesp̃ pñcipiũ noctꝫ seu diei finis. Nã hic vesp̃ est veneris stella que vesperꝰ hesperꝰ hesperugo noiatur. hoc mundũ et hic mũdus. hoc gelu ⁊ hic gelus. hic artꝰ ⁊ hoc artu. hic clipeꝰ ⁊ hoc clipeũ. hec syngrapha ⁊ hoc syngraphũ. hic sestertiꝰ ⁊ hoc sestertiũ. hec cristallus ⁊ hoc cristalũ: vt dicũt quidã. hec margarita ⁊ hoc margaritũ ⁊ hec margarꝫ: vt Seruiꝰ tradit. hic galerus hoc galerũ. hic cothon et hoc cothonũ. i. portꝰ nõ naturalis. hic crater et hec cratera. hic panther et hec panthera. hic turbo ⁊ hoc turben. hec tiara ⁊ hic tiaras hec hebenꝰ ⁊ hoc hebenũ. hic sanguis et hoc sanguen. hec ilios hoc iliũ. hec sangũtus et hoc sanguntũ. hic gibbus ⁊ hec gibba: et hic gibber. hic fundus ⁊ hoc fundũ. hic curriculus ⁊ hoc curriculũ. hic ꝯmentariꝰ ⁊ hoc ꝯmẽtariũ. hic luctꝰ et hoc luctũ Vultꝰ et vultũ. Rictus et rictũ. Monitꝰ ⁊ monitum. Ramus et ramale. hoc fretum et hic fretus. hoc pctm̃ et hic peccatus. hoc tributũ ⁊ hic tributus. hoc sinapi ⁊ hic sinapis. hoc gummi et hec gummis. hec mulctra et hoc mulctrare. hoꝝ pleraqꝫ remanserunt in vsu/ideoqꝫ notãda. Discernunt̃ et ita quedã pomoꝝ ⁊ arboꝝ noia. vt hec prunꝰ et hoc prunũ. Malus et hoc malum. hic pirus et hoc pirũ. Cerasus et hoc cerasum et cerasus Propertius. hic dulces cerasos hic autumnalia poma. hec cornus et hoc cornum. hec morus et hoc morum.

¶ Que vario nominatiuo seruant et genus significationem.
s. sequentia. .i. significationem. .i. terminationem.
Nec genus hec nec rem mutant: variantia vocem.
.i. mascu. ge.
Hic er et is faciunt: vomis puluisqꝫ cinisqꝫ

more greco dicimus.

Gummis &c.

Que plurifaria efferunt nominatiuum.

Que vario nom. seruant et genus significationem.

Impubis cucumis celeber quondam atqꝫ saluber
Acer cum natis himber: dat adhuc alacer cris.
Os vel oꝛ arboꝛ honoꝛ lepoꝛ optat odoꝛqꝫ laboꝛqꝫ
Et vapoꝛ et clamoꝛ quondam addebatur amoꝛqꝫ.

¶ Multiplicia sunt noīa sub vario ntō genꝰ ꝛ fīgtionē seruātia: cuiusmodi sunt pͥmō que er et is in ntō hn̄t: vt vomis/puluis/cinis/impubis: et cucumis: que nūc potiꝰ in is exeūt. Itē celeber/saluber/acer: ꝛ ꝯposita ab hymber: vt nouēber: et alacer q̄ nūc potius ꝓ masculino in er exeūt: licet Uirgilius et Terentius in masculino alacris dicant. Qd autē imber dicatur probat Seruius: quia in plurali passim legimus impuberes: impubis quoqꝫ dici patet ex Uergilio dicente impubis iuli. ꝛc̄. Secundo sub eodem gn̄e mutant ntm̄: que in oꝛ et in os exire leguntur: vt ar oꝛ vel arbos/honoꝛ vel honos/lepoꝛ vel lepos/odoꝛ vel odos/laboꝛ vel labos. et apud Plautum aliosqꝫ veteres: vapoꝛ et vapos/clamoꝛ et clamos/amoꝛ et amos: et multa alia leges.

Et simul vs conger dat pꝛosper et asper hyberqꝫ
nomina latina a greco in ros.
Et puer et pauper quondam. ros nata frequenter
Es simul e grecum foꝛmat rectum per a nostrum
Eus quoqꝫ vertit in es sicut monstrabit achilles.

¶ Tertio quedā in er et in us rapta: vt conger vel congrus/pꝛosper olim pꝛosperus asper ꝛ asperꝰ: hyber et hyberꝰ: puer ꝛ olim puerꝰ: paup ꝛ olim pauperꝰ. Un̄ paupa mulier apud Plautū legit. Et quedā silia sī occurrūt. Itē formata a grecis in ros: vt euāder vel euādrus: ab euādros. Teucer vel teucrus: a teucros. Thymber vl' thymbrus: a thymbros. Alexāder vel alexādrus: ab alexādros. Sic meūder et multa alia formari pn̄t. ¶ Quarto greca in es prime declinatiōis q̄ apud nos in a exeūt: vt planetes ꝛ planeta/cometes ꝛ cometa: ad quoꝝ similitudinē Quītiliano teste veteres dicebāt hic anchises ꝛ hic anchisa. Sūt que genꝰ mutāt: vt cetera catapulta/chataracta. ꝛc̄. que in caplo de gn̄ibus enūerabimꝰ. ¶ Quito i e grecū feminina apud nos frequēter in a exeūt: vt lybie vel lybia/crete vel creta/helene vel helena/grāmatice grāmatica/ꝓchite ꝓchita. ¶ Sexto que apud grecos in eus exeūt: apud nos in eus et in es exire possunt: vt vlysses/achilles/oꝛphes. vnde oꝛphi datiuū. Uirgi. in bucco. posuit. Greci autem vlysseus/achilleus/et oꝛpheus dicunt.

Os grecum us nobis dat: et os ex on reperimus
On o sepe facit: sed onum nobis generabit
Os genitiuus habens facit vs recto tibi. mutans
Inflexum ex quarto per a rectus: fit variato.
Sepius articul o. Quondam ale per al modo flecto
Quondam atis nunc as recto in gentibus addas.

¶ Septimo greca in os fiūt latina in us seruato fere gn̄e: vt hic logos vn̄ hic epilogꝰ hec papyros ꝛ papyrꝰ/delos ꝛ delus: ꝛ innūerā alia. ¶ Octauo quedā apd̄ grecos i on reperiunt apud nos i os: vt minos/athos: minō/athō. ꝛc̄. ¶ Nono quedā in on apud illos exeūt in os vl' in on apud nos: vt agamennō/Cicerō/Caton/Platō. ¶ Decimo quedā neutra in on scd̄e decli. fiūt latina in um: vt ilion iliū/peliō peliū/epithetō epithetū/barbytō barbytū/diatesserō diatesserū. ꝛc̄. ¶ Undecimo quedā noīa habētia os in gtō tertie decli. mutādo os in us formant ntm̄ scd̄e decliū. fm̄ Priscia. vt arabs arabos: arabus/bi. delphin delphinos: delphinꝰ/ni. ethiops ethiopos: ethiopus/pi. elephas elephātos: elephātus/ti. sic diacon/titan: ꝛ quedā alia. ¶ Duodecimo que ex actō tertie decli. i a faciūt ntm̄ pͥme decli. in a/sed nisi feminina fuerit mutato gn̄e

adiectiuũ. Nam ꝓpria appellatiuis similia ablatiuũ habent in e: vt iuuenalis iuuenale: martialis martiale. Illa etiã que accusatiuũ in im habent: ablatiuũ in i faciũt vt tussim tussi: sitim siti: neapolim neapoli: que vero in em ⁊ in im: in e ⁊ in i: vt pupe ⁊ pupi: reste ⁊ resti. bipennis autẽ bipenni tantũ. In is et in er mensiũ nomina terminant hũc casum in i: vt aprilis aprili: september septembri. hymber quidẽ hymbre et hymbri formet. In er cuiuscũqꝫ generis nomina nec in is terminata ablatiuũ in e solũ emittũt: vt pauper paupere: vber vbere: degener degenere. Sed terminata in uis: vt auis/ouis: in guis: vt anguis: in gnis: vt ignis: in ctis: vt vectis: in mnis: vt amnis: ⁊ ois generis nomina: ⁊ cõparatiua nomina: ⁊ verbalia in ix: ⁊ gẽtilia in as ablatiuũ in i ⁊ in e faciunt: vt aui ⁊ aue: angui ⁊ angue: igni et igne: vecti et vecte: amni et amne: amante ⁊ amãti: fortiore ⁊ fortiori: victrice ⁊ victrici: arpinate ⁊ arpinati. Rudis qñ adiectiuũ rudi solũmodo habet. Qñ vero est substãtiuũ rude. Sospes ⁊ hospes sospite ⁊ hospite: postis poste ⁊ posti: strigilis strigili tñ: pugil pugili ⁊ pugile: vigil vigili ⁊ vigile. Reliqua oĩa tertie declinationis in e finiũt ablatiuũ: vt clades clade: classis classe: nisi sua licentia metri causa verterint poete. Uergilius. Aduectum eneam classi. Quãquam datiuum esse multi volunt ⁊ plurimi attestantur.

¶ De noiatiuis accusatiuis ⁊ vocatiuis pluralibus.

Primo plurali quarto quinto simul es do.
At trallis: sardis: syrtis: gadis simul alpis
Sepe leguntur in is: sed a competit aut ia neutris
Ast ia sola dabunt quorum genitiuus ium dat
Plus per ium formes: sed plura ⁊ pluria dices
Sic ⁊ aplustra leges ⁊ aplustria non male dices
Quinetiam quarto tunc is specialiter addo:
Dum patrius datium pluralis: ⁊ as breue quando
A preiens tenui: tuncqꝫ es rectis breuiatur.

¶ Ascen. Aduerte puer quia facilior hec visa est ratio placuit parũ ab authore discedere: dixi itaqꝫ ea neutra sola habere ia q̃ hñt ium in genitiuo: quod e diuerso quoqꝫ intelligas: quia nõ licet secundũ Seruiũ genitiuũ esse minorẽ noiatiuo. itaqꝫ nõ dices volantũ animaliũ: sed tantũ volantiũ: qꝛ ntũs est volãtia: ⁊ ita licet rete habeat in abltõ tamen quia retiũ facit in gtõ bene facit retia: e diuerso q̃q̃ memor vetus ⁊ cõparatiua etiã i habent in abltõ: tñ quia gtm̃ in um mittũt non habent ia. vnde respicienda est formatio genitiui. habẽt aũt hi casus quattuor terminationes. Ntũs ⁊ vctũs es longũ in latinis nõ neutris: es breue in grecis quibusdã ⁊ patronymicis is in sex in tertii positis: sed etiã alpes ⁊ gades vsitate dicas et a vel ia neutris declinabilibus: nã cete ⁊ tempe indeclinabilia sunt. Accusatiuus vero habet s longũ in latinis: sed nõ neutris: ⁊ is longũ in oibus habẽtibus ium in gtõ plurali: sed tũc potissimũ cũ ntũs singularis etiã exit in is ⁊ as breue in grecis ⁊ patronymicis habẽtibus os in gtõ aut in actõ singulari: a vel ia in neutris: sed audi Sulpitium.

Nominatiuus actũs ⁊ vctũs plurales tertie declinationis finiuntur in es: vt hi patres: hos patres: o patres. Sed illa que in is terminantur: siue etiã aliter finiunt genitiuũ peluralẽ in ium frequenter emittũt actm̃ in es in is: vt hos ⁊ has oẽs et omnis: hos ignes ⁊ ignis. ¶ Pauca quidem habent noiatiuũ ⁊ actm̃ ⁊ vctm̃ in is: vt he sardis: o sardis. ¶ Item alpis/syrtis/trallis/et gadis: q̃q̃ dicimus syrtes et gades. Neutra que ablatiuũ habent in e hos casus in a terminant: vt hec corpora: o corpora: rhete vero rhetia habet. Illa aũt que in i vel in e: et in i finiunt abltm̃ formant hos casus ab ipsis abltis in i addita a: vt mari maria: pare vel pari paria: felice vel felici felicia. Excipiunt ista q̃ nõ seruant i ante a. Ludicra qđ Ualla prime et scđe vult declinatiõis a Prisciano bñ dissentiens. Itẽ vetera ⁊ amplustra: verũ amplustria quoqꝫ legim⁹. Cõparatiua quoqꝫ in a desinũt: vt fortiora maiora: ſꝫ dicim⁹ plura ⁊ pluria: sicut cõplura ⁊ cõpluria. Pleraqꝫ aũt greca hñt actm̃ etiã in as breue

vt pleiadas/hiadas/lampadas/colchidas/delphinas/panas/titanas/syrenas.

¶ De genitiuo plurali.

Um vel ium prebe genitiuo vel det vtrumqꝫ.
Nomina festorum quoqꝫ multa leguntur in orum
Et sic vectigal pariterqꝫ ancile mouentur
Quod dedit i sexto formabit ium genitiuo
Et prebens e vel i: quod comparat hinc volo demi
Preter plus: sed inops locuples vetꝰ ⁊ memor addes
Et pugil ⁊ complex ⁊ que facio facit in fex
Et quibus abstractum per ium datur aut ia clausum
Ut supplex custos diues vigil atqꝫ sacerdos
Quinetiam iunges que syncopa norma ve tollet.

¶ Ascen. Est ergo lata exceptio. p̄mo excipiunt̄ oīa ꝯparatiua p̄ter plus. scd̄o inops et cetera enumerata. tercio a facio in fex: vt artifex opifex. Et alia oīa qbꝰ est abstractū in iū vel ia: q̄ videt̄ rō syncope. vñ qꝛ dꝛ inopia artificiū sacerdotiū custodia: vigilia pncipiū: supplitiū diuitie mēoria: ideo ꝯcreta coꝝ syncopant̄: fit etiā syncopa cā metri: vt celestū ꝑ celestiū. Preterea erūt alie huic obuiātes: vt de in as crescēte de celebs redux de ps finitis: ⁊ alijs ꝑ qbus dixi norma ve tollet: ſꝫ audiamꝰ authorē.

¶ Gtūs pluralis fit a singulari abl'tō ⁊ aut in um aut in ium terminant̄ siue natura siue per syncopā. Jlla aūt que abltm̄ in i: aut in i ⁊ in e hn̄t suscipiūt ium: ⁊ faciūt gtm̄ vt ab hoc cubili cubiliū: ⁊ ab aiali animaliū: a felice ⁊ felici feliciū: a sapiente ⁊ sapienti sapientiū. Multa tamen ex his que finiūt abltm̄ in i ⁊ in e per syncopā ꝓferunt̄: vt sapientū pro sapientiū: merentū ꝑ merentiū. Sed cōparatiua in um tm̄ emittunt̄: vt hoꝝ et harū ⁊ hoꝝ fortioꝝ: preter plus quod plurium habet. Similiter dicimus vetus veterū: vigil vigilum: memor memoꝝ: complicum/supplicum/artificum.

Consona bina tenens ⁊ e sexto vult vt ium des
Jnde cohors coniunx ⁊ hyems: polysyllaba bs
Cuncta ps nisi stirps: ⁊ que caput edidit um dent.

¶ Que in duas desinunt consonantes et ablatiuum in e finiunt: e in ium vertunt: vt mors mortium: fons fontium: preter coniunx cōiugum. Et in ms aut ps desinentia aut hyems hyemū: princeps principū. Ex his tamen excipimus composita a capite que faciunt genitiuū in ium: vt tricipitiū bicipitiū: nisi per syncopā succiduntur.

vt rete: presepe caro cedes piscis.

Poscit ium quoduis non crescens in genitiuis
vt pater/mater/frater.
Um tamen ex soboles iuncta indole vult iuuenesqꝫ
Heresis ⁊ strigilis canis ⁊ panis volucrisqꝫ
Atqꝫ senex fruges: ⁊ que vult syncopa: vates
Et sedes ⁊ panes que rite tamen per ium des.

¶ Jlla quoqꝫ que in genitiuo singulari pares habent syllabas in ium emittūtur: vt collis collium: caro carniū: apes apiū et apum. Juuenalis. Examenqꝫ apiū longa cōsederat vua. Cedes cedium. sed similia in es frequentius in um terminantur: vt vatum et vatium: sedū et sedium. Jndoles tamen indolū: soboles sobolū facit: iuuenis vero iuuenum: canis canum: panis panum: strigilis strigilum: heresis heresum.

De declinatione nominũ orthoclitoꝝ.

Ars artis dat ium: sed syncopa plurima vult um.

¶ Itẽ in as latina in ium excũt: vt arpinas arpinatiũ: ciuitas ciuitatiũ: ꝓbitas ꝓbitatiũ: ꝓferunt etiã in um: siue natura vel potius per syncopã: vt ciuitatũ/ꝓbitatũ.

Et dat ium tantum pluralibus inde remotis
Que quandoq; gradus medii sunt vt seniores
Maiores necnon primores atq; minores
Adiunges lemures luceres & opes proceresq;
Es que dant ates: vel ium dent: quale penates.

¶ Similiter tm̃ pluraliter declinata ⁊ in es terminata in ium faciũt: vt vires viriũ: penates penatiũ ⁊ penatũ: tres triũ. Opes tm̃ opũ potius q̃ opiũ: ꝓceres ꝓceꝝ. Sic dicimus minoꝝ/maioꝝ/primoꝝ/lemurũ/lucerũ. in q̄bus auriũ iudiciũ sequimur.

Is iris dat ium: mas: faux: cor: cos: fel: & allec.
Nix: nox: crux: vires: mus: dos: caro: vas vadis: asq;
Cum sobole vt semis ceu vult cum patre redux um
Pluraq; comperies veterum dum scripta reuolues.

¶ In is longum desinentia ⁊ crescentia in genitiuo etiam in ium faciunt: vt lis litis litium: samnis samnitium: nox quidem noctium facit: nix niuium: suppellex suppellectilium: cor cordium: caro carnium: quia nõ crescit vas vadium: ne coincidat cum vadum: crux crucium: semis semissium: sicut as assium contra redux licet habet e ⁊ i in ablatiuo facit reducũ sicut dux ducum: fel fellium: allec allecium: a melle melliũ non inuenitur: nec a lacte lactium: nisi a lactibus quod intestina significat.

¶ De habentibus um et ium. Ascen.

Um vel ium format tibi syncopa dummodo fiat
Par recto patrius: sic as dans atis & ares
Et cõmune per ans aut ens: quia mobile neutro.
Dans ia querit ium: dabit um plurale quirites
Forsan: apes vates & sedes atq; penates
Necnon celestes terrestres mensis agrestes.

¶ Que um vel ium hñt: um hñt per syncopã: ⁊ ium ꝑ regulã: sed syncopa nõ fiet vbi gtũs pl'is esset minor ntõ plurali. Fit aũt in hñtibus as atis: vt ciuitatũ ⁊ arpinatũ. In hñtibus ates: vt optimates ꝓ̇mates ⁊ penates. In finitis in ans ⁊ in ens adiectiuis noialibus aut participijs ꝓ cõi gñe: ꝓ neutro vero si syncopa fieret faceret gtm̃ minorẽ ntõ quod fieri nequit. dices ergo amantũ ⁊ prudentũ hoim. Itẽ q̄rites quiritũ: apes apũ: vates vatũ: sedes sedũ apud Ciceronẽ penates penatũ: celestes celestum apud Ouidiũ. Ultima celestum terras astrea reliquit. Et Uerg. Celestũ vis magna iubet. apud quẽ etiã agrestũ legimus: ⁊ mensum pro mensiũ apud Ouidiũ. sed vt dixi hec omnia per regulã ium facerẽt. Hora. Hunc si mobiliũ turba quiritiũ. Iuuenalis. Examenq; apium longa consederat vua. sed finem facio.

Um tantum querunt sibi cetera: festa per orum.
Legi atq; boum bos: ales itum tuumq;.

¶ Cetera oia terminãt gtm̃ pluralẽ in um: vt ꝯsul ꝯsulũ: virtus virtutũ: caput capitũ: pater patrũ: fruges frugũ. Ales aũt habet alitũ ⁊ alituũ figurate: vt ait Seruiꝰ. Bos boum per syncopã ⁊ dtm̃ ⁊ abltm̃ bobus. Cõposita vero simpliciũ regulas fere sequuntur: vt vecordium ⁊ inopum. at rhete rhetium habet: quia non crescit.

Preter bobus ibus terno: sextoqꝫ locamus
Sed tamen ⁊ bubus veteres dixisse notemus
Ast a quod antiquis in atum fuit his quoqꝫ dat is.

¶ Dtūs ⁊ abltūs plurales a singulari gtō nascunt̄ interiecta bu: vt hui⁹ patris his patribus ab his patrib⁹. Sed neutra in a finita hn̄t hos casus ꝑ is: vt hoc toreuma toreumatis: ab his toreumatis: hoc poema: his poematis: ab his poematis. Faciūt etiā in bus prisciano auctore. ¶ Ascen. Intellige tn̄ quantū ad formationē de his ꝙ aut vbicūqꝫ aut nusqꝫ crescunt. Nā tygribus nō tygridibus ⁊ similia dices.

¶ De recto singulari quarte declinationis.

.i. quando est pluralis numeri.

QUarto dat us recto: dat ⁊ u: plurale mouendū.

QUarta declinatio duas habet in noīatiuo terminationes us et u: vt hic visus: et hoc cornu. Sed in u terminata neutra sunt et omnes singulares casus in u finiunt. leges tamen apud Pliniū et Lucanū: cornus et genus qui sunt a rectis antiquis: hic cornus: hic genus. In us autē masculina aut feminina.

¶ De genitiuo et datiuo.

Us nunc vult patrius: sed vis prius vnde datiuus
Nunc formabit ui: sed abus u sepe notaui.

¶ Genitiuus ergo in us terminatoꝝ exit in us productū: vt hic visus huius visus. Uetustissimi tamen in uis syllabas terminabāt et dtm̄ in u: vt hic senatus huius senatuis: huic senatu: hic metus: huius metuis: huic metu. huius rei Aulus gellius est approbatus assertor. Datiuus nunc terminatur in ui: vt huic visui.

¶ De accusatiuo et reliquis casibus.

Um quarto dabitur: quintus recto similatur.
U dabitur sexto: domus o non u retineto.

.i. domi domo domorum domos.

Quo sine sit quarte: mi/mo/rum/mosqꝫ secunde.
Quod struitur quarte: verum locus esto secunde.

¶ Accusatiuus in um: vt hunc visum. Uocatiuus est similis nominatiuo: vt o visus. Ablatiuus in u finitur: vt ab hoc visu. Excipitur domus de quo statim.

¶ De ntō actō et vctō pluralibus.

PLurali primo dabis us longum: sociando
Quartum cū quinto: sed ab u facies ua neutri.

¶ Ntūs actūs et vctūs plurales in us exeunt: vt hi hos et o visus. Uerū neutra illa in u terminata hos casus a ntō formāt addita a: vt hec cornua hec cornua o cornua.

¶ De genitiuo.

Syncopa ni fiat genitiuus uum sibi format.

¶ Genitiuus in uum: vt horum visuum. ¶ De dtō et abltō.

Tertius ⁊ sextus poscunt ibus: ast ubus artus:
Parcus: ⁊ arcus: acus: partusqꝫ: lacusqꝫ: tribusqꝫ:
Et specus: ⁊ quercus: cū questubus a queror optant
Ficubus: ⁊ verubus: penubus: per ibus quoqꝫ demus

¶ Datiuus et abltūs in ibus: vt his et ab his visibus. aliqua differentie causa accipiunt u ante bus: vt hi artus: his ⁊ ab his artubus: arcubus partubus ad differentiam hoꝝ nominū: ars: arx: pars. Inueniuntur tamen aliqua nulla differentia im-

pellente u ante bus seruare: vt lacubus: tribubus: similiter portubus: acubus: quercubus: specubus: qđ et specibꝰ habet: questubus ꝓ q̄relis: questibus ꝓ lucro. Quidã etiã ficubus penubus ⁊ verubus declinãt q̄ ⁊ in ibus formata legi. Et qm̄ domꝰ partim est quarte: partim scđe: partim vtriusq̄ declinationis: ne in eius variatiõe q̄s decipi possit per singulos casus declinare volumus. Hec domus huius domus ⁊ domi: huic domui: hanc domum: o domus: ab hac domo. In plurali hec domus: haꝝ domorũ ⁊ domuũ: his domibus: has domos: o domus: ab his domibus. Antiqui in abltõ singulari domu etiã dicebant: ⁊ Augustus domos pro domus genitiuo est vsus.

¶ De recto singulari quinte declinationis.

Quinta dat es recto duntaxat: sed genitiuo
Quamuis es simul e quondam donauerit iq̄
Ei nunc vel ei tantum dabit atq̄ datiuo.

¶ Quinte declinationis nõia terminant ntm̄ in es: vt hec species ⁊ oĩa sunt generis feminini: excepto dies incerti in singulari: ⁊ meridies in vtroq̄ numero masculini.

¶ De genitiuis et datiuis.

¶ Gtũs ⁊ dtũs sumitur in ei diuisas syllabas: vt huius speciei huic speciei. Veteres tamen gtm̄ in es terminarunt: vt huius species huius dies. Virg. in geor. libra dies somniq̄ pares vbi fecerit horas: ⁊ in e: vt huius die: ⁊ in ij: vt huiꝰ dij. Virg. in. i. enei. Munera leticiamq̄ dij. Et datiuum in e/ vt facie. Gellius tradit.

¶ De accusatiuo/ vocatiuo: et ablatiuo.

En quarto/ es quinto dabitur: decet e dare sexto.

¶ Actũs fit a nominatiuo mutato s in m litteram: vt species: hanc speciem: vocatiuus similis est nominatiuo. ¶ Ablatiuus in e longum desinit: vt ab hac specie.

¶ De nominatiuo/ actõ: et vocatiuo pluralibus.

Plurali primo dabis es/ comites sociando

¶ Nominatiuus/ accusatiuus: et vocatiuus plurales similes sint nominatiuo singulari: vt he et has species. ¶ De tertijs casibus.

Erum vult genitus: cum sexto tertius ebus.
In deffectiuis quibus est plurale videbis.

¶ Gtũs fit ab ablatiuo singulari addita rum: vt harum specierũ. Datiuus et ablatiuus fiunt a singulari abltõ adiecta bus: vt his et ab his speciebus. Sed non refugiat oĩa quĩte declinatiõis nõia carere gtis/ dtis: ⁊ abltis pluralibus preter hec. res/ spẽs dies/ meridies/ acies/ facies/ materies/ ⁊ ꝓgenies: addũt ⁊ maneries qđ barbaꝝ est.

¶ De octo nominibus que declinationẽ pronominũ imitant: et de quis et qui. Require textum in formatione genitiui secunde declinationis.

¶ Octo sunt nõia que cũ ꝯpositis more ꝓnominũ scđi ordinis declinant: vnꝰ/ totus/ solus/ alius/ alter/ vter/ vllus/ nullus: vt vnus vniꝰ vni: vnũ vnã vnũ: o vne vna vnũ: ab vno ab vna ab vno. In numero plurali vni vne vna: vnoꝝ vnaꝝ vnoꝝ: vnis: vnos vnas vna: o vni o vne o vna: ab vnis. Veteres more adiectiuoꝝ primi et scđi ordinis hec nõia variabant. Ex his octo: vnus/ totus/ solus habent vocatiuũ. Eã declinationem etiã quis vel qui sequuntur: vt quis vel qui que quod vel quid: cuius cui: quem quã quod vel quid: a quo vel a qui a qua vel a qui a quo vel a qui. In plurali qui que que: quoꝝ quarũ quoꝝ: quis vel quibus: quos quas que: a quis vel a quibus.

¶ De compositis cum quis et qui.

¶ Quis et qui inter se inimica sunt. nã quũ q̄s qđ olim cõis gñis fuit venit in cõpositionẽ nõ recipit qui in nto singulari: ⁊ qui quũ augetur expellit quis. vñ extant versus
Cum quis nam q̄ piam sine qui coniunge putas q̄.
Dam. uis cunq̄ libet qui sine quis retinet.

¶ Cõponitur quis cũ si: vt siq̄s. cũ ne: vt neq̄s. cũ aliꝰ: vt aliq̄s. cũ en: vt ecquis n in c conuerso. cũ nũ: vt nũquis. cũ quis: vt quisq̄s queque quicquid: quoꝝ quidẽ vocibus sm̄ analogiã possumꝰ vti. Quidã vero precipiũt quisquis tm̄modo habere in recto: actõ quicq̄d: ⁊ in abltõ quoquo. Alia vero declinant vt eoꝝ simplex: vt q̄s que qđ: vel

quid postpositis: vel prepositis duab⁹ vocib⁹ nisi q in feminina voce nti singulares et neutrali pluralis dicim⁹: siqua/nequa/aliqua/nũqua: et hoꝝ ablatiuis nõ terminantur in i/et a multis presertim multitudinis numeri vocibus aures abhorrẽt: vt quorũq quasq. Adijciunt qs he particule nã: vt quisnã/q: vt quisq: ex quo fit vnusqq singulare tantum. piam: vt quispiam/putas: vt quisputas/q: vt quisq. A qui etiam deducta: vt quidam quiuis/quilibet/quicũq: primitiuum sequuntur.

De compositis ex duobus rectis.

Simplicium norma variabis compositiua
Integra et inflexum non permutantia patrũ
Quemlibet et solum componens flectito rectum.
Non tamen alterutrum sic flectes nec duodenum
Nec rosmarinum: nec quod dicunt holusatrum.

In cõpositis ex duobus rectis ambo nti declinant: vt respublica/huius reipulice/huic reipublice/hãc rempublicã/o respublica/ab hac republica. In numero plurali he respublice/haꝝ rerũpublicarũ/his rebuspublicis/has respublicas/o respublice/ab his rebuspublicis. Sic et centuman⁹ centiman⁹ cẽtimanu: vt vniman⁹. q cõponũtur ex corrupto et integro declinant. Alteruter aũt nũc postremũ tantũ variat ntm olim etiam priorẽ: vt alteruter/alterutra/alterutrũ. alterutri⁹. alterutri. alterutrũ alterutrã/alterutrũ. ab alterutro/ab alterutra/ab alterutro. In nũero pl alterutri/alterutre alterutra. alterutroꝝ/alterutraꝝ/alterutroꝝ. alterutris. alterutros/alterutras/alterutra. ab alterutris. Inueniuntur et alia huiusmodi vt olusatrũ/olusatri/olusatro: et reliqua. dicitur et olusatrum sicut rosmarinũ: quod et rosmarin⁹ nõcupatur. In cõpositis ex recto et obliquo rectus tm̃modo variatur: vt hic tribunusmilitum/huius tribunimilitũ/huic tribunomilitũ/hunc tribunũmilitũ/o tribunemilitum/ab hoc tribunomilitũ. In plurali hi tribunimilitũ/hoꝝ tribunorummilitũ/his tribunismilitum/hos tribunosmilitũ/o tribunimilitum/ab his tribunismilitũ. Composita ex meris obliquis non variantur: vt huiusmodi/officiperdi. etc̃.

De patronymicorum declinatione et formatione.

De patronymicis ne sit noua lex variandis
Des velut ãchises: as et is velut archas et aspis
At clausum per ne ceu greca per e tibi flecte.

Patronymicũ est quod a proprijs tantũmodo deriuatur patrũ nominibus fm secundũ grecam formam: et significat cum genitiuo filiũ vel nepotem/filiã vel neptem. vt Eacides filius vel nepos eaci. Formantur patronymica abusiue a nominibus matrum: vt iliades auorum: vt atlantiades regum: vt cecropides fratrum: vt phetontiades vrbium/gentium/et regionum. vt argois/troas/thessalis. et qm̃ et masculina et feminina sunt: masculina in des terminata sic formantur.

Ascensius.

Dum patris obliquum vocalis terminat vna
Ex hac i breuians ex posteriore duarum
A curtam faciens patronymicum tibi formes.
Des subdens maribus: muliebribus s/generabit
Eus tantum i longum cui des aut ne superaddes
Simplex i vult ne: duplex si formatione.
Eus quoq vult eis: licet addere sepe poetis
Amphitrioniades dicendo anchisiadesq

De declinatione nominũ orthoclitorum.

Laomedonciaden priamum salamina petentem.
Aut vt scipiades deducere deucalidesqz
Aut mutare velut titides patre tideus.
Hec quoqz sepe creat rex: patria: mater: et author.

¶ In des.

¶ Nomina primi ordinis mutãt extremũ e genitiui in a/ ⁊ iũcta syllaba des reddũt patronymicũ: vt pelias pelie peliades. ⁊ enee eneades. enides enim ꝯtra regulam est. Anchises anchisiades habet. et lahertes lahertiades cũ patronymicũ nunqꝫ debeat primitiui genitiuum nisi vna syllaba superare. Secundi vero ordinis nõia que in i terminant gtĩ sumũt des: vt priami priamides. Que in duplex ij vertũt vltimũ in a et des accipiunt: vt menetius menetij menetiades. Que vero in ei mutãt ei in i longũ ⁊ sumũt des: vt tydeus tydei tytides. quod euphonie gratia quidã volũt d in t vertere. Si tertij sint ordinis a dtõ formant addita des syllaba: vt hectori hectorides/ herculi herculides. Scipio tñ qꝫqꝫ latiuũ nomẽ scipiades habet ꝓ scipionides.

¶ In is et in as.

¶ Patronymica feminina in is et in as fiũt a masculino in o ablato de: vt priamides priamis. eneades eneas. Uirgilius tamẽ eneis vsurpauit. Sciendũ est poetas quãdoqꝫ vel addere syllabas patronymicis: vt atlantiades ꝓ atlantides. Peliades pro pelides. Uel diminuere: vt deucalides pro deucalionides.

¶ In ne.

¶ In ne patronymica feminina sũt ⁊ formant a gtis addita syllaba ne: vt adrastus adrasti adrastine. Nereus nerei nerine: mutato ei in i longum. Sed Acrisius acrisij acrisione: producta penultima format.

¶ De patronymicorum declinatione.

¶ In des igitur masculina more prime declinationis nominũ inflectant: vt hic priamides/ hui⁹ priamide/ huic priamidi/ hũc priamidã ⁊ priamidẽ/ a priamide ⁊ o priamida/ ab hoc priamide et priamida. Hi priamide/ horum priamidarum et priamidũ/ his priamidis/ hos priamidas/ o priamide/ ab his priamidis.

¶ Feminina tertiã declinationẽ sequunt: vt hec priamis/ hui⁹ priamidis ⁊ priamidos/ huic priamidi/ hãc priamidã vel priamida/ o priamis et priami/ ab hac priamide. He priamides/ harum priamidum/ his priamidibus/ has priamides et priamidas/ o priamides/ ab his priamidibus.

¶ In ias quoqꝫ fẽia sic declinant. hec pelias. hui⁹ peliadis et peliados. huic peliadi hanc peliadem et peliada/ o pelias et o pelia/ ab hac peliade. He peliades/ harũ peliadum/ his peliadibus/ has peliades et peliadas/ o peliades/ ab his peliadibus.

Cum dedit e grecus recto tenet es genitiuus
En quarto numero preeunt e sit: ⁊ genitiuo
Plurali: dehinc es terno sextoqz repones
As quarto reliquos in vtroqz per e lego clausos.
O quarto ⁊ quinto reperitur et us genitiuo.

¶ De declinatione grecorum in e/ et in o.

¶ In e ꝓpa siue patronymica sic variant. Hec penelope/ hui⁹ penelopes/ huic penelope/ hãc penelopen/ o penelope/ ab hac penelope. He penelope/ harum penelopen/ his penelopes/ has penelopas/ o penelope/ ab his penelopes. ¶ In o longum greca habent nominatiuum/ accusatiuum/ et vocatiuum in o/ genitiuum in us.

¶ Quos casus vsurpauimus a grecis.

As dat ados patrio quartoqz da dasqz pelasgo
Uel dat adis dem des si nostro more reflectes.
Os siquidem greci patrui dabit is mihi qꝫqꝫ

I vel e precessit: vocalis namq; peribit.

¶ As breui finita faciũt more greco ados in gtõ/ada in actõ singulari/adas in accusatiuo plurali. Vel more nostro adis adem et ades. Nam os genitiui greci mutatur in is si precedit cõsonans nil deponẽdo sin vocalis eã absumendo: vt huius arcados huius arcadis. huius poleos et genesios/huius polis et genesis. ⁊c̃.

Et terne patrium dat in is vel in i sibi clausum

Sic moyses moysi: vel moses flectito mosis

Is dat eos patrio vel ios: dat ⁊ in breue quarto.

Pluraliq; lego vel ion vel eon genitiuo.

ntõ/actõ/⁊ vctõ: si sint neutri generis. Nam masculi. ⁊ femi. habent on in accusatiuo.

Os tribus in socijs patriusq; vel us reperimus.

Quod vetum in neutro: in reliquis on iungito quarto,

Us facit um quarto: reliquis u sicut iesus

Sepe autem quinto potes s remouere pelasgo.

Cetera in eloquio: vitabis greco latino.

melos.

¶ In os greca sic eunt. hoc melos/huiꝰ melos ⁊ melus/huic melei/hoc melos/o melos/ab hoc melei et meli. hec melea/horũ meleon et melon/his melesi/hec melea et mele/o melea et mele/ab his melesi. ¶ In is.

In is.

¶ In is sic eunt. hec metamorphosis: huiꝰ metamorphosios ⁊ phoseos: huic metamorphosij ⁊ phosei ⁊ phosi: hanc metamorphosin: o metamorphosis et phosi: ab hac metamorphosij ⁊ phosi. he metamorphoseis ⁊ phosees ⁊ phosis: harũ metamorphosion ⁊ phoseon: his metamorphosis et sesi: has metamorphosias ⁊ seas ⁊ phosis: vocatiuꝰ ntõ similis est: ⁊ abltũs dtõ: sed is duobꝰ latine nõ vtimur: ⁊ in aliqbus vocibꝰ abstinemꝰ quas in nr̃am qñq; declinationẽ transferimus. ¶ In o.

¶ hec sappho: huiꝰ sapphos ⁊ sapphus: huic sapphei ⁊ sapphi: hanc sapphoa ⁊ sappho: o sappho: ab hac sapphoi ⁊ sapphi. he sapphoe ⁊ sapphi: harũ sapphon: his sapphoes ⁊ sapphis: has sapphꝰ ⁊ sapphos: o sapphoe ⁊ phi: ab his sapphoes ⁊ sapphis.

¶ hic moses: huiꝰ mosis: huic mosi: hunc mosen: o moses: ab hoc mose. hi hos ⁊ o moses. Reliqui casus in vsu non sunt: dicitur et moyses hebraice.

¶ hic iesus: huius iesu: huic iesu: hunc iesum: o iesu: ab hoc iesu. hi/hos: et o iesus.

De pronominibus additiuncule

¶ De pronominibus additiuncule.

Quattuor ipsa modis ter sex pnomina flectes

Quorũ tres primos donatus reddit apertos

Quartus vt arpinas flectit tantum tria nostras

Vestras et cuias: verum vt quoq; cetera noscas

Primi omni generis tria sunt: ego/tuq;/suiq;.

Que patrio nunc i solum dant: atq; datiuo.

At quondam patrio mis/tis/mi/nunc quoq; terno.

Recto vtroq; sui caret. ac ego posteriori

Ius. iusue modi patrio dant quinq; secundi

Et quis cum natis: cuius seu cetera quinq;

Ut bonus atq; miser flectentur: sed sapienter.

vt hec cassis/dis: hāc da: hec cassida/de. hec lāpas: hanc lampada: hec lampada/de. hic lebes/crater/stater/panther: hūc lebeta/cratera/statera/panthera: et hec lebeta/te. cratera/re. statera/re. panthera/re. Decimotercio q̄ olim in ale exibāt nūc in al exeūt: vt aialis ꝛ hoc aiale. hoc aial sic tribunal: bidētal: ceruical. Et similiter in ar vt laquear/calcar q̄ olim adiectiue in aris ꝛ in are exibāt: vt pecuare ꝛ pecuar. Decimoquarto q̄ nūc in as exeūt gētilia olim in atis ꝛ ate exibāt: vt arpinas ꝛ atis.

Is simul in phorcyn salaminqꝫ creant et elusin
Multa per udo vel as abstracta: per es vel a ponas
Multa per is simul us: que dicam post reperimus
Multaqꝫ materiem signantia multiplicamus
Aptaqꝫ multiplici sunt diminuentia fini.

¶ Decimoquinto q̄dā in is ꝛ in in exeunt: vt phorcys ꝛ phorcyn: salamis ꝛ salamin eleusin ꝛ eleusis. Decimosexto: multa abstracta ab adiectiuis potissimū deducta varie efferūt: vt ab amaro fit amaritudo amaritas ꝛ amator ꝛ amaricies. In udo aūt et in as finita pene sūt: vt sctitudo ꝛ sctitas claritudo ꝛ claritas: necessitudo ꝛ necessitas. Itē in es ꝛ in a: vt materies ꝛ materia rabies ꝛ rabia: duricies ꝛ duricia: mollicies ꝛ mollicia: mūdicies ꝛ mūdicia. ꝛc. Decimoseptimo: multa adiectiua in is et in us exeūt: vt bijugis ꝛ bijugus de q̄bus statim dicā. Decimooctauo: multa materiā significātia varie efferunt ꝫm oportunitatē carminis aut euphonie vt eburnus eboreus ꝛ eburneus ab ebore: querceus ꝛ quernus a quercu: ereus: eneus: ahenus: aheneus ab ere. Decimonono: multa diminutiua fiūt varie ꝛ homūcio homūculus homullus homullulus ab hoie: paulū paululū: pauxillū pauxillulū a paulo: ꝛ ita de infinitis alijs: de q̄bus mentio fieri debet vbi de formationibus noim agitur.

Iuppiter atqꝫ iouis simul edipus edipodesqꝫ
Mugilis et mugil dices thibris tiberisqꝫ
His arar ac araris seu gobio gobius adsit:
Ludio siue dius: seu ludus pusio pusus
Scorpius est animal: sed scorpio tite flagellum.

¶ Uigesimo sunt quedam masculina varijs nominatiuis aut nūc aut olim prolata: vt hic iuppiter ꝛ hic iouis: hic edipus ꝛ hic edipodes: hic mugil ꝛ mugilis apud Iuuenalem. hic tybris ꝛ hic tyberis: hic arar ꝛ hic araris: hic gobio ꝛ hic gobius: hic ludius ꝛ apud Iuuenalem ludus: vt sat. vi. comitata est hippia ludum ꝛ hic ludio: hic pusus ꝛ hic pusio: hic scorpius et hic scorpio: et forsan alia. Sed valla teste scorpius est animal scorpio genus flagelli non animal.

Hec adipes vel adeps incertum: hec cassida cassis
Hec et apes vel apis hec valles hec quoqꝫ vallis
Hec stips hec quoqꝫ stipis: scobs et scobis hec sociabis
Hec plebs et plebes: hec trabs nunc dico trabesve
.i. iterum videbis
Hec sors vix sortes numero preeunte reuises

¶ Uigesimo primo quedā feminina varijs noiatiuis plata reperiuntur: vt adipes et adeps que incerti generis sunt: hec cassida/de. et hec cassis/idis: hec apes et hec apis: hec valles ꝛ hec vallis: hec stips et hec stipis: hec scobs et hec scobis: hec plebs plebis et hec plebes plebei: hec trabs et olim hec trabes ꝛ hec sors et olim hec sortes: sed duobus posterioribus in singulari nunc non vtimur.

Hoc iter olim itiner vas hoc: vasum quoqꝫ quondā

Hoc presepe:pium sic gausape pumqꝫ notabis:
Ut torris torres iam desita non reuocemus.
Nec iuger iugus nam iugerum erit modo rectus
Sed ligur atqꝫ ligus communibus associemus.

¶ Uigesimo scdo sunt qdā neutra ⁊ alia quondā cōfusa in ntō:vt hoc iter ⁊ olim hoc itiner vñ gtūs itineris in vsu māsit. hoc vas vasis ⁊ olim vasum vasi qđ cato ꝓtulit vñ in plurali hec vasa/soꝝ. Itē hoc p̄sepe ⁊ hoc p̄sepiū:hoc gausape ⁊ hoc gausapiū: sed reperiꝉ etiā hec gausapes ⁊ hec gausapa in ntō:ideoqꝫ dictū est notabis. Sꝫ desita ⁊ absoluta nō debemus reuocare nec dicemus:vt veteres hic torres: sed hic torris:nec hoc iugus vel iuger: lꝫ iugeris ⁊ iugere ⁊ totus pluralis tñ reperiaꝉ: sed hoc iugerū/geri. vt docet Ualla. ¶ Hec ꝑ exēplis posuimus vt memineris lector multa varios hr̄e ntōs etiā hic nō posita:vt ābages ⁊ ābago: ꝯpages ⁊ cōpago:ꝯtages ⁊ cōtago ⁊ etiā ꝯtagiū. Addi pñt prius dicta siqdē gen⁹ seruāt:vt tapete ⁊ tapetū margaris ⁊ margarita:pen⁹ penoris ⁊ penu:spec⁹ specoris ⁊ specu:⁊ si q̄ sunt talia:vt hoc lac ⁊ hoc lacte. Itē oia q̄ mutāt au in o:vt plaustrū plostrū: claustrū clostrū: cauder coder:caurus corus:maurus morus:caulis colis:saurex sorex. ⁊c̄. ¶ Sunt q̄ duplicē hñt rectū seruato gñe:vt hec cassis cassida:hec apes ⁊ apis:hec adeps ⁊ adipes: hec stips ⁊ stipis:hec scobs ⁊ scobis:hic delphin ⁊ delphin⁹ delphini:hic cometa ⁊ cometes comete:hic arabs arabis ⁊ arab⁹ arabi:hic ꝯgrus ⁊ ꝯger ꝯgri:hic gobio ⁊ gobi⁹: hic mugil ⁊ mugilis:hic elephas ⁊ elephant⁹: hic tybris ⁊ tyberis:hic arar ⁊ araris: hic puluis ⁊ puluar:hic cucumis ⁊ cucumer:hic cinis ⁊ ciner:hic vomis ⁊ vomer: hic et hec puber ⁊ pubis:hic labor ⁊ labos:lepor ⁊ lepos:honor ⁊ honos: arbor ⁊ arbos: odor ⁊ odos:vapor ⁊ vapos:clamor ⁊ clamos. Quoꝝ meminit. Quītili. hec plebs ⁊ plebes:hic iber/eris ⁊ iberus/eri. ꝓsper ⁊ ꝓsperus:teucer ⁊ teucrus:euāder ⁊ euandrus:athon ⁊ athos:edipus ⁊ edipos ⁊ edipodes:⁊ plura alia hmōi:vt iter ⁊ itiner sicut veteres dixerūt. ¶ Confusa in recto sed distincta in obliquis.

Confusa in recto sed distincta in obliquis.

Rectos confusos obliquus separat horum:
Lens frons glis semis domus ⁊ pecus adijce cassis
Uasqꝫ fides cancer vesper siluester ⁊ acer
His ego nos tu vos poteris sociare suiqꝫ.

¶ Confusa in recto:sed discreta in obliquis in q̄bus diuersa significant sunt hec lens frons glis domus pecus/cassis/vas fides/cancer/vesper/siluester/⁊ licet minus proprie quia q̄ntitatē mutat:acer. Unde sunt versiculi quos discere volentibus subieci.

Nota

Arboris ⁊ frondis coma frons:frontis capitis pars.
Cardus hec glitis glis:hec argilla qꝫ glissis.
Hic quadrupes gliris formabit glis genitiuis.
Semis non flexum designat dimidiarum.
Semis semissis mediam partem notat assis.
Dans domus i locus est:dans us casa vel genus eius.
Effigie humana quicquid caret est pecus:at dum
Dat pecoris grex est:pecudis sepe est ouis vna.
Cassis idis galea est:cassis sis rete vel ora.
Uas vadis est obses:vas vasis continet vndas.
Sancta fides fidei:fidis autem chorda sonora.
Cancer cri faciens animal celesteqꝫ signum.
Cancer eris morbus:vocat hunc cancrum quoqꝫ celsus.
Uesper ri veneris sidus:ris sideris hora
Siluester proprium tri vult:tris mobile lectum.
Uult eris arbor acer:vult acris strennuus acer.
Ast ego nos tu vos finita per i patienti.
Nunc damus:olim aliter:possessori vel agenti.
Pro quibus amotis nunc possessiua locemus.

De declinatione noim heteroclitoꝝ.

¶ Discreta in recto sed confusa in genitiuo.

Discreta in recto confundes in genitiuo
Res reus ⁊ cales calx: ⁊ retis rete: priusqꝫ
Dicta per um vel in us finit a prius mare masqꝫ

¶ Quedā econuerso ntōs discretos: sed gtōs ꝯfusos hn̄t: vt res rei et reus rei: cales calcis ⁊ calx calcis: retis retis ⁊ rete retis ⁊ oīa prius dicta in us ⁊ in um aut aliter diuersos hn̄tes ntōs in eadē declinatiōe: vt pirus ⁊ pirū: pomus ⁊ pomū. itē mare maris et mas maris: ꝑneste ꝑnestis ⁊ ꝑnestis ꝑnestis. Sūt que cū ꝟbis coincidūt: vt vellus velleris ⁊ vellor velleris: fax facis ⁊ facio facis. Itē in alijs casib⁹ cū alijs: vt sus suis sui: suus ab his suis ⁊ huius sui: sed manis ⁊ ociosi capitis esset: hmōi inq̄rere: vbi occurrūt ad sensum ⁊ ꝯtextū videto lector vt discernas. ¶ Sūt ⁊ aliqua recto ꝯfusa: vt lens lendis ⁊ lentis: cassis cassis ⁊ cassidis: glis gliris ⁊ gliſſis: vas vasis et vadis: pecus pecudis ⁊ pecoris: fides fidis ⁊ fidei: vt Seruio placet: quod improbat Priscianus atqꝫ vult fidis esse nominatiuū: pro chorda. Sic plura comperies.

¶ Incerti generis potius masculina. Ascen.

Seruant diuersum genus haud variantia sensum
Hic aut hec finis funis clunis liquor amnis
Turtur auis: cortex rhetis cum sardonyce obex
Pampinus atqꝫ silex paradisus bubo pecusqꝫ
Atqꝫ dies nocti distinctus: nam generale
Tempus significans fertur tantum muliebre.

¶ Quedā noīa einsdē terminationis vocis et significatiōis incerti sunt gn̄is: nō alia causa q̄ꝫ qꝛ primi auctores in diuerso gn̄e ea ꝓtulerūt. Sūt autē multiplicia: nā q̄dā sunt masculina aut feminina q̄ iterū duplicia: quia quedā sunt potius masculina: vt hec ꝑdicta: finis: funis. ⁊c̄. qđ ex terminatiōe deꝑhendimus. Dies aūt dū ꝯdistinguitur a nocte ſm Vallā tm̄ masculinū est: sed dices potius masculinū esse: qꝛ virgilius in quinto etiā femininū posuit dicēs. Postera cū primo stellas oriente fugarat clara dies. Pro tempore autē femininū est: vnde diecula paruū tempus. Quedam potius feminina q̄ꝫ masculina sunt vt sequentia. ¶ Potius feminina.

Hec aut hic cardo margo linx talpa cupressus
Damna ⁊ adeps linther restisqꝫ canalis ⁊ aluus

Masculina aut neutra sed potius masculina.

Hic aut hoc cucumer sexus vulgus quoqꝫ carcer:

Potius neutra.

Hocqꝫ papauer ⁊ hic guttur murmurqꝫ iubarqꝫ

Neutrum potius q̄ꝫ femininum. Quedam halec scribunt.

Hoc dat ⁊ hec halec dum noscitur esse liquamen

Trium generum mutata declinatione.

Hic hec hoc ve specus: specoris tamen hoc dedit olim
Hic hec hocqꝫ penus penoris tamen hoc variemus

Genus cum significatione variantia.

Que variant sensus variare genus reperimus
Vas lens glis cassis malus pecus atqꝫ cupido.

¶ Que diuersi sunt generis. Sulpi.

¶ Multa i vna voce diuersi gn̄is reperiunt: vt hic vel hec finis: hec vel hic clunis: hic vel hec vel hoc specus quod habuit in neutro gn̄e specoris dicimus etiā specū speci ⁊ specu specu: hic penus ⁊ hec penus quarte ⁊ hoc penus penoris et hoc penū peni: vt Gellius scribit hic vel hoc vulgus: hic vel hec aluus: hic vel hec paradisus: hic vel hec sardonyx: hic vel hoc iubar: hic vel hec pampinus: hic vel hec turtur pro aue: hic vel hec liquor: hic vel hoc papauer: hic vel hec rhetis et hoc rhete: hic vel hoc sexus: hic vel hoc carcer: hic vel hoc guttur: hoc vel hec halec: hic vel hec adeps: hic vel hec funis. hec cupressus ⁊ hic cupressus apud Ennium. Adduntur ⁊ illa diuersa significantia: vt hic cassis ⁊ hec cassis: hic malus ⁊ hec malus: hic lens ⁊ hec lens: hic vas ⁊ hoc vas: hic glis ⁊ hec glis: hec pecus ⁊ hoc pecus: et multa huiusmodi poterit quispiam studiosus plura colligere. ego quidem his sum contentus.

¶ Uariantia declinationem.

Cum reliquos terne socient: dant festa per orum
sup. dant genitiuos.
Plurales patris: viride atq; ancile vetustos
A terne per atis terno sextoq; locabis
Ut docui quarte partim est domus atq; secunde
Cum lauro: quarte ternum sextumq; negante.
Quis vel qui terne quosdam parit: atq; secunde

¶ Uariantia declinationem totam in plurali numero.

Plurali inflexum dantur variantia totum
Ut vas quod terne prius est plurale secunde
Sed scimus vasum vasi dixisse catonem
.i. iugeri secunde .i. iugerum iugeribus.
Jugerum item ri vult: post iugera rumq; ribusq;
.i. in singulari .i. dici.
Sed prius accepi cum iugere iugeris edi
Impete pro sexto nisi forsan fiat ab impes
Angeleq; haud arti ascribas: quia dicta licenter
Euentus iussus permissus valla mouebit
.i. in plurali. .i. masculinum et neutrum.
Post per a: sed numero genus est vtrumq; in vtroq;
Que genus immutant cum casibus ante notaui.

¶ Que declinationem totam variant in vtroq; numero.

At nunc inflexum dabimus variantia totum:
Mulciber ⁊ cancer forsan glomus atq; sequester
Seruius addit acer terne simul atq; secunde
Cum voce inflexum variantia diximus: addes
Que dant us simul is multorum compositiuis
Cera/ iugum/ limus/ cliuus/ frenum arma bacillus
Atq; animus somnus quod cum semis sibi vult us

id est exsomnis et insomnis.

Ex/et in is/querunt:hilarus quondam atqꝫ perennis
Ludicris incolumis proferre modo fugiemus.

¶ Inueniunt noīa que in casibꝰ alteriꝰ nũeri mutant declinationẽ:vt sunt illa tertij ordinis ī a terminata:que dtm̃ ⁊ abltm̃ pluralẽ more noīm secũde declinatiõis emittunt:vt his et ab his poematis.his et ab his toreumatis.Ludoꝝ quoqꝫ et festorum noīa pluralia scđe declinationis gtm̃ sed dtm̃ et abltm̃ more tertie faciũt:vt horum saturnalioꝝ ab his saturnalibus.Domꝰ partim scđe ⁊ est partim quarte declinationis:vt supra docuimꝰ.Ambo ⁊ duo declinant vt pluralia adiectiuoꝝ prime et secũde declinationis:nisi ꝙ in dtis et abltis habẽt ambobꝰ et duobꝰ:ambabꝰ ⁊ duabꝰ:et in ntis ⁊ vctis in masculino ⁊ neutro gñe ambo ⁊ duo.oli in mascu.actõ ambo ⁊ duo etiã habuerũt.Uirg.i.ix.Si duo p̃terea tales idea tulisset.Terra viros.Horatiꝰ.Preterea ne vos titillet gl'ia iureiurãdo astringã ambo.Jugerũ in nũero singulari scđe est:et iu plurali tertie declinationis.Uas vasis econtra:in singnlari tertie:in plurali vero scđe.Sed olim iuger siue iugꝰ iugeris declinabãt.Tybullus.Ut multo innumeram iugere pascat ouẽ.Qđ leges ⁊ in soluta oratione:nec videt figurate dictũ:vt impete ꝑ impetu apud Lucretiũ ⁊ Pãpiniũ:quod quidã volunt ab impes esse:⁊ vt angele ꝑ angelo:apud Claudianũ inueniunt secũde ⁊ tertie declinationis communia:vt glomus glomi et glomeris.Acer acri ſm Seruiũ quẽ arguit Priscianꝰ:vt aceris:sigtqꝫ arborẽ.Sequester sequestri et sequestris.Nonnulla sunt adiectiua triũ vocũ que ī tertiã decliñ.trahunt.Syncerꝰ/syncera/syncerũ.hic ⁊ hec synceris ⁊ hoc syncere.sic bĳugꝰ bĳugis/q̃drĳugus ⁊ q̃drĳugis.⁊ cetera a iugo.Magnanimꝰ et magnanimis.Exanimꝰ ⁊ exanimis.Pusillanimꝰ et pusillanimis.⁊ reliqua ab animo deducta que in animis desinunt.Limꝰ et limis/sublimꝰ ⁊ sublimis/imbecillus et imbecillis/inermꝰ ⁊ inermis/eneruꝰ ⁊ eneruis/hilarus et hilaris/semisomnꝰ et semisomnis/insomnus et insomnis/procliuus et ꝓcliuis/accliuus ⁊ accliuis decliuꝰ et decliuis/effrenus et effrenis/infrenꝰ et infrenis.Ludicrꝰ vt vult Priscia.ludicris:sed Ualla nõ ꝓbat.Acer acra acrũ:⁊ acer aceris:vt docet Caper.Perennis ⁊ perennis.Ouidiꝰ in fastis.Anne perenne latens.Anna perenna vocor.Jncolumus nõ dicit:ne te decipiat Alexander. ¶ Secunde et quarte declinationis communia.

Sed̄ et quarte communia.

Rectos communes sibi quarta secunda ve flectet
Hos cornus pinus pro fructu arbore ac ficus
Et presepe locus:canthus simul atqꝫ tumultus
Et lucus et quercus laurus nec vbiqꝫ domusqꝫ
Consona preteriti verbalia participanti

.i.preteritum participij.

Debentur quinte sed et illud iuncta secunde
Legimus:ornatus cetus questus siml ortus
Auditus/visus/passus/victus/gemitusqꝫ
Aspectus/fluctus/saltus/versus:quoqꝫ luctus
Lectus/piscatus/exercitus:atqꝫ senatus
Et penus et sumptus iunges obitus simul estus
Ac aditus/monitus:cui quartam derogat vsus

id est vtriusqꝫ numeri.

Utroqꝫ in dandi casu sextoqꝫ sequenti
Qualia plura leges veterum si scripta reuolues.

¶ Hec reperio secūde ⁊ quarte declinationis cōmunia hec cornus/pinꝰ/aditus/questus/ornatus/tumultus/laurus licet laurui et lauri non dicamꝰ: lacus/quercus/colus/ficus pro arbore ⁊ fructu. Hortus/canthus/cetus. Adde etiā penꝰ/monitꝰ: cuiꝰ vterqꝫ dtūs ꝺm quartam non est in vsu: nec ablatiuus pluralis. Visus/passus/auditus/senatus/versus/victꝰ/gemitus/lectus/obitus/saltus/aspectus/fluctus/luctus/estus/sumptꝰ/piscatus/exercitus: et his plura quoqꝫ noster Pomponiꝰ meminit.

¶ Heteroclita voce.

Obliqui recto dum non formantur ab ipso
Quem nos seruamus heteroclita voce vocamus
Juppiter hoc ⁊ ebur testatur item iecur hepar.
Videtur tamen compaginis facere et compages/gis.
Atqꝫ ego sanguis iter compagoqꝫ vomis iberqꝫ.

¶ Multa sunt heteroclita voce: vt ea quoqꝫ obliqui ntm̄ non imitantur: vt iuppiter iouis/ego mei/hepar hepatis/ebur eboris/iecur iecoris: sed si omnia que aliquā habent in voce variationem persequar non minus erit lectori qꝫ scriptori molestū. Hec autē que hactenꝰ dixi sunt cognitu visa digna ⁊ necessaria. Nec te fugiat illa que plurifariam efferunt ntm̄: aut contra regulas sese attollūt: vt iter itineris appellari heteroclita voce.

¶ Mutantia significationem.

Sunt que non variant vocem: sed rebus abundant
leo et hector leo/taurus/canis.
Ut viuum ac pictum. viuens celesteqꝫ signum
Resqꝫ notans varias species discrimen ⁊ aura
Celum: sed numero diuerso plura notabunt
Littera: sal: fascis: mare: ludus: copia: terre.
.i. commeatus.
Edes: liber odor: simul hortus comqꝫ meatus.
Populus ara liber cum tempore rem variabunt.
Hospes zelotypus conuiuaqꝫ: vector alumnus
Actum vel passum designant voce sub vna
Adde quod a binis oritur verbale supinis
Quodqꝫ potest verbis dici confine duobus
Ut desiderium sitis atqꝫ fames odiumqꝫ
Visus formido metus ⁊ timor atqꝫ cupido
Et que dant osus nonnulla: vt religiosus
Ops dea per cunctos reperitur terraqꝫ casus
Auxilium patrium quartum sextumqꝫ: facultas
Vult partium necnon totum plurale: sed illic
Sunt quoqꝫ diuitie seu magna potentia: verum
Ops opulentus erat ceu cops cui copia quondam.

¶ Que vna voce multa signt varia sunt. Primo noia oim rerū que solent pingi aut fingi: nā possunt et verū simulatū significare: vt leo animal viuū et pictū seu sculptū.

De nominibus heteroclitis.

¶ Secundo noīa signoꝝ celestium: que etiā aliud significant: vt leo/cancer/corona. ¶ Tertio res varias notantia: vt species formā et aromata: et secundā intentionē. Discrimen differentiā et periculum. Aura ventum lenem et fauorem. Celum orbē celestem et instrumentū celantiū. ¶ Quarto in diuerso numero diuersa significātia vt littera in singulari significans quasi elementū vnū: vt a vel b. In plurali epistolā Sal condimentū oris et prudentiā: sales facetias et vrbanitates fascis pondus aut res colligatas. fasces honores magistratuum quibus cum fascibus dantur lictores: Mare elementū/maria varie eius partes. Ludus schola et gymnasium ludi qui luduntur. copia abundantia/copie exercitus copiosus. terra elementū/terre regiones Edes in singulari deorum/in plurali etiam priuatoꝝ sunt. Liber non seruus aut bacchus/liberi proles legitima Odor olfaciēdi obiectum/odores res odorifere. Ortus olerum/horti voluptatis: commeatus facultas commeandi ⁊ recedendi raro dicit̄: sed pro annona publica vtroqꝫ modo profertur. ¶ Quinto quedā cū quātitate rem mutant: vt populus prima longa arbor/prima breui collectio hominū. Ara prima longa deoꝝ est/dea prima breui porcoꝝ. Liber prima longa non seruꝰ non obnoxiꝰ et bacchus/prima breui inferior cortex in qua olim scriptitabant. ¶ Sexto quedam actiue et passiue significant: vt hospes. ⁊c̄. Itē verbalia ⁊ eis similia ab vtroqꝫ verbo tam actiuo ꝙ passiuo declinabilia. Itē quedā in osus: vt religiosus homo ⁊ locus: vt Valla docet in primo. ¶ Septimo quedā in diuerso casu diuersa significāt: vt opus: de quo a Sulpitio satis disseritur. ¶ Sunt et que in casibus et numeris mutant significationē: vt ops opis quod deam significat per omnes casus. Rursus in genitiuo facultatem et auxilium: in accusatiuo et in ablatiuo auxilium. In plurali diuitias et facultatem: vt Seruius docet. Aliquando potētiam. Salu. Opibus coniurationis fretꝰ veteres teste Capro dixerūt hic ⁊ hec ⁊ hoc ops pro opulento: sicut cops pro copioso. Sunt ⁊ alia que aliud in singulari ꝙ in plurali significant: vt littera et littere. Ludus ludi. Terra terre. Mare et maria. Sunt et alia que hononyma seu equiuoca seu diuersa significantia appellantur: vt celum/species/aura/discrimen.

¶ De compositorum pronominum declinatione.

Si cupis inter se pronomina iuncta mouere:
Hic post iste situm facit istic: quod lego flexum
C quibus est finis sub casibus absqꝫ datiuo.
Is demum fiunt idem velut is variandum
A capite: in neutro breuiato: quod geminatum
Primo cum quarto fit identidem. Ego accipiens met
Flectitur integre. Tumet non dixeris apte
Ne tumet esse putes: bene tute aut tutemet edes
In reliquis: nisi sit patrius pluralis: habebit
Tu quoqꝫ met: geminat meme/teteqꝫ figura.
Qua sine dic sese solis in casibus: at pte
Sextis feminei possessiui scio iungi.
Adde c finitis s casibus: et cine per c
Ella vel ecca tibi non sunt dicenda sed ellum
Lam los las eccum cam cos cas: Vallaqꝫ censet
His ecce hic illum vel eum: similem ve notatum.

¶ Operi finito volui apicē addere ⁊ tanqꝫ pinnis ornare: vt quedā nō vulgaria de ꝓnominibus ꝯpositis traderē. Iste et hic cōponunt̄: ⁊ dicimus ntō istic/istec/istoc: vel istuc: actō istunc/istāc/istūc/istoc: vel istuc. abltō ab istoc/ab istac/ab istoc. In plī nti ⁊ acti neutrali istec. Nā non nisi per voces q̄ in c desinūt ꝯponunt̄ preter dtīū singularē similiter illic/illec/illoc: vel illuc. Idem/eadem/idem ꝯponitur ex is ea id et demum et sequitur primitiuū: sed neutrali voce rursus componitur in ntō et actō tm̄: vt idētidem: quod aliquādo aduerbium est: ⁊ frequenter significat. Ego coniungitur cum met et suam per omnes casus seruat declinationem.

¶ Met connectitur cū noībus obliquis pronominis tu: et omnibus casibus pluralis preterqꝫ cū genitiuo. Tutemet in nominatiuo solo et vctō dicimus. Tute ntō etiā Sulpitius ad Ciceronē est vsus. Tete meme/sese: accusatiui et ablatiui casus sunt. Sese plīs nūeri etiā est. Meapte/nostrapte/tuapte/vestrapte: et suapte: soli namqꝫ singulares abltī sunt a possessiuis. Legimꝰ etiā suopte pōdere apud Ciceronē in natura deorum. Veteres enim per oīa genera huiusmodi ablatiuis vsi sunt. Ce sylla-

bam adijciebant aliqui omnibus casibus huius ꝓnominis hic hec hoc. Noui autem tantũmodo his obliquis qui in es desinũt: vt gtõ huiusce/dtõ hisce/actõ hosce hasce ablatiuo hisce: que vox inuenitur etiã masculina et nominatiui pluralis. Terentius in eunucho. hisce hoc munere arbitrãtur suã Thaidẽ esse ꝯponebãt hicce cũ ne e[illegible] i verso: vt hiccine/heccine/hoccine: sicut illanccine/istanccine. Nã illice/illiusce/istoce/istiusce/illucce/istucce/illance/istance: veteres dicebant.

¶ Ecca et ella in nominatiuo singulari et genere feminino ve[illegible]eres vsi sunt. Terẽti[us] Ecca nostri fundi calamitas. Eccum/eccam/eccos/eccas: ellum/ellas/ellos/ellas: vtriusqꝫ numeri accusatiui sunt. ¶ Uale candide lector.

Pars hic prima mei finitur Falco loboris.
 Jam fiunt plausus ex helicone tibi.
En mihi fert niueos doctorum turba lapillos
 Murmuret ignarus liuor et ipse licet.
Sed nos ad reliquum pergamus numine dextro:
 Pectora proficiant vt studiosa breui.

¶ Finis.

¶ Jodoci Badij Ascensij de formatione graduum comparationis carmina: quorum fere sententias ponet Sulpitius vbi de constructione loquetur.

De cõparitiui formatione

¶ De comparatiui formatione.



Obile quod minui siue augeri reperitur
Sub trib⁹ id fixo gradib⁹ dat: vñ frequenter
scꝫ gradui.s.ꝯperatiuo. scꝫ gtũs in scdã et dtũs in tertia
Or medio post i capit obliquos positiui
vt pius arduus.
Quod dat ius vel uis vel uus primo magis addit
Ut dubius/tenuis: simul arduus/egregiusqꝫ
Quia prepositiones non formant gradus sed nomina antiqua.
Non flexum flexi voci vocem capiet positiui
Anterus/posterus/deterus/superus/inferus/interus/exterus/citerus/vlterus.
Ante et post ro/ra/facient erus: hinc erior da
¶ Negat tamen pomponius propius a prope: et prius a pridem nasci.
Nequior et propior prior a nequam prope pridem
datiuo genitiuo.
Junior a iuueni remouens ve: addens e sinistri.
Formo sinisterior: minor et maior meliorqꝫ
Paruus siue parum magnusqꝫ bonusqꝫ creabunt
Multum dat neutri plus: peior vult malus edi
in andus/aut endus/aut undus: vt honorandus/colendus.
Raro gerundiuis graduum formam tribuemus
id est finita dico. a loquor a sequor. a volo. a facio.
Clausa/dicus/loquus/atqꝫ sequus/volus/ꝯ ficus orta
.i. formationem.
A verbis graduum formam dant partipanti.
sup. formã: vt mirificus/mirificissimus.
Quamꝗ haud extat eis: ꝓprium quoqꝫ sepe tenebunt

De formatione graduum.

sed amicior

Nec cus ci geminat nec amicus amicitior dat.

Adiectiuũ quod suscipit magis ⁊ minus aut minus ⁊ minus ꝑ tres gradus substantiuo attribuit: ꝑ positiuũ qui et absolutus ⁊ primitiuus dr̃ eo ꝙ ceteri ab eo formant ꝑ cõparatiuũ ⁊ suplatiuũ. Cõparatiuus aũt format ab aliquo positiui in i addito or: vt a gtõ in scđa et a dtõ in tertia ⁊ si nõ declinat positiuus fingit declinatio: vt potis potior: nequã nequior: deter vel detero deterus inde deterior. Excipiunt aũt iunior a iuuenis ꝓ iuuenior: sinisterior a sinistri ꝓ sinistrior. Minor a paruus aut parũ ꝓ paruior: melior a bonus: peior a malus: maior a magnꝰ: plus a multũ. Excipiunt etiã in us a verbis deducta que sepe ab inusitato ꝑticipio gradus formãt: vt magnificus magnificentior: ꝙuis magnificẽs nõ dicat. A gerũdiuis in andus ⁊ endus veteres nõ formabant gradus nec ci geminabant ab illis in cus. vnde Horatius. Iuno ⁊ deoꝝ quisquis amicior. Cetera postea patebunt.

¶ De formatione superlatiuorum. Ascensius.

.s.gradus .i.post i gti aut dti dabit s ⁊ simus.

Postremus duplici dat s et simus i positiui

.s.ipsis.i.nti etiã si aliter quoqꝫ exeant: vt saluberrimus: celeberrimus: nuprimus

Sed sibi in r recti cupiunt rimus associari

quia dexterrimus reperitur

Excipitur dexter dum dat rimus atqꝫ sinister:

saturrimus ⁊ saturissimus: maturrimus ⁊ maturissimus.

Turrimus atqꝫ simus satur et maturus habemus

antiqua prepositio. deterrimus ⁊ veterrimus.

Detero seu deter vetus atqꝫ veter creat ex er

vt intra citra forte vltra extremus ⁊ extimus.

Ra fit imus: post postremus: sed vtrũqꝫ dat extra

secundum pomponium .i. nisi celsus faciat summus.

Supra supremus vel summus: det nisi celsus

¶ Pomponius letus prior inquit primus sine simplici sunt: sicut ꝓpior ⁊ proximus vnde fit proximior: videtur tamen a prope saltem nomine deduci.

Pridem fit primus: prope proximus i geminando

In limus is vertunt humilis similis facilisqꝫ

Atqꝫ agilis gracilis docilisqꝫ: sed absqꝫ supremis

Antimus tamen vt citimus licet raro reperiuntur: durum sonet obnoxissimus.

Ante: senex iuuenis: memor: obnixus quia durum

Sicut longinquus: formabitur atqꝫ adolescens

.i. positiuo latino.

Ocyor atqꝫ ocyssimus absqꝫ parente creamus

Maximus et minimus: seu pessimus/optimus atqꝫ

Plurimus a magnus paruus paucusue: malusqꝫ

Atqꝫ bonus: multus seu plus sine lege creamus

per translationem vt ipsissimus apud plautum et neronior apud vulgares.

Pronomen propriumqꝫ gradus formato licenter

¶ Cicero in Antonium precipit pientissimum non pijssimum dicendum. Salustius

De formatione superlatiuorum

vero dicens Strennuus quisq; docet strenuissimus vir reperiri.

Raro gradus proprios ab ius vel uus reperimus.

Superlatiua formantur ab obliquo positiui in i addendo s & simus nisi tñ ntis exeat in er: quia tũ illi additur rimus: sicut & maturrimus aut maturissimus: & veterrimus a veter antiquo. Sunt que faciunt limus: vt quinq; nota quibus addit valla docilis docillimus. Omnia autẽ postea in constructione explanabuntur.

¶ Ad clarissimum virum Falconem Simbaldum Joannis Sulpitij Verulani de generibus nominum liber secundus.

Ne quis in androgynos conuertat et hermofroditos.
 Nomina: nec miro salmacis amne riget.
Obseruent nostri iuuenes precepta libelli.
 Atq; accepta ferunt optime falco tibi.
Nam nisi me ornasset meritis tua plurima virtus.
 Tam castigatum non legeretur opus.



Eptuplici generi septem precepta daturi
Re qua voce gen⁹ ꝑno sceret qõq; monemus

¶ Genus: vt prius docuit Sulpitius: est discretio sexus: quocirca qr talis discretio ex rebus attendit: priusq; de gñe cuiusuis iudicauerimus ꝑnotabim⁹ qd significet. Verũtñ qr talis discretio sexus nõ nisi aiatis: vt masculis & femellis illisq; similibus cõpetit: ideo si ex re nõ discernit genus ad vocẽ recurrendũ est: vñ dant duplices regule primo generales septẽ: vt septẽ sunt genera que sunt potissimũ de significatione preter eam que est de neutro genere: & speciales de vocibus dande.

¶ Prima regula generalis que est de masculino genere.

Hic retinet sexum signans quodcunq; virilem
Vt deus & diuus bonus angelus atq; malignus
Mas aut officium maribus quod denotat aptum
Menses cum ventis fluuijsq; puer sociabis.
Dum tamen ad flumen vel aquã specto ve paludem
Aut pro voce dabo genus: aut vocem variabo
Semper enim lethe: styx: cauton: & albula sepe
Alliaq; hec querunt: sed in um finita velut que
Flumen connectunt sunt neutra: muthulq; & iader
Plurali cherubin seraphinq; haud flexa petunt hec.

¶ Omne nomen reꝑsentans tñ virilẽ sexũ est gñis mas. vt primo oĩa deoꝝ seu diuoꝝ gẽtiliũ noĩa. mars cupido ꝓ deo amoris. hercules. Scdo oĩm spirituũ seu angeloꝝ vt cherub & cherubin: seraph & seraphin: sathan & sathanas: sz si cetũ vel ordinẽ significãt vocẽ sequuntur: vt hic principatus: hic thronus: hec virtus: hec potestas. & pluraliter quia indeclinabilia leguntur beata cherubin et seraphin gñe neutro. Tertio mas seu homo masculus: vt catillina eneas verres alexis &c. Quarto nomen officiũ tantũ virile significãs: vt papa/cardinalis/leuita/patriarcha/scriba. &c. Quĩto addi possunt noĩa mensiũ: vt hic aprilis: hic quintilis: sextilis: septẽber. &c. Sexto ventoꝝ vt hic boreas eurus. &c. Septimo fluuioꝝ dũmodo non significent paludẽ aut lacũ aut stagnũ quia lethe: stix: & cauton feminina reperiunt: & dũ nõ terminantur in um quia ea neutra sunt: vt crustumiũ et oĩa que habẽt hoc nomen flumen coniunctũ: vt rhenũ apud horatiũ: elatũ flumen & flumen aphrodisium apud Pliniũ. Si vero subaudiatur aqua: vt in albula & allia interdũ poterũt esse feminina. Muthul aũt apud

Salustiũ & Jadir apud Lucanũ forte quia indeclinabilia sunt neutra reperiuntur. Cetera fere masculina: vt hic sequana/scaldis/rhenus/ligeris.&c.

Hec retinet sexum signans tantum muliebrem
Ut dea/diua/charis/furie/muse/similesq
Officium de notans solis mulieribus aptum.
Arboris adiunges nomen speciale virentis
Sed frutices & que tibi partem materiam de
Aut fructum signant quod vox dederit genus optant
in calphurno
Hic oleaster erit: tamen hec oleastra leguntur
Hic quoq pinnaster ceu cetera clausa per aster.
in sereno
Hic rubus assequitur tamen apta rubus reperitur
Hic cythisus/dumus/vepres/sentesq petunt hi.
.i.arborem
Et pruni spinum vult seruius esse marinum
Hoc thus & robor suberq silerq tenebunt.

¶ Omne nomen representans tantũ muliebrem sexum est gñis feminini. Primo dearum ac diuarũ nomina: vt Juno/venus/pallas/calipso. similiter nympharum: vt enone/galatea/egle. Item charitũ seu gratiarũ: vt aglae. Et harpiarũ: vt celeno: & musarũ: vt eratho/clio. Et furiarũ: vt alecto. Et parcarũ: vt clotho: & virtutũ ac ceterarum rerũ que pro deabus ponuntur: vt pax/fides/concordia/febris.&c. ¶ Secundo mulierũ propria cuiuscũq sunt terminationis: vt pythias/Dido/Glyceriũ/Micol/Judith.&c ¶ Tertio officia solis mulieribus apta designantia: vt saga: pfica: nutrix: obstetrix. Monialis/vestalis/pregnãs/vxor/soror/mater/nurus/socrus.&c. ¶ Quarto addunt noĩa arborum virẽtiũ specialia p̃sertim: vt hec pirus/pomus/malus/cerasus/esculus/phraxinus/phagus.&c. Dico arborum nõ fructicũ: nec herbarũ: nam frutices & herbe vocẽ sequuntur: vt hic rubus: hec mirica: hoc viburnũ & siler. Serenus tamen dixit manditur apta rubus gingiuis. Que vero etiã materiã significant: vt hebenũ/buxum/suber/robor/aut etiã fructũ: vt pomũ/thus/& similia vocẽ sequuntur vt que partẽ arborum significant: vt ramus/trũcus/stipes/radix. Et malus arbor nauis. Sed pro arbore potissimum virente dicitur etiam hec hebenus et buxus.&c. Oleaster autẽ quia nõ olea sed imitator est olee. Virgilius in masculino posuit. Calphurnus tñ a ntõ hoc oleastrũ dixit. Me teneras salices iuuat aut oleastra putare. vepres & sentes frutices masculina censentur. sunt tamen qui veprẽ singulariter in feminino dicãt. Seruius vult ad illud georgicon & spinos iam pruna ferentes q spinus pruni arbor dicatur genere masculino. Plura per Sulpitium videbis.

¶ Tertia regula generalis que est de neutro genere.

Quodlibet um clausum: nisi sit propriũ mulierum
Non declinatum nisi sit per significatum
Alterius generis: recte neutrale putabis.

Rhenum/mancipium/buxum/pomum/ostrea/celum.
Mannaq/cepe/epy/pondo/cornu/nihil/et nil.
Fas ador ir pyr.pus aduerbia verbaq ceu cras.

¶ Omne nomẽ terminatũ in um nisi sit ppriũ mulierũ & oẽ indeclinabile qđ nõ noscit p sigtionẽ esse alterius gñis est gñis neutri. Exẽplũ de um primo fluuiorum aut fluminũ noĩa vt crustumiũ rhenũ. Scđo vtrũq sexũ designãtia vt scortũ mancipiũ: & plr

dicunt seruitia ⁊ ministeria ꝓ seruis ⁊ ministris. Tertio arborum vt pomū balsamū. ⁊c. qñ ꝓ arboribꝰ ponunt. Quarto locorum vt lugdunū: drepanū. Quinto si qua sunt aialiū ⁊ ostreū. qd solū ⁊ esse grecū Seruius cēset: q̄ latine putat ostrea feio gñe dicēdū Sexto alia oia: vt scānū tēplū. exceptis solis mulierū ꝓpriis: vt hec glyceriū custochiū. ⁊c. Exēplū de indeclinabilibꝰ vt oia in i/⁊ in u finita nil nihil/cepe/tēpe/pōdo. Sed significatiōe nota vt ꝓpria virorum. Job. Isaac ⁊ mulierum. vt Judith ⁊ adiectiua: vt nequā nugas tot quot ⁊ similia. suas regulas sequent. diximus aūt litterarum noia et materialiter posita esse indeclinabilia et ita neutra: vt a primū. cū dixi musā ipsū est acti casus. Similiter ṽba aut aduerbia ꝓ noie posita vt istud viuere triste. velle suū cuiqꝫ est. Jam cras hesternū cōsumpsimus. hoc actutū diu erit ⁊ similia.

De comuni genere

¶ Quinta regula generalis que est de cōmuni genere.

Sexum communem discrete et voce sub vna
Significans quoduis nomen commune vocabis.

Sic homo/virgo/latro/bos/sus/canis/halcyonesqꝫ
Sic gentile per a geta/turca/ligur/ligus arcas.
Nataqꝫ gigno: sequor/venio/colo/cedoqꝫ forsan.
Officiumqꝫ notans commune vt presul ⁊ exul
Dicta prius vates heres fortasse scholaris
Fors lixa ⁊ pincerna: vigil seu miles equesqꝫ
Et testis ciuis iuuenis sed raro senexqꝫ
Forsitan ⁊ martyr grecis mas: fur simul augur
Sic impos compos: custos pariterqꝫ sacerdos
Et celebs princeps/auceps/infansqꝫ/parensqꝫ
Dux/coniunx/et lex/iudex/index/facio in fex. Ut artifex/opifex.

¶ Omē nomen representans discrete ⁊ sub vno vocabulo vtrūqꝫ sexum est gñis cōmunis: vt hic et hec auctor ab auctoritate: hic et hec aduena/celicola/terrigena. Et multa alia que suis locis repetent. Multa tñ quondā cōmunia: ⁊ quedā etiā adhuc cōmunia femininū genus addūt sub vna voce. Nā leo/draco/latro/lupus/camelus/nepos ⁊ multa alia ꝭm Seruiū fuerūt olim Cōmunia. Sed vt Priscianꝰ docet nūc femininū formant quo magis vtimur vt lea vel leena dracena latrona lupa nept lectū tñ est camelus feta quod nō legeretur si hec camela diceretur sospes ⁊ hospes apud nos quoqꝫ cōmunia sunt et tñ seorsum hec sospita: ⁊ hec hospita dicit quasi ab adiectiuo hospitus/ta/tū. vt enei. iij. bellū terra hospita portas. Sed idē Uirg. etiā in hospita saxa dicit. Sicut caprigenū pecus adiectiue. Seruanda autē est peritorum cōsuetudo: in qua iuuenis licet vtrūqꝫ sexū cōcernat tantū masculinū ponet. Et virgo femininū nisi forte in sacris litteris que mutande nō sunt in q̄bus dicit de masculis. hi sunt qui cū mulieribus nō sunt coinq̄nati ṽgines eni sunt. Dictū est in regula discrete ꝓpter epichena. i. sub cōia que ꝓmiscue ⁊ indiscrete vtrūqꝫ sexū representāt vt hic passer hec aquila. Additū est sub vna voce quia que tñ sub duabus vocibus vtrūqꝫ sexū significāt: sub priore sunt masculina ⁊ sub posteriore feminina: vt hic grecus hec greca: hic fidicen hec fidicina: hic psaltes hec psaltria: hic poeta hec poetria hic auctor ab augendo hec auctrix. ¶ Continent aūt sub hac regula. Primo vtrūqꝫ sexū significantia aialia: vt homo/bos/sus. Secūdo gentilia vt geta sermata turca q̄uis ⁊ turcus dicatur numida aquinas arpinas. Tertio a verbis colo gigno ⁊ venio. Et ꝭm multos sequor ⁊ cedo deducta: vt celicola/graiugena/aduena/assecla/pedissequa/homicida. Quarto cōmune officiū importantia: vt hic ⁊ hec coniunx sacerdos author ciuis. Et quandocūqꝫ aliter: vt testis/custos/sacerdos/⁊ similia.

De omni genere

¶ Quinta regula generalis que est de omi genere.

Est omnis generis si vox vult mobile quoduis

Seu quod non flectes veluti numeralia post tres
Usqꝫ ad bis centum nam dices rite ducentos
Mobile mille: simul numeri fixum preeuntis
Et neqꝫ ⁊ totidem: tot quot cum compositiuis
Nugas ⁊ grecum fors pseudo Presto per iqꝫ
Clausa huiuscemodi. ¶ Seu flexum voce sub vna
Ut par cum natis: ⁊ in obliquis generatis

De generibus nominum.

Ex er vti puber pauperq; et degener vber
Et memor atq; decus color et corpus fata: et olim
A tempus: vel in as nunc forsan quod dedit atis
Sic iter arpinas sic et nostratia verba
Es quoq; ceu sospes locuples prepes teres expes
A pede nata bipes velut a sedeo quoq; deses
Et vetus intercus per ns q̄ plurima captans
Prudens et bifrons/anceps et inops simul expers
Uecors: clausa per x audax felix simul atrox. ¶ Forte redux exlex
¶ Seu fixum duplici quod dat commune priori.
Et neutrum relique: numero dis plusq; sequente
Sub triplici flexum tribuet voci genus aptum
Er vel ur vsq; mari: simul is vel a dat muliebri.
E simul um neutri: sic flectes cuncta secunde
Et quedam terne: quando adiectiua dat imber
Campus sylua palus equus et pedes. adde saluber
Et volucer celeber celer acer iunge alacerq;
Aut hic et hec alacris: dicetur vti mediocris.

¶ Omne adiectiuū nisi vox refragetur presertim in nominatiuo est generis omnis: aut sub vna terminatione vt felix et sapiens: aut duabus vt fortis et forte: maior et maius quarū prior cōmunis est generis: posterior est neutri: aut sub tribus: vt oia secunde hic bonus: hec bona: hoc bonū. hic pulcher: hec pulchra: hoc pulchrum. hic satur: hec satura: hoc saturū. Et hec tertie căpester/volucer/siluester/pedester/equester/acer celer/saluber/celeber/alacer/que etiam tria in is cōmunia reperiuntur dixi nisi vox refragetur .i. repugnet quia quedam dumtaxat in obliquis neutra reperiuntur: vt teres pauper vigil. etc. Quedā etiā in altero numero neutrū genus refugiūt: vt dis in singulari et memor in plurali. licet ergo maro dixerit pauperis et tuguri nō tñ dices pauper tuguriū q2 vox nō vult et vsus nō patitur vt in er adiectiuū neutrale sit.

¶ Sexta regula generalis que est de gñe incerto seu dubio.

Incerti generis sub normam cuncta vocabis

¶ Nomina que ab auctorib' incerti gñis ponunt tutius sub regula speciali de ipsis danda continent vt amnis potius masculinū q̄ femininū censebit. Et ecōuerso linx talpa dāma potissimū in singulari feminina vt patet in capitulo de heteroclitis.

¶ Septima regula gñalis que est de epicheno seu promiscuo genere.

Nominibus volucrum quarum discernere sexum
Uix potes articulum prepones vocibus aptum
Lisq; sequens grecum genus addices epicenum

q' sit epicenū .i. indiscreti sexus. .i. animali.

Id quoq; de simili merito dices animanti.

¶ Nomina volucrū quarū sexus nō facile discernitur q̄ discretas terminationes nō hñt sub vno articulo quē a terminationes sortiūtur vtrūq; sexū repñtāt. Sūt enī pmiscua et greco vocabulo epicena .i. sub coia. Nā epi sub dr et cenū cōe: vt hic passer hec aquila. Cōsimilē ratione qdā in ceteris quoq; animātibus quarū sexus indiscretus est esse dicūt vt in piscibus et reptilib'. Uñ scdm eos talpa dāma linx turtur sub incerto articulo epicena sunt. Sicut mustela et hallena sub feminino. Dixi qrū sexus non facile discernitur q2 indiscretis due sunt terminationes vna masculina et altera feminina. vt hic gallus hec gallina: hic colūbus hec colūba: hic pauo et secūdū quosdam hec pauona. Picus tñ et pica quia diuerse speciei aues sunt epicena dicent. Alcyones autē in plurali et alcyon in singulari, p quo alcedo latine dr cōis generis: ideo ponunt. q2 tā mas q̄ feminina in eas aues cōuerse fingunt. Phenix masculinū articulū sortit incerti bubo generis. hoc est tā masculini q̄ feminini. Et similiter grus. Aduerte aūt etiā magnorū animaliū noia pmiscua esse q̄ per epitheta .i. adiectiuo. interdū discernūtur. Nā sicut lepus grauida legitur sic et elephas pregnans et camelus feta. Et hec de generalibus regulis de quibus sic. ¶ Sulpitius.

de dubio et certo genere.

de epiceno seu promiscuo genere.

PRopria viroꝝ noia masculini sunt gn̄is: vt hic Scipio. Feminarū feminini: vt hec penelope. Officioꝝ que ad mares ꝑtinent masculina: vt hic papa hic pontifex. Que ad feminas feminina: vt hec saga: hec prefica. Que ad vtroqꝫ cōia: vt hic et hec dux. Angeloꝝ ⁊ demonū noia masculina sunt: vt hic cherubin seraphin indeclinabilia: hic sathanas dicit̄ a sathan. cherub quoqꝫ cheraph masculina sunt q̄nqꝫ declinabilia ⁊ ordinis tertij que in plurali hn̄t cherubin ⁊ cheraphin indeclinata: vt illa superiora in in. Sic eni diuus hieronymus vtit̄: qui docet seraph significare ardentē vel incēdentē ⁊ cherub scientie plenitudinē. Dicimus aūt hoc demoniū: ⁊ hic demon demonis ⁊ hic significat auctore Lactantio peritū et rerū sciū. Adiectiui q̄d tres habet voces. prīma est masculina vt bonus: scd̄a feminina vt bona: tertia neutralis vt bonū. Q̄d duas: prīma cois est gn̄is reliqua neutralis: vt hic ⁊ hec dulcis ⁊ hoc dulce. Q̄d vnā ois est gn̄is: vt hic ⁊ hec ⁊ hoc felix.

¶ De arboꝝ nominibus.

¶ Arboꝝ nomina feminina sunt: vt hec pirus. oleaster quidem masculinū est. Calphurnius Oleastra neutro genere in plurali pronūciauit. Me teneras salices iuuat aut oleastra putare dumus/rubus/⁊ vepres: etiam masculina sunt. Silex neutri generis est. Uirgi. in. ij. geor. Curua tenent vt molle siler lenteqꝫ geniste. Item suber ⁊ robur neutra sunt. Tibullus pomum pro arbore ipsa in neutro genere protulit. Balsamum arbor/buxum/hebenum/amomum/cardamomum/thus/mirobalanū/ maron/molobraton/ligustrum/vacinium neutra sunt. Inuenies forsan ⁊ plura. spinus arbor pruni masculini est. hec buxus ⁊ hoc buxum auctore Seruio dicimus. sed Caper frustra buxum materiam esse dicit.

¶ De fluuioꝝ nominibus.

¶ Fluuioꝝ propria noia masculina sunt: vt tybris. Albula tn̄ feminini gn̄is reperit̄. Ouidi. in. iiij. fastoꝝ. Clauiger ⁊ tāto est albula pota deo. Item styx et lethe duo inferni flumina. Strabo lib. viij. Cantonē femineo gn̄e vocitari dicit Crustumiū neutro. Lucanus ꝓtulit in. ij. Crustumiūqꝫ rapax ⁊ iuncto Iapis isauro. Item apud eundem Iader. In molles zephyros tepidum discurrit iadder. Rhenum quoqꝫ ⁊ in horatio et in Cesaris cōmentarijs neutrali genere legitur. Ultra hec alia quedā inuenies siue per se: siue cum flumine iuncta.

¶ De nominibus volucrum.

¶ Uolucrū noia ꝓmiscua sunt. hoc est vnico articulo vtrūqꝫ sexū cōprehendētia: vt hec aq̄la: hic gryps. Colūbus vero masculinū est cui⁹ femininū colūba. Gall⁹ quoqꝫ femininū hꝫ gallina. Ostreū insecti genus neutrale est. Picus ⁊ pica diuerse sunt volucres: ⁊ ideo etiā epiceni sunt gn̄is. halcyonis gn̄is cōis: habetqꝫ in plurali hi et he halcyones. Litteraꝝ noia neutra sunt ⁊ indeclinabilia.

¶ De numeralibus.

¶ Numeralia noia a quattuor vsqꝫ ad centū sunt pluralia ois gn̄is ⁊ indeclinabilia: Et a centū cōposita sunt huiusmodi: vt tercētū. Excipimus adiectiua triū vocū ducenti ducente ducēta: ⁊ centenariū quod appellatiuū nomē et neutri gn̄is est. Tres cōis est gn̄is: tria neutri: duo masculini ⁊ neutri: due feminini: mille neutrū est singulare: vt mille hominū: ⁊ habet plurale milia: vt duo milia hominū. mille rursus monoptotū plurale ⁊ ois generis est: vt mille viri: mille pecudes: ⁊ mille pericula.

¶ Prima regula specialis de nominibus in a.

NOmen in a prime non dictum sit muliebre
Alterne neutrum: necnon plurale repertum
Quod dedit es simul a mas esto: planeta cometa
Hadria pars ramis hic que sunt incerta notentur.
Talpa ⁊ dāma simul neutrū aut muliebre polenta
Barbaraqꝫ hoc retinent cū pascate māmona manna
Sed bene signato que constant significato.

¶ In a terminata feminini sunt gn̄is: vt hec candela. Demuntur hec masculina: hic poeta/planeta/cometa/lanista/papa/nauta/cytharista/pincerna/sophista/ collega scurra/lixa/assecla/scriba/ꝓfuga/transfuga et populoꝝ noia: vt turca/scytha/geta/ sarmata: que quidā malūt esse cōia cū multis alijs populoꝝ noibus arabs ethiops. Item talpa ⁊ dāma que incerti gn̄is reperiunt̄. Charta/cera/amphora/panthera/ margarita/catapulta: q̄ꝫ apud grecos masculina apud nos tamen feminina sunt;

Sciendũ quidẽ greca ⁊ barbara in eiusdẽ esse gñis apud nos cuius sunt apud illos. Pauca neutra inueniuntur: ⁊ oia greca ⁊ barbara: que vel sunt tertie declinationis: vt poema/problema epitoma quod ⁊ hec epitome dicitur. Uel non declinantur: vt manna mammona. Sed vnũ est prime declinationis: polenta. Ouidius. Dulce dedit testa quod coxerat ante polenta. Idem. Cũ liquido mixtũ pfudit dira: polenta. Dicitur ⁊ hec polenta polente. Adde ⁊ illa semp pluralia/arma/precordia/sponsalia ⁊ reliqua: que inter heteroclita numerauimus. Communia hec sunt pedissequa/aduena: quod neutro generi figurate iungitur. vt aduena mancipiũ/conuena/auriga/conuiua/verna. Adduntur ⁊ a verbis deducta seu cõposita: nec masculinis trãsformata ⁊ precipue a colo ⁊ gigno: vt hic ⁊ hec agricola/iunonicula/christicola/graiugena/alienigena. Ueteres vero dixerunt alienigenus. Uñ valerius alienigena studia dixit. Excipit verbigena quod masculinũ est. Sunt qui illis adiiciant hic et hec paricida/homicida que Phocas vult esse masculina. ¶ In e.

¶ Secunda regula specialis de nominibus in e/i/v/et o.

vel tantum plurale ... .i. grecum.

E Dabo femineũ qđ prime est quodq pelasgũ

vt cete/tempe/mane/velle ... nisi significatione nota.

Terne ⁊ non flexũ: velut i simul v puto neutrũ

Oppida cum populis tantum pluralia noris

vt veij/argi. ... vt nihili huiusmodi.

I clausa esse maris: seu mobile noscitur omnis

O dat hic vt burdo/spado/cerdo/predo/cupido

Dum deus est: comedo cudo dum nomina mango:

Et ligo: sed dogo que dant in is in genitiuo

Et verbale in io: qđuis non rite creatum

Talio relligio pariterq rebellio: necnon

Portio conditio legio caro concio: forsan

Unio si per eam coniunctio rite notetur

Femineis dentur: maribus tamen ordo feretur

Incertis cardo dabitur cum margine bubo

Non flexa: hec pondo presto omnis pseudoq dicta

Est communis homo nemo latro forteq virgo

Ambo duoq mari neutriq volunt sociari.

¶ In e correptũ finita neutra sunt: vt hoc sedile. ¶ In e pductũ feminina: vt libye libyes. Que quisq: ⁊ similia inter adiectiua cõprehẽdimus. Indeclinabilia neutra sũt per regulã gñalẽ. hoc sepe mane viuere. Et pluraliter hec cete tempe. ¶ In i.

¶ In i neutra sunt: vt gummi sinapi. Composita vero a genitiuis: vt illiusmodi oĩs generis. Obliquos tamen plerique casus esse voluerunt: qui cũ omnibus generibus casibusq iungantur. Omnis etiam generis sunt nihili frugi: mancipi. At Ueij gabij liturgi et reliqua nomina populorũ et oppidorũ masculini. ¶ In o.

¶ In o desinẽtia masculina inueniunt: vt hic sermo. Sed si d vel g ante o hñt sunt feminina: vt hec dulcedo: hec margo: quod etiã masculini reperit: hec virgo qđ quidã volunt esse cõmunis. Demuntur ex his ordo/predo/spado/cudo/cardo/ligo/mãgo que masculina sunt: similiter bubo quod etiã feminini inuenies apud Uerg. Pondo neutrũ plurale est monoptotũ. Uerbalia participalia sunt feminina: vestellio: vnio: pro pũcto ⁊ lapillo. nam pro cõiunctione ⁊ si raro inuenit femininũ est. Caro ⁊ talio

feminina sunt sicut dearum noia vt iuno: furiarum vt alecto: musarum vt clio: nympharum vt spio: ⁊ mulierum tā ppria q̄ appellatiua vt māto dido. ⁊c. Ambo et duo tā masculina q̄ neutra. hō nemo cōia: sed apud recentiores presto quod verbis substātiuis iūgit ois esse videtur. Sūt qui addant pseudo: quod ego nō inuenio cōpositū: et pseudus per se traductū. Leo masculinum: communis esse generis tradidit Seruius.

¶ In u neutra sunt: vt genu veru.

¶ Tertia de c d t l et m finitis.

vt tantundem.

¶ C d t neutris simul l simul m sociabis
Sal modo da maribus: seu sol: muthul hoc sociabis
.i. secundum vsum nostrum.
Hic pugil ⁊ mugil / vigil hic simul hec sociabo
vt allec in heteroclytis: glycerium adam. ⁊c.
Sed que dicta prius semper memoranda tenemus
Nam mas est consul: communis presul ⁊ exul
At nequam generis non flexile noscitur omnis
Ut totidem: numeri cui fixum iungo secundi.

¶ In c: vt lac. in d: vt quid: aliquid: aliud. in t: vt caput: occiput: neutra sunt. Sed tot ⁊ quot cum compositis omnis sunt generis.

¶ In al.

¶ In al quoq̄ neutra sunt: vt animal. Sal semp mas. Quidā tamen ex vetustissimis neutro gn̄e ptulerūt. Affranius. Quicqd loqmur sal merū est.

¶ In el ⁊ in il.

¶ In el ⁊ in il neutra sunt: vt hoc mel: hoc nihil hoc nil. Pugil ⁊ mugil masculina. Uigil vero communis est generis apud omnes.

nota

¶ In ol ⁊ in ul.

¶ In ol et in ul masculina sunt: vt sol et consul. Presul vero et exul communia.

¶ In am et in em.

¶ In am vnum inuenitur omnis generis ⁊ vtriusq̄ numeri hic et hec et hoc nequā. Tantundem neutrum. Totidem omnis pluralis numeri.

¶ In im.

¶ In im vnum est oppidi nomen indeclinabile cim.

¶ In um.

¶ In um neutra sunt omnia: vt hoc templum. Caue tamē ne mulierū propria te decipiant: vt hec glycerium et eustochium.

¶ In an et in en et in on.

¶ Quinta de in n litteram finitis.

In n.

N maribus detur: sed neutris associetur
En quod format inis: maribus tamen a cano subdes
Quod finitur in en: veluti prebens sacra flamen
Hic deus optat hymen: sed enis sibi procreat ex en
Hec syren syndon: quedam simul oppida sidon
Et babilon salamin: sed in on finita secunde
Addices neutris: at barbiton hinc variabis.

¶ In n litterā finita masculina sunt: vt pan / titan / ren / splen / lien / tibicen / delphin / cytheron / helicon / demon. Sed de his et eorum exceptionibus dicit sic Sulpitius.

¶ In an masculina sunt: vt hic titan. In en neutra: vt hoc stramen. Demūtur cōposita a cano: quia masculina: vt hic fidicen / lyricen. ista etiā masculina sūt splen: quod neutrum esse Seruius vult. Ren seu rien flamen. Unum femininum est syren.

In in masculina.

¶ In in masculina: vt hic delphin.

¶ In on quoq̄ masculina: vt helicon. Barbiton item femininū est: dicitur et barbitos inuenitur q̄ neutri et masculini generis. Sed sub on putem neutrū sub os feminini licet rarius masculinū. Syndon quoq̄ ⁊ vrbium nomina: vt babilon ⁊ sidon feminino sunt. At ilion epitheton: et reliqua greca que in secundam apud nos trans-

feruntur declinationem neutri sunt generis. ¶ Sexta de terminatis in ar.

Ar petit hoc: hic lar. tria mobile iure petit par.

¶ In ar neutra sunt: vt hoc iubar. Sed lar masculinum est. Par adiectiuum cū compositis: vt dispar et compar omnis sunt generis: nar fluuius masculinum patuit.

¶ Septima de in er finitis.

Er maribus prebe: sed ber/ver/femina terre
quia secunde sunt masculina.
Et vesper cancer dum terne sunt dabo neutris
Attamen hic hymber cum prole petit cucumerq;
Et quandoq; tuber: dant hec mater mulierq;
Ut modo vult lynter: sed spinter ruder iterq;
Et si fit iuger neutris sociabo sed vber
Degener et pauper ceu puber mobile dant er
Communi generi: tamen obliquos damus omni.
Sicq; leges alacer/celeberq;/saluber: et acer
Aut hic et hec alacris/celebris: pariterq; salubris
Nos damus et maribus: femellis is: sed e neutris.

¶ In er masculina: vt vomer. Excipiunt mater ⁊ mulier que feminina sūt. Lynther q̄uis apud grecos vt masculinū: apud nos femininū est. Demunt etiā ⁊ hec neutra vber/tuber/suber: vber ꝑ mammilla et vbertate. Papauer/piper/cadauer/vesper pro noctis principio. Lacer/cicer/siser/spinter/⁊ ruder qđ ⁊ rudus frequētius dr. Cōis gn̄is sunt pauper/puber/degener/⁊ vber ꝑ abundanti. Caue ne te decipiāt ista cōia coniūcta obliq̄s neutrorū: vt pauperis tuguri/vbere solo: ⁊ alia hmōi: vt te rete telo diuite regno. Illud non pretermittendū quattuor hec alacer/acer/saluber: et celeber olim fuisse cōis generis: nunc vero tantummodo masculini: sicut equester/pedester/celer/volucer/paluster/cāpester/siluester: q̄ femininū in is hn̄t et neutrū in e.

¶ Octaua de in ir clausis.

Ir dabitur maribus: communi ecclesia martyr
Hunc dat: nos gaddir neutri damus ir simul et pyr.

¶ In ir masculina sunt: vt hic vir/hic leuir. Tria sunt neutri generis: vt ir/pyr/gadir Martyr grecum vocabulum est communis generis.

¶ Nona de in or desinentibus.

Or petit hic: tamen hec cupiunt soror/vxor/et arbor
Hoc cor/marmor/ador simul: equor: hic hecq; tenebit
Nomine deductum pro teste senator et author
Atq; gradus medii: sed vix senior mulieri
Conuenit: adde decus/color: et corpus generatum
Cui datur et neutrum: noris memor omne repertum
In numero primo: ceu dis tenet omne secundo.

¶ In or masculina: vt fulgor. Tria sunt feminina: arbor/vxor/soror. Neutra sunt cor ador/marmor/equor. Cōparatiua sunt cōis generis: vt hic et hec doctior: olim vero triūm fuere generum: vt Priscia. lib. vij. docet. Senior masculinū est. Actor ꝑ orato

re et recitatore communis. Auctor vero ab augeo siue a greco masculinum. Auctor a quo auctoritas cõmune Juno virgiliana in .x. enei. Auctor ego audẽdi. Et aduertendũ quoqꝫ diligenter ꝙ quedã nomina in or que a verbis non descendunt: vt senator et balneator auctore Seruio communia sunt. Memor et immemor: et composita ab his tribus noibus corpus de cor et color: vt tricorpor/indecor: et bicolor: oĩs generis sunt: licet aliqui velint esse communia. Uirgi. Justũqꝫ memorqꝫ precatur. Ueteres hic et hec memoris et hoc memore declinabant.

¶ Decima in ur exeuntibus.

Ur neutris socia. sed mascula sunt retrahenda
Hic satur et furfur volitans: pro pisceqꝫ turtur
Gentis auisqꝫ in tur finitum nomen et in xur
Expetit omne cicur: gentis commune sit astur
Sed dubium turtur: communia fur/ligur/augur

¶ In ur neutra sunt: vt hec iecur. Masculinum est satur. itẽ furfur et auiũ appellatiua et gẽtilia que t vel x ante ur habent: vt astur/vultur: ꝛ auxur. Ligur quidẽ augur et fur communia sunt. Cicur omnis generis.

¶ Undecima de in as terminantibus.

vt boreas vt gygas/adamas/diamas.

As prime aut antis faciens maribus sociabis
vt abbas: et si dicatur in singulari primas/optimas/magnas.
As/mas/atqꝫ mares signantia vas vadis addes
Cetera femineis: sed vas vasis dabo neutris:
Et fas atqꝫ nephas: sed nomen gentis vt arcas
Communi iungas aut omni: vt mobile nugas.

¶ In as feminina: vt hec pietas. Demuntur quiqꝫ: mas maris/as assis/vas vadis/boreas: et gygas que masculina sunt. Primas et optimas non vel raro dicimus: sed primates ꝛ optimates. Fas/nephas: et vas vasis neutra. Gentilia: vt arpinas ꝛ aletrinas cõia duoꝝ gñm sunt. Cicero vero ad atticũ etiam neutrali genere vsus est: vt veni in arpinas: ꝛ libro vltimo iterũ. In quo fluxus est ad iter arpinas. Plinius quoqꝫ vina priuernatiua dicit. Nugas omnis est generis.

¶ Duodecima de in es exeuntibus.

Es breue quod datitis noscit genus ex genitiuis
Sit communis hebes/prepes/teres: inquies/impes:
Indiges/interpres/diues: sed eo sata subdes
id est femininum.
Nonnullis neutrum: seges et teges addo secundum
vt nomina quinte. hec cedes/sedes: lues. ꝛc. vt cometes/prophetes.
Hec petit es longum: sed prime est quodqꝫ marinum
vt schenobãtes/planetes/tesbytes: vt plastes/cerastes.
Ates et ac etes: ites gentile: vel astes
vt psaltes/celtes: vt mantes.
Altes ac eltes/antes: pluralia vero
vt hi manes/lemures. he gades/grates.
Eius sunt generis: cuius vox vnius esset

De generibus nominum.

Hic cres et magnes: rhamesq;/lebesq;/tabesq;
Et quandoq; dies: cuius sit mascula proles
Ut patet in numero plurali: aries pariesq;
Et verres et pres: hoc es tenet hippomanesq;
At vates/locuples/heres communia dices.
A pede quod dat edis non fixum consociabis.
Omnibus hic simul hec: sed et hoc quãdoq;: sed ipsum
Pes et quod fixum natum pede dico marinum

q; dicitur singulari carere.

Hec dicetur apes: et si fas dicere compes.

¶ In es correptum masculina sunt: vt hic fomes. Demuntur seges/teges/et apes: que sunt feminea. Teres autẽ prepes/diues/supstes/sospes: et hospes: licet habeant sospita/hospita vsurpatũ. Miles/antistes/ales/hebes/comes/eques: non tamẽ pro dignitate et a sedeo et a pes cõposita: vt deses/preses/tripes: et quadrupes cõis sunt generis. Compes vero feminini est. Sed ex illis quedam iungũtur neutris p oẽs casus. Lucanus. Imperiumq; comes. Iuuenalis. Depositũ tibi sospes erit. Ualerius maximus. Diues et prepotẽs nature regnũ scrutatus. Salusti⁹. iter inquies dixit. Que oia licet gen⁹ neutrũ in singulari videãtur hr̃e: tñ illud in plurali non hñt. Nec plena esse adiectiua censuerim preter hospes: cui⁹ neutrũ plurale Statius protulit. Accipias fessisq; iterum hospita flamina pandas. et Manilius. hospita sacra ferens. Lucan⁹. p inhospita syrtis littora. ¶ In es productã feminina sunt: vt hec fides. Dies in singulari incerti gñis est. In plurali masculini. Meridies quoq; masculinũ est. Item patronymica in es: vt priamides: et habentia i ante es: vt hic aries et paries. Uerres quoq; masculinum est: similiter hic pres. Es/eris est neutrũ. Commune inquies: et sic heres/locuples/et vates. hipppomanes vero neutrum.

De grecis greci consulendi sunt.

¶ Decimatertia de terminatis in is.

Hec dat nomen in is: sed scis finita vel in nis.

.i. grecum aut a greco deductũ.

Et crescens patrio: nisi sit confine pelasgo

vt molaris/edilis/natalis. etc.

Et stans pro fixo marinum coniunge marino:
Adiunctis dubiis finis/clunis: simul amnis

Excipienda a regula principali.

Hic quoq; vult mensis callis sis fustis et ensis
Mugilis hic piscis: sed pollis sit muliebris
Caulis/et edilis/callis/collis simul vnguis
Et follis/corbis/postis/torquis simul orbis
Et torris/vectis/vermis: simul axis: et assis
Compositum fixum: nam mobile poscat vtrumq;
Centussis/tressis: semis non flexile neutris
Competit ac dubitans potius sit femina restis

Sicq; canalis erit: potius mas puluis et anguis
Hic dat et hec testis/ ciuis/ samnis simul hostis
quo quintilianus vtitur.
Et canis et iuuenis potius mas atq; scholaris
Forsitan et felis iungendum: vt mobile quoduis
.i. singulari: in plurali enim dicimus ditia
E tribuens neutris: nisi dis prius: atq; tricuspis
Que tamen obliquis dant neutra: tricuspide telo.
Sub excipienda a regulis specialibus.
Sed lis/ glis glitis: vel ssis: fixumq; bipennis
.i. faciens cassidis.
Hec dant et cassis dis: iaspis/ cuspis: et aspis.

¶ In is feminina sunt: vt hec vallis. Demunt n aut c añ is hñtia: qm sũt masculina vt panis & piscis. At bipēnis: qđ Virg. adiectiuũ fecisse videt: vt ferro sonat icta bipē ni femininũ est. Illa q̄ vna syllaba crescũt in gtō masculina sunt: vt hic lapis lapidis/ sanguis inis. Excipiunt cassis/ cuspis/ iaspis: & aspis q̄ feminina sunt. Tricuspis vero cōis. ¶ Masculina etiā sũt: hic fustis/ cassis/ ensis/ hostis/ anguis/ vnguis/ follis. Edilis/ molaris: cũ dentē lapidē ve sigt. Collis/ orbis/ mensis/ vectis/ axis/ torqs/ corbis/ torris: & vmis. At incerti sunt gñis: finis/ clunis & rellis: silr canalis: q̄q; meli9 gñe feminino pnnnciat. Cōia sunt canis/ iuuenis: vt apud Ouidiũ de pōte testis ciuis/ hostis/ samnis: & dis qđ in plurali est adiectiuũ hi & he dites & hec ditia. Adiectiua que neutrum habent in e communia sunt: vt hic et hec dulcis et hoc dulce.

¶ Decimaquarta de finitis in os quorũ multa sunt; feminina: multa cōia nō tñ tertie decli. nobis.

Hic terne petit os: de grecis consule grecos:
tam oris q̄; ossis faciens.
Hec glos/ cos/ arbos: et dos. sed vtruniq; dat hoc os
Grecaq; pauca vt epos melos: argos dum preeuntis
Est numeri: atq; chaos. communi chironomos bos
Impos seu compos custos dabis atq; sacerdos.

¶ In os masculina: vt hic flos/ hic eros: nepos qđ olim cōis gñis fuit. Quattuor tñ feminina inueniũtur: cos/ glos/ dos/ & arbos. Addim9 greca quedā: vt chios/ lesbos/ ilios q̄ secūdā declinationē sequunt. Neutra duo: vt os oris & os ossis. Addunt aliqua greca: vt chaos/ melos: & epos. Cōia sũt hic & hec bos/ custos/ sacerdos/ impos/ cōpos et chironomos: qđ grecũ est. De grecis aũt ↄsulēdi sũt greci. Nā multa sũt masculina: vt hic logos/ zelos/ saccos: & q̄ nos masculina i us habem9. Multa feminina: vt delos/ lesbos/ methodos/ eremos/ arctos/ balamos / colos/ sinodos/ smaragdos/ abyssos/ papyros/ pharos: et multa alia. Quedā eni neutra: vt hethos. i. mos: argos/ chaos/ zeugos. i. iugũ. &c. Quedā cōia: vt hippos. i. equus & equa: camelos: phos/ chironomos &c. Quedā putant ois gñis: vt acolon: & strophe. Cōposita: vt monocolos vnimēbris/ dicolos bimēbris/ tricolos trimēbris. &c. Distrophos ↄuersus a scđo ad primum. Nā dr vsus. ode & carmē dicos distrophos: dubitē tñ an recte: nā p neutro credā in on exire. Nā cōia multa in os inueni: vt distomos bis incidens seu anceps neutra adiectiua non legi.

¶ Decimaquinta de in us finitis.

Us maribus quarte damus et plerumq; secunde:
Ut logus et calamus: nam mascula sunt quoq; grecis.

Sed que grecus in os claudit muliebria nobis
Sint muliebria in us: quin et muliebre sit arctus
Quāq̄ illis commune datur: muliebre papyrus
vt methodus/perihodus/synhodus.
Et que gignit hodos balanusqꝫ smaragdus abyssus
Urbs regio ve: paphus samus et delus atqꝫ corynthus
Pergamus/egyptus/pharus/antandrus/gyatusqꝫ
Urbs est berytus dubia. at femina nardus
Bissus/cristallus/diphthongus costus eremus
Commune est illis athomos cum mobile: nobis
Sit muliebre domus/vannus/colus/intybus/idus
Quod plurale: manus sic porticus adsit acusqꝫ
Dum quarte: atqꝫ tribus cui carbasus heret humusqꝫ
Et que nota: socrus/nurus/ac anus arbor et omnis
Ut pomus/pinus: nisi sit mascula spinus
Hec aluus potius: sed et hic vult atqꝫ phasellus
Pampinus hic potius: pecus ⁊ specus: ac paradisus
Hic aut hoc vulgus petit: hoc virus pelagusqꝫ
vt philosophus/philocalus.
Quod quoqꝫ dant maribus: Cōmunia det tibi grecus.
vt specus. in genitiuo.
Quodlibet us terne: retinens u sit muliebre
vt specus: et penus et pecus.
Non retinens neutrum: lepus et mus esto marinum
Crus/ius/rus/thus/pus/intercus morbus et hoc plus
Sus/ius/atqꝫ ligus communibus associemus
Sed vetus intercus dum mobile: ad omne citemus.

¶In us si secunde declinationis masculina inuenies: vt hic dñs. Demūtur hec femi nina dom⁹/arct⁹/carbasus/nardus/sinodus/papyrus/costus/alu⁹/bissus/colus/vā-nus/pen⁹/hum⁹/phasellus/portic⁹/smaragdus/diphthongus/egypt⁹/abyssus/cri-stallus. Adde si placet paradisus: quod sepius masculini reperies. Pampin⁹ ambi-guum gen⁹ habere Diomedes et Seruius aiunt: sed refertur ad masculinū. Greca etiā aliqua que vertūt os in us feminina sunt: vt delos delus/athomos athom⁹/pe riodos periodus. Quattuor sunt neutra pelagus/pus/virus: et vulgus: quod mascu linum etiā est. Quedam communia: vt philosophus et philocalus si credim⁹ Prisci. ¶Si in us finita tertie decli. sint et amittant u in genitiuo sunt neutra: vt mun⁹ mu neris. lepus tamen masculinum est. Uetus omnis est generis. Si vero u habeant in gtō et crescūt sunt feminina: vt salus/salutis. Sed mus masculinū est. Crus/ius/rus et thus neutra. Ligus/grus: ⁊ sus communia: intercus omnis generis reperitur: sed quando dicitur morbus intercus neutri est. Si quarte sint declinationis masculinis

accedunt: vt hic visus. Excipimus nouem feminina: acus/anus/idus/tribus/nurus/socrus/domus/manus: et porticus.

¶ Decimasexta regula de finitis in s precedente au vel consonante.

Consona dum preit s simul au muliebribus addes
Sed stips pro trunco dabitur quandoqꝫ marino.
Et scrops: sepe rudens: semper dens nataqꝫ ni sit
Balans ipsa bidens: mas est mons/pons/simul ꝛ fons
Et partes assis: torrens et vulnificus seps
Inqꝫ ps queuis polysyllaba: sed dubitabis
Forsan adeps forceps: commune bifrons sit et effrons
Infans atqꝫ parens celebs princeps simul anceps
Serpens et gentes vt arabsqꝫ calibsqꝫ quod vnum]
Si stet pro ferro poteris sociare marino
Mobile mobiliter tentum genus omne tenebit.
id est eius generis erit cuius substantiuum pro quo ponitur: aut erit neutrum.
Fixe cum fixo quadrauerit aut dabo neutri.
hic occidens/hic oriens. i. sol. hic deuirginans.
Occidit ac oritur phebus deuirginat autem
hic fluens/hic confluens/hic profluens.
Mas fluuiusqꝫ fluit. vel con: vel profluit vnde
Ans aut ens maribus dabitur: sit femina pregnans
Lactans aut patiens ni sit transumptio vocis
hec continens terra non insula. hec consonans.
Conqꝫ tinens tellus: sed littera consonitans est
Mas mulierqꝫ parens: infans puer atqꝫ puella
Est natura animalqꝫ animans: mas femina serpens
Neutrum inconueniens: contingens omne figurans.

¶ In aus diphthongum finita feminina sunt: vt hec fraus/hec laus.

¶ In s litterā desinētia ꝯsonante precedente feminina sunt: vt hec pars/hec stirps: quod pro trunco arboris quādoqꝫ masculinum est. Scrops virili gñe magis vtimur Adiectiua tñ sunt oīs omnis gñis: vt discors/prudens/inops/insons/expers/amans legens. Masculina sunt: mons/pons/fons/dens: et eius compositum tridens: quod etiam adiectiuum esse potest. Torrēs/triēs: quadrans/sextans/dodrās/dextrans: adde seps appellatiuū serpentis. Lucanus. Vulnificus seps. Sed polysyllaba in ps masculina sunt: vt manceps. Sed adeps ꝛ forceps incerti generis reperiuntur. Hec autem communia sunt: bifrons/effrons/parens/infans/princeps/anceps/et celebs. Aduertenda participia vel ad mares tm̄ vel ad feminas pertinētia: vt deuirginās/pariēs/lactans: vel masculino et neutri et feminino esse communia: sed figurate diuerso generi vel epicheno solere coniungi: vt anima deuirginans et vterus pregnās et cygnus pariens et elephas lactans. Postremo presentis temporis aliqua participia que in substantiua transeunt neutra inueniuntur: vt accidens/antecedens/decens. Aliqua masculina: vt oriēns/occidens/profluens. Aliqua feminina: vt ꝯsonans continens. Aliqua feminina et neutra: vt animans: a quo animantes et animantia.

Aliqua masculina et feminina: vt serpens. Vergilius. Saucius at serpens. &c.
¶ Legi at quadrupedes.

¶ De in x finitis regula decimaseptima et vltima.

Nomen in x vult hec: sed in ex polysyllaba queuis
que feminina sunt: vt carex.
Ni terni fetus signent sociabo marinis
Ut grex/rex/phenix etiam dum dicitur ales
Fornix et thorax lymax bombix quoqz vermis
Dum color est sandix (namqz herba est femina) celx
Et natrix violator aque: quodqz vnxia format.
Ut quincunx/sextunx: superadde calixqz cilixqz
Phryx/pheax/varix: spadix color adsit eryx vir.
Hic querunt et onyx: sed sardonycem dubitabis
Et pro parte pedis calcem. cales et muliebris
Mas potius pumex quãuis quoqz femina et obex
Cortex atqz silex quod femina sepe maroni est
Raro mas ramex nec sepe celox simul imbrex
Hec semper forfex forpexqz sit atqz supellex
Et pellex vibex potius quod dixero vibix
Ilex aut ilix. lodex sed dixero lodix
At dux/linx: coniunx hic et hec retinent velut exlex
Et verbale per ex clausum iudex simul index
Ix autem in rectis verbale prius muliebre
Obliquis neutrum recipit numeroqz sequenti:
Ut victrix/vltrix: Quod mobile id omne tenebit
Audax et duplex/pernix/atrox: simul et trux.

¶ In x litterã terminata sunt feminina: vt hic filix/et mastix sindicat. Adiectiua oĩs sunt gñis: vt audax/nugax/loquax/rapax/procax/fallax/pertinax/minax/contumax peruicax. Opifex/artifex/aurifex: que tria magis videntur esse communia. Adde simplex/duplex/pernix/felix. Ferox/atrox/velox/trux: & plura. Reliqua plurium syllabarum noĩa: nisi sint fetus terre si e ante x habeant masculina sunt: vt hic codex/pollex senex: quod etiam feminino genere Tibullus enunciauit. Index communis generis est. Valerius certissima index inquit. Et Cicero. sed cum orationis indicem vocẽ habeamus. Hymbrex incerti generis reperitur quãq̃ verius feminino dicitur. Pumex masculinum est. Catullus tñ feminino protulit genere. Ex his vero hec femina supellex/expellex/vibex/obex: quod teste Seruio rectius est masculini. Forfex/forpex ramex/carex/silex/cortex: que tamẽ duo etiam aliqñ apud antiquos masculini generis reperiuntur. Unde Iuuena. Silicem que conterit atrum. Et Virgi. Stabat acuta silex. Item in septimo. Raptus de subere cortex. Et in Buc. Musco circũdat amare corticis. fornix autẽ thorax/fenix: bombix pro verme nã pro velle e femininũ. Varix lunax: vt apud Columellam. Implicitus conche limax. Sandix color/rex/grex/

calix/cilix/phryx. Et natrix violator aque. Celox quoqꝫ nauis appellatiuū mascu[li]nū est. Priscian⁹ tñ in quīto dicit femininū: quē sequitur pylades. Itē quincunx/de[c]unx: et septunx. Sic et onyx: at sardonix incerti generis reperitura. Iuue. Conducta paulus agebat sardonyce. et alibi. Densi radiāt testudine tota sardonyces. Dux/e[t] lex: et coniunx communia sunt. Uerbalia in trix que veniunt a masculinis in or/femi[ni]na sunt: et habent neutra in numero plurali: vt cultricia animalia. Luca. Tollit[e] iam pridem victricia tollite signa.

¶ Peroratio authoris.

¶ Hec que de generibus scripsi seuero sunt iudicio ex auctorꝫ vsu deprompta. Qua[]re si interdum apud alios diuersa cōperies his adhereas potius. Ea autem que cō[]fusis generibus dicerētur in superiori libro inter heteroclita maxima ex parte disc[e]re poteris. Uale lector et incumbe virtuti.

¶ Idem Sulpitius ad lectorem.

Altera ad optatum venere volumina finem.
Iudicio docti vera reperta chori.
Leticia exultans plaudat studiosa iuuentus.
Et cum Sulpitio Falco per ora sonet.
Non ausit liuor coram damnare libellos:
Quos legit intentus dicit amatqꝫ domi.

¶ Jo. Sulpitii verulani lib. iii. de p̄teritis et supinis.

¶ Et primo de verbis defectiuis et anomalis.

Preterita o pueri liber hic pariterqꝫ supina
Uos docet: hunc auide discere quemqꝫ velim.
Discite: nam frugi est: et paruo magno labore
Implebit vobis horrea nostra seges.
Sed tamen interea Falconis dicite laudes
A quo nil virtus vult procul esse sui.
In quo magnanimo regnat prudentia summa
Et modus et recti iustus vbiqꝫ tenor
In quo vel primo candor vetus ille quiritum.
Cernitur et lingue: sed sine labe: decus
Et quem virtuti si premia digna dabuntur:
Preficiet regnis roma beata suis.



Actenus edocui nomen: nunc ꝟba docebo
Sed que deficiūt: vel certa a lege recedū[t]
Primo notificās: dehic tpa ꝟbaqꝫ formās:
Tandē preteriti formā dabo: moxqꝫ supin[a]

ANteqꝫ de preteritis et supinis incipiā opere preciū mihi videt de his dicere [q]in nūero tpibus ⁊ modis psonis et ꝯiugatione deficiūt. Deqꝫ his ꝟbis que p[re]terita non habent et que mutant. Inferā etiā imperatiuorꝫ formationē ⁊ quattu[or] verborū formas: et ea que in prima sunt confusa persona. Addā et illa que in indica[]tiuo dupliciter efferuntur. Post hec de preteritis disserā. Inde de supinis et his qu[e] in illis deficiunt. Postremo de passiuorꝫ communiū deponentiūqꝫ preteritis.

¶ Defectiua in numeris tēporibus modis et personis.

IN fit presenti vel preterito puto dici
Dico forem/res/ret/rent: tm̄ vbi dicitur essem
Et fore presenti: sed tempus signo futuri:
Que sumus ex queso cum que sere forte moyebo

Explicit expliciunt docti vix dicere norunt.

¶ Infit verbum est persone tertie temporis presentis et preteriti perfecti.
¶ Forem fores foret. In plurali forent. Optatiui ⁊ subiunctiui modi voces sunt: fore vero infinitiui. Sic afforem deforem ⁊ conforem variantur. Queso in plurali quesumus habet: in infinitiuo quesere. Explicit expliciunt ferunt habere.

Inquio siue inquam quis quit sibi poscit iuntqꝫ
Inquisti atqꝫ inquit: mox inquiet: inque de hinc fit
.s. ab vsu.
Inquiat ⁊ per iens dabo participans alia arcens
Ausim vult ausis ausit pluraliter ausint
Et da dic ve cedo: cedite addens cetera tollo.
Faxo vult xis/xit/faxunt: coniungoqꝫ faxint.
Aio poscit ais ait aiunt: preteritoqꝫ
perfecto.
Nil imperfecto renuens: ait addo sequenti
Pro verbo dices vsurpat tullius aies
Imperialis ai vult aiamusqꝫ: futurum
Optans vult aiat necnon aiatis ⁊ aiant.
.i. secundis vtriusqꝫ tpis ⁊ numeri .i. imperatiui.
Personisqꝫ modi mediis declino secundi:
Rite vale salue vel aue nec denego quinti
.s. tempora.
Presens sed parce saluebis ceteraqꝫ ede
.s. tpa ⁊ modos.
Lectum est ⁊ valeant: valeoqꝫ per omnia quadrat
Usus ouans ⁊ ouat: reliqua vsurpatio donat.
.s. vocibus.
Sodes sis capsis vsa est comedia solis
Perqꝫ diunt legi: veteres sunt pluribus vsi
a tertia coniugatione fit hic caue. Edas .i. dicas.
Tu quibus abstineas: caue dor for durius edas.

¶ Inquio seu inquam: quā vocem Priscianus vult esse futuri temporis. Inquis inquit. in plurali inquiunt. In preterito pfecto inquisti inquit. Futuro inquiet in imperatiuo inque. Futuro optatiui inquiat. Participiū inqens: he voces in vsu reperiuntur. Priscia. autē totā fere verbi declinationē reperiri testatur. Ausim ausis ausit. in plurali ausint. Cedo secūde psone hoc est dic vel da impatiuo ⁊ plurali cedite. Faxo faxis faxit. in plurali faxūt. Futuro optatiui ⁊ p̄nti subiunctiui faxint. Aio ais ait. in plurali aiunt. Ptō impfecto aiebam/aiebas/aiebat. in plurali aiebamus/aiebatis/aiebāt. Preterito perfecto ait. Futuro aies quo vtitur Cicero ꝓ Cecina. Imperatiuo ai rarū inuenit in plurali aiamus. Futuro optatiui aiat. in plurali aiatis aiant. Impatiuo aue. in plurali auete. Futuro aueto. in plurali auetote. Infinitiuo auete. Sic salue ⁊ vale declinantur. Cicero tamen saluebis aliquādo vsus est. Ouat ouās participiū habet vt tradit phocas. Multas vero huius verbi voces legimus qbus

Cedo.

videmur tota fere verbi declinatione uti posse. Sodes pro si audes. Sis pro si vis. Capsis pro cape si vis. sole voces sunt vt in oratore Tullius docet.

De verborum impersonalium ⁊ similium coniugatione.

Personis ternis impersonalia flecti
Et quodcunqꝫ deo vel nature datur vni
Ut placet ⁊ statur ningitqꝫ puer moueatur
Ut volo cum natis sint defectiua videbis.

Diescit/lucescit/noctescit/vesperascit per tertias personas singulares variantur at in preteritis perfectis ⁊ que ab his formantur deficiunt. Impersonalia tam actiue quam passiue vocis per singula modorum tempora singulas voces habent tertijs similes. Volo et malo in imperatiuo modo et supinis deficiunt. Malo etiam in futuro indicatiui. Nolo habet in imperatiuo noli et nolite et nolito ⁊ nolitote. Volo et malo ideo carent imperatiuo: quia imperatiuus signat necessitatem et voluntas quam significat volo debet esse libera.

Quattuor hec odi noui cepi meminiqꝫ
Que per preteriti tantum volo tempora flecti
Sensum presentis retinebunt preteritiqꝫ
Dico memento iubens plurali tote futuro
Personam numeri primam preeuntis in omni
Imperatiuo scis tempore deesse in vtroqꝫ.

Memini verbum defectiuum sic coniugatur. Memini meministi meminit: in plurali meminimus meministis meminerunt vel meminere: voces sunt cōmunes presenti et preterito perfecto modi indicatiui. Preterito imperfecto et plusq̄perfecto memineram memineras meminerat. In plurali memineramus memineratis meminerant. Futuro imperatiui memento in plurali mementote. Preterito perfecto et plusq̄perfecto optatiui vtinam meminissem meminisses meminisset. In plurali vtinā meminissemus meminissetis meminissent. Preterito perfecto subiunctiui cū meminissem per omnes personas vtriusqꝫ numeri. Futuro cum meminero/ris/rit. cum meminerimus/ritis/rint. Preterito perfecto ⁊ plusq̄perfecto infinitiui meminisse. Participiū olim habuit meminens. Sic declinatur. Odi/noui/cepi/nisi q etiā in imperatiuo deficiunt. Legimus in secundo de Oratore odiat. Ab his sunt osus et notus et ceptus participia Prisciano auctore. Addit phocas pepigi. Prima psona singularis ideo caret imperatiuis quia ipsa sibi imperare non potest ⁊ prima in plurali ideo habet: quia alijs potest imperare immiscendo seipsam.

Defectiua in coniugatione.

Sum volo fers ⁊ edo fio sine lege mouebo
Uerum in preterito quoduis sub lege moueto
Tempora sum variantes ⁊ est sumus estis item sunt
Mox fit eram: sed deinde fuit fuo dat fueramqꝫ
Dehinc ero: sisqꝫ vel es sit simus sitis ⁊ este
Sint esto simusqꝫ estote ⁊ sunto: sed essem
Sim sis sit simus sitis sint esse notemus
At volo vis ⁊ vult volumus vultis variabit
Imperitante carens vellem cum velle velimqꝫ

Cetera seruabunt normam: sed malo futurum
Non nouit primum: personas nolo secundas
Imperitantis habet numero ⁊ sub tempore vtroqꝫ
i. fertote
Fers fert ⁊ fertis fer ferte ⁊ ferto simul te
Ferrem ferre simul: fertis vel ferre simul tur
Ferror ter cum ri: fero cetera vult bene flecti
Es est in primo dat edo presente secundo
Este: dehinc esto: plurali estote futuro
Essem cum sociis terno: quinto dabit esse:
Essendi do dum quod dicebatur edendum
Hec variabit edo simplex: legiqꝫ comessem
Atqꝫ comesse frequens normam per cetera seruans
Dat fio fierem fieri: sed cetera terne
Finisqꝫ optandi partes dabit imperitandi
E seruabit eo vocalis quando preibit
Et queo sed quidam recte signabis vt ibam
Pluraqꝫ sic euo quondam formata vetusto
Et tollunt fac fer dic duc in fine: frequenter
Cum face dice lego: fice fit fac: a per i verso.

¶ Sū es volo vis vult ⁊ fero fers fert anomala sūt. nā nō sequunt̄ certe ꝯiugationis declinationē. ¶ Edo hꝫ in imꝑatiuo es ⁊ ede edat edamꝰ este edite edāt. In futuro esto estote. ⁊c̄. cū reliq̄s vocibꝰ. In p̄n̄ti ⁊ p̄tō imꝑfecto optatiui essem esses esset: essemus essetis essēt. Infinitiuo esse olim aūt ederē ⁊ edere. nā dicebat̄ ab edo edis edit Illis etiā vocibꝰ Macrobius vsus est in gerūdio edēdi edēdo edēdū. Virg. Exiguā in cererē penuria adegit edēdi. ¶ Eo um itū cū cōpositis sequit̄ fere quartā cōiugationē: licet raro seruet e: vt eunt eat. eant eundi ⁊ reliq̄s vocibus q̄ illud hn̄t. Sed in futuro p̄n̄tis habet ibo ibis ibit. Sed olim apud veteres quarta coniugatio sic etiā terminat̄: vt audibo scibo: quod apud comicos leges. Duco dico facio et fero hn̄t in imꝑatiuo duc dic fac fer ꝓ duce dice face fere: que ideo ꝑ apocopen proferunt̄ ne casus nominū esse videantur. ¶ Que preteritis carent ⁊ mutuantur.

PReterito ꝓprio quod in or fit quodqꝫ careto
Ni forsan pepegi dicas a patre pacisci.
Deriuata rio iunges finita vel in sco
Esurit tamen inuenies ⁊ parturierunt
quia sedi facit
Sisto/fero/tollo/fors sido/furo/ferioqꝫ
quia olim glisci fecit.
Polleo glisco modo: sum. meio meo ve: supino

Dum caret o iunge oꝛ/tolloꝛ/metuoꝛ/timeoꝛqꝫ
Arguoꝛ ⁊ poſcoꝛ deponentalia veſcoꝛ
Et medeoꝛ liquoꝛ reminiſcoꝛ eis ſocientur.
Foꝛſitan ⁊ quatio: vergo ambigo nideo iunges:
.i. deſinentium in oꝛ.
Participans ⁊ ſum pꝛimoꝛem munus habebunt
Deriuatiuis dare pꝛeteritum volo patris.
Nam ſco pꝛeteriti dat vocem valla paterni
.i. differentias.
Quidam ⁊ paſſiui: ſed in iis diſcrimina noui
Cetera pꝛeteritum depoſcunt equiparatum
a ſto a ſtatuo a tulo antiquo.
Siſto ſteti ſtatuiqꝫ tuli fero: ſuſtuli habebit
a ſeipſo potius qꝫ a ſedeo. vt apud Seruium.
Tollo: ſed ſedi fert ſido: furo aut furui dat
ab inſanio a percutio.
Aut inſaniui: ſibi percuſſi ferio aptat
aut clui: aut valui: aut ſimile a creſco a concupiſco.
Polleo foꝛs potui: gliſco creui atqꝫ cupiui
a fuo antiquo.
Sumqꝫ addico fui: meo meio a mingere minxi
Tolloꝛ ſublatus: memoꝛ timeoꝛqꝫ tenebunt
Sum foꝛmidatus: conuictus ſeu repꝛehenſus
Arguoꝛ accipiet: quod poſtuloꝛ id dabo poſcoꝛ
Paſtus ſiue alitus ſeu nutritus dabo veſcoꝛ
A medicoꝛ medeoꝛ: liquoꝛ capit ac liquefio:
.ſ. participia.
Aut liqueo: aut reminiſcoꝛ habet conceſſa recoꝛdoꝛ
Concuſſi quatio capit aut generat ſibi quaſſi
Aut vergo verſi facit aut ſumit ſibi verti
Ambigo ⁊ ambegi facit: ⁊ ſumit dubitaui
Nideo voce caret niſi ſumit ab equiualente.

¶ Pꝛopꝛiis pꝛeteritis carent pꝛimo oīa in oꝛ finita: ſed ſi ſupinis nō carent circūloquuntur ſibi pꝛeteritū per participiū pꝛeteriti tpis ⁊ ſum es eſt. In rio autē ⁊ in ſco vt Ualla vult a perfectis vſurpāt quidē vocē pꝛeteriti: ſed in ſignificatione differūt immo ſignificationē docet fere eſſe deriuatoꝝ licet vox ſit pꝛimitiuoꝝ. nā macruit pinguit caluit ⁊ ſimilia ſignificāt potius macer. pinguis aūt calidus factus eſt ab intrinſeco. ſ. qꝫ macer. pinguis aut calidus fuit. Modo macreo/pingueo/caleo ſignificant macer pinguis calidus ſū. Macreſco/pingueo/caleſco/macer/pinguis/calidus fio ab intrinſeco vt dixi ⁊ dicā. quo circa ſignificatio eſt deriuatiuoꝝ. Quidā vt Dio

medes dant illis in secundo preteritum more verbi passiui vt labe factus sum. Sed Valla docet in secundo significare passionem intrinsecus prouenientem: vt humesco humore intrinseco. In fio autem extrinsecus: vt humefio ab extrinseco. Illa autem in fio habent preterita in factus sum. Cetera preteritum deposcunt equiparatum. s. in signdo: vt Sulpitius docebit dico forsitan quatio: quia quassus et quasso quod a quassu venire debet in vsu est. Uergo quidam versi dicunt habere et ambigo ambegi: sed in vsu non sunt. Polleo ideo non habet pollui: quia id a polluo venit. Argutus non venit ab arguo: quia aliud significat argutus: sed redargutus a redarguo rec... dicitur. Plurima aut que Sulpitius pro deficientibus ponit non penitus idem significant: vt conuictus et pastus: et similia. Uerba Sulpitiana sunt. ¶ Preterito perfecto et his tribus que formantur ab illo carent omnia que appellantur inchoatiua et meditatiua: vt labasco quamquam auctore Diomede quedam huic dedere huiusmodi preteritum: vt labefactus sum: et amaturio: preter hec duo esurio et parturio. Preterea glisco quod olim glisci habuit. Sido/polleo/sitio/nideo/ambigo. Item scando/nideo/vergo/arceo mando/strideo: vt vult Priscia. Legitur tamen verum stridi et stridui/sitiui/arcui: vnde coercui/scandi: vnde ascendi/mandi mandui et mandidi. Sic etiam quatio/furo/sisto/ferio/sum timeo/metuor/tollor/poscor/arguor: et omnia passiua quorum actiua supinis carent: que infra docebimus. Addit vescor/medeor/reminiscor: et liquor. Ex his pleraque mutantur ex aliis. vt sido a sedeo sedi. quatio a concutio concussi. nam quassi non est in vsu. Furo ab insanio insaniui. Sisto cum compositis quando neutrum est absolutum a sto steti. nam quando actionem signat penitus caret vt monet Priscianus. Sunt tamen qui recte dicunt habere statui et statutum. Ferio a percutio percussi. Fero a tulo tuli. Sum a fuo verbo antiquo fui. Tollor a sufferor sublatus sum: sic eius actiuum tollo sustuli. Poscor a postulor postulatus sum. Arguor a conuincor conuictus sum. Uescor a pascor pastus sum. Item medeor a medicor medicatus sum. Liquor a liquefio liquefactus sum. Reminiscor a recordor recordatus sum teste Phoca. ¶ De imperatiuorum formatione.



Persona prima numeri tantum preeuntis
Imperitatiuum presens caret atque futurum.
presentis imperatiui .i. tollens. scilicet indicatiui. s. persone hoc est secunde:
Sed secunda mouens primi presentis eidem
vt legis lege. scilicet coniugationi.
Nascitur: ast i pe mutabitur antea terne.
Tertia de prima primi presentis habetur
vt amo amet. vt doceo doceat. lege legat. audio audiat.
O per et in prima: reliquisque per at variato
.i. tertia.
Indeque pluralis fit prima t dum trahit in mus
.i. secunda. .i. secunde singulari.
Altera pluralis preeunt i subiiciet te
.i. coniugationi. persona.
Sed terne mutes e per i breue: tertia vero
Pluralis terne preeuntis preficit n t
id est indicatiui.
Presentis primi terne si subiicias o
Utroque in numero datur vtraque terna futuro
Primaque pluralis fit prima velut preeuntis
id est secunda id est secunde singulari: vt amatote.
Altera pluralis preeunt i subiiciet te.

Ast in passiuis presens numeri precuntis
Actiue dat re nil mutans cuiq; secunde.
.i. in vtroq; numero:
Tertie ab actiuis fiunt vt subiicientes
Prime plurales in tempore dantur vtroq;
Mur pro tur facto terne numeri preeuntis
Tempore plurales formans presente secundas
.s. indicatiuo vocis passiue.
Primi presentis similes formato secundis.
Iq; per o verso fit rite secunda futuro.
Pro tur presentis primi tor dando futuris
Ternas personas numero facies in vtroq;.

¶ Imperatiuus omnis actiue vocis format secundā personā numeri singularis a secūda presentis indicatiui abiecta s. sed in tertia ꝯiugatione i mutatur in e: vt amas ama/doces doce/legis lege/audis audi. Tertia persona fit a prima indicatiui o verso in et/in prima coniugatione: in alijs vero in at: vt amo amet/doceo doceat/lego ⁊ facio legat et faciat: eo et audio eat et audiat: vnde facilius fit a prima q̄ a secunda. A tertia autē singulari imperatiui modi fit a prima pluralis verso i in mus: vt amet amemus/doceat doceamus/legat legamus/audiat audiamus. Secūda pluralis fit a secūda singulari addita te: vt amate/docete/audite. Sed in tertia ꝯiugatione e in i vertitur: vt legite. Tertia pluralis formaẗ a tertia singulari interiecta n. Secūda singularis futuri fit a secunda et tertia presentis indicatiui depositis s ⁊ t addita to vt amas ⁊ amat amato/doces et docet doceto/legis et legit: facis ⁊ facit: legito et facito is ⁊ audit: it ⁊ audit: ito ⁊ audito. Prima pluralis eius sil'is est persone p̄ntis. Secunda ꝯficitur a secūda singulari addita te: vt amato amatote. Tertia ꝯficiẗ a tertia p̄ntis indicatiui addita o. vt amant amanto. ¶ Secūda ꝑsona p̄ntis imperatiuorum passiue vocis similis est infinitiuis actiue et fit addita re: vt ama/amare. Tertia fit a tertia actiue vocis addita ur. Secūda persona pluralis similis est secūde indicatiui passiue vocis: vt amamini: ⁊ multa in or fit secunda pl'is futuri: vt amamini amaminor. Prima vero vtriusq; a tertia presentis imperatiui t verso in m: vt ameẗ amemur. Tertia fit a tertis actiue vocis indicatiui addito or: vt amāt amātor Sed sicut fari et ingredi citius scimus q̄ regulas fandi ⁊ ingrediendi: vt diuus Augustinus docet ita declinare verba q̄ regulas declinandi.

¶ De verborum formis: et primum de inchoatiuis:



Nil inceptiuū: non sic fortasse vocandum
Demens persone vere ficte ve secūde
Illi co iungit: sed hio secus hisco creabit.
Omnia sub terna: noris tamē ista mouēda

Forme verboꝝ que perfecta deriuanẗ quattuor sunt videlicet inchoatiua/meditatiua/frequētatiua: ⁊ desideratiua. ¶ Inchoatiue sunt que in sco terminātur: et rei inceptionē significāt vel quantum sua primitiua: vt calesco incipio calere: vel caleo: vt Aulus Gellius docet. Formantur autē a secūda verboꝝ perfectoꝝ persona addita co: vt labo/labas/labasco. luceo/luces/lucesco. cupio/cupisco. viuo/viuisco. Hio vero hisco format nō hiasco: et misereor miseresco: que omnia sunt tertie cōiugationis. Sed aliqua non habent verba perfecta: vt iuuenesco/senesco/consuesco: conquiesco. Aliqua ab appellatiuis nominibus deriuantur: vt ab igne ignescit/a diuino diuinescit/ab herba herbescit.

De formis verborum.

De meditatiua.

s. supini.

V Breuiando rio meditatiuis superaddo
Que sine preteritis quarta nisi pauca mouebis
Esurii siquidem cum parturii reperitur.

M Editatiue forme verba meditationē significant: et in urio terminantur fiuntque a supino in u ipso u correpto et addito rio: vt esu esurio/mictu micturio: et sunt quarte coniugationis.

De frequentatiua.

A St iteratiuum formans mutando supinum
O faciens ex u: sed ito tibi fiet ab atu
nam no naui natum facit nato non nito.
Syllaba quando frequens aut saltem tertia voci est.
Et si preterito dat gi pater s remouendo
Presentis primi medie ro censeo iungi
Interdum fluito pro flucto et fluctito formo
Pro legito lecto seu lectito: recte creabo
Dico frequens sensu non est sed dictito: sic nec
Aduento: sed ab hoc iterans: aduentito natum
Querito de quero: de queso quesito: scito
Sciscitor a scitor scio format: sectorque sector
Siue sequor mauis: et ab egro egroto creabis
Aut ex agresco: per primam hec omnia flecto

F Requentatiue forme in to/et in tor/so/et xo/desinunt et frequentiā significant fiuntque a supino vltimo u verso in o: vt cursu curso/nexu nexo/dictu dicto et dictito quod frequentatiuum a frequentatiuo: vt factito/scriptito/lectito. Quorum triū prima frequentatiua in vsu non sunt. Polysyllaba que prime sunt coniugationis et a penultimum habent mutant illud in i: vt rogatu rogito/volatu volito. Dico polysyllaba supina: quia duarum syllabarum nō mutant a: vt no naui natum natu fit nato natas natare: non nito. Multa etiam dissyllaba: quia non bene sonent formant de se trisyllaba: vt cursito/lectito. etc. Illa vero que preteritum habent in gi formant vt plurimum a secunda persona abiecto s et addita syllaba to: vt legis legito quod et lectito vt diximus habet: fugis fugito. Quero quidem qnerito: queso quesito/scio scito/scitor sciscitor/secto sector/eger siue agresco egro et egroto habet. Et sciendum est omnia prime esse coniugationis. Sunt autem que euphonie gratia aliter formentur: vt fluito interdū et fluctuo dicuntur pro flucto et fluctito. Similiter lecto et lectito pro legito. Item quidam deficiunt a forma frequentatiua per significationē Nam dicto recte formatur a dico: et tamen non est eius frequentatiuum secundum Vallā sed dictito. Nam dictare est pronunciare quod alius exscribat. Et aduento recte fit ab inuenio: non tamen est eius frequentatiuū sed aduentito: quia aduentare est propinquare.

De desideratiua et aliis.

T Ertia que per so flectit: a ceu visos acesso
Legem nō noscunt: nec docti plurima fingunt

vt vello/vellis/vellico. albeo/albes/albico. vocam. i. vocalem.

.i. cum vocali.

Apparere notans in ico dat s atqꝫ vocantem

vt garrio/garris/garrulo. sorbeo/sorbes/sorbillo.

Diminuens in ulo sic vertit s aut dat in illo

vt patrisso/grecisso. ☙

I geniti faciens imitantia sso superaddes

vt numeror/operor/maceror.

Pluraqꝫ verborum de nomine facta videntur

vt crastinor a cras. supero a supra. detero a deter. ⁊c̄.

Multaqꝫ formabis de partibus haud variatis.

DEsideratiue forme verba que sub meditatiuis multi comprehendunt terminantur in so: vt viso id est cupio videre: siue ad videndum eo: facio ⁊ facesso/capis et capesso/accio accerso/lacero lacesso/arceo arcesso: et huiusmodi que sunt tertie coniugationis: et actus administrationem cum motu significant. De nominibus et significatione horum verborum aliter et argutius sentit Ualla: sed nos tritiorem vsum secuti sumus non paruo consilio. Additur his pleriqꝫ alias formas ⁊ diminutiuam in lo: vt sorbeo sorbillo/catulo catillo/garrio garulo/caluo caluillo.

¶ Ea que prima confusa sunt persona.

LEgo prima mouet: lego tercia: at vtraqꝫ fundo

Appello mando compello voloqꝫ seroqꝫ

Declinatqꝫ dico sibi prima: et tertia dico

Primaqꝫ vult sedo sed flectit tertia cedo

¶ Dico dicas ⁊ dicis. fundo fundas et fundis. volo volas ⁊ vis. appello appellas et appellis. compello compellas et compellis. mando mandas ⁊ mandis. lego legas ⁊ legis. sero seras et seris. sedo sedas: et cedo cedis.

¶ Que dupliciter in indicatiuo efferuntur ⁊ idem significant.

Pluribus interdum designo vocibus vnum

Duro et denso per o prime per eoqꝫ secunde:

Sed prime actiuis neutris addico secunde

Uno datur prime sed sepius vnio quarte.

Tergo/cauo/strido/fulgoqꝫ: et ferbeo/feruo

Conniuo: excello: vel olo cum frigore sorbo

Terna sub o flectit sub eoqꝫ secunda mouebit:

vt vido olim.

Eqꝫ mouens terne coniunges plura secunde.

¶ Tergo/tergis: ⁊ tergeo/terges. ferueo/ferues: ⁊ feruo/feruis: vt Fabius monet: et ferbeo/ferbes. strideo/strides: ⁊ strido/stridis. fulgo/fulgis: ⁊ fulgeo/fulges. denso/densas: ⁊ denseo: denses. duro/duras: ⁊ dureo/dures. olo/olis: ⁊ oleo/oles. conniuo/conniuis: et conniueo/conniues. vngo/vngis: ⁊ vnguo/vnguis. sorbo/sorbis: et sorbeo/sorbes frigo/frigis: et frigeo/friges. excello/excellis: et excelleo/excelles. vno/vnas: et vnio/vnis. caueo/caues: et cauo/cauis. ¶ Que duplicem vsurpant coniugationem.

Ast otior morior potior cupio parioqꝫ

Terna vel quarta veteres duxere mouenda:

Reddo sono ternę datur & lauo sepeqꝫ prime.

Morior/potior/ et orior sm̄ tertiā ⁊ quartā proferuntur coniugationē. Item pario ⁊ cupio pretereo testes. Reddo autē frequenter tertie: et sono ⁊ lauo frequenter reperiuntur prime: et tertie. Sed si in aliquo dubitas rogato doctissimos.

De neutro passiuis.

Audeo dans ausus: gauisus gaudeo: fisus
Fido sed solitus soleo dans fioqꝫ factus
Neutro passiuum sit: forte & mereo mestus.

Sūt preterea quinqꝫ neutro passiua que in preteritis ꝑfectis ⁊ plusqꝫꝑfectis passiuam retinent declinationē: in reliquis neutralē: audeo/gaudeo/soleo/fio/⁊ fido.

De vsurpantibus preteritum duplex.

Densqꝫ sueo suetus suauiqꝫ: sed atus & aui
Ceno cum titubo iuroqꝫ: at potus & aui
Poto sed passus vel ui pateo: ceruiqꝫ:
Aut cassus careo: placuit placitum ve placet dans
Prandi vel pransus sum prandeo dans: licitūqꝫ est
At licuit licet: ac puduit pudet ac puditum dans
Tedet pertesum formans miseretqꝫ misertum
Et mereor merui meritusqꝫ solet superaddi.

Preter hec inueniuntur ⁊ alia que duplex vsurpāt preteritū ⁊ actiue ⁊ passiue vocis: vt ceno cenaui cenatus sum: prandi ⁊ pransus sum: iuraui ⁊ iuratus sum: carui ⁊ cassus sum: patui ⁊ passus sum: merui ⁊ merit9 sum. Adde ⁊ alia in textu posita titubo titubaui ⁊ titubatus sum: poto potaui ⁊ potus sum: nō nihil tamen differūt: licet licitū est vel licuit: placet placitum est vel placuit: pudet puditū est vel puduit: miseret misertum est rarius miseruit. ⁊c̄. Tedet aūt nō teduit licet disteduit lectū sit sed pertesum est. Virg. in quinto. Pertesum magni incepti rerumqꝫ tuarum est.

De preteritis confusis.

Pendeo pendo pependi tendeo tendo tetendi
Mulceo mulgeo musi luceo lugeo luxi
Adde aceo vel uo per ui: sic frigeo frixi
Frigo fricoqꝫ sed hoc fricui quoqꝫ dat meo minxi
Meioqꝫ ceu mingo: passus pandor patiorqꝫ
Et verior vertor versus superaddere cogor.

Cerno ⁊ cresco creui: pasco paueo paui: aceo ⁊ acuo acui: pendeo ⁊ pendo pependi: luceo ⁊ lugeo luxi: mingo ⁊ meo ⁊ meio minxi: frigeo ⁊ frigo frixi: itē frico frixi vel fricui: vt tradit Phocas. Pandor ⁊ patior passus sum: verror ⁊ vertor versus sum.

Syncopata preterita.

Syncopa preteriti medio quid subtrahit in vi
Quod puto rite dari dum syllaba multa sit illi
Hic flasti scisti nosti flesti simul isti
Legimus extinxem direxti dicta licenter

Accestis dixti submosses raro iteranda.

¶ Vergilius enim dixit enei. iiij. Cū gēne extinxem pro extinxissem. In sexto Dardanus qui paridis direxti tela manusq; p direxisti. In primo aūt Accestis scopulos p accecistis apud Horatiū submosses p submouisses ⁊ alia apud alios leges. ¶ Sulpi.

¶ Non te lateat preterita in ui pferri per sincopā in secūda psona vtriusq; numeri: et in tertia pluralis: vt amasti amastis amarsit. Demūtur ex his bissyllaba preter ista q̄ttuor cū ɔpositis: scisti: nosti: flasti: flesti: legimus etiā isti[illegible] iuisti: ⁊ istis p iuistis Martialis. Equora per scylle magnus comes exilis isti. Scirūt vero nō dicimus.

¶ De preterito prime coniugationis.

Verborum est quadruplex inflexio: prima dat aui
Ex as preterito: iuuo iuui dat: lauo laui
Do cum prole dedi: sto dante stetiq; stitiq;
As in ui vertunt domo nexo cuboq; sonoq;
Atq; tonare / secare / crepare / fricare / micare
Sed neco dimico forte: vetoq; creabit vtrumq;
His plico cum natis: nisi sint ex nomine iungis
Nam si dominibus iungantur dantur in aui
Dumtaxat veluti si dicas multiplicaui.

Prime cōiugationis verba siue actiua siue neutra formāt preteritū pfectū a secunda indicatiui psona mutata as syllaba in aui: vt amo as / aui: sed crepo facit crepui: nexo nexui: tono tonui: lauo laui: iuuo iuui. do dedi: circūdo circūdedi penul. correpta: sto steti: resto restiti: veto vetui ⁊ vetaui: plico plicui ⁊ plicaui. Itē cōposita eius sed rarius in aui preter duplico quod semp habet duplicaui. Sic replicaui ⁊ supplicaui. Neco necui ⁊ necaui: domo / mui: frico fricui: cubo cubui: sono sonui seco secui: mico micui: cuius quidem composita cū prepositionibus in aui faciūt: vt dimicaui dicimus ⁊ dimicui. Ceterum non ignorandum q composita vt plurimum simplicium formationem sequuntur que secus se habent infra mouebimus.

¶ De preterito secunde coniugationis.

Ea In ui vertit recte formando secunda:
Sed iubeo iussi dans: sorbeo psiq; buiq;
Arceo dans arsi risi dans rideo: suasi
Suadeo dans: vidi video dans: strideo stridi
vt gaudeo audeo prandeo prius dicta.
Et sedeo sedi: neutropassiua: momordi
Mordeo dans simul atq; totondi tondeo dansq;
Pendeo rite pependi & spondeo rite spopondi
Et si preterito faciens verbum geo clausum
Dum presunt l & r. vel xi dum littera longa:
Diphtongusq;. leo leui: muta preeunte
Nata leo aut oleo simplexq; leo per vtrumq;
Compositumq; ad. re: cum natis torqueo torsi

Dans cieo ciui quieo formansq̃ quieui
Inq̃ ueo dans ui: vi dans conniueo vel xi:
Dans maneo mansi cum prole sua retinenti
A breue: nam mutans a per i breue rite creabit
Preteritum per ui: sed formans mulceo mulsi
Dansq̃ sueo sueui vel suetus vt ante notaui
Pelluxi faciens pelluceo: luceo luxi
Hereo dans hesi: neo dans neui/ volo demi.

SEcũde cõiugatiõis v̾ba quãcũq̃ ꝯsonantẽ ante eo hñtia in ui syllabas p̃teritũ pariũt: vt sorbeo sorbui. Excipiunt̃ iubeo iussi: et q̃ hñt vocalẽ natura longã vel ar syllabã ante deo q̃ in si p̃terita reddũt: vt rideo risi: ardeo arsi: sed strideo stridi h₃. Tollimus etiã illa que i vel e breue hñt ante deo: qm̃ in di p̃teritũ efficiunt: vt video vidi: sedeo sedi. Excipimus etiã geminantia preteritũ: vt mordeo momordi: pẽdeo pependi: tondeo totondi: spondeo spopondi. Et dicendũ est q̃d oĩa geminãtia in cõpositione nõ geminari: vt respondeo respondi. Demunt̃ a do ⁊ sto: et a disco ⁊ posco cõposita: vt addo addidi: consto constiti: dedisco dedidici: reposco repoposci. Excipimus duo a curro p̃cucurri ⁊ decucurri. Repũgo repupugi ⁊ repunxi facit. Diuido vero diuisi: prãdeo pransi ⁊ pransussũ: gaudeo gauisus sum: soleo solitus sũ: mereo mestus sum: olim ausi gauisi solui merui. Placeo placui ⁊ placit' sum teste mauro. Demunt̃ etiã hñtia i vel r añ geo: qm̃ in si finiũt p̃teritũ: vt algeo alsi: tergeo tersi: ⁊ que habẽt vocalẽ longã vel diphthongon ante geo: qm̃ in xi faciunt: vt lugeo luxi: frigeo frixi: augeo auxi. Itẽ leo leui habet: ⁊ ea q̃ cõsonantẽ hñt ante leo in ui syllabã terminãt: vt fleo fleui: obsoleo obsoleui et soleo solui: vt apud Salustiũ: ⁊ solitus sum: licet Uarro vetet. Torqueo cũ compositis in si desinit: vt torsi ⁊ retorsi. Cieo cũ h₃ ⁊ ciui.
¶ In ueo autem desinentia ueo in ui vertunt: vt faueo faui: feruco ferui sic et feruo. Nam ferbeo ferbui facit: conniueo conniui et connixi. Addũtur et mulceo mulsi: maneo mansi: neo neui: hereo hesi: luceo luxi: pelluceo pelluxi.

¶ De preterito tertie coniugationis.

vt bibo bibi. vt scribo scripsi.

BO terne fit bi: si littera longa preit psi
finita in cumbo.
Ut nupsi scripsi: per ui cubo nata notaui.

TErtie coniugationis verba in bo terminata preteritum in bi faciunt: vt bibo bibi: sed ea que vocalem propria natura longam ante bo habent bo emittunt in psi: vt nubo nupsi: scribo scripsi. A cubo vero composita faciunt in ui syllabas: vt incumbo incubui: imbuo quidem imbui.

Si co precedat vocalis longa facit xi
At si preuenit n: remouetur: coq̃ facit ci:
Ut vinco vici: si preuenit s perit ipsum
Et co ui format: sic creui cresco figurat
At ico dans ici: didici dans disco: poposci
Posco creans: ⁊ ui dans pesco ⁊ nata remoui
Addens conquexi: pater signo atq̃ peperci
Glisco preteritum fugito: glisci ve teneto

.i. quod dicunt inchoatiuum.

Et clausum per sco nullum vel patris habeto.

¶ In co n precedente abijciunt n & o in i cõuerso in ci preteritũ reddũt vt vinco vici. Que vocalẽ hñt natura longã ante co formãt illud in xi. vt dico dixi preter ico quod nũc produci nũc corripi reperitur: & ici facit. Parco autẽ peperci et parsi. Illa que s ante co habent in ui gignũt preteritũ: vt nosco noui: quiesco quieui et cõquieui. Demitur compesco quod compescui facit. Depesco depescui: disco didici: quod cũ compositis geminat. Sic posco poposci: glisco olim glisci: quo non vtimur. Conquinisco conquexi & significat inclino. Sunt qui conquessi scribant.

In di do vertunt: tamen n prius hec remouebunt
Scindo cum findo fundo: tutudi dabo tundo
A do compositum: prendo quoqꝫ di geminabunt
Pendo pependi tendo tetendi dat quoqꝫ tendi
Datqꝫ cado cecidi: format rudo rudo ve rudi.
In si do vertes longa per se preeunte
Vocali vel diphthongo ceu ledere ludo
Plaudoqꝫ: sed cessi cedo dans: cedo cecidi
Et cudo cudi fors cusi: pedo pepedi:
Fido sus: stridi strido ceu strideo: sedi
Sido velut sedeo: diuisi diuido: demo.

¶ In o finita vertunt o in i: vt pando pandi: prendo prendi. Excipiuntur habentia u vel i ante n in penultima: que in di preteritum pariunt abiecto n: vt fundo fudi: scindo scidi olim scicidi: sed diuido diuisi: tundo habet tutudi. Adduntur habentia vocalem natura longam ante do: que in si faciũt: vt ludo lusi: cedo cessi: rado rasi: cludo clusi et claudo clausi. Cedo quidem cecidi penultima producta: quando percutere significat. Sic occidi incidi et recidi pro interemi/semi/resecui. Cado vero cecidi. Occido occidi penul. cor. Incido incidi: concido concidi et similia: et cudo cudi & cusi: pedo pepidi: tendo tetendi: pendo pependi: fido nunc fisus sum olim fidi: perdo perdidi: et cetera a do composita geminant di: vt credidi.

Go vertes in xi: tamet r preeunte fit rsi
Sed rego quod generat ceu surgo pergoqꝫ xi dat

quod a paciscor quidam vt Seruius deducunt.

Frango dans fregi panxi pegi pepigiqꝫ
Pango. lego legi preter tria consulo demi
Namqꝫ intelligo diligo negligo formo per exi
Dans tango tetigi: pungo punxi pupugiqꝫ

vt cogo coegi redigo redegi.

Atqꝫ ago dans egi cum natis: degoqꝫ degi
Guo facies vt go: per xi: distingo vel vnguo.

¶ Go in xi pteritũ faciũt: vt cingo cinxi. Ago tñ egi cũ cõpositis: dego degi: cogo coegi: lego legi: frango fregi: tango tetigi: pungo pupugi et punxi: & repungo repunxi et repupugi: expũgo expunxi tantũ: pãgo pepigi panxi & pegi: primũ significat pacisci: alterũ cantare: & tertiũ cõiungere & figere. Quintilianus pepigi a paco verbo anti-

quissimo vult esse preteritū. Seruius a paciscor. Impingo impegi: diligo dilexi: negligo neglexi: intelligo intellexi. Vn̄tia r ante go p̄teritū in si creāt: vt mergo mersi. Demum cōposita a rego q̄m faciūt in xi: vt corrigo correxi: pgo prexi: surgo surrexi.

Ho vertes in xi: reperitur meioq͡z minxi.

¶ Aho in axi: vt traho traxi. ¶ Eho in exi: vt veho vexi. In eio vnum est: vt meio quod minxi habet vt mingo.

Ex lo formo lui: sed format fallo fefelli
Et pello pepuli: psallo psalli: tetuliq͡z
Atq͡z tuli tollo quondam nunc sustuli habeto

Seruius negat ad illud quarti enei. manes ve reuelli vulsi dici.

Vello vult velli: vulsiq͡z sed hoc tibi serui

In Lucano et Ouidio aliisq͡z probatis.

Displicet at legi. cello culsiq͡z culiq͡z
Pro natis veluti perculsi ⁊ perculi habebit
Excello vel eo formato culiq͡z luiq͡z.

¶ Lo in ui syllabas: vt colo colui: fallo autem fefelli: pello pepuli: psallo psalli. Tollo olim tetuli: sed nunc sustuli: vello velli ⁊ vulsi. quod Ser. vetat. Reuello reuelli et reuulsi: percello perculi et perculsi: excello vel excelleo: exculi vel excellui.

Mo fit ui: premo fit pressi sed emo facit emi
Psi como promo sumo demo: sibi danto.

¶ Mo si vocalis longa precedat vertunt o illud in psi: vt promo prompsi: reliqua vero in ui syllabas: vt gemo gemui. Emo cum compositis emi. Sed premo facit pressi perimo peremi: interimo interemi.

No vertes in ui sino siui: sternoq͡z straui
Et cerno creui dans natis: spernoq͡z spreui
At cano dans cecini: dat ui natis: posuitq͡z
Dat pono genui gigno: lino iungito leui
Aut lini: natis temno tempsi sociabis
In psi po vertes ceu repo: sed preeunte
E curto formabo pui strepo. rumpoq͡z rupi
Dant linquo liqui cum natis: ⁊ coquo coxi.

¶ In no terminata no in ui vertūt: vt sino siui: sterno straui: cōtemno inde cōtempsi habet: vt temno tempsi. Illa que g vel o ante no habēt in ui syllabas finiūt: vt gigno genui: pono posui: et a cano cōposita: vt succinui cōcinui: ⁊ succini ⁊ concini vt Probo placet. nam cano cecini reddit lino lini et leui. ¶ Po in psi vt scalpo scalpsi. Sed rūpo rupi habet. Illa tamen que e breuem ante po habent in ui syllabas terminānt: vt strepo strepui. ¶ Quo ui xi vt coquo coxi. linquo vero liqui.

Ro vertes in ui: tero triui fit: sero seui
Cum natis vel ui vel vtrumq͡z sibi petit addi
Sed diuersa notans: at format curro cucurri
Quesiui quero natis vssi dabit vro

Atqꝫ gero gessi: si verro dat quoqꝫ versi.

¶ Ro in ui: vt sero seui: cuius quidē composita in ui syllabas terminant: vt desero deserui. Sed consero et insero habent cōserui et conseui: inserui ⁊ inseui. Quero quesiui: tero triui e in i mutant curro cucurri: cuius composita vt diximus nō geminant nisi ⁊ decurro precurro: que habent precurro p̄cucurri: decurro decucurri: vt Priscianus admonuit. Gero vero gessi habet et vro vssi verroqꝫ versi ⁊ verri.

So siui facio: si vel ui dando lacesso
Ex so si faciunt hec viso facesso capesso
Accerso accesso: sed ui vel si dabo pinso
Quidam accersiui dicunt quoqꝫ rite creari
Censoqꝫ censiui censitum ceterum vt aiunt
Quum signat numerare recenseo siue recenso
Formant preteritum per ui: per itūqꝫ supinum
Queso quesiui vel quesi raro notaui.

¶ So in ui preteritū facit: vt lacesso lacessiui et lacessi etiam. Arcesso autem arcessi sicut accerso accersi: et capesso capessi habet: facesso facessi: viso visi: et queso quesi et quesiui: que tamen vt manifestū est: raro sunt in vsu. Pinso vel piso pinsi vel pisui.

To varium sibi querit ui: meto messui habebit
Sterto tui: pecto necto dant xiqꝫ xuiqꝫ:
Sed flecto flexi plecto plexi: statuiqꝫ
Sisto dum transit: sed dum neutrale steti fit
Mitto dat misi: ti verto: petoqꝫ petiui.

¶ To in ui syllabas: vt meto messui: sterto stertui: sed verto verti: flexo flexi facit: necto nexui et nexi: pecto pectui et pexi: plecto plexi: mitto misi: peto petij et petiui: sisto statui ⁊ steti: resto restiti: consto constiti: et huiusmodi.

Vo vertes in ui: sed viuo nataqꝫ vixi
Xo nexo texo per ui diuisa creabo.

¶ Vo in ui: vt voluo volui. Demuntur habentia vocalē natura longā ante uo que xi habent: vt viuo vixi: conuiuo conuixi: reuiuo reuixi. Xo in xui: vt nexo nexui.

A breuis ante cio cum compositis facit eci
Quāuis dent a per i: sed verbum icio facit ici
At dempto elicui: cio cetera nunc dat in exi
Dat dio di fodio fodi: factus modo fio
Dat gio gi fugio fugi: peperi pario dat.

¶ Cio terminata habentia a ante cio a in e vertunt: abiectoqꝫ o preteritū reddunt: vt facio feci: iacio ieci. nam alia que i ante cio habent in xi desinunt: vt aspicio aspexi At icio ici facit et ilicio ilicui. ¶ Do in di: vt fodio fodi. ¶ Fio vnum est cum compositis ⁊ habet factus sum olim fuj. ¶ Gio in gi: vt fugio fugi.

A pio formo pui: sapio nunc ante sapiui
Sed capio cepi format: cupioqꝫ cupiui

Inquio predocui facere inquisisti simul inquit
S si tio percussi quassio vel dicito quassi.

¶ Pio in pi: vt capio cepi. Cupio autem cupij et cupiui: rapio rapui: sapio sapui ꝛ sapiui ꝛ sapij. Quio vnum est inquio quod habet inquisti ꝛ inquit tantū. Rio vnum est pario quod peperi facit. Tio in ssi geminata ss: vt concutio concussi.

Semper uo dat ui: veluti pluo dans quoqȝ pluui
At struo dat struxi cum natis ꝛ fluo fluxi.

¶ Uo in ui syllabas: vt acuo acui: et arguo argui. Dicimus autem fluo fluxi: struo struxi. pluo plui olim pluui: vngo vngui et vnxi.

¶ De preterito quarte coniugationis.

Qui quarta dabit: cambiui cambio vel psi
Sancio nunc dat xi seu vincio lecta per iui
Sarcio / farcio / raucio / sentio / fulsio si dant
Lectum est ꝛ fulxi: nunc haurio postulat hausi
Et quodam hauriui: sed format sepio sepsi
Dat venio veni: salio salui atqȝ saliui
A pario dant nata rui phocas aperiui
Profert atqȝ peri duo dant pario sata cum re
Aio format ait per ii dabo facta per iui.

Quarte cōiugationis preteritū format a secunda persona presentis indicatiui mutata s littera in ui vel in i: vt munis muniui vel munij. Excipiunt in cio terminata: quasi duaꝝ excedant numerū syllabaꝝ ꝛ n habeant ante cio preteritū in xi hn̄t vt vincio vinxi quod etiā habet vinciui ꝛ vincij: sancio sanxi olim sanciui ꝛ sancij Si vero non habuerint n faciunt in si: vt farcio farsi: raucio rausi. Amicio autē amicuí ꝛ amicij. Sed haurio hausi effert ꝛ hauriui ꝛ haurij: salio saliui et salui. vnde desilui sepio sepsi: sentio sensi: venio veni: cambio campsi et cambiui: aio ai: aperio aperui ꝛ aperiui teste Phoca: ꝛ reliqua a pario deriuata in ui syllabas faciūt: vt cooperio cooperui: sed cōperio cōperi habet. Reperio p in p̄terito geminat facit repperi.

¶ De his que in supino deficiunt.

Quicquid preterito caruit datur absqȝ supino
Et sum nolo volo maloqȝ ꝛ neutra secunde
Que formant in ui nisi sint placeo noceoqȝ
Ac oleo doleo careo pareo valeoqȝ
Pareo cum lateo caleoqȝ vnde est caliturus
Sed tamen id raro: priuatis hec sociabo.

Estuo sterno ꝛc̄. vt Sulpitius dicet.

Supinis quidē carēt oia inchoatiua ꝛ meditatiua: preter parturio parturitū: ꝛ esurio esuritū. Itē sum volo nolo ꝛ malo. Adde oia neutra secūde coniugationis que p̄teritū in ui syllabas habēt: vt langueo langui: preter hec placeo / noceo / careo / pateo / valeo / doleo / oleo / pareo / ꝛ lateo a quo latito. Caleo calui secundū vsum non habet calitū: ꝛ tamen Ouidius. xiij. Metamor. dixit. Des mihi sacrificos caliturasqȝ ignibus aras. Arceo aūt ꝛ torreo sunt actiua: hec quoqȝ supinū in vsu nō habent.

Estuo / sterto / mico / rudo / strido / strideo / psallo

Et conquinesco parias: obedit quoqꝫ dego
Horreo scando pauet mando scabo iungeqꝫ scalpo
Ambigo glisco tremo satago luo disco pluoqꝫ

Et hec actiua similiter.

Respuo cerno spuo proprijs caruere supinis
Linquoqꝫ cum renuo compesco lamboqꝫ lingo
Caluoqꝫ cum metuo timeo simul urgeo sugo
Arceo cum viso posco coniungere debes
Attamen arcta frequens pariterqꝫ coercita legi
Occido si demas careant cado nata supinis.

¶ Similiter ⁊ illa que in his et alijs esse diximus defectiua ⁊ illa que p̄teritis carēt.

¶ In Bi/Ci/et Di.

IN bi preteritum capiet tum dando supinum
Ci fit ctum: di sum: sedium dabit a dare natū
Tertia quod format: quod prima paterqꝫ datū dat
Ex deo vel do sum non ex di formo supinum
S geminat cedo cessi sedeo folioqꝫ
Ut cessum cessum fossum fors cudere cussum
Ipse tamen cusum legi: ⁊ sic cedo legendum
Iqꝫ per s mutant scindo cum findere pando
Nam scissum fissum passumqꝫ dant forteqꝫ pansum
Dat tundo tusum vel tunsum fundoqꝫ fusum
Tendo sum vel tum: sed edo esum format ⁊ estum
Abscondo dat itum geminans di: nō geminans sum.

¶ De supinis preteritorꝝ in bi/ci/et di.

SUpina verborꝝ in um desinunt et in u abiecta m: vt amatum amatu. Ea que in bi preteritum habent accepta tamen syllaba supinū reddunt: vt bibi bibitum. Ci finita preteritum faciunt in ctum: vt vici victum: sed habentia i ante o mutanto in ctum: vt iacio iactū: facio factū. Horū tamen cōposita habent e ante ctum: vt reiectū refectū. ¶ Di in sum: vt vidi visum: mormordi morsum: totondi tonsum: cedo cecidi cesum: cado cecidi casum: vnde occidi penultima breui occasum. Cōposita vero a do mutant o in i ⁊ accipiunt tū: vt reddo redditū: circūdo aūt circūdata habet: tendo tentū ⁊ tensum: ostendo ostentū ostensum: edo esum ⁊ estū: sed rariori vsu abscondo absconsum ⁊ absconditū. Quinqꝫ sunt que cū cōpositis geminant ss: vt findo scindo/pando/sedeo/cudo. que habent scissum/fissum/passum/sessum/⁊ cussum. frequentius tamen cusum vt incussum et excusum leges. Tutudi tunsum seruat n. vt Priscianus in. xij. carminibus tradidit. Dicimus tamen ⁊ tusum.

¶ In Gi/Li/et Mi.

Quod dat gi dat itum: lego lectū: frangoqꝫ fractum
Et tango tactum: pango pactum: fugitumqꝫ

De supinis verborum.

Dat fugio. punctum pungo. sed ago facit actum.

cum compositis.

Dans liº sum format sic falsum fallo supinat:

Et pello pulsum vello cum sanguine vulsum.

id est compositis: quia simplex in vsu non est.

Cello suis celsum aut culsum dat salloqꝫ salsum

Tollo capit latum: sed emo/mi procreat emptum.

¶ Si in ctū: vt legi lectū. Que vero a ante n habent perdunt n: vt frango fractū. a fugio fugitū est. Li in sum: vt fefelli falsum. tuli quidē latū. pepuli pulsū. velli vulsum percuili pculsum hn̄t. Mi in tū: vt emi emptū. ¶ In Ni/Pi/Qui: et Ri.

Quod dat ni vult tum venio cum sanguine ventum

Et cecini cantum: cūm natis pi faciet ptum

Linquo suis lictum: quod dat ri vertitur in sum

Dans pario partum paritum ve: suis dabit ertum.

¶ Ni in tū: vt cecini/cantū. occini/occentū. Pi i ptū: vt rupi/ruptū. capio/cepi/captū et nō ceptū. at incipio/inceptū. recipio/receptū: ⁊ hmōi. Qui in ctū: vt liqui/lictū. ſm analogiam quo relicti relictū. Ri in sum: vt cucurri cursum. Peperi vero paritum et partū. Et ab eo composita in ertū habent supina: vt reperi repertū: per simplex p.

¶ In Si.

Si vertes in sum: si p precesserit in ptum:

Hausi vult haustum/pinso pistum/gero gestum

Indulsi indultum forte et sum: mulceo mulctum

Et mulsum: torsum dat torqueo sepeqꝫ tortum

Vroqꝫ vult vstum: si de cio vertitur in tum

Dum presunt l et r. ssum mitto. cambio campsum.

¶ Si in sum: vt vidi/visum. misi/missum per duplex ss. Demitur hausi/haustum. pinsi/pistū. gessi/gestū. indulsi/indultū: aliqn̄ indulsum. mulsi/mulctū ⁊ mulsū. vssi/vstū. torsi/tortū ⁊ torsum. Addimꝰ verba quarte ꝯiugationis habentia l vel r ante si: que vertūt si in tū: vt fulsi/fultū. farsi/fartū. Excipimꝰ quoqꝫ habētia p ante si que in ptū exeunt: vt scripsi scriptum. cambio vero campsum habet.

¶ In Ti et Vi.

Sto tibi quere statum: sed itum natis vel in atum

Verto tibi versum. vi tum facit inuariatum:

Sed caueo cautum/faueo fautum dat: adultum

Ex adolere leges amicire supinat amictum.

Vtum soluo facit de vi ceu voluo: sepultum

Vult sepelire: in itum cognosco agnoscoqꝫ clausum

Potoqꝫ potatum potum ve: lauoqꝫ lauatum

Lautum vel lotum: salio saltum sibi sultum

Dat natis. pastum dat pasco. veneo venum

A sero sume satum per itum faciens sero natum
Quero quesitum formabit: syncopa questum.

¶ Ti in atū: vt steti statū. Cuius quidē ꝛ sisto cōposita i ante tum habent: vt prestiti prestitū/restiti restitum. Ex his aliqua atum producunt: vt prestatum/obstatū/constatum. Lucanus. Constatura fides superū. Verti vt eius composita ostendūt versum habet. nam conuerti cōuersum/aduerti aduersum facit. ¶ Vi mutat in tum: vt amaui amatū/audiui ꝛ audij auditū/dimicaui dimicatū/quesiui quesitū et questū. Dicimus tamen adoleui adultum/agnoui agnitū/cognoui cognitum/caui cautum laui lautū: et lotū quondā lauatū. vt apud Horatiū lib. i. saty. iij. Ne longum faciam dum tu quadrante lauatum. Unde illud Ouidianum. Sacra lauaturus mane petebat aquas. paui pastum. Seui satū e in a: vt inseui insitum habet et conseui consitū. potaui potum olim potatum/salijui saltum/solui solutū/volui volutum/et venui et venij venum/sepeliui sepultum/amiciui amictum.

¶ In ui diuisas syllabas.
vt statuo statutum.

Quod dat ui dat itum: sed ui quod uo facit utum
omnia: vt inserui/aperui.
Rtum iungo rui. pario partum paritum ve
Et careo caritum cassum ve. rutum ruitum ve
Dat ruo: sed frictum frico formabit: neco nectum:
Atque seco sectum: sum censeo: misceo mixtum
Censoque censitum vel censeo format. itumque
vt coerceo.
Arceo compositis sibi dans arctum sociabit.
Et doceo doctum: teneo formabit tibi tentum.
Torreo dat tostum. pono positum: estque repostum
Lectum lo per ui dat itum: sed itum quoque cultum
Consultum molitum simul ac alitum sed et altum
Et salui saltum: natumque cano petit entum.
Dat rapio raptum: meto messum: texoque textum.
Et pinso pistum per itum quandoque repertum.
per regulam: sed ui quod uo facit utum. per regulam. Cello suis celsum.
Notum est indutum: simul excellumque pateoque
Dant quidam passum: legiturque a meteo mestum
To xi dante et ui de xi xum formo supinum.

¶ Vi syllabis terminata vertunt eas in itū: vt domui domitū: preter fricui frictū/necui nectū/secui sectū/censui fere censum/docui doctū/statui statutū/miscui mixtum tenui tentū/torui tostū/posui postū ꝛ positū/rapui raptū/pinsui pistū: ꝛ pinsitū apud Columellā. indui indutū/excellui excelsum/alui alitū colui cultū/consului consultū succinui succentū/concinui concentū. ꝛ sic cetera a cano. molui molitū/occului occultum/texui textū/messui messū patui passū. Habētia r añ ui syllabas mutant illas in tū: vt aperui apertū. Carui tñ caritū habet et cassum. parui paritū et partū: merui mestū. At in uo terminata vertunt illud in utū: vt acuo acutū/ruo rutum. Cōposita vero a ruo rutū faciūt: vt dirutū et erutum et eruitum: vt Prisciano placet.

Xictum formabit: sed go prius n remouebit
N retinet pungo/cingo/cingo: simul vnguo
Angoq; cum stingo et iungo: vix iunxero tingo
Fixoq; dat fixum. fluo fluxum. xi to facit xum.

Xi in ctum: vt dixi dictũ. Illa autẽ que habent n ante x abijciunt illud si tertie sint cõiugationis: vt mictum pictum. Excipimus cinctum/tinctum/vnctum/punctũ. Fluxi quidẽ fluxum habet/nexi nexum/fixi fixum.

De passiuoꝝ: et deponentium preteritis.

Si reperire velis ex deponente supinum
Actiuam fingens vocem formato per illam
Tolle ratũ fassum: tuitũ tutũ: atq; misertũ.
Ex reoꝛ et fateoꝛ tuoꝛ et tueoꝛ misereri
Ex gradioꝛ gressum: fretũ fructũ fruitumq;
Ex fruoꝛ: adiungit commentum comq; miniscoꝛ
Vultum ex vlciscoꝛ: fessumq; fatiscoꝛ et aptum
Format episcoꝛ et oblitum obliuiscoꝛ habeto
Nactum nanciscoꝛ: pactum formato paciscoꝛ.
Ast experrectum petit expergiscoꝛ. adeptum
Vult adipiscoꝛ et proficiscoꝛ habeto profectum.
Mensum et metitum dat metioꝛ: oꝛdioꝛ oꝛsum
Dum loquoꝛ: oꝛditum dum telas oꝛdine texo
Nitoꝛ sum vel tum loquoꝛ et sequoꝛ adde per utum
Expertum experioꝛ: plectoꝛ supplectoq; facit sum
Usum vtoꝛ: lapsum laboꝛ: queroꝛ addito questum:
Moꝛtuus a moꝛioꝛ formabitur et moꝛiturus
Oꝛtus dans oꝛioꝛ formabit dehinc oꝛiturus.

Passiua v̾ba ex ꝓprijs participijs ⁊ sum es est cõnectũt preteritũ: vt amoꝛ amatus sum vel amatꝰ fui: sed pticipiũ ipsum ꝑ diuersa gña ⁊ nũeros variat. Illa igitur quoꝝ actiua in supinis participijsq; deficiũt carẽt preteritis. Restat iã vt dicamꝰ de supinis cõmuniũ ⁊ deponẽtiũ: que vt facilius formes finges ex illis actiuũ in o: seruata similiũ noꝛma: finges etiã supinũ qđ verũ esse ꝯperies: vt ab opituloꝛ finge opitulo opitulaui opitulatũ qđ est verũ supinũ. Ex hoc facies participiũ quo deide preteritũ formabis. Sed hec que sequitur hanc regulam fugiunt: amplectoꝛ amplexꝰ sum/cõplectoꝛ ꝯplexus sum/nascoꝛ natus sum/sequoꝛ secutꝰ sum. Potioꝛ tertie ꝯiugationis qđ ad quartã reflectit: nã potiri potitꝰ sũ facit/vlciscoꝛ vltus sum/oꝛioꝛ oꝛtus sum ⁊ oꝛitus sum: iam absoletũ: sed eius participiũ oꝛiturus seruatur/obliuiscoꝛ oblitus sum/operioꝛ opertus sum/irascoꝛ iratus sum/cõminiscoꝛ cõmẽtus sum. Fruoꝛ in q̃ Phocas delusus est fretus sum fruitꝰ sum et fructꝰ sum/moꝛioꝛ moꝛtuꝰ sum. Tuoꝛ tertij oꝛdinis tuitus sum/tueoꝛ secũde tutus sum: ab his tueri infinitiuus cõis deducit. queroꝛ questus sum/vtoꝛ vsus sum/oꝛdoꝛ oꝛsus sum / proficiscoꝛ profectus sum/nanciscoꝛ nactꝰ sum/paciscoꝛ pepigi et pactꝰ sum/expergiscoꝛ experrectus sum

fungor functus sum/gradior gressus sum/metior mensus et metitus sum. Oui. Singula donec eris metitus gesta diei/patior passus sũ/fateor fassus sũ/fatiscor fessus sũ/labor lapsus sum/adipiscor adeptus sum. Nitor olim habebat nixus sum: necnõ nisus sum.

¶ De compositis et alijs quibusdam apex.

Simplicium norma formabis compositiua
Et si vocalem mutent. facit efficit ecit.
Sed scio compositum perꝗ raro geminandum
Preter quod do sto formant cum poscere disco
A decurro tamen precurro repugno duplabo
Fac patris inflexum variantia mente reponas
Qualia do pario sperno cubo candeo nata.
A cano nata patris seruando supina per entum
Mutant preteritum nisi quod canui quoqꝫ lectum
Unde est occanui: salio dic nata per ultum
Dans a per i maneo det ui careatqꝫ supino.
Aleo/sisto/plico/nosco sata: mente teneto
Dum presens tenet a teneat id vbiqꝫ supina.
I dum composito datur ex a: fac e supino
vt conspexi conspectum.
In do go demptis: exi dans procreat ectum.

¶ Ascensij de mutatione vocalium in compositione.
Prima regula que est generalis.

ORdine retrogrado vocales non variabo
N in vi preteritum format non rite supinum
Aut in persona verbi sine lege creata.

VOcales in compositione nõ mutantur ordine preopostero. id est anteriores mutantur in posteriores: sed non econuerso: nisi in preteritis irregulariter formantibus supina: vt a seui satum mutando e in a: a cognoui cognitũ: mutando o in i. Aut in personis irregulariter formatis: vt a volo velim pro volam. Mutatur ergo regulariter a in e/in i/in o/in u. E in i/et in o. I licet raro in u.

¶ De mutantibus a in/e/i/o: et u.

A per e dant damno: scando: spargo. arceo: mando.
Partior: et pario: paro: perpetior: gradiorqꝫ.
Sarcio cum paucis: sed farcio pluribus addes.
quia permaneo et remaneo dicuntur.
A per i dant habeo. taceo. placeo: maneo fors.
Et lateo: facio: iacio: capio: rapioqꝫ
Frango: ago tango: cado: pango statuoqꝫ: canoqꝫ
Et sapio salio fateor ratus assit apiscor

De mutatione vocaliũ in cõpositione.

Sed post ante habeo per cum placeo maneoqꝫ
Et perago satago: bene vel male cum facio sat
Et satis atqꝫ re cum maneo dic a retinere
A simul e danti ledo quero atqꝫ cecidi
Dans cedo: et nomen quando equus fiet iniquus:
A mutatur in u dum laui fit mihi lotum
Au mutatur in o dum plaudo fit mihi plodo
Au mutatur in o dum pro claudo fero cludo
Et dum pro sa to fit componendo resulto.

¶ A mutatur in e: vt dãno cõdemno: scando ascendo: arceo coerceo: spargo aspergo: mando cõmendo: non tamẽ semper vt demando remando: partior impartior a pario comperio paro impero. dico tamen preparo separo. reparo perpetior patior sed compatior dicam. Gradior congredio. Sarcio resercio dissercio. Farcio refertio cõfercio. ⁊c̃. A in i mntant hebeo prohibeo: taceo conticeo: placeo displiceo: maneo immineo: sed permaneo ⁊ remaneo nõ mutantur. Lateo diliteo: facio inficio: iacio reijcio: capio concipio: rapio corripio: frango perfringo: ago redigo: sed perago satago seruant a. Tango contingo: cado occido: statuo constituo: sapio desipio: cano cõcino. Pango ꝯpingi. salio prosilio. fateor diffiteor. ratus irritus. apiscor indipiscor: ⁊ adipiscor et similia dicam tamen post habeo/ante habeo/perplacet/permanet/peragit/fatagit/satisfacit/benefacit/remaneo: et quedam alia. ¶ Ae diphthongus mutatur in i longum: vt ledo allido/quero inquiro/cedo faciens cecidi: incido sed a cedo cessi dicitur incedo. Et nomen equus fit iniquus. A in o mutatur: vt laui lotũ. Au in o: vt plaudo explodo. Mutatur etiam in u: vt dum pro claudo dicitur cludo. Et dum pro exalto dicitur exulto.

¶ De mutantibus E in I/aut O in U. Et de ceteris.

E per i dant specio lego forsan emoqꝫ premoqꝫ
Et rego cum teneo: relego cum perlego dempto
E mutant in o dum prisce aduortite dico:
I mutatur in u volumus dum dico: sed illa
Que legem fugiunt non sunt sub lege locanda.

¶ E mutatur in i in compositis a specio: vt inspicio: a lego vt diligo: tamẽ perlego et relego e seruant. Ab emo: vt redimo/adimo. A premo: vt imprimo/comprimo. Ab rego: vt dirigo/corrigo. A teneo: vt distineo/contineo. ⁊c̃. E mutatur in o dũ dicitur aduorto pro aduerto. I mutatur in u dũ volumus et quesumus pro volimus ⁊ quesimus dicimus. Sed anomala non spectant ad legem. O etiam mutamus in u. nam nos dicimus vultis vbi antiqui volitis: et seruus dauus: vbi illi seruos dauos in ñrõ singulari dixerunt. Sed finẽ facio. ¶ Composita fere sequuntur naturã simplicium: vt facio feci/afficio affeci. Non geminãtur nisi composita geminantiũ preter hec: do vt reddidi. sto/vt prestiti. posco: vt depoposci. disco/didici. precurro/precucurri. repũgo/repupugi. ¶ Notanda aũt sunt que alterius sunt generis composita q̃ȝ in simplici: vt do/das/dare: circũdo/venundo/pessundo prime: cetera preter reddo quod tamen raro prime est: sunt tertie ꝯiugationis. Pario itẽ est tertie: sed composita quarte: sperno tertie: asperno prime et deponentale. Cubo prime: incubo et cetera que in recipiunt tertie. Candeo secunde: et tamen incendo/accendo: vt quidam volunt ab eo nata tertie. Composita a cano non seruant eius preteritum sed supinum: salio in compositione fit sultum: vnde insulto ⁊ exulto. maneo habet mansi: sed immineo imminui: sine supino. Preterea composita a leo/sisto/plico: et nosco a simplice vt dictũ

est descendunt. Que vero a habent in presenti licet illud muten t in preterito: recipiunt tamen rursus in supino: vt facio feci factum: sed si a in i mutant habent e in supino: vt conficio confectum. Excipiuntur do et go finita que a recipiũt: licet mutem in presenti: vt occido occasum. cogo coactum. subigo subactum.

¶ De passiuo neutris.

Compereor/mereor/liceor/diuertor habent q̄
Neutri preteritum passiuo neutra vocentur

¶ De neutro passiuis.

Exulo cum liceo: cum vapulo/veneo/nubo:
Fioq; neutrali sub voce pati tibi signent

¶ De verbis communibus.

Largior/experior/veneror/moror/osculor atq;
Criminor/amplector/interpretor/hospitor/hortor
Nō patiuntur aguntq; simul communia dices.

¶ Sub o neutralia: et sub or deponentalia.

Naufrago cum minito medico cum depreco solo
Murmuro/participo/zelo: simul atq; maligno
Punio/precipito/populo cum lachrymo/pasco
et imperatiuo.
Patio/luxurio/fabrico/emulo: cum comito olim
Pluraq; neutra sub o: sed in or deponere dico.

¶ Cōperior mereor ꝛ diuertor habent comperi merui et diuerti: que Phocas passiuo neutra appellat. Potuissem pluribus in locis auctoritates doctorum afferre: sed q2 studui breuitati illas preterij nō imprudēter. Si qui vero sunt q̄ doctorꝝ testimonia qui erant ex doctissimis grammanticorꝝ atq; vsu auctorum accipere poterunt.

¶ Vale lector virtutum semper sequendo.

Jam tandem exacta est operis tertia nostri:
Cur docilis plausus tot mihi turba facis?
Jactetur clari nomen Falconis astra
Quem laudare satis nulla camena potest.
Hic est qnem virtus toto redemiuit honestor:
Huic date celestes prospera cuncta dei.

¶ Finis prime partis principalis. Cuius dictionarium est in fine.

¶ De regimine dictionū compendiosa traditio.

GRammatice est recte scribendi/recteq; loquendi scia. Ut aũt recte loquaris tria cognoscas oportet Primuz que sit sua cuiusq; dictionis in signando/declinando/coniugado: insq; ceteris accidētibus proprietas. Deinde que accidentia ꝛ quibus modis congruā locutionē constituāt. Postremũ quo situ/qua lege/quaq; elegātia patres inter se ꝯgrue in orōnis seriem colligi debeant. Primum quidem cum apud alios q̄plurimos: tũ apud Sulpitiũ verulanum: virum mea qui dem sententia de litterarũ tyronibus q̄optime meritum cognoscere poteris: apud quem tametsi reliqua quoq; duo accurate sane pertractata sunt: tamē q̄m aliĩ carmen/alij regulas desiderant faciliorem docendi viam inuenisse nō paucis visi sumus: quam ne multa pollicitemur nunc aggrediamur.

¶ De accidentibus ꝯgruitatē discernentibus.



Uattuoꝛ hec casus/psona/genus/nūerusqz.
Ola puer: vocum discernunt congruitatem

Accidentia que sermonem congruum ab incongruo discernunt quattuoꝛ sunt casus inter dictionem regentem et rectā: persona inter suppositum ꝛ verbum: genus inter substantiuum ꝛ adiectiuum: et numerus tam inter suppositum ꝛ verbum ꝙ̄ inter substantiuum et adiectiuum. Cetera autem accidentia congruitatem non immutant: noscenda tamen sunt: dico casus inter dictionem regentem et rectam: quia tota ratio casus dependet a dictione regēte: nec aliā debent esse eiusdem casus ꝙ̄ que ab eodem similiter tento: aut reguntur aut regi videntur: vnde contingit ad idē pertinentia in diuersis casibus poni si se mutuo regant: vt virtus dei: et adiectiuum et substantiuū si a diuersis regi videātur: vt apud Horatium: quis non malarum quas amoꝛ habet curas hec inter obliuiscitur: vbi malarū ponit in genitiuo: quia ab obliuiscitur: et curas in accusatiuo: quia a verbo habet regitur: est tamē figurata locutio at illa apud comicū. Quas credis esse has non sunt vere nuptie venusta est. Item et statim dicam: interrogatiuum et responsiuum aut coniuncta si nō regantur ab vno similiter tento: hoc est vnamquāqz dictionē in vno casu regentem: possunt esse diuersorum casuum: vt quanti emisti: decem aureis et pluris.

Dictio regens est dictio confuse significans et potens per casum certū specificari. Omnis autem pars quodāmodo regere potest: preter coniunctionem que nullum casum regit: sed rectos copulat. Propria tamen nomina et pronomina pro propriis posita non regunt casum: quia non significant confuse: nisi accipiantur pro appellatiuis: vt deiphobe glauci: scilicet filia. Maria zebedei: subaudi vxoꝛ. Sic dum dicit venus: quid meus eneas: subaudiatur filius. Dictio recta est dictio casualis in certo casu confusionem regentis determinans: vt dum dicitur libertus dubitaꝛ cuius: dicā ergo cesaris: aut alterius. At dum dicitur libertinus: non est addendum cuius. Absolutum enim est significans hominem libertine conditionis. Ideo autem dicitur recta: quia mutari non potest: licet regens mutetur: vt hic est libertus cesaris: hec est culpa liberti cesaris: dedi liberto cesaris. ꝛc̄.

De hiis que eiusdem erunt casus. Ti. ii.

Nam quecūqz pari vel ab vno recto tenentur
Eiusdem casus (si par videatur) habentur
Ut duo fixa ad idem spectantia: Mobile fixo
Adiectiuum: querens cum respondente: simulqz
Quā/nisi/preterꝙ̄/pariumqz aduerbia quedam:
Substans atqz vocans verbum et coniunctio nectunt
Attamen arbitrio committo cuncta regentis.

Quecūqz reguntur ab vno aut pari. id est eiusdem virtutis rectore similiter tento erunt eiusdem casus. Sunt autem multiplicia. Unde pro facili puerorum eruditione sint he regule speciales.

Prima regula de iisdē casibus

Duo vel plura substantiua idem per modū eiusdē pertinētia sic ab eodē regātur erunt eiusdem casus. vt dauid propheta eximius Maro poeta disertissim⁹. Et quia sic vnū substantiuū apponiꝛ alteri diciꝛ appositio: que describeꝛ inter figuras.

Secunda regula de eiusdem casibus

Adiectiuū et substantiuū si ab vno similiter tento regantur erunt eiusdē casus: vt vir bonus disputat. Dico si ab vno regantur: quia si se mutuo regant: vt lauacrū nigre non imbibūt colorem. Aut si a diuersis regantur: vt in exemplo Horatiano titulo primo posito. malarum curas: possunt esse diuersorum casuum.

¶ Tertia regula de iisdem casibus: vt pote de interrogatiuo et responsiuo. Ti. iij.

Respondens: casum similem subiunge roganti
Et genus interdum: ceu si das mobile: verum
.i. predicamenti.
Alterius generis ne vocem des logicalis
Neu quesitiuis aduerbia dissona subdas
Attamen arbitrio casum committo regentis.

fd 62 · 75 · 51

Quis venit? eneas. Cuius genitor? meus atque
Ascanij. Cui fert? rome. Quid? numina victa.
Abs quibus? A grecis: Ubi sunt ea? Rome et in arce
Unde aduecta putas? troia aut de menibus altis.
Qua? recta aut per aquas. Quo? dixi romam et in arcem.
At qui rite loces aduerbia postea disces. At qui .i. sed quomodo.

¶ Interrogatiuū et rn̄siuū dūmodo regant ab vno similiter tento .i. oēs dictiōes in eodē casu regēte erūt eiusdē casus: vt cui⁹ accusatus es? furti. Quē amas? deū. Dico similiter tento: qr lʒ rn̄dere querēti quāti emisti? tribus aureis. Est eni frater tu⁹ accusatus furti an sacrilegij? Neutro: vel vtroque: vel altero: vt suis locis declarabit. Neque opus est ꝯueniāt in nūero aut gn̄e: nisi adiectiuū rn̄deris qd ad tacitū substātiuū respiciet: vt q̄t lr̄as ad me dedisti? Rn̄de vnas. q̄t epistolas? vnā nō vnas: qr itelligitur epistolā. Nec tn̄ satis est casū obseruasse nisi ꝛ eiusdē forme seu p̄dicamēti rn̄sionē dederis: vt querēti qualis es? nō dices magn⁹ aut paru⁹: sed bon⁹ aut malus: alb⁹ aut fuscus: aut simile de gn̄e qualitatis. Quod in alijs interrogatiuis est attendendum.

¶ Quarta regula de iisdem casibus.

¶ Preterea q̄ nisi preterque aduerbiū similitudinis. Verba substantiua/vocatiua: et eoꝝ vim habentia: coniunctiones copulatiue et disiunctiue copulant similes casus: quos variare potest virtus diuersa regentis: vt saluus sum presidio meo et hospitis emi equum decem aureis et pluris. Exempla regule sunt. Honor est melior q̄ diuitie/nil nisi deū quero. Nihil preterque iustū peto. Nihil preterque honestū et honori dignum. Preter autem accusatiuum regit: vt nil preter virtutem. ꝛc. Item diligo te vt fratrem. Fecisti enim velut alter/ego dauid propheta. Salomon interpretatur pacificus Christus est deus et homo.

¶ De adiectiuo cū substātiuo vel substātiuis. Ti. iiii.

In genere et numero cum casu mobile fixo
Quadrat quodque suo: quod si vis nōsce scies: qui:
Ille is et ipse sui: seu participantia queuis.
Respicere ad presens: reliqua ad subiens duo si sint.
Fixa magis: digno conceptio: zeugma propinquo
Mobile dat: paritas tamen et collatio primo.

¶ Adiectiuum conformabitur suo substantiuo in genere/numero: ꝛ casu: vt vir bonus. Dico suo substātiuo ꝓpt has regulas speciales. Quaꝝ prima est. Demōstratiuum ꝛ res demōstrata tā tacita q̄ expressa ꝯformabunt in gn̄e nūero et casu: vt hoc caput .i. meū. tu sic hic esses .i. q̄ ego sū. Scđa est qn̄ hec relatiua q̄/q̄/qđ: Ille/ipse/sui: et is: et participia ponunt inter duo substātiua tūc nisi cā ornat⁹ obsit volūt ꝯformari precedēti. sed cetera adiectiua sequēti: vt petr⁹ q̄ currit monet: verbū est factū caro. Dico hec relatiua qr cetera sequēti ꝯformant: vt ioānes diligit suā vxorē q̄ talis est quales olim vestales. ꝛc. Dico inter duo substātiua: qr si relatiuū q̄ preponat aut

participiũ postponatur aut ornatus ratio habeatur aliter fieri posset: vt post regimina dicẽdũ est. Tertia est si duo sint diuersoꝝ accidẽtiũ substãtiua respectu vnius adiectiui id ꝯformabitur aut digniori per cõceptionẽ aut viciniori per zeugma: aut principaliori: hoc est priori si per similitudinẽ aut cõparationẽ loquamur. Exemplũ de cõceptione ꝑ adiectiuũ duoꝝ gñm: vt venus ⁊ cupido sunt diui de quibus enei. iiij. vna dolo diuũ si femina victa duoꝝ est. Exemplũ de conceptione ꝑ adiectiuũ trium generũ: vt Mulciberi capti marsqꝫ venusqꝫ dolis. Exemplũ de zeugmate mars ⁊ venus capta est. Exemplũ de locutione ꝑ similitudinẽ: vt ego sicut fenũ arui nõ aruit: de cõparatiõe: hector id melius ꝙ tu fecisset: nõ fecisses. Sed de his statim dicemus Ordo versiculoꝝ nostroꝝ est. mobile. i. adiectiuũ quadret. i. et formetur fixo. i. substantiuo: quodqꝫ. i. vnũquodqꝫ suo. i. ꝓprio in gñe ⁊ numero cũ casu: quod. s. mobile suũ. i. cuiusqꝫ proprium si vis nosse: scies qui. i. hoc relatiuũ qui que quod: ille is ipse sui: seu quęuis. i. quelibet participantia respicere ad preiens. i. añs. s. substantiuũ reliqua. s. mobilia ad subiens. i. sequens: vnde figurate dixit horatius: sed incitat me pectus ⁊ mãme putres equina quales vbera pro qualia. Si sint duo fixa. i. substãtiua. s. diuersoꝝ accedentiũ cõceptio dat mobile magis digno. s. substãtiuo: id aũt magis dignũ quod est prioris gñis ⁊ ꝑsone ⁊ recti casus: sed quod pluralis numeri: ⁊ zeugma dat mobile substantiuo magis ꝓpinquo. i. viciniori. vicinius aũt est notũ nisi tertiũ ponatur in medio: et tũc p̃cedẽs putabitur vicinius ꝑitas. i. locutio ꝑ similitudinẽ ⁊ collatio. i. ꝯpatio dat mobile primo. s. fixo aũt substã. hec exposui ne breuitas obscuritatẽ pariat.

De supposito ⁊ verbo. Ti. v.

Verbum finitum vult suppositum sibi rectum
Eiusdem numeri ceu persone sociari:
Attamen euocit ans: conceptio: zeugma: prolepsis
Synthesis atqꝫ venus quid sint signare iubemus

Verbum finitum vult conformari cum supposito recti casus in numero ⁊ persona ego amo illi amant: verũtamen notande sunt figurata ⁊ venustiores locutiones de quibus suo loco Sulpitius: ⁊ in tractatu de figuris Mãcinellus disputãt. Nequis autem in dictis locutionibus quas figuratas vitium inesse putet cum sit summus ornatus purget puer id quod ab aliis vitio datur hac regula. Quandocũqꝫ verbum vel adiectiuum vel relatiuum refertur ad diuersorum accidentium supposita substantiua vel antecedentia: quoniam vtriqꝫ conuenire non potest satis est suo: id est digniori aut viciniori aut principaliori conueniat. Neqꝫ opus est vt cum expresso sit congruitas dum cum subaudito facile intellectu fiat vt in zeugmate ⁊ prolepsi. Satisqꝫ est interdum in re congruant: vt in synthesi.

De relatiuo ⁊ añcedẽte ⁊ ceteris reg. pueroꝝ. Ti. vi.

Personam proprii vult qui seruare relati:
Et genus ⁊ numerum nisi pro patre nata ferantur.

Relatiuũ qui q̃ qđ vult ꝯformari cũ suo añte in gñe numero ⁊ ꝑsona hoc est eiusdẽ est ꝑsone cuius añs. nisi referat ꝓnomẽ possessiuũ ꝓ primitiuo. Dices ergo: ego sum qui loquor tecũ: tu mater q̃ locuta es fugis hoc numen quod locutũ est nõ videtur. Qñ vero possessiua referunt in nullo cõuenire debent: vt omnes laudauere fortunas meas qui haberẽ filiũ tali ingenio preditũ. Ratio est ꝙ mis et tis ad que referãtur non sunt in vsu: et mei tui sui cum re possessa poni nõ possunt. Sed hec alibi. Pueroꝝ autem regule de singulis casibus quas ante donatũ ⁊ didici et docui sunt he.

Regula pueroꝝ de nominatiuo. Ti. vii.

Suppositũ verbi ꝑsonalis finiti modi hoc est cui significatio verbi attribuitur erit recti. i. nominatiui ⁊ interdũ vocatiui casus qñcũqꝫ precedit ntũs dictionẽ copulantẽ cõsimiles casus: etiã dũ nõ impediatur sequens erit nominatiui casus. Exempla sunt Joannes scribit. Maro est poeta. Lucanus habetur doctus.

Regula de genitiuo. Ti. viij.

Genetiuus.

Omnis dictio casualis significãs p modũ cuius.i.que recte respondeř ad interrogationẽ factã per cuius poneř in genitiuo: siue queraŧ cuius res possessa: vt cuius equus regis: siue cui⁹ ꝯsanguineus aut affinis: vt cuius filius: ioannis. Cuius gener: petri. Siue cuius artificis: vt epistola pauli. Siue cuius precij: vt equus centũ aureoꝝ. Siue cuius passi: vt amator vini. Siue cuius totius: vt caput ioannis. aliqd pecunie: siue cui⁹ multitudinis: vt optimus grecoꝝ: siue cuius subiecti. vt albedo parietis: siue alterius vt suo loco declarabiř. Adde copulatiua vt volẽtis esse docti.

¶ Regula de datiuo. Ti.ix.

Datiuus.

Omnis dictio significãs id cui aliqd fit: aut est ⁊ interdũ cui rei seu ad quã rẽ ponetur in dtõ. Exemplũ cui aliqd fit: vt doceo tibi filiũ tuũ: cui est: vt sum tibi pater. Sũ tibi vtilis. Si q̃ras cui rei: dicã: bello. Itẽ do tibi audaciã istã. Si queras cui rei: dicã: vitio ⁊ ita in cõsimilibus. Addetur autẽ semp regula de copulatiuis consimilium casuum: vt non conceditur poetis esse mediocribus.

¶ Regula de accusatiuo. Ti.x.

Accusatiuus.

Omnis dictio significans id in quod trãsit actus verbi sic vt possit esse suppositũ verbi passiui ⁊ que sequetur ꝓpositionẽ acti casus erit acti casus: vt do custodi equũ et custodẽ equo in diuerso sensu. Sunt et alie regule de actõ que suis locis ponentur. De ꝓpositione exemplũ est vado ad patrem sum apud patrem.

¶ Regula de vocatiuo. Ti.xi.

Vocatiuus.

Quicquid vocaŧ interrogatur aut excitatur p modũ scđe ꝑsone erit vcti casus: vt tityre coge pecus. Qui fit mecenas. ⁊c. o crudelis alexi. ⁊c. Construitur ergo vctũs cum verbis secunde persone aut aduerbiis vocandi semper autẽ cum verbo ponatur a parte anteriori: sequi enim nescit nisi participium vocatiui casus: vt lectule delitijs facte beate meis. Sed de hoc alibi.

¶ Regula puerorum de ablatiuo. Ti.xij.

Ablatiuus.

Omnis dictio significans id quo aliquid fit: aut mensuram excessus: aut quantitatis aut tempus in quo: aut a comparatiuo vel a prepositiõe ablatiui regitur in ablatiuo ponetur vt video te oculis: non cum oculis: hic tribus digitis excedit te. longus enim septem pedibus fuit anno a natiuitate decimo et octauo ab omnibus iudicatus. Doceat preceptor exempla cum regulis.

¶ De regimine nominum. Ti.xiij.

Nomen vt ad hũc locũ facit: duplex est substantiuũ ⁊ adiectiuũ. Substãtiuũ qđ ṽbo vel adiectiuo substat. Adiectiuũ qđ substãtiuo sine quo stare nescit adijcit qđq substãtiuo ꝓprietatẽ seu accidẽs qđuis apponit: vñ et a grecis epitheton đr a latinis adiectiuũ. Substãtiuũ nomẽ ꝓprie gtm̃ regit. Sz q: latini abltm̃ in locũ ei⁹ susceperũt: magnã inter se rationẽ hñt vsq adeo vt cũ pluribus indifferẽter ꝯstruaŧ quãobrẽ substãtiua duos casus regũt gtm̃ et abltm̃ gtm̃ quidẽ p se abltm̃ mediante adiectiuo. Ceterũ si qñ dtm̃ regere videtur hoc fit intercessione verbi: vt est mihi pecunia: sum tibi pater. Adiectiua oẽs obliquos regũt nũc gtm̃ vel dtm̃: nunc gtm̃ vel actm̃: nũc dtm̃ vel abltm̃: nunc dtm̃ dũtarat: nunc duos datiuos: nũc dtm̃ vel actm̃: nũc dtm̃ vel abltm̃. Actm̃ aũt duriter ⁊ improprie regũt. Nunc actm̃ vel nũc abltm̃: nũc abltõ contenta sunt de q̃bus oĩbus suo ordine precepta sequuntur.

¶ De substantiuis regentibus genitiuum. Ti.xiiij.

De substantiuis regentibus genitiuum.

Dum substantiuo substantiuum sociatur
Et nihil est medii: sed res diuersa putatur:
Et dubitas cuius: recte sequitur genitiuus.

¶ Qñ duo substãtiua: diuersa significãtia: sine cõiũctione sic se hñt q alterꝝ alterius sit determinatiuũ p modũ cuius tũc determinans erit gti casus: vt poesis vergilii. Dico duo substãtiua q: adiectiuũ ⁊ substãtiuũ erũt eiusdẽ casus: vt poesis vergiliana: addo diuersa significãtia: q: q̃ idẽ significãt: eiusdẽ sunt casus. vt dauus cessator. Addo p̃terea sine cõiunctione: q: vt suo loco diceŧ ꝯiũctio ꝯsimiles casus copulat vt molẽq ⁊ montes sup altos imposuit. i. molẽ montiũ. Addo nouissimo sic se hñt q alterũ alterius sit determinatiuũ: q: si in synthetis plura substãtiua vnũ tertiũ determinent: erũt eiusdẽ casus: vt Dum etas: metus: magister ꝓhibebãt. Hanc regulam Alexander atq alij sane multi in multas diuiserũt eo q dictio regẽs a qua regimen denoĩant multiplicẽ respectũ ad rectã habet. Nũc eñi regit res possessa possessorem

vt equus regis. Nũc verbale actm̃ verbi: vt amator dei: nunc causa effectũ vt coriũ calciamentorꝝ: faber domus. Nũc effectus causam materialē: vt vas auri: sed latine dices vas aureũ: vel ex auro. Formalē vt homo bone aie. Efficientē vt epistola pauli: ⁊ finalē vt sanitas ambulationis domus orōnis. Itē mēsurā rē mēsuratā: vt modius tritici. Itē locus locatũ vt vas cretici vini: ⁊ ɔtra vinũ mũdi vasis. Itē pars totũ vt caput hoīs: ⁊ ediuerso mediante adiectiuo: vt hō duri capitis: similiter ꝓprietas subiectũ: vt virtus viri: ⁊ ɔtra vir magne ꝟtutis. Adde ad hoc que ad aliq̃d sunt dicta vt libertus seueri patroni patronus fidelis liberti. Itē q̃ excellentiā ex cōgeminatione importāt: vt maria virgo virginũ: vel ex ꝓprio significatu vt caput sceleris: origo salutis: fundamentũ pacis. Itē q̃ cōsanguinitatē aut affinitatē cōnotāt vt pater petri collega pauli. Deniq̧ q̄cũq̧ an interrogationē factā p cuius responderi possunt: erũt gti casus. Sũt autē quinq̧ genitiui/mei/tui/sui/nostri/⁊ vestri: passiue dũtaxat significātes: quocirca vt in regimine gti a verbis docebimus: nō possunt responderi ad interrogationē cuius agētis aut cuius possessoris: sed ꝓ ipsis respondebimus ipsorꝝ possessiua in eodē casu in quo prius substantiuũ ponit: vt cuius equus nō respondebo mei sed meus. Cōstituunt autē legitime dicti gti cũ nominibus verbalibus ⁊ adiectiuis neutri gn̄is partitionē cōnotantibus vt sum cupidus tui: facio amore tui: virgo pdes aliq̃d tui. ⁊c̃. Instar nomē indeclinabile qđ fm Vallēsē ad eq̃parationē et nō ad similitudinē ptinet gtm̃ sine ꝓpositiōe precedente regit vt instar montis equũ diuina palladis arte edificant. Itē argolici clypei ⁊ phebee lampadis instar. Sũt tñ qui Seruiũ secuti vtantur in significatiōe similitudinis. Antiqui etiā dicebant ad instar. Inde nascitur instauro quod est instar prioris aliquid resercio.

¶ De substantiuis regentibus gtm̃ vel abltm̃ mediante adiectiuo. Ti. xv.

Mobile dum parti iunctum est vel proprietati
In genere ⁊ numero: casuq̧ simul sub eodem
Totum aut subiectum patrio aut sexto dat vtrũq̧
At dum subiecto vel toti mobile quadrat:
Addicet partem sexto vel proprietatem
Sed partem ⁊ quarto: que greca figura: poetis
Usurpata frequens: oratori fugienda est.

Uir fedi nasi/tamen eximie probitatis
Uir fedo naso/tamen eximia probitate
Uir fedus naso/tamen eximius probitate
Uir fedus nasum/vel fractus brachia miles
Dic fedo naso/vel cui sunt brachia fracta.

¶ Ordo est: dũ mobile iunctũ est pti vel ꝓprietati in gn̄e ⁊ numero ⁊ simul sub eodē casu: tũc sup. totũ. i. dictio significans totũ: aut subiectũ dat vtrũq̧ tam adiectiuũ q̧ partē aut proprietatē patrio. i. gtō aut sexto. i. abltō. Cetera patent. ¶ Noīa substātiua significantia totũ vel subiectũ regũt partē aut ꝓprietatē in gtō vel abltō intercedente vtiq̧ adiectiuo eiusdē casus. Exemplũ de eo qđ totũ significat vt vir magni capitis vel magno capite. de eo qđ subiectũ: vt vir magne virtutis vel magna virtute. Totũ integrale de quo hic loquit: est quicq̃d in plures partes vnā rem integrā ɔstituentes resolui pōt. Pars integralis est q̄ cũ ceteris ptibus reddit totũ: vt hoīs partes sunt caput manus pedes ⁊ relique. Subiectũ est qđ adiectiuo subijcit tanq̧ materia in qua ɔsistat. Proprietas est oē adiectiuũ in abstracto designatũ etiā si ab adiectiuo nō recte deducat dũ tñ accidēs iportet: vt ɔsiliũ/spes/fides/animus/mēs ratio/ingeniũ/robur/humanitas/virtus. ⁊c̃. Dixi in regula mediāte adiectiuo eiusdē casus: q2 adiectiuũ pōt duobꝰ cōformari: ⁊ regenti ⁊ recto. Dũ regēti ɔformatur synecdochen facimus nũc in actō qđ poetarꝝ dũtaxat est vt ꝟgilius nuda genu: nũc in abltō qđ historiographorꝝ est. vt. C. Antonius pedibus eger. Sed vt docet Valla vir argutissimo ingenio synecdochen oratores sũmopere fugiũt. Dũ aũt recto ɔformatur: si Seruio grāmaticorꝝ diligentissimo auscultare volumus in gtō grāmatice vtrũq̧ locabimus: vt vir sani cōsilij. Nā in illo Virgiliano. Bina manu lato crispans

hastilis ferro:⁊ in multis alijs eiusdē viri locutionibus abltīm ꝑ gtō censet. Alij vero vt Ualla oratoriā ⁊ elegantē dictionē in abltō existimant:⁊ ornatissime dictū putāt Uir magna virtute. Sūt tñ ꝗ subaudiant preditus ornatus:vel q̄d simile. Enimuero gtūs magis substantiuis quadrat. Nā ⁊ ipsum alternatim etiā sine adiectiuo in his dictionibus ponimus:vt multa viri virtus ⁊ vir multe ꝟtutis. Sine adiectiuo vt leticia regni ⁊ regnū leticie. Utcūq̄ tñ censueris honesta est in ablatiuo quoq̄ locutio.

¶ De substātiuo peculiariter abltīm ⁊ cōiter dtīm regente. Ti.xvi.

Querit opus sextum dabit est cuicūq̄ datiuum

¶ Unū est substātiuū quod grā indigētie quā significat abltō iungit̄: vt opus nomē indeclinabile. Uirgi. Nūc animis opus Aenea nūc pectore firmo. Et quia mediante verba est ponimus habentē in datiuo. vident̄ hoc modo plurima substantiua etiā datiuū regere:vt in euāgelio nō est opus bene valētibus medico. Sic dico Joannes est presidiū ciuibus. Cicero reipublice salus ⁊ hec de substantiuis.

¶ De adiectiuis ⁊ etiā substātiuis regentibus accusatiuū. Ti.xvij.
.i.actō gtīm.

De verbi quarto faciat verbale secundum
Ans/ens/tꝰ/xꝰ/gꝰ/ius/uus/idꝰ/rꝰ/or/ix/cus.
Pos/ceps/ers/ax/ex/ux/osus cum genitiuis
Maturus/prestans/fidens/felix/maro iungit.

¶ Omne nomē verbale mutat accusatiuū sui verbi in genitiuū:⁊ ediuerso genitiuū in accusatiuū verbi mutare poteris prepositis verbo qui que quod: vt amator vini qui amat vinū. Abstracta autē sic resolues:cōcupiscētia rerū qua q̄s cōcupiscit res. Sūt aūt multe istiusmodi verbaliū terminationes quarꝫ plurimas referemus. Primo in ans:vt amans vini spirans minarū ⁊ cedis:seruas equi obseruans amicitie ⁊ suplatiua ab ijs formata. Uir ⁊ seruantissimus equi. Quintilianus Demererer amātissimos mei. Illud quoq̄ Uirgilianū. O prestans animi iuuenis posset huiꝰ loci censeri:q̄uis sint qui dicant tibi genitiuū ꝑ abltō positū vt sit. O prestans animo. Sed si aduerterimus discrimen est. Nā prestās est aio cuicūq̄ prestantia animi dat̄ prestans aūt animi qui animū prestantē facit:vt iuuenes quibus ꝓ etatē prestātior animus esse nequid. Similiter illud eiusdē. eui maturus:ad hūc locū referri potest dicitur eni de eo qui euū suū maturat cū maturus euo dicatur quē euū ipsum maturū facit. Itaq̄ vt inquit Seruius maioris laudis est esse maturū eui q̄ euo:⁊ meo iudicio p̄stantē animi q̄ aio. Itē plus est esse fidentē animi q̄ aio vt de Sinone. Fidens animi atq̄ in vtrūq̄ paratꝰ fecerat eni ille aim alias degenerē tūc fidētē. Inuenies quoq̄ apud Uirg. felix animi ⁊ infelix animi:sed certe de ijs ꝗ sibi felicitatē animi fecerint. Sūt itē in ens:vt appetens alieni. Impatiēs libidinis patiēs laboris:sitiens sanguinis:cupiēs honoris:ambiēs glīe. Et hec participia in noīa migrāt. Neq̄ vero ꝯtinuo existimabis:oīa participia pn̄tis tpis hmōi habere ꝯstructionē: pauca siq̄dē sunt q̄ ex doctorꝫ virorꝫ lectione ipse colliges. Sūt preterea que participiorꝫ preteriti tpis formā habent que hūc casum regūt:sed necesse est vt actiue significent aut passiua eorꝫ etiā accusatiuū regant:vt Joannes est doctus grāmaticē vel grāmatices. Sūt ergo in tus:vt peritus iuris:expertus rerū:ꝯsultus legū vel legibꝰ:doctus ludi:indoctus troci.i.pile:vt apud flaccū. Peritus aūt tametsi quidā interpretātur: vt sit pene intus a verbo absoleto perior nascitur:vnde ꝑ cōpositionē experior: abs quo fit experientia sicut ab illo:periculū pro eadē re. Terētius. Fac periculū in musicis:hoc est experimentū. Aliud autē est periculū quod a pereo verbo cōposito deflectitur: sunt tamen simillime significationis nā qui periculū.i.experimentū rerū ancipitiū facit:in periculo peūdi est:discrimen vero participiorꝫ facit secūda syllaba que a perior longa a pereo breuis est. Est igit̄ peritus rerū: qui sepe periculū earū fecit:vnde solet a grāmaticulis dici. Non tendit peritū qui vult audire peritū. Ceterū in tus non multa sunt:vt consideratus/discretus/circūspectus: que potius absolute pones. In sus pauciora sunt:vt ꝓfusus sui:vt inquit Salustius sunt ⁊ in osus: vt dicet̄ in xus nescio an plura sint q̄ ꝯplexꝰ:nexus:flexꝰ: āplexus:vt ꝯplexus amici In gus pauca quoq̄ sunt:vt largus opū de eo qui largit̄ opes:prodigus rerū suarū

Dicimus eni ⁊ prodigo. Indigus opis ⁊ auxilij quoq; dicimus: sed potius gratia indigentie ꝙ̃ per hūc locū: non eni indigeo actm̄ regit. In ius vt nescius Virgi. Nescia mens hoim fati fortisq; future. Idē mens cōscia recti. Idē prescia venturi: similiter nūcius vēturi: vt idē. Tam ficti prauiq; tenax ꝙ̃ nūcia veri. Itē dubius rerū obuius sūt quod a verbo absoluto nascit̄ ⁊ peruius inuius que passiue significāt datiuū regunt: vt apud virgilium in sexto. Regna inuia viuis. In uus hoc est in iuus plurima sunt: vt expulsiuus morbi: generatiuus sanguinis. In idus ꝙ̃ꝙ̃ multa sunt: pauca tamen ab actiuis nascunt̄ vt cupidus lucri: auidus ludi: timidus virge: humidus aūt ⁊ pallidus ⁊ frigidus. ⁊c. absolutoꝝ sunt. In rus: vt ignarus loci: ignarus cause vel vt quidā causam: securus amoꝝ. Auarus: horatius Graijs ingeniū graijs dedit ore rotundo. Musa loqui: preter laudē nullius auaris. Itē maturus cui: vt diximus. In or vt memor beneficij/immemor sui. Itē oia a supinis verboꝝ deducta: vt amator honesti. Doli fabricator/rerū inuentor/moꝝ censor. In ix: vt hostiū victrix. Vitioꝝ expultrix: quod rare formationis est. In cus: vt veteris nō parcus aceti/flaccus in sermonibus. Itē cocus pulmēti: ꝙ̃ꝙ̃ ⁊ coquus scribi pōt. In pos que a potior nascunt̄: eo ꝙ olim cū actō ꝯstruebat̄: vt compos voti/impos icepti. Quō dictū putāt inops animi. In ceps: vt particeps lucri/preceps rerū suarū. ⁊c. In ers: vt solers rerum/expers laboris: lꝫ alterius loci esse pn̄t. In ax: vt capax doli/rapax ouiū/rex familie. In ux quoq; vnū est: vt dux animi/dux rationis/dux exercit⁹/dux femina facti. In osus actiue sign̄tia hūc casum regūt: vt ambitiosus dignitatis/studiosus poetices/curiosus rerū occultarū: que vero passiue datiuū desiderāt. Addunt quidā in orius: vt vita meritoria celestis regni. In arius: vt falsarius litterarū apostolicarū: sed hec non reperies apud antiquiores. Sūt autē hui⁹ ordinis oia predicta deducta: vt ꝯcupiscētia rerū/patiētia laboris/cupido glorie/ambitio laudis/cupiditas pecunie/amor lucri. Et omnia illis similia: vt desiderium tui: sitis habendi: fames auri: cura peculij: causa mei: pars tui: aliquid mei. Et multa alia. Hec autē idcirco diligenti⁹ enumeraui: ꝙ cū eis genitiui illi passiue significantes: mei/tui/sui/nostri/et vestri: construant̄: vt amor tui quando tu amaris: amor tuus si tu amas. Quos quidē gtōs etiā partitionem importantia habere possunt: de quibus hec est regula.

¶ De regentibus gtm̄: vel eo loco quēuis aliū casum. Ti. xviij.

.i. dictio partitiua. gtō casui. dictionē partitiuam in eodem casu.

Quod partit: totum genito vult vel sibi iunctum

distributiua .i. aduerbium.

Signa gradus: numeri: neutrum: pronomen: ⁊ aduer.

¶ Ois dictio stans ꝓ parte alicui⁹ multitudinis: vel magnitudinis regit totū in gtō multitudinis quidē plurali vel collectiuo singulari: magnitudinis vero indifferēter: modo singulari modo plurali. Per hāc regulam regūt primo signa tā vniuersalia ꝙ̃ particularia: ⁊ tā affirmatiua ꝙ̃ negatiua. Uniuersalia affirmatiua vt sunt hec: quisq;/quicūq;/vnusquisq;/vterq;/ois: quod tn̄ durū est. Negatiua vniuersalia: vt nullus nemo/neuter. Particularia affirmatiua: vt siqs/ecqs/aliqs/quidā: qȯ vltimū de re certa dici debet: sicut aliqs de incerta: vt quodā tpe natus sum: aliquo moriar. Item alter quod ꝓ vno duoꝝ ponitur: aliqn̄ ꝑ secūdo: aliqn̄ etiā alter: vt docet vallen̄. Negatiua particularia nō habemus. Hec autē oia gtm̄ regūt: vt quilibet hoim oēs mortaliū qȯ rarū inuētu: nemo duoꝝ: vt turne quod optanti diuū promittere nemo auderet: sed ⁊ hoc quoq; rarū. Nā nemo est quasi nō homo. Exēpla alioꝝ notissima sūt vt que latinis poetis familiarissima ad grecoꝝ imitationē alias rerū ꝓ eo quod est alias res dicentiū. Neq; vere oportet hmōi signa noialia sint. Nā vt dicem⁹ aduerbia quoq; hāc naturā hn̄t: vt vbiq; locoꝝ/vbiq; terrarū. Nusquā gentiū/ꝗuis hoim. Si percūctet̄ te tyrūculus quare hec signa vocent̄ a logicis. Dices qr cū dr̄. Ois homo currit: signū est vniuersalis cursus gn̄is humani: ⁊ cū dr̄ aliqs homo currit: particularis nota est: quo circa lepide non dixeris: aliquis homo est animal. Tametsi falsum non est. ¶ Secundo regūt oia adiectiua ꝯparabilia. Positiua quidē qn̄ totū diuidunt: quod in capite orationis locari solet: vt lanarū nigre nō imbibūt colorē. Hominū ignaui famescēt. Cōparatiua autē qn̄ partitiue ponunt̄. Quō si recte ponant̄ tria sūt necessaria. Primū vt cū gtō ꝯstrui possint: vt manuū aptior est dextra. Deīn vt ponant̄ inter duo dūtaxat siue illa sint simpliciter duo: siue sub ratione duarū par

tium posita. Primi: vt aiacum fortior fuit thelamonius. Duo enim aiaces in gre
corum exercitu nobiles erant: alter thelamonis/alter oilei filius. Secundi: vt si to
ta ciuitas bipertita fuerit. Dicam maior pars meliorem vincit. Inepte autem di
cunt de optimo viro q melior aut peior aut maior sit. Quod vero Uerulanus et etiā
Mancinellus plurimis exemplis demonstrant cōparatiuis inter plura etiam locū
esse nihil contra Uallam huius rei auctorē facit. Nam eorū exempla de comparati
uis cū ablatiuis constructis sunt. Ualla autē de partitiue tentis loquitur. quomodo
in significando nihil a superlatiuis differūt: nisi q illa inter plura dūtaxat locū habe
ant. Postremū oportet vt ea inter que fiat comparatio partitiua sint eiusdem natu
re: hoc est vt totū nō collectiuū posset de substantiuo adiectiui partitiui vere dici: vt
in superlatiuis apertius videbimus. Cōparatiua autē: vt dicunt grammatici com
paratiue tenta omnino his legibus soluta sunt. Construuntur enim cum ablatiuo: et
inter duo vel plura tam diuerse q̄ eiusdē speciei: vt leo est generosior pardo: et sic de
alijs. Superlatiua vero omnia aptissime genitiuum multitudinis regunt: quē vnū
virtute superlationis requirunt: alios autē casus virtute positiui regunt. Conueni
unt ergo superlatiua cū comparatiuis partitiue tentis in hoc q ambo genitiuū re
gunt q et inter ea que eiusdem speciei sunt ponūtur. Quo circa vt dixi quotiens ge
nitiuus non collectiuus neq̄ transcendens cū adiectiuo vere cōstrui nō potest: falsa
nedum barbara est locutio: vt quia falsum est hector fuit optimus grecus. Falsum
quoq̄ est. hector fuit optim⁹ grecorū. Et quia falsum est. Penelope est castissima sua
soror. Nulla eni sua soror est. Non vere dixeris. Penelope est castissima suarū sororū.
Dico genitiuus non collectiuus: q cū dico Uirgilius est optimus plebis: nō volo q
sit optima plebs: sed optimus in plebe. Similiter in illo horatiano. Quid agis dul
cissime rerū: non valet resolutio: quid agis dulcissima res. ibi eni blande hic abiecte
loquaris his autem duobus modis: quibus totum de parte non predicatur: non re
quiritur conuenientia generis que in alijs esset necessaria. hoc tamen intelligendū
de substantiuo quod cum adiectiuo eiusdē numeri est. Nam si substantiuū heterocli
tum fuerit: et adiectiuū singulare respicit substantiuū singulare: vt celorū infimū est
lune. hoc pacto nonnulli dicunt vna dierū: sed et dies in plurali feminini generis re
peritur: vt in illo. Uenit post multos vna serena dies. Item quia genitiuus pluralis
potest cū adiectiuo conformari: et interdum mediante prepositione in alium casum
migrare. patet q nō est necessariū hec adiectiua semp gtīn regere. Nam dicere indif
ferenter possum. Iustissimus teucer. Iustissimus teucorū. Et vt Uirgilius iustissimus
vnus qui fuit in teucris. Uel iustissim⁹ inter teucros. hoc quoq̄ neminē latuisse pro
fit. Superlatiua constructa cū q̄ pro valde hunc genitiuū nō regere. Nam sicut non
dico. Joannes est valde bonus omniū: sic etiā nō dicā. Joannes est q̄ optimus oim
Item q superlatiua videntur pro vno dūtaxat verificari: inepte dixeris. Oēs optimi.
Duo adiectiua illam singularitatem pre se ferentia superlatiuorum constructionē
habent vn⁹ et solus: vt vnus omniū/solus omniū. et hec de gradibus. ¶ Tertio hūc
casum regunt numeralia. Precipue autem cardinalia: vt quinquaginta virorū dum
modo plures q̄ quinquaginta fuerint. Et ordinabilia: vt prim⁹ omniū/centesimus
illorū. Item aduerbia: licet raro sint in vsu: vt primū omniū hodie fidem tuā perspe
ctam habui. ¶ Quarto adiectiua in numero genere substantiuata regunt totū inte
grale quod pro substantiuo haberent in genitiuo: vt multum vini/parum honoris/
paululum laudis/modicū elegātie/aliquid lucri/quiddam boni. Illud negocij. hoc
mali. Illud sceleris. Regunt aūt pronoia hūc casum: etiā multitudinis: vt hic hoim/
iste virorū/illa mulierū. Item aduerbia: sed meo quidem iudicio ferme loco nominū
aut pronominū posita: vt satis lucri: sat honoris: nimiū gaudij/eo miseriarū: quomō
Salustius frequēter loquitur. Ponuntur enim aduerbia illa. Quo/qua/vnde: et vbi:
et responsiua illorū/eo illo/hoc. &c. loco relatiuorū: vt genus vnde latinū. i. a quo. Eo
m seriarū. i. ad eas miserias. Uolunt autē honestā esse locutionē cū genitiuo. Si tn̄
totū partitionē respuit: contemptum iudicant: vt quid istuc ornati. Quid hominis
aliquid monstri. &c. Interdum autē necesse est hoc modo loqui: vt pote quotiens to
tū plurali caret: et adiectiuū cōmuni genere: vt plus sanguinis q̄ tu habeo. ¶ Quin
to igitur aduerbia hunc casum regunt quasi per omnes modos. Per primū: vt vbiq̄
locorū. Per secundū: vt maxime omniū. Per tertiū: vt semel dierū. Per quartum: vt
eo calamitatis. i. ad eam calamitatem. sed hec satis.

¶ Regentia genitiuum vel datiuum.

Utq; relatiuum stans fixe vult genitiuum
Sic si mobiliter flectatur habeto datiuum
Nam socius similisq; et amicus dantur vtriq;.

¶ Quedā sunt adiectiua que si per modū substantiui significent cū gtō construūtur sin per modum adiectiui cum datiuo. Similiter ad aliquid significantia substātiua cum genitiuo: adiectiua cum datiuo plerumq; ponuntur: vt Socius Joannis et socius ioanni/amicus petri et amicus petro. Item similis tui ꝛ similis tibi. Sulpitius autē maioꝝ auctoritatē secutus discrimē ponit. Nam sum tibi similis in forma/similis tui in moribus inquit intelligitur. Seruius autē grammaticus dici ad illud vergilianū.ij.enei. Par leuibus vētis volucriq; simillima somno. datiuū pro gtō positum quasi in gtō vsitatior et honestior sit locutio. Ad aliquid dicta substantiue tenta sunt dñs seruus/cliens aduocatꝰ/patronus libertus/preceptor discipulus/Pater filius. Auus nepos: que omnia genitiuū volunt: vt pater filij: et pater petri. habent intercedente verbo substantiuo: vt dictum est etiam datiuum: vt Terentius. Natura tu illi pater: consilijs ego. subauditur enī illic es hic sum. Sic etiem Scipio erat dux exercitui.ꝛc. Quando vero ad aliquid dicta adiectiua sunt datiuum amant: vt equalis/inequalis/par/impar. et vt dixi similis et dissimilis. Sunt tamen que cum prepositione in accusatiuo referuntur. vt paruum ad magnum.

¶ Adiectiua regentia genitiuum vel accusatiuum. Ti.xx.

Pauca q̄ vsurpant naturam participantis
Juncta leges quarto: potius iungenda secundo.
Prescius et gnarus quibus aptius additur osus.

¶ Sūt quedā naturā ꝑticipij vsurpantia que cū actō ꝯstructa reperiunt: que tamē gtō debent: vt prescius ventura: melius venturoꝝ/gnarus causas vel causarū/osus et exosus bella. Uirg. in quinto. Juppiter omnipotens si nondū exosus ad vnū. Troianos. Ubi Seruius ꝛ antiqui dicebant odi ꝛ osussum hinc est exosus quo vtimur: licet iam osussum nō dicamus. hec ille quibus innuit osus esse participiū ꝛ vsurpatiue positum esse pro preterito verbi defectiui odi. Sunt tamen qui nomen esse putent.

¶ Regentia genitiuum vel ablatiuum. Ti.xxi.

Diues/inops/locuples/dis/pauper/ egenꝰ/abundās:
Atq; potens/plenus/reus/indigus: atq; refertus
Nomen: do genito nec sunt tamen absona sexto.

¶ Quedam dictiones diuitias vel inopiam/plenitudinē vel vacuitatē importantes genitiuum vel ablatiuū regunt: genitiuū quidem hec diues inops.ꝛc. ablatiuū autem que suo loco ponemus. hora. Diues opus natura sue. Uergi. Quā diues niuei pecoris q̄s lactis abundans. Itē oim egenos vrbe domo socias. Idem. Que regio in terris nostri non plena laboris. Idē. opis haud indiga nostre. Item voti reus. horatius. hoꝝ semper ego optarem pauperrimus esse bonorum. Cicero. Referto predonum mari. Sed refertus vt vult Ualla si participiū fuerit ablatiuum reget aliquādo cum prepositione qua necessario opus est si ita loqueris. Referta est apotheca de omni genere vini Cetera quoq; que in versibus posui et ablatiuum regunt: sed vemistius genitiuū. Quin Cicero ipse plenus semper cum genitiuo posuit. Dis in multo vsu non est: nisi in obliquis et in comparatiuo aut superlatiuo: vt in primo eneid. Ditissimus agri phenicum. Exempla facillima inuentu erunt. Item potens primo enei. Nimborumq; facis tempestatumq; potētem. Alibi regit etiam ablatiuum: vt in eodem. Terra antiqua potens armis atq; vbere glebe.

¶ Regentia datiuum. Ti.xxij

Cuicūq; vtilitas damnum ve notabitur esse
Mobilis accessu poteris sociare datiuo.

¶ Omne adiectiuū afferēs damnū vel vtilitatē/couenientiā vel disconuenientiā regit id cui huiusmodi addicuntur in datiuo. Qualia sunt equus/conformis/cōson

quadrans/fauorabilis/dexter/scdus/amic9/cōgruus/debit9/bon9/vtilis/ꝯmodus/
conducibilis/faustus/prosper/concors/conueniēs/idone9/aptus/grat9/accept9/iu-
cūdus/iocūdus/dulcis/placid9/delectabilis/moriger/expediēs/benign9/saluber:et
omnia similia:et eoꝝ ꝯtraria:vt iniquus/difformis/alienus/absonus/inuidus/per-
niciosus/aduersus/contrarius/inimicus/hostis/letalis/pestifer/inutilis/exitialis/in-
commodus/amarus/molestus/odiosus/rebellis/grauis:et multa alia.

¶Que duos datiuos:vel datiuum et accusatiuum regunt. Ti.xxiij.

Da genitiuos si cui simul ad quid iūxeris vlli
Sepe tamen quartum facit illinc prepositura.

Utilis ad bellum vel bello est proximus hostem.

¶Si nō tantū cui:sed etiā ad quid dixeris in datiuo erūt duo datiui:vt sum tibi vti-
lis bello:sunt tn̄ que adiecta prepositione:aut orta a prepositione:ꝓ datiuo saltē se-
cundo actm̄ regūt:vt proxim9 hosti et hostē ꝛ ad hostē/apt9 pugne et ad pugnam.

¶Regentia datiuū et ablatiuum. Ti.xxiiij.

Que signant passum discrimen siue recessum
Ad dat.et ab sexto sine preside danda datiuo:
Osus/ilis/dus/ius/tus/sus/cus et obuius addes

¶Adiectiua que important passionē differentiā aut recessū regūt datiuū vel abltm̄
mediāte prepōne a vel ab. Passionē cōnotāt vbalia in osus:vt formidolosus. Salu.
Regibus boni ꝙ̄ mali suspectiores sūt:sempꝙ̄ his aliena vtus formidolosa est. Pau-
ca eiusmodi sunt:vt odiosus.ꝛc̄. Itē in ilis vbalia siue in bilis:vt amabilis/venerabi-
lis:siue in cilis:vt facilis/difficilis. Uirgi. Nec visu facilis:nec dictu effabilis vlli. Itē
docilis ꝛ indocilis que etiā gtm̄ regūt:grā secūdi acti a passiuis recti:vt docilis mo-
rū bonoꝝ/docilis praui. Itē in tilis que ꝓ participio sui vbi ponūtur p̄terito, in passi-
uis p̄nti neutralib9:vt fictile vas qd̄ fictū est. In xilis:vt fissile lignū. In xilis:vt nexi-
lis globus:sed hec meli9 sine obliq̄ pones. In dus aūt noīa:siue noīa siue participia
fuerit cū dtō ꝯstruunt:vt colendus/venerādus/honorādus/obseruandus:quoꝝ cō-
paratiua et suplatiua apud doctos antiquos presertim nō inuenies. Dices ḡ vir oī-
bus vel ab oībus hoībus honorādus. Sūt et alia quedā in ius:vt parui9 tibi ꝛ a te
inui9. Uirg. regna inuia viuis. Itē obui9:sed id abltō rari9 iungit:sicut obuio verbi
et obuiā aduerbiū. ¶Que accusatiuū regūt. Ti.xxv.

i. adiectiuū.i naturā participij pre se ferens i. prepositionis virtutem.
Mobile participans sapiens aut preposituram
prepositionem sibi. quam quidam senecdochen vocant.
Aut ipsam apponens vel grecam insuaue figuram
qr indecore sic loquimur.
Obseruans quartum sibi iungit iure negatum.

¶Que mera noīa sunt actm̄ proprie nō regūt:quattuor tn̄ modis adiectiua cū actō
constructa legimus. Primo que naturā participij habēt:vt osus ꝛ exosus bella:gnā-
rus cās/populabundus agros. Scdo dū virtutē ꝓpositionis vn̄ deriuant̄ h̄nt:vt pro-
mus hostē:sed sepi9 ꝓxime aduerbiū sic ꝯstructū legit̄. Tertio qn̄ ipsis apponit̄ pre-
prepositio:vt bon9 ad bellū/optim9 inter mortales. Quarto p grecā figurā aut per
sinecdochen:vt nuda genu de cuiusmodi locutionibus datur seques regula.

¶Que accusatiuum vel ablatiuum regunt. Ti.xxvi.

Si sit cum toto vel amicto mobile iunctum
Quarto vel sexto partem iunget vel amictum
Sic verbum neutrum:passiuum:participansꝙ̄
Dat genus et cuias:sed duriter omnia ponas.

¶Qn̄ adiectiuū:vel alia queuis dictio que de se non est nata regere actm̄ importat

accidens cõueniens tm̃ parti: ꝛ tñ conformatur toti: tũc regit partẽ vel amictũ ſepe in accuſatiuo: ꝛ in ablatiuo: ſed figurate: et ꝑcipue in accuſatiuo minus latine ꝙuis poetis metri cauſa ita loqui conceſſũ ſit. vñ. i. enei. Nuda genu nodoq ſinus collecta fluentis. Quadruplicia aũt ſunt q̃ hoc modo cũ actõ cõſtructa legunt. Primo adiectiua vt albus dẽtes. Scdo vba neutra ꝛ eoꝝ participia: vt dolẽs caput: caleo frõtẽ. Tertio paſſiua ꝛ eoꝝ ꝑticipia vt apud Uirg. Expleri mentẽ neq̃t. ꝛc. oculos ſuffuſa nitẽtis Oui. xiij. meta. Ille etiã picta redimitus tpa mitra. Quarto noĩa patria vt cetera graius. Qui genus. Itẽ id genus ꝓ eius gñis: ſed hoc vltimũ etiã oratoꝝ eſt. Cetera aũt ſunt oratori ſũmopere fugienda vt docet Ualla. Seruius aũt et qui eũ ſequuntur vident ponere diſcrimen inter ſynecdochen ꝛ grecã figurã: vt tunc dicat ſynecdoche qñ fit ꝑ noĩa. Greca aũt figura qñ ꝑ verba aut participia. Sciemus aũt ſynecdochen ꝓprie dici: qñ pars ꝓ toto aut totũ ꝓ parte ponit. Primi vt cũ dr lepidũ caput ꝓ lepido hoĩe ſecũdi: vt ingens a vertice pontus. In puppin ferit. i. magna pars ponti. Quia vero in huiuſmodi locutionibus ethiops albus dentes. Mulier nuda genu. adiectiuũ quod ineſt ſoli parti denoĩat totũ dicũt ibi ſynecdochen eſſe q̃ ratio etiã in verbis abſolutis ꝛ paſſiuis cũ eoꝝ participiis reperitur. Sed eſt greca locutio. Solent autẽ auctores ꝑſertim poete grecos imitantes multa latine lingue diſſona dicere. Cuiuſmodi eſt cũ priori dãt verbo caſu qui a poſteriori aliter regi debeat vt ſcis mequid velim ꝓ eo quod eſt. Scis quid ego velim. Itẽ qñ ſpecies ꝓ gñe ponitur vt auſter ꝓ vento aut nomen ꝓ noĩe quod durius fit: vt reuocato ſanguine teucri ꝓ dardani ſcdm Seruiũ. Aut augens ꝓ patiente vel ecõuerſo vt dare claſſibus auſtros pro eo quod eſt dare vento claſſem. Statius in achilleide feriunt vada theſſala plantas ꝓ eo quod eſt. Plante feriunt theſſala vada et eſt hic hyppallage. Quantũ aũt ad hũc locũ facit: ſciemus quattuor modis hmõi locutionẽ: vir albe faciei: poſſe enũciari. Primo vt tam adiectiuũ ꝙ pars ſeu amictus ponat in genitiuo: vt vir albe faciei: mulier pulchri amictus. Scdo vt regant ambo in abltõ: a dictione importante totũ: aut id quod veſtitũ eſt: vt vir alba facie: vir pulchris veſtib⁹. Tertio dũ adiectiuũ cõueniens in accidentibus toti: regit partẽ aut veſtimentũ in actõ vt vir albus faciẽ. Itẽ nuda genu: nodoq ſinus collecta fluentis. Quarto dũ ſic regit in ablatiuo: vt vir albus facie. Primus aũt modus eſt maxime grãmaticus. Secundus oratorius ꝛ latinus. Tertius poeticus ꝛ licentioſus. Quartus hiſtoriographus vt oſtendit Ual. pmiſſus Seruius aũt dicit in talibus locutionibus gtm̃ ꝓ ablatiuo poni. Sicut in geor. et acuto robore vllas dr ſcdm eũ ꝓ acuti roboris. Et. iiij. enei. Lato venabula ferro ꝓ lati ferri. Uerũtñ ꝙuis grãmatica ſit per gtm̃ locutio. quia vt oſtendi in gtõ dictiones hmõi ſe mutuo regũt dicendo vir albe faciei: ꝛ alba facies viri. Tñ qꝛ latini gaudent ſuo. i. abltõ nõ inepta immo oratoria eſt ꝑ duos ablatiuos locutio. Nõ dices auctore Ualla. Doleo caput vel capite: ſed caput mihi dolet quo verbo etiã in his que extra nos ſunt vtimur vt dolet mihi mors patris tui. Nec dices ſum fractus crus ſed fracto crure: vel crus mihi fractum eſt: vel figurate. fregi crus ſicut Terentius dixit is nauẽ fregit ꝓ eo quod eſt. Nauis ei fracta eſt. Reſoluitur aũt fere pro habens locutio. vt nuda genu: nudum genu habens.

¶ Regentia ablatiuum. Ti. xxvij.

Mobile dat ſexto cauſas: ſed iungitur ex qua
Materia efficiens: finis verbo mediante.

¶ Cauſe fere in abltõ ponunt. Sed materialis ex qua aliqd fit. Efficiens exterior ꝛ cauſa finalis deſiderant verbũ ꝛ ſepe prepoſitionẽ. Circa qđ ſciendũ eſt ꝙ quattuor ſunt cauſe neceſſarie ad hoc vt queuis res naturaliter fiat efficiens finalis materialis ꝛ formalis quaꝝ due priores ſunt extrinſece qꝛ extra rem q̃ ſine eis extare poteſt Reliq̃ue due intrinſece: qꝛ de intrinſeca ſubſtãtia rei q̃ ſine eis ſubſiſtere nequit. Efficientẽ triplicẽ ponunt naturalẽ vt culpa naturaliter gñat ruborẽ: timor pallorẽ: frigus ꝛ pauor horrorẽ. Inſtrumentalẽ vt arma. Artificialẽ vt fabros. Finẽ etiã multiplicẽ: ſed nõ variat cõſtructionẽ. Materiã autẽ triplicẽ. In qua ſup. aliquid eſt: ex qua ſup. aliquid fit ꝛ circa quã ſup. aliquid verſatur. Formam hic pro modo ꝛ qualitate rerũ accipiemus. Quomodo aũt hmõi cauſe diffiniantur a phiſico diſces.

Cauſe fere in abltõ ponuntur.

¶ De conſtructione cauſe materialis in qua. Ti. xxviij.

Mobile: ſi toti vel ſubiecto ſocietur:

Adiunget partem sexto vel proprietatem.

¶ Adiectiuũ cõformatũ toti vel subiecto regit partẽ vel proprietatẽ in abltõ: vt vir albus facie/fortis pectore/eger pedibus/maturus euo/seuerus iudicio. quam locutionem diximus esse historiographorũ non oratorum. Totum hic est quod in partes integrales diuidi potest. Subiectum quod subijcitur accidenti.

¶ De constructione cause materialis circa quam. Ti. xxix.

Quicquid habundantem designat siue carentem
Plenum seu vacuum: redimitum seu spoliatum
Circa quod fuerit dat sexto significatum.

¶ Oia q̃ significãt abũdantiã vel carentiã: plenitudinẽ vel vacuitatẽ: ornatũ vel nuditatẽ et his similia regũt vt circa qd versant in abltõ. Cuiusmodi sũt adiectiua: his versiculis contenta. Turgidus/inflatus/tumidus/duplex grauis/amplus. Fecũdus/fetus/formosus/pulcher/onustus/Clarus/honoratus/prestãs/generosus/honestus. Nudus/et immunis/purusque et mũdus et orbus. Plenus/repletus/distentus/participansque. Verborum ornatus/felix et preditus/auctus. Dignus et indignus sociataque cũ genitiuis. Diues/inops/locuplex. etc. Exẽpla sũt. Turgidus vẽto/inflatus spũ/tumidus aere/duplex auro gemisque/grauis ere/amplus honoribus/ fecũdus prole/fetus armis/formosus paribus nodis atque ere/pulcher frenis: quã locutionẽ Seruius honestam dicit. Spolijs oriẽtis onustus. Clarus sanguine/honoratus dignitatibus/prestans virtute/generosus parẽtibus/honestus vita/plenus sapientia vel sapiẽtie/immunis crimine/purus macula/mũdus culpa/orbus liberis/nudus vestibus/repletus miserijs/distentia lacte vbera. Felix nati pietate/preditus honoribus/auctus muneribus/dignus laude. Virg. quoque in gtõ dixit. veterum haud vnque indignus aurorum: indignus contumelia. Itẽ multa participia verborum ad ornatũ pertinentia vt ornatus virtute cinctus gladio/fretus presidio: et alia q̃ in capitulo de verbis dicemus. Addẽda etiã sunt oia predictis similia: et oia q̃ diximus gtõs vel abltõs regere plenus/inops/locuplex. etc.

¶ De constructione cause formalis. Ti. xxx.

Subde modum sexto quo quadrat mobile fixo
Et generale magis speciali sic sociabis.

¶ Pauca modũ quo subiecto conueniũt in abltõ loco aduerbiorum qualitatis regũt: vt pallida miris modis. i. mirabiliter facies nullo mõ decora est. Sũ tibi pater natura preceptor consilijs. Troianus origine cesar. Item abltĩ magis cõis cõperiunt additi minus cõibus: vt noĩe achimenides: quinque numero: primus ordine: et similia pauca.

¶ De causa efficiente naturali. Ti. xxxi.

Sic naturalem sexto dabis efficientem.

¶ Adiectiuũ significans qualitatẽ ab alia qualitate veluti causa naturali genitã regit causam illã in abltõ: vt pallidus morte: aut frigore culpa: aut pudore tutus presidio: fessus labore: ager fecũdus imbribus: felix pietate. Itẽ istos abltõs dono gratia fauore: cõsilio: presidio: et similes nũc magistratibus adiungunt: vt Ludouicus prudentia diuina francorum rex. Philippus dei gratia archidux austricie: que locutiones antiquis erant rare: quamuis maro dicat et dono diuum gratissima serpit.

¶ De comparatiuis. Ti. xxxij.

Cuique duos medios gradui sextos sociabo
Excessum simul et mensuram significantes
Tertius his addi virtute solet positiui.

¶ Omẽ nomẽ cõparatiuũ cõparatiue tentũ põt regere duos abltõs vnũ rem excessam alterũ mensurã excessus importantẽ. Et quia (vt patebit) cõparatiua et superlatiua regũt oẽm casũ positiui poterit addi etiã tertius abltũs inepta tñ esset inculcatio si tres simul posueris. Exẽplũ de re excessa: vt ioannes fortior est petro. Et hũc casũ cõparatiuũ nomẽ quasi propriũ habet quamuis res excessa mediante dictiõe quam in eodẽ casu cũ

excedēte poni desideret: vt ioānes fortior est ꝗ̄ petrus. Ubi aduertas ineptā esse locutionē si sic dixeris. Ego sū nimis iuuenis ab hoc vt tantū mihi imponat onus. Uenustius eni dixeris. Ego su iunior ꝗ̄ cui tantū oneris imponat. Et hec res notior est ꝗ̄ que multis debeat exponi. Necꝫ vero tantūmō res vere excessa hoc mō regit: sed interdū qd dūtaxat simule. vt dicas. Ego sū ditior opinione hoim nō intelligit ꝙ opinio ipsa hoim sit diues ac min⁹ diues ꝗ̄ ego: sed ꝗ̄ eo sū ditior ꝗ̄ hoies opinent. Hoc mō dicimus puer est maior biennio. vir fide doctior: dolor: iragātior equo. i. ꝗ̄ equū et iustū est. Et dicto citius. i. ꝗ̄ dici posset. Sū maior. xx. annis. i. etate. xx. annoꝝ quo circa licet dicere sum maior. xx. annoꝝ. Et subaudieṫ tpe vel etate. Cū aūt dico. Tu maiorē laudē patre tuo ꝯsecutus es. Nō volo dicere ꝙ tua laus sit maior pr̄e tuo: sed laude ꝗ̄ pater tuus ꝯsecut⁹ est. Necꝫ ꝟo ꝺm Uallā honeste dixeris. Laus tua maior est pr̄e tuo. Ut ꝟo sciam⁹ q̄ sit res excessa ⁊ q̄ excedēs. Sciem⁹ ad ꝑfectā cōparationē tria ꝑtinere. Rem excedentē rē excessā: ⁊ formā in qua fit cōparatio q̄ excedenti qdē et excesse cōuenit: sed excedēti copiosius. Uñ si neutri cōuenit: poniṫ cōparatiuū pro adiectiuo ꝯtrarie significationis cū dictione minus. Ut mare ponticū est dulcius ꝗ̄ cetera. i. minus amaꝝ. Melius est amittere rem ꝗ̄ famā. i. minus malū. Qñ vero alteri dūtaxat cōparabili conuenit forma in qua facta est cōparatio: tunc ambus suam dicūt: veluti si dicas infim⁹ beatoꝝ felicior erit reprobis. Ceterū cōparatiuū sine re excessa positū ꝓ positiuo poni videṫ: vt ꝑmo enei. Tristior ⁊ lachrymis oculos suffusa nitētis. Licet eni vt Ualla argutissime docet cōparatiuū semꝑ in significatiōe propria plus iportet ꝗ̄ positiuū: vt minus plus hꝫ de paruitate vel paucitate ꝗ̄ paruū aut parū: licet minus habeat ꝗ̄titatis hoc est magnitudinis: numeri aut tpis. Similiter iunior plus habet iuuētute ꝗ̄ iuuenis: ꝗ̄uis minus tpis. Tñ propter subauditionē: aut ꝯparatiuā locutionē sepe min⁹ iportaṫ ꝑ cōparatiuū ꝗ̄ ꝑ absolutū. Uerbi grā Cū dico. Tu in dicēdo liberior es. Uideor subaudire paulo ꝗ̄ deceat. Tu iracūdior es. subaudio ꝗ̄ equū sit. Et ita min⁹ dico ꝗ̄ si liberū aut iracūdū vocarē. Sepe ꝑfecto honestior ⁊ vrbanior est locutio ꝑ cōparatiuū ꝗ̄ ꝑ absolutū. Quinetiā interdū verior. Nā maior est gnauus pigmeo vere dr̄. Gnauus aūt magnus est nō vere si nō ad minorē respexeris. Et hec de cōparatiuo quātū ad ꝯstructionē casualē. Quid aūt differt a suplatiuo ⁊ quomodo etiā partitiue accipi potest iam dictū est.

¶ De regentibus proprie ablatiuum. Ti. xxxiij.

Sexto mensuram dabis excessus spaciiqꝫ
Ac etiam quanti: quem poscit vis quoqꝫ verbi.

¶ Ois mensura excessus ⁊ distantie siue certa siue nō. preterea mensura magnitudinis etiā citra e excessum in ablatiuo ponitur. Exemplū de mensura excessus vt sum longior tribus digitis. De spacio seu distantia: vt vrbs nostra distat a parrhisiys centum millibus quod etiā per accusatiuum dicitur. Exemplū de magnitudinis mensura: vt sum longus tribus cubitis: latus tribus pedibus. Nec nomina tantum: sed et verba hunc casum regunt de excessu exemplū est. Mallē multo: excedo tribus pedibus: de mensura citra excessum vt apud Persiū Pinguis aqualiculus propenso sesquipede extet. Sic dices lapis angularis eminebat tribus pedibus.

¶ De pronominibus epilogus. Ti. xxxiiij.

sup. eius.

PRonomen pro quo positū est casum retineto
.i. dum ponitur partitiue. i. dum ponitur pro subiecto.
Dum parti patriū: dum subiicitur dabo sextū
Hec charitum ridet: vultu placido illa quiescit.

QUoniā vt inquit Donatus ꝓnomē est pars orationis que ꝓ noie posita tantūdem pene significat. dicturiqꝫ sumus omnē partē orationis regere casū illius pro quo ponitur. Hinc est ꝙ ꝓnomen loco nominis substantiui tantūmodo poni solitū: casus nominis substantiui solūmodo regit hoc est genitiuū cū dicitur quia hoc est negocij illud curarum. hic hominū. aut ablatiuum vt de philosophia dicit Boetius. Illa vultu placido nihilqꝫ meis questionibus mota. ⁊c.

¶ De verbis caput secundum principale. Ti. xxxv.

quo ad regimen. .i. diuisiones.

VT verbum noīcas in quinqꝫ id diuide sectas
.i. impersonale
Aut personale aut impersonale sit: hocqꝫ
Actiue vocis vel passiue reputetur
.s. personale .i. substantiuum.
Illud nunc substans: nunc adiectiuum habeatur
Nuncqꝫ vocans: aliud ve notans: demūqꝫ vocetur
.i. per significationem.
Per res / actiuum / modo passiuum / modo neutrū.

De vbis. vbū quid.

VErbū est pars orationis cū tpe ꝛ psona siue casu aut agere aliqd: aut pati: aut neutrū significās. In hac diffinitione innuitur duplex diuisio verboꝝ .s. prima et vltima sequentiū vt enim ad cōstructionē verboꝝ declarandā facilis sit via: pmittā quinqꝫ diuisiones. Quarū hec sit prima. Verboꝝ aliud psonale aliud impersonale. Personale est qꝺ certā psonā respicit: ꝛ p varias psonas inflectit. Impsonale aūt qꝺ a certa psona ad gnālitatē trāsfertꝛ: et p solas voces tertiaꝝ psonaꝝ inflectit. Scꝺa vboꝝ impsonaliū aliud actiue vocis qꝺ declinatꝛ ꝑ voces tertys psonis verbi actiui similes. Aliud passiue vocis: qꝺ declinatꝛ ꝑ voces tertys personis vbi passiui similes. Actiue vocis sunt numero certo: ꝛ ita de ipsis peculiariter docebimus. Passiue aūt vocis a quolibet vbo deduci pñt sed ab absolutis ꝛ neutralibus sunt in pcipio vsu. Tertia. Verboꝝ aliud substātiuū: vt sum fio ꝛ forte existo. Aliud adiectiuū vt reliqua oīa. Substātiuū vbū vt inquiūt est qꝺ ad substātiā rerū ptinet: sū ad formā per quā res est: fio ad materiā q̄ dr in potētia ꝛ in fieri: ꝛ existo ad totū cōpositū qꝺ existit .i. ex his duobꝰ hoc est materia ꝛ forma ꝯstat. Substat aūt verbū sum ceteris in resoluendo vt dicūt logici. Resoluuntꝛ eni cetera vba in vbū sum ꝛ suū participiū: sed istud ad ꝯuersiones enūciationū aut reductionē syllogismoꝝ nō ad loquēdi rationē spectat ideo logicis nō grāmaticis vsui est. Substat etiā ceteris vbis in cōiugando. vt passiuis cōibus ꝛ deponentibus in pterito ꝛ eius tpibus. Actiuis ꝛ neutralibus in futuris infinitiui: vt notū est. Quarta. Verboꝝ aliud vctm̄ vt hec vocor / dicor / nolor / nūcupor / ꝛ appellor. Aliud alterius sigtionis vt reliqua fere oīa: dico: fere: quia sunt q̄ vim substātiuoꝝ ꝛ vocatiuoꝝ hñt: vt suo loco dicemus. Quinta diuisio est. Verboꝝ aliud actiuū: aliud passiuū: aliud neutrū. Verbū actiuū est qꝺ significat agere passiuū qꝺ significat pati. Et nota ꝙ nūqꝫ datur significatio actiua quin naturaliter detur etiā passiua: cꝫuis vsus alterū significationū reiecerit in verbisqꝫ ob id deponentia vocamus. Neutrū igitꝛ est quod neqꝫ agere neqꝫ pati significat: sed quandā immanentē significationē habet. vñ quidā duas alias diuisiones verborū supaddūt. Quarū prima est. Verboꝝ aliud transitiuū aliud immanēs. Transitiuū cuius actus trāsit a psona in psonā aut rem. Immanēs cuius actus nō transfunditꝛ: vt sto / curro / frigeo. Scꝺa est. Verboꝝ trāsitiuoꝝ aliud est debilis trāsitionis: vt qꝺ datiuū tantū regit. Aliud vehementis transitionis qꝺ etiā actm̄ regit. Aliud vehementissime: qꝺ duos actōs. Que in processu patebūt. Seruabimus aūt hūc ordinē pcedendi: vt primo de vbis psonalibus regētibus ante se casum dicamus. Deinde de psonalibus regētibus post se casum: ꝛ vltimo loco de impsonalibus. A parte aūt anteriori tres casus possint regi: noīatiuus actūs ꝛ vctūs: ꝛ impsonalibus etiā datiuus ꝛ ablatiuus. A parte posteriori oēs preter vocatiuū qui sequi nescit: eo ꝙ excitandi ꝛ vocādi ratio semp primo loco ponenda est. Repertus tñ est post pticipia cōstructus vt dicetꝛ. Seruabimus autē ordinē casuū hic sicut de nominibus.

¶ De regentibus casum a parte anteriori. Ti. xxxvi.

DA personali finito suppositali
Pro casu rectum: non finito dabo quartum
Non prius explicitū nec quem dicas manifestum.

¶Omne verbũ personale finiti modi vult habere rectũ ꝓ suo supposito: expressum
vel subintellectũ vel aliquid eius loco positũ. Infinitiui aũt modi actm̃ efflagitant.
tũc precipue qñ nõ refertur ad personã verbi finiti modi ꝑcedentis. Dico personale
quia impersonale proprie captũ nullũ casum ante se efflagitat ꝗ̃uis nõnulla q̃ voce
impsonalia sunt: actm̃ quedã abltm̃ suppositalẽ habeant: vt dicetur in sequenti an=
notatione. Dico deinde finiti modi nã infinito dabo quartũ. Dico ad hoc rectũ .i. tã
ntm̃ ꝗ̃ vctm̃ q2 verbis secũde persone legitime preponitur vctũs vt apud Maronẽ.
Tityre coge pecus. Adieci expressum vel subintellectũ. Quia in verbis prime et se=
cunde persone ex quo certũ est suppositũ nõ exprimetur nisi ad emphasim denotan
dam aut discretionẽ. Similiter verba recepte actionis hoc est quorũ actionẽ deus
sibi vel nature recipit nec hoibus dedit sine supposito proferuntur nisi ad alia trans=
ferantur. Sunt autẽ hec fulminat atq3 tonat/ningit/pluit: atq3 coruscat adde toni=
truat autũnat vernatq3 hyematq3 estinat rorat ⁊ grandinat atq3 pruinat. Ac his lu
cescit noctescit sub de diescit ⁊ aduesperascit ⁊ si qua sunt similia. Tertio verba ad lo
quelã spectantia. Dum certũ nõ desideratur suppositũ per se ponuntur. eo ꝙ intelli
gitur homo vel hoies. vt sirenes vt aiunt surda ante transeas. Urbẽ quã dicũt Ro=
mam. ⁊c̃. Item dum duobus suppositis idẽ verbũ in diuersis tamen accidẽtibus cõ
gruit satis est semel posuisse: vt hebrei sunt et ego subaudi sum hebreus inepte autẽ
expresseris. Dico nouissime. vel aliquid eius loco positũ: q2 multa tam cõplexa ꝗ̃ in=
complexa que per se noiatiui nõ sunt: aut noiatiui fiũt: aut ꝓ ipsis ponuntur qñ sup=
positũ reddunt. Ut seruire deo regnare est. Scire tuũ nihil est. Exemplũ de verbi in
finitiui modi vt cũ additur in illo persiano nisi scire hoc sciat alter. Additũ est in re=
gula tunc precipue qñ non refertur ad personã verbi finiti modi precedentis: quia
tũc sepe frustra fieret repetitio: vnde circa hãc annotationẽ tria consideranda sunt.
¶Primũ ꝙ nunq3 verbũ infinitiui modi ponetur in nostra locutione sine verbo fini
to precedente tacite vel expresso vel nisi ponetur pro verbo finito. Sepe aũt verbo
infinitiui modi precipue apud historiographos dũ rem gestã narrant. videntur po
ni pro preteritis impfectis indicatiui modi ⁊ tunc nominatiuũ casum ante se habẽt
vt apud comicũ. Oẽs inuidere mihi ⁊ mordere clanculũ: ego floccipẽdere. i. oẽs inui
debant: ⁊ mordebant clanculũ ego floccipendebã. Et apud Uirg. ij. enei. hinc semp
vlysses. Criminibus terrere nouis: hinc spargere voces in vulgũ ambiguas: ⁊ que=
rere cõscius arma ⁊ multa alia passim inuenies. Sed nõnulli meo iudicio nõ inepte
volũt subaudiri verbũ cepi vt sit. Oẽs ceperũt mihi inuidere ⁊ mordere clãculũ. ⁊c̃.
Et reuera si bene asperexerimus locos authorum inuenerimus illi verbo cepi fere lo
cum esse ante tales infinitiuos. ¶Secundum hic considerandũ est ꝙ quoties idem
suppositum est verbi finiti ⁊ infiniti: non necessario bis ponetur sicut quando diuer=
sum est. verbi gratia apud persium. Nec in bicipiti somniasse pernaso memini. Non
additur me: quia versus non pateretur. Neq3 vero necesse est quia vnum est suppo=
situm verbi memini et verbi somniasse ꝗ̃uis in diuerso casu. Quando autẽ diuersa
sunt supposita: ambo volũt exprimi vt. ij. enei. Me si celicole voluissent ducere vitã.
has mihi seruassent sedes. Tertiũ est actm̃ ante infinitiuũ positũ nõ semper ab eo
regi in ratione suppositi: sed sepe a verbo finito precedẽte: interdũ ab infinito quidẽ
sed a parte posteriori. Quã rem sic discernes. Quoties verbũ infinitiui modi recte
mutatur in verbũ finitũ: ⁊ accusatiuus verbi infiniti in nominatiuũ suppositalẽ mo
di finiti: tunc regitur a parte ante in ratione suppositi. Aliter nõ. Exemplũ vtriusq3
Nisi te scire hoc sciat alter. ibi accusatiuus te regitur a verbo scire a parte ante in ra
tione suppositi ⁊ hoc ab eodem a parte post. Nam resoluitur sic. Nisi alter sciat ꝙ tu
scis hoc ⁊ hec res est iuuenibus propter diuersam sententiã bene notanda.

¶Annotatio de verbis impersonalibus. Ti. xxxvij.

Impersonali quod nescit suppositali
Legitime iungi persone: aiunt sociari
Quartum vel sextum: quartum delectat oportet
Penitet ⁊ tedet piget atq3 pudet miseretq3
Sextum vel ternum multis in tur lego iunctum.

quo ad regimen. .i.diuisiones.

Uerbum noicas in quinqȝ id diuide sectas

.i.impersonale

Aut personale aut impersonale sit:hocqȝ

Actiue vocis vel passiue reputetur

.s.personale.i.substantiuum.

Illud nu

Nuncqȝ

.i.per s

Per res/

Uerbũ est

neutrũ si

et vltima sequ

mittã quinqȝ d

sonale. Person

aũt qd a certa

Scda vbox im

actiui similes.

similes. Actiue

siue aũt vocis

pio vsu. Terti

vt reliqua oĩa.

mã per quã re

qd existit.i.ex h

ris in resoluen

piũ:sed istud a

ratione spectan

iugando.vt pa

tralibus in futu

dicor/nolor/nũ

re:quia sunt q

ssio est. Uerbox

ficat agere pas

naturaliter de

ob id deponen

quandã imma

supaddũt. Qu

cuius actus tra

vt sto/curro/fri

datiuũ tantũ r

mentissime:qd

pcedendi:vt p

de psonalibus

anteriori tres c

tiuus ⁊ ablatiu

tandi ⁊ vocãdi

structus vt dic

De vbis. vbu quid.

NOTE

This volume

tight binding an

effort has been

duce the centres

result in

acade

microform

De regentibus casum a parte anteriori. C.lxxxvi.

Dl personali finito suppositali

Pro casu rectum:non finito dabo quartum

Non prius explicitũ nec quem dicas manifestum.

¶Omne verbū personale finiti modi vult habere rectū ꝓ suo supposito: expressum vel subintellectū vel aliquid eius loco positū. Infinitiui aūt modi actm̄ efflagitant. tūc precipue qn̄ nō refertur ad personā verbi finiti modi p̄cedentis. Dico personale quia impersonale proprie captū nullū casum ante se efflagitat q̄uis nōnulla q̄ voce impsonalia sunt: actm̄ quedā abltm̄ suppositalē habeant: vt dicetur in sequenti annotatione. Dico deinde finiti modi nā infinito dabo quartū. Dico ad hoc rectū. i. tā ntm̄ q̄ vctm̄ qr verbis secūde persone legitime preponitur vctūs vt apud Maronē. Tityre coge pecus. Adieci expressum vel subintellectū. Quia in verbis prime et se
cunde persone ex quo certū est suppositū nō exprimetur nisi ad emphasim denotan
tionē deus
alia trans=
adde toni=
t. Achis lu
verba ad lo
eo q̄ intell
i dicūt Ro=
dētibus cō
nepte autē
plexa q̄ in=
tur qn̄ sup=
de verbi in
tū est in re=
ntis: quia
anda sunt.
e verbo fini
: aūt verbo
identur po
ite se habēt
e. i. oēs inui
. hinc semp
suas: ꝛ que=
o nō inepte
dāculū. ꝛc̄.
cepi fere lo
ioties idem
ando diuer=
emini. Non
i est suppo=
ntē diuersa
ducere vitā.
mper ab eo
finito quidē
modi recte
positalē mo
plū vtriusq̄
te ante in ra
ter sciat q̄ tu
da.

Quartum vel sextum: quartum [illegible] oportet
Penitet ꝗ tedet piget atq̄ pudet miseretq̄
Sextum vel ternum multis in tur lego iunctum.

quo ad regimen. .i.diuisiones.

V T verbum noīcas in quinqꝫ id diuide sectas
.i.impersonale
Aut personale aut impersonale sit: hocqꝫ
Actiue vocis vel passiue reputetur
.s.personale.i.substantiuum.
Illud nunc substans: nunc adiectiuum habeatur
Nuncqꝫ vocans: aliud vc notans: demūqꝫ vocetur
.i.per significationem.
Per res/actiuum/modo passiuum/modo neutrū.

De v̄bis.
v̄bū quid.

VErbū est pars orationis cū tpe ⁊ ꝑsona siue casu aut agere aliq̄d: aut pati: aut neutrū significās. In hac diffinitione innuitur duplex diuisio verboꝝ.s.prima et vltima sequentiū vt enim ad cōstructionē verboꝝ declarandā facilis sit via: premittā quinqꝫ diuisiones. Quarū hec sit prima. Verboꝝ aliud ꝑsonale aliud impersonale. Personale est qḋ certā ꝑsonā respicit: ⁊ ꝑ varias ꝑsonas inflectit. Impꝑsonale aūt qḋ a certa ꝑsona ad ḡnalitatē trāsfert: et ꝑ solas voces tertiaꝝ ꝑsonaꝝ inflectit. Scḋa v̄boꝝ impꝑsonaliū aliud actiue vocis qḋ declinat ⁊ voces tertijs ꝑsonis verbi actiui similes. Aliud passiue vocis: qḋ declinat ꝑ voces tertijs personis v̄bi passiui similes. Actiue vocis sunt numero certo: ⁊ ita de ipsis peculiariter docebimus. Passiue aūt vocis a quolibet v̄bo deduci p̄nt sed ab absolutis ⁊ neutralibus sunt in precipio vsu. Tertia. Verboꝝ aliud substātiuū: vt sum fio ⁊ forte existo. Aliud adiectiuū vt reliqua oīa. Substātiuū v̄bū vt inquiūt est qḋ ad substātiā rerū ꝑtinet: sū ad formā per quā res est: fio ad materiā q̄ ḋr in potētia ⁊ in fieri: ⁊ existo ad totū cōpositū qḋ existit.i.ex his duobꝰ hoc est materia ⁊ forma ꝯstat. Substat aūt verbū sum ceteris in resoluendo vt dicūt logici. Resoluunt eni cetera v̄ba in v̄bū sum ⁊ suū participiū: sed istud ad ꝯuersiones enūciationū aut reductionē syllogismoꝝ nō ad loquendi rationē spectat ideo logicis nō grāmaticis vsui est. Substat etiā ceteris v̄bis in cōiugando. vt passiuis coībus ⁊ deponentibus in p̄terito ⁊ eius tꝑibus. Actiuis ⁊ neutralibus in futuris infinitiui: vt notū est. Quarta. Verboꝝ aliud vctm̄ vt hec vocor/dicor/noīor/nūcupor/⁊ appellor. Aliud alterius sig̃tionis vt reliqua fere oīa: dico: fere: quia sunt q̄ vim substātiuoꝝ ⁊ vocatiuoꝝ h̄nt: vt suo loco dicemus. Quinta diuisio est. Verboꝝ aliud actiuū: aliud passiuū: aliud neutrū. Verbū actiuū est qḋ significat agere passiuū qḋ significat pati. Et nota ꝙ nūqꝫ datur significatio actiua quin naturaliter detur etiā passiua: q̄buis vsus alterū significationū reiecerit in verbisq̄ ob id deponentia vocamus. Neutrū igit est quod neqꝫ agere neqꝫ pati significat: sed quandā immanentē significationē habet. vñ quidā duas alias diuisiones verborū supaddūt. Quarū prima est. Verboꝝ aliud transitiuū aliud immanēs. Transitiuū cuius actus trāsit a ꝑsona in ꝑsonā aut rem. Immanēs cuius actus nō transfundit: vt sto/curro/frigeo. Scḋa est. Verboꝝ trāsitiuoꝝ aliud est debilis trāsitionis: vt qḋ datiuū tantū regit. Aliud vehementis transitionis qḋ etiā actm̄ regit. Aliud vehementissime: qḋ duos actōs. Que in processu patebūt. Seruabimus aūt hūc ordinē ꝓcedendi: vt primo de v̄bis ꝑsonalibus regētibus ante se casum dicamus. Deinde de ꝑsonalibus regētibus post se casum: ⁊ vltimo loco de impꝑsonalibus. A parte aūt anteriori tres casus possunt regi: noīatiuus actūs ⁊ vctūs: ⁊ impꝑsonalibus etiā datiuus ⁊ ablatiuus. A parte posteriori oēs preter vocatiuū qui sequi nescit: eo ꝙ excitandi ⁊ vocādi ratio semꝑ primo loco ponenda est. Repertus tm̄ est post ꝑticipia cōstructus vt dicet. Seruabimus autē ordinē casuū hic sicut de nominibus.

De regentibus casum a parte anteriori. Ti.xxxvi.

DA personali finito suppositali
Pro casu rectum: non finito dabo quartum
Non prius explicitū nec quem dicas manifestum.

¶ Omne verbū personale finiti modi vult habere rectū ꝓ suo supposito: expressum
vel subintellectū vel aliquid eius loco positū. Infinitiui aūt modi actm̄ efflagitant.
tūc precipue qn̄ nō refertur ad personā verbi finiti modi p̄cedentis. Dico personale
quia impersonale proprie captū nullū casum ante se efflagitat ꝙuis nōnulla q̄ voce
impsonalia sunt: actm̄ quedā abltm̄ suppositalē habeant: vt dicetur in sequenti an=
notatione. Dico deinde finiti modi nā infinito dabo quartū. Dico ad hoc rectū .i. tā
ntm̄ ꝙ vctm̄ qꝛ verbis secūde persone legitime preponitur vctūs vt apud Maronē.
Tityre coge pecus. Adieci expressum vel subintellectū. Quia in verbis prime et se=
cunde persone ex quo certū est suppositū nō exprimetur nisi ad emphasim denotan
dam aut discretionē. Similiter verba recepte actionis hoc est quorū actionē deus
sibi vel nature recipit nec hoibus dedit sine supposito proferuntur nisi ad alia trans=
ferantur. Sunt autē hec fulminat atqꝫ tonat/ningit/pluit: atqꝫ coruscat adde toni=
truat autūnat vernatqꝫ hyematqꝫ estinat rorat ⁊ grandinat atqꝫ pruinat. Achis lu
cescit noctescit subde diescit ⁊ aduesperascit ⁊ si qua sunt similia. Tertio verba ad lo
quelā spectantia. Dum certū nō desideratur suppositū per se ponuntur. eo ꝙ intelli
gitur homo vel hoies. vt sirenes vt aiunt surda ante transeas. Urbē quā dicūt Ro=
mam. ⁊c̄. Item dum duobus suppositis idē verbū in diuersis tamen accidētibus cō
gruit satis est semel posuisse: vt hebrei sunt et ego subaudi sum hebreus inepte autē
expresseris. Dico nouissime. vel aliquid eius loco positū: qꝛ multa tam cōplexa ꝙ in=
complexa que per se noiatiui nō sunt: aut noiatiui fiūt: aut ꝓ ipsis ponuntur qn̄ sup=
positū reddunt. Ut seruire deo regnare est. Scire tuū nihil est. Exemplū de verbi in
finitiui modi vt cū additur in illo persiano nisi scire hoc sciat alter. Additū est in re=
gula tunc precipue qn̄ non refertur ad personā verbi finiti modi precedentis: quia
tūc sepe frustra fieret repetitio: vnde circa hāc annotationē tria consideranda sunt.
¶ Primū ꝙ nunqꝫ verbū infinitiui modi ponetur in nostra locutione sine verbo fini
to precedente tacite vel expresso vel nisi ponetur pro verbo finito. Sepe aūt verbo
infinitiui modi precipue apud historiographos dū rem gestā narrant. videntur po
ni pro preteritis impfectis indicatiui modi ⁊ tunc nominatiuū casum ante se habēt
vt apud comicū. Oēs inuidere mihi ⁊ mordere clanculū: ego floccipēdere. i. oēs inui
debant: ⁊ mordebant clanculū ego floccipendebā. Et apud Uirg. ij. enei. hinc semꝑ
vlysses. Criminibus terrere nouis: hinc spargere voces in vulgū ambiguas: ⁊ que=
rere cōscius arma ⁊ multa alia passim inuenies. Sed nōnulli meo iudicio nō inepte
volūt subaudiri verbū cepi vt sit. Oēs ceperūt mihi inuidere ⁊ mordere clāculū. ⁊c̄.
Et reuera si bene aspexerimus locos authorum inuenerimus illi verbo cepi fere lo
cum esse ante tales infinitiuos. ¶ Secundum hic considerandū est ꝙ quoties idem
suppositum est verbi finiti ⁊ infiniti: non necessario bis ponetur sicut quando diuer=
sum est. verbi gratia apud persium. Nec in bicipiti somniasse pernaso memini. Non
additur me: quia versus non pateretur. Neqꝫ vero necesse est quia vnum est suppo=
situm verbi memini et verbi somniasse ꝙuis in diuerso casu. Quando autē diuersa
sunt supposita: ambo volūt exprimi vt. ij. enei. Me si celicole voluissent ducere vitā.
has mihi seruassent sedes. Tertiū est actm̄ ante infinitiuū positū nō semper ab eo
regi in ratione suppositi: sed sepe a verbo finito precedēte: interdū ab infinito quidē
sed a parte posteriori. Quā rem sic discernes. Quoties verbū infinitiui modi recte
mutatur in verbū finitū: ⁊ accusatiuus verbi infiniti in nominatiuū suppositalē mo
di finiti: tunc regitur a parte ante in ratione suppositi. Aliter nō. Exemplū vtriusqꝫ
Nisi te scire hoc sciat alter. ibi accusatiuus te regitur a verbo scire a parte ante in ra
tione suppositi ⁊ hoc ab eodem a parte post. Nam resoluitur sic. Nisi alter sciat ꝙ tu
scis hoc ⁊ hec res est iuuenibus propter diuersam sententiā bene notanda.

¶ Annotatio de verbis impersonalibus. Ti. xxxvij.

Impersonali quod nescit suppositali
Legitime iungi persone: aiunt sociari
Quartum vel sextum: quartum delectat oportet
Penitet ⁊ tedet piget atqꝫ pudet misceretqꝫ
Sextum vel ternum multis in tur lego iunctum.

¶ Quedā declinata dūtaxatper tertias personas actiue vocis et ob hoc impsonalia dicta regūt accusatiuū suppositalē. Sed manifeste patet in illis verbis q etiam psonaliter declinātur: nō semp actm̄ habere rōnē suppositi. Nā cū dico: me iuuat audire. Nō resoluam ego iuuo: sed sic potius: audire iuuat me. Uerū cū dr/penitet me pcti: qdā resoluerāt: ego peniteo de pctō. Et licet rarū sit: tn̄ nōnūq̄ ipersonalia inuenitur ante se abltm̄ in ratione suppositali regūt mediāte prepōe vel dtm̄ sine prepōe. vt amatur a me vel mihi. Additur aūt nōnullis dtūs a parte post rectus: vt a me seruitur tibi Martialis. Nō bene crede mihi seruo seruitur iniquo vel amico.

¶ Regentia ntm̄ post se. Ti.xxxviij.

Cumq; vocatiuū substantiuumq; ⁊ eorum.
Uim retinent similes soleant cōnectere casus
i.ntm̄.
Si sit res eadem solum tamen anteriorem:
Rectum his subdo sequi quia vis nequit ipsa vocandi.

¶ Quia verba vocatiua substantiua et eorū vim habentia rerū vnitatem pre se ferūt eosdē casus copulare solēt: vn̄ quotiēs hn̄t ante se rectū. i. ntm̄ vel vctm̄ habebūt post ntm̄ et rarissime vctm̄. Exempla sunt manifesta q̄tū ad primā partē. videntur aūt varie exceptiones qui si propius inspiciantur nihil cōtra regulā faciunt. Primo quia cū dico. Liber iste est petri: licet diuersi sunt casus tn̄ non fit iniuria regule que vult ꝙ quoties anterior ⁊ posterior ad idem spectent sint consimiles: sed hic est res possessa ⁊ possessor. Nec me fallit a nōnullis dici esset ibi cōsimiles casus tacite copulari qa subauditur liber vt iste liber est petri liber. ¶ Secūdo cū dico: petre volēs esse bonus grammaticus da operā bonis litteris p̄cedit ntūs et sequitur vctūs et non est inepta locutio. Nā vt dicit valla libro tertio. Quotiēs verbū substantiuum vel eius pticipiū ens exprimitur vel rite subaudiri videtur a vctō ad ntm̄ fit trāsitus veluti si dicā. Defende me tu vir optimus bene subauditur pticipium ens vel existens et ita nō inepte dictū est. Sed quādo nō ponitur illud pronomen expresse vel aliud significatiuū illius subauditionis inepta esset per ntm̄ locutio cuiusmodi est. Defēde me vir optimus nam dicēdū est vir optime. Cōtra recte dicitur. Quo tēdis enea extremus oim ⁊c̄. Quia ibi manifeste subauditur ens vel existens vel quies. vt O enea quo ruis ens extremus oim. vel o enea qui es extremus oim quo ruis. Et hoc pacto patet manifeste cōsimiles casus copulari: quia tacite precedit ntūs. Ceterū vt dixi interdū etiā participijs vcti casus venientibus a verbis vim verbi substantiui aut vcti habentibus adiungitur vocatiuus nedum nominatiuus. vnde propertius. Lectule delitijs facte beate meis. Et Uirg. Salue vera iouis proles dec⁹ addite diuis Et ita Seruius explanans illud eiusdē. iij. enei. Coniugatio anchisa veneris dignate superbo. Dignate inquit. i. digne habite. non dignus habite. Jn illo aūt vergiliano primo enei. Nate mee vires mea magna potentia solus: Nate patria sūmi q̄ tela typhoea temnis Ordo est. Nate qui solus temnis ⁊c̄. Quocirca in his videntur sēp cōsimiles casus esse aut taciti aut expressi. Tertio cum obijcitur quibusdam locutio vbi genitiuus precedit et accusatiuus sequitur cuiusmodi esset si dicatur īterest hominis volentis esse probum ⁊c̄. dicunt non haberi apud doctos: sed dicendum esse volentis esse probi. Similiter vbi datiuum sequitur accusatiuus. vt dedit eis potestatē filios dei fieri. Nunquid paruum est vobis molestos esse hominibus. Respōdebūt infinitiuum non habere rationem copule sed cum obliquo accusatiui casus implere locum suppositi vt fit Nunquid vos esse molestos hominibus parū est vobis Nam vt inquiunt vbi copulatiue ponitur consimiles sequētur et precedēt casus vt apud horatium de arte poetica. Mediocribus esse poetis non dij non homines nō concessere colūne. Ubi non dixit poetas. Et in primo sermone. Licet esse beatis non dixit beatos. Sed ne quis vacillet ad varietatem huius verbi est ⁊ precipue huius infinitiui esse: legat annotatiunculas quas statim subiungam. Nunc quantū ad cōstructionem nominatiui sciendum est ꝙ nominatiuum ante se regit omne verbum personale finiti modi. Post se verba substantiua ⁊ vocatiua et eorum vim habentia. Pro quibus scies accusatiuum verbi nō semper transire in primū accusatiuum sed interdum in adiunctum: quia verbi gratia cum dico appello te petrum appella

tio respicit proprium nomen. Et cum dico facio te doctum: facio transit in adiecti=uum doctum: et non in te/non enim te facio: qui iam factus es. Quotiens autē ver=ba actiue vocis sic duos accusatiuos regunt nunc eorum passiua duos nominatiuos regunt vt tu factus es doctus a me. Datur et alia ratio cognoscendi verba vim ver bi substantiui aut vocatiui habentia. Quotiens inquiunt verbo preponimus dum et ntō sum vim substantiui obtinet. Et quotiens ntō preponimus vocor aut eius cō decimū vcti. Exemplū primi: vt sedeo incuruus: dum sedeo sum incuruus. hec igiẗ habent vim substantiui verbi. Efficior doctus: habeor philosophus / credor iustus. existimor innocēs: censeor diues/feror sublimis/scribor heres: reputor dignus/ iudi cor malus/arguor insanus: euado doctior venio laudandus. Item iaceo. sedeo. qui=esco et similia. Exēplū secundi: vt baptisor petrus id est dum baptisor vocor petrus liber inscribiẗ eneis vergiliana id est dum inscribitur dicitur eneis vergiliana. Ne=gāt aūt reperiri apud doctos intitulor quo inepti vtuntur pro verbo iscribor. Pau=ca igiẗ sunt q̄ vcti verbi habent. quiqꝫ aūt vt dictū est vctā.

¶ Annotatio de verbo esse. Ti. xxxix.

Esse igitur similes gaudet connectere casus
Et dans suppositum subiūgi vult sibi quartum

¶ Esse infinitiui modi potest quoscunqꝫ casus etiam ab aliis rectos cōsimiles copu lare licet vocatiuum post se vitet: vitandeqꝫ sint inusitate locutiones. Exemplū de ntis: volens esse amicus dei sit inimicus mundi. Et de vim habentibus. Qui vult vi uere securus et tutus/viuat pauper. Exemplum de genitiuis: volentis esse iusti re=fert ꝛc. Exemplū de datiuis: medico volenti esse perito prosit astra nosse. vbi quidā volunt etiam accusatiuum posse subdi: vt sic medico volenti esse peritum ꝛc. quo pa cto dicitur in sanctis litteris: dedit eis potestatē filios dei fieri. Et nunquid parum est vobis molestos esse hominibus: sed apud latine loquentes rarissime aut nulle re periuntur id genus locutiones. ꝗuis in priori illud totum filios dei fieri supplcat vi cem accusatiui: vt sic dedit eis potestatē ad quid fieri filios dei. sed neqꝫ satis latine cū substantiuo eiusmodi iungitur infinitiuus vt suo loco dicā. In secūdo aūt exēplo videtur ordo eiusmodi esse. Nunquid vos molestos esse hoibus est vobis parum ? Latine autem loquentes vtrimqꝫ dtm̄ ponūt. hora. de arte poetica. Mediocribus esse poetis ꝛc. Exemplū de actis vt volentem esse medicum oportet herbas nosse. velente esse prudentem habet tñ non parum venustatis modus loquendi authorū qui ad imitationem grecorū: locutionem de accusatiuis ad ntōs transferūt: vt apd Ouidiū. Me tñ excepto qui precor esse tuus. Ubi dixisset forsitan alius: sed non tam venuste: vt inquit Ualla: quem precor esse tuum. Uctm̄ vt dixi raro postpositū inue nies vnde dicas petre scis bonus: non aūt scis bone. Petre volens esse bonus stude virtuti: nescio an liceat dici volens esse bone. Inusitata eni esset locutio ꝛ ob id fugi=enda. Similiter abltōs raro vtriqꝫ inuenias. vt sit doceor a volente esse amico meo Dicerem potius vocor ab eo qui vult esse amicus meus. Repellenda eni est eorum imperitia qui se desertos putāt vbi raram et duram cōstructionē fecerint. Interdū autem ante duos casus habet et tunc eosdē post se habere potest: vt nomē mihi est henrico vel henricus. Sed frequētior locutio est per datiuos vt apud Uirgiliū Cui nunc cognomē iulio. ꝛ apud Liuium: cui faustulo nomen fuisse ferunt. Uolunt autē posse dici habeo cognomē iulus: iuli iulum: sed auctoritati concedendum est. Secū dum hic annotandum est: ꝙ est quādo reddit suppositum verbo personali et ma=net verbum trahit secum accusatiuum: vt esse pauperem et iustū prestat ꝙ̄ esse diui tem et iniquum. Dico signanter et manet verbum: quia si transeat in nomen postu labit substantiuum genitiui casus aut adiectiuū eiusdem casus. Exemplum primi: vt esse hominis abesse dei dependet. Secundi vt esse humanū depēdet abesse diui=no. quales locutiones philosophi nr̄i habent. Simile est de aliis ifinitiuis: vt scire ve ritatem iucundum est. Et scire tuum nihil est. Scire hominis parum est. Aduertas ergo nomina ne fiant an verba maneant.

¶ Regentia genitiuum Ti. xl.

Est possessiuum sibi postponit genitiuum
Quem regit est refert interqꝫ est commoditatem

Officium de notans: sed sepe aduerbia preter
Hos tanti quanti magni parui genitiuo
Et preter sextos cum nomine re sociandos
.i. ablatiuum cuia.
Possessiuorum pronominum: ⁊ illa rogantem

❡Adnotatio de genitiuoꝝ significatione.

Namqꝫ hec quinqꝫ mei nostri vestriqꝫ tuiqꝫ
Atqꝫ sui consueta pati tantummodo nulli
Qui cum actiue stent possessiueqꝫ locabis
Sed possessiuum conforme petens sibi fixum
Aut nostrum vestrum genitiuos rite retentes.

❡Verbũ sum es est possessiue: captũ regit possessorē in genitiuo vt dñi est terra ⁊ ple
nitudo eius. Quando vero. vt dicitur in sequētibus habere significat regit habentē
in datiuo: vt est mihi sanitas .i. habeo sanitatē. Item est interest ⁊ refert qđ ꝑtinent
ad cōmoditatē status aut officij alicuius regũt genitiuũ oīm substātiuoꝝ ⁊ substan
tiue positoꝝ: exceptis quinqꝫ genitiuis. mei/tui/sui/nostri/⁊ vestri tantũ passiue signi
ficantibus quoꝝ loco regũt ablatiuos singulares feminini generis pronominũ pos
sessiuoꝝ mea/tua/sua/nostra/⁊ vestra: ⁊ eoꝝ interrogatiuũ cuia: cuius causam sta
tim dabimus. Verũ ne quid in constructione textus nostri hesites puer. Ordo eius
est. Est .i. hoc verbũ sũ est possessiuũ .i. positũ possessiue post ponit sibi genitiuũ: quē .s.
genitiuũ aut eandē aut similē regit est refert ⁊ interest notans cōmoditatē aut offi
cium .i. pertinentiam status vel officij: sed est refert ⁊ interest .i. quodlibet illoꝝ regit
sepe aduerbia preter hos genitiuos tanti quanti magni parui: et preter sextos sup.
casus .i. ablatiuos pronominũ possessiuoꝝ sociandos .s. genere numero ⁊ casu cũ no
mine re: et sup. preter sextum .s. cuia rogantem .i. interrogantem: illa .s. dicta prono
mina possessiua aut cōmoditatē ⁊ officiũ namqꝫ pro quia nulli .i. non vlli: tu non loca
bis vlli .i. cum vllo: quicũ .i. cum quo stent actiue: aut possessiue. hec quinqꝫ pronomi
na primitiua. mei/tui/sui/nostri/et vestri consueta tantũmodo pati .i. passiue poni:
sed sup. locabis actiue ⁊ possessiue possessiuum sup. pronomen petens fixũ. conforme
sibi: vt meus liber: mea scriptura: meum caput. Aut tu locabis actiue et passiue no
strum ⁊ vestrum genitiuos receptos: aut retentos rite scꝫ in vsu dum mis ⁊ tis pro
scribebantur. Dicam ergo sua cuiusqꝫ interest patrimonium bene dispensare. Mea
vel meum est vos docere vestra vel vestrum est doctrine mee fidem adhibere. Non
aũt dices. Mei refert sed mea. Sed querendo indifferenter dicas. Cuius interest ⁊
cuia interest sicut cuius pecus aut cuium pecus. Nam cuius substantiue captũ a no
minatiuo quis actiue possessiue: et passiue significare potest: ideoqꝫ omibus iũgitur.
Et cuius cuia cuium adiectiuũ substantiuo cōformari vult vt cuia ancilla: cuiũ man
cipium. Sed hic sunt quedā annotanda. Primũ ꝙ secundũ laurentiũ de valla. Oīs
genitiuus aut tantũ actiue aut possessiue: quod fere pro eodem reputat aut tantũ
passiue aut vtroqꝫ modo significat. Tantũ actiue seu possessiue significabāt olim illi
genitiui mis ⁊ tis nostrũ ⁊ vestrũ: quoꝝ duo dũtaxat in vsu sunt nostrũ et vestrum.
Tantũ passiue significant. mei/tui/sui/nostri/⁊ vestri. Utroqꝫ modo oēs alij iuxta
exigentiam dictionis cui maritantur. Ex hac annotatione inferuntur quedā regule
grāmaticis necessarie. Prima est. Quoties dictio regens genitiuum actiue signifi
cat venuste regit hos genitiuos. mei/tui/sui/nostri/⁊ vestri et non eorum possessiua.
vt miserere mei deus. Desideriũ tui: amor tui: odiũ tui. Qñ quis te dederat/amat/
odit/curat. Tu vero hec pateris. Aut qñ tuipse intelligeris partiri. vt aliqđ tui per
dea virgo hoc est de corpore tuo aut de rebus: si venit a tuũ tui. Oia mea ꝑdidi sed
nihil mei: si rebus meis perditis saluus sum. Et ita in alijs. ❡Secunda regula.
❡Quotiens dictio regēs gtīm cōnotat pati aut possideri: ⁊ requirit agentē aut pos
sidentē habebit post se gtīm actiue aut possessiue significantē nō passiue aut adiectiue.

uum possessiuū aut actiuū eiusdē casus. Dicā ergo liber ꝟgilij vel ꝟgilianus. Liber meus non mei. Multos vestrū .i. ex vobis. nō multos vestri: neqꝫ multos vestroꝝ nisi intelligas necessarioꝝ aut seruoꝝ: ⁊ a vobis possessoꝝ. Nā id plerūqꝫ obseruamus vt dū i masculino pl'i dicimꝰ: meos/tuos/suos/nr̄os: ⁊ vr̄os: intelligamꝰ amicos necessarios: famulos ⁊ semꝑ hoies. Qn̄ vero in neutro plurali dicimꝰ mea/tua/sua/nr̄a/ et vr̄a: intelligimus possessa a me/te/se/nobis: et vobis. Sed vt sciat quare vtamur possessiuis ꝓnominibus notet tertia regula. ¶ Quia autē mis/tis/sis: in vsu nō sunt quoties agētē aut possidentē sig̃re volumꝰ vtimur possessiuis. Un̄ amor meꝰ est quo amo. Desideriū meū quo desidero/cura mea qua curo/causa mea quā habeo/liber meꝰ quē possideo. Aliquid meū quod teneo. Et hoc summopere notandū est: qꝛ licet vtrūqꝫ latine dicat: desideriū tuū ⁊ desideriū tui: aliq̃d tuū et aliq̃d tui: a ꝑmitiuo tu: tamē est magna differētia in significatione. Nā in priori locutione aliq̃d desideras ⁊ possides. In posteriori desideraris ⁊ partiri significaris. Similiqꝫ differētia in alijs seruāda est. ¶ Quarta regula que sequit hec est. Quoties dictioni rē possessam aut patientē sig̃nti damꝰ plures dictiones: alterā adiectiualē ⁊ alterā substantiualē possent poni in diuersis casibus etiā mediāte cōiunctione: vt iste liber est meꝰ ⁊ Joannis. Itē tuū solius caput detestabile est: mea solius diligētia hoc efficit: tuā ipsiꝰ animā gladiꝰ trāsibit. Sustulit puerū de latere meo dormiētis. Et hinc est ꝙ his ꝟbis Interest ⁊ refert ⁊ etiā est damꝰ hec possessiua mea/tua/sua/nr̄a/⁊ vr̄a: qꝛ includitur substantiuū feminini gn̄is: videlicet re cū quo (vt argutiꝰ docet Valla ꝙ̄ Sipontinꝰ a quo reprehendit) poni nō pn̄t gti: mei/tui/sui/nostri/et vr̄i: qui passiue tm̄ sig̃nt: sicut iā satis dictū est. Verūtamē qꝛ (vt oppinor) illud substantiuū res nō exprimitur in verbo est et in in alijs. Nam refert est quasi res fert: ⁊ interest in re est: vt quidam interpretantur. Ideo frequētius inuenies meum est ꝙ̄ mea est. nostrū ꝙ̄ nostra. ⁊c̄.

¶ Secundū adnotandū est predictis verbis vt plurimū aduerbia sociari: exceptis quibusdā possessiuis genitiuis: tanti/quanti/magni/et parui: vt plurimū refert/multum interest/magni refert/parui interest. ¶ Tertiū est hec verba variā habere cōstructionē. Nā est aliqn̄ sig̃t habere cū datiuo: vt est mihi pecunia. Aliqn̄ possessionē notat cū gtō: vt liber est petri. Aliqn̄ sig̃t pertinere ad statū vel officiū. Unde Juuenalis. Nimirū summi ducis est occidere galbam. Et sic hic capitur. Aliqn̄ sig̃t licere: seu estimari cū gtō tanti/quanti/pluris/⁊ minoris: vt tanti quisqꝫ est quanti seipsum facit. Aliqn̄ differentē esse etiā cū genitiuis predictis: vt quanti est sapere. Aliqn̄ absolute ponitur ꝓ cōtingit: vel subaudiēdo hoc ꝯplexū dare locū: vel hoc verbū reperire: vel aliquid sile: vt apud Donatū. Est qn̄ tertia coniugatio. ⁊c̄. Et forte alijs modis accipitur. Similiter interest varias constructiones habet: qꝛ dū sig̃t presentem esse personaliter capitur ⁊ datiuū regit: vt interfui concionibus tuis. Qn̄ vero significat differentē est regit actm̄ mediante prepositione inter: vel ablatiuum mediante prepositione a vl' ab. Vel interdum dtm̄ sine prepositione regit: vt multū interest inter te ⁊ me. Multum intersum ab illo. Stulto intelligēs quid interest. Qn̄ sig̃t distantiam esse supposito contentum esse potest: vt tria millia intersunt hinc ad casam marij. Et decem pedes intersunt ab ostio ad altare. Demum quando significat in re et in vtilitate esse vult ante se nominatiuū agentē vel infinitiuum ⁊ post se genitiuū patientem: vt nummi intersunt pauperum. Addimus interdum alium genitiuum: vt hec res vtriusqꝫ nostrum magni interest. Notum est quomodo interesse in foro iudiciali accipitur pro damno quod coactus liti interesse contraxit. ¶ Refert quoqꝫ dum a prepositione inseperabili componitur varie accipitur: sed nihil ad presentem locum. Quando vero componitur cum nomine in re et habet primam longam significatqꝫ aut differentē esse aut vtilem et ad statum pertinentem: tunc aut predictam habet constructionem aut nominatiuū ante se dumtaxat regit. Ut quid refert ignoscat mutuis annon. Parum refert quantus fueris dummodo bonus sis. Aut infinitiuum cū eius interdum constructione: vt neqꝫ enim numero comprehendere refert. Et vt dictum est magni refert/plurimum refert. ⁊c̄.

¶ Regentia genitiuum rursus. Ti. xli.

Ergo regunt patrium tacite includentia fixum.
Ut satago: iungi dominor solet et misereri

¶ Annotatio regentium genitiuum vel datiuum Ti. xlij.

Est quid habere notans: misereri parcere signans
Et magis acceptum dominari vult sibi ternum.

¶ Pauca igitur substantiuū includētia gtm̄ regūt vt q̄ iam diximus. Itē satago vt hic rerū suarū satagit: quasi satis agit. In mentē venit Apud virgiliū legitur letor cū genitiuo. Nec veterū memini letor ve maloꝝ et apud Horatiū regno sicut apud nostros dominor. Sed in frequentiore latinoꝝ vsu dominor datiuo iūgitur: et misereor genitiuo: nisi forte sicut ab ecclesia accipiatur ꝓ parco vel misericordiā facio cū datiuo: vt miserere nobis. Est vt prius dictū est tunc potissimū dtm̄ regere videt qn̄ notat habere hoc est qn̄ recte mutare potes datiuū in ntm̄: et verbū est in verbū habeo ⁊ suppositū sibi est in actm̄ verbi habeo quomodo fere in principio orationis ponitur vt Est mihi nāqꝫ domi pater est iniusta nouerca. Est mihi disparibus septē cōpacta cicutis fistula. Sūt mihi bis septē prestāti corpore nymphe. Sūt nobis mitia poma. Sunt nobis fortia bello pectora ⁊ cōsilia apud Uirgi. aliosqꝫ inuenies.

¶ Regentia genitiuum vel actm̄. Ti. xliij.

Quarto vel patrio memini reminiscor adapto
Obliuiscor ⁊ admoneo recolo atqꝫ recordor.

¶ Uerba ad recordationē et ad obliuionē pertinentia regunt gtm̄ vel actm̄: vt memini huius rei ⁊ hanc rem: etiā de hac re ⁊ tūc significat mentionē facio. Admoneo te huius rei: hoc est quasi memorē facio. Itē admoneo te hāc rē ⁊ de hac re. Recolo huius temporis apud diuū gregoriū legitur. Obliuiscor te vel tui. Recordor seu reminiscor te vel tui: ⁊ si qua sunt alia. Dictū autem est hoc complexum in mentē venit genitiuo iūgi vt in mentē venit mihi negocij tui ꝓ eo quod est negociū tuū mihi in mentem venit. Memor ⁊ immemor tantūmodo genitiuum regunt.

¶ Regentia genitiuum ⁊ accusatiuum. Ti. xliiij.

Penitet ⁊ tedet miseretqꝫ pudetqꝫ pigetqꝫ
Personam quarto: rem cuius dant genitiuo.

Nota quinque impersonalia actiue voc.

¶ Hec quinqꝫ que dicuntur impsonalia actiue vocis penitet/tedet/miseret/pudet ⁊ piget regūt accusatiuū cū genitiuo. Uirg. Ne te peniteat pecoris diuine poeta. Job. Tedet animā meā vite mee. Possunt aūt loco gtōrū verba infinitiui modi ponere. Uirg. Nec te peniteat calamo triuisse labellū. Tedet me viuere. De his autē inquit Ualla ꝙ ante se magis impersonale q̄ꝫ personale verbū efflagitāt vt melius dixero cepit illū penitere facti q̄ꝫ ille cepit penitere. Terentius personale facit pudet dicēs Nonne hec te pudent. A miseret fit miserescit quod eosdem casus regit vt te inopis miserescat mei. Legitur etiā miseresco a misereor vt his lachrymis vitam damus ⁊ miserescimus. Est preterea verbū deponentale actiue vocis quod accusatiuū tantum regit vt misereor aris. vt primo enei. O sola infandos troia miserata labores.

¶ Regentia genitiuum vel abltm̄ et actm̄. Ti. xlv.

Accusans dampans crimen penam ve secundo
Aut sexto iunges: soli sexto altero vtroqꝫ
Ambobus neutro: damnato subijce quarto
Sic sextum aut genitū quartūqꝫ dat a pleo natum.

¶ Uerba accusandi ⁊ contēnandi crimen ⁊ penā in genitiuo vel in abltō regūt ⁊ pacientē in accusatiuo: vt accuso te furti vel furto: dāno te summe decē libraꝝ. Liuius li. lxij. Sed nequaqꝫ tantū relictū est quante summe dānatus fuerat. Sic etiā postulo te criminis. Ago tecū iniuriarū: sed subaudiri videtur actione sicuti cum dicitur. Teneris ne furti an sacrilegij subintelligi volunt vitio aut crimine aut quid simile. Quocirca hec adiectiua tanqꝫ tacitū substātiuū ablatiui respicientia. Alter neuter vterqꝫ ⁊ ambo in ablatiuo poni volūt: vt si queratur. Teneris me furti an sacrilegij. Respondebitur. Neutro non neutrius aut neutri. Altero non alterius. Utroqꝫ non vtriusqꝫ. Ambobus nō amboꝝ vel de altero. de neutro. de vtroqꝫ vel de ambobus. Et

querẽs similiter dicet. Accusatus ne es furti an sacrilegij an vtroq̃ vel de vtroq̃ et non vtriusq̃. Causam iam dixisse videmur: licet Ualla non aliam q̃ auctoritatem esse putet huius etiam ordinis sunt cõposita a pleo: vt repleo vas vini vel vino ⁊c̃.

Regentia accm̃ et ablm̃ et quosdã gtõs. Ti. xlvi.

Uerba volũt sexto preciũ dare: sed sine fixo
Plus minus et tantum quantum cum prole secundo.

Uerba ad emptionẽ venditionẽ vel aliã q̃uis estimationẽ seu locationẽ pertinẽtia regũt p̃ciũ vel valorem rei in ablatiuo oim̃ dictionũ exceptis his quattuor pl⁹ minus tantũ et quãtũ cũ eor̃ cõpositis: que dũ sine substãtio sũt in gtõ poni volunt cũ substãtio aut sicut alia oĩa i abltõ vt emi equũ sex aureis. Cũ vero dico emi equũ sex aureor̃: regit̃ a noĩe equũ nõ a verbo emi. Et ideo signãter dixi. Uerba nõ noĩa: Uerba tñ hos gtõs tãti quãti pluris et minoris regũt cũ eor̃ cõpositis vt tãtidem q̃ticũq̃. Iuuenalis quãticũq̃ domus constat Addidi tñ dum sine substãtio sunt: q2 cũ substãtio in abltõ poni volunt p̃ter tãtidem qd̃ abltm̃ nõ habet neq̃ dtm̃ et ideo substãtiuũ nõ admittet Exemplũ vtriusq̃ pulchre distinguit̃ a comico. Quid agas nisi vt te redimas captũ q̃ queas minimo: et si nequeas paulo at quãti queas. Cũ substãtio aũt dicit Liuius. Hic miles magis placuit cũ p̃cio minore redimẽdi captiuos. Cũ ergo dicit̃. Ego tanti vendo quãti aliȷ̃. nõ interpretaberis: ego vẽdo tanti precũ sed tãto p̃cio ⁊c̃. Meminerimus aũt huius ordinis esse oĩa verba p̃ciũ locationis: operationis vẽditionis et estimationis connotantia. vt tanti doceo quanti tu pluris ego q̃ Cicero id est maiori mercede ⁊c̃.

Regentia accm̃ et plurimos gtõs. Ti. xlvij.

Sed facio. curo. pendo. estimo. consulo. duco
Et liceo interdum fortasse existimo plures
Admittunt patrios: magni: parui boni. et equi
Flocci: infiniti: nihili: nauci: minimiq̃.
maximi/plurimi/⁊ similibus.
Et magni multi gradibus iunctis superandi.

Sunt tamen verba que plures patrios. i. gtõs q̃ supradictos quattuor admittunt: vt parui facio: parui curo. Terentius. Tu quid de me fiat parui curas: nihili estimo: vilipendo. boni et equi consulo. pluris facio.

Regẽtia gtm̃ et abltm̃. Ti. xlviij.

Indigeo atq̃ egeo sexto dabis aut genitiuo
Et potior genito rerum: dat cetera sexto.

Indulgeo et egeo regũt gtm̃ ⁊ abltm̃: vt egeo tui vel tua. Indigeo auxiliȷ̃ vel auxilio. Potior aũt qd̃ freq̃ter abltm̃ tantum regit: construitur cum nõie res in gtõ: vt potior rerum: sed volunt subaudiri imperio. Nam vt dicemus potior ablatiuum regit: quod olim etiã actm̃ regebat.

Regentia datiuum regula generalis. Ti. xlix.

Accusatiuum verbum regit omne datiuum
A sum: fio. satum: tamen ⁊ sexto datur absum
Et faueo auxilior: cum prole iuuo dabo quartum
Blandior occurro: cum con coniuncta inimicor
Pario ⁊ incumbo tamen ad studium quoq̃ dico
Sed non ad remos parco: medeor famulorq̃
Presideo/noceo/paria ⁊ contraria subdo.

Omne verbū acquisitiue positū regit datiuū.

¶ Omne verbū positū acquisitiue hoc est sic vt ꝑ ipsum quiuis cōmoditatē aut damnū aut quiduis simile acquirere denotet regit acquirentē in datiuo: vt prosum tibi/ noceo nemini. Qz vero ꝑ omne verbū pōt alicui nasci ꝯmodū aut damnū: ideo solet dici datiuū a quocūqz verbo posse regi. Etiam a duos actōs regēte: vt docebo tibi filium tuū grāmaticā. Verū tñ operepreciū duxi ea colligere que dtō contēta sunt: deinque etiā aliū casū volūt. ¶ Primo igit̄ sum ⁊ oīa eius ꝯposita: preter absū quod virtute prepositionis frequētius ablt̄m non tñ semꝑ regit hmōi dicūtur: vt est tibi virtus: prodest tibi nobilitas. Sic obsum/desum/adsum/intersum/subsum/insum/presum cōstrues. ¶ Secundo fio ⁊ eius ꝯposita: vt tibi iniuria fit/illi benefit/mihi satisfit/illi nil defit. Virg. Lac mihi nō estate nouū nō frigore defit. ¶ Tertio oīa cōnotātia fauorē: vt faueo/suffragor/aspiro/arrideo/annuo/subscribo/cōsentio/in sniam eo Addo similia semꝑ ⁊ cōtraria: vt inuideo quod etiā act̄m regit: vt inuideo tibi honorē refragor/dissentio/renuo/renūcio/repugno/reluctor/resto/resisto/ obsto/obnitor/renitor/obnuo. ⁊c̄. ¶ Quarto signtia opē ferre seu auxiliari: vt opem fero/auxilior/opitulor/patrocinor/subuenio/succurro/adsum/prosum/morigeror/obsequor. Iuuo tñ cū compositis act̄m regit: vt adiuua me: sic ⁊ leuo. ege te hoc fasce leuabo. ¶ Quinto signtia blādiri: vt blādior/adulor/assentior/grator: ⁊ similia. ¶ Sexto signtia occurrere seu obuiare: vt obuio/occurro: ⁊ eius frequētatiuū occurso. Virg. Occursare capro cornu ferit ille caueto. Itē obuenio/interuenio/offero/obijcior: ⁊ similia: quorum actiua etiā act̄m regunt. ¶ Septimo oīa neutra ⁊ passiua cōposita cū hec particula con: vt congruo/cōuenio: ꝓ eo quod est vtilis sum/congredior/concurro/cōspiro/coniuro/contingo: quod etiā actiuo ꝯuenit: vt cōcino/cōsono/consocior/coniungor. Que omnia etiā ablt̄m regunt mediante prepositione cū: vt concurro tibi vel tecum/conuenio tibi vel tecū. Actiua autē etiā istoꝝ act̄m regūt: vt comparo Vergilium homero: vt patebit. ¶ Octauo significantia morem gerere: seu obedire: vt pareo/obedio/obtempero/acqescor/ausculto/audiens sū: obsequor: ⁊ ꝯtraria: vt resisto/rebello. ⁊c̄. ¶ Nono significantia alicui rei intendere seu operā dare: vt insulto/insudo/innitor/inhio/inhereo/studeo/indulgeo. Incumbo quod dum ad animū refertur etiam mediante prepositione ad vel in accusatiuo iungitur: aliter non vt dicit Valla. Nam nō dicam incumbo ad remos vel in remos: sed sicut Virg. Validis incūbite remis. Contra: vt Cicero. Pergite adolescētes: et in hec studia in quibus estis incūbite. Et alibi Quare incumbamus o noster tite ad illa preclara studia: et eo vnde discedere non oportuit aliquādo reuertamur. Neqz hoc in bonū tantum accipitur: sed etiā in malum. Unde idē Marco. Catoni incūbenti ad eiꝰ perniciē: sed illud incumbite remis: non est per translationē dictum: vt hoc. Nam vt remiges incumbunt remis vt cum nos operi faciundo incumbimus toto pectore significatur diligentia et conatus: ita cum accurratius quid mente agimus incūbere dicimur: quemadmodum supini dicuntur qui negligēter agunt. hec Valla. ¶ Decimo: parco/ignosco/veniā do/condono/remitto: ⁊ similia. ¶ Undecimo: medeo/medico autē ⁊ medicor actiua sunt ⁊ accusatiuum regunt. ¶ Duodecimo significantia famulari: vt famulor/ancillor/amminiculor/seruio/inseruio/deseruio/obsequor/morē gero/morigero. ⁊c̄. ¶ Decimotertio: possideo/presum/perficior/perferor/preponor: ⁊ similia: quorum actiua etiā accusatiuū regunt: vt antepono/prepono: ⁊ contraria postono. ¶ Decimoquarto: noceo/abluctor/insidior/inimicor/aduersor. Item reconcilior/obumbro: ⁊ multa similia: et cōtraria. Insuꝑ multa que quodammodo impersonalia sunt: vt placet/libet/vocat: que suo loco dicentur.

¶ Regentia duos datiuos. Ti. l.

Nec tantum cui fit terno damus immo etiam ad quid
Sic/do/sum/fio/pateo: ternos geminabo.
Efficior/nascor/venio et pauca sociabo.

¶ Multa verba pret̄ dt̄m acq̄rentē regūt etiā modū acq̄rendi: ⁊ qñqz ꝑtē circa quā fit acq̄si io in dtō: vt fio tibi voluptati. Sū multis vtilitati do tibi hāc rē vitio. Res ista tibi vitio dat̄. domꝰ mea patet tibi hospitio. Nuptie nō sūt tibi cordi. Venio tibi auxilio. Natus sum mundo ludibrio/effectus sum multis ornamento: et similia.

¶ Regentia datiuum et ablatiuum. Ti. li.

Qui volet actiuis acquirendi dare vires

Accusatiuo poterit sociare datiuum
Do/reddo/iubeo veto/nuntio/vendico/mitto:
Comparo: et oppono: promitto/subiugo/porto:
Dedico et inuideo/persuadeo/debeo/credo
Diuido/coniungo/d[illegible]uincio/commodo/gigno
Impetro et imploro paria et contraria iungo.

¶ Multa v̄ba actiua vltra actm̃ patientē qui in suppositū verbi passiui mutatur regunt dtm̃ acquirentē: Per quā viam solent radiuscule discernere inter actm̃ et dtm̃. Qn̄ eni dictio a verbo actiuo recta patiēdi formā habet: ⁊ in suppositū verbi passiui recte mutat̄ erit acti casus. Si vero formā acquirēdi nec sic mutatur: tunc erit datiui casus qui manet: licet verbum actiuū in passiuum mutetur: vt do tibi panē/panis datur tibi: ⁊ sic de aliis. Regunt autē per hanc regulā. Primo verba significantia dare: vt dono/impartior: que etiā ablatiuum cum actō regunt: ⁊ quidam venustius: vt dono te ciuitate/impartior te salute. Itē do/impēdo/partior/diuido/distribuo/prebeo/lego legas/exhibeo/cōcedo/mutuo/cōmodo/feneror/stipulor/aduco: et similia. ¶ Secundo signt̄ia reddere: vt reddo/restituo/resigno/retribuo//rependo/repono/refero: de cuius significatione proximo loco dicā. ¶ Tertio significantia iubere: vt iubeo quod dtō contentū esse potest: precipio/mando/impero/iungo/cōmitto/edico: et similia. ¶ Quarto ꝯtraria hoꝝ que signt̄ vetare: veto/ꝓhibeo/nego/denego. Interdico autē pro actō ablatiuū habet: vt interdico tibi aqua et igni: raro aquā et ignē. Itē interdictū est tibi aqua ⁊ igni: nō aquā ⁊ ignē: raro interdicta est tibi aq̄ ⁊ ignis. ¶ Quinto signt̄ia nūciare aut indicare: vt nuncio/annuncio/indico/insinuo/manifesto/reuelo/patefacio/aperio/monstro/ostendo/declaro/significo/dico/predico/exprimo/narro/enarro/recenseo/recito/repeto/refero/fari ⁊ loqui: q̄uis recti⁹ dixeris: loquor ad te/scribor ad te: q̄ loquor tibi et scribor tibi. ¶ Sexto significantia vendicare: vt vēdico/vsurpo/occupo/addico/acquiro/ascribo/adipiscor: que non idē sed simile notant. ¶ Septimo signt̄ia mittere: vt mitto/lego: et do: vt dedi puero meo ad te litteras: puero inq̄ vt perferat ad te vt legas. ¶ Octauo signt̄ia comparare: vt cōparo/cōpono/cōfero/assimilo/adequo: et similia: quoꝝ plurima precipue que ex con componunt̄ ablatiuū loco datiui regere ꝑht. Uirgilius. Sic paruis ꝯponere magna solebam. Comparari autē nequit minor cū maiori: vt Statius nō est cum Uergilio comparandus. Homo non est cum deo comparandus. Inepte autem econuerso dixeris: deus non est cum homine comparandus. Et Uergili⁹ non est Statio conferēdus. ¶ Nono significātia opponere: vt oppono/obiicio/oppugno offeror. ¶ Decimo significantia promittere: vt spondeo/despondeo/promitto rogatus/polliceor vltro recipio rem singularem pollicitans: pollicitor. ⁊c̄. ¶ Undecimo significantia subiugare: vt subiugo/subiicio/supprimo/summitto/supero/domo/vinco/expugno/deuinco/debello. ¶ Duodecimo significantia portare: vt fero/gero/porto: cū compositis. ¶ Decimotertio signt̄ia dedicare aut quid sile: vt dedico/voueo/deuoueo/dedo/destino/consecro/abdico/adiudico: et similis. ¶ Decimoquarto significantia inuidere. vt inuideo tibi honorē. Uergilius. Liber pāpineas inuidit collibus vuas. Sic ꝑsuadeo/debeo/credo/cōmitto/diuido/impero vel imperor/coniugo/ꝯsocio/appello/applico/adiungo/associo/conglutino/cōpono/vnio/deuinco/obligo/impignero/cōmodo/fenero/mutuo/gigno/pario/edo/educo/produco/effero/genero/acquiro/cōquiro/ꝯsequor/impetro/imploro: ⁊ multa silia preter actm̃ datiuum regunt.

¶ Regentia gtm̃ vel actm̃ pro diuersa ratione significandi.

Audio et ausculto/commendo/supplico et insto
Illudo/insulto/metuo/timeo/studeoq̄
Incesso/accedo/cedo/lateo/caueoq̄
Consulo/contingo/conduco/conuenioq̄:

Inuideo/refero/benedico cum maledico.
Prestolor/auxilior/iuuo quondam/pertineoqꝫ
Attineo/impono/dono/cum fratribus ista
Terno vel quarto dabo iudice significatu:

¶Quedã verba ꝓ diuersis fere modis signãdis:nũc cũ dtõ/nũc cũ actõ construantur vt audio vel ausculto tibi.i.obedio et pareo tibi dicenti.Sed frequẽtius eoꝝ participia.Audiẽs et auscultans:cũ dtõ inuenies.Unde lex.xij.tabularũ apud Quinti.filium minꝰ dico audientẽ liceat abdicare.Cicero in philippicis.Et audiẽs esset huic ordini.Et pro deiotaro.Aut q̃ dico audientes in tãta re nõ fuissent.Cũ verbo hmõi dtm̃ non repperit Ualla nisi apud poetas:vt apud Plautũ in captiui duo.Cum dico haud audiat facto nõ ledat licet Ualla.Audio te ⁊ ausculto te nota sunt.Cõmendo te regi.i.ꝯmitto ⁊ ꝯmendatũ facio/ꝯmẽdo te apud regẽ.i.laudo te.Supplico tibi.i.humilẽ me exhibeo:et q̃si sub te plicatũ q̃ aliq̃d abs te impetrẽ.Supplico te i.flecto et rogo.Insto operi.i.instãter insisto.Insto opus raro dr ꝓ eo qđ est aggredior et facio.Illudo et insulto tibi.i.insultationẽ ⁊ illusionẽ facio.Insulto te et illudo te:qđ rarius dr.illudendo ⁊ insultando derideo.Metuo tibi ⁊ Timeo tibi.i.pro te ne quid tibi noceat.Metuo te ⁊ timeo te:vt inimicũ ne mihi noceas.Itẽ metuo abs te tanq̃ ab eo vnde timeo mihi malũ prouẽturũ.De his Teren.heu metui a chriside.Eius vite timeo.Timeo patrẽ ⁊c̃.Studeo huic rei i.diligenter incũbo.Et quod apud doctos vix inuenies.Studeo hanc rem.i.addisco.Incessit mihi cupiditas.i.inheret vel suborta est.Incessit me pugnis.i.petit aggressus est.Accedo huic rei.i.addor ad hãc rem.Accedo hanc rẽ.i.aggredior.cedo tibi.i.cõcedo/locũ do.cuiꝰ preteritũ est cessi.Cedo te.i.ꝑcutio:vel scindo vel occido.⁊ hꝫ in preterito cecidi.Lateo tibi.i.occultus sum:vt tu mihi causa lates.Lateo te.i.scientiã tuã fugio:vt nec latuere doli fratrẽ iunonis et ire.frequẽtius autẽ cũ actõ inuenies.Caueo mihi.i.prospicio ⁊ nociuũ mihi fugio.Caueo te.id est fugio.Cauet hunc quẽ coccina lena.⁊c̃.Consulo tibi.i.consiliũ do vel potius prouideo:⁊ per consiliũ salutem affero.Nam ad res inanimatas(teste Ualla) sepe transfertur:vt consule honori tuo/consule fame/consule rebus.Consulo te.id est percunctor ⁊ consiliũ peto.inde consultus:vir boni consilii a quo consilium petitur.Contingo tibi.id est cum difficultate euenio.⁊ ponitur sepe impersonaliter.Contingo te.id est simul tango.Conduco tibi.i.vtilis sum:⁊ quasi iter monstro.Conduco te.i.simul duco.Conduco etiam a locante.Conuenio tibi.i.vtilis ⁊ conueniens sum.Conuenio te.i.aggredior colloquendi agẽdiq̃ gratia.Conuenio tecũ.i.non discrepo.Conuenit hoc inter nos.i.in hoc controuersiam non habemus.Refero tibi.i.reddo vel reporto:vel recito tibi aliquid.Refero ad te.i.consultationem tuam pono Cicero.Refer inquis ad senatũ.Item refero priamũ.i.represento personam priami Benedico quod verbũ cõpositũ Ualla putat in orationibus nõ haberi:ꝯstruit in sanctis litteris.Nunc cũ dtõ:vt benedicamꝰ dño.Nũc cũ actõ:vt benedicamꝰ patrẽ ⁊ filiũ.Benedico igitur tibi est bonũ seu benedico.Benedico te.i.beatum predico vel efficio.Contrariã sigtionẽ:sed cõsimilẽ cõstructionẽ habet maledico.Prestolor tibi.i.presto sum:vel ad tuã vtilitatẽ morã traho.Cice.Qui tibi ad forũ aureliũ prestolarẽtur.Prestolor te.i.expecto:vt in eunucho Terẽ.quẽ hic prestolare pmeno.Auxilior tibi.i.auxiliũ opemq̃ fero:auxilior te:quod raro dr adiuuo.Impono tibi.decipio vel deceptionẽ facio.Aut reuera imputo tibi cuius non es culpabilis:⁊ ita fraudẽ facio.Impono te.i.infero in aliquẽ locũ.Addenda sunt consimilia:vt que sequuntur.

¶Regentia datiuum in virtute propria vel accusatiuum aut ablatiuum virtute prepositionis. Ti.liiij.

Dantur composite terno quoq̃ prepositure
Que sua postposite deposcunt iura tenere
sup.illud.quo illud.i ad quod. .i.eum cum quo. .i.aliqs dr pugnare.
Nam quo quid fertur:vel quicum pugna tenetur
Greco more Maro coniungit sepe datiuo:

scȝ qui cum pugna tenetur. scȝ quo quid fertur.

Nunc dabit hunc sexto: quarto illud prepositura
Quin et passiuum sextum regit atqȝ datiuum.

¶Ordo est preposituree.i. prepōnes cōposite.s.cū verbis dantur quoqȝ.i.etiā hoc est preter ,ppriū casum: terno.i.dtō.que post posite.s.verbo p appositionē deposcūt tenere sua iura: vt ꝯgredior tibi et tecū. Nā Maro in Uirg. coniūgit sepe dtō more greco. id quo.i.ad quod: q̄d.i.aliquid fertur. vel sup. eū quicū.i.cum quo pugna tenetur sed sup. prepositura dabit tūc sexto hūc.i.quicū pugna tenet̄: et quarto illud quo q̄d fert̄. Quin.ꝛc̄. Snia est. ¶Multa v̄ba directionē ad aliquid importantia regunt id quo aliquid dirigitur seu tendit in dtō: vel mediāte prepōne in aut ad in actō. Unde apud Uirg. sepe dtm̄ localē quē quidā octauū casū vocāt inuenim⁹ cuiusmodi sunt hec. Uiridi cōpellere hybisco.i.ab hybiscū. It clamor celo.i.in celum. Obuertūt pelago proras.i.in pelagus. vel pelagus versus. Inferretqȝ deos latio.i.latiū. Sic ꝛ multa composita ex his prepositionibus ad ꝛ in: vt infero tibi.i.in te. In his autē seruanda est cōsuetudo: nā quedā solū actm̄ habere cōperiunt̄: vt accedo ,p aggredior: ꝛ aggredior similiter alloqui ꝛ effari ꝛ adoriri adire: et pauca alia cogūtur regere actm̄. Multa t̄n possunt etiā nō repetita prepōne: qualia sunt appello/applico/adiūgo/adduco/apporto/aduenio/appropinquor/allabor/adijcio/aduehо/associo. Itē infero/insulto/irrideo/imputo/impello/induco/inijcio/intendo/impendo. Sunt ꝛ alia que non componunt̄ ex hmōi prepositionibus: sed eis appositis actm̄ regūt aut sine eis dtm̄: vt respondeo tibi et ad te/intercedo tibi et ad te/do tibi et ad te. Sed differentiā dedim⁹. Loquor ꝛ scribo tibi: frequētius ad te. Hec res ptinet aut attinet ad te. vix ausim dicere attinet tibi. Natus sum virtuti ꝛ ad virtutem. Refero tibi et ad te. Reduco tibi et ad te. Itē q̄r prepositiones actm̄ regunt que ,pprios casus regere p̄nt ideo multa verba virtute prepositionis actm̄ regunt que ,ppria virtute absolute ponerentur: vt permeo/percurro/transeo/exeo: q̄n cōponitur cū extra: sed cū ex abltm̄ vult: vt in bucco. Quāuis multa meis exiret victima septis. Hinc verba actiua sepe duos actōs regere possunt: alterum virtute propria/alterum virtute prepositionis. vt traduco exercitum pontem. quam rem distinguet resolutio: vt duco exercitum trans pontem. Et hec de regentibus datiuū vel accusatiuum.

¶Que datiuū vel ablatiuū regunt. Ti.liiij.

Similiter Uerg. Uerba ad certamen pertinentia construit cum datiuo que nos mediante prepositione cū: frequentius ponimus in ablatiuo. Ut placito ne etiam pugnabis amori. id est cum amore. Montibus in nostris solus tibi certat amintas. id est cum. Impar congressus achili. id est cum achile. Multa enim composita ex prepositione com/sic construuntur: vt comparo tibi ꝛ tecū/confero tibi et tecum. et etiam confero in te. Sic componono/contendo/coniungo/cōuenio/cōfido: et alia fere oīa. Itē quedā cōposita cū hac prepositiōe in citra motū cū dtō aut cū abltō cōstruunt̄: vt inest parieti ꝛ in pariete. Infixus pectori et in pectore. Quinetiā nō repetita prepōne cū abltō cōstructa leges. Ut quarto enei. Herent infixi pectore vultus. Preterea passionē aut recessum connotantia sic construunt̄: vt primo enei. Neqȝ cernitur vlli.i.ab vllo. Et apud Hora. in carminibus. Scriberis vario. Sic despectus tibi sum.i.a te. visus tibi sum.i.a te. Non multa autē passiua sic ꝯstruunt̄. Sic nec multa sunt que recessum important: vt recedo/discedo tibi et a te disto/differo.ꝛc̄.

¶Regentia accusatiuum. Ti.lv.

Quartum actiua volunt passiuis suppositalem:
Preter quem patiens solidum ius seruat agentis.
Interdico tamen pro quarto vult quoqȝ sextum.
Inuideor: iubeorqȝ solent supponere ternum

¶Omne verbū actiue signs regit accusatiuū patientē: hoc est qui in nominatiuum verbo passiuo suppositalem mutari potest: vt ego amo deū/deus amatur a me. Solet aūt hmōi actūs a grāmaticis dici proprius actiuoꝝ: eo ꝙ preter eū passiua oēm casū suoꝝ actiuoꝝ regūt. gtm̄: vt implent̄ veteris bacchi. dtm̄: vt parta mec veneri

sunt munera. Actm̄: hãꝝ vnã induitur. Ablatiuũ: vt suffectꝰ sanguine et igni. Est &
vnũ verbũ actiuum quod loco actiui ablatiuũ regit: interdico tibi aqua et igni. raro
aquã et ignẽ. Hoc tñ ꝟbũ: vt Valla docet mutat illũ actm̄ in ntm̄: suppositũ ꝟbo pas-
siuo: vt ignis et aqua interdicit tibi. Quãq̃ etiã aliter resolui potest: vt tu interdice-
ris aqua et igni. et interdictũ est tibi aqua ⁊ igni. Inuideor aũt et iubeor dtm̄ suoꝝ
actiuoꝝ in ntm̄ vertunt. Dicimꝰ enim inuideo tibi: ⁊ tu inuideris a me. Diomedes
autẽ etiam inuideo te: putat dici quod Sulpitio non placet. Qñ vero dr̄ inuideo tibi
gloriã tantã. Non credidero male resolutũ. Tanta gloria inuidet tibi. Priscianꝰ au-
tem asserit figurate dici inuideor. Vñ affectate dixit Horatius quasi exẽpli grã. Ego
cur acq̃rere pauca si possũ inuideor. Dicimꝰ preterea iubeo tibi et tu iuberis. Maxi-
me in preterito: vt haud secus ac iussi faciũt. Seruius autẽ dixit iubeor vsurpatum
esse. Et Diomedes a multoꝝ passiuis abstinẽdũ ⁊ ad eoꝝ impersonalia recurrendũ
vt a me inuidetur tibi: iubetur/maledicit/obijcitur. Et qr de passiuis loquimur. Sci-
emus qñ verba duos actõs regunt diligenter aduertendũ esse vtrũ in ntm̄ resolue-
mus. Interdum enim vtrũq̃ simul. Interdũ vtrũlibet hoc est modo hunc modo il-
lum. Interdum alterũ dũtaxat. Vtrũq̃ tunc resoluemꝰ in ntm̄: quando actus verbi
transit in appositum et non in ipsam personam: vt diximus de regimine nominati-
ui: verbi gratia. Vocatis me dominum. Vocor a vobis dominus. Efficio te doctũ. tu
efficeris doctus. Vtrumlibet horum accusatiuorum mutamus in nominatiuum/al-
terum vel relinquendo: vel in ablatiuum cum a vel ab transferendo sic. Ego rogaui
te veniã. Tu rogatus a me es veniã: vel venia abs te rogata est mihi. licet inq̃t Val-
la per hoc fm. Tu magis videaris rogasse pro me q̃̃ ego pro te. Similiter vt docet
Verulanus dicimus. Celo te librum: et liber celatur tibi a me: vel per me celaris tu
librum. Alterum autem dũtaxat: vt pote in quẽ transit directe actus verbi sic resol-
uimus. Doceo te musicã/tu doceris a me musicam/et tu doctus es a me musicã. Nõ
autem musica docta est: vt docet Valla. Et alij vetant ne dicamus vestis induta vel
exuta est tibi: sed indutus vel exutus es vestẽ vel veste. Cum tamen Ouidius dicat.
Anguibus exuitur tenui cum pelle vetustas: sed de his hactenus. Vt autem ad insti-
tutum redeam. per hanc formam regunt omnia verba actiui generis etiã si in ter-
tijs dũtaxat personis passiuum habeant. vt aro terram/terra aratur. Item omnia
communia omnia deponentalia actiue significantia: vt lupus furatur ouem: quod
resolui deberet. Ouis furatur a lupo. Sic sequor/miror/patior: et similia construun-
tur. Sunt autem verba precipue ad sensum pertinẽtia que agẽtem: vt dicit Priscia-
nus in accusatiuo regunt: eo q̃ sensus a sensibili patiatur: sed eandem habent resolu-
tionem: vt video te/tu videris a me. ⁊c̃.

¶ Regentia duos accusatiuos. Ti. lvi.

Postulo/posco/peto/doceo/rogo/flagito/celo:
Exuo cum vestit: monet/induo/calceo/cingit.
Cum natis binos possunt connectere quartos
Verum a quo petimus simul et quo quid rediuimsu
Jungimus et sexto: quod connotat vtile terno.

¶ Verba que ⁊ in ꝑsonã ⁊ in rẽ agere vidẽtur duos actõs regũt: sed loco prioris sibi
mantur per modũ eius cui cõmoditas aut damnũ oritur: etiam datiuũ regũt: et lo-
co posterioris: et interdũ loco prioris etiã ablatiuũ: sed in quibusdã intercedẽte pre-
positione. Exemplum: vt induo te vestẽ regalem/vel induo tibi vestem regalem: vel
induo te veste regali. Verũ tñ contenta in hoc versu. Postulo/posco/peto/doceo/ro-
go/flagito/celo: et moneo: preter dtm̄ oĩbus verbis cõem raro cũ datiuo ꝯstruuntur
vt nullo modo dicam. Doceo tibi grammaticen: dũmodo tu docearis: bene tamen
liceat dicere. Doceo tibi filium grammaticen. Dicemus ergo. Postulo te vel abs te
pecuniam. Itẽ postulo te criminis. i. postulãdo accuso posco te vel abs te debitum.
Peto te vel abs te veniã. Flagito te vel abs te rẽ promissam. Flagitamus eni cũ ve-
hemẽtia. Poscimus rẽ debitã et honestam. Postulamus in ius vocando rẽ iustam.
Petimus precibus pulsando. ¶ Eandẽ ꝯstructionẽ habẽt ꝯposita istoꝝ: vt expostu-
lo/⁊ deposco/dedoceo/interrogo: derogo autẽ dtm̄ regit: vt derogat honori tuo: sic

gito ꝛ efflagito sepe infinitiuis cōtenta sunt. Instruo aūt ꝛ erudio ꝓ scdo actō regūt abltm̄ cū ꝑpositione in. vt instruo te in re militari: in recta erudio i bonis lrīs. Simi-lr oro ꝛ exoro magis actm̄ cū abltō ꝙ̄ duos abltōs: regūt: vt oro te veniā: vł oro abs te vt exorauī abs te veniā. Celo at delictū meū/ lectum est aūt celo te de sceleribus meis. Item doceo te de musica: sed rarius. Frequētius aūt admoneo te de hac re: ꝛ huius rei quod significat quasi memoriam facio. Item ipsa dies exuet mendas de corpore. Et multa similia legimus. De ablatiuis vero datur hec regula.

¶ Regentia actm̄ ꝛ abltm̄ Ti. lvij.

Nam quecunqꝫ notant ornare vel exuere optant.
Ornatus sexto: res ornatas dare quarto.
Quin semper sexto circa quem consociabo
Orno. colo. como. spargo sterno. cumuloqꝫ
Nutrio. poto. cibo. lacto. saturo: satioqꝫ.
Pasco. alo ꝛ educo reficit tollo accipioqꝫ.
Munio. magnifico. beo. dono. munero. dito
Priuo. leuo. spolio. nudo: exuo. vacuoqꝫ
Impleoqꝫ accuso vel damno. vendo. locoqꝫ.
Prosequor afficio. sic dignor consocioqꝫ.
Et quo quid facio sexto sine cum sociabo
Mensuram excessus atqꝫ excessum superaddo.

¶ Omne verbū significās ornare vel spoliare regit rem ornatā vel spoliatā in actō et ipsos ornatus siue ornamenta q̄bus ornatur vel spoliatur in abltō. Nam semper id circa quod versatur hmōi actus verbi: et instrumentū quo aliqd fit aut est ponit in abltō sine ꝑpositione cū. Et sicut in regimine noim dictū est. Uerba significātia excellētiā vt excello: vinco/ supero/ malo/ prefero. ꝛc. regūt rem excessam in actō ꝛ mensurā excessus tam certā ꝙ̄ incertā: ꝛ interdū id in quo fit excessus in abltō. Et ita patent multa verba que regūt actm̄ cū abltō. Primo pertinentia ad ornatū vel spoliationē: vt orno te virtutibus colo te modico ornamento. Fine coli modico forma virilis amat. como te pulchris capillis spargo atriū floribus. sterno lectū tapetis. cumulo te honoribus. augeo diuitijs. Spolio vestibus. Nudo indumētis. Priuo dignitate. Orbo parentibus aut liberis. Secūdo pertinentia ad educationē: aut defensionē: aut locupletationē. Horatius. Celo musa beat. Item impleo/ accuso/ damno/ vendo/ loco/ ꝛ similia de quibus alibi. Item hec verba prosequor afficio cōficio que quodāmodo cōem habēt significationē que per abltōs significatur. vt prosequor te honore. i. honoro: vituperio. i. vitupero. Similiter afficio. Conficior egritudine: siti media tristitia: mestitia dolore senio. ꝛc. Item dignor verbū cōe. Nā dicimus. Ego dignor te multo honore. i. dignū facio vel censeo vt primo enei. Non equidē tali me dignor honore. Itē passiue tu es dignatus. i. dignus habitus vt in. iij. enei. Coniugio anchisa veneris dignate supbo. Et hec oīa videtur quodāmodo significare id circa quod versatur actus verbi. Tertio oīa significātia quodcūqꝫ modo agere aut pati: regunt instrumentū in abltō sine prepositione. vt nō dices ego percussi te manibus: sed manibus te percussi: oculis vidi verbis ceci. Et dicitur hmōi abltūs a grāmaticis septimus casus. qꝛ nō videtur regi ex natura verbi. Neqꝫ virtute prepositionis q̄ nullo modo interponi potest. Nā prepositio cū quotiēs additur cōnotat comitē aut cōcomitantiā ꝛ nō instrumentū. Bene ergo dr. Ego acceptus sum cū rege percussus cū. xx aliis. Inspexit me vir cū dira truculentia: sed nō cū oculis qꝛ oculi erant instrumentū inspiciendi: ꝛ truculentia quedā cōcomitātia q̄ prepositione admittit: vt acceptus sum cū honore. Explosus cū vituperio deiectus cū rubore. Et exaltatus cū gloria ꝛ sic in osimilibus. Quarto id in quo fit excessus et mensura excessus in hoc casu

ponuntur. Exemplũ primi vt excello te diuitijs vel in diuitijs supero te longitudine triũ digitorum. Exemplũ scdi. vt excello te tribus digitis multa prestat. &c.

¶ Annotatio prima regentiũ actm̃ vel ablt̃m preter dicta q̃ scʒ duos actõs aut accusatiuũ cũ abltõ regunt. Ti. lviij.

Cuncta autem quartũ vel sextum temporis optant
Quartum q̃ꝑ longum: sextum qui denotat in quo
Ac intra quod agam: tribus horis omnia dicam.

¶ Quattuor modis verba etiã absoluta act.ñ vel abltm̃ regunt primo. Omñe verbũ regit actm̃ vel abltm̃ temporis: vt studui tribus horis vel tres horas. Per actm̃ aũt scdm Seruiũ honestior est locutio q̃ꝑq̃ id valla ridet. Sunt preterea nõ aspernandi q̃uis idẽ Valla refragetur: differentiã ponentes dicẽtesq̃ tunc abltm̃ debere poni: qñ significatur tp̃s in quo: aut intra qd̃ aliq̃d factũ aut fieri posse asserit: vt qñ venisti hodie his diebus nõ hos dies. Qñ hec acta sunt: anno ducẽtesimo. Olympiade centesima die quarto. calendis martijs. &c. Item intra q̃ꝑtũ tp̃s plegisti vergiliũ. Intra sex menses vbi non dices infra. Sed si maius Ego sex mensibus Uirgiliũ plegi. Non aũt sex menses. In actõ aũt tũc loquendũ est qñ queritur q̃ꝑdudũ aut vt vulgo querũt q̃ꝑdiu. vt q̃ꝑdiu studuisti: tres annos. Et licet Valla nasum ducat dices cõtinuatũ tp̃s significari per actm̃. vt primo enei. Una cũ gente tot annos Bella gero. Et in sexto Noctes atq̃ dies patet atri ianua ditis. Et Cicero in primo officiorum Annum audientẽ cratippũ dicit quasi cõtinuatũ dicat. vnde proprie dices. Ego crastino die tecũ ero: etiã si ad modicũ tempus. Sed crastinũ diẽ tecũ ero si dictis totũ crastinũ significans. Neq̃ obest q̃ꝑ interdũ dictio totũ additur: vt. i. enei. Hic iam tercentũ totos regnabitur annos. q̃ nota est regula grãmaticorum. Equiualens geminis harũ siũgitur vni. Dictio ꝓ reliqua tñmodo debet haberi. Tũc autẽ a bonis authoribus additur hm̃õi dictio. vbi emphaticos magnitudinẽ temporis denotare volunt. Ceterũ vt vno verbo quod sentio dicã oĩbus modis potest tp̃is mẽsura seu ipsum tempus in abltõ poni: sed tũc venuste in actõ qñ ꝯtinuatũ est tẽpus & respõdet ad q̃ꝑdiu. Que vero datiui casus videntur potius aduerbia sunt vt luci vesper tempori. &c.

¶ Annotatio secunda et tertia. Ti. lix.

Addunt que partis vel que vi proprietatis
Vel quorum vsurpant naturam more gubernant.

¶ Secũdo per grecã figurã de qua in regimine adiectiuorum satis dictũ est: vt frigeo manus vel manibus. doleo caput vel capite. fractus membra vel mẽbris: sed in accusatiuo poetis cõceditur in ablatiuo etiã historiographis. Neutro tñ modo oratoribus: qui dicerent: frigẽt mihi manus: dolet mihi caput: fractũ est crus: fracta sunt membra vel more poetico. fregi crus sicut fregi nauem ꝓ eo quod est. Nauis mihi fracta est vel passus sum naufragiũ. Possumus etiã mutare verba in nomina vt sunt frigidus manibus. &c. egro capite. &c. Tertio quedã vsurpatiue in aliã significationẽ assumpta accusatiuũ vel ablatiuũ eorum quorum naturã assumunt quandoq̃ regunt vt ardeo amorẽ vel amore. Formosum pastor corydon ardebat alexin. Iuue. dicit de rumbo. De pastũq̃ diu viuaria cesaris. Depascor eñi accusatiuũ regit eo q̃ꝑ in passiua voce ꝯgruit vescentibus. vt capre pascuntur & depascuntur frondes hoc est dum pabulantur vescuntur frondibus pastor autẽ pascit oues frondibus. Huius ordinis sunt fere que ad sensus pertinẽt. Nam aut aduerbiũ neutri generis aut accusatiuũ secũ construi volunt: vt sapit antiquitatẽ sapit demorsos vngues. Nec vox hominẽ sonat. sonat vitium toruũ clamat. redolet vetustatẽ: et vrbanitatem viuit bacchanalia & sic de consimilibus. Que vero ex his licenter & mere vsurpatiue dicta sunt vitabis Rarum enim est Ardebat alexim. Sed vsitatius deperibat puellẽ. Ordo versiculorum nostrorum est. Addunt grammatici ea que gubernãt vi. i. virtute partis vel proprietatis que gubernant more eorum quorum vsurpant naturam.

¶ Annotatio quarta. Ti. lx.

Addunt preterea quibus addi a preposita ra:
Siue hanc appones seu verbis consociabis

Nota.

Appones/patiens/capiens/discens/remouensq;
Soluens & gradiens: sed quando aduerbia desunt
Expressiua loci ponemus nomina: namq;
Simplex & proprium quod pagum signat & vrbem
In patrio (per vbi si questio fiat & illud
Nec forme terne sit nec plurale) locemus
Nam terni terno dabitur: pluraleq; sexto
Cui dantur per qua: perq; vnde simul rogitata
At per quo quarto: reliquis sint prepositure
Appellatiuis que certa notant propriorum
Jus dabo militie belli/ruri/domi/humiq;
Nec minus est iuris coniunctis prepositaris
Quã fuit appositis: nisi q̄ quadrant quoq; ternis
Que componuntur cum trans quarto tribuuntur
Accedoq; simul quandoq;: aggressus ad ortus
Alloquor astatus necnon adeo sociatis
E vel ab exq; fatis sextum quandoq; locabis
Teste abeo ac absum: iunctum extra vult sibi quartũ
Inq; fere terno quadrabit raroq; sexto.

¶ Quarto oĩa fere verba regũt actĩm vel abltĩm virtute p̄positionis apposite vel cõposite. De cõpositis aũt ex p̄põne satis dictũ est prius. Per appositionẽ vero regunt abltĩm. Primo vt dicel' oĩa vba passiua: vt amor a te. Scd̃o significãtia susceptionẽ: vt suscepi accepi recepi sumpsi a te. Itẽ didici accepi intellexi: audiui abs te. Similr̃ ter significantia remoueri: vt remoueor a te: discedo ab eo/prolongor/disto/differo/distrahor/abalienor. Itẽ significantia soluere vt soluo te curis. Libero a malo. soluo vinculis. redimo a seruitute. Itẽ oĩa ptinentia ad gressum ꝓfectionẽ seu incessum si significant motũ ad locũ regũt actĩm mediante prepositiõe in/ad aut sub. Si p locũ mediante per aut trans. Que vero quietem in loco vel motũ citra trãsmigrationẽ mutationẽ loci aut tp̄is regũt abltĩm mediante prepositione in vel sub. & olim sup et subter vel subtus. Et q̄ motũ de loco eundẽ casum mediante prepositiõe de. Et hoc precipue in appellatiuis nõ appropriatis. Propria autẽ noĩa vrbiũ & oppidoꝝ vt ꝑ aduerbiis localibus dicta cognoscas demũt p̄positionẽ nõ quidẽ de necessitate: sed pro veteri peritoꝝ cõsuetudine obseruanda. Ponunt̃ aũt hmõi propria in genitiuo actõ vel abltõ. In gtõ ponunt̃ propria noĩa loci minoris simplicis figure singularis numeri prime vel scd̃e declinationis cõstructa cũ verbo vel participio importante quietẽ vel motũ in loco sine loci mutatione. Et hoc accipiendo locũ generaliter pro certo spacio nõ vt phisici capiunt ꝑ supficie corporis continentis vt valentia potest accipi pro loco & qui in tota vrbe deambulauerit nõ intelligitur mutasse locũ donec eam deserat. Recte ergo dicas ambulo valentie: dico ꝓpria noĩa: q2 appellatiua prepositionẽ desiderant vt ambulo inter menia vagor in vrbe valentina. Solent tamẽ poete etiã appellatiuis prepositionẽ auferre vt. i. enei. Littore ahena locant. Addo loci minoris hoc est vrbis oppidi/castelli/aut pagi. q2 ꝓuinciis & regionibus seu terris addet̃ prepositio vt sum in gallia. Similiter & ꝓpriis ɔposite figure vt sum in sancto germano. Preterea subdo prime vel scd̃e singularis. q2 si fuerint pluralis numeri

ri aut tertie declinationis nō in gtō sed in abltō ponerētur: vt studui athenis: venetijs: veijs/gabijs: parrisijs. Itē auinioni babyloni ⁊c. in actō ponunt̄ ꝓpria noīa loci minoris simplicis figure cōstructa cū verbo vel participio iportante motū ad locū: vt ꝓficiscor lugdunū. Dico similiter hic ꝓpa noīa loci ⁊c. qꝛ oībus alijs ꝑponēda est ꝑpositio nō tñ refert cuius declinationis aut numeri fuerit dūmō sint ꝓpa noīa loci minoris ⁊c. Poete aūt sua licentia subtrahūt ꝑpositionē etiā regionibus et appellatiuis qbusdā: vt Italiā fato ꝓfugus lauinia venit Littora. ¶ In abltō ponūt̄ omīa ꝓpria noīa loci minoris simplicis figure cōstructa cum verbo vel ꝑticipio importāte motū de loco vel per locū vel etiā quietē vel motū in loco dūmodo sint tertie declinationis aut pluralis numeri vt venio roma: bononia: nō tñ inepte dixeris per bononiam. Necꝫ vero contra artē oīno fecerit qui predictis ꝓprijs prepositionē dederit immo si abltō prepositionis cōfusionē pariat non est auferenda.

¶ De aduerbijs autē sunt versiculi nostri.

Post quo dentur in o vel in uc aduerbia et in quā
Infra vel supra fortasse foras simul vltra

¶ Ad interrogationē factā per quo rñdebis primo per aduerbia localia ad locum finita vel in o vt alio: aliquo/nequo: siquo/eo/vltro: citro/quoquo: quopiā ⁊c. intro: vtro/vtrocꝫ neutro/vel in vc vt huc/illuc istuc q̄ veteres in oc ꝓtulerunt vel in cꝫ: vt vscꝫ/nuscꝫ/vel in a: vt infra: supra: extra: vltra/citra: pro aduerbijs posita sed raro sn casuali ponet̄ nā pro extra dicā foras pro intra itro. pro vltra vltro. Secūdo p ꝓpa noīa vrbiū aut per appropriata sine prepositione vt romā athenas lugdunū verusos militiā rus domū ⁊ domos. Tertio per noīa aliorū locoꝝ vl' aliaꝝ rerū existentiū in loco mediāte ꝑpōe ad in vel sub: vt ad flādriā: in edes meas: sub tectū altum.

Post qua dentur in a vel in ac et cōpositiua.
Nequa: alia: recta quauis hac itur et illac.

¶ Post qua respondebis primo aduerbia localia per locū finita vel in a: vt ea: qua: alia: eadem aliqua: nequa/siqua et hic cōposita quauis qualibet quacūcꝫ vtra neutra vtracꝫ vtralibet ⁊c. vel in ac vt hac illac istac. Secundo ꝓpa vrbiū in abltō sine prepositione nisi verbū actm̄ flagitet: vt profectus sum auinione trāsiens bononiā. Tertio per alia loca aut res in loco mediante ꝑpositione per vt per italiā: per medios hostes. Nec pecces si per auinionem dixeris.

Post vbi dentur in i vel in ic. intus foris vscꝫ
Cum natis vel in a que gignit prepositura

Post vbi respondebis primo aduerbia in loco vt sunt finita in i. vt vbi alicubi sicubi nuncubi ibi et cōposita vbicꝫ ibidem. Item in ic vt hic illic istic. Item intus foris peregre et in cꝫ vt vscꝫ nuscꝫ. Item vspiam vtrobicꝫ et similia et in a a prepositionibꝰ orta: vt infra supra intra extra citra vltra ⁊c. Secūdo propria noīa loci minoris simplicis figure in gtō posita si sint prime aut secūde decliuationis et singularis numeri: vt sum rome. fui brundusij: aut in ablatiuo si sint pluralis numeri aut tertie declinationis: vt sum veijs: studui parrisijs et athenis. Item carthagine aut potius (vt statim dicam) carthagini. Tertio alia locorū aut aliarum rerum noīa cū prepositione in ablatiuo vt sum sub celo. sum in domo aut in accusatiuo: sum apud edes meas iaceo super terram ⁊c.

Unde vel vnde petit vel in inc finita vel in ne.
Uel tus: et inde: foris forsan nuscꝫ simul vscꝫ

¶ Post vnde respondebis aduerbia in vnde. vt sicunde necūde vndeunde vndenis vndelꝫ aut in inc: vt hinc illinc istinc: aut in ne vt superne inferne aut in tus vt intus humanitus diuinitus radicitus. aut in inde vt inde aut foris et forsan vscꝫ nuscꝫ Itē vtrimcꝫ vndicꝫ vndecūcꝫ: et quo nonnulli vtuntur altrinsecus. Deinde propria vrbiū in abltō sine prepositione. aut aliarū rerū mediante prepositione de vt descēdit de celo venit carthagine. Hic aūt aduertendū est noīa aduerbialiter posita si ponātur pro aduerbijs de loco in equidem poni in tertia declinatione: vel secundū Serg

nisi quoties in aduerbijs in loco ponūť exeūt in i: vn̄ ad illud iiij. enei. Tyria carthagine q̄ nūc expectat ⁊c̄. sic dicit Carthagine pro carthagini. pro aduerbio in loco. de loco posuit sic Horatius Rome tibur amem vētosus tibure romā. Idē Seruius in illud in eodem paulopost. Aulide iurani Aulide inquit. i. in aulide vel aulidi ⁊c̄. Quibus manifeste pretēdit aduerbia in loco sumpta a noibus tertie declinatiōis exire in i. vt carthagini auinioni tiburi ⁊c̄. Quinetiam aduerbia tēporis a noibus tertie sumpta in i exeūt vt luci tēpori vesperi: sed et noctu et interdiu legitur.

Quorsum ex quo natum versumq₃ dat inde creata

¶ Post quorsū qđ est cōpositū ex quo et versum respondeť aduerbia sic cōposita vt sursum deorsum dextrorsum sinistrorsum horsum illorsum aliquorsum nequorsum: aliorsum vtrorsum: aut vtroq₃ versum retrorsum ⁊c̄. aut propria minorū locorū nomina cum versus postposita vt romā versus aut appellatiua cū alia si volumus prepositione vt ad celum versus ⁊c̄. Similis est ratio de quousq₃ hucusq₃ illucusq₃ ⁊c̄. Et de quatenus vt eatenus hactenus. Ad oīa interrogatiua similia respondebim⁹ si latini haberi volumus: nisi forsan responsiua desint: vt quotennis est. dicā quiquagenarius aut quinquagita annorū nō quiquagintēnis aut quinquagēnis: et ita in simili. Nō opus est admonitio idoneos authores frequētius vsos verbis de loco q̄₃ ad locum. hoc est abeūdi vt quo abis: quo fugis quo discedis quo te subdicis. Quo senūc, pripit ille: Neq₃ opere p̄ciū esset admonere iuuētutē: vt apte huiusmodi interrogationibus. Quo qua vbi et vnde vtatur nisi q̄₃plurimi in ea re fallāť dicētes vbi vadis, p eo qđ est quo abis. Itē nō possum⁹ hic trāsire cū dicēdū sit hac. ⁊ i ꝯsimilib⁹

¶ Epilogus regētiū accm̄ cū abltō. Ti. lxi.

¶ Patet ergo q̄ verba actiā p̄ter accm̄ patientem decē modis abltm̄ regūt. Primo precij. vt mullū sex milibus emit. Secūdo criminis aut pene. vt dāno te decē libris. accuso te crimine pessimo. Tertio de quo fit impletio vel euacuatio vt impleo loculos pecunia ⁊c̄. Quarto ornamenti et cuiuslibet rei circa quā versatur actus verbi. Induo te honore vel vestibus. Quīto instrumēti vt vidi oculis. Sexto tēporis. Septimo excessus vel mensure. Octauo virtute prepositionis cōposite: vt educo exercitū castris. Nono gratia prepositionis apposite vt audiui preceptore meo. Decimo abltm̄ loci aduerbialiter positi vt clarui athenis. Audiui Cristo. parisijs ⁊c̄. Similiter absoluta verba quattuor aut quīq₃ modis accm̄ vł abltm̄ regūt. Primo tēporis. Secūdo partis vel indumenti. Tertio transsumpta. Quarto virtute prepositionis cōposite vt egredior vrbem et vrbe virgi. in. ij. eneid. Est vrbe egressus. hora. in sermone. Egressum magna me cepit aritia roma. Item exeo ciuitatē et ciuitate. Uirg. in buc. Quāuis multa meis exiret victima septis. Et paulopost. Neq₃ enim seruitio exire licebat. De accusatiuis nichil dubitatur. Quīto virtute prepositionis apposite vt descendit de celo ad inferna. Sexto accm̄ vel abltm̄ loci aduerbialiter positi. Itē omnes fere cause in abltō ponuntur.

¶ De ablatiuis causalibus Ti. lxij.

Uerba solent causas sexto sociare quaternas
Prepositura suum passiuis iungit agentem
Instrumentalem sine cum dabis efficientem
Ac naturalem: sic dico pudore rubentem
Ex qua materie bene quadrant prepositure
In qua et circa quā nullo sub preside ponam
Uescor cum potior caruo fungor fruor vtor
Et vaco dum vacuum signat sexto lego iunctum
Quo fit quicq₃ modo poteris describere sexto
Finis iuncture debetur prepositure

¶ Omnia verba passiua regunt agentē in abltō mediante prepositione a vel ab vel
abs qui casus est passiuus ꝓprius sicut accūs patientem significās actiuis. Nā ceteri
casus cōmunes sunt. hi in se inuicē mutantur. Itē oia verba regūt instrumentū in
abltō sine prepositione. vt prius patuit. et ita causā efficientē instrumentalē. Simi-
liter causam naturalem. vt pudore rubes. timore palles. anxietate trepidas. leticia
exultas. Addūt quidā prepositionem pre in abltō vel propter aut in accō. Et hec de
triplici causa efficiente. Causa materialis ex qua aliquid fit etiā prepositionē nō re-
fugit vt edifico domū ex lignis. Poete ꝑpositionē nō addūt. vt sectaqꝫ intexunt ab-
iete costas. et alibi idem virg. Uiminibus molliqꝫ paras detexere iunco. Itē causa
materialis in qua et circa quā sine prepositione in abltō frequenter ponūtur: vt fri-
geo manibus. Uestio te vestibus. Impleo lagenā vino. addunt̃ ꝓ firmis exēplis hec
ꝟba vescor/potior/fūgor/fruor/vtor: q̄ apud Terē. et apud ātiquiores etiā actm̄ re
gebant. potior etiā gtm̄ rerū hacten⁹ honeste regit: sed subaudiri videt̃ imperio: vt
romā diu rerū potiti sunt. Adduntur predictis careo et vaco signs vacuū esse. Sed
Teren. dicit tui carēdū. Uaco etiā signs alijs vacuū vni rei intentū esse datiuū re-
git: vt vaco philosophie. quasi illi me vacuum curis effeceri. Caremus autē que ha-
bere expediat. Uacamus precipue malis vt culpa. Consimiliter modus agendi per
quem causam formalem intelligunt in ablatiuo ponitur: vt canto alta voce. Recito
dulci prolatione: summopere desiderio. Nullo pacto fieri potest. Miris modis pal-
leo. Antiquo instituto hoc facio. Sic que in aduerbia transeūt: vt falso conqueritur
natura humana. Auspicato duxisti vxorē: haud expectato venisti/subito abiturus/
imperato redibus. Finis aūt magis in actō ponit̃ mediante prepositione propter
Cum vero dico ieiunio amore dei non finis significatur p abltm̄: sed causa efficiens
occasionalis. Non enim vt deum amem: sed quia deum amo ieiuno sed hec satis.

¶ De ablatiuis in significatione sequele positis qui etiam
septimi casus dicuntur. Ti. lxiij.

Si duo suppositis socientur verba duobus
Prepositis quia dum: vel si partibusqꝫ. sine illis
Ex vno et verbo sexti duo rite creentur
Qui rectore carent in designando sequelam
Quorum participans erit aut supplebitur alter:
Qui si suppositum desit verbo satis extet.

Quotiēs due orationes de verbo et supposito sic se habēt vt alteri opponantur hu-
iusmodi particule. Si quia dū donec. qn̄ et similes. tūc venuste talem orationē abie-
ctis particulis mutes in duos abltōs quorū is q̄ fit ex supposito nominalis est is ve-
ro qui ex verbo participialis: vt magi postq̄ꝫ aperuerūt thesauros suos obtulerunt
munera. Magi apertis thesauris obtulerūt munera. Quoties tm̄ huiusmodi ablati
nominatiuus pricipali verbo supponitur melius esset remoto ablatiuo nominali vel
pronominali participialē in ntm̄ mutare. vt verbi gratia si dicerē more grecorū me
occupato in republica. non potui proprijs preesse melius dicam. Occupatus in re-
publica non potui ꝛc̄. Grāmatici veteres vocant huiusmodi ablatiuos septimos ca
sus. Nostri aūt absolute. vel in designatione consequentie seu sequele positos abso-
lute quidem quia a nullo videntur regi. In designatione aūt cōsequētie seu sequele
quia designatur altera oratio de supposito et verbo sequi sine qua sententia claudi-
cet. vt sole lucente plenū non est nisi addatur dies est aut quid simile Ceterum quia
huiusmodi ablatiui fiunt ex oratione de supposito et apposito verba aūt impersona
lia suppositum non habent credunt ablatiuum participialē ab impersonalibus per
se satis esse. vt habito quid sit nomen dicam quid sit verbum dicto de verbo dicā de
aduerbijs sed huiusmodi locutiones rare sunt. Est tamen discretio in huiusmodi lo
cutionibus. Nam duorum ablatiuorum interdum et id quidem frequentissime al-
ter est nominalis alter participialis: vt sole lucente dies est. Interdum alter prono
minalis et alter participialis vt illo adhuc loquente. Interdum ambo nominales
sed alter facile in participialem mutabilis. hora. Nil desperandū teucro duce et au

spice teucro. vbi potest subaudiri participialis vt sit teucro ente auspice Interdum enim subaudit participialis vt ibi apud eundē. Nudus inopsq̧ domū redeā te vate sub audi ente. Et quarto georg. Virg. te matre reliquor. Et in buco. Te duce si qua manent sceleris vestigia nostri. Interdū ergo alter est pnoialis et alter noialis. Interdū vnū ablm̄ satis esse putāt dūmō deducat a pticipiis ipsonaliū aut a gerūdiis vt viso quid sit virtus. Itē cātando rumpitur anguis. vritq̧ videndo femina. Memoria excolendo augetur. Sed de his post impersonaliū cōstructionem dicetur.

¶ De impersonalibus actiue vocis regētib⁹ dtm̄ Ti. lxiiii.

Hec si prima locas impersonalia dicas
i. dtō ... s. dtūs. i. a parte ante regi a perotto
Terno danda. sed hic supponi creditur: atq̧
Infinitiuis postponi posse decenter
Ut mihi flere placet cum prole libetq̧ licetq̧
Accidit euenit et prestat restat vacat atq̧
Sufficit expedit et conducit conuenit atq̧
Contigit constat liquet atq̧ dolet: superaddes
de regētibus dtm̄ cū abltō
Fit cum prole sibi ternum ꝛ sextum sinit addi
de regentibus accm̄
Quarto iunge iuuat decet ꝛ delectat oporte:
Pertinet spectat duo preposituᷓ gubernat
de regentibus accm̄ et gtm̄
Penitet atq̧ pudet piget et tedet miseretq̧
Personam quarto rem cuius dant genitiuo
Que cū infinitiuis impersonaliū impersonalia sunt
Desinit et cepit solet incipit atq̧ potest si
i. etiā impersonalia
Impersonali preponas talia dicas

¶ Multa sunt verba vt Valla docet neq̧ plane personalia neq̧ impersonalia censenda. Hec enim placet displicet libet licet accidit euenit prestat restat vacat sufficit expedit conducit cōuenit cōtigit cōstat liquet dolet et similia si in pricipio orōnis ponāt videēt ipersonalia et dtm̄ post se cū infinitiuo plerūq̧ desiderāt. Habentq̧ fere anceps preteritū. vt placet placuit vel placitū est libet libuit vel libitū est. licet licuit vel licitū est. Sicut et alia q̄ post dicent pudet puditū est vel puduit. miseret miseritū est nō aūt miseruit. Sed si ergo dicas placet mihi studere impersonale videtur. Sed si dicis. Studere hoc est studiū mihi placet iā personale censebitur. Fit aūt licet vocē actiuā passiuā tn̄ habet significationē sicut et fio. regitq̧ dtm̄ et interdum abltm̄: sed impersonaliter potius absolute ponit vt qui fit mecenas ꝛc. dicit tn̄ bene Mihi ab oībus satisfit ꝛc. Et hec cū dtō. Cū accō cōstruuntur hec quattuor. decet iuuat delectat oportet quorū ꝑora duo passim psonalia legūtur. Posteriora rarius vt virtus delectat paucos. Teren. queq̧ oportēt antique dixisse volūt. Duo impsonaliter sumpta mediāte prepositione ad regūt accm̄ vt pertinet ad me: spectat ad oēs. Similiter attinet ad paucos q̄ inepte dtō iūgas. Quicq̧ sicut prius dictū est penitet tedet miseret et miserescit piget et pudet ante se flagitāt ipersonalia infinitiuis cōtenta cuiusmodi sunt cepit incipit desinit solet potest et post se accm̄ quasi supposita et gtm̄ vel infinitiuū: vt nec te peniteat pecoris diuie poeta. Et in eodē buco. virg Nec te peniteat calamo triuisse labellū. Cetera repete supra cap. de regē. casū añ se

¶ De impersonalibus passiue vocis/ Gerundijs et supinis: et reliquis primi[…] uorum casum regentibus. Ti.lxv.

IDem sit casus quibus idem significatus
Nam patrum natus: verboꝝ ab eis generatis
Impersonali sine quarto: participanti:
Atqꝫ gerundiuis verbis: primisqꝫ supinis
Stantibus actiue: pronominibus simul aduer.
Et transsumptiuis quibus equiualent dabo casus
id est soli.
At personali rectus: quartus ve sit vni
Impersonali sextus: raroqꝫ datiuus
.i. suppositum: vt petri interest.
Nomine suppositi: sed in hoc scio plura resolui
Tu fles: sed te flere negas: a te scio fleri
Non bene crede michi: sermo seruitur amico

¶ De gerundiorum constructione. Ti lxvi.

ERgo scies casum poni ante gerundia nullum
Post: verbi casum dabis et presepe datiuum
Clausa gerundia di numero iunguntur vtriqꝫ
Cum fio vel cum verbali rite locanda
Dum finita: petunt: vel quarti preposituram:
Vel substans verbum signantqꝫ quid esse necessum
Clausaqꝫ do querunt vel sexti preposituram.
Vel iungi verbo penitus rectore soluta
.s. in di/ do/ et dum. .id est passiue tenta.
Cuncta autem nullum poscunt patientia casum
Dumqꝫ gerundiui est constructio nominis illis

¶ De supinoꝝ constructione. Ti.lxvii.

ANteriore petunt a parte: priora supina
Verbum aut participās cū motu: a posteriore
Vel casum verbi: vel nil: at posteriora
Que stant passiue: scimus nil poscere post se
Ante autem nomen dumtaxat mobile querunt
Mittimus Eurypilum scitatum oracula phebi.
Idqꝫ refert aditis dictu miserabile letum.

¶Oēs significationes quibus significatus.i.modus significādi est idē regūt eundē casum. ¶Unde primo multa noīa deriuatiua regūt casus suoꝝ primitiuoꝝ:vt comparatiua ꝛ suplatiua suoꝝ positiuoꝝ casus regūt preter quos cōparatiuū ablatiuū rei excesse:et suplatiuū gtīn multitudinis excesse regit. Unde quoties casus quē suplatiuū aut cōparatiuū regit etiā a positiuo regi potest dicetur ab eodē vt eiusdē virtute rectus. Simile est de alijs deriuatiuis vt vas vini et vasculū vini. ¶Secundo verba primitiua ꝛ ab eis deriuata.vt miseret et miserescit lego et lectito. ¶Tertio impsonalibus volunt quidē a parte posteriori dari casus personaliū vt legitur matheum. Apud doctos aūt absolute cōperies:nisi forte mediante prepositione vtitur in antiquā syluā. Iliacos intra muros pugnatur ꝛ extra. habēt aūt vt prius patuit in ratione suppositi ablatiuos.vt fletur a ꝟgilio de morte didonis: sed rara est hec quoqꝫ auis. Quarto participia verboꝝ quorū significationē obtinent post se casum regūt. vnde cū quattuor sunt tempora participioꝝ presens preteritū ꝛ duo futura. Presens ꝛ futurū in rus actiue aut neutraliter significāt futurū in dus semꝑ passiue ꝑtm̄ aūt interdū vtroqꝫ modo sicut verbū cōmune vnde solent dari hmōi versus. Uerbū cōe ꝙuis agat ꝛ patiatur sola per ans ens rus:tm̄ actio significatur. Dus solum patitur per us aūt vtrūqꝫ notatur. Uidendū est ergo quā significationē participia gerant. Nam quedā sub actiua voce passiuā habēt significationē vt res euidens que a parte videtur. facies indulgēs cui indulgetur. Plura sub passiua voce actiuā significationē habēt vt iuratus qui iurauit. profusus quasi profusor. discretus quasi discernens. tacitus tacens:vel quod tacetur ꝛ multa alia apud Uallam comperies que tamen non regunt accusatiuū more participioꝝ presentis temporis ab actiuis verbis descendentiū. Neqꝫ omnino a propria significatione si propius inspiciantur abhorrēt. Preterea participia noīaliter sumpta verboꝝ suoꝝ casum amittūt ꝛ nominū verba accipiunt:vt metuens flagelli:qui metuit flagellū. Uolūt aūt quattuor modis participiū in nomen migrare. Primo dum mutat regimen sicut in exemplo predicto. Scdo dū non cōsignificat tempus:vt venerandus qui nō venerabitur:sed dignus veneratione. Et in hoc differūt gerundia a participijs.q gerundia quandā rei administrationē participia vero tempus important vt dicit Ualla. Tertio dum format de se cōparatiuū ꝛ superlatiuū vt doctior doctissimus ꝛ sic etiā pdit tempus immo semꝑ qn̄ nō manet pticipiū. Quarto dū participiū cōponitꝛ cū aliquo cū quo verbū cōponi refugit:vt indoctus. Non eni dr indoceor. Quinto gerūdia ꝟbaliter ꝛ actiue sumpta regūt post se quinqꝫ casus suoꝝ ꝟboꝝ. Sūt aūt triplicia gerundia in di que videntur genitiui casus:in do ablatiui:ꝛ in dū accusatiui:vt natus sum causa amādi deū:ad amandū deū:benefacio amādo deū. Dico gerūdia ꝟbaliter sumpta qꝛ si ꝓ gerūdijs accipiantur gerūdiua noīa:que per oēs casus ꝛ genera declinantur nullū casum regūt vt memoria excolenda. Addo actiue sumpta:qꝛ passiue nullū casum regūt vt memoria excolēdo crescit.i.dū excolitur. Addo nouissime post se:quia ante se apud latinos nullū casum regūt:vn̄ nō dices scribentē hn̄dū est calamos:sed scribenti opus est habere calamos. Quō aūt gerūdia in di substātiua noīa maxime ꝟbalia cuiusmodi sunt locus tp̄s. oportunitas. cura ratio idoneitas. aptitudo causa amor desideriū:spes sitis:fames cupiditas ꝛ similia ante se habent: que verba infinitiui modi fugiūt. Itē quō vtriusqꝫ numeri videntꝛ gerūdia in di. Similiter quō gerūdia in do ꝛ in dū prepositiones diuersas ante se affectāt ꝛ post se casū suoꝝ ꝟboꝝ si actiue ꝛ ꝟbaliter sumantꝛ. Preterea quō honestius gerūdiuis noībus ꝙ tp̄is gerūdijs vtaris ptim in his aperui: sed latiꝰ in Aug. dathū. ¶Serto poꝛa supina actiue sumpta q̄ sp cū ꝟbo vel pticipio motū tacite vel expresse significante cōstruuntꝛ casū verboꝝ post se regunt. vt vado spectatū comedias. Legimus apud poetas infinitiuos etiā cū hmōi verbis motū importantibus constructos: sed non tam venuste. vt primo enei. Non nos aut ferro lybycos populare penates. Uenimus aut raptas ad littora vertere predas. Neqꝫ vero in multo vsu sunt hmōi supina cū casibus a parte post rectis. Nā vt suo loco dicemus. Uenustius dixeris. Ego veni auditurus lectionem vel ad audiendam lectionē ꝙ auditū lectionē:licet cōtra latinitatē non peccet qui ita dixerit:qꝛ Uirg. dicit enei.ij. Suspensi Eurypilū scitatū oracula phebi mittimus. vbi actūs oracula regitur a supino scitatū. Dico priora. Quia posteriora supina nullū casum regūt sed absolute ponuntur. Neqꝫ actiue significāt:sed ꝑassiue: neqꝫ cū verbis motū de loco significantibus rite construuntur sed cū noībus adiectiuis tantum. Cuiusmodi sunt dignus. facilis difficilis:rarus iocūdus:pulcher et similia.

vt dignū auditu.i.vt audiatur.facile factu.vt fiat difficile creditu.i.vt credatur.re rum inuentu id est ad inueniendū vel vt inueniatur iocundum dictu.i.dū dicit̃.pul chrum vel fedū obscenū ve aspectu.i.dū aspicitur. Neqꝫ vero credas esse ablatiuos horū verbaliū.auditus visus aspectus ⁊c̃. Nec dicas.venio auditu.sed de auditorio.et ita de similibus. ¶ Septimo de pronoībus dictum est ꝙ substantiuorū noīm pro quibus ponūtur casum regūt. Octauo aduerbia eorū quibus in significādo correspondent casum regūt vnde positiua noīm positiuorū casus fere regūt.vt sicut dicitur similis tibi ita similiter tibi.et vt cōueniēs tibi ita cōuenienter tibi. Itē cōparatiua cōparatiue tenta etiam in aduerbijs abltōs regūt.sicut partitiue tenta ⁊ superlatiua oīa.vt melius oībus dixisti. Optime oīm dixisti. Manuū mearū segnius operatur sinistra. Itē propius et proxime aduerbia si veniant a noīe prope qđ cum dtō cōstructum legitur etiam dtm̃ regūt vt prope est dn̄s oībus inuocātibus eum. Sic apud Uirg. Cū propius stabulis armenta tenerēt. Sin flectant̃ ab hac ꝑpositione prope actm̃ regāt vt apud Salust. Proxime hispaniā mauri sunt.et apud Cice. ad octauiū. Cur casta medio itinere longius aduersariorū castris et propius vrbem mouerentur. Idē ad atticū.tamē esse officiū meū putaui.exercitū habere ꝗ ꝓxime hostē. ¶ Nono et vltimo loco:dictiones trāsumptiue posite regūt casus eorū ꝓ quibus vsurpantur licet id īproprie:sicut de noībus dictū est.gnarus causas rerū ꝓ eo qđ est cognoscens causas rerū. Et de verbis et participijs ardens alexim:pro eo qđ est ardenter amās alexim. Deperit puellā.i.perdite amat.et sic de alijs.

¶ De cōiūctionibus et ceteris eundem casum copulātibus.vide supra.

¶ De ceteris partibus orationis et primo de aduerbijs et interiectionibus. Ti.lxviij.

Ecce atqꝫ en primum quartumqꝫ aliquādo requirūt
i.cōsimiles casus ntm̃ actm̃ et vctm̃.
Comicus hem iungit:tris fratres o sibi subdit
Quod tacitum quartum quoqꝫ vult.sed tēperat iram
Ueh simul hei terno sociabitur heu dabo quarto
Et primo heus quīto simul ah:nulli heu geminatū
s. pridie
Postridie quartum cū fratre regit patruumqꝫ
Si quarto dicas idus suppleueris apte
Adiciendo die. si mox subieceris ante

¶ Ecce demōstrandi aduerbiū ntō iungitur. Uirg. in vi. Deus ecce deus raro scđm vallā a tm̃ nisi forte apud plautum in bacchidibus ecce me. Absolute frequēter ponitur locūqꝫ habet vbi rem magnā:atqꝫ inauditē subiteqꝫ subortā dicimus. In compositione aūt actis vtriusqꝫ numeri iūgitur vt eccum eccā eccos eccas.i.ecce hic eū.vel eam eos vel eas:cuius vel quorū quarū ve mentio facta est. En siue demōstret siue exprobet ntō et accō iungitur. Quin. En probitas. Iuue. En habitum. Uirg. En quattuor aras. Idē. En priamus ⁊c̃. Cōponit̃ sicut ecce.vt ellū ellā ellos ellas quasi ecce vel en hic illum illam illos illas et cōponitur etiā cum quis:vt ecquis ecqua et quid. Hem apud comicos etiā actō iūgitur. Hem vbi dauū sepe tm̃ indignatiue sine casu ponitur. O tribus casibus ntō actō et vctō iungitur ntō apud Ciceronē. O magna vis veritatis que cōtra oīm ingenia:calliditatē solertiā cōtraqꝫ fictas hoīm insidias semper se ipsa defendit ⁊c̃. apud Uirg. O fortunati quorū iam menia surgunt. Cū actō apud eūdē. O regina nouā cui condere iupiter vrbē ⁊c̃. et apud Persiū. O iane a tergo quē nulla ciconia pincit. Qn̄ aūt hāc vocem. O exprimimus et actō ꝓdpue ꝑponimus:tūc iudicamus indignationē vehementē ⁊ excandescentiam animi vt adnotauit. Ualla vt apud Persiū O curas hoīm. Simuliter cū exclamamus īdignabūdi o hoīem īpurum o perditos mores o scelus nephandum o facinus indignū. Qn̄ vero minor est excādescentia:et amica familiarisqꝫ reprehēsio : ponimus actm̃ sine o:vt plinius iunior ad octauiū. Hoīem patientē vel potius durū ac pene crude=

lem q̃ tã insignes libros tamdiu teneas. Apud comicos etiã mitior admiratio signi ficat per iteriectionẽ hui. vt hui tam grauis rastros queso. Sed videt ibi subaudiri verbũ sicut et in aliȷs q̃buſdã iã dictis. Pridie et postridie gratia prepositionis ante intellecte in pridie. et post in pridie regũt actõs et virtute nõis annexi gtõs vñ bene dicit pridie huius diei. pridie calendarum et pridie calendas. Postridie nonarum et postridie nonas. i. in posteriori die post nonas. Hei interiectio dtõ adheret. Uir. hei mihi qualis erat ⁊c. Heu actõ Uirg. heu stirpẽ inuisã. Inuenit vtrũq; ntõ iunctũ vir heu pietas. heu prisca fides. Teren. hei. misera heu heu geminatũ absolute ponũt. Uirg. heu heu q̃ pingui macer est mihi taur⁹ i aruo. heus. ah. ohe. heia. vtõ heus inuenies. ah coridon coridon que te dementia cepit o he bacche. Ue dtõ a martiale iūgitur. Carpere causidicus fert mea carmina: qui sit nescio si sciero ve tibi causidice Quomodo sunt aduerbia virtute nõis regãt prius dictum est.

De prepositione preter donatum Ti. lxix.

Preter lo donatum tenus assequitur genitiuum
Si sunt res gemine: numero ve carent preunte
Et que postponi vult versus ius dabo quarti
Ante et post causa mensure iunxero sexto
Subq; notans tempus pro qua benedixeris ante
Jungetur quarto: sed si vis cetera nosse

De prepositionibus actĩ casus exempla Ti. lxx.

Triginta quarto Donatus prepositiuras
Applicat. Ad patrem sum vadoq; stans apud aulum:
Aduersus turmas Ante edis dimico nostras.
Cis rhennm: citra montes: circa maris oras
Circum vicinos: contra hostes: circiter annos.
Extra templa deum: pius erga vtrũq; parentum.
Infra celi orbes: inter duo menia: et intra.
Septa vrbis: iuxta muros: ob premia certo.
Pone ducis classes: prope littora: preter honestum
Per fas atq; nefas penes hostem copia rerum est:
Propter quas certo: post menia: sed secus aras
Atq; secundũ vrbem: supra orcum trans regionem
Mortis et vltra crebum: manes simul vsq; profundos.

De prepositionibus ablatiui casus exempla Ti. lxxi.

Idem ter quinas sexto addit: vt a dominante
Ab rege: abs qnouis: absq; ordine: clam vigilante
Coram iudicibus cum te tecũ quoq; de re
Ere aut ex vsu: pro natis. preq; pudore.
Certo palam cũctis procul armis. pube tenusq;

De vtriusq; casus prepositionibus Ti. lxxii.

Quattuor ancipati sub casu collocati idem.
In. sub. deinde. super cum subter: ego anteriores.
Nam super et subter quarto sociabo: maroni.
Fronde super viridi: gemma super arbore sidunt
Ferre iuuat densa subter testudine: linquens.
Sed sexto ipse super dum denotat addo decenter.
In tunc vult qua tum dum signo locum variatum
Aut qui diuisum: seu contra signo vel erga.
Siue vsq; adĳciã: siue ad signare putabo.
Subq; locum aut tempus dum mutas vel notat ante:
Quadrabit quarto: in reliquis datur vtraq; sexto.
Trigĩta prepositiones accusatiuo deseruientes et quindecim ablatiuo a Dona to iuncide cũ exemplis habẽtur proinde nõ sunt hic repetẽde nisi q̃ añ et post et cum

Nota casu.

Ablatiui casu.

vtriusq; casus.

Nota

ſpoſite et diuiſe ablatiuū menſure regunt quapropter a Seruio olim vtriuſcꝫ caſus uiſſe cenſentur. vnd e eſt illud in bucco. Et multo poſt tempore venit. Sic dicere licebit. Tribus diebus ante veni ꝗ̄ tu. Itē verſus ſicut eius cōpoſitū ad vſus actō seruit: ſed fere poſt ponitur caſuali. vt Italiā verſus Preterea. Tenus poſtponi ſolita: tūc legitime gtm̄ regit qn̄ dctō eſt tamē pluralis numeri aut res geminas ſignificat vt argute notauit Ualla. Exempla ſunt auriū tenus. crurum tenus. In alijs ablatiuū capulo tenus. titulo tenus. i. vſcꝫ ad capulū vſcꝫ ad titulum. Necꝫ autoritate careas ſi cum iuue. dicas. Crure tenus medio. Prepoſitiones quocꝫ vtriuſcꝫ caſus diligenter diſcernuntur a Donato. Sed modo ſuper ⁊ ſubter potius actō gaudent. voluntcꝫ ſuper ⁊ ſupra hoc ſolū differre: ꝙ ſup̱ cōtinuationē rei ſuppoſite ſupra diſtantiam notat. Uirg. tamen dixit. Fronde ſup̱ viridi. Necꝫ dubiū eſt tūc ſup̱ abltō ſoli iungi cōgrue qn̄ ſignificat de. vt. i. enei. Multa ſup̱ priamo rogitans ſuper hectore multa. In ⁊ ſub tūc actō cōgruunt qn̄ ꝯſtruunt̄ cū verbo vel participio importante trāſitionem loci tp̄is. ſubiecti aut diuiſionē. Aut directionē in aliquid vt ꝑficiſcor in vrbē diu foris ſum. vigilaui in lucē: ſub noctē cura recurſat. i. ante noctē tēpore iam tendente in noctē. Oculoſcꝫ ſub aſtra tenebat. i. tendentes ⁊ directos in aſtra: vertis album in nigrū. diuidis in pluſculas particulas. In etiā tunc accuſatiuo gaudet qn̄ ſignificat cōtra vel erga: vt durus in hoſtē: pius in parentē. Item qn̄ pertinet ad ſimilitudinē ſeu formā rei: et quando iungitur cū hoc noīe es: vt lapis exciſus in formā herculis. Littere exciſe in es ⁊ forte alijs modis ⁊ qn̄ preponitur vſcꝫ ſed tūc mutatio aut migratio ſignificatur. In ⁊ ſub tūc ablatiuo quadrant quando nihil predictoꝝ ſignificatur: ſed quies aut motus citra tranſitionē aut mutationē loci tēporis aut ſubiecti vt curro in vrbe dū in ea ſum. ſub nocte multa nefanda fiunt. i. in ipſa nocte. hora. in primo ſermone. Sub galli cantu conſultor vbi oſtia pulſat.

¶ Et hec de regimine dictionum a nobis compendioſe tradita.

¶ Clariſſimo viro falconi Simbaldo Patricio romano Protonotario apoſtolico: apoſtolicicꝫ fiſci cuſtodi Sulpitius Uerulanus ſalutem.



Et ſi hos libros grammaticos clariſſime Falco diligentiori auctorū obſeruatiōe ⁊ meo iudicio poſt Peruſinā illā editionē pleniores meliores reddidi. Nā ſupuacuus vt inquit Fabius foret in ſtudijs longior labor: ſi nihil liceret melius inuenire preteritis: tn̄ hic qui eſt de cōſtructiōe poſtremus nulla fere alia re factus eſt amplior: ꝗ̄ ꝙ verboꝝ ſenſus preter maioꝝ morē meūcꝫ inſtitutū tot amicis flagitantibus: vt ſibi docēdi moleſtia minueret̄ vulgi ſum lingua aperire coactus quod quidē vt minus offenderet ab illoꝝ interp̄tatione quecꝫ ſe ſunt apertiſſima ſup̱ ſedi. Melior aūt eſt eo ꝙ multa a recentiorib⁹ nō hactenus tradita cōtinet: ⁊ in multis que illi tradiderūt bene diſſentit. In ꝗbus ſi quis nos voluerit oppugnare: dum modo nō ſit ridiculus cauillator et pertinax: facile profecto intelligere poterit quātis fuerit in tenebris ⁊ errore maximo verſatus. Poſtꝗ̄ mentis purgat a caligine lumē veritatis a nobis acceperit. Uale ⁊ nihil magis a probis preceptoribus tuam ſecutus ſententiam exigendum putauerim ꝗ̄: quod maiori ex parte refugitur: vt diſcipulos frequenter ⁊ prudentur examinent.

Ad lectores idem Sulpitius.

Quiſquis ſcire cupit verbis connectere verba
  Me diſcat: paruo tempore doctus erit.
Non hec innumeris ſunt plena volumina verbis
  Nam genus ⁊ ſpecies paucacꝫ noſſe ſatis.
Ad quorum certas refert bene ſingula leges
  Que paſſint diſcet congeret atcꝫ puer.
Cui ſi proprietas ſi copia tradita: per te
  Doctor erit magna eſt gloria parta tibi.

De regimine et cōstructione dictionum Libellus.

Duo genera

Genera verborū precipua sunt duo. Personale et impersonale. Personale verbum est quod per numeros personasꝫ declinatur vt amo as at. amamus atis ant. Impersonale est quod finitis numeris caret ⁊ personis: vt tedet miseret. Genera verborū personaliū sunt quicꝫ actiuū passiuū neutrū commune et deponēs. ¶ Omnia verba personalia volūt ante se noīatiuū vel vocatiuū: vt ego amor: o virgili ama. Ntūs et vctūs cum verbo debent concordare in duobus in persona et in numero vt tu amas et o tu ama. ¶ Adiectiuū cum suo substantiuo in tribus cōuenire oportet: in genere numero et casu. vt virgilius doctus legit. Relatiuū substantie cum suo antecedente accōmodetur in tribus in genere: numero et persona. licet in persona discordare non possit: vt equus quē video currit Qui in cōponenda oratione grammatica fuerit accuratus raro errabit. Igitur verbi sensu inuento numeri et persone: genera et casus cōueniāt. Declinatio et regimē conseruetur. Dictionesꝫ ipse latine sint et variatio nō corrumpatur. Omnia verba actiua volūt ante se ntm̄ vel vctm̄ agentē: ⁊ post se actm̄ patientem. Excipimus metuo timeo audio sentio intelligo. et quedam alia ad sensus pertinentia: que si recte animaduertimus noīatiuū postulāt patientē: et actm̄ agentē: vt admonet Priscia. Sed hec idem regule subijciantur. Interdico vero solū ex actiuis refugit actm̄. Est aūt cōmodissime in sex species diuidimus. Ante verbū ideo ponit nomē: qr cū verbum significet agere et pati necesse id in quo actio vel passio fit prius ostendatur. et ideo postponitur: vt in quem actus refertar intelligatur.

Actiuū verbū est quod in o desinit et format passiuū in or: vt amo amor. Et potest fere semper facere transitionem naturalem ad hominē in prima vel in secunda persona. Sed cum facio cōposita passiua terminata in fio nisi a in i vertāt vt calefacio calefio et conficior.

Ordinis actiuum primi sibi vult patientem

Apponi quartum: ceu diligo/amocꝫ colocꝫ
Et video cerno tango portocꝫ ferocꝫ
Et gero siue veho teneo timeo metuocꝫ
Formido necnon offendo ledo legocꝫ
Occido supero: fallit res decipiocꝫ
Ignoro pello fors supplico consulo sperno
Contempno necnon fastidio et audio sepe
Ausculto forsan multis simul addito ternum

Prima spēs actiuorū solū actm̄ patientē post se postulat. vt ego amo iusticiam Et hec simplicia appellantur amo as aui atū. Diligo diligis lexi lectum. Differunt ꝙ minus significat diligere ꝙ̄ amare. Colo colis colui cultū. pro amare ornare et honorare. et habitare. Video es visi visū. Cerno cernis creui cretū. prouidere aio tn̄ videmus cernimus oculis. ad cōfundūtur. Tāgo gis. tetigi tactū notū est Porto as aui atū. Fero fers tuli latū. Fero ris gessi stū. Veho his vexi ctum. pro portare. Sed portamus iumēto: ferimus nosipsi gerimus ipsi. iumēto et naui vehimus. Teneo nes ui tentū. pro tenere et itelligere. Timeo es timui sine supino. Metuo is tui. sine supino. Formido as aui atū. pro timere. Timemus presentia. Metuimus futura. Formidamus diu. Dicimusꝫ metuo et timeo tibi. sed sudiūgit actūs. Et differūt nā metuo te vt inimicū. metuo tibi vt malū accidat. metuo ad te ne mali aliqd afferat. Desidero ras raui ratū notū est verbū. Supero as aui atū. pro vincere. Ledo is lesi lesum. Offendo is di sum afficere dolere aut offeusa Occido dis di occisum penultima ꝓducta pro iterficere. Lego gis gi. pro furari et legere. Decipio pis epi eptū. Fallo fallis fefelli falsum pro fraudare. dic autē via fefellit me. Ignoro as aui atū pro nō scire. Pello lis pepuli pulsū expellere Supplico as aui atū poscere p̄cādo qꝺ etiā dtō iūgit patienti. Cōsulo lis lui ultū. petere consiliū. Sperno is spreui spretū. Cōtēpno nis cōtēpsi cōtēptū. vilipendere. Fastidio is iui itū perfastum spernere Audio audis audiui auditum. Ausculto as aui atum. nota sunt vocabula Que duo etiam datiuo iunguntur ⁊ significant obtempero: vt ausculto tibi. Potes autem ex his omnibus et fere reliquis personalibus vltra suos casus datiuum addere damnū aut vtile: decus aut dedecus denotantem exceptis illis que hūc naturaliter exigunt vt do et seruio. vt desidero laudem filio tuo. Cum his que numerauimus maiori ex parte cōposita comprehendes. Dabisꝫ operam vt legem ad quem sint referanda intelligas.

i.actm̄ i.abltō i.gtō s.ordinis

Q Varto cū sexto patrioqꝫ teneto secundi
Impleo cū repleo: seu cōpleo et expleo damno
Accuso incuso simul arguo corripioqꝫ
Impello euacuo castigo punio mulcto
Increpo reprehendēs emo comparo: rem redimo ve:
Vendo venūdo: precium tamen adĳce sexto
Sed patrium tantum: quantum: plus et minus optans
Quinetiam pendo. curo sum consulo fio
Estimo cum facio: patrĳs cōpluribus addo
Ut magni parui minimi flocci boni et equi

SEcūda species post actm̄ vult gtm̄ vel abltm̄ sine prepositione vt impleo cadum vini et vino. Et dicūtur hec recte possessiua: quia possessiuum. i. gtm̄ admittunt. Impleo es eui etum. Repleo es eui etū. Compleo es eui etū. vulgaria sūt Expleo es eui etū. implere ad summū: et ad satietatem. Damno as aui atū. Accuso as aui atum. sic incuso. sed incusamus maiores accusamus pares vel inferiores: sed confundūtur. Arguo guis argutū. Increpo as aui atū. Corripio pis pui ptū. Reprehendo dis endi ensum. nota sunt. Emo emis emi emptū. Comparo as aui atū. tria quoqꝫ sunt. Redimo is emi ptū. emendo liberare. Vendo dis didi ditum. Venundo das dedi datum notissima sunt. Que quiqꝫ solūmodo abltm̄ precium denotantem postulant. vt emi Lactantiū quattuor aureis. Et hos gtōs sine substātiuo tāti quāti pluris et minoris quātidem tantidem quātulibet quantuis quāticūqꝫ Inuenies tamen apud Terentiū. Videtur esse quātiuis precĳ. Et apud Salustiū. pluris precĳ. Licet vero dicere per ablatiuum emi librum minori precio ꝙ tu. Similem constructionē sequuntur omnia verba post que hi genitiui sint exprimendi. vt apprecio ago doceo facio consto. Iuue. atqꝫ ideo pluris ꝙ cossus agebat. Idem. Crisogonus quanti doceat vel pallio quanti. Idem. tanti vna venefica cōstat. Dicim⁹ etiā boni et equi id facio. Potestqꝫ illis omnibus addere prepositionē cum ablatiuo: vt emi librum abs te tribus talentis. Estimo etiam genitiuum regit: vt omnes vnius estimemus assis: vt inquit Catullus.

Q Vartum cum terno posse vult tertius ordo
Prebeo concedo do dono impendere trado
Exhibeo tribuo credo cōmittere signans
Nuncio significo dico assero narro dicoqꝫ
Dedico et vsurpans sibi vendico legoqꝫ prime
Do scribo mitto que subĳcit ad quoqꝫ quarto
Committo mando summito spondeo cum de
Obĳcio necnon accommodo commodo et addo
Debeo fors reddo iubeo impero precipioqꝫ
Edico indico fors comparo confero necnon
Assimilo mando commendo ascriboqꝫ monstro
Judico et ostendo refero infero suadeo perqꝫ i.superadde
Inuideo forsan maledico cum benedico
Prospicio seu prouideo soli apta datiuo
Interdico fere pro quarto vult sibi sextum

TErtia species vltra actm̄ accipit dtm̄ indicantē in quem dirigitur actus vt do das librum ambrosio. Et ideo dicunt accusatiua. Do das dedi datum. Prebeo bes bui bitum. Concedo dis ssi ssum. nota sunt. Dono as aui atum. dono dare. Impedo is pendo passum impartiri et attribuere. Trado is didi itum. Tribuo is tribui tributum. Exhibeo exhibes bui bitum. Credo dis didi itum cōmittere considerí et credere: vt vulgariter capitur: vt credo pecuniā tibi. et credo verbis tuis de hac re: et credo que dicis. Nuncio as aui atum. Significo as aui atum. Dico dicis xi ctum. Narro as aui atum cognita sunt. Assero ris rui et tum. confirmare et reconstituere. Dico as aui atum. dare ad honorem. Dedico as aui atum consecrare. Vendico as aui atum vsurpare. Lego as aui atum. dare in testamento: et mittere. Scribo is psi ptum. notum est. Mitto tis isi in issum. non ignotum. Que duo iunguntur etiam accusatiuis per prepositionē vt scribo ad te litteras. Do litteras huic ad te

hoc est vt reddat tibi. Et do tibi hoc laudi idem fere. Cōmitto is si ssum. commēdare et protestati adÿcere. Mando das daui mandatum idem fere. Sumitto is si ssū Spondeo spondes spopondi sponsum. Despondeo es despopōdi sum. nota sūt. Promittimus aūt rogati. Spondet pater puelle despondet puero. Obÿcio is eci ctum. patet. Cōmodo as aui atum. prestare res quas easdem reddimus. Accōmodo das aui atum ad aptare. Addo addis didi ditum. adiungere. Reddo dis didi ditū. restituere. Debeo bes bui bitū notū est. sed dum significat esse obligatum: vel obnoxium soli dtō iūgitur. vt debeo tibi. Iubeo bes ssi ssum. Impero as aui atū. Precipio pis epi ceptū. Edico edicis xi ctum. quasi vnū significāt. Indico cis xi ctum. denūciare. Assimulo as aui atum. Comparo as aui atū. Confero fers tuli latum. nō multū differunt. Sed dicimus confero et comparo te illi et cum illo. Mando dis andi sine supino significat comesse. Cōmendo as aui atum significat committere. vt commendo te cesari. Nam si dixeris apud cesarem significat laudo. Et commēdo memorie significat trado. Ascribo bis psi ptum. quasi imputare significat. vt ascribo hanc rē tibi laudi et ad laudem. Monstro as aui atum. Ostendo is di sum. Indico as aui atū nota satis sunt. Refero fers retuli relatum reportare et rescencere significat. Refero aūt ad te et consulo te. Infero fers tuli latum. inuehere et importare significat. Suadeo des si sum. dare fiduciam faciendi. Persuadeo des persuasi persuasum inducere ad faciendū. Inuideo des di sum non fauere. vt inuideo tibi laudem. Veteres etiam dicebāt laudi et laude. Dio. auctore et inuideo te. Dicimus aūt maledico et benedico tibi et te. et sunt vno casu contenta et alia quedā que solo dtō aliq̄ gaudēt vt prospicio et prouideo tibi. Item auxilior et caueo. Terentius tibi prospexi. Interdico vero xi ctum accusatiuū nō postulat sed dtm̄ et abltm̄ sine prepositiōe vt interdico tibi aqua et igni. Lectum tamen est interdico cū actō sed rarius.

SEd quartus quartum duplicet sexto nisi mutet

Ut doceo moneo simul admoneo rogo et inter. i. interrogo
Celo fere. peto flagito postulo posco frequenter
Ordo vel exoro vel sexto. Vestio cingo
Calceo coniūctis post induo et exuo natis

QUarta species est eorū qua vltra actm̄ patientē aliū actm̄ requirūt. vt ego doceo te astrologiā. appellāturq̄ transitiua. Doceo es cui ctū. erudire vt preceptores. Moneo nes nui itum adhortari consulendo. Admoneo nes nui itū. adhortari ad recordationē. Rogo as aui atū precari ⁊ interrogare. Interrogo as aui atū inquirere. Celo as aui atum facio ignare occulto. Dicimus etiā sed raro celo tibi librum et celo de te libro. Flagito as aui atum. Posco scis poposci. peto tis petÿ ⁊ iui itum quasi idem. sed flagitamus vehementer. Poscimus rem debitam et honestā. Petimus precando ⁊ humiliter. Postulamus iusta: qđ etiā pro requirere accipitur Que quattuor etiā abltm̄ casum cum prepositione admittunt: vt postulo a te beneficium. Dicimus et postulo te criminis et furti. Oro as aui atum. precari. Exoro as aui atum pro impetrare precibus que abltō et prepositioni quoq̄ iungūtur sed rarius. Virgi. Veniamq̄ oremus ab ipso. Calceo as aui atū induere calceos Vestio is iui itum. Induo is dui dutum. Exuo is xui utum. Cingo gis ctum. Succingo gis xi ctum. que oīa clariora q̄ꝫ que exponi debeāt. Dicitur quoq̄ calceo te calceis vt apđ Gellium. Vestio et induo et exuo te veste: et accingo me ense. Cōprehendēs cū superioribus quedā eorū cōposita. vt dedoceo qđ significat ostendo falsum esse qđ doctus es. Cōmoneo Submoneo. Expostulo qđ est cū querela requiro et accuso. Legimus doceo et admoneo te de hac re. et frequentius admoneo te huius rei. Induo et vestio tibi et cingo et exuo tibi et ipse. dies exuit mendas e corpore. Sed his que in raro sunt vsu abstineas et sit sat didicisse.

QUintus vult quartū et sextū sine prepositura

Te multis dono vel numero percutio ve
Verberā siue orno. necnon onero ve
Educo et educo lacto cibo nutrio alo ve
Pasco te: dico te munito te spolio te.
Exim et oppugno te mordeo te lacero te
Vulnero te: lanio te: obtrunco te saturo te
Te satio et vacuo sic a spero sata pono

Instigo/irrito/vexo/cedoq; cecidi.
Et iuuo cum natis/spargo/sterno/leuo iunctis
Afficio/capio/peto/quando incessere signat
Namq; instrumentum cum vitat q; comes optat

Quinta species est eorum que post actm̄ postulant et abltm̄ sine prepositiōe vt spolio te veste. Et appellant materiale: qr materiā et instrumētū demōstrant pēteq; cū hoc abltō cuiusq; gn̄is vba cōstrui mō loquendi ratio nō repunet. Munero/as/aui/atū. Dono/as/aui/atū. vt dono te laurea. Percutio/tis/cussi/ssum. Verbero/as/aui/atū. percutere. Orno/as/aui/atū. notū est. Onero/as/aui/atū. onus imponere. Exonero/as/aui/atū. onere leuare. Lacto/as/aui/atū. lacte nutrire. Educo/as/aui/atū. Educo/xis/xi/ctū. Cibo/as/aui/atū. nutrire cibo. Alo/is/iui/itū. Nutrio/is/iui/itū. pro nutrire cibo. Pasco/is/aui/stum. notū est dicimus autem pastor pascit oues. Herbā pascit ouis. herba onē pascit. Et ouis pascit absolute. hinc pascor varie construitur: vt a me pasceris tu: et ego pascor pane et panē. Dito/as/aui/atū. facere diuitem. Munio/is/iui/itū. fortificare. Spolio/as/aui/atū. puare exuuijs. Mordeo/des momordi/morsum. notū est. Impugno/as/aui/atū. pro insultare: sic oppugno et expugno quod sigt pugnando vincere. Lacero/as/aui/atū. dilaniare. Vulnero/as/aui atū. sauciare. Lanio/as/aui/atū. ꝯcidere in frustra. Obtrūco/as/aui/atū. amputare caput. Saturo/as/aui/atū. ad gulā ptinet. Satio/as/aui/atū. implere et saturos facere sensus et aīas. Vacuo/as/aui/atū. notū est. Aspicio/cis/xi/ctū. videre ante se est. Sic et despicio deorsum inspicio suspicio sursum aspicio. inspicio intus aspicio. Prospicio procul aspicio. Respicio retro aspicio. Vexo/as/aui/atū. Instigo/as/aui/atū. stimulare. Irrito/as/aui/atū. pro cōmouere ad irā. Cedo/is/cecidi/cesum. pcutere et occidere. nā cedo/cessi/cessum. dare locū est neutrū. acquisitiuū. Iuuo/as/ui/utū. nota significatio: sic et adiuuo. Spargo/is/si/sum. Sterno/is/straui/stratū. Leuo/as aui/atū. In quibus res que sternitur spargitur et leuatur in actō etiā poni potest eleganter quod cū fit abltūs purus oīno supprimitur et ad prepositionē cōfugimus. Afficio/is/feci/ctū. inducere et inferre. Capio/is/cepi/captū. quod vulgo captiuare dicūt: sed cū dicimus hoc atriū capit centū hoīes sigt quod est capax centū hoīm: et cepit me desideriū tui. i. possidet. Peto/is/iui/itū. ire ad inueniendū vel pcutiendū: vt peto te hasta. Cū hasta nō dicimus. Nā qn̄ instrumenta significamus prepositionē hāc vbis nō addimus: vt doceo te id paucis: loquor lingua: curro pedibus. Qn̄ vero coniunctionē et comitē exprimere volumus addimus cū auctore etiā Valla: vt suscepi te cū honore et tu scribis cū iucūditate. quod quidē raro fallit.

Sextus vult quartū et sextū per prepositiuam

Audio et accipio capioq; intelligo: disco
Edisco recipis rem/sperno/diuido/necnon
Segrego te auulgo: me tempero et aufero ab orco
Haurio seu retraho vel libero: soluo: mouendo
Natat vel extirpo: vello iacio eijcioq;
Exigo forte: quibus sexto addes efficientem.

Sexta et vltima adiectiuorum species eorum est que vltra actm̄ suscipiūt abltm̄ prepositione adiecta: vt verulani audiunt lectionē a me vel ex me vel sub me. Et dicuntur hec separatiua. Audio/is/iui/itum. Intelligo/is/xi/ctum. Accipio/is/cepi/ceptū. audire capere et intelligere. Capio/is/cepi/ptū. accipere quod porrigitur: minus aūt pprie exposita. Recipio/pis/pi/ptū. recipere et liberare. Separo/as/aui atum. Diuido/is/si/sum. Segrego/as/aui/atū. Tempero/as/aui/atū. Aufero/fers li/latū. amouere quod etiā dtō iungit. Haurio/is/si/stū. capere et attrahere. Retraho/is/xi/ctū. retro trahere. Libero/as/aui/atū. Soluo/is/ui/utū. liberare denodare et resoluere: vt soluo te e vinculis. soluo gelu igne. Moueo es/ui/tū. cū cōpositis: vt amoueo remoueo semoueo dimoueo cōmoueo: vello/lis/velli/vel vulsi: vn̄ vlsus sū. deijcere et sternere. Sic etiā diuello euello cōuello reuello. Extirpo/as/aui/atū. eradicare. Proijcio/is/eci/ctū. pcul iacere. Eijcio/is/eci/ctū. iactare foras. Disco/is/didici. apprehendere vt discipuli. Edisco/is/ci. discere per memoriā. Exigo/is/gi/ctū. petere et obtinere. Veteres tn̄ dixerūt exigo te pecuniā et exigo a te pecuniā. vt Gellius tradit his fere oībus potest addi abltūs sine pposītiōe significās rem efficientē: vt haurio aquā e puteo manibus vello herbas e terra ligone. hec satis de verbois

actiuoꝝ ↄstructione: sed aĩaduertendũ ꝙ multa etiã cuiuscũq; gñis verba absolute poni pñt: vt amo eo glorioꝛ. Quedam solo dtō cōtenta sunt: inuideo tibi. Nec fateo Diomedi q̃ dicit te. Multa relicto post sese casu alijs verbis adherent: vt volo te viuere: iubeo te facere: peto dormire: ⁊ cupio euadas doctus. Multa ꝓpositioni ⁊ casui suo iūgunꝶ: vt timeo ob verba tua. Sed qꝛ immensum esset colligere verba oĩa charissime lectoꝛ poteris ex paucis reliquoꝝ cōstructionē tuo studio industria obseruationeq; discere. Actiue verba verbis passiuis: ideo preponũtur: qꝛ naturaliter actus precedit passionē: ⁊ quia deriuatiua suis primigenijs postponi debent.

De passiuorum constructione.

.s. verba quot actiua: qꝛ sex

Passiua oꝛdinibus totidē distincta notemus
De quarto actiui sibi supponentia rectum
Deq; eius recto sibi post ponentia sextum
A vel ab ante datis reliquis communiter vsa
At tibi cum iubeat vates: a vate iuberis
Quumq; mihi inuideat petrus inuideoꝛ ne ab eodem?
Celo/interdico/rogo/⁊ exuo/queq; vocandi
Nomen habent: caute seu substantiua resolues.

Passiuũ verbũ est quod ab actiuo formatur addita r: vt amo amoꝛ: et in prima vel secũda ꝑsona potest naturaliter ad aĩal naturale trãsire: sed daris vel dare datur. primã ꝑsonã nō habet passiua verba oĩa querũt ante se ntm̃ vel vctm̃ patientem ⁊ post se abltm̃ cũ ꝑpositione vel dtm̃ agentē post illũ postulant si libet oēs casus suoꝝ actoꝝ vt iusticia amatur a me vel mihi: littere danꝶ a me tibi. Et sic discat puer per singulas species actiua themata in passiua mutare ⁊ contra Dices tamen a me iuberis tu ⁊ hoc iussũ est mihi ab illis: ꝓꝓ Seruius dicit iubeoꝛ vsurpatũ esse: a me inuideris tu: ⁊ hec res inuideꝶ ab illo mihi: sed inuideoꝛ figurate a poetis prolatum asserit. Priscianus. a me celatur tibi liber: ⁊ a me vel propter me celaris tu librũ tu es interdictus a me aqua et igni aqua ⁊ ignis interdictus a me tibi: vt Valla docet Diomedi placet nos nō posse vti passiue multis verbis eiusmodi: sed tm̃ impꝛsonaliter: vt a me male dꝛ inuidetur et obijcitur tibi. Tu es rogatus a me veniã vera est rogata abs te. Oui. dixit. Anguibꝰ exuiꝶ tenui cũ pelle vetustas. Cadus impletur a me vini ⁊ vino. equus emiꝶ a me ab illo septē aureis vel pluris. tu doceris a me grãmaticã. ego induoꝛ a te veste. lectio auditur a mea magistro. Illa vero quattuoꝛ vocatiua noĩoꝛ/vocoꝛ/nũcupoꝛ/appelloꝛ expetũt post se ntm̃. vt nominoꝛ Daniel. videlicet a te vel ab aliquo. Cōstruunꝶ ⁊ pleraq; alia: que ad eundē reciprocanꝶ vt feroꝛ sublimis: scriboꝛ heres: iudicoꝛ sapiens: arguoꝛ innocens. Que quidē sunt in septima specie passiuoꝝ que ab his separantur actiua. Disce oĩa ꝟba appellari accidentalia preter substantiã: vt sum es est: ⁊ vocatiua vt vocoꝛ.

De neutris.

Neutroꝝ species sextũ vult pꝛima: velut que
Possessiua vocant exubero ⁊ affluo/abundo
Ac egeo/indigeo/careo/satago/mereoq;
Abstineo/valeo/consto/quis cautius vtar.
Namq; egeo/indigeo/satago optant sepe secundum
Et ꝗuis rareo caro iunges ⁊ abundo.

Neutrũ verbũ est quod in o desinens non habet passiuũ in oꝛ: vt aro seruio: sum vero ⁊ eius composita nō desinũt in o: sic defectiua illa in quã infit odi noui memini cepi ⁊ hmōi. Diuidimus aũt neutra species sex quã aptissime.

Prima igitur neutroꝝ species sit eoꝝ. que exigũt post se abltm̃ rei quã possidet aut nō possident: vt careo nũmis. Dicunturq; hec possessiua siue a ratione qua diximus: siue qꝛ gtm̃ aliqua regũt. Careo/es/rui/ritũ. vel cassum non habere: quod volo inest eni velle in hoc verbo. vt Cicero ait. Abundo/as/aui/atũ. Affluo/is/xi/xũ. abundantē esse. vt affluis lascuiia. Dicimus ⁊ amoꝛ affluit desidiosis. Exubero/as/aui/atũ. abundare. Egeo/es/gui. Indigeo/es/gui. note sunt. Que duo etiã genitiuo iunguntur. Satago/is/egi/ctum. esse diligentē: ⁊ ꝓcurare solũ postulat gtm̃. Teren. Hic satagit rerũ suarũ. Mereo/res/rui. exercitare se ꝑ precio ⁊ armis incũbere. Lu=

species neu= troꝝ.

canus. Ex e merent paruo dicimus etiam mereo era id lucror et mereor laudem id est merito acquiro. Mereo autē et mereor de te significat confero aliquid in te. Demereo et or promereo et or que significant beneficio confero accusatiuo iunguntur sequēte ablatiuo: vt demerui te carmie meo et Fabius. Pleniori obsequio demererer amantissimos mei. Consto/as/sti/stitum. perconstare. cui additur et dtūs mihi. Ualeo/es/lui/itum. que construuntur sicut emo. Decipit aūt multos valeo: aut quum ponitur pro possum: aut quū plus aduerbiū putant actm̄. Abstineo/es/ui. quod etiā Prisciano authore tribus obliquis fungitur: vt abstineo illius illū et illo.

Accusatiuis datur altera: vultqȝ datiuos
Seruio cum natis: et sum sata presideoqȝ
Peniteo/noceo/placeo/officio/libeoqȝ
Displiceo/resto/contingo/conuenioqȝ
Et vaco pro intendo captum liceo lateqȝ
Quod potius quarto datur: incumbo inuigiloqȝ
Consulo/prospicio/succurro/occurroqȝ necnon
Obuior cum studeo: facio bene vel male iunctis
Atqȝ satis: liquor caueo forsan faueoqȝ
Derogo cum sociis: assuesco frequens obeditqȝ
Pareo preceptis obtempero: fido simul con. ¶ .i. confido.
Hereo cum natis: simul ad dum iunge quiesco. ¶ .i. acquiesco.
Parcoqȝ ignoscens: illudo insulto: vel insto.
Asto fere intersum varie quod denoto iunctum.

Secunda neutrorum species vult post se dtm̄ in quē refertur: vt ego inseruio amicis. Et hec acquisitiua appellantur. Seruio/is/ui/itū. Deseruio/is/ui/itū. seruire. Seruorum est seruire Inseruire amicorum deseruire autem est delicatius obsequi. Prosum/es/fui. esse auxilio. Desum/es/fui. contrariū significat. Subsum/es/fui. notū est. Adsum/es/fui. preesse presentē et auxiliatorē. Insum/es/fui. notū est. Presum es/fui. esse ppositū ad regendū. Presideo/es/edi/sum. presidere in gubernādo. Preniteo/tes/tui. preter ceteros splendere. Obsum/es/fui. Noceo/es/ui. Officio/is/eci/ctū. nota. Sufficio/is/eci/ctū. satis est nam quū dicimus terra sufficit humorē. i. dat abunde et ille sufficit te pretori defuncto. i. substituit actiuū est. Placeo/es/cui. i. placitus sum. Displiceo/ces/cui. vulgatissima. Libeo/bes/bui/bitū. pro habere libidinē et appetitū. Cōtingo/is/ꝯtingi. actū. p euenire cōuenienter. Cōuenio/nis/eni/entū. esse conuenientē. Resto/as/iti/itū. resistere et cōtraire. Uoco/as/aui/atū. intendere nam qn̄ cū ablatiuo cōstruitur significat vacuū esse: vt vaco culpa. Liceo/es/cui/itū. licitū esse. Lateo/es/tui/tū. pro esse absconditū: vt tu mihi causa lates quod etiā accusatiuo cōiungitur: vt nulla res latet deū. Inuigilo/as/aui/atū. Incūbo/is/bui/itū pro intendere diligenter. Cōsulo/is/lui/ultū. dare consiliū et prouidere. Occurro/is/occurri/sum. obuiare. Succurro/ris/ri/rsum. subuenire. notū est. Obuio/as. quo recentiores vtuntur. Studeo/es/dui. sine supino intendere quod etiā aliqn̄ iungitur accusatiuo. Benefacio/cis/eci/ctū. Malefacio/cis/eci/ctū. Sat.. facio/cis/eci/ctū. Liqueo/es/esset. manifestū. Caueo/es/ui/utū. i. caute fugā facio. vt caue tibi ab illo Iungitur et accusatiuo. Iuuenalis. Cauet hūc quē coccina lena. Faueo/es/ui/autū. notū est. Derogo/as/aui/atū. diminuere in parte. Abrogo/as/aui/atū. auferre totū Assuesco/is/eui/etū. esse assuetū. Uirg. vero dixit. Assuescite bella. Obedio/is/iui/itū Pareo/es/ui. obedire. Obtēpero/as/aui/atū. facere ad volūtatē alterius. Fido/is/fisus sum. cōfidere. Confido/is/sus/sum. idem Hereo/es/hesi/hesum. Adhereo/es/si sum. Inhereo/es/esi/sum. esse annexū. Acquiesco/is/ui/tū. quiete assētio. Parco/cis/peperci/parsum. ignosco. vt parco tibi parco tuo sceleri et parco tibi scelus. Nam cū dicit Uirgili⁹. aurū gnatis parce tuis significat serua habetqȝ preteritū parsi et supinū parsum. Insto/as/stiti/itū. instanter inuigilare. Illudo/is/si/sum. Insulto/as/aui atū. molestiā et contumeliā infero. Sed hec tria etiā accusatiuo iūguntur. Asto/as/stiti/atū. stare presentē et paratū. Dicimusqȝ asto illi illū illo et circa illū. Intersum/es/est. esse presentē: vt interfuit disputationi. Nam qn̄ significat esse differentē vult prepositionē cū ablatiuo: vt ego intersum ab illo. Dicimus etiā multū interest inter me et te. quādo significat hoc pacto dicimus. tria milia intersunt: hinc ad casam maris. et decē pedes intersunt ab ostio ad altare. Quando ponitur pro esse conducibile

vult ante se ntĩn agentẽ: ⁊ post se gtĩn patientẽ: vt nũmi intersũt pauperũ. Addimus aliquando aliũ gtĩn: vt hec res vtriusq; nostrũ magni interest. Utimur tñ loco gtõrũ primitiuorũ abltis femininis quinq; pnoim possessiuorũ: vt lectio inter mea/tua/sua nra ⁊ vra. sic et cuia hoc est lectio est in re. i. vtilitate mea/tua/sua/nostra/⁊ vestra.

.i. patientem.

Tertia vult quartum quoniã est actiua ferentẽ
Sic aro sicq; sero cum prole et semino
Pastinoq; et gusto: cum prandeo/ceno/biboq;
Poto/pitisso/meto/puto/disputo/ventilo/vanno
Disco/habito/mingo/vindemio/degero/necnon
Egero siue spuo/glomero memini: infit ⁊ inquam
Nauigo cum sitio: spumo cum pinso: merendo
Delecto cum fratre: simul molo cum neo filo
Sarcio cum natis: volo/nolo/texo/retexo
Cum natis oleo/sapio/euado/effugiendo
Condio ⁊ edifico/coquo/sorbeo/fulmino/lingo
Mutuo cum soluo ceu fenero rite notabo.

Tertia neutrorũ species vult post se accusatiuũ patientẽ: ⁊ actionẽ significat: vt ego aro terrã: ⁊ hec appellatur transitiua. Habent aũt tertias passiuorũ voces vt aratur ⁊ arantur: bibitur et bibuntur vt monet Quintilianus. Ouidius. Tenuis mihi campus aratur. Juuenalis. Sed nulla acconita bibuntur fictilib⁹ Ad his participia passiue deriuantur significationis: vt aratus ⁊ arandus: comesus ⁊ comedendus. Arro/as/aui/atũ. Semino/as/aui/atũ. Sero/is/seui/satũ. seminare ⁊ plãtare. Cõsero/is/eui/itũ. plantare. Insero/is/eui/itũ. facere insitionẽ. Pastino/as/aui/atũ. Sunt qui inter hec neutra numerent edo/comedo/vro/⁊ deuoro: quorũ qdẽ passiua apud auctores optimos reperiuntur Diomedẽ. Donatũ et Ouidiũ. Gusto/as/aui/atũ. Prãdeo/des/sus/sum. Ceno/as/naui/natus sum. nota sunt. Bibo/bis/bi/itũ. sumere potũ moderate. Poto/as/aui/atũ. sumere potũ abũde. Pitiso/as/aui/atũ. sumere potũ modice gustando. Puto/as/aui/atũ. resecare supflua vel aio ꝯsare. Disputo/as/aui/atũ. Meto/is/ssui/ssum. Uentilo/as/aui/atũ. nota sunt. Uanno/as/aui atũ. ⁊ euanno/as. vanno purgare. Disco/is/ici. capere disciplinã. Habito/as/aui/atũ Uindemio/as/aui/atũ. Trituro/as/aui/atũ. Mingo/is/xi/ctũ. facere vrinã. Egero/ris/ssi/stũ. cacare. Degero/ris/si/stũ. mature decoquere. Nauigo/as/aui/atũ. Memini/sti/nit. mente teneo: vt memini lectionẽ ⁊ lectionis. Inquã ⁊ infit dicere. Spuo/is ui/itũ. quod ⁊ actiuũ esse potest vt spuo illũ et spuor ab illo. Glomero/as/aui/atũ. colligere i glomero fila. sed si ad hoiem trãsferat actiuũ erit vt multa alia: vt agglomero milites. Merendo/as/aui/atũ. mandere in meridie. Pinso/is/sui/pistũ. terere pila frumentũ. vel farinã facere. Spumo/as/aui/atũ. dispumare. nã spumo absolutũ est. Sitio/is/iui/itũ. habere siti. Delecto/as/aui/atũ. delectatione afficio. nã delector deponẽs est. Suo/is/sui/utũ. calceo aut vestes filo sarcire. similiter in suo qd est elegantius suere. ⁊ assuo ⁊ consuo q̃ idẽ significãt ⁊ dissuo qd sutũ est resoluere. Molo is/ui/tũ. Neo/es/ui/tũ. Filo/as/aui/atũ. pro eodẽ Sarcio/is/rsi/rtũ. suere. Resercio is/rsi/rtũ. reparare. Uolo/vis/lui. Nolo/is/lui. Texo/is/xui/textũ. sic retexo. Oleo. es/lui fetere. Redoleo/es/lui. bñ olere. Sapio/pis/pui. intelligere nã pp̃ter saporẽ sentire absolutũ est. Euado/is/si/asũ. effugere. Diciturq; euasi periculũ ⁊ a periculo. Soluo/is/lui/lutũ. satisfacere. vt soluo tibi pecuniã. Leges tu non es soluendo. i. soluere nõ potes. Mutuo/as. quo recentiores vtũtur p prestare res p quibus similes restituimus nõ easdẽ. Mutuor aũt deponens regit actm̃ ⁊ abltm̃ cũ prepõne: vt mutuor nũmos a te. i. accipio mutuo sic etiã construuntur ⁊ exponuntur fenero ⁊ feneror q̃ in eadẽ significatione a veteribus pronunciãtur diciturq; non solũ fenero pecuniam sed fenero te. Martialis hec sapit hec omnes fenerat vna deos.

Quarta fugit casum nisi iungas preposituram
Sicco vado meo sic pergo deambulo necnon
Ambulo discedo: sic transeo deueniendo
Euado/accedo/fors curro milito pugno
Ludo absum: migro cum natis exeo forsan

Incido pertineo simul attineo simul et que
Absolui cupiunt nisi res cognata notetur
Curro peto vigilo sic gaudio dormio viuo:
Atq3 quiesco iacens sterto. sedeo ambulo vel sto
Oscito strido screo pereo vel strideo quando
Intereo exulto dum splendeo fulgeo feruens
Dum niteo maneo: simul audeo deficioq3
Forte sono vario sum iungitur et pluo forsan.
Grandino ningo tono tem esto sereno corusco
Fulmino fortassis seu fulguro nubilo iunges

QUarta neutrorũ species est eorũ qua aũt non regũt post se casum sine p̄positione posita vel subintellecta: vt eo in forũ. Aut iũgũtur aduerbijs. vt eo domũ. Aut regũt ntm̄ vt eo rectus. Appellanturq3 appositiua: quia his apponitur prepositio per appositionẽ. Eis annectimus et absoluta .i. perfecta que ex ipsa significatione discerni possunt. Sed te non lateat q̄ pro varia cõstructione quã verba accipiũt ad diuersas species et genera referri possunt. Eo is iui itum. Uado is vasi sum. Tendo is tetendi tum. Meo as aui atum. Pergo gis xi ctum abire vel procedere. Ambulo as aui atum. sic deambulo qd̄ significat spaciari. Incedo is ssi sum: ãbulare cũ grauitate. Discedo is ssi. Transeo is iui itum. nota sunt. Euado is si sum. deuenio et expedior. Accedo is ssi ssum. qd̄ frrquẽter dtm̄ suscipit. Curro ris cucurri sum. Milito as aui atum exercere militiã. Pugno as aui atum exercere pugnã. Ludo is si sũ. Absum abes abfui. Migro as aui atum recedo ad nouã habitationez. Remigro as at. redire. Exeo is iui itum q̄q̄ dicimus etiã exeo aulã et aula. Incido is di. penultima correpta cadere in aliquid. Pertineo es nui. vt hoc ad te pertinet holle. Attineo es nui tũ idẽ quasi qd̄ etiã iungit dtõ hec vero duo nũq̄ post se ntm̄ accipiunt. Que sequũtur absoluta dicũtur. quibus sicut et superioribus potes addere abltm̄ instrumẽti aut rei aut persone: vt curro pedibus peto ferro. Aliqua interdũ gaudẽt actõ vt vigilo noctẽ et nocte. etiam viuo vitam. eo iter et itinero. Sic dicim⁹ seruio seruitutẽ. gaudeo gaudiũ et similia. Uiuo is xi ctũ. Uigilo as aui atũ. Dormio mis iui itum. Quiesco is eui etum. Jaceo es iacui Sterto tis tui naso obstructo grauius respirare. Sedeo es di ssum notũ est. Sto as steti statũ. Ambulo as aui atum. Aro as aui atum. Oscito as aui atũ. aperire os. aut negligentẽ esse. Screo as aui atum. eradicare et expuere. Strideo es di stridorem facere. pereo ris rij itum. Obedio is iui itũ. Intereo ris rij itum. Exulto as aui atum dare signũ leticie. Ferueo es ui: calidũ esse et bullire. Niteo es tui. Fulgeo xi tũ. Splendeo es dui splendẽtem esse Audeo es ausus sum: habere audaciã. Maneo es si sum. demeurer. nã q̄n expectare significat exigit actm̄. vt hoc factũ manet te. Deficio cis eci ctũ .i. desum. vl' discedo per factionẽ. vt cãpani defecere a romanis. Dicim⁹ et deficit me dies. Sono as aui itũ qd̄ est ppriũ instrumẽti nã cum significat representare vult actm̄. vt tua vox non sonat hoiem. echo resonat vocem tuã .i. exprimit. Dicimus etiã cãpana sonat meo impulsu: et resonat tinnitibus ida et ego sono: et persono cythara. Sum nõ modo ntm̄ et varios casus cũ p̄positione post se accipit sed etiã gtm̄. vt tu es magne auctoritatis. et dtm̄ vt multi libri sunt mihi. et mihi est cognomen iulo. et abltm̄ sine prepositione. vt tu es magna vi et consilio. Pluo is. Ningo is. Fulmino as. Sereno as. Nubilo as. absolute per se valent in tertijs personis recipiũt tamẽ ntm̄ et actm̄: vt iupiter pluit lapides: infulminat turres: grandinat segetes. Leges apud Liuiũ. Pluit lapidibus et pluerũt lapides. Statius in thebaide inquit saxa pluunt. Diescit. noctescit. vesperascit .i. incipit fieri fit dies: nox: lux vespera: defectiuo sũt absolutissima

DAt naturalẽ sexto quinta efficientẽ
Gaudeo cum doleo fortassis: mereo feruens
Albeo cum nigreo: caleo egroto tepeoq3
Palleo seu rubeo: vireo madeo stupeoq3
Pingueo cũ maceo: tumeo ardeo et areo iunctis
Puteo iũgatur seu putreo floreo splendens
Estuo cũ liqueo stabulo aũt lo: polleo frigẽs

QUinta neutrorum species vult ante se nominatiuum: vel vctm̄ patientẽ et post se ablatiuum agentẽ quasi semper sine prepositione. Raro vero accusatiuum cum prepositione ob vel propter: vt gaudeo gloria vel propter gloriam. Et vo

cãtur hec affectiua: quia affectum .i. passionem exprimunt ponunt et absolute. Gaudeo des. sus sum letor sum in gaudio. Doleo doles dolui dolitum esse mestum: quãq̃ dicimus dolent tibi oculi: vt apud Ciceronẽ. et doleo de te et casum tuũ: sed figurate Statius. Bellorũ extrema dolemus. Ouidi. qui me doluistis ademptũ. Idẽ. Tu vero tua dãna dole. Mereor meres mestus sum tristari. Albeo albes albui albus sũ vel fio. Nigreo nigres nigrui niger sũ vel fio. Caleo cales calui. Frigeo ges. frixi frictũ. Tepeo tepes tepui. Egroto as aui egrotatum. Rubeo rubes rubui. Palleo palles pallui. Pingueo pingues pingui. Macreo macres macrui. Areo ares arui Uireo vires virui. nota sunt. Ardeo ardes arsi arsum. estre bzule. Madeo es dui sum vl' fio humidus. Stupeo es pui. stupidus fio. Tumeo es mui inflatus sum vel fio.

Neutro passiuis passiuorum dabo casus
Uapulo cum liceo/ fio/ exulo/ veneo/ nubo.

Sexte neutrorũ spẽs est eorũ que neutro passiua dicuntur: que quidem volunt ante se ntm̃ patientẽ: et post se abltm̃ agentẽ cũ prepositione a vel ab vel abs. vt ego sum factus adeo: sed prima quattuor sepe semper absolute ponũtur. Uapulo as aui atum .i. percuti. Ueneo is niui vel nij. venũire .i. vendi. Exulo as aui atum .i. exulẽ fieri. Nubo is psi ptum. maritari vel obtegi. Fio fis factus sum notũ est. Liceo es licui appreciari: vt licebis a me magno. Sic construunt calefio frigefio et huiusmodi. Sed etiam dicitur fio doctus.

.i. modo actiuorũ modo passiuorũ.

Communes casus que sunt cõmunia querunt
Largior/ experior/ veneror/ moror/ osculor/ hortor
Criminor/ amplector/ interpretor/ hospitor adde.

¶ De verborum communium constructione.

Commune verbum est qd in or desinẽs nõ formatur a verbo desinente in o sed actionẽ et passionẽ significat actiuorũq̃ et passiuorũ pro significatione simplicẽ cõstructionẽ requirit: vt ego interpretor. Persium a me interpretat. Persi⁹. Largior aũt et interpretor dtm̃ etiã postulãt vt largior equũ tibi: a me largitur equus tibi. Dicimus a criminor furti et hortor te ad modestiã. Largitor iris. itus sum. largiter dono do et donor. Experior iris itus sum. probo et probor. Ueneror aris. atus sum. honoro et honoror. Morior moraris ans sum detineo vel detineor in mora. Et qñ absolute ponitur expectare vt quid moror. Osculor aris atus sum. osculo dono vl' donor. Hortor aris atus sum. admoneo et conforto: vel admoneor et confortor. Sic et eorũ cõposita deosculor adhortor cohortor et dehortor. qd contrarium significat. Criminor aris. atus sum. inculpo vel incuso et inculpor vel incusor. Amplector eris. xus sum. circũdare brachijs et circũdari similiter et cõplector. Interpretor aris at⁹ sum exponere et exponi. Hospitor aris. atus sum. accipere hospicio et decipi. Nec te lateat veteres iter cõia posuisse vereor vtor cõsolor dignor confiteor testor ⁊ quedã alia. stipulor in vtraq̃ significatione ꝑpõi et abltõ cõiungi. Priscianus est auctor: vt stipulor te a te .i. interrogo te et interregor a te qd significat et spondeo.

¶ De deponentium constructione.

Possessiua petunt sibi deponentia casum
Sextum: fors patrium: nec querunt preposituram:
Utor abutor aqua vescor fungorq̃ fruorq̃
Et potior patrios regni rerumq̃ gubernans
Sed veteres fungor/ vescor/ potior/ fruor/ vtor
Iungebant quarto: cui comicus addit abutor.

Deponens verbum est quod in or finitũ nõ habet actiuũ in o: vel actionem vel passionẽ significat: ⁊ aut hanc aut illam deponit: ⁊ ideo sic appellatur nã quod de littera Diome. inquit frigidius est. Diuidimus aut ea in species sex.

Prima deponentiũ species vult ante se ntm̃ agentẽ ⁊ post se ablatiuũ patientẽ sine prepositione: vt vtor rebus meis. Dicũturq̃ hec possessiua: quia quod possidetur exprimunt. Utor eris. vsus sum. notũ est. Abutor abuteris abusus sum vtendo absumere: vel male vti. Uescor eris. frui cibis et comesse. Fruor eris fretus sum. vti cũ delectatione propter eã ipsam qua vtimur rem potior eris. ⁊ iris itus sum. ob

tinere rem desideratā. Fungor fungeris fructus sum. vti officio ⁊ dignitate. Ueꝝ vescor/⁊ fungor actō veteres coniunxere. Potior vero accusatiuo ⁊ genitiuo.

A Cquisitiuis damus his persepe datiuos
Suffragor seu re:patrocinor auxiliorqꝫ
Admini itemqꝫ cnlor:vel opi iuncto tulor atqꝫ
Fors miserens:medeor forsan medicor medeorqꝫ
Blandior assentor vel ior:fortassis adulor
Insidior comitor forte:aduersor dominorqꝫ
Gratulor ancillor famulor quoqꝫ gratificorqꝫ
Obsequor innitor:obluctor ludificorqꝫ
Feneror interdum minor ⁊ minitor superaddens.

S Ecunda deponentiū species dtm̄ patientē post se requirit:vt ego auxilior tibi mo:⁊ appellant acq̄sitiua. Auxilior/aris/atus sum. ꝑ defendere. Medeor eris. Medicor/aris/atus sum. dare medelā:sed dicimus etiā medicor te. Misereor/eris/ sertus sum. esse misericordē coniungit etiā gtō. Mederor/aris/atus sum. modū dare vel gubernare. iūgiturqꝫ etiā actō. dicimusqꝫ ⁊ modero/as. Adulor/aris/atus sum. per adulationē blandiri. Comitor/aris/atus sum. se comitē gerere. Que ambo etiā actō iūguntur. Blandior/iris/tus sum. blande reconciliare. Insidior/aris/atus sum. facere insidias. Ludificor/aris/atus sum. illudere. Aduersor/aris/atus sum. Obuersor/aris/atus sum. cōtrariari. Dominor/aris/atus sum. preesse cū dn̄atione. Famulor/aris/atus sum. Ancillor/aris/atus sum. pro seruire ⁊ ministrare. Gratificor/aris/ atus sum. facere gratū siue rem gratā ⁊ efficere. Gratificor/aris/atus sum. letari de bono alterius. Assentor/iris/ensus sum. pro cōsentire. Dicimus eadē significatione et cōstructione assentio. Obsequor/eris/cutus sum. pro obtemperare. Innitor/eris/ isus sum. pro conari vel insudare. Obluctor/aris/atus sum. Pro resistere cōtra alterū. Que omnia fere possunt ablatiuū suscipere. vt blandior tibi manu: qui quidē oībus verbis generaliter potest adiungi sicut ⁊ prepositio cū suo casu.

Q Ue transire notent quartū post rite gubernant
Solor consolor:fruor et sequor:aggrediorqꝫ
Miror/depopulor/predor/socians adoriri.
Muneror interdum:reminiscor siue recordor
Ac obliuiscor tria que patrio quoqꝫ quadrant
Mentior/aspernor/loquor/arbitror adsit opinor
Aucupor et venor/precor/emulor/ac adipiscor
Prestolor interdum:medeorqꝫ exordior atqꝫ
Ordior vel ciscor/meditor/reor/auguror adde
Uaticinor/vereor/luctor/comitor/miserorqꝫ
Sciscitor ⁊ scitor/potior/liceor/licitorqꝫ
Polliceorqꝫ/queror cum natis:molior atqꝫ
Suspicor/aduersor/testor/fateorqꝫ genusqꝫ.

T Ertia deponentium species ante se nominatiuū agentē ⁊ post se actm̄ flagitat patientē:vt solor te appellanturqꝫ transitiua. Solor/aris/atus sum. Solamur verbis. Consolor/aris/atus sum. Consolamur re. Furor/aris/atus sum. Aggredior eris/ssus sum. Adorior/iris/tus sum. pro assultare. Conor/aris/atus sum. laborare ⁊ moliri. dicitur et conor ad id. Sequor/eris/cutus sum. sic etiā insequor et persequor et prosequor quod est vlterius sequor ⁊ consequor ⁊ assequor pro acquiro. Depopulor/aris/atus sum. destruere cū multitudine. Predor/aris/atus sum. depredari. Miror/aris/atus sum. Sic demiror ⁊ admiror q̄q̄ dicimus miror te ⁊ de te. Miramur autē corporea admiramur incorporea. Muneror/aris/atus sum. quo est vsus Hora. Metior/iris/ensus ⁊ itus sum. mēsurare. Recordor/aris/atus sum. Reminiscor/eris sine supino idē sunt. Obliuiscor/eris/itus sum. cōtrariū prioꝝ. Que tria etiā generis iūgunt. Arbitror/aris/atus sum. ad arbitriū iudicare. Aspernor/aris/atus sum. pro contēnere. Adipiscor/eris/eptus sum. pro acquirere vel impetrare. Ueneror/aris/ atus sum. insequi feras. Aucupor/aris/atus sum insequi volucres. Locor/eris/cutus sum. vt locor dulcis verba tibi ⁊ ad te: alloquor te dulcibus ꝟbis. Precor/aris/atus sum. pro precibus orare dicimus et precor a te. Reor/reris/ratus sum. ꝑ credere ñ

similiter. Opinor/aris/atus sum. habere opinionē. Meditor/aris/atus sum. cogitare vel exercere. Imitor/aris/atus/sum. Emulor/aris/atus sum. ꝑ imitari astute instar alterius. Exordior/iris/rsus sum. incipere per ordinē. Ulciscor/eris/ultus sum. facere vindictā dicimusqꝫ ulciscor iniuriā ꝛ inimicū ꝛ auos troie ꝛ templa temerata et de te. Sortior/iris/itus sum. partiri accipere in sortē. Prestolor/aris/atus sum. expectare quod etiā dtō cōiungitur. Lucror/aris/atus sum. lucrose acquirere. Suplucror/aris/atus sum. Lucrari supra modū. Vaticinor/aris/atus sum. i. futura predicere. Augurior/aris/atus sum. diuinare. Uereor/vereris/ritus sum. timere. Patior pateris passus sum. sustinere. Dignor/aris/atus sum. iudicare dignū: vel dignū facere eius cōtrariū est dedignor. Comitor/aris/atus sum. associare: quod sepe dtō iūgit. Cicero in Tusculanis. Ceteraqꝫ comitant huic vite. Dicimus comita/as. Miseror/aris/atus sum. i. afficio misericordia. Liceor/eris ꝛ licitor/aris/atus sum. i. offerre preciū in publica venditione. Cōstruunt qꝫ: vt emo sic dicimus ꝛ polliceor hanc rem. Queror/eris/stus sum. te ꝛ de te. Cōqueror/eris/stus sum. i. lamentari. Molior iris/itus sum. i. conari cū difficultate. Suspicor/aris/atus sum. habere suspitionem pensare et estimare. Testor/aris/atus sum. testificari ꝛ iurare. Detestor/aris/atus sum. improbare. Scitor/aris/atus sum. inquirere cū diligentia. Fateor/eris/ssum. fando approbare factū ꝛ cōfiteri. nā sic ponit cōfiteor. Profiteor ꝓfiteri demōstrare et aperte dare intelligere ꝛ sapere. Auersor/aris/atus sum. auertere se ꝑ odiū. Potes addere aliquibus datiuū: vt furor equū tibi: auguror ꝛ minor tibi mortē.

Effectiua volunt post se sextum efficientem
Siue ob vel propter cum quarto. ceu verecundor
Glorior ꝛ letor/tristor/bacchor/moriorqꝫ
Miror ꝛ indignor/lamentor propter iniquos
Crapulor altilibus simul expergiscor ob iram.

Quarta deponentiū species ante se vult ntīn patientē ꝛ post se abltīn agentem sine prepositione vel actīn cum ob vel propter: vt letor pecuniis vel ob pecunias. Dicunturqꝫ effectiua: vt fere sint nota. Letor/aris/atus sum. Glorior/aris/atus sum. Morior/eris/mortuus sum. Verecundor/aris/atus sum. Expergicor/eris/rectus sum euigilari per se. Bacchor/baccaris/atus sum. vino rapi in furorem. Crapulor/aris/atus sum. cibo inebriari.

Passiui casum sibi deponentia sumunt
Hec orior/nascor cum prole sua patiorqꝫ
Nec bene plura leges: que vim teneant patiendi.

Quinta deponentiū species est eoꝝ que ntīn patientē ante se postulant: et post se ablatiuū cū prepositione agentē: vt sum ortus a bono patre. Appellāturqꝫ deponentia. Orior/iris/ortus sum. Nascor/eris natus sum. esse natū. Renascor/eris renatus sum. esse renatū. Enascor/eris/natus sum. quod est nascendo egredi.

Ultima non querunt casum sine prepositura
Altercor gradior cum natis ꝛ proficiscor
Nugor conuersor versor simul atqꝫ reuertor
Adde tumultuor ꝛ rixor ratiocinor atqꝫ
Prelior ꝛ labor: lachrymor simul atqꝫ cachinor
Nitor digladiator luctor grassor superaddam.

Ultima deponentiū species non regit post se casum sine prepositione vt altercor cum paulo. Et dicuntur appositiua et absoluta. Gradior/eris/ssus sum. incedere et ire. Proficiscor/eris/fectus sum. discedere a loco. Ingredior/eris/ssus sum id est intrare: sed frequenter puro gaudet accusatiuo: vt egredior et est exire. Regredior/eris/ssus sum. Reuertor/eris/reuersus sum. redire. Nugor/aris/atus sum. verba ociosa et nihil ad rem agentia dicere: sic et iocor. Conuersor/aris/atus sum. habere conuersationem. Versor/aris/atus sum. frequenter sine discessione reuolui. Rixor/aris/atus sum. Tumultor/aris/atus sum. Altercor/caris/catus sum. contendere. Ratiocinor/aris/atus sum. facere rationem seu compositum et argumentari sic argumentor. Lachrymor/maris/matus sum. dicitur et lachrymo/mas. Prelior aris/atus sum. pugnare. Labor/eris/psus sum. cadere. Nitor/eris/nisus sum. cona=

ri. vt nitor sub pōdere. Cachinor aris atus sum. ridere dissolute. Digladior aris atus sum. pugnare gladio. Luctor aris atus sum. brachijs congredi. Grassor aris atus sum facere impetum assilere.

¶ De verborū impersonaliū cōstructione.

Passiue voci sociantur pauca datiuis
Que sine personis: nec quarto consociabis
Ni sint a neutris ⁊ subdita prepositiuris
Quorum infinitis satages supponere sextos

Genera verborū impersonaliū duo sunt actiue vocis et passiue. Actiue vocis terminantur in t. vt tedet miseret. Passiue in tur. vt amatur. Descendūt aūt passiue vocis a tertijs personis oim fere actiuorum addita tur. vt amat amatur. Sed dicimus amatū est amatū fuit amatū fuisse. et similia in vnica dictione ne putares duas: descendūt enim a neutris illis que significāt passionē et vim habēt actiuā vel absolutā et accipiūt ante se ntm̄ agentē Nāqꝫ patientē requirūt: vt sūt careo: gaudeo et vapulo. illa non habēt. Sed fere que cum Seruio numerauimus et cum aro ⁊ eo is. Excipimus illa qui infinitiuis iūcta trāseunt in personalia vocis actiue: p̄ter placet: incipit desinit. et dꝫ ab alijs verbis raro inuenies. Nullū quidem verbū in or format impersonale. A sum et cōpositis eius nullū preter estur et potest inuenies apud vetustissimos poteratur possitur lectū est. Estur quoqꝫ fit ab edo es est. Regūt quidē impersonalia passiue vocis ante se abltm̄ cū prepositione: vel loco ablatiui dtm̄ vt a me vel mihi maturatur. Et absolute vt plurimū ponūtur: nec possunt construi transitiue. Quare nūqꝫ addes post illa actm̄ iuncta prepositione: vt a me itur in antiquā siluā. Additur quibusdā dtis se eorū personalia illū regūt: vt a me seruitur tibi. Martialis. Non bene crede mihi seruo seruitur amico. dicesqꝫ a me. interdictū est tibi aqua et igni. Estqꝫ aduertendū ꝙ infinitiuus verborū impersonaliū passiue vocis semper debet exprimi abltūs vt volo me amari: volo a me seruiri. id est volo amare: volo seruire. Cauendū etiā ne infinitiuū qui trāsitiui casus vim habet iungamus impersonali vt si diceres a me docetur viuere.

Est simul et refert: interqꝫ est dant gtōs
Officiū atqꝫ status: nisi sint pronōia quinqꝫ
Sexto feminineo nam possessiua locabo
Et cuia ꝙ in his sextū re forsitan audis

Interest et refert qn̄ significāt esse vtile si iungūtur verbis infinitiuis sunt impersonalia et requirūt ante se infinitiuū. et post se gtm̄ oim casualiū dictionū: vt scribere interest illius. Sed vult interest pro genitiuis primitiuorū ablatiuū feminīnum illorū pronominū: mea tua sua nostra et vestra. Adde cuia vt dictum est in neutris que quidem refert nti esse videntur: vt refert mea. i. res mea fert. Obseruandū est ꝙ sicut dicimus interest tua indocti: et nostra pauperū. et similia sic vos legistis librum meū iuuenis et vidistis occellos meos flentis: et scripta mea timentis. Inuenitur etiā refert quasi impersonale ꝙuis nō sit iūctum infinitiuo habet eni solūmodo tertias personas vtriusqꝫ numeri vt hec res refert mea. vel illius. Dicim⁹ etiā parui refert et istius nō refert in alia significatione. i. parum differt et iste nō curat.

¶ De his et sequētibus vide opusculum Ascensianū hinc premissum.

Hec si prima locas ⁊c̄.
Aut in perottū Carmina repete sequētia.

Ordine deinde suo que impersonalia pono
Infinitiuum cupiunt post: ante datiuum
Accidit huic nosci: contingit et euenit isti
Competit atqꝫ licet placet expedit et liquet illi
Et patet et constat vacat huic et sufficit aulo
Conuenit interdum conducere quādo notabit

Hec verba infinitiuis verborū iūcta impersonalia sunt et exigūt ante se infinitiuum et post se dtm̄: vt legere placet studiosis. Placet et placebat cuit ⁊ citum notū est libet bat buit et libitū est venire in appetitū. Contingit Accidit Euenit nota sunt. Prestat bat. stitit esse melius. Cōducit bat. xit. Expedit bat. iui. esse vtile. Cō

ueniebat. venit. et cōpetit. bat. iuit cōuenire. Liquet ebat icuit. esse manifestum. Licet ebat cuit. Sufficit bat ecit satis esse vel facere. Annectunt huic suppetit: qđ ego obseruasse nō memini. Uacat bat auit. hoc est si tēpus superest: et commodum est. Restat bat stiti. reliquum est. Et ex his licet liquet prestat constat expedit et conducit non iuncta infinitiuis per tertias tantū vtriusqꝫ numeri declinari personas monuit. Ualla Addunt: sed ne quicqꝫ decet et iuuat.

Quarto iunge iuuat decet et delectat oportet.
Pertinet ac spectat data prepositura gubernat.

Hec quattuor infinitiuis iuncta impersonalia sunt: et ante se infinitiuum post vero actm̄ postulant: vt audire iuuat me. Decet bat cuit. esse decens et conueniens. Delectat bat tauit. afficere delectatione. Oportet bat tuit. absqꝫ supino esse necessariū. Est erat fuit impersonaliter sepe ponitur et exigit ante se infinitiuū: vt seruare fidem est boni viri. i. cōuenit. Construiturqꝫ cū pronoibus ⁊ cuis vt inter est pertinet attinet et spectat que idem significāt et habent preteritum attinxit et spectat que idem significāt et habent preteritū attinuit et spectauit: si iungātur infinitiuo ipersonalia sunt et post se actm̄ cū prepositiōe requirūt: vt legere ꝑtinet ad me

Penitet atqꝫ pudet et tedet miseretqꝫ
Personam quarto: rem cuius dant gtō.

Hec quinqꝫ verba gtm̄ vel infinitiuū ante se postulāt. et post se actm̄ patientē: vt me tedet scribere. et pauperū miseret me. Aut verso ordine dicamꝰ me miseret pauperum: et hec semper sunt impersonalia: quāqꝫ pudet et oportet apud veteres personalia fuerūt. Teren. Nonne hec te pudent. et que assolent queqꝫ oportent Penitet bat tuit. affici penitentia. Cice. in rhetoricis vt obserua. Uictorinus dicit qꝫ penitere necesse sit. Tedet bat pertesum est. affici tedio. Miseret bat misertum est. affici misericordia. Pudet bat uit. affici pudore. Piget bat piguit. et pigitum est. vt Gellius tradit. affici tristicia.

Fit cum prole sibi ternum et sextum sinit addi.

Hec autem volunt ablatiuū agentē cū prepositione. et post dtm̄ patientē vt a me benefecit tibi. Benefit bat benefactum est. Malefit bat malefactū est. Satisfit bat satisfactum est. Fit quoqꝫ impersonaliter proferri videtur: quum dicimus sic fit et ex quo fit.

Desinit et cepit solet incipit atqꝫ potest: si
Impersonali prepones talia dicas.

Incipit desinit debet potest solet ⁊ vult si infinitiuis personaliū iunguntur personalia sunt et verborū illorū postulant cōstructionē: vt ego volo amare te. tu vis audiri a me. hic debet gaudere virtutibus tu potes letare flagitijs. Si infinitiuis impersonaliū iungūtur impersonalia efficiūtur et illorū volūt constructionē: vt me incipit tedere vigilie. michi desinit placere studere: me vult delectare dormire. Tu dicimus sed raro vt Ualla refert desino te tedere vigilie. et volo me delectare dormire.

De infinitiuis.

Infinitiuis quartum vult suppositalem
Post finitorū casus quoscūqꝫ suorum.

Infinitiui omnes flagitāt ante se actm̄ et post se casus suorū verborum vt me amare virtutē bonū est. et me amari a philosophis optimum. Sed hic infinitiuus esse cum alijs similium copulatiuorū infinitiuus vult post se eundē casum q̄ precedit ipsum: vt ego volo esse doctus. mihi placet esse docto. dicitur et doctus inusitatius tamen vt ait Ualla. At non dixeris videor mihi esse docto vel doctum sed doctus. volo me esse poetam non poeta. Inuenies infinita pro imperfecto ꝑterito posita ante se nominatiuum habere: vt mihi sacra parari et salse fruges ⁊ circum tempora vite. Ante infinita passiue vocis impersonaliū supra docuimus ablatiuum exprimi oportere.

De gerundiuorum et supinorum constructione.

Post se verborum seruāto gerūdia casum
Si stent actiue: pariterqꝫ priora supina

Posteriora carent o: pati post mobile sueta

GErundia et supina ante se casum non postulant sed post se requirunt casus suorum verborum: vt studes gratia acquirendi gloriã et clamas causa vapulandi a me. eo lectum poetas et is venum a dño: quod dicendi genus passiuum improbãt aliqui. abltũs enim ille non inuenitur expressus. vt frigidus in pratis cantando rũpitur anguis. sed subintelligi videtur abltũs ab aliquo: vt in verbis impersonalib⁹ agitur statur. Salu. Pauca supra repetam quo ad cognoscendũ omnia illustria magis magisq; in aperto sint: certe subintelligitur a lectoribus sed quid improbẽt cum negare non possint gerundia post se regere casus suorum verborum quorum gerũt et significata: certumq; sit illa ab omnibus gñibus deriuari. et ea que ab actiuis cõibusq; descendunt duplicẽ gerere significationẽ esse tam actiue q̃ȝ passiue cõmunia Auctores sunt Priscianus et Diomedes. Seruius simpliciter proferri gerundia dicit. Priscianus cũ casibus cum quo alibi sentit Seruius. Uirg. Pacẽq; ab rege petẽdũ. Lucretius. Eternas qm̃ penas in morte timendũ. Interduȝ alienos casus sibi annectunt: vt noiandi istorũ apud Plautũ: crescendi nouarũ fabularꝝ apud Teren. hortandi vestri apud Liuiũ. Ex qua constructione deprehendit̃ illorũ error qui ea per omnes casus genera et numeros declinari volũt contra oim grãmaticorũ auctoritatẽ. Qð quũ nõ sit gerundia: sed nomina verbalia esse. Prisci rectissime censet Itaq; refutatis etiã illis q̃ dicũt gerũdia actiue construi nõ passiue. Nã si passiuam hñt significationẽ: construẽt̃ actiue: sic teneamus. Gerũdia in o et in um in passiua significatione absolute proferri. In actiua vero et cũ casibus quõ absolute. In iab actiuis et cõib⁹ deriuãt̃ actionẽ vt plurimũ sigr̃e. Supinũ vero in um cũ verbo significãte aut clã idicãte motũ ad locũ a quo abhorrẽt superiora cõiũgit̃: vt eo mercatũ aromata: suȝ admissus spectatũ. video me accusatũ iri a te. i. me accusãdũ esse a te. p'qð dicẽdi gen⁹ frequẽtatũ ab auctorib⁹ passiua eius supini sig̃tio indicat̃. Supinũ in u noibus iũgit̃ adiectiuis vt dign⁹ doctu. i. vt doceat̃ et vt doceat. si Prisci. seqmur. sed Ualla vult tm̃ nõ et q̃dẽ recte passiue resolui. Supina quidã segregãt a gerũdijs. Alij vtroq; noie cõfuse appellãt et alij noia alij verba participalia vocãt. Utraq; casus genera et numeros habent. Prima illa gtm̃ actm̃ et ablatiuũ. hec vltima actm̃ et abltm̃. ¶ Ascen. lege nostra.

¶ De participijs et eorũ cõstructione.

CUius habet sensum vult participãs sibi casum

Participiũ vult post se casum verbi sui vt tu amãs. Ascreũ facis bonum. tu gaudẽs amore diligis galateã. Addimus etiã ꝛ li qñ illum casum qui tpm p̃cedit vt ego sedens letus rideo. mihi facto bono placet virtus et tu amas me factũ vel existentẽ bonũ. Propertius etiã vetõ cõiũgit. Lectule delitijs facte beate meis. et Uirg. Salue vera ionis proles decus addite diuis. Resoluit̃ participiuȝ in relatiuũ et verbũ seruato tpe. vt amãs q̃ amat vel qui amabat: amaturus qui amabit: amatus qui amatus est: amãdus qui amabitur. Nonnũq; resoluitur in verbuȝ absq; relatiuo et cũ aduerbio tpis: vt mgr̃o legente hoc est dum magister legit. Resoluitur et per postq̃ȝ: vt lecto Uirg. canemus. Et aduertendũ ꝙ quũ deest participiũ cõfugimus ad relatiuũ ꝛ verbũ: sed eo themate quo reltm̃ in ntõ poni nõ potest ꝑticipio vti nõ possum⁹: vt ego te gaudẽte scribo dicẽdũ est: ego q̃ gaudes tu scribo.

¶ Terminationes participiorum.

PArticipia septẽ modis terminãtur in ans et in ens que sunt presentis tẽporis in rus et in dus futuri. in tus sus et xus p̃teriti perfecti et plusq̃ȝperfecti. Unũ est eiusdẽ temporis in uus quod est mortuus.

Due significationes participiorum

SIgnificationes ꝑticipiorũ sunt due: actiua et passiua. Que igitur a verbis vim actiuã hñtib⁹ deriuãt̃ actionẽ significãt que vero passiuã significãt passionem Ab hñtibus neutrã deducta vel actũ vel passionẽ latentẽ significare videntur. Dicendũ tñ nõnulla ex illis preteriti ꝑfecti et plusq̃ȝperfecti tpis aliqñ solã actionẽ significare: vt sunt illa a deponẽtibus actionẽ significãtibus: aliqñ solã passionẽ: vt sũt illa a deponẽtibus passiue significationis. aliquando tam actioneȝ q̃ȝ passionem: vt que a communibus deriuantur. et aliqua a neutris quibusdã vt pransus: cenatus: potus: iuratus: vt ego sum pransus et cenatus et olus pransum et cenatum tu potus et vinũ potum. ego iuratus et numina iurata. Iuue. Epotaq; flumina Medo prãdente. et Ouid. Pota senem potum. pota docebat anus. Itẽ a deponẽtibus aliqua: vt auxiliatus: medicatus: locutus: meditatus: comitatus imitatus: ꝛ plura. Illa vero futuri in dus omnia passionẽ significãt.

Ab actiuo verbo duo participia formãtur: vnũ in ans vel in ens: vt amans legens: et alterum in rus: vt lecturus. Scias aũt omnia verba supinis carentia habere non posse participia in rus. Item oia in preterito perfecto deficientia cuiuscũqꝫ sint generis. hec aũt et forte plura linguo. Caluo cũ metuo timeo simul vrgeo fugo. Arceo cũ viso posco coniũgere debes. Ango tñ supinũ hꝫ auctum: sed participio deficit. Ad horũ versuũ sequentiũqꝫ exemplũ emendentur illi superiores inter spina. et disco et edisco que paulo ante non temere inter verba actiua cõnumerauimus volumus inter neutra transitiua conscribi.

A passiuis duo participia deducũt. vnũ preteritũ perfecti ⁊ plusqꝫperfecti tpis et alterum futuri in dus: vt doctus et docendus. Sed illa quorũ actiua carẽt supinis non habẽt pticipiũ preteriti perfecti et plusqꝫ perfecti: sed futuri tm̃ in dus.

A Neutris quoqꝫ generaliter veniunt duo: vnũ p̃ntis tpis: et alterum futuri in rus: seruio seruiens ⁊ seruiturus. Sed inchoatiua et meditatiua carent supinis: preter parturio et esurio. Item sum nolo et malo et neutra omnia secũde coniugationis que in ui syllabas preteritũ hñt vt egeo egui. palleo pallui. Excipiunt placeo noceo careo pateo valeo doleo que habẽt placiturus nociturus cariturus passurus valiturus doliturus. Item oleo pareo et lateo a quo latito. hec quoqꝫ in vsu nõ habent supina. Estuo sterto mico rudo strido strideo psallo. Et conquinisco percas obedit quoqꝫ dego. horreo scãdo pauet maneo scabo iũgoqꝫ scalpo. Ambigo glisco tremeo satago suo disco pluoqꝫ. Quedã neutra tria hñt participia. vt prandeo prãdes pransus et pransurus. Gaudeo cum placeo ceno titubo quoqꝫ nubo. Audeo fido solet furio pateo mereorqꝫ. Prando suesco tamen dat sum dat fio futurus. Diomedes vero Priscia. dissentiens: futurus a fio deduci non vult: et fiens in vsu esse rarissimo. A sum ens quoqꝫ deduxere veteres: sed ab eo cõposita adiectis prepositionibus carent. preter absum et presum que habent absens et presens. Potens vero nomen est. Diomedes auctor Csus tamen ab odi est. De exosus ⁊ perosus inter nomina dicemus. Ceptus a cepi: et natus a nascor deducũtur. Neutra transitiua generaliter quattuor participia habent. vt arans araturus aratus et arandus. vigilans vigilaturus vigilatus et vigilandus. Iuue. Frange miser calamos vigilataqꝫ prelia dele. Tibullus cum flexu nox: vigilanda venit. Exempla similia passim inuenies. Vsurpantur et ab aliis neutris quoqꝫ in dus participia vt a careo et doleo carendus et dolendus. Ouid. Virqꝫ mihi dempto fine carendus abest. Idem. Que venit indigne pene dolenda venit.

A verbis communibus quattuor veniunt participia vt a largior largiens largiturus largitus et largiendus.

A Deponentibus tria: presentis preteriti et futuri in rus. vt auxilians auxiliatus auxiliaturus. Vescor aũt et reminiscor medeor liquor carent supinis. Fruor et reor preteriti tpis tantũ participium habent tamen Macrobius dixit fruens. Nascor futuri caret quidam nouant nasciturus. Orior habet oriens ortus et oriturus. Morior moriens mortuus et moriturus. Cetera vero quomodo participia formẽt ex eorum preteritis discere poteris. Aduertendum est autem a verbis deponentibus actionem significantibus participia nasci in dus siue quod olim fuerint cõmunia siue natura propria vt sequendus loquendus aggrediendus vtendus vñ Ouid. Multa rogant vtenda.

Ab impersonalibus non extant participia nisi a tedet pertesus quod regit genitiuum et actm̃ vñ Suetonius Quasi pertesus ignauiam suam Virg. Si nõ pertesum thalami tedeqꝫ fuisset. et penitet penitens vnde Lactantius. Remissurum se penitentibus peccata promittit q̃ꝗ Actius vt Nouius refert. Neqꝫ neminẽ arbitror peniturũ tue laudis inquit legimus etiam penitendus pigendus libens et decens que omnia vt profecta verbis sunt et tñ nomia. Sed penitẽs et pertesus quũ iunguntur actõ participia iudico.

Participiũ trãsit in nomen quattuor modis cõstructione cõparatione compositione et tpis amissione. Cõstructione qñ aliter cõstruitur q̃ verbũ a quo descẽdit vt amans virtutis. Cõpatione vt ego sum magis doctus q̃ tu. Nec dicas vt doctior. quia nullũ participium terminari potest in or. Cõparatione vt indoctus nam indoceor nõ dicimus. Tpis amissione: qñ nullũ significat tẽpus vt ego sum amãdus i. amari dignus. sum sectandus i. sum sectari dignus. Sũt noia quedã participiũs similia vt trabeatus: togatus: caligatus: brachatus: litteratus: pellitus: cornutus:

hirsutus lunatus ouans et plura. Sunt et alie voces que cũ tempore participia sũt sine tempore vero nomina. vt armatus doctus et similia. Sunt et absq3 verbis participia. vt triumphatus regnatus laboratus erratus decursus que recte dicuntur q̃uis eorũ verba illis ex vsu deficiant nisi vt a neutris transitiuis esse dixerimus.

FIgure participiorũ due sunt. Simplex vt amans. Decomposita vt peramãs. Inueniuntur participia que Priscia. figure cõposite esse demõstrat vt ea que sunt ex verbis ex altero corrupto compositis quum ipsa ex duobus integris constẽt vt infringor infractus contingor contactus Consequẽtia siue cõcomitantia fit per ablatiuum substantiui et participiũ vt Sul. scribente tu dormis. i. dum Sulpi. scribit. Lecto Uirg. locabimur. i. postq3 lectus erit Uirg. et te dormituro vigilabo hoc est dum tu dormies. Jdeo consequẽtia appellatur quia hoc modo dicendi precedẽte aliquid aliud sequitur et ideo cõcomitantia quia alterũ comitatur alterũ: nã me scribente tu dormis fit q̃ tu dormias dum ego scribo.

REIatio ante late rei representatio. Relatiuũ est ante late rei representatiuum Estq3 duplex substantie et accidentis. Relatiuũ substãtie est qđ refert añs substantiuum: vt ascreus qui amat disputat. et idem legit. Jlla duo relatiua qui et idẽ referũt illud substantiuum ascreus. Sunt aũt hec sola relatiua substantie. Qui que qđ suus ipse sui. sic alteris idem ille alius reliquus simul ambo cetera vterq3. Nam ceter ceterus non est in vsu. Relatiuũ antecedẽtis est qđ refert antecedẽs adiectiuum vt ego sum doctus qualis es tu. hoc relatiuũ qualis refert illud adiectiuũ doctus. Preterea omne relatiuũ aut est idẽptitatis: aut diuersitatis. Jdẽptitatis relatiua dicũtur illa que referũt eandẽ rẽ quã antecedẽs vt idẽ qui et alia hmõi. Diuersitatis aũt ea sunt que referunt diuersam rem ab añte. vt alter alius reliquus. Aiaduertendũ tamẽ est oĩa relatiua debere cõcordare cũ ãñte substãtiuo aut equiualenti. vt sum pallidus quales sunt amantes. Excipimus vero relatiua substantie q̃ cũ añcedẽte cõueniũt. Salust. qui que qđ sequẽti accõmodauit. Dixit enĩ locus in carcere qđ Tullianũ appellatur. Sic et Uirg. Celeresq3 sagittas corripuit fidusq̃ testa gerebat achates. Hora. in epodo relatiuũ accidentis añti preter morem oĩm adaptauit. Sed incitat pectus et mãme putres equina quales vbera. Jllud quidẽ nõ p̃termittendũ interrogatiua relatiua et distributiua esse incerte persone. Qualis et talis correlatiua sunt. quorũ añcedẽtia sunt adiectiua laudem vel dedec⁹ dãnũ vel vtile vel accñs et qualitatẽ significãtia. vt doctus indoctus pauper diues albus. vt sum talis qualis es tu. et sum doctus qualis es tu. Significãtq3 de qua qualitate et de tali qualitate. Quãtus et tantus hñt antecedẽtia adiectiua quãtitatẽ hoc est excessum vel diminutionẽ cõtinuatã significantia. vt magnus paruus latus curtus longus amplus: vt sum magnus quãtus fuit Polyphemus. significantq3 q̃ magnus et tam magnus. Qđ et tot hñt in añtia noĩa numeralia: vt duo tres quattuor viginti centũ. Et possessiua ab his deducta: vt deni vigeni ducẽti trecẽti. vt habeo decem aureos quot habes tu. et habeo denas pateras quot h3 eps sigñt q̃tũ et tm̃ in numero. Quotẽnis cuius meminit Prisci. nã et totẽnis non memini me legisse: nec a totus totuplex et totuplus que vulgo grãmaticorũ relinquimus habet in antecedentia noĩa numeralia vel cõposita ex numeralibus et anno: vt anniculus biennis triennis q̃uiquẽnis et similia. vt sum vigennis vel viginti annorũ quotiennis es tu. Dices tñ sum natus viginti annos quot es natus tu. significãtq3 de quot annis. Quotus habet in antecedẽtia noĩa ordinalia vt primus secundus tertius decimus vigesimus centesimus millesimus. vt sum primus in ciuitate mea quot⁹ es tu in tua significatq3 de quãto numero in ordine. Quotuplex h3 in añtia duplex triplex decuplex et hmõi: vt habeo vestem duplicem quotuplicẽ habes tu significatq3 de quotiens duplo. Quotuplus h3 in añtia noĩa mensuralia et põderalia. vt dupl⁹ triplus quadruplus decuplus centuplus vt egyptus reddit triticũ centuplũ. quotuplum nõ reddit italia. significatq3 quãte mensure et quanti ponderis et quotiẽs duplũ. Cuias est relatiuũ patriũ seu gentile et h3 in añtia noĩa possessiua patria vt romanus arpinas seu gentilia vt italus tuscus. vt ego sum Uerulanus cuias nõ es tu et sum italus cuias non es tu. significatq3 de quali patria vel de gente. Cuius cuia cuium refert possessorem et h3 in añtia noĩa vel pronoĩa possessiua vel gtõs propriorũ q̃uis substãtiuorũ: vt hic ensis est enius vel enee eneũ est hoc telum. significat p cuius possessoris Quotenus cuius meminit et Prisci. relatiuũ est diuisiuum h3 añtia binus ternus quaternus et similia vt fratres eunt bini quoteni boues ad iu-

igum significantes vsq ad quem numerum. Cicero ad Atticum. In ripa nescio quo-tenorum iugerum.

De interrogatiuis.

Interrogatiuum nomen est rei dubie vel tanq dubie postulatiuum. Interrogatio est rei dubie vel tanq dubie postulatio. Interrogatiua autem sunt substantie: vt quis que quod et quid vter quod tantum querit de duobus aut accidentis. vt qualis quantus cuius cuias quotenis quot quotus quotuplex. quibus respõdetur per eorum añtia seu redditiua siue correlatiua que iam dicta sunt. Quis pro qualis aliquando ponitur cui per eadem antecedẽtia rñdetur. Aduerbia autem interrogatiua sunt diligenter consideranda: vt qualiter quomodo et quãdo quantum quotiẽs cur quare rc. Item vbi quo qua vnde quorsum quousq et quoad. de quibus infra docebimus. sed quocũq modo et per quemcũq casum fit iterrogatio fieri debet responsio nisi eundem modum seruare non liceat aut vocabulũ desit aut verbũ aliud post se casum requirat: vt si rogeris quotenis es: potius dixeris sum quinq et vigint: annorũ. q sum quinquenis et vigennis aut quanti vendidisti librum: respõde decem aureis.

De distributiuis et eorũ constructione.

Distributiuum est nota seu signum distributionis: et est duplex: videlicet affirmatiuum et negatiuum. affirmatiua sunt hec. Quicunq affirmant ambo et quisq omnis vterq. Nullus nemo negant decet his adiungere neuter. Postulant post se gtm̃ plura' em omnium casualium dictionũ vel singularem solum nois collectiui: vel abltm̃ vel actm̃ cum prepositione: vt nullus istorum legit: vel nullus ex illis vel inter illos. Iungitur ntõ: vt nullus homo volat.

De partitiuis et eorũ constructione.

Partitiuum nomen est quod partem trahit a genitiuo cum quo patitur et cum illo debet in genere concordare. vt scriptorum aliquis est breuis aliquis profusus. Partitiua nomina sunt hec quilibet alius aliquis quicũq quis quidã et similia et oĩa que partitiue ponũtur vt numeralia: vt vnus duo: et ordinalia. primus secũdus. In partitione tria requirũtur videlz pars totũ et q pars regat totũ: sed si totũ sit cõplexiuũ: tũc pars in neutro genere vel feminino ponitur: vt huius mõtis aliud est terra aliud est lapis. i. alia pars est terra alia lapis. Si vero totũ declinet in plurali numero ponit vt lrarũ vne me delectarũt alie non. Construunt sũt sicut distributiua. Fit quoq particio per prolepsim vt paulopost dicetur.

De cõparatiuis et eorum constructione.

Comparatiuũ est qd cum intellectu positiui vel cũ aliquo pticipe sensu positiui magis aduerbiũ sigt: vt doctior magis doctus et nõ mõ p magis resoluit cõparatiuũ: sed per pl' et validius et alia hmõi aduerbia teste ingeniosissimo Valla.

Quid est comparatio.

Comparatio est rei ad rem assimilatio. Gradus cõparationis sũt tres Positiuus cõparatiuus et suplatiuus. Positiuũ est omne adiectiuuz cuius qualitas potest recipere plus et minus. Ceteras quoq partes orationis a quibus comparatiua et superlatiua formantur positiua appellamus. Cõstruitur cõparatiuũ cũ ablto vel cũ ntõ et cũ q verbo subintellecto: vt sum ditior Creso vel q Cresus subintelligitur sit. Ut aliqñ cũ ppõe et actõ: vt Pigmalion fuit immanior ante oẽs alios. Dices tñ video Lucanũ quo sum iunior nõ q qui. nã inter reltm̃ et añs caderet mediũ qd fieri nõ licet. Itẽ dices nemine tu es fortior: nõ q nemo. negatio enim debet pcedere. Possunt etiam cõparatiua et superlatiua vltra propriã cõstructionẽ casus habere positiuorũ: vt sum charior pontifici ceteris sacerdotibus: et sum charissimus põtifici oim sacerdotũ et sum auidior litterarũ illis vel q illi. et sum auidissimus litterarũ illorũ. Sum ornatior te moribus: et sum ornatissimus oim morib'. Habeo pl' seu minus frumenti q agricole vel agricolis. Habeo plurimũ seu minimum frumẽti agricolarũ. Sicut dicimus habeo multũ seu parum frumẽti. habeo plus argenti q auri. et habeo minus olei q vini. Amo te plus et minus solito. August' vixit septuagita annos minus paucis dieb'. Studui plus q decẽ annos et plures q decem annos et annis. et plus annorũ tribus. Sũ natus ãplius viginti annos: habeo plus librorũ te q tu et tui. habeo plures libros tribus pluribus tuis. Aiax fuit Ulysse fortior magis q Diomede vt vult Priscia. sed Val. iprobat: dicendũq ait. Aiax Ulysse fortior supra q Diomedes: vel Aiax Diomede q Ulysse fortior.

¶ De cōparatiuorū constructione nā de formatione prius scripsit Ascen.

parte esse indicat. i. cōparat. i. substantiuum.

Partit et confert medius fixū gradus omnis:

Dū partit patrium querit: qui denotat altrā.

i. q̄stū vis s. capitū aut suppositorum.

Quāuis multorum partem tantum de duorum

Sic tamen vt fixum genitiui pars habeatur

Ut maior populi pars aut hominū male viuit

ab horatio in arte

O maior iuuenum de fratrum dicitur altro

Dum confert sextos sibi binos vendicat omnis

i. casus est cōparatiuo. i. rem excessam. s. rem excessam

Quorum qui proprius notat excessum: tamen ipsum

i. in eodem casu

Si q̄ postponas cum fixo rite locabis

Ut melior grecis vel q̄ greci fuit hector

q2 cōuenit oī adiectiuo excessum aut quātitatem notanti.

At qui non proprius mensuram denotat alter

Certam aut incertam: multo melior: pede maior

s. duos ablatiuos

Quos preter casus positiui postulat omnis

Unde potest sextū sibi subdere vel triplicatum

Sed ne turpe sonet tanta inculcatio vocum

Plenior eacida multo est virtutibus hector

¶ Compatiuus ois ptitiue ponit aut cōpatiue. Partitiue recipit post se inter aut de: vt maior ps ciuiū. i. inter ciues aut de ciuib9 et tūc ,pp̄e regit gtm̄ pluralez aut collecti nois singularē sicut suplatiuus a quo nihil differt nisi q̄ ip̄e tm̄ inter duo aut in duas ptes diuisa vult poni: superlatiuus aūt tm̄ iter plura duob9: sic vt suplatiuo nō sit locus nisi tres sint gradus ⁊ tres ptes: quarū vni quadret positiuus vt cuiq3 alteri cōparatiuus: alteri suplatiuus: vt/vbi gr̄a inter digitos est auricularis lōgus: medic9 lōgior eo: sed medi9 lōgissimus oim: vn̄ recte dicā digitorꝝ meorꝝ medi9 est lōgissim9. At manuū mearū dextera est fortior nō fortissima. De multis tn̄ dicā dextera herculis erat oim fortissima. op9 aūt est vt tā cōpatiuus ptitiue tentus q̄ suplatiuus stet inter ea que sunt eiusdē spēi ita vt gtūs nō collectiuus possit stare in eo casu in quo substātiuū cōpatiui aut suplati vn̄ recte dicā. dextera mea est fortior manuū mearū q2 dextera est man9. Itē hector erat fortissim9 fratrū: q2 hector erat frater: sed nō dicā erat fortissim9 fratrū suorꝝ: q2 nō erat suus frater. ¶ Cōpatiu9 āt tenet cōpatiue: qn̄ post ip̄m in vulgari sonat pticula q̄ q̄ si exprimat faciat rē excessā stare in casu ꝯparatiui vt hector erat fortior q̄ greci: sed si subticeatur pticula q̄ tūc cōpatiuus regere potest tres aut plures abltōs. p̄mū q̄ ipsius ,pp̄us est significātē rē excessā. vt lōgior petro. Scd̄m significātē mēsurā excessus tā certā: vt longior trib9 digitis: q̄ icertā aut multo aut paulo lōgior. Tertiū ꝟtute positiui: vt sum te ditior auro. Differt aūt sic tripliciter a suplatiuo et a se ptitiue tēto. Primo q2 ptitiue gtm̄ cōpatiue siue q̄ abltm̄ ⁊ cū q̄ eūdē casū expetit. Scd̄o q̄ ptitiue tm̄ iter duo et suplatiuus tm̄ iter plā locū h3 sed cōpatiue tā iter duo q̄ iter plura: vt aiax thelamoni9 erat fortior aiace oileo ⁊ ceteris. Tertio q̄ ptitiue: vt suplatiuus tm̄ iter ea

q̄ eiusdē nature sūt ponit̄:sȝ ꝯpatiue cū abltō tacito expresso tā iter ea q̄ sūt eiusdem nature q̄ꝫ diuerse:sic tñ vt subaudiat̄ dū eiusdē sūt reliq̄s aut ceteris. vt Et melior sis q̄so deis subaudi reliq̄s. Sȝ finē facio pl'a ei supra diximꝰ. ¶ Uñ format̄ ꝯpatiua

Cōparativa

F Ormātur cōpatiua ab adiectiuis significātibꝰ accidēs qd̄ augeri vl' minui potest:vt clarus clarior. Que si scd̄e sūt declinatiōis accipiūt or et us in gtō ⁊ reddūt cōparatiua:vt pulcher pulchri pulchrior ⁊ pulchrius. Si tertie a dtō:vt felici felitior felitius. amanti amātior amātius. Bonus tñ facit melior:malus peior:paruꝰ seu parū vt valle placet minor:maius maior:iuuenis iunior:magnificus magnificētior:multus plꝰ:sinister sterior:dexter dexterior:potis potior:nequam nequior. Debēt quidē cōparatiua superare suos positiuos:et ideo nullū adiectiuū in us vel in is terminatū qd̄ duos vocales añ s hȝ potest recte cōparatiuū formare vt piꝰ arduꝰ: idoneus:tenuis et similia. nā si piior diceremꝰ scd̄m i consonū esset et cōpatiuū ꝑpositiuo et sic in ceteris hmōi. tenuis tñ dicimus:et egregius lectū est. Uirg. in georg. pectūt tenuia seres. Iuue. Egregius cenat iuuenes et alia tñ tibi nō dicenda. ocior cōpatiuū est absq̄ꝫ positiuo latino et hȝ superlatiuū ocissimus. Illa etiā quorꝫ accidēs neq̄ꝫ augeri neq̄ꝫ diminui potest ꝯpatiuū nō hñt vt luscus oīpotēs vnicꝰ singulus summꝰ imus et nūeralia oīa vl' q̄ ad numerū referri possūt vt oīs aliq̄s nullus. Preterea a ꝑticipijs in dus ve amādus colēdus reuerēdus nec cōpatiua nec suplatiua iueniūt̄ q̄ꝫq̄ꝫ sūt iterito scribarū vsu. A vbo uo detero fit cōpatiuū deterior. sūt q̄ ad deter antiqua ꝑpōe deductū velit. E ꝑticipijs ita format̄ ꝯpatiua vt ab adiectiuis sed cōpatiua ipsa vi ꝑticipiorū amittūt. A ꝑpositionibꝰ veniunt:vt ab extra exterior. citra citerior:intra interior:vltra terior:infra ferior. supra superior:post posterior:ꝓpe ꝓpior:añ anterior. Ab aduerbijs vt p̄dē p̄or:diutius:sepe sepius. ¶ Ad bonā cōparationē quiq̄ꝫ req̄rūt̄:videlȝ res cui cōparet̄ accidēs et q̄ꝫ vterq̄ꝫ terminꝰ de accidēte participet. et q̄ꝫ alter magis ꝑticipet. vel participare itelligat̄:vt Leliꝰ est sapientior Fannio. Sed qñ accidēs non participat de vtraq̄ꝫ re:vt nix est albior vel magis alba coruo tunc est abusio in cōpatione nō in cōparatiuo. Abusio igit̄ fit in cōparatiuo tribus tm̄mō modis. Cōstructione formatione:et figuratione. Constructione qñ partitiue ponitur et nō cōstruitur more cōparatiui:vt maior horum est charitas. Formatione quū substātiua vel propria noīa cōparant̄. vt Neronior. Itē penior et ipsior quorū positiui et si sunt positiua tñ non possūt eorum augeri vel minui significationes. Significatione cū significat quātū suus positiuus: vt senior pro senex:aut quū minus significat vt tristior. i. parū tristis. Aut qñ cōtrariū significat. vt dulcior. i. minus amarus. Cōparatio fieri potest per positiuū et per aduerbia cōparandi tam et q̄ꝫ:vt sum tam doctus q̄ꝫ tu. Fit etiā per q̄ꝫ et cōparatiua vt sum doctior q̄ꝫ ditior. Et sine q̄ꝫ loco cuius ponitur an. Solinus Calamitosior an beatior fuerit Augustus ambiguū. Gellius Per incertū stolidior an vanior. Fit nonnūq̄ꝫ per verba accidentalia et aduerbia cōparādi vt tā placet mihi Cicero q̄ꝫ Uirgilius et plus vel magis placet mihi Cicero q̄ꝫ Salustius. Cōpatiuū aūt qñ formari nō potest fit per magis plꝰ et validus et minꝰ et reliqua hmōi ⁊ positiuū: vt sum magis strēnuꝰ te vl' q̄ꝫ tu. ⁊ tu es minꝰ idoneꝰ me:vl' q̄ꝫ ego. De suplatiꝰ ⁊ cor ꝯstru.

i. gradus. i. superlatiuus. s. positiui

P Ostremus p̄ter casus et iura parentis
Exposcit patrium signantem plura duobus
Subq̄ꝫ tribus gradibus subiecto cōuenientem
Rem notat:atq̄ꝫ petit sint eiusdem speciei
Subiectum ⁊ patriis. troum est fortissimus hector
At non grecorum:sed forsan fortior illis

S Uperlatiuus omnis regere potest gtm̄ pluralem:vel collectiuū singularē exvi partitionis:quia denotatur subiectum superlatiui esse pars illius genitiui aliter inepta esset locutio. vt supra patuit.

S Uperlatiuū nomē est qd̄ ad plures sui generis cōparatur et supponit̄ ceteris. vt maro est poetarum pulcherrimus. Et ponit̄ duobus modis scȝ respectiue et absolute. Respectiue qñ habet determinationem. vt Hercules fuit fortissimus

hominū: et tunc resoluitur per valde vel multo et cōparatiuū vt melius per validis-sime vel maxime et cōparatiuū nam quid absurdius inquit Ualla q̃ quum resolua-mus cōparatiuū per cōparatiuū resoluere superlatiuū per positiuū? Absolute quā-do nō recipit casum et resoluitur in valde vel maxime et positiuū. vt tu es doctissi-mus. i. valde doctus. Differt aūt a cōparatiuo etiam in hoc ꝙ cōparatiuus gradus ad vnum: ꝛ ad plurales tam sui q̃ alieni generis refertur. Suplatiuus vero ad plu-rales tantū et generis sui. Ualla cōparatiuū ad plura sui generis referri non vult. Prisci. et Donatus prec. piūt auctorūqꝫ vsus confirmat. Ouid. in. ij. Tanto virgini-bus prestantior omnibus. Herse. et in. xiij. Planior assiduo detritis equore conchis. Solibus hybernis estiua gratior vmbra. Nobilior pomis. Uirg. Candidior cignis. Idem. Pygmalion scelere ante alios immanior omnes. Statianus. Amphiraꝰ ad olationem. Et melior sis queso deis. ¶ Ascen. Nihil tñ erat Ual. q̄ de comparatiuo partitiuo nō cōparatiue: vt in exemplis tento loquitur.

¶ De formatione superlatiuorum.

Formantur superlatiua a gtis adiectiuorum secūde declinationis addita s. et simus. vt doctus docti doctissimus. et a gtis adiectiuorū tertie addita sillaba simus. vt fortis fortissimus. Bonus tamen optimus facit malus pessimus: magnus maximus. paruus minimus. multus plurius munificus munificentissimus. vetus seu veter veterrimus: matur seu maturus et maturissimus et maturrimus. Nōnul-li positiui carent superlatiuis. vt memor senex iuuenis adolescēs nequam nequissi-mus habet. detero deterrimus. In limus quiqꝫ finiunt. vt agilis limus. facilis limꝰ gracilis cillimus: humilis limꝰ. similis limus. Addit Ualla docillimus a docilis. Si vero positiuus in er syllabā terminetur format superlatiuū a ntō addita rimus: vt pulcher pulcherrimus: nigerrimus preter dexter dextimus: sinister stimus. Aduer-bia: et prepositiones que cōparātur hñt superlatiua vt diu diutissime sepe pissime: pridem primus: nuper nuperrime et pene penissime: et a penitus penitissime dixit plautus. Citra prepositio citimus facit supra supremus vel summus: vltra vltimꝰ. intra intimus. infra infimus: prope proximus sed proximus quādo coniūctum signi-ficat est positiuus habetqꝫ cōparatiuū proximior et caret superlatiuo.

¶ De constructione superlatiuorū.

Superlatiuū construitur cū gtō plurali oim casualiū dictionū vel cū gtō singu-lari nominis collectiui: vt Cato fuit sapientissimus romanorū vł populi roma-ni. Et aduertendū est ꝙ superlatiuo redolet naturā partitionis in qua semper ps a toto diuiditur et pars regit totum estqꝫ de essentia totius et esse debet eiusdē spe-ciei. Uñ nō est bona superlatio hō est fortissimus leonū q̃uis sit bona grāmatica.

¶ De aduerbijs localibus et eorū cōstructione.

Aduerbia localia que aut deriuata sunt aut composita fiunt ab hic ille iste ali-us is quis: vter et versū quod varijs iungitur vocibus. Item ab vbi ibi vnde et vsqꝫ. Simplicia ipsa per se patent.

¶ Significātia statum in loca sunt hec.

¶ hic. i. in hoc loco in quo ego sum vel nos sumus. Illic. i. in illo loco in quo ille est vel illi sunt. Istic. i. in isto loco vbi tu es vel vos estis. Ubi. i. in quo loco vbi vbi. i. vbi-cūqꝫ. Ubicūqꝫ. i. in quolibet loco. Ibi. i. in illo loco. Ibidem. i. in eodem loco. Alibi. i. in alio loco. Sicubi. i. in aliquo loco. Necubi. i. non in vllo loco. Alicubi. i. in aliquo lo-co. Nusqꝫ. i. in nullo loco. Intus. i. in loco interiore. Foris. i. in loco exteriore. Supra i. in loco superiore. Infra. i. in loco inferiore.

¶ Significātia motum ad locum.

¶ huc. i. ad hunc locum in quo ego sum vel nos sumus. Illuc et illo. i. ad illum locū in quo ille est vel illi sunt. Istud. i. ad istum locum in quo tu es vel vos estis. Quo. i. ad quem locū. Siquo. i. si aliquē locum. Nequo. i. ne ad vllum locū. Aliquo. i. ad ali-quē locū. Alio. i. ad alium locū. Quouis. i. ad quēcūqꝫ locū vis. Quolibet. i. ad quem-cūqꝫ locū libet aut placet. Quoquo. i. quocūqꝫ. Quocūqꝫ. i. ad quemlibet locū. Quo-nam. i. ad quem igitur locum. Utroqꝫ. i. ad vtrumqꝫ locū: et vnū et alterū. Neutro i. ad neutrū locū. neqꝫ vnū neqꝫ alterū. Eo. i. ad eum locum. Eodem. i. ad eundem lo-cū. Intro. i. ad locum interiorem. Foras. i. ad locū exteriorem. Supra. i. ad locū su-periorē. Infra. i. ad locum inferiorem.

¶ Significātia motum per locum sunt hec.

¶ hac per hunc locum vbi ego sum vel nos sumus. Illac per illum locum vbi ille est

aut illi sunt. Istac per istum locũ vbi tu es vel vos estis. Qua.i.per quẽ locũ. Si qua .i.si per aliquem locũ. Nequa.i.ne per vllum locum. Aliqua.i.per aliquẽ locũ. Quanis.i.per quẽcũq; locum vis. Qualibet.i.per quemcũq; locũ libet aut quilibet. Quanam.i.per quẽ igitur locũ. Quaqua.i.quacũq;. Quacũq;.i.per quẽcũq; locũ. Utraq; id est per vtrũq; locũ. Ea.i.per eum locũ. Eadem.id est per eundem locum. Intus.i. per locum interiorẽ. Foris.id est per locum exteriorem.et ita de consimilibus.

Significantia motum de loco sunt hec.

Hinc.i.de hoc loco vbi ego sum vel nos sumus. Illinc.i.de illo loco vbi ille est vel illi sunt. Istinc.i.de isto loco vbi tu es vel vos estis. Unde.i.de quo loco. Sicunde.i.si [de] aliquo loco. Necunde.i.ne de vllo loco. Alicũde.i.de aliquo loco. Aliũde.i.de alio l[oco]. Undeuis.i.de quocunq; loco vis. Undelibet.i.de quocũq; loco libet vel placet. Undevnde.i.vndecũq;. Undecũq;.i.de quocũq; loco. Undiq;.i.ab omni loco. Utrinq; id est ab vtroq; loco. Inde.id est ab eo loco. Intus.i.a loco interiore. Foris.id est a loco exteriore. Superne.i.a loco superiore. Inferne.id est ab inferiore. Celitus.i.de celo. Funditus.i.a fundo: et ita de alijs.

Significantia locum versus.

Horsum.i.hunc locũ quo ego sum vel nos sumus versus. Illorsum.i.illum locum in quo ille est vel illi sunt versus. Istorsum.i.istum locum in quo tu es vel vos estis versus. Quorsum.i.quẽ locũ versus. Si quorsum.i.si aliquem locum versus. Aliorsum.i.aliũm locũ versus. Antrorsum.i.anteriorẽ locũ versus. Retrorsum.i.posteriorem locum versus. Dextrorsum.i.dextrum locum versus. Sinistrorsum.i.sinistrum locum versus. Leuorsum idem. Sursum.i.superiorem locum versus. Deorsum.i.inferiorem locum versus. Utrouersum.i.vtrum locum versus. Quoquo versus.id est quemcũq; locum versus.

Significantia vsq; ad locum.

Significantia vsq; ad locum componuntur ex illis que ad locum significant: ⁊ dictione vsq;: vt huc vsq;.i.ad hunc vsq; locũ. Et aliquando vsq; ad tempus. Sic illucusq;/isticusq;/quousq;: et similia.

Interrogatiua aduerbia sunt sex. Ubi/quo/qua/vnde/quorsum: et quousq;. Nomina vrbiũ prime ⁊ scđe declinationis qñ iungunt verbis aut participijs significantibus statum ponũtur in gtõ: vt fui rome. Si vero sunt tertie declnationis: vel pluraliter declinato ponuntur in ablatiuo: vt fui Sulmone et studui Uenetijs. Qñ iunguntur significantibus motũ ad locum in accusatiuo: vt eo romam. Qñ per locũ vel de loco in ablatiuo ponuntur et semper absq; prepositione. Et sic veniunt in constructionẽ ista quattuor nomina domus/humus/rus: et milia. Sed humus in gtõ ⁊ ablatiuo/militia in genitiuo solummodo: in alijs casibus sine prepositione nõ leges: sic enim obseruant maiores ꝗ̃q; etiam dicamus fui ruri perdendi casum aduerbialiter positum fui rure non dicendũ esse (Festus docet) Sed poete frequẽter vtuntur hora. Quinq; dies tibi pollicit[us] me rure futurũ. Sic et Tibullus. Nomina vero prouinciarũ et appellatiua locoꝝ et fluminum et montium si iungãtur verbis statum significantibus in ablatiuo cũ prepositione imponi debent: vt fui in foro. Sin motũ ad locũ in actõ cum prepositione ad vel in: vt eo in siciliam et ad templum. Dices tamen peto siciliam: sicut peto veniam/peto affricam. Nam peto prepositionẽ non recipit. Si per locũ in actõ cum per: vt transeo per forum. Sin de loco in ablatiuo cũ prepositione de vel a vel abs vel e vel ex: vt venio ex agro/a vinea/de foro. Oĩa quidem nõia que cũ ꝟsus iungũtur siue sint vrbiũ siue appellatiua locoꝝ semp ponunt in actõ cũ aduerbio versus postposito: vt eo romã versus. Sed ciuitatũ aut prouinciarũ nomina non sint addimus prepositionẽ ad vel in: vt eo ad orientẽ versus: ⁊ forum versus. Si vsq; ad locũ in actõ cũ prepõne vsq; si sint ꝓpria ciuitatũ: vel illa domus et rus: vt vado vsq; romã. Cetera vero in accusatiuo cũ vsq; et ad prepositione ponũtur: vt iui vsq; ad hortos. Usq; tẽpus notat: vt quousq; perseuerabis in tua nequitia vsq; ad mortẽ. Disce tñ ꝙ qñ nominibus vrbiũ prepositionem non addimus loquimur tanq; per aduerbia: si vero addimus quod licet per nõia loquimur: vt venio ex roma/in domum et ad domũ. Huius rei mille exempla inuenies.

De figuris constrnctionibus.

De loco.

Interrogatiua

Figura est vitium ratione excusatum: et ascribitur elegantie. Figurarum alie sunt locutionis/alie dictionis/alie constructionis. Figure constructionis nam alias preteribo: sunt octo. Euocatio/appositio/conceptio siue sillepsis/prolepsis/zeugma/synthesis/antiptosis/synecdoche. Reliquas autem in poetarū expositione dodeberis.

De euocatione.

Euocatio est ptima reductio tertie persone ad primā vel secundā: vt ego Quintilianus declamo/tu Cicero oras. In euocatione quattuor requiruntur. Persona euocans/psona euocata/remotio copule/et verbū cōcordās cū psona euocāte.

De appositione.

Appositio est continua coniunctio duorꝫ substantiuorꝫ: quorꝫ alterū declarat alterum: vt miratur molē Eneas magalia quondā. ⁊ proximus ille procas troiane gloria gentis. Requiruntur autē in appositione duo substantiua in eodem casu. et ꝙ magis cōe fere semper precedat. Nam licet dicere. Hector vir fortis: et equus animal ferox. Fit autē appositio tribus ex causis. Primo causa restrigende generalitatis: vt animal canis latrat. Secūdo rei mouēde equiuocationis: vt leo signū ardet. Tertio causa attribuende proprietatis: vt Virgilius summus.

De conceptione.

Conceptio seu syllepsis est adductio indignioris ad dignius. Fit autē tribus modis: genere/numero: et persona. Genere et masculinum concipiat femininum et neutrū: et femininū concipiat neutrū: vt vlysses et penelope sunt laudati: ⁊ vestis et aurū sunt preciose. Numero: vt pluralis numerus concipiat singularē: vt discipuli et lector legunt. Persona vt prima concipiat secundam et tertiam: secunda concipiat tertiam: vt ego et tu legimus/ego et ille legimus/tu et ille scribitis. Potest etiam fieri cōceptio per hanc prepositionē cum posita loco copulatiue coniunctionis: nam idem est dicere: discipuli ⁊ preceptor legunt quod discipuli cū preceptore legūt. Tu mecum currimus. i. tu ⁊ ego: sed est indirecta dignior eni persona concipitur. Requiruntur in conceptione quinqꝫ. Dictio concipiens/dictio concepta/copulatiua coniunctio: vel prepositio: verbum vel adiectiuū pluralis numeri. et ꝙ concordet cū persona concipiente. nam si aliter inueniatur non est figurata locutio. Conceptio duplex est. Directa et indirecta. Directa est qñ fit p dissimiles nūeros psonas dissimiles: et genera dissimilia. Indirecta est qñ fit p pares personas/paria gña/et pares nūeros vt Virgili⁹ et Horati⁹ canunt. Aurū et argentū sunt speciosa/viri ⁊ femine currrūt.

De prolepsi.

Prolepsis est attributio ꝓprietatiua toti diuiso in partes suas: vt puelle legunt flores: ista violas illa vacinia. Requirunt quidē in prolepsi quinqꝫ. Totū/partes/distributio/partium proprietas: et ordo. Est autē duplex. Explicita ⁊ implicita. Explicita est in qua concurrūt oia que requiruntur ad eā. Implicita est que non oia exprimit: vt vos amatis alter alterum. Salu. Cepere se quisqꝫ magis extollere.

De zeugmate.

Zeugma est reductio vni⁹ verbi ad diuersas clausulas: vt ego lego ⁊ tu. Requiruntur in zeugmate tria. s. duo aut plura diuersa substantiua copulata. proprietas hoc est verbū: et ꝙ cōcordet cū vno illorꝫ substantiuorꝫ. Fit autē p zeugma variatio personarū intransitiue: vt ego lego et tu. Numerorꝫ: vt isti legūt ⁊ socrates Personarū et numerorꝫ: vt hebrei sunt et ego. Triplex est zeugma. videlicet a superiori: hoc est qñ ꝓprietas seu verbū preponitur: vt lego ego et tu. A medio qñ verbū in medio ponitur: vt ego lego et tu. Ab inferiori quādo verbum postponitur: vt ego et tu legis. Hic illius arma hic currus fuit.

De synthesi.

Synthesis est attributio proprietatis vni vel pluribus copulatis qđ fit non gratia vocis sed sigti: vt populus clamāt et pars in frustra secant. et preneste sub ipsa. Requiruntur in synthesi tria. Unum subiectū vel plura copulata: proprietas ⁊ attributio proprietatis concordans cum sigto et non cū voce: vt rosa est flos pulcher ...

pus granida. Fit quidē synthesis in genere et in numero: vt cetus proterui. pars ve
niemus scythiam.

De syncedoche.

Synecdoche est attributio partis ad aliquod totum sub ꝓprietate verbi vel ad
iectiui: vt nympha nuda genu: & doleo pedē. Requiruntur autē in synecdoche
tria. videlicet totū proprietas: et pars in accusatiuo posite indirecta synecdoche fit
quando pars non est de essentia totius: vt apud Uirgi. Perfusus sanie vitas atroqꝫ
veneno. Est alia synecdoche locutionis: quam Cicero intellectionē appellat: vt ho-
stis habet muros: pro hostes ponitur enim pars pro toto.

De antiptosi.

Antiptosis est casus pro casu positio sub aliqua proprietate vt populo vt place
rent quas fecisset fabulas. fabulas pro fabule posuit. In hac quidem tria re-
quiruntur. Unum subiectum / vna proprietas: et ꝙ casus pro casu ponatur.

De ꝯstructione et ordine Ascensius.

.i. congrua.
Sensu / voce et vtroqꝫ datur constructio recta
.i. ꝯstructionis quedā est transitiua / quedā intransitiua illa scꝫ trāsitiua.
Cuius pars transit: pars imminet illa retransit
.i. transitiua sine retransitione aut reciprocatione.
Siue reciproca fit tibi vel tantummodo transit
.i. lr̄ali. .i. sententiā non orationem.
Ordine grammatico dum sensum construo pono
.i. vctm̄ .i. exordijs.
Principio quintum si sit: sed frontibus aptum
Cum / quia / dum / donec quoniā quando licet: et si
.i. consimiles voces.
Quāuis et ꝙꝙ fratresqꝫ ante omnia ponam
Supposito verbum: rectori ex ordine casum
Subdam nam subdi vult quod determinat illi
Qua regitur parte: opposita tamen vtimur arte
Questio / latio: iuncta negatio: scissio si sit
Que vero includunt quicꝙ se iure resoluunt.

Ordo grāmaticalis quo sensum elicimus et regimina cognoscimus vult vt exor-
diū fiat a dictione vim exordiēdi habēte: vt a Cū / qr / dū. &c. aut vim excitādi: a vctō
aut ab vtroqꝫ si sit suo ordine. Deide supposito cū determinatione si quā habet. Nā
determinās vult sequi determinabile priusqꝫ aliud determinabile addat. Tū a ver
bo cū aduerbio vel casu per ordinē casuū additis semp determinationibus. Ab ea
parte qua regunt nisi sit questio quesitiua: vt quē queritis: aut relatiuū cogat añs
post se rectū precedere: vt quemqꝫ trahit sua voluptas. Aut iūcta. i. inclusa negatio
vt nullū video: pueri tn̄ resoluēt. Nullū. i. nō vllū & ꝯponēt nō video vllū. Aut diuisio
vt hoim alius bonus alius malus: potest tn̄ sic ordo seruari ali⁹ hoim. &c. Omnia ve
ro que venustatis aut breuitatis gr̄a omissa aut breuius dicta sunt explicabunt. Ut
hec ven⁹ sup. ait. Ita aiunt. s. fere oēs. Itur. s. a plerisqꝫ. sole lucēte. i. dū sol lucet. Me-
ne incepto desistere victam sup. decet aut dijs placitum est. Iubeo te saluere. i. vt sal
ueas. Adiectiuū nominale et pronominale nisi casum regunt possunt preconstrui et
coniunctim: participiale post et diuisim: vt hoc caput boū caput est. Puer cesus / vir
potens virtute. Sed de his alibi latius dicemus.

De diffinitiõe cõstructiõis et ipsius varietate. Sulpi.

Constructio est cõgrua dictionũ ordinatio congruam perfectamq̧ sententiam demonstrans costructionuz alia est congrua sensu voceq̧ vt Virgilius scripsit buccolica. Alia sensu non tamen voce: vt populus currunt. Alia est congrua voce non sensu. vt verule sunt longa vrbs. Preterea constructionũ alia est transitiua: alia intransitiua. Transitiua est in qua actus vel passio principalis verbi ostenditur trãsire vel inferri ab vna persona in aliam. vt Sulpitius amat galatheam et galathea amatur a Sulpitio Intransitiua est in qua nec pactus nec passio verbi principalis ostenditur transire: nec inferri ab vna in alteram personã: nec eadem persona ostẽdit agere et pati vt deus est iustus. Transitiuarũ alia reciproca: alia retrãsitiua Reciproca est in qua eadem persona significatur agere et pati per verbum principale vt ego diligo me tu diligis te. Retransitiua est qua ostenditur duplex trãsitio: vt hera rogat te vt ames sese. Nominatiui cum verbis inter se construuntur intransitiue. Obliqui vero construuntur cum verbis et noĩatiuis trãsitiue. Sed obliqui supponẽtes verbis personalibus construuntur cum eis intransitiue.

De nominatiuo et vocatiuo.

Nominatiuus et vctũs vt ait Priscianus sunt absoluti. i. q̧ per vnam personaz intransitiue possunt proferri. vt ego Ascreus ambulo: tu Plato philosopharis Ipse Aristoteles disputat. Et si substãtiuis verbis vl' vocatiuis prime et secunde persone iunguntur non egent pronominibus quippe essentiam sui vel nominationem significant. vt homo sum Cicero nominor. S in aliis sociantur verbis tunc necessario adiungũtur pronominibus. vt ipsius essentie pñtis demonstratione transeat a tertia persona ad primam vel secundam ex nexione pronoĩm vt ego Priscian⁹ scribo. tu Apolonius scribis. Et sciendum q̧ vctũs non eget pronomine quippe cũ secundum suam vocem infiniat personam vt Apoloni regis vel lege Terenti. scribis vel scribe hec Priscia. de nominatiuo et vctõ commemorat.

De noĩm constructione.

Et quoniam nomiatiuus et vctũs obliquos et obliqui alios inter se inuicẽ attrahunt colligam quoad potero breuius ipsorũ constructionem et primo que nomina gtõs insciscant aperiam.

De constructione gti.

Casus omnes gtõ iungũtur quãdo possessio aliqua vel possessor significatur ita vt possessio in gtõ ponatur. vt hector filius priami et iterũ casus possessoris regit gtm̃ cum significat laudem dedecus vel accidens laudem vt vir egregie virtutis Dedecus vt vir magne crudelitatis. accñs vt cignus albi coloris. Sed hmõi etiam ablatiuo iunguntur vt magna virtute: quod infra docebimus. Partitiua distributiua et superlatiua et noĩa numeralia et ordinalia gtõ plurali vel singulari nominis collectiui iunguntur vt alius istorum et alius populi. vt sum doctissimus ciuium vl' istius populi: vt sum vnus illorũ et sum primus discipulorũ. Verbalia quoq̧ in or et in trix vt amator virtutis et amatrix delitiarũ et omnia habentia vim similem istis vt expers virtutis et dubius huius rei. Sic et participiis similia in ns desinentia et in us: vt amens bibentis: doctus grãmatice. peritus artis. Et participia et gerundia que a verbis gtm̃ regentibus veniunt vt egendi diuitiarum et eorum vim habentia: vt profususq̧ sim. Similiter dubius nescius ignarus. Cõparatiua quoq̧ excessum significantia et partitiue posita vt maior illorũ et minor istorum. Dicimusq̧ ex illis et illa que demonstrant aliquid obtineri: vt diues opum copiosus rerũ opulentus capax plenus. Et que aliquid deesse significant vt pauper egenus indigens inops vacuus. Et que significant aliquid desiderari et subtrahi: vt auarus eris cupidus ambitiosus auidus studiosus fur rapax predo. Sic securus sui parcus tritici tenax nũmorum. Nomina etiam que determinatã mensurã rei vel indeterminatã significant vt ciathus vini cadus olei. Item neutra elegantissime gtõ iunguntur vt habeo multum librorum. i. multos libros. Et id negocii hoc rei istud mali quid boni Et illa que notant accusationẽ seu dãpnationem vt reus voti et furti: criminat⁹ adulterii: accusatus dãpnatus cõuictus. Et etiam que post se rei preciũ habẽt: vt emi librum decem aureorũ gtũs ille a nomine non a verbo regitur. Similiter oĩa noĩa

ad aliquid dicta eandem constructionem seruāt. hec etenim possidentur ⁊ possidēt vt seruus dn̄i et pater filiorum. Et noīa que significāt p̄eminentiam hunc casum accipiūt vt rex regum: dux exercitus: princeps populi: prefectus artis: pontifex xp̄ianorū: causa mortis: caput salutis origo et fundamentū. Item que notant subiectionem et coniūctionē et gratiam. vt seruus simonis. discipulus amicus istius: frater socius comes collega riualis. Sic alūnus patrui: similis tui: dissimilis tui. Dicimus etiam sum similis tibi. Sed differunt. nam sum similis tibi in forma: similis tui i moribus intelligitur. Instar nomen indeclinabile gtō iungitur. Uirgi. Instar montis equum. Plerics veterū ad instar dixerūt. hec quidē oīa et plura vim habēt possessiuā: hoc est q̄ aut possident aut possidentur et ideo gtō iunguntur.

De constructione dti.

Dtō connectitur ntūs et vctūs et obliqui possessionem vel possessorē significātes verbo substātiuo vel eius participio interposito: vt maro fuit pater virgilio et Tullius extans filius tullio. Sic etiam construuntur illa oīa q̄ sūt ad aliquid dicta vt illa que prelationē significāt: vt Scipio est dux exercitui et dn̄s huic populo. Itē que subiectionē et coniūctionē significāt vt tu es seruus illi et socius. Et que aliquid boni mali ve nobis acquirunt: vt vtilis tibi et inutilis dānosus periculosus aptus idoneus facilis difficilis questuosus calamitosus infelix tibi, p̄sper dexter sinister: fidus illi et ad illū fidissimus qd̄ etiā gtō iūgit̄ Uirgi. in xij. Preterea regina tui fidissima dextra. Dicim⁹ etiā hec res est mihi cordi lucro dāno odio tedio. Et verba in bilis et in dus: et participia futuri tp̄is huic iungūtur casui admirabilis illis amabilis dicēdus: amādus: orādus. Ea quoq̄ q̄ ad gr̄am vel ad odiū alicuius spectant vel esse significāt aliqd̄ vt pr̄ et maritus vrbi ciuis patron⁹ amicus inimicus comes socius hostis affinis cognat⁹ vicin⁹ p̄pinquus cōtubernalis par ipar equ⁹ sīlīs ⁊ dissimilis.

Cōstructio dti.

De constructione acti.

Actō noīa nō iūgunt̄ nisi figurate: vt nuda genu. i. hn̄s nudū genu: et collecta sin⁹ fluētes. i. hn̄s collectos sin⁹ fluētes p synecdochē figurā ɔstructiōis. Noīa tn̄ q̄ p participijs ponunt̄ hūc casū habere ɔperiunt̄: vt gnar⁹ causas ⁊ presci⁹ futura. Osus/exosus et perosus actō etiā iungūtur: vt osus bella. hec quidē vltima noīa esse dicendū est q̄q̄ aliq̄ participia sine v̄bis esse velint. huic casui iungunt̄ participia et gerundia v̄boꝝ q̄ postulāt actm̄: vt amās v̄tutē: ⁊ legēdo lectionē. Adherēt etiā huic casui noīa numeralia ex vi actiue prepositionis: vt sum rudis ad pugnam.

Cōstructio acti.

De constructione ablatiui.

Abltō iūgunt̄ noīa qn̄ p eū euenire illis aliqd̄ demōstrat̄: vt acut⁹ oculis. i. p oculos/validis viribus/diues auro: et qn̄ aliqd̄ haberi vel ɔsequi vel adesse oñdit̄: vt vir magna v̄tute. Illa q̄q̄ q̄ vim hn̄t passiuā huic casui ɔiungunt̄ vt lassus labore/fessus cursu/viduus: dign⁹ q̄q̄ ex auctoritate sicut nōnulla alia gtō adherent. Uirg. in. xij. Descendā magnoꝝ haud vnq̄ indign⁹ auoꝝ. Captus ⁊ vacu⁹/plen⁹/ornat⁹/preditus/cōtent⁹/imbutus/piger pedib⁹/tardus ingenio. Abltō q̄q̄ ɔparatiua iungunt̄: vt sum fortior hercule. Sic ⁊ pticipia et gerūdia q̄ veniūt a v̄bis abltm̄ sine prepōne regētib⁹: vt ornās te v̄tute/spoliās te veste/gaudēs ɔmodo tuo. Que aūt huic casui ex vi prepōnis iungunt̄: tu p te satis discere poteris: vt Ascreus ortus ex adpendio: et oriūdus ex perusia vel per perusinis. Et quibus seruiant prepositiones apud donatū iam didicisti scias tn̄ ten⁹ nō modo ablatō sed etiā gtō plurali sepe reperiri cōiunctam. Uirg. in geor. Et crurū tenus armento palearia pendent: sed tūc aduerbiū esse Seruio placet.

Cōstructio Ablti.

De aduerbioꝝ et interiectionū ɔstructione.

Aduerbia quedā et interiectiones post se aliqn̄ casus accipiunt: vt pridie ⁊ postridie: que more prepōnis actō seruiunt. Cicero in p̄mo inuectiuarū. Pridie calendas ianuarias. Liui⁹ lib. vi. Postridie idus. Dicim⁹ etiā vt ait Ualla. Pridie illius diei: ⁊ pridie nonarū decembriū. Postridie aūt sigt̄ postero die: nō post tres dies: vt dicunt ignari. Aduerbia ɔparatiua ⁊ suplatiua que a prepōnibus veniūt vltra ɔparatiui ⁊ suplatiui constructionē seruiūt actō. Cice. ad octauiū. Castra p̄pi⁹ vrbē mouerent̄ Salu. in iugurtha: proxime hispaniā mauri sunt. Propi⁹ autē etiā dtō iungit̄. Uirg. Cū propius stabulis armēta tenerēt. Aduerbia q̄titatis ⁊ ɔparādi gtō iungunt̄: vt

parum satis et plus virtutis. ¶ En siue indicet siue exprobet ntō et actō iungitur. Quinti. En probitas. Iuue. En habitu. Uirg. En quattuor aras. Ecce ntō iungi reperitur. Uirg. in. vi. Deus ecce deus. actō aūt iunctū legitur teste Ualla. Sed aliqñ vt idem monet inuenies apud Plautū: vt in bachidibus. ecce me. hei dtō adheret. Uirg. hei mihi qualis erat. heu actō. Uirg. heu stirpem inuisam. Inuenitur tamē heu et hei ntō coniungi. Uirg. heu pietas: heu prisca fides. Teren. hei misera. Ue dtō. Martialis. Carpere causidicus fertur mea carmina qui sit nescio: si sciero ve tibi causidice. Pro et hem actm̄. heus vah et ah et oh vctō tm̄modo. O aūt ntō vctō et actō. Cice. O nox illa. Uirg. O regina nouā. Idem in geor. O fortunatos nimium sua si bona norint Agricolas.

¶ Constructionis epilogus.

¶ Omnia verba personalia ntm̄ vel vctm̄ ante se postulāt. In primisqꝫ subeo vt verbi sensum inuenias. et vt numeri persone genera et casus conueniāt. Omnia actiua actm̄ patientē post se requirūt: preter interdico qđ refugit. sed ex his alia solo actō contenta sunt: vt amo virtutem: sic construitur neutrū aro: solor deponēs et cōmunia verba quedaꝫ significāt actionē: vt aro noualia: solor afflictos. osculor filiū. Alia vltra actm̄ volūt dtm̄: vt do libellum tibi. Quedā vero aliū actm̄ vt doceo te grammaticā. Alij ablm̄ vt munero te veste. Pleraqꝫ gtm̄ vel ablm̄: vt impleo vas vini et vino. Quedā ablm̄ cum prepositione: vt audio lectionē ab illo.

¶ Passiua volūt ntm̄ patientem et post se ablm̄ cum prepositione agentē: et vltra illum assumere possunt alios suorum actiuorū casus. vt a me doceris tu grammaticam sic construitur vapulo vt discipulus vapulat preceptore. sic a cōia in passiua significatione: vt tu oscularis a me: sic orior vt ortus sum ex nobili genere.

¶ Ex neutris quedam postulāt ablm̄ agentē: vt careo patre. Cum eodem sed patienti casu construitur vtor: vt vtor pane. Multa dtm̄ volūt vt seruio tibi. Sic cōstrues auxilior inopi. Aliqua volūt casum sine prepositione: vt sunt similiū copulatiua. vt eo ad forum: eo rectus. Sic etiam construitur gradior. Alia volūt ablm̄ agentē vel actm̄ cū ꝑpositione ob vel propter: vt gaudeo diuitijs vel ob diuitias. Sic construitur lector deponēs. vt lector pecunia vel propter pecuniā. Impersonalia passiue vocis ante se ablatiuū agentem cum prepositione requirūt: vt a me legit̄. Post se raro huiusmodi casus accipiunt: vt a me seruitur tibi: et a me itur in antiquā siluam. Ponuntur et sine vllis casibus. Actiue vocis impersonalia ante se infinitiuū postulant. Post se vero aliqua gtm̄ vel ablm̄ quinqꝫ pronoim. vt Sulpitij vel mea interest studere. Aliqua dtm̄: vt scribere placet mihi. Aliqua actm̄: vt vigilare decet me. Quedā vero actm̄ cuꝫ prepositione: vt legere pertinet ad me. Alia ante se gtm̄ vel infinitiuū et post se actm̄ vt legere seu lectionis penitet me. Alia ante se ablm̄ cum prepositione et post se dtm̄: vt a me benefit tibi.

¶ Incipit cum sua cohorte vult illorū verborū cum quibus iungitur constructione et eorū vim suscipit: vt icipio amare te: icipio amari abs te: ⁊ me icipit tedere studij.

Infinita volūt ante se actm̄: et post se casus suorum verborū: vt me amari abs te placet mihi. Gerundia supina et participia nolūt ante se casum: sed post se suorum verborū casum requirūt. vt amandi illū amatum et amandus ab illo.

¶ Cōparatiua post se volunt ablm̄ vel consimilem casum cū qꝫ: vt sum fortior te vel qꝫ tu. Neminem habeo cariorem qꝫ te.

Superlatiua partitiua et distributiua volūt post se gtm̄ pluralem vel singularē nominis collectiui: vt sum fortissimus populi. Sed partitiua et distributiua accipiunt etiam prepositionem ex et inter. vt ex his vel inter hos vnus est pudicus.

¶ Superlatiua et cōparatiua assumunt post se casus suorū positiuorū: vt hic vrceus est plenior isto vini. et ego sum charissimus oīm pontifici.

Interrogatiuis sic respondetur: quis es tu: tullius. qualis es: sum rudis. qꝫtus es: paruus. quot ficus edisti: decem. quotiens es: septennis. quotus es in tua classe: secundus. quotuplicem vestem habes: duplicem. quotuplum frumentū reddit agellus tuus: duplum. Cuias es tu: italus et arpinas. cuium est hoc calamariū meum vel illius vel vergilianū. Quotenus canit chorus: quaternus. Ubi fuisti: illic Quo pergis: illuc. qua transiuisti: eadē qua tu. Unde venis: illinc. quousqꝫ is: illucusqꝫ. quorsum meas: dextrorsum.

Aduerbia localia vel statum vel quēcūqꝫ motū significantia iunguntur verbis

vel statum vel quecūqꝫ motū significantibus. vt fui illic. Et si dicamus de motu ad locū: iui illuc. si per locū: transeo hac. si de loco: venio illinc. si versus locum: eo sursū. ¶ Nomina vero vrbium cuiuscūqꝫ declinationis et numeri: et illa quattuor domus rus/humus et militia: sed humus in gtō et ablatiuo. militia in gtō tantum reliqua qualiacūqꝫ ad imaginem horum exemplorum discernūtur. Fui rome. Ferētini frusione verulis. Dicesqꝫ fui rure vel ruri. Iui romā ferentinū frusinonem verulas. trāsiui roma ferentino frusinone verulis. Discedo roma ferentino frusinone verulis. Fui in templo in auētino in Cāpania. Iui ad templum in auentinum in campaniā. Transiui per templum per auentinū per campaniam. Discedo ex templo ex auentino ex campania. ¶ Uale lector et superos cole.

¶ Ad lectorem.

His mihi non precium est quesita ve gloria libris
Dogmata sed latii tradere vera soni
Et gratum munus Falconi offerre suisqꝫ
Cui cupio vt grates tu quoqꝫ lector agas
Namqꝫ is vel solus prisco candore quiritum
Castalios gaudet promeruisse viros

¶ Idem ad lectores.

Sum quorum in manibus nostri monumenta laboris
Uos precor hec iusta pendere lance iuuet
Si placeo: laudis non me fraudetis honore
Offendet si quid me monuisse vacet
Si non tutabor cogar peccasse fateri
Debebo & monitis lector amice tuis
Nebolet at si quis rabie latrare canina   Alibi lacerare
Cerbeream rabiem sentiet esse mihi

¶ Finis.

C

hinc
Nosc

Sylla

Pes
Dact
Opp
His p
Me
S
tres et l
pus hab
sunt lon
quia du
ter: aut
non est
ge cum
possunt.
pestus:
longas
faciat is

H

scz ped
Qua
Uer
Cun
.i. quan
Sed
Et te
Qu
Et p

¶ Jodoci Badij Ascensij de Carminibus carmina.



Um sit sub metro pes syllaba tẽpus et ordo
scꝫ syllabe: scꝫ tpa.
Sex aut quinqꝫ pedes sint trito: syllaba bina.
Sit vel trina pedi: cui terna quaterna ve iũxi
.i. vulgari metro.
Tpa: nãqꝫ breui sunt singula binaqꝫ longe:
scꝫ exametro et pentametro.
Hincqꝫ pedes tantum sex aptos colligo quorum
Noscitur ex longis spondeus stare duabus
.i. postposita
Syllaba longa breui subiecta vocatur iambus
scꝫ iambo.
Pes citius: opposito sint longa breuisqꝫ trocheo
Dactylus ex longa breuibusqꝫ duabus habetur.
Oppositas anapestus habet: tribrachusqꝫ breues tris
His proceleumaticum breuibus sub quattuor addunt.

Metrum est certa pedũ syllabarũ et temporũ suo ordine positoꝝ ꝯmensuratio. Sũt aũt i vulgari metro pedes sex aut q̃nqꝫ. In pede illi apto syllabe due aut tres et licenter quattuor breues: tpa autẽ tria aut quattuor. Nam breuis vnũ tempus habet/longa duo. Unde colligũtur sex pedes. Nam si due sũt syllabe: aut ambe sunt longe: et est spondeus: aut ambe breues ⁊ nõ est pes heroico aut elegiaco aptꝰ: quia duoꝝ tantũ temporꝝ: dicitur autẽ pyrrichius. aut altera longa: et hoc dupliciter: aut prior et est trocheus/aut posterior et est iambus. Si tres aut tres longe et non est pes: q2 sex essent tempora: aut tres breues: et dicitur tribrachus: aut due longe cum breui: et non est pes: quia sic quinqꝫ sunt tempora: cum tantũ quattuor esse possint. aut vna tantũ longa: et hoc vel prima ⁊ est dactylus: vel postrema: ⁊ est anapestus: vel media: ⁊ sic constet ratio temporꝝ: sed illa preceps correptio breuis inter longas non conuenit heroice grauitati: in iambicis autẽ si breuis preponitur binos faciat iambos. In lyricis et comicis si breui subditur binos trocheos.

¶ De ordine hoꝝ pedum exametro.

Hexametrum pedibus loca sex dabit rite duobus
Spondeo sextum: proprĩũ tibi dactyle quintum
scꝫ pedes .i. ad placitũ .s. dactylum et spondeum.
Quattuor arbitrio reliquis vtrosqꝫ locato
Uerum hec sepe alius pes occupat vnde solemus
Cum sit hypermetrum tibi dactyle subdere sextum
.i. quando fit hypermeter: licet non sit dactylus .i. sequenti vocali.
Sed tunc absumi superans vult a comitanti
Et rerum pondus meroꝝ longoꝝ ve loquentis
Quintum spondeo parat vt sis dactyle quarto.
Et proceleumaticum varijs damus ac anapestum

Tempora ꝙ pedibus seruant conformia iustis.

Et quia communis finalis syllaba queuis

id est vltimus pentametri. tam hexametri q̃ȝ pentametri.

Undecimus tribrachus sextus solet esse trocheus

.i.difficultas. .i.pentimemeris et hipentimemeris.

At grauitas vocum cesura: licentia vatum:

Gignit iambe locum tibi ternum et raro quaternum

.s.syllaba pedis. .i.vocabulo.

Aut alium: vt tribracho: si prima sit vltima vocis

HExametrũ quod dicit ab hexa qđ est sex: ⁊ metro mensura: sex continet mensuras: quia sex habet pedes: qui singuli mensuram conficiunt: sunt tamē hexametro duo dũtaxat legitimi dactylus ⁊ spondeus: qui in quattuor primis locis ad placitum nostrũ ponuntur: ita vt possint esse quattuor dactyli: vt At tuba terribili sonitu taratantara dixit. et quattuor spondei: vt Qui fit macenas vt nemo q̃ȝ sibi sortē. Aut tres dactyli cũ spondeo: vt Enotrij coluere viri nũc fama minores. Aut ecōtrario: vt Unde huc aduecti regemq̃ȝ petamus aceste. Aut vnus dactylus et tres spondei sequentes: vt Tum breuiter dido vultũ demissa profatur. Aut econtrario vnus spondeus ⁊ tres dactyli: vt O crudelis alexi nihil mea carmina curas. Aut duo dactyli ⁊ duo spondei: vt Arma vtrumq̃ȝ troie qui primus ab oris. Aut econtratrio: vt Et vos o cetum tyrij celebrate fauentes. Aut primus et tertius dactyli: ⁊ secundus et quartus spondei: vt Italiam dixisse ducis de nomine gentem. Aut econtrario: vt Adsit leticie bacchus dator et bona iuno. ¶ Norit autem puer sic eos miscere vt prima tertij pedis sit vltima dictionis. Nam nihil dissolutius q̃ȝ si singule dictiones singulos constituant pedes: vt sunt insanorum capitum labores. Femina fallere falsaq̃ȝ dicere qñ cauebit. Sequana fluctibꝰ: ⁊ mare piscibus ante carebit. Itē. Respue grandia largaq̃ȝ prādia lite repleta. Sed cape fercula que muliercula dat requieta Norit etiā ꝙ postea dicturi sumꝰ in re graui congruere spondeos: vnde Maro grauitatē rei pedibus depinxit. Enei.i. Res dura et regni nouitas me talia cogunt Moliri: et late fines custode tueri. Dactylos autem cōtinuos canores esse: vt O mihi sola mei sup astynacis ymago. ¶ Nori preterea in versu bucolico dactylũ quarto loco positũ terminare partē orationis: non tñ putet oēs versus quibus in bucolicis vtimur debere esse bucolicos: raros eni posuit Maro: vt Nos patrie fines ⁊ dulcia liquimus arua. Norit ad hoc quintũ locũ esse ꝓpriũ dactylo et sextũ spondeo: sed grauitas rei aut meror loquentis dederit quintũ locũ spnodeo: tunc decenter ponetur dactylus in quarto: vt Sic constā longo subduximꝰ apennino. Cōstitit atq̃ȝ oculis phrigia agmina circũspexit. ¶ Norit demũ si dactylus ponatur licēter in sexto dici versum hypermetrũ.i.habentē syllabā supra mensurā iustā: nā hyper dr̄ sup: que syllaba solet in Uirgilio assumi p vocalē sequentē: licet nō dactylicꝰ sit ꝟsus. Ut oīa mercurio similis vocēq̃ȝ coloremq̃ȝ. Et crines flauos. Dactylicꝰ autē est in illo sexti enei. Bis patrie cecidere manus: quin ꝓtinus oīa perlegerēt. Ubi qr nō fit absumptio vltime grammatici fecerũt omnē. Sed audiamus Sulpitium. Ne tñ sit obscurũ quod diximus vndecimus tribracho.⁊c̄. Norit puer quia in elegiaco post exametrum sequitur pentametrum ex vtroq̃ȝ quodammodo fieri connexionem.xi pedum. quocirca vltimus pentametri est vndecimus.

¶ Jo. Sulptij Uerulani de versuũ diuersoꝝ scāsione.

¶ De syllabarum quantitate. De heroici carminis decoro et vitijs. De pedibus et diuersis generibus carminũ precepta Deq̃ȝ illorum connexionibus obseruationes ad Cyprianum. Omagium lege feliciter.

Castalios latices et amena vireta sororum.
Sic peragrare cupis iam tibi pando fores
Me duce mellifluo modulabere carmina cantu
Et nectes daphne mi Cypriane comam.

De quantitate syllabarum.

Carmem exametrum heroicum duobus legitime conficitur pedibus. Dactylo et spondeo. Dactylus ex tribus syllabis constat prima longa et duabus brevibus: vt carmina. Spondeus ex duabus syllabis longis: vt cantant. His aliqui loci sunt proprij/alij cõmunes. Quintus dactylo. Sext⁹ spondeo propius. Priores vero communes. Ponitur tamen spondeus interdũ in quinto loco pro dactylo. Persius. Sic constã longo subduximus apennino: quod quidem fit tempoꝝ ratione. Oĩs enĩ syllaba brevis vnius est temporis. Longa duoꝝ. Cõmunis vnius cũ dimidio quod perficitur arbitrio nostro. Sunt itaq; et dactylus et spondeus in temporibus pares Si alij pedes in eo aliquando carmine reperiantur ascribentur licentie poetarum. Qui eadem ratione anapestum et proceleumaticum adhibent. Uirgilius. Fluuioꝝ rex eridanus camposq; per omnes. Idem custodes sufferre valent labat ariete crebro. Lucretius. Tenue cauati oculi caua tempora frigida pellis. Manlius. Duodechatemorium constat bissenaq; cuncta. Item iambum in tertio propter cesuram: vt Omnia vincit amor et nos cedamus amori. Et interdum in quarto: sed durius: vt Dona dehinc auro grauia sectoq; elephanto. Et pari ratione reperitur tribrachus in tertio: sed raro apud idoneos.

Pentametri primis te dactyle subdo duobus
Spondeum ve grauem: vel vtrumq; vt iubet alterum
Uerum concinne te dactyle nosco preire
Ternum spondeo: reliquos concedo anapesto.
Aut si post primos superat que syllaba binos
Pereat extreme: duo dactyli eam comitentur.

¶ Pentrametrum elegiacũ constat ex duobus primis pedibus dactylicis vel spondaicis vel alternis et pentimemeri longa siue natura siue positione que iuncta cum vltima ei⁹ syllaba spondeũ facit postremisq; duob⁹ dactylicis ⁊ pentimemeri quãtacũq;. Nam vt ait Quintilianus vltima syllaba indifferẽs est. Cicero oratione postrema syllaba breuis an longa sit ne in versu quidẽ refert. Hec illi tantã eni accipimus quantã exigit ratio versus. Ideoq; in fine hexametri nunq̃ trocheũ sed semp spondeum esse dicimus. ¶ De elementoꝝ differẽtijs et potestatibus Ascẽsius.

¶ Prima litterarum diuisio.

Per se que voces faciunt vocalia dices
Consona vocali que consonitare videbis.

¶ Quid ad syllabarũ quantitatẽ plurimũ facit litterarũ cognitio ponã q̃s Sulpici⁹ in examine posuit quasdã litterarũ diuisiones quarũ hec sit p̃ma. Litterarũ alie vocales/alie cõsonãtes. Uocales sunt que per se plenas voces faciunt: vt a/e/i/o/u/ ⁊ y/ grecum. Consonantes que cum vocalibus sonant: vt relique omnes.

¶ Secunda diuisio.

Preter f ante sonant vocalia semiuocantem,
F vero et quorum vox personat estimo muta

¶ Scd̃a ꝯsonantiũ alie semiuocales q̃ oẽs in ꝓpriũ sonũ desinũt preter f/vt l/m/n/r/ s et x. Alie mute: vt q̃ in sonũ vocalis desinũt: et f que addiẗ q: grece phi dicitur sunt ergo nouẽ. b/c/d/f/g/k/p/q/t. q̃ ideo mute q: parũ sonãt dicunẗ. Ideo autẽ parũ sonant: q: in fine maior est sonus q̃ in principio: vñ que in ꝓpriũ sonũ desinũt semiuocales dicunẗ que in sonũ vocalis mute. Et ob eãdẽ rationẽ iambus a breui incipiẽs pes citius diciẗ ⁊ nõ trocheus in breuẽ desinẽs. In carmine dico vocalia ⁊ muta subaudiendo elementa aut grammata: quia sic versui congruit.

¶ Tertio diuisio.

U sunt consona et i vocali iuncta sequenti.

¶ Tertia est vocaliũ alie semper manent vocales: vt a/e/ ⁊ o. alie quandoq; ꝯsonantes fiũt: vt i ⁊ u posite ante alias vocales: aut seipsas in eadẽ syllaba: vt iamus/iccur

adijc'o locus ius. Item vado/venio/volo/vis/vult. dico in eadem syllaba: q2 si diuidatur vt i fere in peregrinis proprijs erit vocalis: vt Jason iasius iacchus. Jacobus Jesus Joseph Jolas Julus dicitur tamen trisyllabum iulius.

¶ Quarta diuisio.

I dum incompositum claudunt vocalia iunctum
Aut clausere semul q̄pq̄ resolutio facta est.
Sit tibi pro duplici: velut x: aliquandoq3 zitta.

¶ Quarta est. Consonantiū quedā sunt duplices/quedā simplices. Duplices sunt x semp zitta frequēter et i positum dictione simplici inter duas vocales quaꝝ alteri coniungitur in eadem syllaba: aut iunctum fuit priusq3 per declinationē altera erat ablata: aut per e resolutionem diuisa. Exēplum: vt graius/maius/caius/eius/huius cuius/peius/pompeius/veij/meioia. ⁊c̄. ¶ Ordo textus est. dum vocalia. s. duo claudunt: incōpositū i simplex hoc est ante compositionē iūctū sc3 alteri vocaliū aut dū duo vocalia clausere semel q̄pq3 resolutio syllabe facta est tunc sup. i sit tibi pro duplici consono velut x est semper duplex consonum: ⁊ z aliquādo: quia perizoma secundā corripit: dico incompositum: quia bijugus et trijugus primā corripiunt: q2 i simplex est consonās: dico iunctum: q2 si neutri saltem ante resolutionē iungatur erit vocalis: vt tenuia. Que vero per declinationē alterum vocale auferunt: vt cai/pompei/cui/huic: aut resoluūt: vt troius/a/um: adhuc primam: aut quam habent positione producunt. Cetere consonantes sunt simplices.

¶ Quinta diuisio et sexta.

Quando l et r curtam muta preunte sequuntur
Communem reddunt: quoniam presepe liquescunt
M simul n q3 vel s liquidas posuere priores
M nunc ecthlipsis: vocale necat sinalephe
Nam vox vocali finita vel m sibi subdi
Versus vocalem secus haud permittit eodem
Sepe tamen tantum Maro corripuit preuntem
Sic tamen vt capiti monosyllaba longa locetur
Verum et predoctos videas sine lege locutos.

¶ Quinta est. Semiuocaliū quedā sunt liquide: vt l et r. quedam non saltem in vsu nostro vt relique. Ideo autē l ⁊ r sunt liquide: q2 quotiens vocalē naturaliter breuē sequitur muta cū altera earū tunc efficitur cōis: ꝑpter duas ꝯsonātes pōt effici longa: et ꝑpter liquescentiā alteri⁹ pōt esse breuis: vt cathedra/illecebra/tenebre/pharetra/replco: et siłia. Ideo aūt oportet: vt muta precedat ⁊ liq̄da sequaꝛ: q2 cū muta i vocalis sonū designat: et liquida ab eo incipiat pōt fieri quasi sinalephe quedā: ita vt ambe cōsonantes in vnū cōtracte intelliganꝛ. Dixi saltē in vsu nr̄o ꝑpter sextā diuisionē q̄ est. Liquidarū quedā sunt vere liq̄de q̄bus nūc decēter vtimur: vt l ⁊ r. quedam olim ꝑ liq̄dis habite: vt m/n/⁊ s: q̄ nūc nō nisi raro liquescēt liquescentia specialiter accepta. Nā generaliter solet sic describi. Liquescētia est cōsumptio littere aut syllabe ſm substantiā aut potestatē. Secundū substantiā absumitur vocalis ⁊ m cū vocali a vocali sequenti quoties in diuersis dictionibus sed in eodē versu ante vocalem ponuntur. absumptio autē m/d2 ecthilipsis vocalis cōsumptio sinalepha seu sinalipha (scribitur eni p oi) nō autē sinalimpha. Prohibemur autē aliter post vocalē aut m ponere vocalem: q2 continue vocales facerent nimiū hyatū: ⁊ q2 omnis vocalis aperit os qd̄ m claudit volūt nimis subitā fieri aperitionē vbi post m sequiꝛ vocalis. Verg. tn̄ licēter sepe vocalem ante vocalē nō absumit: sed corripit: vt in buco. Et longe formose vale vale inquit iola. Et in geor. Cū littus hila hila. omne sonaret vbi etiā h in secūda hila videtur habere vim consonantis. Et in eneid. Victor apud

rapidum symoenta sub ilio alta. Et alibi. Ter sunt conati imponere pelio ossam. vbi
in conati neq̧ absumit i/neq̧ corripit: in pelio o tātū corripit. Nō eni semp corripit
apud eundē dū non absumit: vt enei. ix. Euolat infelix ꝛ feminco vlulatu. Preterea
o. i. et reliqua monosyllaba etiā ab alijs poetis in ꝑncipio carminis posita neq̧ absu
mi neq̧ corripi solēt: vt O vtinā. ꝛc. Ut o ꝛ presidiū ꝛ dulce decꝰ meū. Sed in medio
corripuit Maro: vt, Te corridon o alexi: trahit sua queq̧ voluptas. Ouid. xiiij. me=
tamor. nō corripuit O ꝛ de latio O et de gēte sabina. ꝛc. Sed licentiosa vitabis puer
donec summus. i. summe authoritis eris. ꝛc. Itē Uirgi. interdū i in diuersis carmini
bus facit hmōi assumpsionem: sed non nisi in hypermetris. i. quibus superabundat
syllaba: vt Sulpitiꝰ declarabit. hāc autē ꝯsumptionē ſm substantiā olim etiā s pa=
tiebat: vt idē Sulpi. late docebit. Preterea vt stati dicā n post s ꝛ q interdū sic peri=
mi videt: ſm potestatē autē absumunt vocales qd̄ non faciūt diphthongō: vt i et v.
quando consonantes fiunt et qn̄ dipthongus corripitur n vocali sequenti: vt preco/
preustus. Et ꝯsonantes qn̄ due nō ꝑducūt precedentē vocalē positione: qd̄ dat vt di
ximus l ꝛ r olim m/r/ꝛ s. vt in Sulpitio videbimꝰ ꝗ de positione aliter q̧ alexāder
loquitur. Ex his aūt elici pōt sexta diuisio que est. Liquidarū quedā antiquis tantū
quedā etiā nobis in vsu sunt. Que vero nobis in vsu sunt nō pn̄t facere vt longa bre=
uis fiat: vnde matris semp primā producit: qꝛ mater eā producit: patris vero cōmu
nem habet: qꝛ pater eam corripit: sed nimis prolixus fio dū apertus esse laboro.

¶ Septima diuisio.

Ast v prepositis s/g/q/ri e tacebis
Quando illis iunctum vocale aspexeris altrum
H quoq̧ per raro censetur littera metro.

¶ Septima est. Litterarū quedā semp vim littere hn̄t: quedā interdū amittūt: vt
u post s ꝛ g ꝛ q in eadē syllaba cum alia vocali posita: vt aqua/requies: in quibus si
u vocalis esset secūda ꝑduceretur diphthongo: sin consonans prima ꝑduceretur po
sitione cū vtraq̧ corripitur. Similiter suadeo ꝛ suetus: sed si fiat diuisio syllabe: vt in
exēplis a Sulpitio adductis tunc u vocalis habetur sicut etiā in silua persoluēda: et
alijs vbi diuisim a vocali ꝓfertur. Preterea h raro reputat ꝓ lr̄a in metro: qꝛ reuera
nō est nisi aspirationis nota. Uergiliꝰ tn̄ interdū ꝓ ꝯsonāte habere videt: vt enei. i.
Post habito coluisse samo: hic illius arma. Et in. i. xi. Terga fatigamus hasta.

¶ De vocalibus in eadem dictione contractis:
et de poetarum vitandis licentijs.

.s. syllaba.
Ex vna geminas: aut ex geminis facere vnam
.i. permittemus omnibus.
Parcius audemus: tn̄ hec contracta sinemus.
Dij dijs ij: simul ijs: idem pluraliter iisdem
Et de quando per e sequitur sum: iungito deinde
Dehinc/deinceps/huic/cui/semiq̧ vocante sequenti.
semesus/semustus/semia nimus/semio homo.
Esus et vstus ad hoc animus simul ac homo proinde
At licet antiquis videamus multa licenter
Dicta: tamen legem puer obseruabis ad vngnem

¶ Poete interdum vnam syllabam per dieresim diuidunt: vt ahenꝰ ꝓ enus silue/tri
syllabum ꝓ dissyllabo. Iterdum duas contrahunt in vnam: vt pheton pro pheaton
eripedē pro aeripedē. Itē aluearia tetrasyllabū cum sit pētasyllabum: vt geor. iiij.
Seu lento fuerint aluearia vimine texta. Et in eneid. vij. Profuit optato conduntur
thibridis alueo: pro aluo. Et eneid. v. Pellis obit totum prefulges vnguibus aureis
Et serieq̧ eumenidū thalami. ꝛc. Item Mirantur ꝛ ismarus orphea. Et vindemia=

tor pro vindemiator apud Horatium in sermo. Et alia alibi. Preterea interdum ponunt breuem pro longa ꝛ longam pro breui: verum nos legem seruabimus que permittit vt ex duabus vocalibus vnam facimus in his: dij/dijs: ꝛ ceteris in textu positis. De his autem omnibus audiendus est Sulpitius.

Ut igitur carmina ꝑ pedes diuidere facile possis non te lateat: ꝙ qn̄ i vel u iunctum in principio syllabe alicui vocali vel sibijpsi vnā efficit syllabam est consonans: vt ianus/vates/iuno/vinum/vultus/maia. J autem consonans inter duas vocales posita vim habet duplicis consonantis: vt maia/troia. Talis etiam remanet in casibus deductis per diminutionē recti vel genitiui: vt cui/huic/cai/pompei in vocandi casu: preterqꝫ in ei datiuo pronominis in quo vocalis est ad differentiam hei interiectionis. Juuenalis. Ire viam pergant et eidem incumbere secte. Lucretius tamen monosyllabum protulit libro sexto. Scilicet fluuio qui visus, maximus ei est. Inuenitur ꝛ pro simplici consonante posita in compositis: vt in reijcere et eiectus et similibus (Prisciano authore) Nonnunqꝫ ambe he consonantes dissoluuntur a poetis per dieresim in vocales. Uergi. Arma virum tabuleqꝫ et troia gaza per vndas. Troia trisyllabum ꝓtulit. Martia: quoqꝫ cai bissyllabum. Si donare vocas permittere nec dare cai. Ouidius. Accipite pompei deductum carmen ab illo. Pompei trisyllabum. Nonnunqꝫ ex duabus syllabis vnā faciūt per Syneresim. Uergilius. Fixerat eripedem ceruam: licet autem erymanti pro aeripedē. Ouidius. Aureus ille aries villo spectabilis aureo. Manilius. Phetontem patrio curru per signa volantem Subtrahitur fere vna vocalium in scāsione harum dictionum: dij/dijs/ij/ijs. que cū suapte natura disyllaba sint monosyllaba pronunciantur: vt apud Uergiliū. Dijsqꝫ deeqꝫ omnes studiū et quibus arua tueri. Sic ijdem: vt Sed tamen ijdem olim curru succedere sueti. et Idem venturos tollemus in astra nepotes. Id quoqꝫ i deinde et proinde. Uirgilius. Experiar tu deinde iubeo certe amyntas. Proinde tona eloquio solitum tibi neqꝫ timor s. Uoces quoqꝫ de sum es est a vocali incipientes cū de prepositione composite patiuntur idem. Lucanus. Non deest prolato ieiunus venditor auro. Dehinc et deince, s cesuram similem subeūt. Juuenalis. Dehinc clamore pari concurritur et vice teli. Horatius. Redde age que deinceps resisti vibidus dum. Subtrahitur et in compositis a semisequente vocali: vt semianimus/semi homo/semiustus. Ouidius. Frigidior glacie semianimisqꝫ fui. Uergilius. Semihois caci facies quā dira tegebat. Ouidius. Semiustamqꝫ facē vigilata nocte viato. Attriuit e Maro in integra dictione seu lento fuerit aluearia vimine texta. Idē et u. Per campos pascuntur equi que gratia currum. Ideoqꝫ aduertende sunt eiusmodi sincope. Sicut et epentheses que necessitatis gratia adhibent. U post g et q vocali sequēte euanescit: nec habet vllam vim littere: vt lingua/aqua. Sic etiā post s sequentes vel e: vt suauis/suesco. que scansione bisyllaba proferuntur: licet videantur tres vocales habere. Ouidius. Quod male persuades vtinā bene cogere posses. Leges tamen in thebaide Statij. Immo agite et positis suas nox iopina suasit. Et apud Horatium. Cum mihi non tantum furesqꝫ fereqꝫ suete. In sueuis tamē populis semper seruabitur. Adijcitur et vocalis in fine precedentis dictionis si sequens a vocali incipiat. Similiter si precedens dictio in m desinat et sequens incipiat a vocali ceditur illud m cum precedente vocali. Uergilius. Littora multum ille et terris iactatꝰ ab alto. Hec si secus et ac dicta sunt apud authores inueneris ascribito authoritati. Uidebis eni plerumqꝫ non fieri Sinalephen: aut ec ypsin. id est compressionem/adiectionem littere aut syllabe: sed vocalem extremā longam breuiari sequente alia vocali: vt insule ionio id magno quas dira celeno. Uictor apud rapidum simoenta sub ilio alto. Te coridon o alexi trahit sua quemqꝫ voluptas. Item ex vi encletice sequētis vltimam acutam corripi penultimam natura longam. Uergilius. Uno eademqꝫ igni sic nostro daphnis amore. Itē. Una eademqꝫ via sanguisqꝫ animusqꝫ sequuntur Quodquidem etiā sine encletica vsurpant authores ratione accentus. Nam in simplicitate prima acuitur. Propertius. Hoc eodem ferro stillet vterqꝫ cruor. Calphurnius. Rupe sub hac eadem quam proxima pinus obumbrat. Fit et subtractio littere in fine versus hypermetri. id est vna syllaba abundantis quem sequitur est necesse a vocali incipere et ipsum vel in m vel in vocalem desinere. Uergilius. Aut dulcis vulcano musti decoquit humorem. Et folijs vndam tepidi despumat aheni. Scandes autem secundi principium Retfoli. Illud nō arbitror pretereundum ꝙ si versus incipiat ab o/alia ve vocali que partem orationis conficiat ꝛ sequens dictio incipiat

De quantitate syllabarum.

a vocali non fit suberactio: vt apud Tibullum. O ego ne possem tales sentire dolore et Ouidium. O vtinam cum lacedemone classe petebat. S quoq; finalis littera cum precedente vocali succeditur: sed rarissime. Uergilius. Inter se coijsse viros et decernere ferro. Licet Seneca legat cernere. Martialis. Sardonicas smaragdos adamantes iaspidas vno. Ennius. Interea fugit albus iubar hiperionis cursum. Uergilius. Aut ouiū fetus aut vrētes culta capellas. Aliquādo sola. Quadrigarius cuius meminit Gellius Maiori spacio ac diuersu iubebitur ire. Lucretius. Arboribus veteres decidere falcibu ramos. Quod vetustissimi: vt Cicero monet etiam in soluta oratione in omnibus terminatis in u ⁊ s ꝯsonante sequente faciebant: vt in omnibu princeps et dignu loco. pro omnibus et dignus. Nonnunq; et in principio dictionis posita: vt Tibullus. Opereat quicūq; legit viridesq; smaragdos. Syllaba breuis ꝓ longa aliquando ponitur. vt Ouidi⁹. Mittit hipermestra de tot modo fratribus vni Uergilius. Liminaq; laurusq; dei totusq; moueri. Nam iambum (vt author est fabius) heroicus versus non recipit. Fit autem id frequentius in cesuris. Uergilius. Per terrā et versa puluis inscribitur hasta. Longo vero pro breui rarius. Uergililus. Et longum formose vale: vale inquit iola. Horatius. Uade vale caue ne titubes: mandataq; frangas. q̄ꝗ Seruius dicit esse a cauo/cauis. Ouidius. Quod tibi donauit per fidelitius emi. Sunt tamē qui legunt emo: vt sit tempus pro tempore positum: vel pro nondū persolui. Disce h nullam vim littere iure in metris habere. Habet tamen quandoq;: vt apud Maronem. Turniq; canit hymeneos ⁊ posthabita coluisse samo hic illius arma. Et apud Iuuenalem. Uiuēdum recte cū propter plurima tum his.

Quot quibusq; modis prime syllabe quantitas discernitur.

.i. positio et diphthongus.
Uocalis monstrant mensuram littera duplex
.i. cōpositio. .i. deriuatio.
Preposituta / figura: sequens vocalis: origo:
de preteritis et supinis. .i. authorum.
Regula communis / crementum: accentus et vsus
de primis medijs et vltimis syllabis.
Et triplices leges: quas subiungam speciales.

Syllaba prima ea dicitur que est in principio dictionis plurium syllabarū. Eius quidem quantitas octo modis cognoscitur. Positione/diphthongo/prepositione/compositione/vocali ante vocalem/deriuatione/regula: et exemplo. Discendum tamen est q; consonantes neq; producuntur neq; corripiuntur quod vocalium est: sed producunt et corripiunt.

De positione.

Si post vocalem duo plura ve consona sistam
Uno sub versu: vel parte duplex in eadem
Seclusa liquida: producetur positura
Nam breuis: est muta liquidaq; sequentibus anceps.

Positione cognoscitur prima: vt carmen aiax maia. Positio dicitur qñ post vocalem sequuntur due aut plures consonantes/aut vna geminata/aut vna duplex qualis x et i. qui vbicūq; sunt faciūt precedentē vocalem esse productā. Si vero in eadē dictione post mutam sequatur l vel r/aut interdum m vel n que liquide sunt precedens vocalis si natura fuerit breuis cōmunis efficitur: vt atlas tenebre arithmon. i. numerū: tecnon. id est filius apud Euripedem. Martialis. Que capta est alia nuda lacena cicno. Idem. Delectat marium si perniciosus ithneumon. Et etiam in diuersis dictionibus. Ouidi⁹. Piscosamq; cnidon grauidāq; amathunta metallis. Quod quidē exemplū rarissimū est. Sed si integra dictione precedens vocalis natura fuerit longa suū tenorē seruat. Quapropter nō licet dicere aratrū penultima correpta

Positio etiã fit in diuersis dictionibus si vna designat in consonantẽ et sequẽs a duabus pluribus ve incipiat consonantibus. Virg. Tribulaq; traheaq; et iniquo pondere rastri. Nec te decipiat illud Virgilianum. Ponite spes sibi quisq; sed hec q̃ angusta videris. s enim abijcitur: hoc quoq; Horatianum sic purgari posse etiam prisciano fauente videt. Linquim⁹ iasani ridentes premia scribe q̃ s extrita vim suã amittit: & liquida post mutã remanet precedentẽ vocalem reddit ancipitem. Sed hmõi iuncture vitande sunt. Si vero dictio post breuem vocalem ab vna duplici consonãte incipiat non est positio. Lucanus. Tales fama canit tumidum super equora persem. Virg. Jam medio apparet fluctu memorosa zacynthos.

¶ De dyphthongo.

Syllaba quando duas vocales vim retinentes
Una tenet: longam diphthongo ponimus ipsam
Quam vocale sequens solet abbreuiare latinis.

¶ Diphthongo: vt audio. Nam vbicũq; diphthonhus ibi syllaba longa in latinis dictionibus nisi sequatur vocalis: vt preire/ preustus. &c.

¶ Quippe diphthongi vnũ tempus et semis habent: vt satis late Tortellius explicauit. Aut in grecis producuntur: vt in eacus eas & eagrius. Ouidius. Eacus eginã genetricis nomine dixit: et Lucanus: purus in occasus: sed puri gurgitis eas. Virgi. Gurgite iam medio portas eagrius hebrus.

¶ De prepositione tam composita q̃ diuisa.

Prepositura suam mensuram semper habeto
Ni vocalis eam vel ni positura sequatur.

¶ Prepositiones tante sunt composite quante simplices: nisi per vocalem sequentem corripiantur: aut per positionem producantur. Corripiuntur eñ deamo/ preustus/ proauus. Producuntur adijcio/ cõijcio/ subijcio/ inijcio positione: quia iacio etiam dum mutat a in i habet i consonans in principio nisi secundum licenter i abijciatur. Unde non magis excipitur abijcio q̃ abiuro: sed audiamus Sulpitium.

¶ Prepositione Omnis enim prepositio suam q̃titatem seruat in compositione: vt edisco excipitur. Ad/ ab/ sub/ ob/ in/ com. que composite cum verbo iacio producuntur positione: vt adijcio. In trisyllabis vero communes ferunt ego tantum produci reperio: nec sine metaplasmo fieri posse aliter video. Ouidius. Adijce troiane suasorem antenora pacis. Vergilius. His germana malis oneras atq; obijcis hosti. Nam illud Lucani figura tum esse oportet. Cur obicis magno tumulum manesq; vagantes. et Sylij. Arietas in primos obijcitq; immania membra.

E/ de/ pro/ pre/ se/ simul et di non subeunte
.i. cum quouis.
Vocali cuiuis componens non breuiabis
profuga/ profugio/ profugo/ ꝓpheta/ pronepos.
Pro demeante fugus/ fugio/ fugo/ pheta/ neposq;
ꝓneptis. proteruus. ꝓfiteor. ꝓfari. propero. profundus.
Sic neptis/ teruus/ fateor/ fari/ pero/ fundus
profecto prophanus. prophano/ procella/ profestus.
Festo cum phanus/ ceu phano/ cellaq; festus
.i. propago signs prolem .i. procio. pro peto propertius proficiscor.
Pago genus/ pages/ cio/ pertius/ atq; ficiscor
Uerum propino/ profundo/ procurro/ profectus
Quod proficiscor habet (cum longum a proficio sit)

De quantitate syllabarū regule cōmunes.

prolepsis similia

Pro retinent anceps: quod curtant greca prepōtis.
Grecaqꝫ di breuiant vt nos dirimo atqꝫ disertus

vt restituo reddo

Bis. bi. tri. breuia cum re nisi sit positura
Nuc fit religio si dicas relliqueqꝫ
Redduco atqꝫ fero. pello. pario geminato
Cum preterito vel p cum re sociato
Sed binus bimus bige et similes remouemus
Reiicio interdum. refertqꝫ a nomine sumptum

¶ hec omnia sparsim Sulpitius docebit dico Pago genus quia ꝓpago ꝓ vite producit pro: pro sobole corripitur. vt Eneid. vi. Nimiū romana propago. Uisa potens superis. Addo a proficiscor profectus et ꝓfecturus. qꝛ a ꝓficio semper ꝓducit dico reiicio interdū q̄a nūqꝫ natura ꝓducit licet ei p̄mū i fit consonās tamē quia non fit duplex consonās nisi ponatur inter duas vocales ante cōpositionē vt patet in biiugus et triiugus ideo non est positio et ideo natura corripitur vt Eneid. v. Ore reiectantē: mixtoqꝫ in sanguie dētes. frequēter tamē a Uergilio ꝓducitur. vt in georgi. Reiice ne maculis: infuscet vellera pullis. Et eneid. xi. Reiiciunt parmas et equos in prelia vertunt. et paulopost Bis reiecti armis respectant terga tegētes. Et apd Statiū Thebai. vi. Et patria vigil arte locon hos reiicit ictus. Dico etiā bige et similes quia sicut binus producit ita et trinus et sicut bimus ita et trimus et quadrimus et sicut bige ita trige et quadrige: q̄a cū deberēt dici biiuge triiuge quadriiuge aut biage a bis et ago ex gemino ii breui factū est longū sicut et tibicen pro tibiicen ⁊ alius gtūs pro aliius de q̄bus iā dicemus. Cetera aūt a tris cōposita corripiūt tri ⁊ triberbis triceps: tridens: trifrōs: trigonus: triiugus: trikrotos. i. triremis: trilinguis: trimaris: trinoctiū seu trineptis: tripes: triquetra: triculc⁹: tritauus: triuiū ⁊c. Sulpitius. ¶ De pre e se composita vbiqꝫ ꝓducūt nisi sequatur vocalis vt de albo et de auro equidē tamen siue ab e siue ab ego fiat corripitur. Di quoqꝫ preter dirimo. In disertus vero subtrahitur altera s que est in dissero cōposita a greco dis vt dilema. Re vbiqꝫ breuiatur nisi in refert qd̄ siḡt distat vel esse vtile: qꝛ fit a re noīe. Iuuenal. Ola nec minimo sane discrimine refert. Uerg. Est numerus neqꝫ enim numero comprehendere refert. Et in tribus preteritis repperi rettuli reppuli in quibus ideo geminātur cōsonātes quarū vna extrita per raro inuenies corripi. Catullus. Si reditum tetulisset is aut in tp̄e longo. Syllius Troiugenis repulit penos solisqꝫ secutus Ouidius. Queqꝫ feros repulit doctis medicatib⁹ ignes Ausonius optauit collo quē reperit laqueū. Reduco vero quādo producitur vel fit ex adduco vel sumit aliud de sicut eddo ex re et do. Horatius. Dii tibi dent capta classē reducere troia. Idē. Palma negata macrū donata reducit optimū. Lucretius producit rellatum Id rursū celi rellata templa receptāt. Ouidius. Redde parin nobis helenā menelaus habebit. Idē At reditus sibi quisqꝫ suos amat et sibi quid sit. Utile solicitus cōputat articulis. Reiicio quoqꝫ ꝓduci volūt vt reiice ne maculis infuscet vellera pullis: vbi nos dicimus dieresim et proceleumaticū esse. Nā pedes q̄ breuiores aut longiores sunt quattuor tp̄ibus versus heroicus nō admittit. Quare si q̄n aut iambū aut trocheū in eo inuenisse videberis scias illic ectasim adhiberi. Sequamur igitur Priscianum in reiicio qui Uerg. in hoc versu Tytere pascentes a flumine reiice capellas. Proceleumaticū inquit posuisse pro dactylo: et primū i simplex cōsonū esse quod et Papinii confirmatur auctoritate. Tela manu reiicitqꝫ canes in vulnus hiantes. Pro vbiqꝫ producitur preterqꝫ in his quorū bona pars magis a procul et aliquot a prope aut porro deduci vidētur. Propero proteruus: proficiscor profectus: pronepos: procella profugus profugio profanus profatus profiteor profundo profundus et nisi sequat vocalis vt proauus vel aspiratio: vt prohibeo.

¶ De figura seu cōpositione regule a Sulpitio pretermisse.

Simplicium norma numerabo compositiua
Quāuis vocalem variant dum consona seruent
Sed quedā a nubo velut innuba pronuba demo
Connubium signans: dicus adico sata tollo
Et quedam a iuro seu deiero peiero iungo
Et quedam a notis ceu cognitus agnitus addo
Fortasse a fio velut infio: luffio subdo
Forte comitia et ambitus vel semisopitus

¶ Syllaba in cōpositione et extra cōpositionē eiusdē manet q̄ntitatis si consonāse quēs eadē si etiā si ipsa vocalis mutetur vt sicut quero habet primā longā diphthō go: ita et inquiro qd̄ sine diphtgongo scribitur: media. Et sicut cado primā corripit ita et occido mediam: qd̄ a cedo eandē producit. ab hac regula discedūt pronubus ⁊ innubua a nubo deducta ⁊ connubiū qd̄ secūdā cōem habet. similiter fatidic9 causidicus ⁊ similiter a dico tertie deducta. quia di corripiūt quo dico producit. Itē deiero ⁊ peiero que mediā corripiūt cum primatiua primā illi correspondentē producant. Item cognitus et agnitus media breui cum notus prima longa sit. Semisopitus so corripit quā sopitus producit. Econtrario ambitus et comitiū secundā producere comperiuntur cum itum ab eo primam corripiat. Si ergo queratur cōficio quanta sit secunda: queres regulā de facio. ⁊ ita de aliis.

Compositum partis retinens i fine prioris
Hanc breuiat mediis: sicut tubicen: sed ibidem
Excipias: iungetur ei tibicen: vbiq̄ꝫ
.s. in oībus casibus.
Et si nō tenet i semper vox congrua flecti
Juris idem seruant: u nobis: oq̄ꝫ pe' gis

¶ Quando prior pars cōponens non monosyllaba desinit in oībus casibus in i quasi corrupto vocabulo: tunc illud i corripitur nisi obsit positio. Exēplū de corripientibus vt oīpotens clarifico. clauiger: dapifer: ignuomus: quadriiugus: sed vt dixi bige trige quadrige ⁊ similia vt aurige: si sit ab aura ⁊ ago cōpositum quasi auriiges duplū i longū contrahūt qd̄ ⁊ tibicen facit. Exēplū de positione vt semiscriptū falsigrafus qd̄ cōem habet ꝓpter mutā ⁊ liquidā dixi non monosyllaba ⁊ in mediis breuiat quia vt vidimus di ꝓducitur: vt diduco diligo similiter ilicet scilicet idē in masculino. Siquis siqua et similia. addo in oībus casibus: quia obliqui eoꝝ licet habeāt i in priori parte nō tamen corripiūt illud q̄ntiscūq̄ꝫ qualiscūq̄ꝫ q̄ntumlibet q̄ntumuis vterq̄ꝫ plerūq̄ꝫ aut plerīq̄ꝫ tantumdē et similia. Juuenalis. Quāticūq̄ꝫ domus cōstet. Marcus manilius lib. ii. Omne quidem signū sub qualicūq̄ꝫ figura. Item vt dixi tibicen secundam semper produci: sicut ibidem ⁊ vbiq̄ꝫ ꝓpter monosyllabā vt volunt additam. itidem tamen ⁊ idētidem penultimā corripiunt. Et quod dictum est de i intelligendum puto de u vt puluerulentus virulentus que u corripiunt: ⁊ de o tam apud grecos vt enophorum calcographus christophorus q̄ apud nos. vt sanguinolentus. Et hec de compositis. Aliter autem loquitur de eo Sulpitius docens cōpositorum ad accentū cognosci q̄ntitatem de quo postea loquemur: nūc audiam9 Sulpitiū. ¶ Liqueatq̄ꝫ id nobis bis et bi cōposita sēper corripi. nisi sequatur positio preter binus bige bimus. ¶ Cōpositione: vt si pono cōponatur cū pre dicemus prepono penultima ꝓducta. Si lego cū per corripimus penultimā. vt plego q̄ꝫq̄ꝫ rectius cōposite ex simplicibus meliusq̄ꝫ obliquorū q̄ntitas ex noīatiuo q̄ e diuerso cognoscatur: Nulla tamen syllaba ꝯpositione cernitur: nisi sit penultima inter duas medias vel fieri possit: que demum accentu producto correpto cognoscitur.

De quantitate syllabarum Regule communes.

¶ Sequens vocalis.

Vocalis brevis est alia subeunte latinis
vt ab ita et ei diphthongo: dirceus spondeus
Attamen ex longis raptum producitur eus
Deqꝫ loco et propriis producitur eius eus
Sic priameus est cadmeus parthenopeus
I preeunte velut speciei quinta dat ei
Productum vt fio: fierem fierieqꝫ remotis
Er dius ohe siue ohe dic velut ahe
Ut tua metra petunt dabitur genitiuus in ius
Corripit alterius semper producit alius
Sed plateam choream maleam nemeam variamus
Sitqꝫ diana tibi q̄uis diana maroni
Patribus a variis eous heous habentur
Nota synheresis ii dii diis. fit priamides: vi
Longa fere veris alia subeunte pelagis
Vocalis dabitur: tamen interdum breuiatur
.i. separata vocali
Precipue in prima que scindit i sicut iesus
Iasius vel iason ioannes et iulus
Sic et iambus erit necnon hyades vel iacchus

¶ Vocalis ante vocalem in latinis vere corripitur vt deus meus. Sed que a grecis in e longum aut in ei diphthongon veniunt producuntur. Et in quinta declinatione omnia habent e inter duo i producūt ipsum. Idem fio vbi non habet e ante r. vt fiebam fiam. Et cetera in textu posita cum grecis.

¶ Potissimum autē in grecis producuntur q̄ diphthongon hn̄t in clio thalia sed et alia multa quoꝝ nestor hec enumerauit. zoilus. troilus. sicut zoe ⁊ troes. eolus. stoicus. taigetus. clio. chius. pierus. cous. ceus. geometra. cacus. laertes. pean. peō. peas. eas. pheax. meon. meander. leander. cecix. haleus. typhoeus. cyane. cyanee. lageos. lagois. meotis. diana: iterdum achelous. enous. enyo. amalthea. thyas. egea trois a tros. herois ab heros. minois a minos ⁊c̄. que o mega hn̄t eos eous. Menelaus ꝓtesilaus. Aonia. aon. chaon. phaon. dedymaon. lychaon. lapitaon. chremetaon. machaon. parthaon. mianon. Ehion. orion. arion amphion. hyperion. pādiō. ixion. Io. In ia multa: vt dia. agia. elegia. logia. lāpia. hyppodamia. laodamia. deidamea. pedia. mochia. magia. thalia. euphegenia. alithya. et similia verū q̄ latina hn̄t in us poti⁹ corripiūt: vt luci⁹ lucia. marius maria. anastasi⁹ anastasia. q̄ tn̄ plurimi cēsēt ꝑperā ꝓducēda. Sūt aūt in ius greca ꝓducēda. vt sperchius. lycius. ⁊ in oius: vt troius acheloius. Et in eius: vt peneius. nereius. cybeleius. plebeius. citherius. pireius. perseius. priameius. baccheius. a peneo cibele phebe rhodope. cithera pireo. nereo. perseo. priamo. baccho. Quedā i aia. vt achaia. panchaia. Quedaꝫ in ea q̄ grecis in eia exeūt vt galathea. althea. alexādrea: cytherea. medea. deiopea penelopea. calliopeia. cassiopeia. Et in eus vt spondeus alpheus. Itē q̄cūqꝫ a greco finito in ita. i. e longo nascūtur: vt a dirce dirceus a circe circeus, a crete creteus ⁊ similia et nōnulla alia ad illoꝝ similitudinē vsurpata vt marone⁹ ꝑ maronian⁹. Et

a locis deducta vt cumeus creteus: a proprijs vt cadmeus ꝛc. Multa autẽ cum ita apud grecos penultima scribũtur que apud nos producuntur: vt hec eneis eneas. Plurima etiam greca ai aut oi diphthongon et apud nos ae et oe hñt q̃ ꝑducũtur: q2 diphthongus in grecis et ab illis sumptis nõ corripitur a vocali sequẽte sicut latinis. Longa igitur sũt Judea: astipalea: leneus: aeton: egeon: melibeus: per ae scribẽda. Itẽ melibeus: sthenobeo: eubea: eribea: boetica. per oe. Quedã preterea adiectiua in ous vt myrtous: lesbous: arctous: argous: sardous: et multa alia. horũ autẽ exẽpla apud nestorẽ nouariensem inuenies. q̃ q2 ꝓlixũ et inane esset recitare cõsulto pretermisi. Noriinus aũt multa ꝑtermissa sub dictis cõprehendenda: vt darius helias interdũ priameius: pelasceius: rheteus: hebreus et alia innumerabilia. Quo circa vt statim a Sulpitio admoneberis lector: nichil est tutius q̃ȝ in peregrinis habere authorũ exempla quia multa ignorantur ob diuersitatẽ scripture. Noris ãt spõdeus et trocheus similiaqȝ in eius diuisas syllabas penultimas tñ diphthongo longa exire. In latinis vero dictionibus si exempla nõ occurrũt ad regulas confugies. Diana melius putatur primã corripere licet Maro dicat Eneid. iiij. Exercet diana choros: quia alibi ab eo quoqȝ corripitur vt in vij. calidona diane. Et ne in diphtongis titubes adieci dñi. Garini. Ueronensis de eisdem opusculum. ¶ Sulpitius.

¶ Uocalis ante vocalem vt deus. Nã vocalis ante aliã semp in latinis dictionibus breuiaꝛ preter fio fis. in quo produciꝛ nisi r sequatur vt fierẽ fieri. Uerg. Omnia iam fiant fieri que posse negabã et preter aer in quo producitur. Sic et in dius dia diũ. Persius. Romuli de saturi quid dia poemata narrent. Similiter in aha et ohe. Idẽ Auriculis quibus ꝛ dicas cute perdimus ohe. Martialis tñ dixit. Ohe iam satis est ohe libelle. In grecis vero frequenter ꝑducitur: vt troes rarius breuiatur: vt hyades. Jambus Et in quibuscũqȝ dubitaris ad exempla confuges. Notum est oue i superant a vocali illud corripere: vt iacchus: iason: iasius: iesus: iollas: iulus ꝛc. Eous secundũ Seruium producit: heous corripit primã.

¶ De origine seu deriuatione.

In deriuatis si consona non variatur
Tempora sint eadem fuerant que patribus olim
Hec tamen a breuibus venientia longa notemus
Tegula iocundus: statur⁹ secula totus
Uitupero vires feralis iugera sedes
Secius humanus: remus cum remige petus
Rex. lex. vox. liquor. vena ꝛ ceritus et humor
Rapaxqȝ viginti. gradiuus sicelidesqȝ
Simia de simo nisi sit: cum vomere nequam
Macero interdum profusus: postqȝ notanda
i. italia.
Senc vrbs italie laternaqȝ vocifero fors
Multaqȝ cum scriptis mutantia tempora patris
Mobilis et casus iumentum seria fomes
Fomentum binus nonus cum lumine trinus
Cascus opilio denus ceu iunior addo

¶ Addit Sulpitius vocifero sed venit a vox vocis et regula sed deriuari potest a rex regis sicut regina et addidit prius oportunus ab oportet vel ab ob et portu.

Que a longis orta corripiuntur

At hec a longis veniunt breuianda Dicax et
vt falsidicus pro nubus pelero suffi o agnitus cognitus disertus &c.
Dempta prius stabilis. manus et titulus vitiũq;
Dux: domus atq; vadũ: sopor atq; soporo: lucerna
Atq; sagax siquidẽ. nato seu fatuus: coma forsan
Et fortasse noto: vir forte bulbulcus omasum
Forte fides pluuia et fortasse sodalis arista
Sic et arena femur lotium ac odium varicosus
Et que deponũt aut immutant elementum
Sic aqua: ofellea/ curulis: abes: ligula: atq; sigillum
Atq; farina mamilla oculus superadde tigillum
Sicq; disertus erit ligula et fortassis haruspex
Et fragor et fragilis quater atq; quaternus anusq;
Sicut aceruus erit signatum sic et acerbus

¶ Posset addi quãtum ad vltimas syllabas inquies qđ vltimã corripit cum quies eandem producat. ¶ Addunt quidã ouat ab o: sed potius ab oue venit. Itẽ nemus a nemine grecum est. Et fabella: sed primam verius producit. Item nummisma a nũmo aut e diuerso. Certum tamen est numisma grecũ primã corripere. Vñ Horatius in epistolis. Rettulit acceptos regale numisma philippos. Martialis lib. i. Cũ data sint equiti bis quinq; numismata quare. Nũmus aũt primam producere. Iuue. Crescit amor nũmi q̃tũ ipsa pecunia crescit. Preterea varicosus a varicibus. Horatius varice succisa. Per. Dixeris hec inter varicosos cẽturiones. Iuuena. Varicosus fiet aruspex. Sulpi. Addit acerbus ab acer: sed potest deduci ab aceo: vt acor quibus prima corripitur. Dico forsan coma: quia deduci potest a como prime: aut saltẽ ecõuerso. Et fortasse noto: quia potius a nota q̃ a nosco venit. Et vir forte: q: potest a vireo deduci. Item forte fides: quia etiam in primo officiorũ Cice. dicit durã deriuationem a fio et dico dixi. Et fortassis aruspex quia ab ara aut haruga deduci potest Sed audiamus Sulpi.

¶ De deriuatiuis.

¶ Deriuatione vt donũ qđ deriuatur a dono donas. vnde hec tradit regula. Quãta est prima syllaba primitiui: tanta est deriuatiui. vt munero munus: litteratura tamen seruata. Nam religio et reliquie non seruant. nec ibo qđ est ab eo: nec bobus quod est a boue. De preteritis et supinis infra dicemus. Excipimus vero hec que a breuibus producũtur. Casus qđ a cado deducitur. Iucundus quod a iuuo. Tegula quod a tego. Latus a tuli. status a statum. sedes a sedeo. sed sedile corripit vires a vireo. vitupero a vitio: lex a lego: rex a rego. Feralis ab eo quod mortem ferã veteres dixerũt. Seculũ a secando vel sequẽdo vel potius a sene. vt vult varro. Nequam a nequeo: vox a voco: binus a bis: totus a tot: denus a decem: regula a rego: nonus a nouem: secius a secus: humanus ab humo: trinus a ter: serium a seorsum et risu: remus a remoueo: caseus a coacto: sumen a sue: fomes et fomentum a foueo: ceritus a cerere: vena a venio: vomer a vomendo: iunior a iuuene: pec/us a petendo: liquit a liqueo: humor ab humeo: rapa a rapio: viginti a bis ginta. i. decem. Iumentũ a iuuo. Columella authore. Iugerũ a iugo. laterna a latendo: graduus a gradu: vt docet festus: rete a retineo: cune a cuneis quibus similes sunt Italia ab italo rege: sed et italus primã cõem habet. Sicilia a Siculo rege: macero a macer: vocifero a voco. Inueniũtur et plura vt profusus a profundo: iunior a iuuene. Sed in regularum serie omnia complectemur. Hec vero a longis corripiuntur. Dicax a dico. Stabilis a verbo stabis. Manus a mano siue a munio. Titulus a tutum: vitiũ a vito: domus

a doma: quod tectum significat. dux ducis a duco. Lucerna a luceo. Sopor ā sopio. Sopoꝛo a sopio verbo. Ofella ab offa. Farina a farre. Sigillum a signo. disertus a dissero ab es ab absum: quater a quattuoꝛ. Item quaternus. Tigillus a tiguo: aceruus ab aggere quasi aggeruus: vadum a vado vadis vel vadoꝛ vadaris quod est pedibus per aquam trāsire: arista ab areo. Fragoꝛ a frango. Item fragilis sodalis a suadeo vel a sodes: sagax a sagio: anus ab annis: noto a nosco notum: coma a como comis. vir a vi: et virtus a vireo: vt Cicero docet. aqua ab equo id est a plano: femur a femine: siquidem a si et quidem: nacat a no: mamilla a mamma: fides a fio: et dictum italus ab italia vel contra: omasum ab omne: pluuia a pluui preterito: bubulcus a bubus: curulis a curru siue a curuo: oculus ab oculo: acerbus ab acer: fatuus a fatu fatu: lotium a lotum: odium ab odi: ligula a lingua.

¶ Regula cōmunis de preterito.

Preterita extendunt dissyllaba cuncta pꝛioꝛem
Sed fero scindo bibo findo do sto: sua tollunt
Pꝛeteritum geminans bꝛeuiet geminantiū vtranq;
Sed cedo et pedo nolunt bꝛeuiare secundam
vt de vocali ante vocalem. depositione.
At pꝛeiens memoꝛi semper sit regula menti
Cetera pꝛesentis noꝛmā seruare tenentur
Exceptis potui: genui: posui: atq; coegi
.i. vt
Et que quo crescant geminare elementa laboꝛant
vt reppuli rettuli repperi
Pello fero: pario dum re pꝛeponitur illis

¶ Regula vt legi: nam preteritum dissyllabum producit primam vt vidi. preter bibi fidi scidi dedi steti tuli. Et vocalem ante vocalem habentia: vt rui fui. Omne preteritum geminans primam syllabā eandē corripit. vt momordi peperi. Ceteroꝝ vero preteritorū tāta est prima syllaba ꝗ̄ta pn̄tis Quod fallit ī his genui posui potui coegi: quorum prime corripiuntur: licet a longis pn̄tibus veniāt. Item reppuli rettuli repperi: que ꝗ̄ꝗ a breuibus producūtur: vt latius prius.

¶ Regula cōmunis de supino.

Longa supina dabis dissyllaba: sed bꝛeuiabis
Exeo siue queo cieoq; sino lino do sto
Et reoꝛ atq; ruo: per itum sata nosco seroq;
Quis sine dum vi tum facit est penultima longa
s. oibus pꝛeter rutum
Abbꝛeuiaturi tum reliquis: pꝛoducitur utum
Deriuata suis patribus confoꝛmia noꝛis
Pꝛeteritum verbi de se dat tempoꝛa quedam
Ram. sem. rim. ro. sse/ sed foꝛmat cetera pꝛesens
Participansq; simul pꝛesens per dusq; futurum
Atq; gerundia/ sed per rus finita futura
Cunctaq; pꝛeterita simul et verbalia multa

Ad normam debent se conformare supini

SUpina dissyllaba producunt priorem: vt flatum fletum: fotum: scitum et citū
a scio et cio. vnde excitū media longa. Enei. iiij. Excitū ruit ad portus. et Enei. x
Aeola excitos aut actam nubibus irim nutum: demuntur itum ab eo preter ambi-
tus participiū et comitia quitū a queo: citū a ceeo: vnde fit excito media breui reci
to suscito concito: situm a sino vt desitū: litū a lino vt oblitus qd ab obliuiscor produ
citur: datum a do: statum a sto. tñ staturus et statura producitur. Ratū a reor et ir-
ritum: rutū a ruo: et nasco faciēs itū: vt agnitū cognitū. Satū a sero. In alijs autem
oībus dum vi mutatur in itū producit penul. vt amatū qsitū: et etiā que vi nō habēt
sed habere fingūtur vt largitū oblitū. reperitur tñ orīturus secunda breui. Cetera
que nō habēt vi sed itum in supino corripiūt penul. vt vetitū: sonitū: crepitū: bibitū
dolitū: molitū: alitū: ruitū etc. In utum vero penul. producūt. vt argutum: tutū: vo
lutum solutū etc. Aduertendū aūt deriuatiua sequi eam partem a qua deducuntur
Unde omne pñs omne preteritū perfectum et omne futurum preter futurū coniū-
ctiui modi sequitur naturā pñtis quā etiā participia pñtis tpis et futuri in dus cum
gerundijs et verbalibus in dus sequuntur. Sed omne preteritū imperfectū: omne
plusq̄ perfectū et futurum coniunctiui sequuntur formā preteriti. Participia autē
in rus et omnia preteriti tpis et verbalia illis similia et finita in or: in trix: in io: ius:
et similia sequuntur formā supini a quo deducuntur. Sulpi. Omne supinū dissylla-
bum primā producit vt lusum. Demas itum: quitū: citum a cieo: nam a cio produci
tur. vt Verg. Excitum ruit ad portus. Situm: litum: datum. statum: latum: rutum:
notum in cōpositione quādo o in i mutat vt cognitum agnitum. Aduertendum q
q̄ta prima syllaba preteriti: tanta est eorū que ab illo declināt: vt legi legerā le-
gissem legerim legissem legero legisse etc. Item q̄ta est prima syllaba pñtis: tāta est
eorum que deducuntur ab ipso nisi sequatur positio vt fero ferrem: vel interdū mu-
tetur litteratura: vt rebar reris a reor.

¶ De crementis.

Jodoci Badij ascensii de crementis appendix.

.i. eiusdem numeri.

Ultima prima sui crescentū est syllaba recti
Ultima persone crescentum est prima secunde
Actiue vocis proprie vel quā tibi fingis

¶ Ut de crementis noscamus regulas sciemus q in obliquis noīm ea syllaba poni
tur in priore cremento que est vltima noīatiui eiusdem numeri: vt in dominarum
et dominorum tertia in dominus nulla. In verbis aūt vltima secunde persone pre-
sentis tēporis indicatiui modi actiue vocis vere aut ficte ponitur in priore cremen
to et si que sequuntur preter vltimā de qua hic non loquemur in secundo. vnde da-
bam habet priorem in priori cremento. dabamus secundā in secundo. Dixi eiusdem
numeri: quia licet pauperum excedit ntm singularem quia tamen non excedit suum
id est eiusdem numeri noīatiuū non dicitur habere crementū.

¶ De crementis noīm.

I breuiabit et u producens cetera nomen
Plurali crescens numero preeunte secunda
Crescentem breuiat: sed crescere prima recusat
Tres relique patuere prius post hacq̄ patebunt

¶ I et u in cremento noīm pluralis numeri corripiuntur vt viribus artubus: cete-
ra producuntur: vt equarum equabus: dierū diebus: āborū ambobus: in singulari āt
prīme declinatiōis non sit crescētia: nisi ai dicatur pro e diphthōgo: tūcq̄ a producit.
In scđa et crescētia corripiūt: vt pueri: viri: saturi: orpheos. In tertia patuerunt ex
cremēta fere in formatione gti: si qua aūt restāt vt cyclopis penultima longa. mero
pis eadē breui in regulis specialibus patebunt. In quarta etiam et quinta: qr sequi

tur vocalis: iam patuerũt: vt anus huius anus huic anui penultima breuis: hec species huius speciei eadem longa/ vt in reliquis hn̄tibus i ante es: sed res/ spes/ fides et plebes e ante i corripiunt.

¶ De crementis verborum.

A Verbum crescens producit: tolle priore
Cremento do das cum prime cõposititiuis
E quoqꝫ produces: super r tamen id breuiabis
Presenti terne cremento quodqꝫ priore
Ram rim roqꝫ super: nisi syncopa facta decenter
His in bor clausum beris et bere iunge futurum
Miscuerũt tulerũt steterunt. sunt dicta licenter
Iqꝫ fere curtum. cremento quarta priore
Tardat preter imus quod preterito breuiamus
s. subiunctiuo quia anceps reperitur p̄sertim in preterito.
In subiunctiuo cum ris ritisqꝫ notabo
I super u tardo: sis atqꝫ velis sata iungo
O semper tardo dum crescit et u breuiabo

¶ A et o in verborũ crementis in vtroqꝫ numero producuntur. I et u corripiuntur paucis demptis. Corripit eni do in prima coniugatione cum suis cõpositis primam syllabã nisi sint monosyllaba: hoc est que habet A in priori cremento vt dabam dabo darem dare. Secundã vero et tertiã syllabã que a in secundo cremento hic producit: vt dabamus et dabatis: dabaris dabatur dabamur: dederamus dederatis ꝛc̃. Enei. ij. Nam quod consiliũ aut que iam fortuna dabatur. dico igitur prima coniuga. quia in tertia producitur A in vtroqꝫ cremento vt reddamus credamus. ꝛc̃. Et addo nisi sit monosyllaba: quia de ea inter vltimas loquemur: vnde da das lõge sũt dat breuis. dix i preterea in prima syllaba aut in priore cremento propterea que in secundo cremento producuntur vt ostendi. ¶ E quoqꝫ corripitur ante r in priori cremento pn̄tis tp̄is oim modorũ verbi tertie coniugationis. Et in tp̄ibus formatis a preterito mutãdo i in e breuem et addendo ram rim et ro. Item in penultima futuri indicatiui passiue vocis in beris et bere: finiti mõi. i. dũmodo prima persona finit in bor: vt in prima et secunda et olim etiam in quarta cõiugatione. vt amaberis doceberis opiberis experiberis. Dico signanter e ante r: quia alibi semper producitur Addo in priori cremento: quia in secundo semper producitur: vt legeremus legeretis ꝛc̃. tertias producunt. Item subdo pn̄tis tp̄is quia in alijs quoqꝫ producitur: vt legebam legerunt: legar legeris. Subijcio aũt oim modorũ indicatiui vt legeris vel legere. Imperatiui vt legere. optatiui et eius consocij: vt legerẽ et legerer in priore incremento. Subiunctiui aũt pn̄s non habent ante r in excremento. Infinitiui vt legere. Superaddo tñ tertie coniuga. in reliquis enim producitur: vt doceor doceris. docerem docerer ꝛc̃. Amer ameris ꝛc̃. Reperiuntur tamẽ poete siue licenter loquẽtes siue quod argutuli asserant syllabe correptione rem subitam signantes tertiam pluralem preteriti indicatiui actiue vocis in penul. corripere. vt Virgi. in buc. Matri longa decem tulerunt fastidia menses. Idem in geor. Miscueruntqꝫ herbas ꝛ nõ innoxia verba. Idem in. ij. Eneid. Obstupui steteruntqꝫ come et vox faucibus hesit Corripitur item ante ram rim et ro. qđ quidẽ intelliges nisi syllaba breuis per syncopã tollatur: quia fleram pro fleueram et flero si dicatur pro fleuero primã producant. Dico beris et bere futuri cuius prima persona exit in bor: quia si exiret in bar aut ber produceretur: vt scribar scriberis vel bere: et laber laberis: et liber liberis a libor libaris: tam futuri optatiui ꝙ̃ pn̄tis coniunctiui. I aũt producitur in priore cremento quarte coniuga. vt venimus pn̄tis tp̄is venitis venite venirẽ. Intelligit nisi

sequatur vocalis: vt veniant. Corripitur tamē etiam in quarta ↄiugatione imus in priori cremento preteriti tꝑis indicatiui modi venimꝰ. Uerg. Enei. i. Uenimus: aut raptas ad littora vertere predas. dixi in priore cremento: qꝛ in secundo etiā quarte corripitur: vt audimini audiminor/audiuerimus: tā in pñti ꝙ̃ in preterito ⁊ in futuro. In preterito aūt eiusmodi reperiꝛ sepe secūda ꝑsona in singulari vltimā et in plurali penultimā ꝓducere in qualibet coniugatione: vñ Hora. iiij. carminū. Cūcta manus auidas fugiunt heredis amico. Que dederis animo. Et iterū. Cum semel occideris et de te splendida minos fecerit arbitria. Item tibullus in. i. Respueris etiam phebo gratissima dona. In futuro autē vt aūt corripitur: vt idē Hora. in arte. Dixeris egregie. et Uerg. enei. x. Iuueris auxilio. In plurali a preterito in is longe ꝓducitur itis. nā vt inq̄t Diomedes futurū quidē tꝑs subiūctiui in ꝑ̇ma et secūda ꝑsona pluralis numeri syllabā corripit quā tñ ꝑ̄teritū ꝑfectū ꝓducit. vñ in priapea. Utilis hec aram si dederitis erit Ennius: vt allegat Cice. Nō mi aurū posco nec mi preciū dederitis. Oui. meta. v. Uitam dederitis in vndis. ⁊ lib. iiij. de ponto. Et maris aonij transieritis aquas. Et in eodē. Copia nec vobis vllo ꝓhibente videndi Cōsulis vt limē cōtigeritis erit. Nō occurrit locus vbi ꝑ̇ma ꝑsona penultimā ꝓducat corripit aūt enei. vi. Nā vt supremā falsa inter gaudia noctē. Egerimꝰ nosti. ⁊c̄. Uerū Seruiꝰ dt ibidē trisyllabā preter naturam corripi metri grã: qꝛ aliter stare nō poterat versus. Quā ecōtrario putē causam cur dederitis/trāsieritis/ↄtigeritis eandē ꝓducāt. Uerum tñ si rem ꝓpius inspexerimꝰ nō minꝰ preteritū ꝙ̃ futurū ritis ꝓducere inuenerimus. Nam in illo Enniano vbi ꝟba pyrrhi ad oratores romanos habētur q̇s neget dederitis esse futuri tꝑis. Non eni dederūt sed ne dederit in futuro: monet et siliter cū trāsieritis ⁊ cōtigeritis in locis adductis veriꝰ futuri sunt tꝑis vñ velim gñaliter dictū. In subiunctiuo cui. s. subiunctiuo: nō tm̄ cui preterito ris/ritisq; notabo. Et benenotabo qꝛ ritis solum ꝓduciꝛ necessitate metri que facit vt cuticula nouitius canicula craticula secūdā ⁊ tegeticula tertiā ꝓducat. Produciꝛ autē i ante u: vt quesiui lacessiui/et in sitis et velitis: qꝛ veniūt a sis et velis vltimis longis. ¶ Exemplum de o/amatote/scitote. De u/vt volumus/sumus/quesumus. Et hec de cremētis quoꝝ Sulpitiꝰ non meminit: qꝛ in specialibus ea notat tñ oīa: nō qꝛ longū esset ⁊ perq; difficile: vnde in ꝑ̇ma regula non erant ab eo posita: fabar et fabor: que adiecimus.

¶ Accentus et vsus.

Noscitur accentu penultima syllaba quando
Altera precedit: verum quia regula fallit.
Proderit authores te consuluisse probatos
Nam tempus variant accentus significatus,
Authores: species: et disproportio vocis.

¶ Quotiēscūq; accētus ꝑ̄dominās cadit in penultimā dictionis posyllabe tūc eadē censebiꝛ longa: nā si breuis esset caderet in antepenultimā quātacūq; ea fuerit: ⁊ ita per accentū nō cognosciꝛ nisi penultima: qꝛ añpenultima sepe hꝫ accētū: licet sit breuis: vt docuit docueri docuerimꝰ que oēs sunt breues. Sciāt aūt ꝙ iuuo ꝑ̇mā corripit preponēdo ad: vt sit adiuuo: quod accentū hꝫ in ꝑ̇mā: ⁊ ꝙ̃ facio ꝑ̇mā corripit preponēdo monosyllabum ⁊ reducēdo ad trisyllabū sic afficio afficis. Ex quattuor autē syllabis si secūdā nosse velim auferā si potero vltimā: vt fortunarū fortune creatura creata. Sed qꝛ accentus anceps est et fallax ꝓferimꝰ eni calefacis/benefacis accentum penultima que est breuis: et ecōtrario de longe a longe adusq; deinceps ꝓinde aliq̄n accētu in añpenultima cū tñ penultima sit longa siliter in deorsū: vt dextrorsū. Preterea vtraq; pleraq; etiā alterius ꝙ̃ ablatiui casus hñt accētum in penul. breuem Ideo tutius consulemꝰ regulas speciales: aut habebimꝰ authorū bonoꝝ exempla ad manū q̇bus nihil vtilius aut tutius est. Mutaꝛ autē ꝙ̃titas interdū ꝓpt accentū vt nouitiꝰ a Iuuenale et cuticula a ꝑsio ante penultima longa ꝓferunꝛ que ꝑ regulas sit breuis sepe ꝓpter diuersam significationē: vt populus vexire liber: ⁊ reliqua de q̇bꝰ ꝟsiculos subiungā. Itē ꝑ authoritatē vt rudo: alij corripiūt/alij ꝓducūt siliter quarto ꝑ originē diuersam: vt merēs a mereo ꝑ̇ma lōga a mereor ꝑ̇ma breui. querēs a q̄ro ꝑ̇ma lōga a q̄ror ꝑ̇ma breui. citū a cio ꝑ̇ma lōga a cieo breui. oblitus ab

obliuiscor media longa ab obliuior media breui: quod in alijs quoque annotandum est. Quinto p dispositionẽ vocis qñ iuxta legẽ metro nõ ↄgrueret. Vñ italus sede primã corripit: vt priamus et siculus: et tñ Italia/priamides et sicelides eã producũt. Interdum etiã hac de causa additur littera vel syllaba: vt induperator ꝓ imperator/ relligio/relliqe: aut subtrahit: vt videmiator/repostũ ꝓ repositũ p̃mo enei: de qbus oibus in suis locis dicendũ est. Versiculi differentie quos pollicitus sum sunt hi.

Populus est arbor: populus collectio gentis.	Populus
Rem moriens lego: poma librumque lego.	Lego
Dum se curuat anus: misere displod:ditur anus	Anus
Quod venire cupit mane venire solet.	Venire.
Liber erit bachus: vel vir sine compede natus	Liber liberi
Cortex vel codex dicitur esse liber	Liber libri
Arbor acer dat eris: acer fortis dabit acris	Acer
Propago vitis: sitque propago genus	Propago
A sero formo ceres populus pluraleque seres	Seres
Vulnera sunt plage: rete vel ora plaga	Plage plaga
Hic palus pali breuiabo palusque paludis	Palus
Asia longa palus terraque magna breuis	Asia
Est hara porcorum: sed dicitur ara deorum	Hara ara
Fixum produco mobile curto malus	Malus
Dum grex minatur: lupus illi dente minatur	Mino/minor
Dum meretrix meret non meret ere graui	Meret
Queritur ignotum: queritur qui perdit amicum	Queror
Condolet hic merens: mulitat ille merens	Merens.
Hic cedo corripitur: sed non aliter breuiatur	Cedo
Edo sit emitto: sit dape vescor edo.	Edo
Dum caligo caligas infert caligo tenebras	Caligo
Dum te calo: calo ligniferum vocito	Calo
Oblitus obscenis oblitus habetur honesti	Oblitus.
Cui legio paret pectus ad arma paret	Paret.
At male parentes faciles genuere parentes	Parentes
Nix ait huc liquor quo fluit ipse liquor	Liquor
Quisquis es es optans es arctas osse medullas	Sum es eris edo
Turpia ne dicas dum mihi templa dicas	Dico

¶ Hmõi multa alia ↄperies vt malo carere, malo quam malo vi dare malo vbi p̃mũ malo est vbũ: scdm abltus adiectiui substãtiui: tertiũ abltus instrumẽti a nto malus p arbore nauis: quartũ dtus mali arboris aut fruct⁹: sed his ↄtẽti sum⁹. Snl. Exẽplũ: vt pirũ apud Verg. Crustumijs syrijsque piris grauibusque volemis. Nec te fugiat nihil mag̃ tibi ꝓdesse. q̃dãmõ que exẽpla ꝛ maxie i ꝓprijs ꝛ locoꝝ noib⁹. Sũt igit̃ multa carmina tibi mẽorie ↄmẽdãda q in hũc vsũ ꝛ i alios habeas p̃parata. Readẽte nã facundi⁹ ingeniũ ad vsus ꝑturiẽdos. Nõ & eũ laborẽ refugeris ex qno tm̃ assequaris emolumẽti. At si qñ superiori quã docuim⁹ via syllabe q̃titatẽ iuenire difficile esset vt habeas q̃ statl ↄfugere possis certo ordine subijciem⁹ regulas q̃ si forte nõ oẽs cõprehẽderint voces noli mihi ascribere tarditati funda en inos oẽs pisces sup q̃s iacit capit. Cõplexi etiã in his sum⁹ multa q̃ superiorib⁹ regulis diphthõgo ꝛ positione aut aliter cognosci pñt. At si q̃d defuerit tibi vt vnicuique vt inq̃t Aristoteles addere licet.. In his vero que sunt ambigue tritiorẽ vsum secuti sumus.

¶ Sequuntur regule speciales de primis syllabis s̃m ordinẽ litterarũ.

Ante b fit breuis a: crementa notentur et orta
A longis velut a flo flor/sto/noque creata
Ut flabam flabrum fabella et fabula: fabus
vt fabilis qua habilis a habeo corripitur.
Abilis a prima preter stabilis stabulumque
Et cabro labes cum natis sed labe factus

De A in primis syllabis.

A labo deduces) labor verbum adiice tabes
Tabidus et tabo tabesco: vir quoq; strabo
vt pabulor
Pabula cum natis: et scabidus a scabo siue
A scaber aut scabies: et tabracha vel tabraca edes
Anceps flabellum fabellaq; sit tibi longum.

¶ Iuuenalis quidē tubraca ꝑducit dicēs saty. x. Quales vmbriferos vbi pādit tabracha salt⁹: sed pōt esse positio: addit eli⁹ labicū: sed corripit: vt in medijs videbit. dico cū Sulpi. vir q̄q; strabo. i. dū ꝓpriū est q: appellatiuū corripit. Hora. lib. i. ſmo. Si qđ sit vitiū nō fastidire strabonē. Tabro ꝯmis ex putredine cēna nat⁹ producit Labefact⁹ a labo ꝑme aut labor noie ꝑmā corripit. Ouid. meta. ij. Circuit ⁊ ne quid labefactū virib⁹ ignis. Sulp. ¶ A añ b corripit: vt labellū/scabellū/flagellū. Excipe tabro/flabo/fabar/fabor/fabula/fabilis/flabra/labor/laberis/labde/labes: nabā/nabo/nabilis/pabulū/stabam/stabo/strabo: ꝓpriū tabes/tabeo/tabo/tabidus. A ante b.

At corripies velut arbor acer: tamen acer
Pro forti atq; acis pro flumine: sepeq; cacus
Dacia seu dacus: sed non daca: longa notemus
Facundus necnon facundia: graculus addunt
Cacaba adiiciat perdix: et glacitat anser
Huic glacinia: machina semper: macero sepe
vel thracis
Thracia thrax thrace/thracyn vacinia seu que
Bacchus/brache/brachia: paco/pacuuius/pacis a pax. placo.
Preponunt b/p. baculus tamen et bracus inde
Et placco/spacior/spacium demo atq; paciscor
Vacillo/dubito/macero/cacus/atq; pachinus

¶ Sulpiti⁹ addit achātis: ſʒ veri⁹ corripit sicut achatus. vij. Geor. iiij. vbi q̄dā legūt achalātida: ⁊ nōnulli q̄s sequit Sulpi. resonāt achātida diligētiores addūt: ⁊ sic Litoraq; altionē resonāt ⁊ achātida dumi. Corripit ꝗ sicut academia qđ Sulpiti⁹ contendit aliq̄n ꝑduci: sed si in exēplis q̄ recitat ꝑma ꝑducat oportet tertiā corripi qđ magis absurdū: vñ dicā i eis tertiā ⁊ q̄rtā ꝑduci ⁊ duas ꝑmas corripi: vt sic scādat: atq; aca. demi. e. cele. ⁊c̄. ⁊ scđm sic. Inq; aca. demi. Umbri fe. ⁊c̄. Macero nestor docet a Prisciano ⁊ macro corripi. frequēti⁹ tñ ꝑducit addūt q̄dā cacabo ꝑdicis vocē ⁊ glacito: vt inqunt anseris in Ouid. de philomena. Cacabat hic ꝑdix hic glacitat improbus anser: sed neq; Ouidianū illud opus est: neq; vocabula eo aut alio q̄uis docto putantur digna. Thracyn Lucan⁹ ponit flebile pieriodon thracyn preciūq; nephandū Sulp. ¶ A ante c corripit: vt acerb⁹. Deme acer cū fortē sigt academia vt apud laureā Tulliū atq; academie celebratā noie villā: ⁊ apud Ciceronē. Inq; academia vmbrifera nitidoq; lyceo. alij tñ corripiūt Hora. Atq; int syluas academi querere verū. achātis auis. acis fluui⁹. Cacus frequēti⁹ ꝑducitur dacia daca Lucano Vergilioq; corripitur dacus a Martiale statioq; ꝑducitur: vt Indomitiq; dace: et pontem indignatus araxes. Et vetitos errare dacas in menia ducat. Grāde iugū domita dacus ceruice recepit. Signa tulit cum prima truces amentia dacos. Facundus dia graculus glacinia machina macero. Ouid. Maceror interdū ꝙ sim tibi causa dolendi maceries. Thracya thracis vacinia. Et que b et p hñt: vt braca/ce. brachium pacis placo paco. Pacuuius ex his paciscor/placet/baculis: et a brachis deducta: vt tribras. A ante c.

chus. Spacior & spaciū breuiāt pachin⁹. Oui. pre℥ alior̄ more in. xiij. pducit. ℭ quibus imbriferos versus pachinnus ad austros. Vacillo ancipitem habet.

A d super rapiem: sed longum ponitur adam
gaditanus.
Et clades fadus vir gadilon: et saga gades
vrbs hispanie — fluuius archadie. — radico.
Gadir cum ladum radix cum gemine rado
suada et suadela.
Suadeo cum natis spadix traducere trado
a vado vadis.
Et vado vadis breuiando vadumqꝫ vadisqꝫ
Anceps gradiuus: communis vt adria: adrastus.

A ante d. — A ante d corripitur: vt vadum. Tolle adam: vt apud Sediliū clades gradiu⁹ quod Ouidi. in metamor. vi. corripuit. Et gen⁹ a magno ducētem forte gradiuo. Unde dubium est origine sed adria et adrastus positu: natura enim corripiuntur: sed muta & liquida communem faciunt primam. Gades gaditanus/gadix gadilon. Ladon fluuius. rado radico radix. suadeo spadix. trado traduco. vado vadis.

A rapit f/pro teste vafer: signabitur apher

A ante f. — ℭ A ante f/corripitur: vt vafer. Apher autem et aphrica potius per ph notantur; Apher proprium producitur.

A g super breuians agalma/ageaqꝫ demam
Et dago/lagus seu lagana/magoqꝫ si dux
Adsint et magalia: sagana sagaqꝫ sagus
vt presagio presagia ea presagus.
Sagio cum natis: breuiando sagumqꝫ sagaxqꝫ
vt sagarius/sagacitas.
Queqꝫ ab eis duces: strages et stragula longes.
genus teli.
Tragula/tragitia/et tragameta/vagio necnon
pagus pagina/fagus.
Vagina et p vel f sibi preponentia: preter
est enim commune.
Flagro fragor fragilis plaga rete vel ora flagellum
At seu sint ab ago seu non deducta: notabo
Ambages vel go: compago coagula necnon
Compages contages et contagio siue
Hec contagia plura: repagula consociabo

ℭ Virgilius pmo geor. corripuit flgrāti: vñ flagro flagrū & flagellū naturaliter correpta putē decit aūt. Per gentes humilis strauit pauor ille flagrāti. Sulpitius dicit tragema et tragula venire a trago. i. comedo nō a trago hirco: qr tragedia & tragic⁹ nō de nata corripiūt pmā in qua ipse olim errauerat. Sagū gen⁹ vestis corripit. Iuue. An saga vendēti nubat. &c. Sagax etiā corripitur: sed presagium pducitur. Ouidi⁹.

A ante g. — iiij. tristiū. Si qd habēt igitur vatū presagia veri. Sulpitius. ℭ A ante g corripit: vt

De A in primis syllabis

ago sagū et sagax: excipe agalma agea dago lagus magalia saga sagus strages sagio stragula tragula tragema quod non a trago hoc est hirco: sed a trago hoc est comedo deducitur: tagitia vagio vagina et que habēt p vel f vt fagus flagitiū flagra flagito pagus paganus pagina plaga: ex his demuntur flagro flagellum fragor fragilis et plaga quando regionem vel rete significat.

A super l rapies: producēs ales et ala
aleo et aleator
Alea cum natis: a lecto ac halitus halo
.i. ceteris casibus.
Dum prime. alipedes tum fratribus alia flumen
¶Errat cum seruio nestor putans illic quas alie clades esse fluminis nomen: vt Beroaldus annotauit. Sulpitius addit balist a positione longum tu addes.
sic et cala nomen.
Balo ballena & calo caligoq; nomen
arbor nauis et pomifera et malula.
Cum natis halec: malus non mobile: mala
.i. pro maxilla.
Mandens & malum dum pomum maloq; verbum
palatium producitur etiā a sylio lucano statio ouidio.
Palo palantes forsan pallatia: palus
quia palus paludis corripitur.
Dum palifacit: & qualis seu qualea qualus
Aenei. iij. Et salentinos obsedit milite campos.
Scaleo & hinc squalor: salentinus superadde
scalaris figura geometrica et color rhetoricus
Cum natis squale: scalena & talus: & inde
Talaris. talis dans talio taleaq; addes
¶A ante l corripitur: vt alūnus. Tolle ala: ales: alecto: alea: halitus: alipes: halo halas alia fluuius: balo: ballena: ballista: caligo: calo calonis: halec: hec mala: hic mal⁹: hoc malū pomū: et hec malus arbor: palo palātes pal⁹ pali palatiū. Martia. pducit qualis quale a qual⁹ scalona squaleo squalor scale tal⁹ talaris talus talea & taleo A ante l.
A super m tardo dissyllaba cetera curto
ex bissyllabis populus est vmbre cremento notum.
Hic amo tolle: camers chlamis & damus adde famesq;
insula est in mari egeo mare.
Atq; samos: tamen atq; tamos fortassis & hamus
.i. ex polisyllabis corrigit in medio haste: metali densa et lata pars.
Hinc amitto trahas amentum lamina necnon
nō lamius .i. dic
Dametas & lamentor: sed latmius ede
¶Sunt tamē q lamius legant & longā sentiant: latine vero striges & lamia familia nobilis rome pmā corripiūt. Iuue. hoc nocuit lamirū cede madenti. Sicut autem amitio primā pducit ita et amoueo. hora. Sed tñ amoto queramus seria ludo. Similiter amens per regulam Simplicium norma. Unde amens et auius potius dicam ab a latino q̄ a greco duci: vt sit amens diuisus a mente auius a via. Apertus autem p remouet et ita corripitur. Sed ad institutum audiamus Sulpitium.

A ante m. ¶A ante m producitur vt flamen: hamus vero solus Juuena. corripuit vt Dispositis prediues hamis vigilate cohortē. Ubi quidam ecthlipsim malunt: excipe amo: chlamis: camers: damus: fames cum suis: samos tanios et tamen. Itē oīa polisyllaba: vt amemus amitio amita preter amitto amētum lamina lamentor. Dametas

A super n breuies: sanies: cano siue canalis
Uir planus atq; magnus: sed demitur anulus anus.
cani canesco canicies et canonicus.
Dum podex: canus cum toto sanguine canon
fenerator mulier filia acrisij.
Canabis & danus danes: at danae breuiamus
flu. germanie.
Danubius longum est: & ganeo sed ganearum
a prudentio.
Correptum scimus: sed granum: ianua: ianus
tenuis barba.
Janitor & lana & lanugo lanitiumq;
adiectiuum et immanis.
Manes a maneo nisi sit vetus adice manus
verbo vt prophano.
Maneq; cum mano: manum coniungito phano
hora planus pro viro seu deceptore in epistolis corripit
Et phanum phanus cum planicie quoq; planus
.s. fetus.
Panis: pan panos rana & ranunculus eius
vt sano sanitas. vanesco vanitas.
Et trano sanus cum prole: & sanguine vanus

A ante n. A ante n corripitur vt cano et canalis. Deme anulus anus pro podice caneo canes canon cani canicies canabis. danus dane. Sed si trisyllabum feceris corripit danubius granum ganeo. Prudentius inusitate dixit. Ima pati laxa ganearū lege teneri. ianus ianua lana lanugo mano manus manes: manus vetus nomen: nanus phanū phanus planus panis panos rana sanus sano sanitas: sed sanies corruptus sanguis corripitur nec a sanus deducitur trano vano vanesco.

A breue fit p super signa appia & aphricus apher
Apulus: hinc flaccus tamen inquit apulia: at apis
Bos: apenninus simul appidanus dabo longis
q; cōmune
Crapula capadoces capetus fors mappa duplās p
Lapaq; cum papa papas pus papilioq;
Et verbum papo nadus cum lapathe napo
Sic papinius & rapa et saphirus habens p
Duplex: et sapis fluuius saperdaq; noris
Sapoq; cum vapa necnō et vapulo longa

De A in primis syllabis.

¶ A ante p corripitur: vt apud. Excipe aphrica apher apulus apulia quaz in tertia carminũ contraxit horatius. Altricis extra limen apulie. appia autem via et appius p geminant apeninus apidanus crapula capidocia lappa lapathes herba mappa papas papus papa papilio papo papinius rapa saphirus. Sapis fluuius saperda sapo vapulo vapa. A ante p.

A q corripio sed compositiua notabo

¶ A ante q corripitur: vt aqua aquila. Aduertēda composita vt quaqua quacꝫ nequacꝫ que ab ablatiuis longa sunt. A ante q.

A super r breuio tamē aridus areo demo
Area ꝛ aruncus quādo est pilus at sit aruncus
Dum gētes signat quarũ vrbem atinca figurat
Est hara porcorum sed dicitur ara deorum
vrbs messenie. Sta. theb. iiij. Region arenencꝫ ꝛc.
Lōgum est arene fors arabiam superadde
Barium item ꝛ baris sed barrhis r geminabis
Charus bis: carer ꝛ carica: caria forsan
Ut cares clarus cum natis clareo forsan
vt faris fari flare nare stare.
Dareus crescens verbum preter dare quoduis
Glarea seu gnarus: cremento quod patet harum
Jarus item larex: fors: larus larius addes
Larinas larissa simul larisaqꝫ iungas
Cum natis et marubia seu gartio verbum
R forsan duplans: societur taraco narix
Narea naricia et nares ꝛ pareo parens
Participans eius: pharus si sit mihi vestis
Nam si sit turris siue insula corripietur
Cremento quarum: coniunctu noscito quare
.i. compositione.
Uarix varico varucaqꝫ nō varicosus
Sed varus rarus longes variando smaragdus

¶ A ante r corripitur: vt haruspex. Tolle areo area aridus ara ꝓ altari. Aruncus pilus capnus arinca arene arabia producit Propertius Nonnulli corripiunt precipue arubus bariā bara baris: charus carus carica caria clarus clares carer. Darius rex flare faris plarea gnarus harum larus larex larus larius larissa narix narea naricia nare nares pareo pharus pro veste quarum quare rarus raresco stare varus smaragdus Martialis quādocꝫ produxit. Sardonicas smaragdos adamātas iaspidas vno. Et prudentius has inter species smaragdima gramine verno. A ante r.
vt suasit rasit suasus rasus.

A super s breuio sed supradicta notabo
Asia longa palus breuis est prouincia nobis

Additur asopus productis basia casus
Caseus et proprium casellius addito nasum
Nasoqꝫ nasurus: phasisqꝫ ⁊ phasias inde
Adiunges sasum vas vasis pluraqꝫ vasa

A ante s. ¶ A ante s corripitur asia. Excipe asia pro palude asopus basium casus caseus casellius proprium nasus nasum phasis rasus rasilis suasit sason vasa.

At super breuies: tamen ater ⁊ atia demes
Ac atramētum datur attellanaqꝫ iūctum
Atelle necnō attine blatta duplans
Bratteola ⁊ cattus: vel mobile ceu catus ede
Catholicus crater crates ex vimine clatrus
vt staturus flatus statur natus latus a latu.
Catillus simul ⁊ que diximus antea fatum
Frater seu gratus grates ⁊ gratia gratis
Gratulor ⁊ grator latus dum mobile lator:
Ut pater est latu: latus laterna vetusqꝫ
Matur: maturus maturoqꝫ: mater ⁊ inde
Matrix materies matertera materia atqꝫ
Matrona ⁊ natura simul mattheus habens t
Duplex: latona ⁊ nascor sata sit platea anceps:
Pratum: ⁊ t duplici quod scribūt quattuor: atqꝫ
Quatenus anterior quod pars vt quatinus addit
Et sterno stratum nomē: sto quoqꝫ statim
vaticanus vaticino
Non sisto: iungit: staturus: nataqꝫ vates
piscis a squalore dictus fluuius
Squatina saturnus sed Crathis dicitur anceps
Sit cōmune natrix ⁊ atlas ⁊ atrox ⁊ attrides

A ante t. ¶ A ante t corripitur: vt quater. Deme ater atremētū atrium attella attelano attina ablatio blata blactio: qr a blax. Blatero. Hora. in epistolis corripit exemplo. Lucilij qui dixerat. Deblaterat plenus bonus rusticus concinit vna. brattea brateola cattus catta auis habet t duplex: catus pro solerti corripit catholicus crater crates viminee clatrus. Crathia fluuius habet ancipitē: flatus fatus frater gratus gratis gratis grator gratulor latus adiectiuuꝫ. lato laterna latum latus laturus maturo maturus mater matrix matica matertera matutinus materia materies mattheus natura natalis pratū: platea vero anceps habet: quattuor quatenus quatinus statim quando fit a sto. nam a sisto fere corripitur. saturnus staturus vates vaticinus a vaticino. Sed Matho. matella matinus sola ina corripiunt.

vt auerso auersor auello auulsus
A super u breuies: quod ab a fit vt auius abdes

De E in primis syllabis.

davidicus.
Et davus david cum natis: gnavia gnavus
ignavus/ignavia.
Nataque gavisus lavinia: forte lavinus
mavult/mavultis.
Mavis cum sociis mavors vt navigo navis
vt pravo pravitas.
Navitaque et pravus cum germine: pavoque ravus
clava/clavus/clavus/flavus/flaveo/flavius.
Suavis cum cunctis quis presit l addita mute
A ante u corripitur: vt avis. Deme avius/clavis/clava/clavus/davus/david/davidis/flavus/flaveo/flavius/gavisus/gnavus/lavinia/lavinius: producit et corripit mavis/mavult/mavors/navis/navigo/navita/pavo/pravo/pravus/ravis/suavis: et reliqua que habent mutam ante l. A ante u
vt axis/faxis/gaza/lazarus
Ax cum zitta producunt a positura
A ante z producitur: vt gaza/lazarus. A ante z.

EB sequens breviat: creber cum bebritia aufert
Crebenus debes et debilis ebrius addes
vt ebibo/ebulio. ebalus/ebalia/ebalius/prebeo/prebibo.
Ex e compositis aut diphthongo notitandis
vt flebam/nebam/rebar/nebo/rebus/spebus.
Notaque crementtis ebosia: forteque febris
vt si dicatur nebilis. vt implebilis.
Ebelis ex ebam seu flebilis: a pleo nata
Glebaque cum glebo: phebe simul ebrus et hebe
plebiscitum/phebas.
Nebris plebs plebes cum sanguine phebus
quia seuum potius.
Diphthongo: thebus quod equus: si dixero sebum
et inde sebetis: quia thebe thebes: et thebe thebarum.
Sebetus thebebis: trebula zebedeusque
E ante b corripitur: vt lebes. Excipe creber/crebeo/crebenus/debilis/debeo/debitum: debilito/ebrius/ebosia/flebam/febris: quia a feruendo. Sed serenus corripuit. Flebilis/gleba/glebo/ebrus/hebe. Nebam/nebo/nebris/ebalia/ebalus/plebes/plebiscitum/prebeo/phebus/phebe/phebas/rebus/rhebus/equus/rebar: sebum quod rectius seuum dicitur. sebetus fluuius: et inde sebetis nympha. Virg. in. vii. Obule quem genuisse telon sebetide nympha. theben/ebeus. Iuvencus. Hinc tunc zebedei coniunx submissa rogabat. Ebur semper corripitur: in quo erravit Nestor. E ante b
Ec sequens breviat diphthongo plurima demat
Vt cecus ceco per c scripta economusque
Echalia et feco fecus fecundus et echo
Fecas fex fecis cum natis grecia grecus

sic mecho .i.compositione.

Lechytus et mechus diphthongo: compositum
vt preco preconium preceps precipuus.
Mecum: mecenas velut a pre plurima: ponas
Vix precox dubium: breuians preciam preciumque
Et precor: at longis sit iuncta parecia necnon
.i.imbecillis.
Imbecillus et is seu secula secius atque
mecum/tecum/decipio/precordia.
Securus/vecors: me/te/se/cum sata de pre
vt recula a res: specula a spes. Chirotheca.
Et que diminuunt a quinta: iunctaque theca.

E ante c. Ⱶ E ante c corripitur: vt secus. Excipe cecus/ceco/echo/fecundo/fecundus/feco/fecas: fecus/fecis/grecia/grecus/lechytus/mechus/mechor/mecenas/mecum/economus/parecia/preco/preconium/preceps/precordia/precipuus/seculum/securus/secius/secum/tecum: et theca: quia thece dicitur grece: et vtraque per ita scribitur: inde bibliotheca/chirotheca.

ab e/de/pre/se: vt educo/deduco/preditus/edo/editus/seduco.
E d super rapitur: sed compositiua notentur
Longum sit cedo nisi pro dic dixero: credo
Dedalus ac edes diphthongo sicut et hedus
.s.a diphthongo.
Qua sine dic edulus: deducens hedulus illinc
Sic edon medon pedo. dor. tedaque dices
Et fedo fedus cum ledo media medus.
Et medea simul pres predis: iunctaque de pre.
.i.predor.
Nata simul preda et predo dor pediculique
nomen et verbum.
Pedico rheda et sedo seu sedulus atque
Seditio/sedes et seda et tedia tedet.

E ante d. Ⱶ E ante d corripit: vt sedeo. Demo cedo cessi/cedo cecidi/credo/dedo/dedit⁹/dedalus/edo/edit⁹/edes/editu⁹/edilis/editū/hedus/fedus/fedo/ledo/medea/media: medus/predo/pres predis/prediū/preditus/predo/preda/predor/pedo pedis/pediculi/pedico/rheda/sedulus/sedulitas/seditio/sedo/sedabile/sedes/tedium/tedet. Cedrus natura breuis: positione communis est.

E super i breue fit ni que lex altera demit
Ⱶ E ante f breuiatur. Sed aduertenda compositiua.
E g super rapitur: sed compositiua notentur
Et nota ex dictis velut horum plurima dego
degenero.
Degener et proles egistus et eger et egon

De E in primis syllabis.

Egis et egyptus necnon egeus et ege

legalis/legitimus/legifer.

Egoceroe lego legas: a lege creata

vt regula regina.

Pegasus et quod rex producit rhegium et ante

inter deriuatiua. quia a rex venit.

Tegula signatum regaliolusque notandum

¶ E ante g corripitur: vt lego. Excipe dego/eger/egroto/egyptus/egregius/ege: et egon/egoceros/egle/lego/legas: et leges/pegasus/regia/regina/rhegina/rhegium reges/regnus: regale/regaliolus auis/regula/tegula. E ante g.

.s.i. Est enim fere positio: vt meio/peior/eius.

E super i nisi sit vocale nequit breuiari

¶ E ante i consonum semper producitur: vt peio. E ante ij.

vt lelaps per ae in prima turbo venti procella vnde nomen canis. Metamor. vij.

E super l tardant dissyllaba: cetera curtant

vt delius a delos ex dissyllabis. genus nauis.

Ni sint a longis chelis hinc celer adde celoxque

hedera a lelex carie populus. .i. meles.

Et gelu helix leleges melos et melus et mela: lesque

Et melo scitue scelus telon et velut: ique velimque

id est ex polisyllabis: vt deleo/delibut⁹/delinquo/delictus/prelibo.

Hincque sata. elleborus geminans l belua desit

Delicie cum delubris electra velut trum (.i. electrum.

Legendum enim docet Politianus liquido ve potest electro non potestur.

Quod breuiare nefas sociabimus elisiumque

Cum tota sobole sic helios heliadesque (.i. sol.

Fors elegia ni iubeas elegeia dici

ostrium nili.

Prelia pelusium peligum pelion anceps

Pelamis et spelea simul spelunca: virique

Telogonus seu thelemachus seu telephus atque

sepa zelo deducitur.

Telemus addatur velabrum zelotiphusque.

¶ E ante l in dissyllabis producitur: vt velum: et deriuata. Deme chelis/celer/gelu/helix/leleges/melos/melus/melas/mela/meles/scelus/telon/velut/veluti: velim. In polisyllabis vero corripitur. Excipe belua/delitie/delicat⁹/delibut⁹/deliquo/deliquas/delubra/delictum/deli⁹/elisium/electrum: quod semel Vergili⁹ artificiose corripuit. Quod fieri ferro liquido ve potestur electro. electra proprium elisius elegia: de quo infra heliades: prelium/pelusium/pelusius/pelignum/pelion/spelea/spelunca/zelotypus. E ante l.

vt prohemium: cemiterium per oe.

E super m breuio diphthongo scripta notabo

vt demus/flemus/stemus.

Clemens/cementum/crementum et nota per ipsum

demum/demo/demon/demosthenes: et emulus.
Demens/mum/mo/mon/mos/demophoõ superadde
emitto/emineo/demitto/premitto/semoueo.
Emulus e/de/pre/se/iunctis eminus atq;
diphthongo.
Emathia/emolumenta: simul cum femine nota est
Femina phemonoe nemo sociatur et hemus
Hemi cum natis hemina hemistichiumq;
Plemirium necnon et premia premior atq;
vt remigium et semino
Remus non proprium remex cum germine: semen
Semis cum natis vt semita semodiusq;
Schema: simul duplans in stemma et temo mozeris.

E ante m. ¶ E ante m corripitur: vt emo. Tolle cementũ/cemiteriũ/clemẽs/clemẽtia/crementum/demo/demẽs/demũ/demon/demus/demẽtia/emulor/emulus/emineo/emathia/emolumentũ/eminus/femina/femine/flemus/hemina/nemo/plemiriũ/premium/premio/remigio/remus: sed nõ propriũ remex/semen/semino/semita/semis/semodius/schema/stemma/stemus/temo de temeto: in quo cõis est dicemus.

E super n longum: sed enim vel enyo et enipeus
Atq; fenestra/frenesis: item frenesis prius absint
Et penus atq; penu/penitus: penetro: atq; penates
Hisq; menetiades nasonis epistola iungit
Et zenium: atq; quibus b/g/vel f/v/t/caput sunt
Benacus longo venum seu veneo vena
Venor item senus seu senio schenobatesq;
Strenuus et splenis/splen/strena/et scena simulq;
Tenarus adijcitur cui tenia tenaq; detur.

E ante n. ¶ E ante n producit: vt fenũ. Excipe enĩ enyo/enypeus/fenestra/frenesis/et menetius. Unde Ouidi⁹ in epistolis. Ipse menetiades tunc cum tradebar in aure. Item penes/penus/penitus/penates/penetro/zenium. Si vero precedit b vel g vel f vel t vel u corripitur: preter benacus. veneo/venum/vena/venor/sen⁹/senio/scena/splenis/strenuus/schenobates/strena/tenia/tena: et tenarus.

E p facit curtum: sit cepa et cepe remotum
Cephisus. cepheus/cephenus: et epolus epi
Epi ides necnon epirus et epi asepe
Ac hepar repo: tamen abbreuiabo repente
Hincq; repens ortum sepes pio. sepia sepe
Repperit e positu seu reppulit estimo notum

¶ Dico hincq; repens ortum. id est repente aduerbio: quia a repo verbo producitur sicut ipsum verbum: vt tibullus. Jam subrepet iners etas nec amare licebit. Di

cere. Nec cano blanditias capiti. Sulpitius.
¶E ante p corripitur: vt tapeo. Deme cepe/cepa/cephisus/cephens. Ouidius metamorpho. iiij. Iuppiter eripiet conanti mittere cepheus. Et iterũ. Teiacq; conijciũt et sunt q cephea dicant. Cephenus. Ouidius metamor. v. Hic quocq; cephenum post regem primus odites. Epitides eneidos. v. Epitides longe dedit insonuitcq; flagello. Pirus/epolus/epi/epia/hepar preputi/aprepes/repo. Uerg. tñ dicit. Quo ruitis quo ve ista repẽs discordia surgit. repperi/reppuli/sepe/sepia/sepiola/sepio sepes. E ante p.

E q corripiet: tamen equor et equus et equo
Equicolus populus nequam cum prole vel a ne
Nequicq; vel nequacq; nequis quocq; nomen
Nequo nequorsum ceu sequana sequanus absint.

¶Dicit neqs nomen: qr a nequeo nequis verbũ corripit. nequis autẽ compositũ est a ne et quis verbũ cuius. ꝛc. Sulpitius. ¶E ante q breuiat: vt necq;. Excipit equor/equus/equo/equalis/equicolus populus proprium enim corripitur: nequam nequitia/nequicq;/nequis nomen/nequeo/sequana/sequanus/sequanicus. E ante q.

flere/nere/rere/rerum.
E super r rapitur: sed supradicta anotentur
Berillus tolles beritus cerete ceres
Dans etis adiunges et cerula ceruleuscq;
Cerussa et ceroma simul cherinthacq; chere
Cerulus et clerus seu cera quod es facit eris
et erugino.
Eruca erugo simul erigone eridanuscq;
Erumna eretum feronia et antea dictum
fors quia dubia est prim.
Feralis flerem: sacra fors feralia iungam
heroicus. ꝛc. heredo hereditas.
Heros: herois: cum natis hereo et heres
Heresis erypile meris seu mereonoris
(Sed meror mereo sine diphthongo breuiabo)
Ferie item quidam tendunt cum germine noscq;
.i. neritos .i. neritum vt plericq; plerumcq;.
Nerio tos vel itum: nereus et plera satumcq;
Peracq; cum pero seu quero spheracq; spero
seres et sericum/serea/serie: et seria/serior nomen canis.
Serus res sero: bis seria theracq; theron
et vera a ver
Uerus veratrum veris verucacq; vero
xerampellinus
Uerona a xeros prosicco zc tolophuscq;
Terius geriones socientur merionescq;

¶ Non est opus admonito crementa semper adnotāda: vt flerem/nerē/rerer/flero nero: et in nominibus rerū. Item deriuatiua sequi naturā simplicium: vt sicut herus corripitur: ita et hera herilis: et sicut clerus producitur ita ⁊ clericus: ⁊ sicut cera ita et cereus addi quoqꝫ potest grecū chere.i.salue. sed qꝛ grecum a quibusdā pretermittitur. Serum autē quod corripitur est liquor a caseo defluens. Vergi.in geor. Pasce sero pingui. Sed serus/sera/serum: et serum a sero aduerbia producunt primam: vt idem in eisdem. Deniqꝫ quid vesper serus vehat. Erumna autem nunqꝫ nisi a summe imperitis corripitur. ¶ Sulpitius.

E ante r. ¶ E ante r corripitur: vt herus/serum. Deme heryllus/clerus/cera/ceruisa ceroma cerintha/cerulus/chere/ceres/ceretis: et cerete ceretis / eruca/erugo: es/eris/ero/eras: erugino/erumna/erigone/eridanus/eretum/feralis/feronia/flerem: heros herois: nam proprium corripit. heres/heredo/hereo/heriphile cōe habet merco/merens/neris/neritos/neritum/nerien/nerio. pleriqꝫ/pleraqꝫ/pera/pero/quero/rere/spero/spera siue sphera/seres/serus/sere/seria/sericum/serio: thera/vero/verax/verus/ver/veris ve fratrum verona/veruca xerampellinus.

E super s longum est: commune mesana deseuus
At desulus rapitur resina atqꝫ desuuius: inde
vt synthesis
Vesuius aut fiet: desetis thesis adde satumqꝫ

¶ Si Jesus vti a grecis scribitur et ꝓfertur trisyllabū et nō est huiꝰ loci: qꝛ nō in ꝓma: sed in media habet e longum ante s. Alexāder tñ imperite trisyllabū fecit ⁊ vtrāqꝫ cum nō e: sed ita.i.e longum habeat apud grecos e in vltima diphthongon que longa esse debet: vt vbi de vltimis syllabis loquemur dicendum erit. Resinatus apud Juuenalem duas priores corripit. quid enim resinata iuuentus. Pylades tamen dicit. Resinam quoqꝫ producunt aliquando poete. Sulpitius.

E ante s. ¶ E añ s ꝓducitur: vt cesar. excipe vesulꝰ/veseuꝰ/vesuuiꝰ ꝗ qñqꝫ dr vesuiꝰ. Sylliꝰ. Euomuit pastos p secula vesuuius ignes. Vesers. Thesis eiꝰ cōposita. Jesu frequētiꝰ ꝓducitur: in ꝗ more grecoꝝ.i.apud barbaras nationes ꝯsonantē in vocalem ꝯuertūt breuem: presertim iuuencus et arator christiani poete: vt infra latius ostendimus.

betula/betulum.
Et facit longum. breuiando betulus alumqꝫ
Adde etiam atqꝫ fretum geta: teseqꝫ heteroclytus: adde
Et metus atqꝫ meto metuoqꝫ metalla metaurus
latinum enim producitur.
Que meta dat grecum non romanum: metaplasmus
petilia/peto/petrus: veto/vetus.
Dicta thetis thetidis p vel d quibus est caput aufer
preterqꝫ vt pletus impletus.
Hinc petus preter cum prole vel a pleo pretor
.s. prime syllabe. hetruria.
Sint prime hetruscus metreta metrumqꝫ retroqꝫ
Communis tethys scythie seu creta sit anceps

E ante t. ¶ E ante t producitur: vt etas Deme betula betulus betulum: etiam fretum geta hetruria hetruscus/heteroclitus/metuo/metallum/metaurum/metrum/retro/thetis thetidis: nam ꝓ vxore oceani producit et corripit tetricus/tetrarcha: tetigi tetendi: ⁊ in quibus p aut u precedunt e: vt petrus/petra/peto/veto. Deme petꝰ preter/pretereo/pretor: et pletus. Cretam pro regione in scythia flaccus corripuit.

neuus/leuus.
Et super u tardes vt seuus: deme seuerus.

De E in primis syllabis.

Et breuis atque leuis dum non grauis: et leuo verbum

¶E ante u consonante producitur: ut euum. Excipe breuis/leuo/leuis quando significat non grauem: seuerus. Addit alexander beuer quod videat an latinum sit. E ante u

vt ibo/quibo/scibo/ibam. etc.

Ib rapit non dicta prius: sed fibula gibus
Hibrida et hibernux simul ibis libero liber
Nobile vel bacchus/libertus/liboque/liba
antrum quoddam. libetris libro libella
Libanus interdum: libretus libra satumque
et sibilo.
Sibilis et scribo vel scriba et scibile: tibur
pro fulcro et musico.
Tribula tibicen bis: tibia iungito vibix
Quod vibex dicunt viburnum vibidiusque

¶I ante b breuiatur: ut iberus. Deme fibula/gibus/giborus/hybernus/hybrida/ibo/ibis/ibidis: libo/libsi/libero/liber pro libero et baccho: libertus/libanus in quo alij corripiunt libro/libra/libertus/libetris/libella/quibo/scribo/scriba/sibilo/scibo vetus: scibilis/sibilus/tibur/tibia/tribula/vibex/viburnum: vibro natura breue positum commune est. I ante b.

Ic rapit. preter dico/cis ficedulamque
icaria
Ficus et ico: icon simul: icarus icariusque
Icariotus et iconium licas et licia: mica
Micylus anice nicander nicoleosque
Niceteria seu picenus picaque: picus
sicuti.
Et picens: sicut cum prole vt sica: sicanus
Et sicheus habent communem: sicelis autem
Et sicania producent: siculus breuiabit.
spica. spicum.
Spicula cum spico spicus cum coniunge trico
fluuius prope papiam.
Triceni cum vicenis sic ticinus atque
Vicus/vicinus/vicinia longa tenemus.

¶I ante c corripitur: ut dicax: et que videntur ab eo composita: ut fatidicus. Excipe dico/dicis: ficus/ficedula/ico icis: icon/icarus/icario/icaria/icariotus/iconicum/licium. Mica/micylus. Ouid. xv. metamor. Micylus illius dijs acceptissimus eum: nice/niceteria/pica/picus picens/picenus/: sicut sica sicarius. Sicheus commune habet spica/spicus/spicum/spiculum/sicelis/sicania/sicanus/sicelis: sed siculus et sicanus corripiunt: ut ore arethusa tuo siculis confunditur vndis. Virgi. Fide reor fraterna erycis portusque sicanos: alibi tamen dicit ibidem. Vergi. Sicano (aut sicanio) pretenta sinu iacet insula contra: trica/trice/tricenus huiusmodi forme. ticinus/vicus/vicinia/vicinus. I ante c.

Id facit longum: tamen esto sidonia curtum

vrbs dorica. montes arabie.
Urbsq; cidon crete cnidus et cnidius didymiq;
Et didyme atq; fides quod tertia quinta de flectit
At fidus longum seu fido infidus habebit
in prima syllaba. hec duo nomina.
Curta fides generat tibi perfidus atq; fidelis
vrbs syrie.
Ast ideo rapies et idem neutrale: et idume
Sic et idumeus vel idoneus est et hydaspes
et composita: siquidem/equidem. viduus/bidens/tridens.
Adde quidem: seu que preponunt v b simul
.i. stridor
At longum strido dor strideo stridulus edo
hydros/hydra/hydropicus.
Anceps gignit hydor: fidenaq; siue fidene
Atq; cydon proprium maris: at breue sit fidicinum

¶ Sulpitius addit que p ante i habent: vt pridie: sed credo pducẽdã: vt pridẽ: iam pridem. Notũ est q quidã et idem masculina sunt longa: vt idolum: q per ei grece scribitur silon etiã producit. Virg. Eneid. i. Teucrũ nemini sidona venire. fidi & scidi preterita prius curta diximus. Sunt qui putẽt midas corripi: sed longũ notaui: vt apud Ouidiũ. Unius sermo est mide nec delius aures. Et persium volunt scripsisse
I ante d. Auriculas asini. Midas habet vbi est quis non habet. ¶ I ante d producit: vt sidus Demitur cydonia/cydon. Sed proprium potius producit: vt etiam Seruius docet. Cnidus/cnidium/didyme/fidene/fides fidei/fides fidis/fidicula/fidelis. Sed fidus producitur. Ideo idem neutri generis idume/idumea/idoneus/hidaspes/quidem: et que habent v ante i: vt video. b/vt biduũ. p/vt pridie. t/vt triduũ/preter/strido/strideo/hydra vero hydropicus hydra et hydrops commune habent.

I super f tarda bene signans compositiua.

¶ Raro autẽ reperitur nã typhis/typheus/griphes/ipithus/diphilus: & similia per ph scribantur. Composita autem fere corripiuntur: vt bifidus/trifidus/bifrons/bi-
I ante f. formis/triformis. Sulpitius. I ante f producitur. Excipe composita.

I g rapit veluti figulus: tamen aufero bige
digestum/digredior.
Digero cum requis a dictum fligere fliga
Frigelle et fligo/flige/frigutio/frigo
Frigeo cum natis seu frigus frigidus adde
lacus lybie.
Frigil gygeus ligna arida phrigia pige
Pigargus seu sygeus necnon quibus s t
Sũt caput. hinc breue styx anceps strigil adde strigesq;
Triginta longis vt viginti sociabis

I ante g. ¶ I ante g breuiatur: vt rigeo. Deme/bigeo/digero/figo/flige/fliga/fligo/frigutio/frigilla in qbus duobus velut ficticiũ nõ vt a frigore quidã addubitãt frigeo frigus.

De I in primis syllabis.

frigil gigeus lacus piga pigardus phrigium lignum aridum sygeus et que habent st. vt stigo preter stix stigis: strigil. Persius corripit Iuuenalis ꝓducit. striges quoq; corripitur et producitur: sed rarius triginta viginti.

vt bilibris bilinguis.
I super l tardo: que dat bis tolle. chelidrus
Atq; cylindrus vti ciliumq; cilixq; filixq;
Achilarans hilaris vel hilerda & hylas vel hylaxet
His lilybeus erit iunctum & quādoq; miletos
Nō milesius: ast vrbs: ipsa lilea: legumen
Dum milium: milo dum proprium: pyladesq; pilusq;
Et pila qua ludūt: pylius pylos atq; pylene
Atq; philoctetes phileros philera atq; philetas
vt philippus philomena.
Atq; philos generata philostratus ac philomela
vt siler silego stylus.
Sicq; philistei: simul s vel t preeunte
quia melius corripitur
Syla & psillotrum i hyle & vix tilia tardant

I añ l ꝓducit vt bilis. Excipe bilibris cylidrus cilidrus ciliū cilix filix hilaris hila ro ilerda lilibeus lilea miliū frumētū phylomela pilus pila ꝓ ludi istrumēto philo= ctetes pylos pylius pylene philetros philira philos philetas philostrat⁹. Itē q̄ s añ iant thñt vt sileo siler siler⁹ siliqua silur⁹ stil⁹ et tilia. Thyle tñ ꝓducit ꝛ Syla mōs. I ante l.

I super m longum: sed tolle chimera hymeneus
Atq; frequēter hymen: fimus atq; mimallonis addes
Atq; mimas pro monte: Dymas nimis adde simonq;.
Et thimus atq; thimum simul et polisyllaba preter
quod nestor male vetat
Himera chimerinos: bene simia simius addes
Forte et timeus bene productis sociemus.

I ante m producitur vt rima et cymodoce. Georg. iiij. Deme cymera fimus hy= meneus hymen qđ Ouidius produxit. Ut subito nostras hymen cātatus ad aures ꝛ Catullus hymen o hymenee hymen addes o hymenee. Alibi corripitur: vt affuit et sertis tempora vinctis hymene. mimas mons mimallonis nimis simon simul thi mus ꝛ polisyllaba: vt timeo. preter himera simia simius. nec corrūpas papiniū apđ quem legendum est Infantem lingua nimiū salibusq; proteruum. I ante m.

I super n tardans hinulum et tineam dubitabis
Ac inulam rapies veluti lino seu linio sic
Et linus atq; nimis simul s c vel m preeunte
vt inclino.
Junctim nam crinis cum clinio scrinia tardes
li. quibus ꝛ minotaurus.
Quis synas sinum vas minos minaq; iunges

Et mino actiuum cinipheus cinama cynips

I ante n. ¶ I ante n producitur: vt crinis linea et linū herba. vt Geor. iij. Urit enī campū lini seges vrit auene. Excipe inula inulus raro corripitur lino linio Linus pprīū in Bucoli. Ut linus hec illi diuino carmine pastor. tinea et habentia c vel s vel m ante ivt cinis: sino minor et minor verbum mine tolle sinum vas mina minos minotaurus.

I p super rapitur cyphus fortasse trahatur

¶ Negat enim nestor cyphus debe e scribi licet id Tortelius precipiat: docetqꝫ male legi Enei. vij. hoc pater anchises cypho libabat ad aras. cum legendū sit auro libabat. scyphus aūt inquit: vt vere scribitur primā corripit vt Et sacer ipleuit dextras scyphus ocyus omnis Cippus aūt positione notū est sed mendose legerat idē Nestor pro cyperus: cyprus Perganius igitur.

Cyperus griphes gripusqꝫ at hipocrita raro
Hippos cum natis positu: simul iphitus: iphi vt
Iphigenia satum: sic pipilo: pipio pipo
Ripa et riphei stipo cum stipite syphon
Scipio scipiades ac sipharium superaddes
Scipulus aut scrupulus sed scripula rectius edes
Stips stipis est curtum de quo stipendia fiunt
vrbs que et stipontum dicitur.
Sint sipus typhis typhonqꝫ et vipera longis

I ante p. ¶ I ante p breuiatur: vt hyperboreus Demitur ciphus cippus cyperus arbor griphes hypocrites hippadates hippomanes ꝛc. ab hippos pipilio pipo verba ripa riphei stipes stipitis stipo cyphon sypharīū scrypulū Oui. ꝛ Martia. pduxere. Quiqꝫ parat maratri scrypula myrrha nouē. Flammarij ve toge scripula tota decē. Ergo nec argenti sex scripula septitiane. Priscianus q̄ in multis discicuit a superiorum vsu ter eodē in libello corripuit Grāma vocāt scrypulū nr̄i dixere priores. ꝛ reliqua Stipēdiū q̄qꝫ pducitur q̄uis stips stipis corripitur Uerg. in diris. Aut inter varios veneris stipendia flores. Catul. Indomito nec dira ferens stipēdia tauro. Tiphon qui et tipheus producta prima syllaba dicitur. vt in v. ꝛ vi. Luca tiphis vipera.

I q corripiet: nisi liquor liqueris hincqꝫ
liquens flu. venetie.
Liquidus et liqui liquetius et quibus est si
Corripitur siquidem: sed si vox bina licenter

¶ Siquidem autem vna dictio corripit primā quā si quidem diuisis partibus producere deberet: Ouidius tamen licenter corripit.

I ante q. ¶ I ante q corripitur vt liqueo. Excipe liquor liqueris liquoris corripitur. Liquid' a verbo tertie cōiugationis producitur a secunde corripitur Lucre. lib. iiij. Crassaqꝫ cōueniūt liquidis et liquida crassis. liqui liquetius si quis.

I super r tardant dissyllaba: sint lyra plectrum
Et pirus atqꝫ pirum pira curta quirisiqꝫ syrusqꝫ
vt dirimo.
Tyros sepe viri simul et polisyllaba preter
A pyr chir ve satum: pirataqꝫ chir onomosqꝫ
Pyrula pyramedes seu pyramus attamen anceps

De I in primis syllabis.

hispanica et corinthiaca.
Cum chiragra chirugrus erit duplexqꝫ pyrene
Cyreneqꝫ et dyrachiũ raro abbreuianda
Et pyreneũ: pyrene hispana: stiraxqꝫ
Cyriacus dubito: pyrhois semper breuiando
Sed longis pyroma datur ceu sirius ardens
Liriope cum pirithoo sic tithesiasqꝫ
vt diripio.
Stiria tyrinthus thirinthius et sata longis

I ante r producitur: vt lira pro sulco. vnde et delirus et deliro media lõga. Item irẽ scirẽ. Cyrus gyrus. Deme lyra pyrus pirũ pyra quiris syros et tyros qđ anceps est. vñ Ouid. metamor. iiij. A tyro hac profugos posuistis sede penates: vir viri ⁊ polisyllaba vt virilis et syria preter cyriacus cyrene pyrata pyrula pyramis et pyramus: pyrene que producũtur. Sed pyrene et cyrene rarius corripiuntur. Itẽ styria sirius piroma tyresias chyronomos aut cyrographus chirurgia et chirurghus videntur produci et corripi posse. Marti. Chirurghus fuerat nunc est vespillo diaulus. Idẽ. Sed nil patrono porrigit hec chiragra est. Styracẽ Serenus corripuit. Quedã ppa ꝑducũt poete vt liriope Meta. iij. Cerula liriope quã quõdã flumine paruo ꝑpirito⁹ meta. viij. Pirotho⁹ valida q̃tiẽs venebula dextra. Itẽ tirithus ⁊ tirithi⁹ a ũ. meta. vij. Est via decliuis ꝑ quã sirithi⁹ heros. sic ⁊ alia forte iuẽta his ascribes — I ante r.

I super s produco. bison crisis abde disertus
Ac isara atqꝫ siser iungantur isaurus hysopon
Et miser ac miseret miseror simul et misereri
.i. coniuncta.
Et nisi cum ptisana phisis et phthysis aut ptysis apta

I ante s producitur. vt visus. Excipe bison chrisis disertus hysopũ: licet greci per duplex ss scribant isaurus isaura: miser misereor nisi ptisana cũ cõpositis phthysis vel ptysis physis siser. — I ante s.

It super rapitur: bithinia demo: sed anceps
Britonis et bithinus erit pariterqꝫ britannus
Et bitonia: sed longis pitheius adsit
Cliton clitunnus clitelle clitotiusqꝫ
Criticus interdum. semper dis: diteo dito
a glis.
Glitis et italia ac italus quãdoqꝫ: sed itur
itmus aũt vt itum corripitur.
Cremento patuit: lis litigo littera littus
Que duo t duplicãt: et mitis mitilus atqꝫ
qꝫ niteor et nitor oris corripiuntur.
Nitor eris pithon seu pithagoras pituita
Nam in persio melius legitur. Sõnia qui pituita ⁊c̃.
Rarius: at semper pitisma et psitacus addes

Pyteleon ritus rito scio vel cio nata
sitis vt triticum
Ac sis sithonius seu sithon triticeusqꝫ
Trito trituro trituraqꝫ tityrus atqꝫ
vt tritonius
Titan titillo triton tritonis & orta
genus potionis
Vico vitupero seu vitis vitaqꝫ zithus

I ante t. ¶ I ante t corripitur vt item. deme bithinia in quo Iuue. corripuit. Quanqꝫ & cappadoces faciāt equitesqꝫ bithini. Alibi vero producit. Donec bithino libeat uigilare tyranno. Bitonia Britannus producit. Lucretius. Nā quid britannis celū differre putamus. clitelle clitorius cliton clitūnus criticus cōmunem habet. hora. vt critici dicunt. Martia. Equalis liber est critice qui malus est. dito diteo dis ditis: glis glitis: italia italus indifferēs habetur: sed iturus corripitur: litrus lis litis litigo littera mitilus mitis mitesco nitor niteris pyton pytagoras pituitam. Persius pducit alij corripiūt pitisma psittac⁹ ritus rito scito scitor scitus scitum sitis a sum. Propersius. Sitis et in tuto semper amore pares. sithon sithonus trito triticum trituro triton tityrus titan titillo tritonis: vito vitupero vitis vita zithus.

I super u longo: satabis tris nix niuis abdo

I ante u. ¶ I ante u producitur: vt prinor: excipe niuis et composita cum bi et tri. vt biuium triuium biuadus biuolus triuolus.

OB super breuior: sed bobus gobio demo
Mobilis et mobus nobis et nobilis apex
.i. robur
Sepius obiicio positura robor et in bur
Tobias vobis et forsan sobrius addes

O ante b. ¶ O ante b corripitur. vt obolus. Tolle bobus gobio mobilis mobus nobilis obex obiicior robor robur sobrius tobias vobis et que habēt duplicem consonantem vt scobis immo corripitur hora. ij. sermonū vilibus in scopis in mappis in scobe quātus. Similiter probus globus scrobis corripiuntur. Persius. Nec cū scrobe nusqꝫ.

Oc corripitur: sed cocytus retrahatur
Crocio: coccius: foco: iocundus ab okis
Ocyus occeanum simul ocior ocia nata
Ociroe phoce phoceaqꝫ pocula phocis
Phocaqꝫ procerus (proceres nego) plocius adsit
Anceps focale est: procuroqꝫ: quo sine de pro
vt pocero procedo procingo
Nata trahes: procio procor atqꝫ procella notentur
Longaqꝫ vox generat vocalis vociferorqꝫ

O ante c. ¶ O ante c breuiatur: vt iocus. excipe cocythus foco verbū focale. Martia. Cum non conuenit cum hora. produxit. hoc focale tuas asserat auriculas. iocūdus ocyor occeanus ocyus ocyum poculū procerus phoca phocis phoce phocea vocalis vociferor vocis a vox procuro frequentius pducitur: qꝫqꝫ Ouidius dixit. Facito mea tela procures. Accius. Exercent epulis leti famulosqꝫ procurant.

De O in primis syllabis.

Od facit longum modus et modo curtat odorqꝫ

vt rhodanus rhodope.

Rodos atqꝫ rhodos simul et polisyllaba preter

vt produco prodeo prodero prodigium.

Dodona et que pro producit zodiacusqꝫ — O ante d.

¶O ante d producitur: vt codex. Deme modus: modo: odor: rhodos: hodos via Et polisyllaba vt fodio. Preter dodona: prodero: prodeo: zodiacus: poderis: cuius secũda est longa primam potius corripiet a podos gtõ greco.

vt a pro cõposita profugus ofella profugium.

O super f rapitur: sed supradicta notentur

Nam communia sunt profecto profundo profectus

¶O ante f corripit: vt ꝓfugus ⁊ ofella. quidã tñ ꝓfugiũ figurate ꝑducũt. Tolle pro fera profui proficiscor profore offa scroffa. De his q̃ hñt pro docuimus supra. Inuenimus tñ profundo profectus et profecturus modo produci ⁊ modo corripi. Catul. has postqꝫ mesto ꝓfudit pectore voces. Syllius in .xi. Impia demẽtis vulgi et vix tota ꝓfudit. Iuuenalis. Profectura domo sicula nõ mitior aula. Properti⁹. Hec q̃qꝫ ꝓfecto ludebat Iasone. Varro. Sta. in. xij. huc ego te cõiũx ad debita regna ꝓfectũ — O ante f.

O g producit. logus et rogus et rogo demens

Et toga cum togula cui sit conforme togatus

¶O ante g producitur vt cogo. Deme logos rog⁹ rogus toga togula togatus. — O ante g.

O super l rapitur boletus non breuiatur

Bolanus proprium bola et coliphia colum

Colo dum prime: sic dolia forteqꝫ dolon

Loligo et stolo simul oleager sociabo

Molior et moles molyros moliqꝫ: nola

vt olenius a um.

Nolo ac olearos simul olenos et genus olim

Polipus et proles prolixus polidamasqꝫ

proluo prolato prolongo prolabor.

Prologus interdum sic pro sata solis et inde

Nata simul: solus solor solatia solers

Solennis tmolus: legiqꝫ aliquando timolus

¶O añ l breuiat: vt colo. Excipe bolet⁹ bolan⁹ ꝓpũ coliphia colũ colo colas: doliũ molior moles molimẽ moly molyros nolo nola: oli olearos olenos oleni⁹: polipus. hora. Delectat veluti balbinũ polip⁹ agne. ꝓlix⁹ ꝓluo ꝓles polidamas. Persi. Ne mihi polidamas ⁊ troiades labeonẽ ꝓlog⁹ qđ q̃nqꝫ corripit: solis solariũ solis horologiũ ⁊ ps tecti sol⁹ solor solatiũ solers solertia solẽnis tmol⁹: qđ triũ syllabaꝝ dr timol⁹ alij timoli⁹ ridicula dicũt Sꝫ cũ duaꝝ sylla. ẽ ea ratiõe q̃ pãth⁹ vltimã ꝓtrahit — O ante l.

O super m tardo bromius comitor comes abdo

vt comare comatus.

Et coma cum natis comedo chromis addo domusqꝫ

vt domo — dominor — glomeror

Cũ verbo vt dominus simul et glomus adde gomorqꝫ

hypodromos homelia promamma.i.prosula.
Quodqꝫ dromos vel home vel pro dat greco ꝓmetheus
momordi omasum.
Sic homo cū dictis et homerus omitto nomasqꝫ
Et stomachus cum prole tomos tomirisqꝫ vomoqꝫ
Sit semper vomer sed vomica longa frequenter.

O ante m. ¶ O ante m producitur vt nomen. Excipe comes comitor comedo coma dom⁹ domo dn̄s glomus glomero gomor momordi. Nomas omasum: sed omentū producitur. Persius. Tot tibi cum in flammis iunicū omenta liquescant. Omitte stomach⁹ tomos tomyris vomo. Nestor. home iungit cum natis vt homelia.

O rapit n commune monos: sed monichus abdes.
Et nonus none cum zona seu preeunte
conor: dono: pono.
C d p preter donus atqꝫ donisa pronepotis
In Buc. In medio duo signa conon et quis fuit alter.
Et pronepos dictum legiqꝫ conon breuiatum

O ante n. ¶ O ante n breuiatur vt bonus. Tolle monos qđ anceps habet monichus centauri nomen. Itē nonus none zona: et que c vel d vel p h̄nt vt conor donec pono: preter donus. Lucre. At cū mēbra donus presētit frigida seruis. donisa ꝓnepos ꝓnepti.

O p facit curtum datur opilio opida longum
Oportunus et opis erit dea: populus arbor
Propago vitis propinio frequenter et apro
Plurima: popeanum poples poppisma duplans p
quia vt soporo corripitur.
Ut poppeia: sopor non: sopio semisopitus
copia copulo copo cophos.
Dempto: sic tophus sic et c preside sclopus
Cum scropho scopa psophis quoqꝫ cōsociabo
nam nebrissenum pro surdo produci vult.
Sed cophinus scopulus fortasse cophos breuientur

O ante p. ¶ O ante p breuiatur vt opes: Excipitur opilis apđ Uer. oppidū oportunus opertor opis nympha popul⁹ arbor: ꝓpago vitis: nā pro posteris corripit. Propino qđā ꝓduxere qđā etiā doctissimi corripuere: poples popeanū popea poprima ꝓpugno propugnaculum ꝓpalo propono propello: sopio sopitus. Sed semisopitus corripit Ouid. Purpureo iacuit semisopita thoro. Idē thesea pressuras semisopita manus rophus: et que habent c vt copia sclopus preter scopulus cophinus cophos.
vt prosequebor proquatio.

O q corripiet: sed cōpositiua notabit
¶ O ante q corripitur vt coquo. Tamen aduertenda cōposita.

O ante q. O rapit r corus pro cauro coralium fors
et coricius.
Coricus et coram corytus doris et inde
Doricus et doron seu dorion vrbs simul horum

De O in primis syllabis.

sic moram pro moneram: noram et noris.
Moraqz mos moris vel ab oui syncopa morunt
pro mauro et arbore et moricū secundū nebrissen.
Morio bis morus bis: noris noricus: ora
ab os vnde oro et orator sic et orithus
Orus et orion fors: ori cus orithiaqz
Quorum cremento: forex et scoria sora
vt fere a pro lorum lorica roro proripio proruo
Soracte et thorax et quis l et r preiens est
¶ O ante r corripitur vt torus deme coralium. Ouid. Sic et coraliū dum crescit in equore vimen. potest tamē etiā corripi. coram corus ventus coricus coritius corit⁹ theca. doricus doris dorion horum hora: morus mos moris. noram noris noric⁹: os ous oro orator ora orithus orithya. Orion vt plurimum corripitur: et q̄nqz dicitur oorion quoqz forex soracte soractes et sorax pro eodem monte: sora thorax et q̄ hn̄t l vel r ante o vt lorum ploro: roris floris gloris gloria prora proruo. rc. — O ante r.
O super s longa: dubitans prosa atqz cosira
Curto cose atqz dosis posui rosa sicut osiris
Cum sosia superadde prosymna proseuca prosopon
¶ O an̄ s pducit vt rosus. Sz cosirā Ouid. corripit Syllius pducit Tolle dosis osiris posui pseuca psa ācipitē hz. Sz frequēti⁹ pducit psymna sosia: et rosa corripiūtur. — O ante s.
O trapit: sed ab os (nisi de potis) otis habetur
totus motus lotus doto notus participiū: sed noto venit a nota.
Deriuata notās botrus produco frequenter
Lotos notesco seu notifico sata notus
Othos quotidie positu: sotheria totus
Et votum seu que duo consona ponimus ante
Ut cloto proteus et protinus ortaqz protos
Protogenes seu protoplastus prototomusqz
alexander et pylades.
Sunt qui de ptosis ptoton seu diptota curtent
Tolle croton crotalon protheros dictumqz proteruus
¶ Iuuenalis protogenes aliquis vel diphilus aut erymāthus Columella: sed iam prototomos tempus decidere caules. Martialis. Et faba fabrorum prototomiqz rudes. Sunt autem qui primi incidūtur a protos id est primus et tomos. i. incisio. Similiter a ptotos producta censentur: qz ptosi. i. casus per o mega scribitur sicut protos: sed pylades et alexander corripienda censent.
¶ O ante t corripitur vt quotus. Excipe botrus: licet ratione deriuationis corripi possit cos cotis dos dotis doto fotus lotus lothos motus notus participium et pro amico: notesco notifico othos poto quotidie illud Martialis figuratū est. ¶ ult⁹ syndone nō quotidiana. Soteria idem. Nā quoties surgis sotheria pascis amicus: tot⁹ votum et habentia duplicē consonantē ante o vt clotho protinus. Et protos et ptotos vt protogenes prototomi. Demuntur crotaliū croton protheros proteruos. — O ante t.
vt prouincia.
O super u breuies ouum ac de pro sata demes

O ante u. ¶ O ante u breuiatur vt ouis. Excipe ouum prouincia prouideo prouidus prouoco prouoluo proueho: prouectus prouentus. Persius corripuit ouatum: sed incertum an ab ouũ nomine an a verbo ouor vsurpatiue dicto deductũ velit. Nã ouato. i. ouo illito quidam exponũt: alij vt triumphato quasi ouatione accepto.

V B super breuies sed lubrico lubricus addes
a prudentio corripitur. i. rubigus
Pubes et puber rubigo freques: gus ꝛ huber
dico et hoc. i. neutri generis quia masculini corripitur a Martiale. Non tibi de lybicis tuberes et apurrina ranus.
Jubilum item suber subula. hoc quoqꝫ tuber
Nam tuberes legimus: longum rubrica putatur
Et quibus est b vel n sub fronte: sed adde bubulcus
Anceps connubium: dixi innuba pronuba curtum

U ante b. ¶ U ante b corripitur: vt rubus et ruber. Hora. in sermo. Obscenoqꝫ ruber porrect⁹ ob inguine palus. Deme lubrico lubricus pubes rubigus rubigo: q̃ vt a rubo q̃dam corripiũt. sed falso martialem citãt: apud quẽ est Uteris ore aliter nimiaqꝫ erugine captus nõ rubigine suber tuber vber vbertas: et que b vel n hñt vt bubo bubus nubo nubes nubilum. Demũtur bubulcus inuba pronubo: curta etiam sunt subucula ruber et rubrica. Connubiũ vero ancipitem habet. Pylades vult rubrica produci, Sulpitius vt ruber natura corripi: sed quia produci potest tutius producetur.

cucumer et cucumis
U c trahit: preter cucumis mer. seu mar. cucullus
Et cuculus cuculoqꝫ lucerna cucurbita mucro.
Et luceres lucrum lucror atqꝫ lucella simul dum
N. d. vel t. preit u. tamen aufero ducere terne
Cucubo nuceriam cucurit item sociabo
Exempla sunt nux nucis nucleus enucleo. dux ducis redux reducis duco prime vt educo educas: sed tertie producitur ducenti te ta. duceni ne na. trux trucis truculẽtus trucido. brucus. crux crucis. nestor addit cucurio et cucubo longis ridiculis vocabula. que tamen cum pylade addere potes.

U ante c. ¶ U ante c producitur: vt lucus iucundus. Tolle cuculus cucumer cucurbita educo educas. nam tertie producitur. Deme dux ducis ducentis duceni. lucror lucrum lucerna: et que habent u vel d vel r vel n preter duco.

U d trahit: preter pudet et pudor atqꝫ pudicus.
mobile fixum vetus oppidum apulie patria ennij poete.
Bis rudis et rudie rudie cum prole rudentes
¶ Sunt autem naturaliter breuia. qꝛ rudo si longum esset faceret rusi et tundo tutudi ambas breuiat vnde breuis est contudi.
Funes atqꝫ rudo commune tudiqꝫ repertum
cudo aũt alexander male breuiat. Maro. Excudent alij ꝛc.
Curto sudes studium studeo tuder atqꝫ tudertum.
Tudes malleus grossus tuditans malleo percutiens vel negociũ lucri gratia agẽs tuditanus quidam sic vocatus: quia haberet caput ad modum grossi mallei.
Adde tudes tuditis tuditansqꝫ simul tuditanus

U ante d. ¶ U ante d producitur: vt iudex. Excipe pudet pudic⁹ pudor rudis et hec rudia rudie. Ennij patria. rudio rudentes. Rudo ancipitẽ habet. Persius fundor vt arcadia

pecuarie ridere credas. Uergi. in. vij. Uincla recusantum et sera sub nocte rudentum. Sudes/studeo/tuder/tudertes corripiunt. Tudi preteritum in compositione cōem habet. Horati. Speratum meritis duram qui contudit hydram. Ennius. Contudit crudelis hyems. Tudes a tondo et tuditanus ⁊ tuditans etiam corripiuntur. Lucanus. Ne tuditantia rem cessant extrinsecus vllam.

U super f longum dant buso rufus et vfens

Uante f producitur: vt buso/vfens. Enei. vij. vfens insignem fama. ⁊c. U ante f

U pre g longum: tuguri tamen atqꝫ quibus sunt
J p vel f super u breuiabis: iugera preter
Jugis non fixum fruges et mobile frugi
Sed dubium iuglans: buglosaqꝫ vix breuiabo.

Uante g pducit: vt ruga. Deme tuguriū: ⁊ hn̄tia i/vt iugū: f/vt fugio: p/vt pupugi/pugio/pugilares: preter fruges. deme etiā iugera: et iugis adiectiuū: a quo ingiter buglosa et iuglans cōem habent. Juuenalis pugiliares producit. U ante g.

U super l curtum: pulex tamen est dubitandum
Culeus est longum sic culus: dulichiumqꝫ
Bullaqꝫ cum bullo positu: sed iulius adde
Et thule dubium reperitur vligo: trahesqꝫ
vt fuligo/fullo. gullio ne nucum putamina summa.
F g vel m preiens: fulica et mulier gula demens.

Uante l corripitur: vt culex/pulex: quod produxit Marti. in distichis. Pulice vel si quid pulice sordidius. et Columella paruulus aut pulex irrepens dente lacessat. Excipe culus/culeus/dulichium. Julius et que l geminato scribi solent: bullo/as. verbū ebulla/bulle nomen. vligo cōem habet apud Uergi. Producunt etiā habentia f/vel g vel m. vt fuligo/fulina/mulus. Ex his demuntur fulica/gula/mulier. U ante l.

U super m tardo: breuians humilisqꝫ humerusqꝫ
Ac humus atqꝫ rumex sumus et c dum preit aut t
Aut n: sed cume: numenqꝫ et struma trahantur.

Uan̄ m pducit: vt pluma/humid⁹ human⁹. Tolle hum⁹ hūilis humer⁹ rumex sumus: ⁊ hn̄tia n/vt nūer⁹: c/vt cumulus: t/vt tumulus. preter cume/numē: ⁊ struma. U ante m.

U trahit n. cuneus tunica atqꝫ cuniculus aufer

Uante n producitur: vt funus. Excipe cuniculus/cuneus/tunica. U ante n.

U p super breuia: sint cupa et iuppiter extra
Pduplans: scrupus seu stupa. et scrupeus atqꝫ
Suppara: seu quibus n p vel r preit absqꝫ pupilla
Ancipiti vt scrupulus: pupugi merito breuiamus

Uante p corripit: vt lupus. Excipe cupa/iuppiter/stupa/scrupus/scrupulus/scrupeus/suppara: et hn̄tia n/vt nuper. r/vt rupes. p/vt pupillus/pupa/pupula: pupilla vero ancipitem habet. pupugi corripit. U ante p.

U super r longum ceu curio: deme curulis
Atqꝫ cures curius duris furor adde furorqꝫ
Cum furia muria muridus murioqꝫ nurusqꝫ

Et spurius dubitans curetes dic furiusqꝫ

U ante r. ¶ U ante r producitur: vt curia. Tolle curulis/curetes cretenses in quo produxit Ouidius in.iiij.meta. Celme ioui largoqꝫ satos curetas ab hymbri. Curius proprium durias flumē. furius quod Catullus produxit: vt o furi. ꝛc. furor/furo/furia: muridus/muria/nurus/spurius.

U super s longum frusino adde susurro pusillus

U ante s. ¶ U ante s producitur: vt pusio. Deme frusino/pusillus/susurrus: et susurro.

U t dabit longum: cutis atqꝫ frutex breuiando

Pro cenoqꝫ lutum breuians color est mihi lutum

Et quandoqꝫ muto nomen: putris adde putoqꝫ

Et puta non nomen vel vti non verbum: vtinamqꝫ

vterqꝫ/vtraqꝫ/vtrū/vtrūqꝫ. vt mutilo mutilus.

Ac vter vt fratres simul et polisyllaba ni sint

vt glutino a gluten. vtile ab vter. tutela a tutor.

Longis orta anceps buteum: sit buteo longum

.i. passer struchion pesserculus grece per on scribuntur.

Struthos cum nato putreo anceps rutiliusqꝫ

Futils et futile vas: et mutuus a mutuo aduerbia mutuor. ꝛc.

Futio cum natis seu mutuo mutio necnon

vt luteus et luteolus a luto.

Glutio cum dictis et puteo consociabis.

U ante t. ¶ U ante t producit: vt vtor. Excipe cutis/frutex. Mutuo nomē ꝓduxit hora. Corripiūt alij mutoniatus/puto/putris/vti: aduerbiū. vtinā/vter/vtra/vtrū: et polisyllaba. vt puteus/vtrus: preter buteo/futio futilis/glutio/gluten/glutinum/glutino luteum corripuit Tibul. Lutheola et lutheus Maro producit mutuus/mutuo/mutio verbum et mutior/nutrio/puteo/tutela/vtilis.

U super u solum trahitur cum coniuge curtum

¶ U ante u semper producitur si nulla precesserit consonans: vt vua. Aliter vero corripitur: vt pluuia/fluuius.

¶ De media syllaba.

Ostendunt mediam que diximus vt positura

Diphthongus subiens vocalis compositura

Crementum species: exemplum et regula danda.

¶ Media syllaba etiā cognoscit positione diphthongo: vocali ante vocalē/ꝯpositione/cremēto/deriuatione/exemplo et regula .s. speciali danda: quia cetera dicta sunt ante primas: vnde hic non duximus repetenda que Sulpitius ponit: addam tñ vnū que vocalem ante vocalem producunt etiam in obliquis et deductis licet alia vocalis sequatur nisi eus diuidat in eos aut ea: vt sicut clio primam producit ita ꝛ clius: et sicut eous secundam sic et eoa et sicut troia primam ita et trouis: sed orpheos et orphea mediam corripiunt: vnde sunt versiculi.

Si vocalis erit producta alia subeunte

vide glosema promissum.

Sit longa obliquis diuisis atqꝫ creatis

Quamqꝫ alia insequitur: tamen eus eos ac ea gignit

De medijs syllabis.

Media syllaba appellatur que posita est inter duas syllabas extremas dictioni quotuis syllabarum. Ea septem modis cognoscitur. Positione/Diphthongo/ Uocali ante vocalem/Accentu producto vel correpto/Diminutione/exemplo et regula. Positione: vt columna. Diphthongo: vt sabaeus/ceraunia. Ut autē diphthongata cognoscas lege Guarini opusculum de dipthongis ad Florum. Uocali ante vocalem: vt gloria. Nec ignorando vocalem ante aliam in latinis dictionibus semper breuiari: vt maria/lucia: quāq̄ Sedulius quandoq̄ producit maria. Excipimus genitiuos nominū ꝛ pronominū in ius desinentes: vt illius/vni⁹: in quibus indifferenter ponitur: preter alius: in quo semper producitur: et alterius in quo semper corripit. Et preterea in genitiuis et datiuis quinte declinationis que habēt e inter duo i qm̄ producunt penultimam: vt diei/meridiei/speciei: producuntur et in huiōi Terrai/aulai/frugiferai. In grecis qñq̄ corripitur: vt Ilion/Tragedia/comedia. Qñq̄ producitur: vt eous/spondeus/licius/ptolomeus/philosophia. Qñq̄ est anceps: vt chorea/platea. Deriuatiua a femineis grecis e longo terminatis habēt e productū: vt crete creteus/hyble hybleus/dione dioneus. Sed de grecis cōes etiā primis syllabis regule rursū subijciant. ¶A ante a e ꝛ i corripit: vt Nausicaa phaeton qđ diphthongon non habere docet Quintilian⁹. Sic ꝛ pasiphae Caicos excipe aer laertes lais michael. Ualeri⁹ flacc⁹ hic ꝛ odoratum spirāti crine michaelnias. thais. taygesais. ¶A ante o ꝛ u pducit: vt laocoon/Menelaus. Tolle aglaopho/chaos/danaus phaartes. ¶E añ a pducit: vt eneas. Deme actōs: vt thesea/typhoea: etiā qñ est adiectiuū ꝛ quādo ex ei diphthongo .i. dorico more subtrahitur: vt Priscian⁹ admonuit. Uergilius. Nate patris summi qui tela tiphoea temnis. Item artocreas/theatrū/boreas/cyneas: et quedā hui⁹ forme. Adde baleares/bractea/romphea apud flaccū Chlearc⁹/carneades/cleātes/lea/lecna/meleager/neera/nemeeus/tegee⁹: Ast platea chorea et malea cōem habent. Uergi. Ionioq̄ mari maleeq̄ sequacibus vndis. Lucan⁹. Et ratib⁹ longe flexum donare malee. ¶E ante e corripit: vt eetion Semoue eea nesee. ¶E ante i producit: vt threissa nereis. Martialis. Preter morē aliorum corripuit: vt lusit nereidum docilis chorus equore toto. ¶E ante o corripitur: vt eous qñ fit ab eos quod significat orientem. Nam qnando ad eos quod aurorem producitur. Excipitur Eolus/meon/meotis/lagcos. ¶E ante u producitur: vt alpheus. Excipe creusa. ¶I ante a corripit: vt zodiachus et elegia in quo qñq̄ pducitur. Ouidius. Inter quas vultu petulans elegia vocatur. Nisi dixerimus proceleumaticum illic esse pro dactylo. Qñq̄ tñ ei diphthongus in eo verbo per dieresim resoluitur: vt apud eundē. Blanda pharetratos elegia cantet amores. Nisi sit elegeia productis prioribus; pduc tamē cyanee priamides licet priamus corripiatur. Dia insula iasius lagia philosophia et multa similis forme: vt astronomia ex quibus quedam apud nos semper corripiuntur. Quedā cōes sunt: vt sophia. Uergi. in Ciri. Florentes sophie viridis complectitur hortos. Idem fieri posset in academia nisi aures abhorrerent nō minus q̄ si penultima correpta dixerimus astrologia. Sed in eodē verbo sine offensione primas ꝯfundimus. Accidit ratio similiū deriuatoꝝ: vt ab enotro enotria/tyrrheno tyrrhenia: quod alibi satis disputauimus. Accedit doctoꝝ autoritas Claudian⁹ in latiū spretis academia migrat athenis Callimachus nostri tpis poeta insignis qui secundā produxit Marcus academie illud Propertij doctiores legūt Alexandrina Noxia alexandrina dolis aptissima tellus. Pleias cū p dieresim enunciat. Ouidi⁹. Edidit arcadio pleias vna Ioui. pleiadumq̄ choros. Producthalia thais Diana cōem habet apud Uergi. Et alios frequentius tamen corripit. ¶I ante e i et o breuiat: vt hieroni. Diiambus iolla polihymnia .i. plurimū canens vel laudens. Ouidius. Dissensere dee quarū polihymnia cepit. Dicitur ꝛ polymnia subtracto hi hoc est multe memorie. Uergili⁹ in epigrāmatibus. Signat cūcta manu loquiturq̄ polymnia gestu. Deme pierius/pieris/ariobazones/dio/io nymphe nomen: ionia/enyo/spio. Et tertij ordinis nomina habētia i ante on: vt hyperion. Cicero in prognosticis: vt cum luna means hyperionis officit orbi. Ausonius in Diogenes produxit. Diogenes obijt non abijt sed abit.

¶I ante u corripitur: vt iulus. Excipe brauium/chius possessiuum a chio insula que corripitur. Lucan⁹ libro. viij. Quas a sine cautes ꝛ quas chius asperat vndas. Dius dryade quod druide quidam nunciant. licius sperchius.

¶O ante a breuiat: vt boare. Semoue troas et que e longam in primaria voce seruant: vt heoa geloa eoa: ꝛ similis forme. Ioannes iuuencus semper pducit. Plerique

Marginal notes: A añ a e ꝛ i. — A añ o ꝛ u. — E ante a. — E ante e. — E ante i. — E ante o. — E ante u. — I ante a. — I añ e i ꝛ o. — I ante u. — O ante a.

confundunt et trisyllabum faciunt.

O. añ e ⁊ i. ¶O ante e et i corripit̃: vt simois. Excipe troes/typhoea. Itẽ patronymica a longis: vt aloide. Uerg. in. vi. hic ⁊ aloidas geminos immania vidi. ⁊ achelois ⁊ obliqs eoꝝ que o longum seruant in recto: vt acheloi. Item lagois/herois/trois/troicus/stoicus/zoilus. Sic etiam troius/achelous/penetus/plebeius: et similia.

O añ o ⁊ u. ¶O ante o ⁊ u corripit̃: vt demophoō: ⁊ alcynous. Deinc achelous/arctous/chous adiectiuum. Eous inous/lesbous: et quedam similis forme: pirous ꝓpriũ: ⁊ pironis equus phebi. U ante alias vocales corripitur: vt capua.

¶Accentu producto: vt fortuna. Accentu correpto vt tabula. Diminutione: vt si velis iudicare q̃ñtũ sit u in verbo fortunarũ tollerũ et superest fortuna: in quo accentu cognosces. Ualet aũt diminutio ad penultimas discernẽdas vel ad eas que penultime fieri pñt q̃s maxime accẽtu deprehẽdimus. Fallit tñ in plerisq;: vt deinde: et reliquis exinde ꝯpositis: in q̃bus vocalis positione longa deprimit̃. Itẽ in ex aduersum aliq̃ñ et reliquus: et qñ affatim/affabre/nimirũ/eniuero/quiesco/apostema/adrastine: in quibus penultima que grauat̃ ꝓducta est. Sic etiã in ṽbo insan⁹ ⁊ infelix: q̃ñ primam acuũt: ⁊ reliqua ꝯposita cũ in cũ abs aut f incipiẽtia autor est Cicero qui id seruare elegantissimũ esse docet ⁊ nõ natura fieri: sed instituto. Usus tñ nostri seculi qui a Cicerone et doctoꝝ lege defecit mihi videt̃ abusus. Aliud est eñi latine aliud grãmatice ꝓnũciare Priscia. et aliĳ torcular penultimã acuere docẽt: et tñ correpta est: sed sunt q̃ accẽtus ratione ꝓducãt. Rhetorica q̃q; acuta ante penultimã corripit tñ eã. Iuue. Ad pugnã que rhetorica descẽdit ab vmbra. Sic hippocrates/Aristoteles: ⁊ hmõi q̃ hñt penultimã cũ añ penultima breuẽ. Sic etiã iusticia/mestitia/ausonia/romule⁹: ⁊ similia hñtia vocalẽ penultima breuẽ añ vocalem: q̃ ante penultimã acuũt: vt alteri⁹/Sulpiti⁹/ꝑtheni⁹. Sed hoꝝ vcti seruant accentũ. Quãq; syllaba natura corripit̃ que accẽtus rõne recte ꝓduci põt. Itẽ que sunt a colo ⁊ gigno vt agricola et rurigena. Itẽ in hmõi vocib⁹ vrceolus/capreolus/vnciola. Fallit ⁊ in deriuatis a facio ꝑ cõpositionẽ hmõi: vt calefacis/frigefacis. Nã breuẽ penultimam acuũt syllabe quãtitate neglecta. Itẽ in vtraq; pleraq; ntis ⁊ actis in q̃bus (Priscia no authore) encletica que cũ integro noĩe veniet in ꝯpositione vim suã habet. Amittit vero in vtiq;/itaq;/deniq;: et vndiq; in quibus non fallit accentus.

¶Exemplum: vt pecunia apud hora. Et genus et formam regina pecunia donat.

¶Regula: vt musarũ. Nam a/e/⁊ o/in crementis pluraliũ casuũ ꝓducuntur: vt dominarũ/specieꝝ/dñoꝝ. I et u breuiant̃: vt manibus/specubus. De singulariũ casibus sunt multiplices regule: quas quisq; iã didicit ex q̃tis secũde/tertie ⁊ quinte declinationis. Crementũ in casibus dicit̃ qñ obliqui superant rectum: vt visus visibus In verbo quando superatur secũda persona singularis: vt amas/amatis. A igitur in verbo crescens producitur: vt amamus. Demitur do cum suis compositis prime coniugationis: vt damus/venundamus/circundamus.

¶E crescẽtis ꝓducitur in oĩ ꝯiugatione: vt amemus: nisi post e sequat̃ r. tũc eñi mõ producit̃ modo corripit̃. Producitur in pñti indicatiui et pñti et preterito optatiui subiunctiui et infinitiui secunde ꝯiugationis: doceris docerẽ decere que vox est etiã imperatiui passiui. Itẽ in preteritis perfectis ipsius indicatiui modi cuiuscuq; cõiugationis: vt amauerũt/docuerũt/legerũt/audierũt. In quibus q̃ñq; figurate corripitur: vt Obstupui steterũtq; come et matri longa decẽ tulerũt fastidia menses. Et apud Tibullum. Nec cithare intunse profuerunt ve come. Corripiũtur in illis eisdẽ superioribus temporibus in tertia coniugatione legeris/legerẽ/legere. Siĩter et in preterito plusq̃perfecto indicatiui ⁊ preterito ꝑfecto ⁊ futuro subiunctiui cuiuscũq; cõiugationis: vt amaueram/docuerim/legero/audiero. Passiue terminationis ris vel rere producunt: vt amaueris et docere: in quo primũ e quoq; ꝓducitur. Futura prime ⁊ secũde ꝯiugationis passiue vocis corripiunt: vt amaberis/docebere: preter amaueris et amere que presentis subiũctiui voces sunt. Tertie et quarte producũt vt legeris audieris. I in primis cremẽtis quarte ꝯiugationis ꝓducitur: vt audim⁹. Sic etiam in volo et sum: vt simus ⁊ velimus. Et in preteritis in quibus u consonãs sequitur: vt audiui/petiui. In reliquis corripitur: vt petimus/amauimus/docuim⁹: legim⁹/audiuim⁹. Inuenies dederitis trãsieritis et huiusmodi voces preteriti q̃ñ quãdoq; apud veteres produci. Ennius. Nec mi aurum posco nec mi precium dederitis. Ouidius. Uitam dederitis in vndis.

¶O in omni cremẽto ꝓducit̃: vt amatote. U vero corripitur: vt volum⁹. Reliquas

De A in mediis syllabis.

per litterarū ordinem regulas posui: que vt faciliori vsui future sint diphtōgata in principio sic vt pronūciantur: quemadmodū in superioribus scribere placuit. ꝛ que per y notantur sub i littera comprehendere.

AB rapit mediis: sed arabus hinc remouebis
Abilis. abundus simul abulum ab abax ꝛ abā

¶ Dictum est enim dabilis a do: stabilis a sto cum compositis primā corripere.

Prime barrabam sed amabo vel dicta reuoluam — A ante b.

¶ A ante b corripitur vt arabes. Excipitur a tabulus ventus apud Hora. Barrabā apud Iuuencū et Seduliū. Finita in bilis vt amabilis. In bundus vt amabundus In bulum vt venabulum preter instabilis: et circumdabilis: amabo interiectio sequitur naturam verbi.

vt abacus iliacus vt bibaculus.

Ac rapit mediis: sed in aculus absit ab acis
Mobile vel simili deducta nouacula forma
Aculum et acundus simul aceus: acius acis
Obliqui: nisi quos dant barbara athax simul athrax
Et dropax et abax candaxqꝫ coraxqꝫ styraxqꝫ
Pharnax sed dubios de smilax duco syphaxqꝫ
Longaqꝫ benacus cocleaca cloaca meracus
Et mustatia seu pistacia opaco et opacus
Portulaca et pastinaca syracusiusqꝫ
Et sarraca simul sarracum consocientur

¶ A añ c corripitur: vt alacer. Deme benacus cocleaca cloaca maracus opacus pastinaca portulaca sarraca vrbs media ꝛ arabie: vehiculū sarracū et desinētia in vlū ꝓcedēte vt tabernaculū. In ceus vt herbaceus. In cūdus vt iracūdus. ꝛ obliquos pluriū syllabarū vt fallacis minacis. ꝑter caracis similacis dropacis. ꝛ barbaroꝝ vt pharnacis. Syphecē aliȷ̄ ꝓducūt. Claudianus inquit Cōpulim⁹ durū syphacē tractūqꝫ metelle Addāt et talia in textu posita abax atax atrax candax et stirax. Fax aūt corripit sed primā nō mediā Retinaculū licet nō veniat a prima tñ producit vt gubernaculū poti⁹ syncopā fieri ꝙ̄ ante c corripi cēseas: vt enei. v. Cūqꝫ gubernaclo liqdas ꝓiecit in vndas Pylades dicit C ꝗ̄qꝫ cōtrahit. subeūte cul⁹ remouere. Et cu la siue culū finita et mobile in acus qđ vltimū de opac⁹ et meracus locū hꝫ: sed alia offendi correpta vt Cardiac⁹ apđ flaccū Cardiaco nūqꝫ cyathū missurus amico. et paradisiacus apđ Baptistā antuanū et demoniacus. simoniacus elegiacus iliacus. Cyriacus adriacus et similia que i ante a habent ante cus corripiūt. — A ante c.

vt corrado inuado male suadus.

Ad rapit mediis cum dictis tolle cicada
Natura longū breue legi eadem quoqꝫ sextum

¶ A ante d corripitur vt lampadis Tolle cicada. Cōposita vt eadem sunt aduertēde ex simplicibus. — A ante d.

A super f vel phi medio vt colaphus breuiaui

¶ A ante f vel ph semper corripitur vt colaphus.

Ag trahit mediis: suffragia siue virago — A ante f.
Sicqꝫ repagula. sicqꝫ coagula sic et imago

vt onager.
Sic et suffragoꝛ sed fixum deme secunde
Vertagus asparagus simul aruiragus pelagusqꝫ
.i.adagium
Ad socians agium tamen hinc contagia demes
vt synagogus pedagogus.anaxagoras athenagoras
Foꝛsan et agogos tamen est agoꝛas bꝛeuiandum
Messageta abdenago:astyages anaglyptum
Grecaqꝫ plura leges chiragram podagram variemus
Mandꝛagoꝛa et lalage bꝛeuiantur pytagoꝛasqꝫ
Naufragumqꝫ legunt vbi nauifragū bene ponant

A ante g. ¶ A ante g pꝛoducitur vt imago. Excipe noia secūde declinationis: vt aspiragus: pelagus adagiū. Sed synagogus et pedagogus pducūtur abdenago: athenagoras chiragra et podagra indifferēs habēt. Martialis. Sed nil patrono porrigit hec chiragra est. Idē. Litigat et podagra diodoꝛus flacce laboꝛat. aruitagus lalage mandragoꝛa pythagoꝛas. Quia naufragus a frango n deposito videtur corripief qdā legūt Enei.iij. non naufragum: sed nauifragum scyllaceū: ꝛ metamoꝛ.xiiij. Nauifragūqꝫ fretum gemino quod littoꝛe pꝛessum: vbi tamen nauifragum quidam legunt.

A rapit l sed tolle canalis. neutra peralis
vt doctrinalis animalis venialis penetrale .i.natura
Alis et ale simul deductum mobile natu
Ascal deductum messalaqꝫ sic abesalon
Symphalus necnon pharsalus longa: sed anceps
Stymphalides necnon pharsalia coꝛaliumqꝫ

A ante l. ¶ A ante l coꝛripitur: vt italus: Excipe obliquos neutroꝛū noim in al terminatoꝝ in alis vt animalis: et denominatiua in alis vt generalis. Sic etiam ab ascal venietia vt ascoloniū abesalon stymphalus phꝛasalus. Statius. Nōstri ferumqꝫ erymanthum aut erisonium stymphalon. Lucanus. Emathos equoꝛei regnum pharsalos achillis. Item deriuatiua omnia sequuntur naturā pꝛimitiuoꝛū vt thessalis stymphalis. Quanqꝫ Alcinius dixit. Mentita da veniam fato sacrato perenni. Sit phas pharsaliam post symensia legi. Coꝛallum duas primas cōmunes habet quas vicissi pꝛoducit. et stymphalides secundam.

A rapit m medius: verbale trahatur in amen
Hincqꝫ examino seu contamino ducta ducenter
vt amamus clamamus
Et thimiama simul dictamus: verqꝫ dicta

A ante m. ¶ A ante m coꝛripitur: vt calamus. Tolle verbalia in amen vt foꝛamen et thimiama. Item a in cremento verbi vt amamus pꝛeter circūdamus et pessūdamus Dictamū pꝛoducit. Verg. Dictamum genitrix cretea carpit ab ida.

A rapit n medius sed aranea araneus exan
vt humanus .et immanis.
Obliquos tolles et mobile in anus et anis
.s.partanus romanus
Et gentile simul pꝛopꝛiamqꝫ hominū atqꝫ locoꝛum

De A in mediis syllabis.

Hic meuania sit messana lemanus at illinc
Dardanus eridanus rhodanus tamen apidanusqꝫ
Libanus ac hypanis drepanũqꝫ mouens superaddes
Dum vocale preit cyanen vel cyanen dans
.i. dicens
Sicaniam breuians variabis sicanus edens
peccant qui pellicanus scribunt.
Si vis sicanus longum legitur pelicanus

A ante n corripitur vt galbanus balanus clibanus stephanus aristophanes ꝛ cetera greca in phanus aut phanes. excipe aranea et araneus. Et greca in an in gtõ crescentia vt titan titanis. Et adiectiua vel secunde vel tertie declinationis vt soranus paganus inanis: et gentilia vt Romanus et ꝓpria hoĩm vel locorũ vt vulcan⁹ et garganus preter dardanus rhodanus apidanus eridanus deprañũ: hypanis libanus et habentia vocalem ante a vt machina Pelicanus quoqꝫ producitur licet rectius videatur corripi. Sicania corripit Sicanus producit et corripit Syllius Sydera elyseis aderat gens sicana votis Cyanẽ etiã noue produxit Ouidius libro .ix. Cognita cyane prestanti corpore nympha. Nisi legamus cyanee. A ante n.

A p rapit mediis: sed anapus iapis. iapix
Mesapusqꝫ simul te demo priape sinapi
Sicqꝫ seropis erit seraphis de serapion addes

A añ p corripit vt alapa. Deme anapus mesap⁹ ꝑap⁹ serapis serapion et sinapi A ante p.

A rapit in mediis subiens q rite notatis
vt siquaqꝫ: vnaquaqꝫ
Nequaqꝫ et sexti casus vtraqꝫ: satisqꝫ

A ante q corripitur: vt tanaquil. Tolle nequaqꝫ. Cõposita sunt aduertẽda: vtraqꝫ ablatiuus producitur. A ante q.

A rapit r in mediis: sed amaracus absit amarus
Sic et auarus erit cocleare tiara tiaras
.i. arum
Et zodoara simul quod in arius aria ium de
vt luminaris luminare
Nobile vel fixum clausum est: vel in aris et are
vt balearicus a balearis.
Aricus ex aris: sed sit denarius anceps
Ductaqꝫ de breuibus ceu cesarius breuiamus
Obliquos ex ar produc: cum bostare demptis
Cesaris et iubaris seu capparis asparis addes
Baccaris ac araris cum nectare lucaris atqꝫ
Barbara correptis vt amilcaris associabis

A añ r corripitur vt cesaris. Excipe amarus auar⁹ cocleare margarita. Prudẽ. Margaritũ ingens opibusqꝫ ꝛ viribus arte tiara zopoara: et obliquos deriuatorũ neutrorũ calcaris lupanaris et finita in rius ria riũ: vt sextarius stlataria carnariũ A ante r.

et huius terminationis adiectiua sunt pinguinarius denarius Martialis produxit et corripuit hanc volo quã totam redimit denarius alter. Item. Denarius tamẽ hãc non emo basse tribus. nisi syncopen admiserimus A dissyllabis cõposita sequuntur naturã simpliciũ vt anclarius. Obliqui oẽs tertie declinationis .pducitur preter ibaris nectaris celaris asparis bostaris capparis baccaris lucaris : et barbarorum vt hamilcaris.

A rapit s mediis. pernasus omasum et aperte
vt gelasius anastasius.
Deducta excipiens vt agasco: propria signes
Iasius rapitur cum producatur iason

A ante s. ¶ A ante s corripitur: vt carbasus. Deme pernasus omasum et aperte deriuata vt agaso. Propria vero cõmunia sunt: sed frequentius breuiant.

At rapit medius: sed aperte nata mouebis
Et patiens et habens vt in atus in atim et in atum
Sic et horatius est tunicatus aratus arator
Sic et paulatim: certatim seu generatim
vt achates vasates.
Celeꝗ fere clausum: tamen antiphates zalateseꝗ
eurybates schenobates
Et pelares breuiabo bates simul omne creatum
calistratus philostratus polycratos socraticus. quod a socrates venit.
Utꝗ stratos sic nata cratos rape socraticusꝗ
Sit grecis arotron nobis dicatur aratrum
Nec dices grabatum: verum vt maro pone grabatum
As atis longes: a natis sed origine curtes

¶ Rufus festus in arto Latipedẽꝗ anatem cernẽs excedere ponto. Macer de viribus herbarũ Anseris aut anatis mixta pinguedie turi. Sulpitius videtur velle produci eundem versum citat nestor: ad eius correptionẽ: ideo aũt corripitur qꝛ nullus non concisus est a natis ab annato cuius media est breuis sicut prima nato as. aut a primitiua pticula et nates quasi sine natibus: vtrũꝗ aũt na syllabã corripit Stratos et cratos in cõpositione corripitur. vt calistratos et socrates et tñ socraticus ꝛc.

A ante t. ¶ A ante te corripitur: vt cyatus. Tolle aperte deriuatiua vt aratrum et terminata in tes vt achates preter antiphates scenobates euribates ichnobates ꝛ similia. Et obliquos noim in as vt anas anatis. Martialis. Et anatis habeas prodigium macre: impietatis pietatis. Sic grabatum et denominatiua et participia et verbalia et supina: vt barbatus armatus amatus.

A super u medius producitur ipse patauus
vt amatus: proauus: aggrauo.
Addubitant pataui rapies signans sata curtis

A ante u. ¶ A ante u producitur. vt cadauer. Excipe atauus abauus ꝛc. composita a breuibus Nam a longis producuntur: vt ignauus deprauo. Itẽ patauiũ bathanũ Lucanus corripit. Iuuenalis et Martialis producunt.

vt celeber hebenus therebintus elleborus.
EB rapit mediys: sed tolle corebus ephebus
Per rebusꝗ simul cremento nota mouebis

De E in primis syllabis.

Hec via facilior est quam Sulpitiana: cape tamen vtrauis. Sulpitius. ¶E ante b pro-ducitur: vt monebam. Deme celeber/hellebor/erebus/hesebon/terebinthus et fi-nita in bundus: vt tremebundus siquidem omnia corripiunt ante penultimam: pre-ter habentia a: vt predabundus. Obseruanda que mutam post se habent: quia com-munia sunt. Ex his tamen hec frequentius corripiuntur: vt scatebre/tenebre/salebre: cerebrum/latebra/terebra. E ante b.

E c producens: proprium compostaque signes
Nam seneca vndecimus seu deprecor abbreuiamus

¶E ante c producitur: vt veruecis/alecis/diecesis.i.dispensatio aut dispositio/die-cetes dispensator aut procurator: ab ignaris diocesis dicitur. E ante c.

Ed producet: tolle esseda melchisedechque
Que claudis per da breuium quoque compositiua
Sicque fere proprium clausumque medum lego curtum.
Automedon sic alchimedon sic iaomedonque
Iphimedea simul: sed productum diomedes
Ut macedo et tenedos quidam vnedo consociabunt.
Teque macedonia liquet vsum naso sarissa.
Anceps ficedula est: ficedula namque legetur.
Funebris et salebre communia sunt vt ab hedra

¶E ante d producitur: vt putredo/dulcedo. Excipe essedum: melchisedech: et desinen-tia in da: andromeda. Et composita a correptis: vt comedo et bipedis: propria raro produ-cuntur: vt galfredus. Cathedra et exhedra commune habent: tenedos corripit sic et mace-do/macedonia produxit. Ouid. in. xi. Qui clypeo iaculoque macedoniaque sarissa. E ante d.

E super f vel phi rapitur nisi pars prior illi
vt veneficus a veneni: dicitur enim pro venenificus.
Longa: sed hic dubites infinitiua redempta
Cum facio et fio connexa velut tepesio.

¶E ante f corripitur: vt elephas. Deme composita a longis: vt venefic9/venenum enim pro-ducit ne: preter deducta ab infinitiuis longis que corripiunt: vt putrefacio/tepefacio liquefacio. a putrere: vt tepere/liquere. Oui. Sanguine tlepolemus lyciam tepefa-cerat hastam Torsit et in celum liquefactaque tpa fixit. Idem tamen in. vij. dixit. Tura lique-faciunt inductaque cornibus aurum. Et catul. Atra tepe faciet permixta flumina cede. E ante f.
vt composita et deriuatiua.

E g super rapitur: sed supradicta notentur
Corripit vcalegon: longat tristega cethegus

¶E ante g corripitur: vt elegus de elegia diximus. Tolle deriuata: vt collega/tristega propriorum quedam corripiunt: vt vcalegon: que quedam producunt: vt cethegus. E ante g.

E super l tardes: deme angelus hinc obelusque
Adde periscelidem sepelire et propria multa
Ut thymele pterelas/semele/enceladus/menelaus
Sicelis ardelio: a cicelos stenelusque: telesque
Clausa vt aristoteles: cybelen dic siue cybellem.

E ante l. ¶ E ante l ꝓducitur: vt phaselus. Excipe angelus/obelus: et pericelis. Et ꝓpria: vt thimele et abimelec. Item sepelio et greca in teles finientia: vt pyrgoteles. Cybelle Uergilius ⁊ alij corripiũt. Propertius tñ producit. vel tu que tardo mouisti fune cybellem. Sic quidam alij. Luca. Et lotam paruo reuocant almone cybellem.

Et facit m longum deme artemus ac elementum
vt tlepolemus.
Et polemus sata gethsemani vehemens hyemisq̃
Atq̃ neoptolemus ceu telemus artemidorus
Telemachusq̃ puer ceu simplex sic alemanus
Uindemiator abest aut vindemator eritq̃
Syncopa nam media legitur vindemia longa
Indoctis heremus: doctis profertur eremus

E ante m. ¶ E ante m ꝓducitur: vt amem⁹. Deme elementũ/elemosina/gethsemani/erem⁹. nomen licet grece per ita scribatur: hyemis/hyemo/vehemens. Uindemia licet producat̃. Hora. Tñ vindemiator corripuit. Uindemiator et inuict⁹ cũ sepe viator. Seneca in claudiũ in vindemiatore produxit. Carpebat rara serus vindemiator vuas. Ideoq̃ nõ ignorãdũ in tetrasyllabis/pentasyllabis: vt vltra sepissime cõfundi ante penultimã. vt in tabernaculo ficedula canicula craticula ⁊ cõnubio. Uerg. Cõnubio iungam stabuli propriamq̃ dicabo. Idẽ. Cuiq̃ loci leges dedimus cõnubia nostra. ¶ Uerũ tñ puer nõ segni iudicio ab authore discessi. Primũ in elemosina: qđ vulgus cũ alexandro secutus correptũ censet qđ quidẽ in secũda admisero: sed nõ tertia: q̃ per ita scribitur grece ⁊ est idẽ ꝙ misericordia: vñ nõ habet e correptũ ante m sed ante e. Deĩde in eremus quod licet in hymno diui Joannis et in silibus corripi videat̃ natura tamen vt a doctis producitur. Nec concedam tabernaculo/gubernaculo: et similia na corripere: sed syncopam pati. verũ in craticula/canicula/cuticula: solo accentu penultima producitur: vnde licentia sit in carmine.

composita et deriuata: vt aduenio/aduena.
E super n lougum non dictum: sed breuientur
Abdenago ac asenec simul armenia eumenidesq̃
vel hebenum.
Ac hebenus iuuenis simul ingenium ingenuusq̃
Olenus olenius cum clazomenis hymeus:
Et coniuncta tenus ceu quatenus hactenus adsint
Cum proprijs multis sic parmeno sic beronice
Sic helene ac helenus clymeneq̃ locantur at ede
Alcmena eumenes helpenor siue celeno
Syreneq̃ sed aut porsenna aut porsena ponas
vt origenes/archigenes/aprigenes/alienigena.
Nata genos simul atq̃ genus breuiare solemus
erat hostenes/beristhenes/nyctimene/almenos.
Parthenos atq̃ sthenos finita meneq̃ menosq̃

E ante n. ¶ E ante n ꝓducit̃: vt balena. Tolle asenec abdenago/aduena/ꝯuena/eumenides/hebenum/iuuenis/ingenium/ingenuus. Propriorum quedam corripiunt: vt climene/helena/ꝑmeno/porsena. qđ Uerg. n. adiecta ꝓducit: quedam producunt: vt cele-

De E in medijs syllabis.

no/helpenor/alcmena/eumenes. Composita vero a genos corripiũt: vt archigenes.

Ep rapit medijs: sed asepus forte iosephus
Atqꝫ asclepius hinc absint presepe et hipepe

¶ E ante p corripitur: vt iosephus: in quo quidam malunt producere. Iuuencus vr=getur monitus Mariam puerumqꝫ iosephus. Excipe asephus fluuius asclepius pre=sepe ⁊ hipepe arum que vrbs est lydie. Ouidius. xi. metamorpho. Sardibus hinc il=linc paruis finitur hipepis. E ante p.

Eq corripiet si quod datur vt diequinti

¶ E ante q habentia cesuram simpliciũ subeũt: vt diequinti/⁊ diequarti: ⁊ huiusmo=di Gellius docet. Ratio aliter exigit. ¶ Ut a panther cluder sother. ⁊c̃. E ante q.

E super r rapitur: tamen obliqui memorentur
Nam ver et mulier vel ab grecum trahit eris
Ut crater panther clister simul atqꝫ caracter
Atqꝫ stater prester bizer ac cetera iunges (**vt soter.**
Diphthonganda: chimera megera macheraqꝫ signans
Abdera excipies arcera: austerus et eius
austera et austerum
Fratres cyperus pariterqꝫ cithera citheron
(Sed rapitur cithara) galerus homerus hiera
Ac vt iberus iber patrium formabit iberi
Fors mysteria: nicetera dicqꝫ neera
vt syncerus.
Poderis trieteris habet quod cera: seuerus.

¶ Ut syncerus qđ ꝯpositũ volunt a cera de obliquis et indenatis in p̃rõptu sunt sta=ter statera: crater cratera: panther panthera: clister soter caracter: ⁊ similia greca p̃ ita scribẽda hic nebrisse: sequimur: quia Sulpiti⁹ oblongus est qui dicit sic. ¶ E ante r corripit: vt teuera. Deme in rus ⁊ rũ deriuata: vt austerus/galer⁹: preter bucerus inferus/iterũ/patera/poster⁹/querquerus/super⁹/vterus. Propriorꝫ aliqua produ=cunt: vt chymera/megera furia. Aliqua corripiũt: vt pierus/craterus/cerberus/bel=lerophon/megera herculis vxor. Ualerius correptũ habet. Horati. Contra Leuinũ Ualerigenus vnde superbus. Producũtur etiã hec arcera/cythera/cytheron/crate=ra/panthera/statera/crateris/pãtheris/stateris/mulieris: vt etiã Priscian⁹ in libro de accentibus docet: ⁊ in vsu doctorꝫ est. Lucreti⁹. Si qua virũ soboles si qua est mu=lieris origo. Recentiores qui vsi sunt omnes ad vnũ producunt. Terentiũ bis liqui=do corripere comperi in prima et quarta scena. Martialem semel. Amet histinatqꝫ mulierũ, vocat vestes. Iber⁹/trieteris/poderis/characteris/abdera/machera/alte=res/buzeres/cremesteris, brachiomisteris/soteris/luteris/clisteris. Hiera autẽ hieri=co hiericus hierosolyma corripiũt: nisi per syneresim due breues in vnã longã cogã=tur: vt apud manilium. Hiera siracuras salamis namqꝫ vrget athenas. Terminato=rum in rium aliqua corripiunt: vt glyceriũ/ministeriũ. Aliqua producunt: vt nicite=rium mysteriũ. Ouidi. Pandimus interdũ doctis mysteria rebus. In verbis haben=tibus e ante r ad superiores de verbi crementis regulas te referto. E ante r.

E super s curtum: archesia duc remouendum
Atqꝫ diecesis: fortasse frenesis halesus
Atqꝫ galesus item marpesus siue malesus

Et magnesia pleuresis simul atq; poesis
vt syntheresis/synderesis/syneresis.
Atq; mathesis iesus compositiua vt obesus
vt millesimus/trigesimus.
Esimus in numero milesius et lyrnesus
in ibin.
In nasone leges philesia regna tenentem

E. ante s. ¶ E ante s corripit: vt heresis. Tolle charchesiū/diecesis galerus: halesius/marpesius/malesius/magnesia/pleuresis/poesis/mathesis/iesus: de quo supra diximus: vt apud Aratorē et iuuencū: vt inde galileam repetit saluator iesus. Et cōposita a longis: vt obesus: frenesis autem vt indifferens habet. Adde numeralia in esimus.

Et facit longum quidam breuiant amet isum
Forsitan et curetes populum: sed dico curetes
Sepi⁹ & temetū crysendeta: clausa theutōq; vt ephiteton.
Sicut anaxreten sic messagetas breuiabis
Etis ab eis longo nisi sint in ies faciemus
A reliquis fit etis: tamen inquies obtinet etis
Japetus macetas seu taygetus vietus fors
Taygete venetus: sed lecta venetia dure
vt panerethus/arethusa/arethalogia.
Clausa in etas terne vt pietas aretq; creata
Et pyretrū pharatrā pheretrū triquetram penetroq;
Atq; meretrices scis e commune tenere.

E ante t. ¶ E ante t pducit: vt facet⁹. Excipe amethistus: vt dudū ex Martiale ōndim⁹. Curetes in quo aro pducitur p populis in creta & ideis. Temetū: vt apud Iuue. Qui etiā in amethisto corripuit: sed Ho. Uidetur produxisse. Pullos oua cadum temeti nempe modo isto. Sic etiā pduxit abstemius. Ut forte in medio positor abstemius herbis. Uenet⁹ venetia: macete/paneretus/epitheton/sytheton. &c. a theton deducta: taygetus taygete/iapetus/chrisendeta: & noia et obliquos tertie declinationis: pietas arietis: pter agnetis/chremetis/petis/locupletis/lebetis/magnetis/rhametis/philoctetis/thaletis/dharetis/hermetis/vietū. Lucre. in. iiij. pduxit. Nec supra caput eiusdē cecidisse vietū. Aduertenda illa cōia que habēt mutā cū liquida: vt pyretrum/pharetra/pharetratum/triquetra meretrix. Silius. Huc ethnea cohors triquetris q; miseratoris. Aduertenda etiā composita: vt a peto me greco velut ocypete et ab arete etiam greco: vt arethusa que corripiuntur. &c.

E super u longum longeuus siue veseuus

E ante u. ¶ E ante u producitur: vt longeuus.

vt ridibilis/reperibilis.
IB super rapitur: quarta ibilis addubitatur
Sicut possibilis que vox romana negatur.

I ante b. ¶ I ante b corripitur: vt chalibis. Deme composita que sequuntur naturam simplicium: vt prelibo possibilis. At verbalia a quarta coniugatione deducta: vt sensibilis indifferens habent: sed potius corripe.

propꝛium enim coꝛripitur.
Jc rapit:tolle anticus seu mobile amicus
Adsit apꝛicus aticia siue comicia viqꝫ
canicula.cuticula.craticula.cuniculus.nouicius.
Nata canis cutis ac crates cuneusqꝫ nouusqꝫ
At reges vel equus sata longis iũgimus illis
Embꝛicus foꝛmica inimicoꝝ iunge labicum
Lumbꝛicus loꝛica simul lectica:mirica
mendico/mendica.
Mendicus co.ca.mulctitia iunge marica
Lasserpiciferum ceu villam iunge triuicum
Foꝛte tribus vicis deductam:sitqꝫ numici
Que media est anceps:longum nasica pudicus
Rubꝛica et pꝛedico lues inuisa pudicis
vt quanticunqꝫ
Pꝛedicare simul posticus at addita cunqꝫ
Flexu et tibicen simul obliqui patuere
Jcula da quarte pꝛoducta et pꝛopꝛia nice
Adde caicus item cum multis plurima curtans
vꝛbicꝰ/rusticꝰ/villicꝰ/atticꝰ/britãnicꝰ/bithinicꝰ/germanicꝰ/gallicꝰ/getulicꝰ:⁊ amicꝰ
Ut de non pꝛopꝛijs deducta sed haud bꝛeuiandis
Urtica vstica et vesica vmblicus adapta

¶De obliquis diximus in foꝛmatione gti:docuimusqꝫ lodix et varix freqnẽtius dici de ꝓpꝛijs autẽ difficile esset oia ꝯplecti verũ que quisqꝫ desiderabit ea facile quouis exẽplo cognoscet:hec eni bꝛeuia sunt:amicus/atticus/autolicus/britannicus/castricus/euthycus/garricus/gallicus/Germanicus/getulicus/ ibicus/melicus/stoicus/vꝛbicus:que oia sunt ꝓpꝛia:sed fere ab appellatiuis sumpta:vnde errant qui ad discretionẽ dicũt rusticus pꝛopꝛiũ ꝓducere:cũ Martialis dicat. Qui ꝓpter cenã rustice cedo coquũ.Quinetiã felix substãtiuũ in obliquis ꝓducitur:vt mobile. Plurima tamẽ que a locis non deducuntur nec cũ appellatiuis cõia sunt vidẽtur posse ꝓduci: vt Fredericus/Theodoꝛicus/Ludouicus:vt ex Uergilio patet caicus et ex natura oia a Nice.i.victoꝛia sumpta:vt beronice thessalonica ⁊ ceteta que Sulpitius dicet. ¶J ante c bꝛeuiatur:vt rusticus. Tolle amicus/aphꝛicus/anticus/aricia/ceruical/coniciũ/embꝛicus/ foꝛmica/inimicus/lectica/labicus/lubꝛicus/loꝛica/mẽdicus/mirica/marica/multitiũ/numicus.q̃q̃ hora.coꝛripuit Brãdusiũ numici meliꝰ via ducat an appi.Nasica pedico posticꝰ pudicus qualicũqꝫ/quanticũqꝫ:⁊ anticũqꝫ:sed vbicũqꝫ cõem hꝫ rubꝛica radice eradicitus tibicen vmblicus vrtica,vesica vstica villa et obliqui in icis a nominatiuis in x:vt felicis.Sed si sint masculina aut feminina coꝛripiũt:vt calicis/salicis/silicis/pristicis . Preter bombicis/ceycis/sandicis:vt apud Properiũ.Phenicis ⁊ masticis qꝺ aliqui coꝛripiũt. Jn ex coꝛripiũt. Preter lodicis: et vibicis pꝛopꝛioꝝ alia coꝛripiũt:vt cimicus/monicus/amicus/autolicus.Alia pꝛoducunt:vt caicus/polinices/beronice/olympionice:sed ad exẽpla ꝯfugias.J añ ulũ c pꝛecedẽte coꝛripit̃ in his que a ỽbis tertie ꝯiugatiõis deriuant̃:vt diuerticulũ.Si a quarte ꝓducit̃:vt periculũ . Jn diminutiuis ỽo nũc ꝓducit̃:vt canicula/cuticula/craticula/tegeticula/equiculus/cuniculus.Nũc coꝛripit̃:vt pisciculus/clericulus:

I d super rapitur: sed aristides & abydus
Et vel acedia dic vel acidia non breuiatum
Forte et dauidis: fastidio: iungeq et in ido
Abstractum et verbum formido simul pherecides
Psophis psophidos ceu cedo nata trucido
Preteritumq cecidi/occidi/abscidia curtum

.i. nomē patrony. ab eus: vt enides aben eus greco.

At recidiuus erit: facit eus nomen patris ides

Ouidi. in ibin. Stella licordē. &c. vt licurgides.

Tuq lycoides iunges tantumq licurgo

perfidus/infidus: ceu quadrifidus/bifidusq.

Deriuata notans fidus a findo breuiabis

I ante d. ¶ I ante d corripitur: vt auidus. Excipe abidus/aristides/dauid dauidis. Iunčcus Edidi hic mariā dauidis origine Joseph. psophis/sophidis/phericides: & finita i do vt cupido. Sic fastidio fastidiū: & cecidi pteritū a cedo trucido abscidia cedo. A treci dimus corripit. Patronymicoꝝ masculinoꝝ quedā corripiunt: vt priamides quedā producūt: vt pelides/thesides/coronides/licurgides. Obliqui crescētes obseruandi sunt. Cōposita naturā simpliciū sequunī: vt cōsidero/desidero/desideriū/homicida: et infidus a fido: pfidus autē quod est a fide corripiī sicut obsideo: et reliqua a sedeo deriuata. Sed ab alijs etiā qbuscūq semp sunt aduertēda. Bifidus et quadrifidus. q̄q̄ a fido corripiuntur. Virgi. Quadrifidam quercū cuneis: vt forte coactis.

vt quadrifidus/artifices/lucifer.

I super f rapitur sed plurima dicta putantur

I ante f. ¶ I ante f corripitur: vt artifices. Nam i positum in iunctura positionis semper corripitur preter tibicen: vbiq vero vbicūq ibidem communia sunt q̄q̄ frequentius vbicūq corripiuntur: et alia duo producuntur.

caligo/rubigo/origo etiam proprium.

I g super rapitur: preter go nomen et in ga

instigo/destigo/castigo.

Hinc caligam retrahens in stigon plurima iunges
Et vestigia vectigal: sata fligo fatigo
Caligo verbum sed de caligine ductum
His lestrygonij seu lestrigones socientur.

I ante g. ¶ Verba eni in go non dicta breuianī: vt mitigo/litigo/caligo: & a breuibus cōposita vt colligo/subigo/redigo. Sed a longis longa sunt: vt refrigero refrigeriū. addit ne brissen: origanū Sulpitius. ¶ I ante g breuiatur: vt mitigo. Deinde noīa terminata in ga et in go: vt auriga/quadriga/caligo: preter caliga. Cōposita sequuntur simplicia: vt alligo/refrigero. Produces tamē infligo/castigo/vestigo/fastigia/affligo/vectigal. Manilius. Annone quoq vectigal mercesq sequetur.

.i. asilas.

I super l curtum: sed asilus las et asilum

mantile/monile/cubile/sedile/puerilis/seruilis.

Et crocodicilus abest neutrūq per ile et in ilis
Nomine deductum velut hec edilis aprilis

De I in primis syllabis.

Subtilis simul exilis: quod testa creabit
Testilis necnon conchilia sed remouebis
.i. pestilens.
Dapsilis ac humilis similis parilis sata pesti
Utilis et verbis deducta vt fertilis: addes
A pilo expilo compilo: depilo forsan
.i. massylia
Corripitur. longis massilus et ilia iunge
Massiliam breuiant. quidam sociant eriphile
Longa petilia sit simul et lucilius: atq;
Cordilus piscis: sed erit rutilias anceps.

¶ I ante l corripitur: vt auxiliũ: et verbalia: vt fertilis. Tolle asylum/asilas/asilus/ crocodilus: et neutra in ile finita: et denominatiua: vt seruilis conchiliũ. Iuuenalis. hor ego non fugiã conchilia: me prior ille. Preter hec dapsilis/humilis/similis/parilis/vtilis: et pestilens. Sed exilis subtilis/ et aprilis: pducũtur. Testilis a testa producitur: a texto vel textu corripit. Sic etiã qñ propriũ est. Cõposita imitantur simplicia. Compilo et expilo siue a pilo telo siue a pilis corporis deducantur: siue ab eo quod greci pilates fures dicunt producit Horati⁹. Compilasse putes verbũ non amplius addam. Depilo vero corripit vt testatur Martialis. Cum depilatos creste coleos portes Uocatiui tamen huiusmodi: vt congili/virgili/valeri producunt. Hora. tamẽ natura corripuit. Nulli flebilior q̃ tibi virgili. Et adduxere sitim tempora virgili. Sic et alij poete. Massalia etiã pro ora in aphrica producit. Et sic massylus. I ante l.

I super m curtum velut azimius: hinc retrahendum
Tibullus in .iij. Et ponit duras inter ephimeridas.
Fertur ariminum ad hoc et opimus ephimeridesq;
Enthimema simul matrimus siue patrimus
vt sublimis/sublime: nam specimen/regimen corripiuntur.
Quadrimus limus sata: quarta quod adijcit imen

¶ I ante m corripitur: vt optim⁹. Excipe enthymema/matrimus/patrim⁹/quadrimus/sublimis. Et verbalia quarte coniugationis: vt munimen munimentũ. Composita vero sequũtur simplicia: vt magnanimus possimus. Azimus vero corripitur In crementis verborum superiores repete regulas. I ante m.

I rapit n: tamen appenninus tolle: carinum
Atq; caminus item superadde exangue cyminum
Sit cyminus mons atq; lacus: iungatur erinis
.i. festino.
Sic et echinus erit. festinus nocq; pachynus
Quod velut euxinus dubium est: propino supino
Atq; supinus item ceu pastinaca salinum
nominis in in. .i. deducta
Ticinus forte obliquos vel consita longis
Altinum arpinum cum multis iungo vt aquinum

Corphinum ceu lucrinum littusq; marinum
Sicq; casinus erit pariterq; lepinus et illi
Mox thelesinus adest lygurinus cum gelasino
Atq; lacinius: eriginusq; Cratinus opinor
Ortaq; credinus diuinus seu peregrinus
Alpinus necnon leporinus seu pecuinus.
Cum multis alijs: et plurima fixa per ina
Ut casilina simul fidicina simulq; culina
Fors mediastinus clandestinusq;: sed aufer
hornatinus. diutius. protinus. quatinus. pristinus. serotinus.
Cum tinus horna. diu. pro. qua. cras. pris. quoq; sero
Nundine item breuio pariterq; perendino iuncto
.s. perendinus. heccine/hoccine.
Nomine et hiccine cum socijs: prasinus sociatis
amigdalinus/faginus. oleaginus.
Que dant amigdala vel fagus superadde oleam seu
A pannis gemmis deducta coloribus atq;
Consimili quedam grecis quoq; nota vult que
Christallus bissum coccum sandix adamasq;
quod gaufredus et de riga contra artem producunt.
Bombix myrrha smaragdus hian dabit
vt carbasinus/gausapinus.
Aut hyacinthus amaracus aut conformia dictis
Corripiuntur et hec vt aporina buccina: sic et
Fuscina fiscina femina et cuphrosyne sociecq;
Lamina machina cum sibina proserpina necnon
Pagina cum patina cui sarcina sasina subsint
quia olim duas primas produxi.
Squarina dehinc apina et vacinia: nunc resina adsit
Chirmerinos statina ac trutina: his superadde locorum
Propria cum mutina sit felsina ruspina iuncta
Cum catina ac asina maribus conformia sicut
vt tibicina.
Hec asina atq; cano: patronymicum dabo longum
Et quedam propria albinus crispinus at ista
Fuscinus et lycinus seu celinus abbreuiabis

De J in mediis syllabis.

Hebrinus et motinus mitinus carinus paria addens

¶J ante n corripitur: vt pāpinus: deme apeninus catinum caminus caminū echi= nus erinis festinus festino ꝓpino pachinus qd nomē Prisci. corripuit alinū supinus J ante n.
ticinus qd philelphus vult corripi. Et obliquos veniētes a ntis productis vt phor cinia delphinis et deriuatiua ⁊ possessiua: vt quirinus diuinus anserinus cedrinus lupinus arpinas ab arpino. alpinus ab alpibus. Item aquinū casinū lucrinum matinum et multa huiusmodi. Adde carnificina tonstrina mediastinus preter crastinus hiccine nundine ꝑtinus perendino diutinus hornatinus pristinus quatin⁹ prasinus amigdalinus. Et deriuata ab olea vt oleaginus: a clam vt clādestinus. Syllius vero in vij. inquit. Ceu clādestino trahetur federe bellum Malinius et clādestinis vrgentē cladibus arma. A sero serotinus: a fago faginus. Item greca a lapillis pannis coloribus et plerisqꝫ rebus deducta vt christallinus adamantinus myrrhinus byssinus coccinus bombicinus sandicinus. Excipe et femina fixa quia producūtur vt farina sagina culina preter buccina fuscina femina elemosina euphrosina lamina machina mucina pagina proserpina patinas sarcina trutina sasina statina: et quedam locorū propria: vt mutina. Et preter illa que naturā masculinorū sequunt vt asina proprium et patronymicorū alia producunt vt albinus nerine adstrastine Quedam corripiunt vt alemoninus carinus.

J p rapit: tamen antiphos colliphia enipheus
Et simul obstipus (quia longū stipo) scriphos
Vrbsqꝫ seriphum monsqꝫ sariphus nō breuientur

¶J ante p corripitur: vt antipos. Tollitur obstipus antiphos seriphos insula seri= J ante p.
phū oppidū et saraphi montes magiane prouincie.

J q producet sed compositiua notabis
Sic vtiqꝫ ac aliquis: reliquis siliqua abbreuiantur
Vndiqꝫ relliquie: sed vtriqꝫ trahas et vbiqꝫ

¶J ante q producitur: vt iniquus. Excipe aliquis siliqua. At composita aduertēda J ante q.
quia quedam corripiuntur: vt vndiqꝫ vtiqꝫ. et quedam producūtur: vtriqꝫ quedam habent communem: vt vbiqꝫ: vt paulo ante monuimus.

J super r rapitur. butyrum dic siue butyrum
Busiris colliria dic corcyra corsira
et delirus a um.
Et cercyra semiramis et deliro cipyrus
vnde archimagirus.
Epirus grecumqꝫ magiros iunge papirus
Adde camyrus eis ceu deianira capirus
Saphirusqꝫ simul tenthyra aut tenthyra dicens

¶J añ r corripit: vt gadiris. Deme butyrū qd apd Serenū corripit delir⁹ alira sul J ante r.
co. Lucre. lib. i. Qd mihi tū vanū tū delirū eē videt. papir⁹ et saphir⁹ ꝓ lapide. Itē colira ⁊ corcyra et cercyra colliriū epirus epire magyros. Oui. dixit. Salt⁹ tēthyra petēti. Iuue. Qui vicina colūt vmbrose tenthyra palme. Et ita cōmunē hꝫ mediā.

J rapit s tolle anchises aruisius atqꝫ
Amphisa amphrisusqꝫ aphrodisius ac amethisus
Cephisus seu cambises arcisius atqꝫ
Crimnisus dionysius atqꝫ dionysa et elisa

Gauirus larisa lalisio. sic paradisus

I ante s. Sicqꝫ phariseus sic que dat diuido pones

I ante s corripitur. vt elisium. Tolle amphrysius anchises aruisium amphisa cābises phisus donya elisa gauisus larisa paradisus phariseus. Sed aphrodysius dionysius palisis simplicia sequūt vn̄ sūt lōga: diuisi et diuisus addi possūt vt gauisus.

odites

It rapit sed ta vel tes hominū atqꝫ locorū
Propria produces tamen alphita desit: et addas
Deducta a propriis: aconitū: grecaqꝫ per tis
Et que deductis de nomine multa: vt auitus
Auritus seu crinitus turritus: et ante
Dictum cerritus: sociabitur hermophroditus
Atqꝫ hromitanus sed curtam seruitus effert
Fortuitusqꝫ frequens: peritusqꝫ aduerbia multa

vt diuinitus — vt viritim

Nomine nata: tamen producta leguntur in itim
Inuitus necnon oblitus vt orta supinis
Signentur: verum de seruo seruitus atqꝫ
Seruitium dices: de blando blanditie atqꝫ
Nequitia nequam: sed coccytus catamitus
Berytus coritus item phroditus: et exis
Itis tardo nouitius et crementa reuoluens

.i. idolothitum

Sicqꝫ valitudo datur ac idoqꝫ iothitum
Orithya mephitis item paradisus: at anceps

sed persius vt dixi aliter legitur

Lechitus irrito censentur fors pituita

I ante t. I ante t corripitur: vt leuitas amita. Excipe finita in a ppa hoim vel locorū vel a ppiis sumpta: vt margarita eremita leuita catamita pituita qđ Persius corripuit Sōnia pituita qui purgatissima mittūt nisi synerisim admittamus. Hora. pducit. Cū mulso bibitū pituite noxia soluit. Et alibi. Lenta feret pituita vides q̄ maxima credis. Catul. Mediā et vltimā corripuit. Muculqꝫ et mala pituita nasi pter alphita. Itē greca in tis et in tes: vt sunamitis thersites et denoiatiua vt marit⁹ auritus ceritus pro furioso acerere. hora. Ceritam fuit an conuicte crimine mentis pter seruitus fortuitus: qđ hora. videt pducere. Nec fortuitū cernere cespicē. Juue. contra Nō quasi fortuito nec ventorū rabie: sed ceritis a cere oppido. Vn̄ et tabule cerites dicūtur. Hora. Quid deceat qđ nō oblite cerite cera. A cerere aūt oppido fit ceretanus quo vtit Oly. et pducit penultimā. Itaqꝫ ibi inquit Virg. Est ingēs gelidū luc⁹ ppe ceritis amnem. Malo egco ceretis adiectiuū esse q̄ꝫ gtm in quo tenor et littera sit mutata. vt Prisciano placet. Quidā in his verbis aspirationē ex quo nata fuere obolitā addi volūt. Itē supina et pticipia et verbalia venientia a verbis quarte cōiugationis: vel a tertie habētibus preteritū vi vel in si et supinū in itum: vt auditū cupitum: petitū lacessitum: accersitū ꝛ ab eis nata: vt dormito. Sed iblanditie ꝛne

De O in mediis syllabis.

quitis corripiũt ꝑter cõposita cũ supinis correptis: vt aditũ nequitũ. Demito vero abitũ et ambitus pticipiũ. Ouidius. Jussit et ambite circunndare littora terre. Sed ambitus nomẽ corripitur. Excipit et cocytus catamitus aconitũ hermophroditus corithus propharetra berytus vrbs et obliqui nti in is ꝓducta: vt quiris quiritis ꝛ valitudo qđ duas breues in vnã lõgam cõtraxit pro validitudo. Jn tus terminata a deponẽtibus cõmunibusqꝫ deducta ꝓducũt vt mẽtitus ꝑter tuitus. Composita sequũtur simplicia. vt oblit⁹ ab obliuiscor et oblinor: Est aũt ambiguũ an amitos qđ est filũ vt heramit⁹ et a mytos qđ est fabula: vt prolimythus ꝓducãt. Nouitius qđ a nouitate fit Juuena. cõtra regulã produxit ductus accentu. Jrrito anceps habet deducit ei a ratũ ꝛ a rit⁹ vulgat qꝫ ille ꝟsus Jrritat euacuat dũ irritat ꝓuoca t hostẽ

Jtrahit u: niniue cum symbriuio breuiatur

I ante u producitur: vt saliua: demitur niniue et symbriuius fluuius. — I ante u.

OB super rapitur: crescentia longa probentur
Octoberqꝫ simul superaddi vult iacobus

O ante b corripitur vt aristobolus orobus. Tolle ambobus duobus october ꝛ iacobus qđ quadrisyllabũ est. Claudianus. Ne laberes ꝟsus dux iacobe meos. — O ante b.

vt apocape syncope.

Oc corripitur: fors nata cope retrahantur
Ox ocis signes sed capadoces breuiemus
Precocis interdum ceu precoqua notitandum

vt suffoco prefoco

Norimus a foco producta patrociniumqꝫ

O ante c corripitur vt apoca. Excipe apocape et si natura corripitur et obliquos a nominatiuis natura productis: vt atrox atrocis preter capadocis capadocia precoquus et precocis. Martialis Uilia maternis fueramus ꝑcoqua ramis. Calphurprecocibus surrepte persica prunis. Suffoco et prefoco producunt vt apud Ouidiũ in ibin. Suffocent animam dira venena tuam. — O ante c.

O d super rapitur: sed erodio erodius aufer
Jungitur herodes custos cum prole et orodes

vt gerodes capnodes pyrhodes.

Cremo donqꝫ simul seu plurima greca per odes

O ante d corripitur vt epodos ꝗuis greca ratione seruata etiam produci posset deme erodius herodes herodian⁹ oroces et obliquos hui⁹ nois custos themodõ. — O ante d.

christophorus

O super f vel phi seu sacrophagus breuiaui

O ante f vel ph semper corripitur vt sarcophagus. — O ante f.

O g super rapitur gogos goge de remotis

O añ g corripit vt egloga. Tolle synagoga pedagogus pagoge isagoge ꝛ similia — O ante g.

O rapit l: tamen etholus capitolia desint
Jdoluuqꝫ suis cum natis: ni variatis

do magnum in paruum.

Omega is micron: pactolus iunge cymolus
Et subsolanus prestolor clausaqꝫ pola

vt consolor.

Compositiua nota longisqꝫ grolophus adde

O ante l. ¶ O ante l corripitur: vt soboles: Excipe etholus idolum quod per omega scribit apud grecos: cuius rei quidã non ignari corripuere prestolor pactolus subsolanus cimolus cimolia pharmacopola bibliopola geolophus capitoliũ.

O rapit m sed in um vel in a producito neutrum
Forsan geometram superaddes sicut ithomen

O ante m. ¶ O ante m corripitur vt salomon: deinde neutra in um et in a vt amonũ aroma geometra producitur: vsu qñqꝫ corripitur. illud Iuue. alij geometres alij geometra legunt. Grammaticus rhetor geometres pictor alyptes. Ithomeaix messene vrbis.

O super l longum: nam signans compositiuum
Persona obsonor symphonia rite morabor
Dionysius economus.
Sed prior o clausa est pars abbreuianda pelagis
Atqꝫ aponus curtum datur: harmonicusqꝫ: aconitum
Coctana cum mycone myconos ve: et barbara quedã:
Mammona seu mammon: grecumqꝫ genos generatũ
Erigone Antigonus: sic aclynoe auronoeqꝫ
Plurima namqꝫ loci gentisqꝫ et propria: onis dant
Ex on et o curtum: morqꝫ hinc onius breuiandum

Exempla.

Arrago et acteon pariterqꝫ agamemnon Alemon
Agmon et amphion simul anthedon ac amithaon
Aones ac auson simul ausonis adsit amason.
Bisthones et briton: cicones cum canone chaon
Certion adiunctum sit calcedon: damasiton
Demon demoniũ cum natis: esioneqꝫ
Eudemon veluti eacodemon seu lacedemon
Eurimone edipodion echion et eson
Siccerisi et honericthonus gorgonqꝫ: hiperion
Hermione: hilonome: simul ictoneus etion
Isione eixton vel iason et icon et idmon
Lichione lestrigones et cum prole lycaon
Lingones: et mennon cum meone meonidesqꝫ
Migdonides ac migdonius cum mazonomo addes
Hisqꝫ mimallonides socientur mirnudonesqꝫ
Meriones macedoqꝫ satum metro minus aptum
Sicqꝫ machaon erit vel ochion seu sata peon
Atqꝫ paretonius cum pannone persephoneqꝫ
Pandion seu parthaon sic et poliphemon
Atqꝫ polemon: item polydemon sicqꝫ philemon
Et redones fenones cum saxonibus superaddes
Sithones et que dant strimon cum santone syndon
Sarpedon per onie nam cum multis dat et ontis
Teutones et turones ceu tesiphone socientur
Et sic vangiones ceu vascones et paria edes
Producenda fere censentur cetera siue
O sata sint siue on: sed ab on pro teste sic Alcon
Et babilon: damon: symeon: sinon: simul egon
Deucalion. phyton: patronymicum vel in one
Sed dubia egeon edon sydon et orion

De O in mediis syllabis.

orion ve leges et de sason generata
Cetera si dubites doctorum carmina vises

¶O añ n producitur vt corona. Tolle greca et barbara que in quibusdã corripiunt vt aragonis britonis ausonis aponus diaconus demonis hemonis canonus lingo= nis esonis iasonis idmonis comonis mẽnonis pãnonis sardonyx sindonis santonis teutonici teutones turonis macedonis: mammona coctonum: geriones in quo ⸗ u ce. dixit. Quidue tripectora ter gemini vis gerione. Virg. vero Gerione extincto. In edonis produci et corripi reperitur: sic orionis et egeonis apud ꝓbatos Ouidi⁹ lib. viij. Aut helicẽ iubeo nitidũ aut orionis ensẽ. Sta. in vij. Atqꝫ auro rude fulmen habent orionis alti. Luca. Ensi feri nimiũ fulget latus orionis. Virg. Armatũqꝫ au= ro circũspicit ori ɔna. Sta. in achille. Audierat duros laxantẽ egeona nexus. Ouid. in .ij. metamor. Egeona suis immania terga lacertis. Virg in .x. Aegeon quali dicũt cui brachia centũ. In quibusdã producunt vt damonis sinonis. Hora. in arte poeti= ca. Pythias emuncto lucrata simone talentũ. Hec ideo quia iuuencus modo ꝓdu= cit calidonis etholie oppidũ. colophonis babilonis sycionis adde latona trigonis a trigon. Manilius. Aut tria sub quiuis signis ornare trigonem. Indifferẽter autem apud Verg. Sidonius ponitur. Cõposita simpliciũ naturã sequũtur. Persona ꝓdu citur. Item symphonia et obsonia. In ꝓprijs q̃ desũt ad exempla te refer. — O ante n.

.i. asopum.
O p rapit: nisi sint europa Asopus iuncqꝫ
conopeum.
Aesopus cyplos conops cum prole: canopus
hydropisis hydropicus.
Adde croopus hydrosqꝫ satum piropus hysopus
.i. sinopis.
Atqꝫ synope et pis vel iope: raro dolopes
vt prosopon theophila
Sed que dant grecis o mega tehosqꝫ creata

¶O ante p corripitur: vt iopis. Excipe asopus asopum crotopus cyclopes cõmunẽ habet apud Verg. Europa. esopus conopus conopeũ hysopus piropus hydropic⁹ sinope tope portus. ¶Errat in cyclopes cuius media semper est longa. — O ante p.

O q corripiet: sed compositiua videntur

¶O ante q corripitur vt alioquin. Sed aduertenda composita vt alloqui. — O ante q.

sonorus canorus odorus
O super r rapitur: nisi deriuata per orus
Sit patri similis proles decoro atqꝫ decoro
Hoc decus indecoresqꝫ careat ꝙꝙ indecor effert
s. media longa.
Illud credo decor formare simulqꝫ decorum
in formationis gti: vt censorius a censor: rhetoricus a rhetor.
Diximus obliquos quibus addes natura decenter
Aurora authores produco cytorus helorus
Et que dant doron polydorus et heliodorus
Sic theodorus itaqꝫ pelorus et adde diorus
Promuntorium erit dubium sed adoria longa

¶O ante r corripitur vt corporis: deme deriuata vt sonorus decorus qd a decorem cuius gtm̃ veteres corripiebant. Item decorum pro honesto et decoro verbum pro — O ante r.

orno. Indecor aũt corripit. Nõ erimus regno indecores: et decoro pro orno. vt In ijciunt decorãtq; suis altaria donis: que quidem decus deflecti videntur producimus et canorus. Et obliquos terminatorũ in or vt caloris et ab eis deriuata vt cesoriꝰ preter arboris memoris rhetoris castoris marmoris equoris amythoris eboris polymnestoris hectoris corporis bicorporis tricorporis nestoris mentoris. Adde superioribus illis peloris et deriuata a doron qđ donum signat vt polidorꝰ. Itẽ citoris diores heloris et mascula in os vt lepos leporis que producuntur.

O super s longum: tamen ambrosia est breuiandũ
Ambrosiusq; ioseph vel ioseph linque iuuenco
Sed mosyne et prosine que iũcta leges rape grecis
Euphrosine ac elemosine dic sophrosineq;
Cui para est prior o sociabitur vt cynosura

O ante s. ¶ O añ s pducit vt mẽdosus. Excipe ãbrosia ãbrosiꝰ. Joseph cõem hz apđ iuuẽcũ.

O t super longum: sed signes cõpositiuum
Nata doton breuiant fortasse ptoton superaddes
scribitur enim per o mega.
Sed melius ptoton quia ptosis non breuiandũ
vt astrogothus lichostroton herodotus a regula
Agothus atq; stroton proprium in dotus abdit origo
Cui pars est prior o sociabitur aptotonumq;
Leucotoe enotrii vel aristoteles apoteca

O ante t. ¶ O ante t pducit vt egrotus. Cõposita vero sequũt simplicia vt ãtidotũ aptoton monoptotõ: aliquotiẽs lichostrotũ ostrogothꝰ ppl's apđ Sydoniũ herotꝰ zendorꝰ.
vt ludouicus clodoueus.

O super u longum si non sit compositiuum

¶ O ante u si quando reperiat producitur. Sed composita sunt aduertenda.

O ante u. VB rapit mediis: sed a nubis tolle saluber
dictum est innuba et pronuba corripi: connubium confundi.
In subterq; notans cum dictis compositiua
solubilis volubilis resolubilis.
Vbilis a verbo seu soluo et volud morandũ est

¶ U ante b corripitur vt coluber. Excipe saluber insup ãnis et quedã cõposita a lõ-
U ante b. gis vt obnubo. Cõnubiũ idifferẽs hz Sz pnuba et inuba corripiũt. In vbilis verbalia pducũtur vt solubilis volubilis resolubilis reuolubilis. Hora. in episto. Labit et labetur in õe volubilis euũ. Et inde volubilitas. ix. metamor. Fracta volubilitas rẽ

V c sit longum: volucer volucris breuiandum
Atq; redux reducis dicta et connexa notabis

¶ Quia a duco pducũtur vt reduco reducis iduco. enucleo qđ a nux nucis orit corripit. educo prime corripitur. Sulpi. alexãdrinã viã tenet. sed hec est facilior visa.
¶ U añ c pducit sequẽte a vel us vel um vt sãbuca caducꝰ. In reliqs corripit: vt vo-
U ante c. lucer: pter pollucis mãduco pelluceo fiducia et cõposita ex lõgis vt deduco reluceo.

V d facit longum: nisi dictum aut compositiuum
contudi videlicet
Vt pecudis tutudi quod dictum est addubitari

De U in mediis syllabis

U añ d ꝑducit̃: vt testudo. Deme pecudis et tutudi in cõpositiõe vt ꝯtudi obtudi U ante d.

U rapit f si sit: ceu carnufices modo dicas

U ante f corripitur vt carnufex. U ante f.

vt pupugi bijugus.

U g producit: sed dicta: et nexa notentur

U ante g producitur vt ferrugo. Tolle coniugo et cum iugo cõposita vt bijugus. U ante g.
et pupugi preteritum. Sunt qui demant sanguisuga.

U super l rapitur sed adulor amulius aufer

Sic et apulia dic tamen apulus est breuiandum

tribulis curulis: sed obliqui vt consulis corripitur.

Sic et in ulis erunt recto finita: cuculus

Torcularqꝫ anceps sed portacula et iulus

Longa peculium item getulus: clausaqꝫ bulus

Nebrissen. et nestor torcular produci precipiunt. Sulpi. corripi. Cõtra in bulus vt trasibulus. Sulpitius vult ꝑduci quod si abule: qđ consilium aut locus cõsiliũ est ori go approbat quia grece habet on diphthongon. In bulum tamẽ et bula corripiũt. vt pabulum venabulum preambulũ passibula creobula Sulpitius.

U ante l corripitur vt exulis. Excipe adulor amulius getulus: qđ Martia. si corri ptus non est corripuit. Traducta est getulis nec cepit arena nocentes: quod legen= dũ censeo tradita getulis. Et noĩa tertie declinationis: vt tribulis curulis: ꝑter ob= liquos huiusmodi: vt presulis consulis. Item nebulo hercules zabulon: cuculus qđ produxit. Hora. Cessisset magna compellans voce cuculum. Torcular speculare et huiusmodi peculium vero protrahitur. Sic et apulia. Sed apulus corripit. Luca= nus. Apulus hadriacas exit garganꝰ i vndas. Produc i bulꝰ termiata vt trasibulꝰ. U ante l.

U super m longum: cucumis sit et autumo curtum

Incolumis columen columella simul documentum

Cum paribus veluti monumentũ seu nocumentũ

vt contumax a tumeo accumulo ꝛc̃.

Irrumo cum lucumo breuibus sata crustumiũqꝫ

U ante m producitur: vt alumen. Excipe autumo cõtumax columen: incolumis columella crustumiũ. Maro. Crustumijsqꝫ piris. documentũ et similia monumẽtũ nocumentum tegumentũ lucumo irrumo et cõposita a tumeo vt contumax. U ante m.

U super n longum: tamen albunea estimo curtum

U ante n producitur vt lacuna. Excipitur albunea. U ante n.

vt corripi a corrumpo: et si vna est vox cornupeto.

U p super breuis est signatis rite notandis

U añ p corripit̃: vt volupis et illa q̃ u hñt in iunctura cõpositionis vt quadrupes U ante p.

U super r longum: butyri camurus breuiandũ

et centurio.

Centuria atqꝫ rio: lemuresqꝫ: lemuria lecta

Luxuria atqꝫ rio: ligurinus mercuriusqꝫ

pro masurij a masurius

Mamurium maluriqꝫ ac purpura quodqꝫ satur dat

Et tuguri: obliquos terne telluris adempto

Verbaq; clausa rio deducta: sed estimo longa
Hec cucurio sicq; ligurio forte scaturit

V ante r.

¶ V ante r producitur vt silurus. Excipe biturus camurua centuri a centurio lemures. Qui tamen in fastis dixit. Ritus erat veteres nocturna lemuria sacri. luxurio luxuria mercurius mamurius masurius purpura saturi tuguriũ. Et obliquos tertie declinationis vt gutturis furfuris sed telluris excipitur. Et meditatiua vt lecturio et ab his deriuata. Scaturio vero et cucurio quia primitiua sunt nõ corripiunt nec ligurio quidẽ hora. Tractauit calicem manibus dum furta ligurit. primo etiã non corripit. sed ad primas pertinet.

V super s longum nisi blandusia ac canusinus
a canusio a volusio.
Seu canusi volusi perusini; brundusiumq;
hora. Nam venusinus arat finem sub vtrũq; colonus.
Sicq; siracusius simul ac ebusus venusinus

V ante s.

¶ V ante s producitur: vt cerusa & creusa. Tolle canusium. ebusus syracusius: licet syracuse producat.

Vt facit longum tamen arbutus est breuiandum
vt veluti a vel vti corripiendum.
Compositiua notans potius preputia duces

V ante t.

¶ V ante t producitur: vt cicuta. Deme arbutus. Composita simplicium naturam sequuntur vt alteri disputo percutio. Neuter et si ex ne et vter componitur tamen vt eu dipthongus effertur.

V super u breue pacuuius dat victruuiusq;

V ante u.

¶ V ante v etiam consonum corripitur: vt in pacuuius et victruuius: ante vocalem aurem ex primis regulis corripitur vt manuum curruum

¶ De vltima syllaba.

A Si non flectes in vocis fine retardes
vt as et es
Ex longo a quintum produc: atq; vndiq; sextum
Cetera corripies: ita vel quia vel plura iunges.
Barbara cum grecis: elementi nomina mutes
Postea correptum velut antea. mna lego longum
q̃a nõ flexa quia flexa
In numeris ginta produc. sed corripe genta
Frustra nõ rapies nisi dicas frustra roganti

Vltima syllaba ea dicitur qua terminatur dictio quotuis syllabarũ monosyllaaq; ipsa quoniã a se incipiunt finiuntq; inter vltimas syllabas reijciũtur. Cognoscitur aũt vltima tribus modis. Positione diphtongo. regula positione: vt felix & dicunt diphthongo vt muse et pre. Regula. vt Omnia in a desinentia producuntur vt vltra et nega. Juuenalis. Vltra sauromatas fugere hinc libet et glatialem. Propertius. Aut si es dura nega: sin es non dura venito. Excipe ita quia et puta aduerbiũ. Casualia vt poeta musa hectora corripiũtur preter ablatiuos: vt patria tonsa et vctõs venientes a ntis productis: vt eneas a quo enea et monosyllaba vt mna q̃ producuntur. Propertius. Non ita dardanio gauisus atrida triumpho. Ouidius in fastis. Sed quia tot digiti per quos numerare solemus. Verg. etiã in compositione heu qui anam tanti cinxerũt ethera nymbi. Persius Prisciano teste. hoc puta no

iustū est illud male recti⁹ illud. Hora. Cur ego si neq̄o ignoroq; poeta salutor. Vergi. Musa mihi causas memora quo numine leso. Ouid. Hectora nescio quē timeo paris hectora dixit. Vergi. Tu pcul a patria nec sit mihi credere tantū. Idē. Omnibus in morē tonsa coma pressa corona. Oui. Certus es enea cū federe soluere naues. Verg. Ecce autē gemini a tenedo trāquilla p alta. Barbara ⁊ greca q̄dā: vt māna ⁊ pascha et lrārū noīa: vt a h k indifferētia sunt. Sed declinabilia noīa rari⁹ pducunť: ⁊ tunc seruant grecū accentū cū tpe. Stati⁹ in. iiij. thebai. Nō tegea nō ipsa deo vacat alite felix. Idē. Ce nemea tibi lerna comas larissaq; supplex. Ouidi. Mittit hypermestra de tot modo fratribus vni. Nūeralia in ginta ⁊ genta dicūt esse cōia. Ego vero illa in ginta semp pducta in genta semp correpta inuenio. Vergi. Trigita magnos voluēdis mēsibus orbes. Idē. Triginta capitū fetus enixa iacebit. Iuue. Quadrigēta dedit gracchus sestertia dotem. Idē. Quadrigenta parāt quid cōfert purpura maius. Postea q̄q; productū est; Ouidi⁹ in fastis corripuit. Postea mirabar cum non sine litibus esset: nisi dicamus duas esse particulas.

E finis curtat grecorum plurima tardat
Si fuerit prime: quedam es sexto quoq; terne.
Cum natis sextos producit quinta latinos
Quare quotidie: produc vt nata hodieq;
Sic quondam quinte tabeq; fameq; locentur
Cum diphthongatis ac illis equiparandis.
E diphthongatum patrio damus atq; datiuo
Et primo et quinto prime pluralibus atq;
Cum pronominibus possessiuis simul et que
Cunctis femineis quoq; participantibus: ex a.
Ast in plurali datur illa vel ipsa vel ista
Diphthongo similis: fors diphthongata: sed illa
Recte formando que das aduerbia quando
O terni facis e de nomine ducta secunde
Quando gradus primi sunt et quecūq; supremi
Diphthongo similem dicas producere vocem
a ntō in es greco.
Eq; quod in prima quinto sextoq; locabo
Et sexto quinte seu si produxero terne.
Longa fere ferme sunt et monosyllaba: preter
id est dum coniunctiones sunt.
Dum nectunt q;/ve/ne: simul et fragmenta ce vel te
Longum pone doce simul et quecunq; secunde
Persone et forme sunt atq; modi preeunti
Innumero: vocis sed neutralis vel agentis
Sed caue siue vale correpta adiudico terne

Cetera corripies seu verba docere docete
Et reliquos terne sextos aduerbia que non
Dicta deducis de nomine lege secunde
Ut bene sepe canens male vel non rite legebam.
Naso maledixit non recte: tu maledices
Flos apprima tenax: non apprime maro dixit.

¶ Ut ꝓsa sit ꝯformis carminib⁹ sic habeto lector. E in fine dictionū corripiꝰ. Primo in vctis noīs in us. Scḋo in oībus noībus tertie decliṅ. vt cubile/mare/pře/inře. Excipiunꝰ dūtaxat pauci ablti grecoꝝ in es longū vt dicem⁹. Tertio in oībus ꝟbis nisi sint scḋe ꝯiugationis scḋe ꝑsone et scḋi hoc est imperatiui modi singularis nūeri vocis actiue aut neutralis: q̇ oīa ꝓducūꝰ dū nō fiūt tertie: vt doce/mone. Si aūt sint tertie: vt lege siste: aut fiāt tertie: vt caue vide: aut vocalis sine synalephe sequaꝰ: vt vale inq̄t iolla: aut sint pluralis nūeri cuiuscūq̧ ꝯiugationis ⁊ modi: vt amate docete legite audite. Aut passiue seu deponētalis aut cōis vocis: vt docere verere: aut alteri⁹ modi: vt docere docerere: semꝑ e finali corripiꝰ. Quarto in aduerbijs nō suꝑlatiuis nec deductis a noīe mutādo o positiui i e (illa eni ꝓducunꝰ vt dicūt) cetera aūt corripiunꝰ: vt bene/male/sepe/rite/facile. ⁊c̄. Excipiuntur fere et ferme. Quīto in ꝑticipijs oībus in e: vt docte/amāte. Sexto in ꝯiunctionibus: vt q̇ppe/nēpe. Prepōībus: vt poue/ꝑpe. ⁊c̄. Et in interiectionib⁹. vt euge/pape. ⁊c̄. Excipiēda tn̄ sūt monosyllaba: vt que ne ꝓ certe: ne ꝓ vt nō: ve interiectio me te. ⁊c̄. preterq̧ ꝓ ⁊: ne ꝓ an: ve ꝓ vel: ⁊ syllabicas adiectiones ce: vt huiusce: ne vt hiccine: te vt tute: pte vt nostrapte: ⁊ re in cōpositione sed in principio: vt refero. Excipiuntur aūt vt per ordinē repetam. Primo greca in ita apud nos in e: vt thebe/penelope. Et vcti aut ablti casus ab es prime: vt anchise priamide: et quedā etiā ablti casus inter tertia: vt euphrate. Secūdo nomina quinte: vt die/facie: etiam si sint genitiui: vt apud veteres: et que olim erant quinte: fame ⁊ tabe: ⁊ deducta a q̇nta: vt quare quotidie/hodie/pridie/postridie. Tertio omnes casus in e diphthongati aut diphthongatis similes diphthongati sunt genitiui et datiui singulares ⁊ nominatiui ⁊ vocatiui plurales nominis aut participij prime declinationis ⁊ ꝓnominis possessiui ⁊ que ⁊ sue etiā relatiui. Similes diphthongatis volunt ntōs plurales ab illa/ipsa/ista: quos cum diphthongo etiam scribunt. Item ceteros casus prime declinationis: vnde sepe in diphthongum mutatur: vt ab hyble hybleus. Addūtur et ablatiui quinte q̇ longi quidē sunt: sed sine diphthōgo sicut et prime preter quattuor dictos casus. Quarto ꝓducunꝰ oīa aduerbia superlatiui gradus etiā nō habētia positiuū secūde: vt sepissime/facillime ⁊c̄. Hec eni diphthongatis similia censenꝰ: vt apprime: quocirca Seruius vult legendū apud Uergi. Flos apprima tenax. Nā noīa dū fiūt aduerbia licet amittāt declinationē, seruāt tn̄ q̄titatē: vñ trāsuersa ꝓ trāsuerse corripiꝰ in bucco. Trāsuersa tuētibus hirq̇s. Quinto aduerbia positiui gradus formata a positiuo secūde mutādo o in e: vt pulchre/docte/belle ⁊c̄. vide prius dicta. Sexto fere ferme ⁊ monosyllaba vt dixi ꝓducunꝰ. Senio doce: et similia penitus in voce declaraui. Nunc repetamus si vacat Sulpiti.

¶ In e monosyllaba ꝓducunꝰ: vt me te se. Excipe q̧ q̄n ⁊ sig̃t ⁊ cū q̧ ꝯposita: vt quisq̧. Item ne q̄n sig̃t an: ve q̄n vel: ⁊ aut corripiūtur etiā in cōpositione te ⁊ ce: vt tute/tuapte/suapte: ⁊ huiusce. Uergili. Me duce dardanius spartam expugnauit adulter. Itē te duce si qua manēt sceleris vestigia nostri. Ouidi⁹. Qui se quod patitur cū meruisse neget. Uerg. Niseq̧ spioq̧ thaliaq̧ cymodoceq̧. Ouidi. Quisq̧ suā laudat studijs certamina crescūt. Uerg. Nonne fuit satius tristes amarillidis iras. Idē. Quid ve dolens regina deū tot voluere casus. Idem. Quo ve tenetis iter. Lucretius. Accipe preterea que corpora tute necesse est. Plurimum quoq̧ syllabarum corripiunꝰ vt mare. Uergi. In mare dum fluuij currēt dum montibus vmbre. Excipe gtīm ⁊ datiuū singularē et ntīm et vctīm pluralem prime declinationis qui diphthongātur: vt muse: et similia his: vt docte/tote/ille. Et greca accentu acuto in fine pronunciata: vt penelope. Ouidi. Hāc tua penelope lento tibi mittit Ulysse. Excipe ablatiuos quinte declinationis: vt die cū suis ꝯpositis: vt pridie/hodie: et fame abltīm: quod olim quī

tiordinis fuit et tabe apud Lucretium hymbribus aut tabe membroꝝ ambusta vacillent. Itē quosdam abltōs grecos: vt eufrate/aristotele. Et vctōs veniētes a nominatiuis non tertie ꝓductis: vt libie/achaie/enide/calliope: sed vlysse/achille/oreste: corripisit: sunt eni vcti tertie declinationis. Itē secundas personas singularis imperatiui secunde coniugationis: vt mone/aude. Et aduerbia deriuata a datiuis cōuerso o in e: vt belle/pulchre. Bene autem et male corripiuntur. Sic apprime: vt Uergi. Flos apprime tenax ꝙꝙ Seruius legit apprima. Ouid. Male in cōpositione nō corripuit arte amādi. Sepe maledixit cū iam properaret achylles. Fere ferme et quare producuntur. Uergi. Bisqꝫ die numerant ambo pecus alter et hedos. Iuuenalis. Res hodie minor est here ꝙ fuit atqꝫ eadē cras. Uergi. Obijcit ille fame rabido tria guttura pandens. Luca. Signaqꝫ ab eufrate cum crassis capta ferentes. Iuue. O libye disiunge boues dum tubera mittas. Uergilius. Sit satis enide telis impune numansi. Idem. Uos o calliope precor aspirate canenti. Propertiꝰ. Quid ve tuas proauus fregit achille domos. Ouidius. Fecerunt furie tristis oreste tue. Uergi. Tu vatem tu diuo mone dicam horrida bella. Lucanus. Inuenies aude superi tot vota catonum. Horatius. Letitie clamabit eni Pulchre bene recte. Ouidi. Non bene cōueniunt nec in vna sede morantur. Idem. Quod male persuades vtinā bene cogere posses. Uergi. Iamqꝫ fere spacio extremo fessiqꝫ sub ipsam. Iuuenalis. Nulla fere causa est in qua non femina litem. Idem. Mobilis et varia est ferme natura maloꝝ. Sappho. Forsitan et quare mea sint alterna requires.

I fac producas. grecorum plurima tollas

vnde in illo corripitur femineis nerei dolis ⁊c̄.

Omnia nam quinto breuiamus multa datiuo
Et quedam in quarto: rectoqꝫ vt moly vel epy
Sed mihi siue tibi vel vbi vel ibi sibi credas
Ad placitum poni: nisi cum quasi curta notari.

¶ In i finita producūtur vt bibi Ouidius. Sepe bibi succos ꝙuis inuitus amaros. Demuntur mihi tibi sibi ⁊ vbi que cōmunia sunt cum compositis. Nisi et quasi corripiuntur. Itē vocatiui greci vt amarilli tybri ⁊ datiui vt palladi. Uergilius. Musa mihi causas memora quo numine leso. Idem. Tu mihi quodcunqꝫ hoc regni est in sceptra iouemqꝫ Ouid. Nil ibi quod nobis esuriat erit. Tibulus. Laurus vbi bona signa dedit gaudete coloni. Ouid. Sic vbi fata vocāt vdis abiectus in herbis Sappho. Si nisi q̄ facie poterit te digna videri. Ouid. Et quasi discedens oscula summa dedi. Uerg. Mirabar quid mesta deos amarilli vocares. Idem. Tibri pater poscāt acies ⁊ federa rūpant. Statius. Palladi littore celebrat scyros honoꝝ. quiqꝫ tamen ꝓducuntur. Statius in achil. Femineis nerei dolis huc mitte quid aufers. Propertius. Tindaridi poterāt gaudia ferre sua. Ascen. ¶ In statiano exemplo errat quis nerei vltimam trium corripit in Ouidio legitur Moli vocant superi. ⁊c̄.

O polisyllaba dant dubium: monosyllaba longum
Longum dant ternus sextusqꝫ ⁊ cis generata
Ut tanto quanto: cōmune gerundium ⁊ ergo
Mutuo sero cito modo sedulo crebro profecto
Produces ergo semper pro causa: ego raro
Greca per o magnum que dant us non breuiabo.

¶ In o monosyllaba ꝓducūtur: vt do sto. o. Pluriū syllabaꝝ cōia sūt: vt scribo lego nero virgo. Datiui tn̄ ⁊ ablatiui scd̄e declinationis ꝓducūtur: vt deo magr̄o domino et sic si aduerbia efficiant quāto tāto. Sed mutuo sero cito modo sedulo crebro profecto ergo cōia sūt. Festꝰ tn̄ modo aduerbiū semꝑ corripi tradidit. Ergo cū cām vel propter signt ꝓducit. Gerūdia quoqꝫ indifferētia. Ego rarissime ꝓducit sed est semꝑ corripiendū. Greca: vt dido ericto alecto ꝓducta sunt. Martia. Do tibi naumachiā

tu das epigrāmata nobis. Uerg. O regina nouā cui cōdere iuppiter orbē. Persi9. Nō ego quū scribo si forte quid aptius exit. Idem hoc iuuat hic iniquis veto quisq; faxit oletū. Uerg. Descendo ac ducente deo flāmam inter et hostes. Ouidius. Sed quanto minus ire vales magis ire memento. Statius. Sero memor thalami meste solatia matri. Tibullus heu sero reuocat amor seroq; iuuētus. Iuuenalis. Et cito rapturus de nobilitate comesa. Oui. q̄ mō nasonis fueram9 quiq; libelli. Hora. Nil tāti est ergo fungar vice cotis acutū August9 octaui9. Erga ne sup̄mis potuit vox improba vbis. Uergi. Cantādo tu illū haud vnq; tibi fistula cera. Iuue. Plurim9 hic eger morit vigilādo sed illū. Oui. Si q̄d ego reuoco dictis his omē abesto. Stati9. hisne etiā funest9 ego videt ista deoꝝ. Idē. Sed q̄d ego fessos optatis demoror vndis. Uerg. in diris. Ausus ego p̄m9 castos violare pudores. Idē. Quis tibi tū Dido cernētia talia sensus. Lucan9. Effera dānarat nimie pietatis ericto. Uerg. Reginā a lecto stimulis agit vndiq; bacchi. Idem. Alecto toruam facient et furialia membra.

U super longum: veluti c: sed breuiandum
Est lac nec donec fac vt pronomen hic anceps
Si breuiare negas fac scribendum face dicas

¶ In u ꝓducunt oīa: vt genu/cornu. Uergi. Nuda genu nodoq; sin9 collecta fluētes. Idē. Iā cornu petat et pedibus qui spargat arenā. ¶ In c etiā producunt: vt sic/fac/dic/duc. Excipe lac/nec/donec: hic ꝓnomen indifferēs est. Aduerbium vero longū vt ait Priscian9 Lucan9. Sic eat o superit qm̄ pietasq; fidesq;. Ouid. Durius incedit fac ambulet omne papille. Illud autē quod est in heroidibus ꝛ alibi legit face. Phyli face expectes demophoonta tuū. Et dixit referas ista face arma ioui. Idē. Et dic ardoris fit rogus iste mei. Lucanus. Duc age per scythie populos p̄ inhospita syrtis. Sapho. O nec adhuc iuuenis nec iam puer vtilis etas. Oui. Donec eras simplex animū cū corpore amaui. Idē Phillidis hic iidem tenereq; amarillidis ignes. Uergi. Solus hic inflexit sensus animumq; labantem. Idem. Hic vir hic est tibi quē ꝓmitti sepius audis. Idem. Post habito coluisse samo hic illius arma.

N/d/b/cum g/m/p/t/rapitur: nisi syncopa: nam t
Litera dum petit est dubium: dum syllaba longum
Nosti productam diphthongon ceu posituram.

¶ In b/d/g/m/p/t. finalem corripiūt nisi positio vel diphthōgus vel syncopa incidat. Quia si syllaba demitur p̄ syncopā t erit longū: vt petit ꝓ petiuit apud Maronē regemq; petit Euandrū. Et obit ꝓ obiuit apud Iuuenalē. Si lrā erit anceps: vt audit oīpotens. Notū est diphthongon: vt haud aut: et positionē: vt amāt esse longā. Raro m corripitur: q2 abiicit: corripit tn̄ interdū. Exēpla igit sunt Lucanus. Solus ab hesperia non flectit lumina terra. Oui. Nec q2 abest hic me tecū mirare relictā. Ennius. Insignita forent tū millia militū octo. Priscianus in geographia. Et formā contra positarū imagine coni. Iuue. Sinciput elixi phariorq; madentis aceto. Idē. Magnus ciuis obit et formidatus othoni. in p vt volup. antique.

H clausum longum: sed in l duces breuiandum
Nil tamen ol vt sol et in el que barbara tardes

¶ In h ꝓducūt: vt vah/ah. vg. Ah vgo infelix. In l corripient: vt ceruical/semel: ꝛ fascul antiquū. Lucili9. Heu facul est hoi inuētu bona femina nusq;. Excipe sol/nil: ꝛ barbara in fine cū accentu ꝓnunciata: vt michael/gabriel. Iuue. Conduciti comites lectū ceruical amicas. Sillius. Ethercas quoq; vti possis trahat hannibal auras. Horati9. Et semel emissum volat irreuocabile verbū. Oui. in fastis. Sol aditus quā queris ait ne vana labores. Hora. Nil oriturū alias nil ortū tale fatentes.

Clausa per n tardo: seu quis penultima longa est
In patruo: titān/syren/delphin/symeonq;
Men/ten/acteon: sed erit dubitabile nemon.

Forsitan: an forsan: tamen attamen in simul exin
Nata: en et on quibus est patruo penultima curta
Et viden atqꝫ satin vel egon breuibus generata
In quarti quod a dat: simul in simul on breuiantur
On quod trãsit in um: quodqꝫ ontis dat puto curtum
On quod transit siue onis dat puto longum

¶In n producuntur vt titan: pean: quin. Excipe forsan forsitan an tñ attamẽ in de- inexin et proin et corripientia penultimã crescentis gti: vt nomen nois: et pleraqꝫ greca vt ilion pelionqꝫ interdũ ꝓducũt. vt helycon. Lucan⁹ vnde venit titan: ⁊ nox vbi sydera condit. Iuuenalis. Parce precor pean et tu depone sagittas. Uerg. Qui age siquid habes in me mora nõ erit vlla. Idẽ. Mitte forsan et hec olim meminisse iuuabit. Iuue. Forsitan expectes vt Quintilian⁹ ametur. Idem Accipit et madide facies dicetur an vlcus. Ouid. Hec tñ emendando labor ꝙ̃ scribere maior. Idẽ. Nil mihi rescribas attñ ipse veni. Idem. Si quis in hoc artem populo non nouit amandi. Sappho. Iã canitur toto nomen in orbe meum. Ouidi. Ilion a tenedos simoisqꝫ et zanthus et ida. Luca. Pelion opponit radijs nascentibus vmbras. Martial. Preter aquas helycon et serta lyrasqꝫ sororũ. In actis corripiũt. Propertius. Thyrsin et ateritti daphnin arundinibus. Accusatiui prime declinationis in an et in en an- cipites sunt. Ouid. Respice laertem vt iã sua lumina condas. Idem. Enean animo nocte dieqꝫ refert. Sta. Quippe ferũt raptã patrijs eginã ab vndis. Ouidi. Maian et electram thaigeteqꝫ Ioui. Idem. Hinc camerinã adir tapsonqꝫ et gloria tempe. Priscia. Europẽ Assetanais distinguit ab oris. Ouid. in vi. Fecit in asteriẽ aquila lu- ctante teneri. Et sepe apud eundẽ et alios. Quare censeo frequentius producẽdos Uiden et satin corripiũtur. Uerg. Educet viden vt gemie stãt vertice christe. Ser- uius tamen natura sua vult esse productum. Men ten pro mene et tene produc. Ne mõ indifferens habet vt nemo.
vt imber. Uerg. vnde imber et ignes.

Clausa per r breuio nisi dent eris genitiuo
Aut veri quod hymber facit aut sint greca per ita
Aut aer ether: aut hec monosyllaba cur ver
Cor raro lar far fur par et pare nata

¶In r corripiũtur vt cesar imber et composita. Excipe aer ether iber celtiber. Itẽ crater character et stater q̃r greca sunt et hñt apud illos ita in obliquis qd̃ vertitur in e longum. Monosyllaba etiã corripiũtur preter cur fur cor lar far ver et par cum cõpositis vt impar dispar compar. Luca. Cesar in arma furens nullas nisi sanguine fuso. Lucre. Quo de concussis sequitur grauis hymber et vber. Uergi. Unde hoim genus et pecudes vnde hymber et ignes. Idem. Hic muni dum genus et disiũctos mulciber aphros. Oui. Acceptus genijs illa december habet. Idẽ. Lucidus hic aer et que duo corpora restant. Item Audiet hoc ether et si deus vllus in illo est. Idem Sũmus in aurato crater erat asper achanto Idem. Cur opus affecta tas ambitiose nouum. Persius. Fures ait pedio pedius qui crimina rasis. Sappho. Mille meũ lenibus cor est violabile telis. Reperitur etiã corripi. Ouidi⁹. Inqꝫ cor hamata per cussit arundine ditem Auso. Hic vbi conscriptũ est faceret cor si cor haberet. Uergi. Sulphurea nar albus aqua fontesqꝫ velim. Ouidius. Far erat et puri lucida mica salis. Idem Uerg. Erat eternum placidiqꝫ tepentibus auris. Hora. Ludere par im- par equitate in harundine longa. Idem. Ut matrona meretrici dispar erit atqꝫ.

As longum pono nisi dos rapiat genitiuo
Aut prius quarto terne: quod post per as edo

¶Quecũqꝫ ei hñt os in gtõ possũt habere a in actõ singulari et as in plurali et tam

os ꝙ̃ a ꝙ̃ as corripiũtur vt eneis eneidos eneida eneidas. hector hectora hectoras Sulpitius. ¶ In as producũt vt maiestas das. Excipe greca finientia gtĩ in dis vł in dos: vt pallas ilias. Sic et actõs grecorũ tertie declinatiõis vt troadas lãpadas menadas pleiadas hiadas. Iuue. Maiestas et si funesta pecunia tẽplo Martialis. Tu mihi das aule qualia mane soles. Oui. Ut vidit vultus pallas i amne suos. per sius. Quid nõ intus hꝫ non hic est illas acci. Oui. Troadas inuideo q̃ sic lachrymosa suorũ. Martialis Ad matrem fugiet pentheus: ad menadas orpheus.

Es quoqꝫ producens: terne pluralia greca
Inquies atqꝫ penes quod sum facit es breuiabo
Et si crescenti patrio est penultima curta
Tolle fides res spes plebes aries paries qꝫ
Atqꝫ ceres abies et pes simul a pede nata

¶ In es producunt vt dies fides libyes gtĩ. Excipe inquies nomen quod nõ sequi simplex docuit. Priscianus penes prepositionẽ et es verbum substantiuum cum cõpositis. Item corripientia penultimam crescentis genitiui vt miles militis. Demũtur abies paries aries ceres spes res et pes cum cõpositis. Mera greca pluralia vt troades allantides sassones britones lingones archades cyclopes corripiũtur. Horati⁹. Si meliora dies vt vina poemata reddit. Maro. Heu pietas heu prisca fides inuictaqꝫ bello. Syllius. Fatalia dido libyes appellitur oris. Hora. Quem penes arbitrium ius est et norma loquendi. Uerg. Quisquis es armatus qui nostra ad limina tendis. Idẽ. Huc ades o melibee caper tibi saluus et hedi. Ouidius. Miles erat phebes nec menalon attigit vlla. Uerg. Populus in fluuijs abies in montibus altis Idem in iuuenilibus. Quam fixam paries illos seruabat in vsus. Lucanus. Extruitur quod non aries impellere possit. Uerg. Flaua ceres alto ne quicqꝫ spectat olympo. Tibullus. Spes alit agricolas spes cultis credit aratis. Ouidius. Credula res amor est vtinam temeraria dicar. Idem. Et puto pes illi longior alter erat. Uerg. Stat sonipes ac frena ferox spumantia mandit. Horatius. Omnia magna loquens modo sit mihi mẽsa tripes. et Uergilius. At procul in sola secrete troades acta. Idẽ Ante tibi eoe atlantides abscondãtur. Lucanus Et bituri longisqꝫ leues sassones in armis. Iuuenalis. Qua nec terribiles cymbri nec britones vnqꝫ. Lucanus. Pugnaces pictis cohibebant britones armis. Uerg. Arcades inuidia rumpantur vt ilia codro. Idem Infandi cyclopes et altis montibus errant.

Is breue censebis: nisi quod mutatur in itis
Lis: samnis: audis: dederis dum dat dederitis
Aut in plurali quouis casu reperitur
Ut musis pueris: trallis: monosyllaba queuis
Cum prole vt ꝙ̃uis: rectos quis et is remouebis
Et mis tis patrios desuetos: bis simul aduer
Longum est et thetys dans tethyos: et quibus entis
Est patrio aut inis velut in quoqꝫ clusa vt eleusis
Sint possis nescis dormis correpta licenter
Tu normam serues si doctus poscis haberi

¶ In is corripiuntur. vt lapis legis. Excipiũtur pmo oĩa singularia mutantis is in itis penultĩa lõga tã noĩa ꝙ̃ verba lis litis is itis: sãnis sãnitis. audis auditis: sis sitis: dederis dũ facit dederitis penul. lon. vide regulas de crẽmento. Scdo oĩa noĩa nõ verba pluralis numeri cuiuscũqꝫ casus. Tertio oĩa monosyllaba et ex illis cõposita pter quis et is in ntõ: mis et tis in gtõ nũc absoleto et bis aduerbium: qꝛ quis in

gtō et abltō plurali sicut ūs et es verbū producūtur. Quarto nota greca in ois que faciūt entis in gtō vt symois pyrhois in quo non cōuenit mihi cū sulpitio: cū exempla adducta cōtra eam faciant item que mutent is in inis vt que etiā si in in exeūt gris elensis et similia additur etiā tethys faciens tethyos in gtō.

¶ In is corripiūtur vt ignis. Demito velis et abis cū suis cōiugatis. hoc est cū verbis secunde psone singularis indicatiui quarte cōiugationis: licet Oui. poetica licētia in heroidibus breuiauit. Nescis an exciderit mecū loca venimus illuc. Itē Propertius. Et soror et cū qua dormis amica simul. Tollito etiā ntōs pducētes penultimā crescētis gti: vt samnis samnitis: lis litis. Et plurales casus: vt ois et deus: et monosyllaba: vt vis sis: et ab eis composita vt ꝗuis adsis videsis. Iuue. tñ nō pducit possis. Nulla crepido vocat cū possis honestius illic. Subtrahimus duos rectos is et ꝗs et nis tis et bis q̄ corripiūtur. Greca quoqꝫ in is similē vctm̄ habētia. Prisciano auctore pducūtur vt tethys et tethyos aris arinis soteris soterinis. Pyrois tñ simois et similia q̄ gtm̄ in entis et in is et in i vctm̄ hñt corripiūt. Ouid. Interea volucres Pyrhois eous et eton. Uale Flaccus. Et formidantē patri os pyrhoenta dolores. Ouid. Et vena in venis ignis in igne fuit. Martia. Esse velis oro serus conuiua tonātis. Proper. Nō audis et verba sinis mea. Ludite cū iā. Ouid. Tristis ab is oculis abeūtē psequor vndis. Idē. Lis est cū forma magna pudicitie. Uirgilius. Omnis vt tecum meritis pro talis annos. Martia. O dilecta deis o magni cesaris arbor. hora. Quilibet argilla quoduis imitabitur. vda. Ouid. Sis argumētū maiꝰ an auxiliū. Idem. Tu quoqꝫ fac possis intra tua claustra iacenti. Uerg. Quāuis elysios miretur grecia campos. Idem. Adsis o tegee fauens oleeqꝫ minerua. Ouidius Pectora quisquis is est si sim tibi chara caueto. Uerg. Quisquis es armatus q̄ nostra ad limina tendis. Ouid. Dicta bis antiquum syllaba nomen erat. Uergi. Teqꝫ sibi generum tethys emat omnibus vndis.

Os longum ponis: cum grecis demis os ossis
Greca tamen patrio que dant o tolle vel oos
Angrogeos et athos cos: tros minos simul heros
At breuibus compos deductio subdit et impos

¶ In os producūt: vt hoc os oris. Excipe os ossis. Prisciano auctore. Cōpos impos et greca in os: vt ilios lemnos neritos chaos: ⁊ gtōs grecoꝝ: vt pallados archados thaidos. heros vero auctore Prisciano pducitur. et ea que cum apud grecos faciant gtm̄ in oos apud nos vertunt in ois: vt minoos minois. Et que hñt gtm̄ in o lōgū: vt androgeos. Uerg. Androgeos offert nobis socia agmina credens. Iuue. Uelificatus athos et quicquid grecia mendax. Uerg. Quātus athos aut quātus eryx Sic et tros tā pro prū ꝗ gentile. Ouid. Bos aret ignauum sacrificate suem. Uerg. Os humerosqꝫ deo similis nam ipsa decorā. Ouid. Insequere et voti pus modo cōposeris. hora. Direxit arcum non semel ilios. Oui. Nec senis cete regia lēnos erat Uerg. Dulychiumqꝫ samosqꝫ et neritos ardua saxis. Ouid. Mechaos antiquo nam sum res prisca vocabāt. Martia. Pallados et templi limina cosme noui. Statius. Arcados atqꝫ alio campaneus horrore canendus. Proper. Turba menandree fuerat nec thaidos olim. Ouid. huius erictonius tros est generatus ab illo. Uergilius Tros ait enea cessa: neqꝫ enim ante dehiscent.

Us curtam pones tamen hinc monosyllaba demes
Quoslibet et patrios seu quarte siue pelasgos
Et pluratiuos casus: aut in genitiuo
U longum seruans incusqꝫ palusqꝫ per vdis
Sed pelas apta tamen fert Flaccus in arte: iuuentus
Atqꝫ solus vtis que formant atqꝫ senectus
Tellus dans uris et diphthongata vt iesus

Et panthus grecis: sic et quod ab vs facit vntis
Et pus dando podos non pi: quia tunc breuiatur
Sicut opus amathus hydrus pariterq; melampus

¶ In us corripiūt vt tempus. Deme monosyllaba vt plus mus pus et que producunt penultimā crescentis gti. vt tellus et salus. Sed Hora. Licentiose palus corripuit. Regis opus sterilisq; diu palus atq; remis. Item gtōs singulares et ntōs & accusatiuos et vctōs plurales quarte declinationis vt manus. Tolle etiam greca terminantia gtm̄ in odis: vt melampus melampodis: edipus edipodis. Sic etiam panthus panthi pro panthous panthoi. Et habētia gtm̄ in untis: vt amathus amathūtis. phicus phicuntis. Tibullus. Tempus in apricus maturat collibus vuas. Juuenalis. Plus aloes q̄ mellis habet qui deditus aūt. Lucanus Nondum post genitos tellus effeta gigātes. Oui. Adde manus in vincla meas meruere cathenas. Uergi. Panthus otriades arcis phebiq; sacerdos. Idem. Est amathus est celsa michi paphus atq; cythera.

¶ Liber secundus de carminis decoro.

Etsi poterā libello iam modū imponere. Syllabarum enī quantitatem quāta enim pro tpe diligentia licuit tibi ostendi. Malui tamen ad tuam eruditionē nō pauca subycere. Sed illud te prius admonuerim. Cypriane hec omnia nisi te frequenti exercitationi tradideris: non multum tibi posse conferre. ¶ heroice hexū metri decorū in apta pedū connexione et varietate seruabitur. Si pes nō terminet partem orationis nisi forte in primo sequēte pentimemeri aut quarto quinto ve loco. Et si dactyli pedes qui versum subleuāt alterius vel interiectis spondaicis temperentur et cōtra Ilepidus est enim versus prosa interscisaq; nimis oratione succulsans et maxime si secundus pes partē orationis terminet vehementer offendit. Quod fiet minus indecore in tertio si in monosyllabū desinat et dictiones exigue sint. Itaq; comatibus pentimemeri heptimemeri delectabere. eaq; maxime qui spondeū habet in quinto. Insurgit et fluūt canore quiq; cōtinui dactyli. Incedūtq; cum decore spondei quattuor si ipsa res exigat. Sententia in versus sequentis partem discurrens siue coma siue colū. efficiens. i. incisū aut membrum multorumq; carminū inter se implicatio quā cathenā appellant plurimū iocunditatis habet in loco vt vbi aut suauitate aut continuatione aut vehementia opus est Absoluto vero sensu constantia plus interdum grauitatis censentur habere. In trisyllabam vocem si desinant fortius videntur insurgere. Si in monosyllabam nisi enclitica sit frangi videntur. Male in pentasyllabū et tetrasyllabum desinunt gratius in disyllabū & maxie si quintus pes constet ex integra dictione. Itaq; diligenter attendas que de eius varia compositione dicemus. ¶ Pentametrū eligiacū sensum concludere debet suauiusq; in vocem bisyllabam desinit proxime pentasyllabam tetrasyllabamq; pessime in trisyllabam et monosyllabā. ¶ Uocaliū crebras concursiones eiusdemq; littere et syllabe assiduitatem dissonātiamq; et sibilationē magis etiamq; in soluta oratione et studiose vitabimus. oēmq; cultum cū latinitatis integritate seruabimus verbis vtemur electis. nunc suauibus nūc canoris vt res postulabit. Quare tenenda est vis elementorū. Uocales enim non sūt vocis eiusdem i angustior e plenior est. Relique pleniores. Semiuocales sonore sunt maximeq; l m r x exasperans est s frequentata sibilati presertim antecedēte: ꝫ omnem asperitatē ipsa pronūciatione tam in singulis q̄ in connexis cosonātibus facile cognoscemus si octo syllabarū diuersitates obseruabimus alie enim vt ex Uarrone docuit Diomedes sunt aspere vt trux crux trans alie. s. lenes vt lana luna: alie pcere vt que vocalem longā habent aut ante penultimā vt facultas alie retorcide q̄ mutam habent in extrema vt hic hec hoc. alie barbare vt gaza: alie grecule vt hymnos xenon: alie dure vt ignotus: alie molle vt ades. Carmen figuris spargemus. facilitate affectibusq; concinnabimus fabulis historijs et rerum doctrina locupletabimus duritiā et tanq̄ comatū verborūq; ociū et nouitatem vitabimus. et qđ maxima virtus orationis est. vt Lactātius inquit: aperte dicemus. Ambigue dicta et ornamenta ambitiosa (vt monet Flaccus) refugimus. A personarū et rerum decoro non deliberabimus. Interdum copiam interdum breuitatem nunc pingue nūc

ſtecū dicēdi genꝰ:nūc maturū ⁊ graue:nūc ardēs erectū ⁊ concitatū amabimꝰ. Ipſis
characteribꝰ ſiue graui ſiue mediocri:ſiue extenuato:et v̄ba et ſnias adaptabimus.
Omniſq; noſtra inuētio ingeniū artēq; redolebit. Carmen deducendū leta intētaq;
cura aggrediemur antea ſi fieri poterit vel lectiūcula vel cōmemoratiōe ſimilis car
minis excitati. ❡Stilum nō vrgebimꝰ et in v̄ſu faciēdo ſcabemꝰ perſepe caput:ro=
demuſq; vngues non quidē induſtria ſed animi intentione diſtracti. Unde inuento
quod conabamur nobis quaſi non ſentientibus pluteū cedemus/ſtilum ſepe verte=
mus:⁊ varia breui q; cura mentis implebimus/ſingulaq; diligenter examinabimus
et an lectione ſint digna ſeuere cenſebimus amicoꝝ pleraq; iudicio emendabimus:
paucis contenti lectoribus:⁊ belle aſſentatoꝝ non admittemꝰ. Luxuriātia cōpeſce=
mus/aſpera leuigabimꝰ:⁊ careutia virtute tollemus. Libri editionē non precipita=
bimus:ne eam penitentia ſubſequatur:ſed diu vel nouū in annū caſtigabimus. Si
quid aūt emiſſum fuerit preſertim in adoleſcētia licet in iudiciū cū modeſtia reuoca
re et in ſuo genere ↄſeruādo corrigere fecere id multi fecit ⁊ Cicero q̄ totos mutauit
academicos. Fecit ⁊ Martia.iā grādior q̄ inq̄t. Feſtinata prior decimi mihi cura li=
belli. Elapſū manibꝰ nūc reuocabit opus. Nota leges q̄dā ſʒ lima raſa recēti. Pars
noua maior erit.lector vtriq; laue. Ad cuiꝰ quidē imitationē ego quoq; nō dubitaui
quedā opuſcula q̄ ab adoleſcētulo mihi affluxerāt elimare et facere meliora. Confir
mauitq; me ad id Priſcianꝰ qui ſe fateē quecūq; in ſuis aduerterit errata quo ad vi
xerit emendaturū:et eni vt Fabiꝰ ait. Supuacuus foret in ſtudijs lōgior labor ſi ni=
hil liceret melius inuenire preteritis. ❡Alceſtidis Lucilij ⁊ Caſſij parmēſis in cōpo
nendo feſtinantiā Betiq; peſſimi poete cuiꝰ meminit Statiꝰ nō magni faciemus ex
temporalitatē rara felicitate legendā ⁊ vulgi dūtaxat opinionē facturā. Illa vero ſi
elegans ſit lectioneq; digna qualem licinius et antipater vt ſcribit Cice. habuerunt
nihil poteſt eſſe admirabilius. Eam facultatē quo pacto aſſequi valeamꝰ. Quintilia
nus.x.precipit ibidē et quō ſcribendū emendandūq; ſit. Si vero furoris plurimū fe=
cunda nobis natura ſubminiſtrarit illum ſequemur mox ad trutinā redituri aut po
tius preſſis habenis maieſtati carminis intēdemꝰ. Si vero cedro ⁊ appolline digna
componere volumꝰ Euripidis imitabimur maturitatē ⁊ optimis potius ꝙ̄ multis
gloriabimur. Sed ſi mora nimia offēdemur oīno:maroniano.i.vrſino more ſumma
q; diligētia carmē ↄficiemꝰ hec ſi ꝓ cuiuſq; ingenij facultate ↄſeruare curabimꝰ dice
mus nō indecore. Aſſequemur oīa precipue duce natura. Addo etiā doctrinā:nā vt
horatius ait. Scribendi recte ſapere eſt principiū ⁊ fons. Multum etiam cum imita
tione exercitatio conferet.

❡hexametri carminis vitia.

Uitia hexametri carminis eorumq; noīa operepreciū eſt indicare. Ea ſex putat
Manilius Theodorus. Ego plura ↄgeſti. Acephaliū dicitur quod incipit a ſyl
laba breui:vt Fluuioꝝ rex eridanꝰ campoſq; per omnes. hec etiā inutilia ⁊ trūcata
dicitur. Procephalum quod in primo pede vltra quattuor tempora habet:vt Inſu
leionio in magno quas dira celeno. Lagarū ſeu laxū cuius in medio vna aut plures
ſyllabe claudicant:vt congredior fer ſacra pater et cōcipe fedus. Truncatū qd̄ in pe
nultima claudicat:vt mortē contēpnunt laudato vulnere gete hec ⁊ ſcazōtes ⁊ eca=
des appellat. Diomedes cuiꝰ librū.iij.lege perdiligēter. hypermetrū quod vna ſyl=
laba abundat:vt iactemur doceas ignari hominūq; locorūq;. Grauidū qd̄ habet ſyl
labā in medio ſuperantē aut qd̄ ſyreneſim patitur vt fixerit aeripidē ceruā licet aut
erimāthi. Inane cuiꝰ ſyllaba in duas dierefim ſcinditur:vt accipe pōpei deductū car
mē ab illo. Ex vna eni ſyllaba due fiūt nā ſi longa corripit̄ dr̄ Siſtole:vt obſtupui ſte
terūtq; come ⁊ vox faucibus heſit. Si breuis producitur Ectaſis. Si due breues pro
vna longa vel due longe ꝓ vna ponātur. Simphoneſis eſt hac greci frequēter vtunt̄
Spondaicū quod ſpondeū habet in.v.vt Cornua velatoꝝ obuertimꝰ autēnarū. Co
loſſum ſeu colobum ſeu ſolutū quod proſa oratione incedit:vt dono ducite doq; volē
tibus cū magnis dijs Aſperū quod horret iuncturis:vt Niſee ſpioq; thaliaq; cymo=
doceq;. ❡Nec vero eſt ignorandū quedam ex ijs vitia tam exametri ꝙ̄ cuiuſq; car=
minis eſſe poſſe hyporritinum in quo ſinguli pedes terminant dictionē:vt Carmen
doctum femina ſimplex condere neſcit. ❡Cacophona que vocaliū aſſiduitate ſqua=
lent:vt inferniq; lacus neq; inſula circes.et Aulai in medio libabant pocula bacchi.
Item et conſonantium:vt O tite tute tati tibi tanta tyranne tuliſti. Equiuocum cu=
ius vltime ſyllabe ſimiles ſunt:vt exiret mentes fraternas grata malis lis. Dicūtur
et bicipita ſi vltima verba ſimpliciter deſinant. Item caudata:cum finis duorum in

consonantes desinit dictiones hemistichium quod inceptum dumtaxat et semiplenum est: qualia sunt apud Maronem: vt huc cursus fuit.

De quibusdam cognominibus versuum.

Nolo preterea te latere Molle appellari quod suauiter sonat. Perfectũ quod integrã sñiam ꝯtinet. Politicum quod oĩs figure et passionis est expers. Intercalare quod sepe interponitur: vt Incipe menalios mecũ mea tibia versus. Tibicen in quo aliquid est ad solam metri sustentationẽ: vt Aspectans siluã immensem ⁊ sic forte precatur. Leonicũ vocant cuius pentimetris est vltime consonãs: vt Diues inaccessos vbi solis filia lucos quod est continuũ affectatũqꝫ sitridiculum est. Absolutum quod continet omnes partes orationis: vt Ah me si flantẽ super ethera mox rapuisses. Ascendens quod a dictione monosyllaba incipit ⁊ sup singulas gradatim augek vt Cur nobis iuuenes decerpitis orbiculata. Reciprocũ aut retrogradũ aut ꝯuertibile: quod conuersis verbis transit in aliud siue integrũ siue preter vnũ pedẽ rarum quidẽ inuentũ ⁊ insanientis. ingenij labor: vt Serues optime dux diuos si vis bonus esse. hoc genꝰ: qꝛ Sotades cynedus est vsus. Sotadeã appellãt hmõi ⁊ virgilianum illud. Musa mihi causas memoria quo numine leso. Leso numine quo memoras causas mihi musa: has particulas si obseruaueris facile et tuipse compones. Reciproca quoqꝫ illud dicitur cuiꝰ sensus si a fine sumatur cõtrarius est ordini recto: vt Mella tibi non fel fundat pax candida non lis. Eodẽ noĩe et catenatũ appellãt hmõi. Me tibi iũgit amor: sed amor ꝗ me tibi iũgit. Reciproca aũt dicunk ⁊ serpẽtina quoꝝ principia sequentẽ terminãt versũ: vt illa Martialis. Rũpitur inuidia quidã carissime iuli. Quod me roma legit rũpitur inuidia. In quo genere ⁊ id seruãt vt finis precedentis rñdeat pẽtimetri sequẽtis. Centones ꝟsus quibus lasciuit Ausoniꝰ ⁊ ꝓba est admirabilis: quõ nectãtur his ꝟbis docet Ausoniꝰ. Et si pateris vt doceã docẽdus ipe cento ꝗd sit absoluã. Uarijs de locis sensibusqꝫ diuersis quedã carminis structura solidak in vnũ ꝟsũ: vt coeãt ceci duo: aut vnꝰ ⁊ sequẽs cũ medio. nã duos iunctilocare ineptũ est. Id vero quod ad hoꝝ aut similiũ exẽplũ fit est artificiosissimũ. Terret lustra agit proserpina luna diana. Ima superna feras sceptro fulgore sagitta.

De varia hexametri compositione.

Erunt ad hec septẽ de hexametri cõpositione varietates. Appellantqꝫ dactylicũ quod a dactylo clauditur: vt Preferimus manibus vitas et ꝟba precãtia quod ⁊ hypermetrũ: sed aptiꝰ hoc erit exẽplum. Sidera pallida distinguũt face territa luminis. Dicunturqꝫ equi tẽporea: eo ꝙ oẽs pedes sunt ijdẽ. Heroicũ quod ⁊ pyrrhichiũ dr̃ epos: vt Manliꝰ tradidit ꝓprie est post quinqꝫ dactylos spondeo clauditur: vt At tuba terribili sonitu procul ere canoro. Heroicũ dicitur qꝛ heroum laudes et gesta illa decantabank. Pythiũ qꝛ ex pythio oraculo ꝑmũ auditũ est. Epos carmẽ sigt. Spondaicũ quod ex solis spondeis ꝯstat: vt romani muris albã cinxerũt longã Cõe siue periodicũ quod alternis dactylis et spondeis cõponitur: vt Italiã fato ꝓfugus lauinaqꝫ venit. Saphycũ quod inter duos spondeos quattuor habet dactylos: vt Inferretqꝫ deos latio genꝰ vñ latinũ. Antimachiũ quod bis post duos dactylos habet spondeũ. Id et catenopliũ dicunt: vt ante fugã soboles si quis mihi paruulus aula. Bucolici species tres. Manlius facit aut enim in quarto loco dactylum ex integra parte orationis habet: vt nos patrie fines et dulcia linquimꝰ arua. Aut in. v. Tityre tu patule recubans sub tegmine fagi. Tertia species est que duo spiramẽta heroici carminis habet: vt nil nostri miserere mori me deniqꝫ cogis.

Iam de pedibus et de ijs que ad eos attinent differamus. Pes est syllabarum et temporum certa dimensio. Accidunt pedi sex: arsis et thesis. Numerus syllabarum. Tempus resolutio. Figura ⁊ ordo. Arsis ⁊ thesis est eleuatio vocis ⁊ positio que in paucioribus duabus syllabis fieri nequit. Numerus syllabarum accidit pedi: vt spondeo duarum/dactylo triũ/choriambo quattuor. Tempus est ipsa mora pronunciandi. Resolutio dicitur si vna syllaba pro duabus: vel contra si longa pro breui vel contra si pes pro pede ponatur. Figura est duplex. Simplex in dissyllabis et trissyllabis: duplex in quadrissyllabis ⁊ vltra. Ordo accidit: quia certo ordine ponuntur: et per ordinẽ quesiti inuentiqꝫ sunt. Pes breuis ante longum inuentus est. Constat quidem breuem syllabam que vnius est temporis ante longam que duorum est repertũ: vt vnus est pes anteqꝫ duo. Pedes ideo appellati sunt: quia vt nos nostris sic illis carmina videntur incedere. Syllabe breuis character est hic Longe est hic Communis si pro longa sit posita hic Si vero pro breui hic.

De varijs carminibus traditio.

¶ Dissyllabi pedes quattuor sunt.

¶ Pyrrhichius ab inuẽtore sic denoiatus: q̇ et periãbus dr̃. Ex duabus syllabis breuibus ꝯstat: vt deus. Spondeus ex duabus longis: vt estas. dictusq̃ est a sponde qđ est libamentũ: et fedus sig̃t: in quo spondaico cantico vtebantur. Jambus vero quẽ authore Fabio non recipit versus heroicus: ex breui et longa: vt dies. Dictusq̃ ab inuentore: vt vult aristarchus vel ab iambizin. i. contumeliando: qꝛ eo maledicere consueuerũt. Trocheus qui et chꝛeus ex longa ⁊ breui: vt corpus. Dictusq̃ ꝙ sit volubilis vt rota que trochis dicitur et volubilem excitat saltationem.

¶ Trissyllabi sunt octo.

¶ Tribrachus dictus ꝙ tris brachas. i. breues habeat: vt aq̄la. Molossus ex tribus longis ꝯstat: vt eneas. Dr̃ aũt a molosso q̇ in iouis tẽplo eo pede celebrat̃. Uel a molossa. i. epyrotica saltatione. Anapestus ex duabꝰ breuibꝰ et longa: vt pietas. Dr̃ ab ana ⁊ pien ꝙ ꝯtrariꝰ pes dactylo sit. Dactylꝰ q̇ ⁊ heroicꝰ ex lõga ⁊ duabꝰ breuibꝰ: vt filiꝰ. Dr̃ a dactylo. i. digito cui in spacys ꝯformis est. Amphibrachꝰ ex longa inter duas breues: vt amator. Dicit̃ aũt ꝙ amphi. i. circũ habet brachas: hoc est breues. Amphimacrus ex breui inter duas longas: vt ciuitas. Dictũ ꝙ circũ macras hoc est longas habet. Dicit̃ ⁊ creticus. Bacchius ex breui ⁊ duabus longis: vt honestas. Dictꝰ ꝙ in bacchi dityrambis eo vtebantur. Alij ferunt ab inuẽtore. Antibacchius vel palimbachius ex duabus longis et breui: dictus ꝙ sit contrarius bacchio.

¶ Quadrisyllabi sexdecim sunt.

¶ Proceleumaticꝰ qui fit duobꝰ iambis pyrrhichijs: vt ariete. Dictus a ꝓceleuin qđ est hortari ⁊ suadere. Dispondeus: dictꝰ ꝙ dis. i. bis sit spondeus. Fit ex duobꝰ spondeis: vt oratores. ¶ Dyambus ex duobus iambis: vt amenitas.

¶ Ditrocheus ex duobus trocheis: vt vindicator.

¶ Antipastus ex iambo et trocheo qui contrarij sunt: vt coronatus.

¶ Coriambus et trocheo et iambo: vt versificans. Dictus ꝙ in iambum desinit et a choreo. id est trocheo incipit.

¶ Jonicus minor ex pyrrhichio et spondeo: vt benedictus. Dictus a ionio archadis filio vel ab ionibus.

¶ Jonicus maior ex spondeo et pyrrhichio: vt preconia.

¶ Peon primus ex trocheo et pyrrhichio: vt letitia. Dictus quidẽ a peone.

¶ Peon scđs ex iambo ⁊ pyrrhichio: vt amabili. ¶ Peon tertiꝰ ex pyrrhichio et trocheo: vt alienus. ¶ Peon quartus ex pyrrhichio et iambo: vt celeritas.

¶ Epitritus primus ex iambo ⁊ spondeo: vt sacerdotes. Dictus ab epi. i. supra tres alia diuersa ponatur. Jn eo eni sup vna tribus alijs discrepat. ¶ Epitritus secũdus ex trocheo et spondeo. vt conditores. ¶ Epitritus tertius ex spondeo ⁊ iambo: vt hereditas. Epitritus quartus ex spondeo et trocheo: vt oratoris.

¶ Pentesyllabi pedes vt scribit Diomedes sunt duo et triginta.

¶ Hexa syllabi. lxiiij. sed in vsu non sunt et reducuntur ad superiores.

¶ De varijs generibus versuum.

Hijunt aũt vt te nõ latet diuersa ex pedibꝰ metra numerisq̃ ⁊ versuũ gñã: quoꝝ cõnexiones breuiter enarrabo: si prius Seruij cẽtimetrũ in quo diuersa cõplexus est carminũ genera recitauero: sed anteq̃ id aggrediar: hec cognitu dignissima te docebo. Metrũ grecũ vocabulũ Diomede authore est pedũ iunctura nũero modoq̃ finito sublationes positionesq̃ seruãs: qꝛ ꝑ metra ꝟsus metimur: vt vult Mallius Theodorꝰ ipsos quoq̃ ꝟsus metra appellari: sicut vas a quo metimur: ⁊ triticum quod mensi sumus modiũ dicimꝰ. Sicut etiã pes/digitus/cubitus decẽ pedũ: sed id verbum ea presertim sig̃tione in raro est apud probatissimos vsu. Junctura vero est ipsa verboꝝ aut pedũ coniunctio. Numeri sunt incitati quidã cursus ⁊ verboꝝ connexiones: que audientiũ aures demulcent Greceq̃ rithmi appellant̃: qui (vt inquit Quintilianus) spacio tp̃e constant. Metra vero dimentione ⁊ ordine. Atq̃ probe diffiniũt Metram certã esse pedũ obseruationẽ et dimentionem numero ordineq̃ finitam. Carmen quidem est ipsa pedum certo numero compositio. Quo nomine ⁊ vnũ et duos et plurimos versus opusq̃ integrũ appellamus. Dictũq̃ a carmenta euandri matre: vel a canendo. Uersus ideo dr̃ ꝙ ab eo ad principiũ sequentis reuertimur signatq̃ ipsam pedũ seriẽ lineãq̃: vt arboꝝ sulcoꝝ: et reliqui ordinis rerũ. Nolo preterea te ignorare Rithmũ qñq̃ esse certũ numerũ syllabarũ sine tẽporũ dimentione similẽ quidẽ legitimo carmini. Jã vt metroꝝ gñã ꝑcipias rectiꝰ his etiã te instituã:

que fere ex Seruio sumpsi. Loca in ꝟsu imparia dicim⁹: ꝑmũ/tertiũ/quītũ. et deinde Paria scdm/quartũ/sextũ: ⁊ deinde. Pentimemeris qñ syllaba post duos primos pedes terminat partē orōnis signat et ipsos duos pedes cũ syllaba. Sed si post pedes heroicos heroica. Si trocheũ habet ꝑ syllaba: ipsa trochaica dr: vt infandũ regina. Si vero post quattuor in hexametro pedes bucolica appellat. Priscianus pentimemerim cesurã vocat semiquinariã ⁊ heptimemerim semiseptenariã heptimemeris est cũ post tres pedes eodē modo sequit syllaba Pedesq ipi cũ syllaba eodē noie appellant. Illud nō ignorãdũ q enclitice cesurã impediũt: vt qdã volũt. Priscia. vero nō iudicat sup eo Verg. ꝟsu. Sic fatur lachrimãs classiq mittit habenas. Catalecticus versus is dr cui vna syllaba tēpus ve deest. ¶ Brachicatalectic⁹ cui due. hypercatalecticus cui vna superest vel due: vt vult Priscia. ¶ Acatalectic⁹ q legitimo fine cōcluditur Lyricos ꝟsiculos dicim⁹ qs poete ad lyrã meditabantur: ⁊ cōcinebãt. Vñ versibus quoq ab eoꝝ authoribus nomē inditũ. Nã alcmanicus ab alcmane stersichorius a stesicoro. Alcaicus ab alceo. Ibicus ab ibico. Anacreontius ab anacreonte Simonidic⁹ a simonide. Pindaricus a pindaro. Bacchilidius a bacchilide. Asclepiadeus ab asclepiade. Sapphicus a sappho denoiatus est. Aliqui a nũero pedũ ⁊ syllabarũ: vt pentameter hexameter et hendecasyllabus. Quidã ab instrumētis: vt lyricus. Primus qui cithara edita carmina cōposuerit fuit Tarpender: vt Pli. ait. Monometrũ vt inquit Ser. vel dimetrũ vel trimetrũ vel tetrametrũ iambicis trochaicis ⁊ anapesticis metris per pedes duplices cōputamus. In ceteris ꝑ simplices q̄q iambicum trimetrum senarium appellamus. Sed iam reliqua que Maurus/Seruius: de metris ad albinũ scribens tradidit subnectamus.

¶ Sumpta ex Seruij centimetro Exemplis magistri Petri Burrhi: qr vetera non congruebant illustrata.

Metra vel a pedibus vel a rebus nomen accepere: vel ab inuentoribus: vel frequentatoribus vel a numero syllabarum: aut pedum. Eaq octo principalia. i. iambum trochaicũ/dactylicũ/anapesticũ/antipasticũ/choriambicum/ionicũ a maiore: ⁊ ionicum a minore: de quibus cartim tractabimus: eligentes ea que ad palmã lyre producit voluptas.

Iambica metra locis imparibus quiq recipere pñt pedes. Iambũ/spondeum/tribrachũ/anapestũ. Locis aũt parib⁹ tm̃ iambũ et tribrachũ ⁊ apud comicos frequēter anapestũ: ita tm̃ vt multarũ breuiũ iunctura vitetur: sed ex multis tredeci vsui tradenda subieci. Aristophaniũ cōstat monometro hypcatalectico vt est. Quisquis lauacro. Euripidiũ cōstat dimetro brachicatalectico: vt est. Cetus fideliũ. Anacreontiũ constat dimetro catalectico: vt est Imago ꝯditoris. Archilochium constat dimetro catalectico: vt est Adnazaream supplices. Alchaicũ constat dimetro hypercatalectico: vt est huc passionē cōuenire. Alcmanicum constat trimetro brachicatalectico: vt est. Piscator olim vir petrus rudis. hypponactiũ constat trimetro catalectico: vt est. Et litteralis nescius figure. Archilochium constat trimetro acatalectico: vt est. Fulget repletus et scientia modo. hipponactiũ constat trimetro hypercatalectico: vt est. Et gloriosis dotibus nobis rogandus. Aristophanium constat tetrametro brachicatalectico: vt est Quis negligētie sopor tãt⁹ cor occupat. Anacreontiũ ꝯstat tetramero catalectico: vt est Mortaliũ q iã tenebrosa heu tenet ligatq. Aristophanium cōstat tetrametro acatalectico: vt est Caligo mētes vt creaturas amēt plusq deum? Anacreontium constat tetrametro hypercatalectico: vt est. Qui tam creati nobiles fuere celestum capaces?

TRochaica metra locis imparibus hos recipiũt pedes: trocheum/iambum/tribrachum et nōnunq dactylũ. Locis vero parib⁹: cũ his quos memoraui spondeum et anapestum. Sed ex pluribus tredecim vsui tradenda subieci. Pancratium constat monometro hypercatalectico: vt est. Extimo infantes. Ethiphalicũ constat dimetro brachicatalectico: vt est. Virgo virginũ lux Euripidum constat dimetro catalectico: vt est. Et tñ puerpera. Alcmanicum constat dimetro acatalectico: vt est. huc adestote canēti. Bachilidiũ ꝯstat dimetro hypcatalectico: vt est. Atq sordidũ cor albus. Saphicũ constat trimetro brachicatalectico: vt est Dũ creabat res deus supremus. Archilochiũ cōstat trimetro catalectico: vt est. Tradidit paci ligaret oia. Sotadicũ constat trimetro acatalectico: vt est Necteretq ꝯcreata rebus ipsis. Saphicũ ꝯstat trimetro hypcatalectico: vt est. Iñ par est vinculũ amoris inditi. Sothadicũ ꝯstat tetrametro brachicatalectico: vt est Ipa ꝟtus dura primũ est ⁊ laboriosa:

Archilochiū cōstat tetrametro catalectico vt est Calle querēdo aspero:recessibusqꝫ saxeis. Hipponactiū constat tetrametro acatalectico vt est Ast vbi illam nactus es: te perficit beatqꝫ donis. Anacreontiū constat tetrametro hypcatalectico:vt est Intimis haud conferentis corporum cuicūqꝫ luxui.

Dactylica metra principaliter ꝯstāt dactylo recipiūt tñ spondeū:sed interdū in vltimo loco trocheū. Sed ex pluribꝰ dece⁊ noue vsui tradēda subieci. Adoniū constat dimetro catalectico:vt venit in arctā. Himenaicū ꝯstat dimetro catalectico: vt (Mira benignitas) Archilochiū ꝯstat dimetro hypcatalectico:vt fieret luteū. Alcmanicū ꝯstat trimetro catalectico. Anxia passibilisqꝫ. Simonidā ꝯstat trimetro acatalectico:vt Sic stabilis vigor oim. Alcmanicū ꝯstat trimetro hypcatalectico:vt Fit caro debilis ⁊ fragilis. Archilochiū ꝯstat tetrametro catalectico:vt fit gelidꝰ mō fit mō feruēs. Alcmanicū ꝯstat tetrametro acatalectico:vt Lōga foret series mala prodere. Alcmanicū ꝯstat tetrametro hypcatalectico:vt Leta nec ipa petūt miseras lachrymas. Sterpsicoriū ꝯstat pētametro catalectico:vt Gaudeat oē solū pperasse tonantē. Simonideū ꝯstat pētametro acatalectico:vt En oriť reges hoim pciū salus. Cirilium constat pentametro hypcatalectico:vt carmina iam numerosa canant pia templa deo. Heroicum constat hexametro catalectico:vt O merito celebrāda dies: meritoqꝫ canenda. Bucolicū cōstat hexametro catalectico:vt In chaos et tenebras (miserabile) secula multa. Ibiciū ꝯstat hexametro acatalectico:vt Spes miseris aliquando futura patentia celitū. Alcmanicū constat hexametro hypercatalectico:vt Ecce deꝰ pius et miserans. deus ecce redēptor adest. Stesichoriu cōstant heptametro catalectico:vt Ad superos via clara patet:patet orbita regia celo. Ibiciū.ij.constat heptametro acatalectico:vt Ante polos rapuere patres ad eos fugiamus alacriter. Ibiciū.iij.cōstat heptametro hypercatalectico:vt Ipsa monet quoqꝫ diua parens stephanus pugil:ac aquile similis.

Metra anapestica pncipaliť ꝯstāt anapesto recipiūt tñ frequenť spōdeū:raro pcelematicū apđ comicos etiā dactylū:sepiusqꝫ vltima q̄ cū supest syllaba in duas soluiť breues. Sed ex pluribꝰ tredeci vsui tradēda subieci. Itimiū cōstat monometro acatalectico:vt Sacer o stephane. Coriciū ꝯstat monometro hypcatalectico:vt Tua teqꝫ parūper. Aristophaniū ꝯstat dimetro brachiacathalectico:vt Veteri resonare mō. Parthenimicū ꝯstat dimetro catalectico:vt Protomartyr ab oibus vnus. Pindaricū ꝯstāt dimetro catalectico:vt pōr ob sacra munia martyrij. Alcmaniū cōstāt dimetro hypcatalectico:vt caput egregiū lapidū tribuisti. Archilochiū ꝯstat dimetro acatalectico ⁊ pali. vt Tua vox eat inter atrocia:parcas oro. Pindaricū ꝯstat trimetro brachicatalectico:vt bona vox fuit illa:nec a superis vacua. Alcmanicū cōstat trimetro catalectico:vt Taceas ne fores superas stephano patuisse. Stesicoriū ꝯstat trimetro catalectico:vt Video inqt aperta poli penetralia clara nimis. Simonidiū ꝯstat trimetro hypercatalectico:vt ppe dexterā (ait) mihi visus adesse patris mihi visus. Alcmanicū ꝯstat tetrametro brachi:vt Humilis cape spiritū ait dominator ego tibi sum famulus. Aristophaniū constat tetrametro acatalectico:vt habeas tibi grata habebeas modulamina nostra vtinam atqꝫ vtinam pie dux.

Choriābica metra principaliter constant choriambico:verū ne durius suo pede claudantur accipiunt in fine bacchiū vel amphibrachū. Sed ex multis quattuor hec vsui tradēda subieci. Aristophaniū ꝯstat monometro et antibacchio:vt paup inusitato Te memorare cantu. Anacreontiū constat dimetro et bacchio:vt tu fidei testificator ingens Tu calamus. Tu modulans camena. Saphicū constat trimetro et antibacchio:vt Par aquile tu volitans: Fixa acie videbas. Calimachum constat tetrametro et bacchio:vt Angelici grata deo iura tenens celibatus.

Metra antipastica principaliter constant antipasto verum quidē semper prima parte qua iambū tenēt spondeum libēter accipiūt. Sed ex pluribus quattuor vsui tradenda subieci. Peanicū constat trimetro brachicatalectico:vt Cruentas genitricum lachrymas. Anacreontiū constat trimetro catalectico:vt Quis hunc crediderit participe maure. Alcaichū vero constat tetrametro brachicatalectico:vt Parum dico. Ferox belua nulla est adeo. Alcmanicum constat tetrametro acatalectico vt Adeste ergo. benigni pugiles dum cadimus victi.

Ionica metra a minore principaliter gaudēt suo:ac raro alteriꝰ pedis patiunť accessum. Sed ex pluribus sex vsui tradendenda subieci. Timocratiū constat dimetro catalectico:vt gregis in pontificē. Anacreontiū cōstat dimetro acatalecti=

co: vt refugit mens pia secum. Anacreontium constat trimetro catalectico: vt Sed et os lingua atq formidat opus. Saphicũ constat trimetro acatalectico: vt Sceleratamq necem presulis almi. Phaleucium constat tetrametro catalectico: vt Maculati fluido antistitis icti cerebro. Alcmanicum cõstat tetrametro acatalectico: vt Et adorate thomam supplice voto lachrimantes.

Ionica metra a maiore principaliter ɔstãt ionico suo verũtñ ⁊ diiambũ ⁊ ditrochiũ nõ recusant solutionẽq patiẽter admittũt. Tria vsui tradẽda subieci. Hipponactũ ɔstat dimetro brachicatalectico: vt Salue caput altisiluester honorꝫ. Salue fidei dux pastor memorãde Pharariliũ ɔstat trimetro brachicatalectico: vt Nos grex tuus heu retibꝰ arctis. Cõstringimur et nemo põt hinc Euadere: pua est adeo vis. Delapsi animi nũc ades ergo. Sotadeũ ɔstat tetrametro brachicatalectico: vt (Ouidiꝰ potes) atq illaqueatos citꝰ aufer. Peccauimꝰ e funibꝰ ⁊ dapius auras. Ad munia sancte pietatis peragenda. Moresq bonos sacra ferimus tibi semper.

Preter hec que digessit in suo centimetro. Ser. Inueniunt et alia metroꝝ gña: vt poenica ⁊ pceleumatica. Itẽ et alia de quibus infra dicemꝰ. Poenica epitritos sepe recipiũt: hŭtq spẽs quattuor. Asclepiadiũ quod ɔstat dimetro catalectico: vt Fulmineus impetꝰ. Pindaricũ ɔstat dimetro acatalectico: vt cornua minaberis. Acreontiũ ɔstat trimetro acatalectico: vt metet eni segetẽ oĩs impetꝰ Anacreontiũ alteꝝ ɔstat trimetro acatalectico: vt Femineꝰ ⁊ humilis mos gemere. Procceleumaticum versum dicimꝰ vt pindaricũ dimetrũ catalecticũ: vt facile moriturꝰ. Est eiusdem alterum acatalecticum: vt Grauis amor in humili. Itẽ. Aristrophania trimetra quorum alterum catalecticum: alterum acatalecticum est.

¶ De dactylicis.

Antequã de reliqua diuersitate carminũ scribamꝰ id tibi perspicuũ sit oĩa metra que ex quadrisyllabis pedibus fiunt ad bisyllabos et trisyllabos posse reduci. Et qꝛ versus ipsi diuersis appellantur noĩbus diuersisq metris et pedibus aliqñ cõstant. hec tibi tenenda censuerim. In dactylicis ille dicitur versus dimeter initialis qui in dactylum desinit: vt arma sonantia. O domos qui et dimetur nouissimalis in spondeũ desinẽs erit talis: terruit vrbẽ. eadẽ ratione trimetros ⁊ tetrametros initiales nouissimalesq dicimꝰ qui tribus aut quattuor pedibus prioribus: postremis ve constant Initiales: vt Sic te diua potẽs cypri. et vt Odrisiũ matrẽ canet arbiter Nouissimales: vt grato pyrrha sub antro. hi ⁊ Pherecratij a Pherecide authore dicuntur: vt Odrisio lyra pectine cantat. hos ⁊ ithiphalicos appellãt Cõem dicũt cõis mensure. Illa eadẽ ratione pentametrũ initialem ⁊ nouissimalẽ Theodorus appellat: cuius quattuor esse species tradit. Simiũ qui post quattuor dactylos dissyllabo clauditur. Saphicũ qui a dissyllabo pede incipiẽs quattuor habet dactylos: aut vltimũ chreticũ: vt nunc o pierides liceat mihi vertices. Cõem qui mixtis dactylis et spondaicis constat: vt nunc o pierides nobis date carmine muse. Elegiacũ de quo a principio dixîmꝰ quarto loco ponet. Sed ex his que dici id tantũ nosse sit satis q̃ hic versus etiã aliter q̃ dixerimꝰ confici potest. i. duobus primis pedibus vel dactylicis vel spondaicis vel alterius tertio spondeo ⁊ duobus reliquis anapestis quã rationẽ Fabiꝰ quoq obseruat. Elegiacũ quoq multo antea appellauit q̃ post pẽtimemeri dactylũ ⁊ pyrrhichiũ habet: vt Et nihil est q̃ amẽt flamina minus. ¶ De aliis speciebꝰ dactylicoꝝ ⁊ reliqꝫ. ¶ Dactylicoꝝ quoq versuũ spẽs sunt: eulogius q̃ spondeo ⁊ duobꝰ dactylis siue choriãbo ⁊ pyrrhichio ɔstat: vt Odi pthenitũ nemꝰ. Asclepiadiꝰ ɔstat spõdeo dactylo pẽtimemeri ⁊ duobꝰ dactylis: vt mecenas atauis edite regibꝰ: q̃q id genꝰ spõdeo: duobꝰ choriãbis ⁊ pyrrhichio ɔfici volũt. Eulogiꝰ spondeo duobꝰ dactylis trocheo: vt princeps ardua menia cepit. Saphicꝰ trocheo spondeo dactylo et duobus trocheis: vt phebe syluarũq potẽs diana. Phaleuciꝰ hendecasyllabus spõdeo dactylo ⁊ tribꝰ trocheis. vt Oẽs Sulpitiũ legãt puelle. Alcaicus cõstãt iambo ⁊ bacchio ⁊ duobꝰ dactylis. Aptiꝰ tñ spondeꝰ in p̃mo ponit: vt odi prophanũ vulgus ⁊ arceo. Alcaicꝰ aliꝰ sed choriãbicꝰ dr ɔstat spõdeo tribꝰ choriãbis et pyrrhichio: vt Tu ne quesieris scire nephas quẽ mihi quẽ tibi q̃q rectiꝰ dicamꝰ. cõstare spõdeo dactylo ⁊ pẽtimemeri ⁊ duobꝰ dactylis. Choriãbicꝰ .iij. ɔstat tribꝰ choriãbis ⁊ duobus trocheis: vt Celsus equo phenicea veste nitẽs ibat archon. Choriãbicus huic affinis ɔstat duobꝰ choriãbis tribꝰ trocheis ⁊ syllaba: vt Lector honoris meritis astra ꝟgo ɔcipitis. Capel. Asclepiadeꝰ maior ɔstat spõdeo ⁊ tribus choriambis: vt Annũ cardo rotat dum ferimur sollicitꝰ. Archilochius heptameter ɔstat duo

bus dactylis spondeo et dactylo ⁊ tribus trocheis: vt soluit̃ acris hyẽs et grata vice veris ⁊ fauoni. Sapphycũ heroicũ dissolutũ Malliꝰ vocat: qui ꝯstat trocheo spõdeo et pentimemeri ⁊ duobus spondeis: vt terruit vrbẽ res cui tãta est. Fiũt ⁊ versus ex diuersoꝝ ꝯiunctione: ⁊ si dimidio pedes aliȷ̃ annectũtur: vt Enconiologius ꝟsus qui constat ex pentimemeri dactylica archilochia et pentimemeri iãbica aristophanica vt Signa cruenta duces volo referre. ¶ Alcaicus pẽtimemeri dactylica ⁊ trocheis duobus: vt Luna rubens zephiros ꝯminatur. Archilochius pentimemeri dactylica et dimetro iambico acatalectico archilochio: vt scribere ꝟsiculos amore percussum graui. Archilochius alius tetametro buccolico et tribus trocheis: vt q̃ varij terras alalia permeant figuris. De alio archilochio apud Seruiũ habuisti. Archilochius alius ꝯstat duobus dactylis et totidẽ trocheis: vt Comeret et niueis lapillis. Iambilogius constat pentimemeri iambica aristophanica ⁊ pentimemeri dactylica archilochia: vt Fontes rigabant gramina letificos. Saturnius dimetro iambico catalectico anacreõtio ⁊ cimetro iãbico brachicatalectico ithiphallico: vt Isis pererrat orbem cornibus ꝓfusis. Saluianicus dimetro iãbico catalectico archilochio anapesto vel spõdeo ⁊ iãbis duobꝰ: vt Furẽs refũdit vnda tremulos sinꝰ freti. Archilochiꝰ dimetro iãbico acatalectico ⁊ pentimemeri heroica archilochia: vt Niuesq̃ deducit Iouẽ nũc mare nũc silue. Archilochiꝰ anapesticꝰ dimetro catalectico partheniaco ⁊ dimetro trochaico brachicatalectico ithiphanico: vt Remeat vir ab arce tyrãni vultibꝰ cruẽtis. Priapeꝰ gliconico ⁊ pherecratio: hoc est spõdeo choriãbo pyrrhicheo vel iambo spõdeo dactylo ⁊ spõdeo: vt helespontiacũ tuos numẽ protegat hortos. Sed hoc rectius ad heroici hexametri speciẽ referemꝰ. Anacreõtij dimetri sunt ꝯstantes anapesto dijãbo ⁊ syllaba: ⁊ aut sunt acatalectici aut catalectici: aut hipercatalectici Fiũt ⁊ trimetri qui cõstant trocheo iambo pyrrhichio ⁊ spondeis. Iãbicis trimetris et aliȷ̃s versibus diuersa ab illis superioribus noĩa indiderũt que ꝓsequi parũ expedit: sed hec submonere sit satis. ¶ Iãbicus versus quẽ diximus a nostris vocari sonarium ꝓpter velocitatẽ qua sequẽti pedi loco pari in quo ꝯsistit annectit̃ trimeter dictus est. huius rationis est author horatius. Syllaba longa breui subiecta vocatur iambus. Pes citꝰ. vñ etiã trimetris accedere iussit. Nomẽ iãbeis cũ senos redderet ictus. Eadẽ rõ est in trochaicis ⁊ anapesticis. Is ergo si vnũ pedẽ trissyllabũ suscipit tragicus dr̃. Si tris ⁊ plures comicus. Si duos: satyricus. De comicis aũt vt habeas plenã noticiã vide Prisciani opusculũ de rõne illoꝝ. Reciprocus iãbicus in elegiacum est qui ꝯuersa scansione elegiacũ reddit: vt Micant nitore tecta sublimi aurea. Ex quo fit. Aurea sublimi tecta nitore micant. hipponactius qui in vltimo trocheũ siue spondeum habet. Simonidius dr̃ qui et pindaricus dimeter anapesticus. Peanicus itimus monometer. Pindaricus qui choricis monometer.

¶ De diuersorum versuum connexionibus.

IAm varias versuũ cõnexiones ostendã. Sed primũ nosse oportet singulas fere spẽs per se stare ⁊ librũ etiã conficere posse. diuersisq̃ materiȷ̃s diuersa gña carminũ accõmodanda ⁊ flaccũ ⁊ ouidiũ precipisse. Itaq̃ bella et regũ ducũq̃ negocia magnifica grauiora heroico carmine complectuntur. Querimoniã iocos ⁊ letitiam elegiaco. Sed eo in sacris etiam est vsus Ouidiꝰ. Conuitia iambico. Eodẽq̃ res comicas. i. humiliũ personaꝝ gesta ⁊ sermones. Eodẽq̃ principiũ scelera et tragedias exponemus. Lyricis vero oĩa illa que horatiꝰ demonstrat in arte poetica cuius studiosum te esse cupio. Musa dedit fidibus diuos puerosq̃ deoꝝ. Et pugilem victorẽ et equum certamine primũ. Et iuuenũ curas ⁊ libera vina referre. In aliȷ̃s vero doctorum sequemur exempla. hec quoq̃ sunt necessaria cognitu. Carmen vno versuũ genere constans Monoculum. i. vnimembre dicimꝰ: vt Lucani: quod duobus generibus dicolon. Quod tribus tricolon. Illud aũt quod secundo loco varietatẽ accipit quia ad primũ post duos conuertimur. Distrophon appellamus vt elegiacũ. Quod quarto loco Tetrastophon: vt Saphica adonium precedentia. Nunc de dicolis distrophis inde reliquis disseramus.

¶ Carmina dicola distropha.

HEroico ꝟsus adnectit̃ elegiacꝰ que ꝯnexio elegia dr̃: ⁊ fit dicolos distrophos: vt Augustã gryphis dñam te semꝑ amabo. Respice cultorẽ gẽs purissima tuum. heroico subiȷ̃citur almanicus dactylicus tetrameter acatalecticus constans quattuor dactylis spondeis ve aut promiscuis: vt laudabunt aliȷ̃ claram rhodon aut mitylenem. Aut ephesum bimarisq̃ corinth. horatius. heroico iungitur archilochius

dactylicus dimeter hypercataleticus: vt Diffugere niues redeũt iam graminis campis. Arboribusqꝫ come. hora. heroico archilochiꝰ ꝯstãs dimetro iãbico acatalectico et pẽtimemeri heroica: vt horrida tẽpestas celũ ꝯtraxit ⁊ imbres. Niuesqꝫ deducũt nũc mare nũc silue. hora. heroico archilochiꝰ dimeter acatalecticꝰ: ꝯstãs iãbis q̃ttuor. Sed imparibꝰ trocheũ siue spondeũ admittẽs: vt Mollis inertia cur tantã diffuderit imis Obliuionẽ sensibꝰ. hora. heroico hipponactiꝰ trimeter iungit: ꝯstat iambis sex quẽ in locis paribꝰ seruat: vt Altera iã terit bellis ciuilibꝰ etas Suis et ipsa Roma viribꝰ ruit. hora. Choriãbico monometro aristophanico subdit saphicus trimeter choriambicus epitrito scdo ⁊ duobꝰ choriambicis cõstans: vt Lidia dic p oẽs Te deos oro sibarim cur pperes amãdo. hora. Coriãbico gliconio trimetro qui fit spondeo choriambo et pyrrhichio nectitur. Asclepiadeus cõstans spondeo dactylo pentimemeri duobusqꝫ dactylis vel spondeo duobus choriambis et iambo: vt Sic te diua potẽs cypri. Sic fratres helene lucida sydera. horatius. Archilochio dactylico qui ꝯstat tetrametro bucolico ⁊ tribus trocheis iungitur. Archilochiꝰ ex pentimetri iambica et tribus trocheis: vt Soluitur acris hyems grata vice veris ⁊ fauoni. Trahuntqꝫ siccas machine carinas. horati. Archilochio acatalectico qui constat amphimacro et duobus iambis hipponactius catalecticus ex quinqꝫ iambis et syllaba: vt non ebur neqꝫ aureũ. Meda renidet in domo lacunar. hora. Archilochio iambico trimetro catalectico qui spondeũ et anapestum in imparibus locis recipit. Archilochius iambicus dimeter acatalecticus. Quicũqꝫ sola mẽte precipiti petit. Sũmamqꝫ ardet gloriam. Boe. Archilochio trimetro subditur elegiacꝰ: vt q̃uis fluente diues aurigurgite. Non expleturas cogat auarꝰ opes. Boe. ¶ hipponactio iambico trimetro acatalectico archilochius dimeter acatalecticus iambicus: vt Jbis liburnis inter alta neuiũ Amice propugnacula. hora. ¶ hipponactio trimetro acatalectico iungitur saphicus ex pentimemeri heroico et dimetro iambico: vt Pecti nihil me sicut antea iuuat Scribere versiculos amore percussum graui. hora. ¶ Asclepiadeo qui spondeo dactylo pentimemeri duobusqꝫ dactylis ꝯstat: nectitur pherecratius inter duos spondeos dactylum habens: vt Si quantas rapidis fluctibus incitus. Pontus versat arenas. Boeti. ¶ Asclepiadeo supradicto archilochius iambicus dimeter acatalecticus: vt heu heu q̃ miseros tramite deuios. Adducit ignorantia. Boeti. Saphico qui est ex trocheo spondeo dactylo et duobus trocheis adijcitur gliconicus dactylicus ex spondeo duobusqꝫ dactylis: vt Cum polo phebus roseis quadrigis. Lucem spargere ceperit. ¶ Anacreontio iambico dimetro catalectico pherecratius trimeter: vt quisquis voles perennem cautus ponere sedem. Boetiꝰ. ¶ Phaleutio pentametro hendecasyllabo iungitur archilochius ex duobus dactylis totidemqꝫ trocheis: vt q̃uis se tyrio superbus ostro. Comeret et niueis lapillis. Boe. ¶ Phaleutio eidem elegiacus: vt Quid tantos iuuat excitare motus. Et propria fatum sollicitare manu. Boe. ¶ Alcmanico dactylico tetrametro acatalectico adnectitur. Archilochius dimeter iambicus acatalecticꝰ: vt Sunt enim penne volucres mihi. Que celsa conscendant poli. Boe. Alcmanico dactylico trimetro hypercatalectico spondeum vbiqꝫ suscipienti pherecratius anapestum quandoqꝫ admittens adijcitur: vt omne hominũ genus in terris. Simili surgit ab ortu. Boe. Alcmanico dimetro trochaico acatalectico pherecratiꝰ: vt quos vides sedere celsos. Solij culmine reges. Boe. ¶ Carmina tetrastropha. ¶ Asclepiadeis dactylicis tetrametris tribus gliconius addicitur et fit dicolos tetrastrophos: vt scriberis vario fortis et hostium. Uictor meonij carminis alite. Quam rẽ cunqꝫ ferox nauibus aut equis Miles te duce gesserit. hora. ¶ Saphicis dactylicis tribus adoniꝰ dimeter dactylicus iungitur: vt iam satis terris niuis atqꝫ dire Grandinis misit pater ac rubente Dextera sacras iaculatus arces. Terruit vrbem. hora.

¶ Carmina tricola tetrastropha.

¶ Aclepiadeis duobus tetrametris subditur. Pherecratius statimqꝫ glyconiꝰ huic adijcitur: et fit tricolos tetrastrophos: vt quis multa gracilis te puer in rosa. Perfusus liquidis vrget odoribus Grato pyrrha sub antro. Cui flauã religas comam. hora. Alchaicis duobus ex iambica pentimemeri duobusqꝫ dactylis heret archilochiꝰ iambicus demeter hypercatalecticus spondeũ suscipiens in ipari quẽ statim alcmanicus tetrameter sequitur: vt Uides vt altum stet niue candidum. Soracte nec iam sustineant onus. Silue laborantes geluqꝫ. Flumina constiterint acuto horatius.

¶ Peroratio.

De quantitate syllabarũ Epitome.

HEc precepta et carminũ genera hasq; cõnexiones eorũ obseruatas apud Lyricos nostros multa quidẽ lucubratione fideliterq; conscripsi qđ tibi perspicuũ erit:si cum aliĳs id genus voluminibus cõferes. Velim aũt hec nostra facias tanti: vt his nõ nimiũ succinctis:nec sane profusus institutionibus alienũ quemuis a musis ad carmen excitare posse non ambigas. Nam si post scansionis precepta modos quibus syllabarum q̃titas noscitur tenuerit. illamq; per eos inuestigarit:et in dubĳs ad regulas se reiecerit. facile adonicos vel quoscũq; dactylicos alius ve generis versiculos texet. Inde ad maiores se conferet. Sicui aũt venã natura subministrarit hac exercitatiũcula nõ indigebit. sed statim ad heroicũ seu qđ maluerit genꝰ animũ applicabit. Atq; vt hec omnia ocyus et facilius assequatur:hic mos in discẽdo seruabitur heroicũ statim a postremis duobus pedibus incipiat tyrũculus scandere et quod precedit in quattuor pedes tentet diuidere. Eadẽ in pentametro disciplina seruanda est. duos postremos dactylos cũ pentimemeri enunciabit:ide reliquum in duos pedes ⁊ pentimemeri diuidet. Postea recto ordine pedes resumet hac via proficiet illico. Studebitq; pariter et pricipio operis et vltime syllabe cognitioni. Post vbi modos illos quibus prima syllaba noscitur fuerit peruagatus ad medie cognitionẽ accelerabit. Interea vero syllabarũ rationem aliqua exercitatiuncula secum pertractet vel reddat examinãti. Hoc ego pacto vel tardiusculi adolescentis ingenĳ heroicos elegiacosq; componere intra vigesimũ aut trigesimũ diẽ docere me hercule soleo qđ velim non ad iactandũ:sed ad te et ad alios cohortandum stimulandumq; dictum existimes. In reliquis que sequuntur carminũ singula genera connexionesq; eliget per quas se quodã exerceat ordine. Nam velle vno impetu oĩa assequi est desinentis non profectura. Et quia ideo iã me plurimos dũ tibi prodesse studui ad musicum studium excitasse librum hoc carmine simiam.

Me duce musarũ choreas ingressa iuuentus
  Que fingis dulci carmina docta sono
Seu te meonio delectat ludere cantu
  Siue per vndenos nectere verba pedes:
Seu quoscunq; iuuat numeros conterere phebo
  Digna cane:obscenos non amat Ille modos
Et si non celebras me carmine dicito saltem
  Hec per Sulpitium plectra lyramq; gero.

Finis.

¶ Joannis Sulpitĳ de scansione et syllabarũ quantitate. Epitome. Tyronibus.

Nomine pharnesi pleno subtracta libello
  Ars breuis. o lector spero placere tibi

VErsus hexametri qui sex habet dimensiones. Quinta sedes dactylo. Sexta spondeo propria est. Relique sunt ĳs cõmunes. Dactylus constat ex lõga et duabus breuibus. Spondeus cõstat ex duabus syllabis longis. Pentameter fit ex primis duobus pedibus vel spondaicis vel dactylicis:vel alternis et syllaba longa terminante partẽ orationis post ipsos. Inde sumit duos dactylos cum altera pentimemeri. J et V quando iunguntur vocalibus vel sibiĳpsis. y conficiũt syllabã consonantes sunt:vt Janus vates vultꝰ maĳ. J consonans inter duas vocales fit duplex. Item quãdo per immutationẽ amittit vocalem sequentẽ in vctõ et gtõ:vt Caius cai. Pompeius pompei:cuius cui:huius huic. Excipitur ei dtũs pronoĩalis in quo fit vocalis. In compositis vero simplex est vt reĳce. Poete tamen interdum dieresi vtentes consonãtem in vocalem vertũt vt silua pro silua. Dĳ dĳs:ĳ ĳs:et lee a pronoĩe voces monosyllabe in scansione pronũciantur. Ex ĳdem ĳsdem deinde proinde dehinc deinceps prima vocalis arteritur. Similiter ex vocibus sum es est a vocali incipientibus et cum de prepositione compositis vt deerat. Ex semianimo semihomine semiusto secũda vocalis abĳcitur. V post q et g sequente vocali littere vim amittit. vt lingua et aqua. Sic etiã vt plurimum post s vt suauis suesco. Si precedens dictio in vocalem desinat: et sequens a vocali incipiat postrema illa abĳcitur. vt ille ego. Similiter si in m desinat in ipsum cum precedente vocali atteritur vt illum ego. Poete vero q̃uis raro huiusmodi synalephen aut eclipsim contẽnunt. Fit similis subtractio in fine versus hypermetri: vt Aut dulcis musti vulcano decoquit humorẽ. Et folĳs vnde tepidi despumat aheni. S quoq; finalis q̃p̃q̃ raro interdum sola sequẽte consonante interdum cũ vocali

precedente si vocalis sequatur abijcitur: vt
Arboribus veteres decidere falcibus ramos: et
Interse coijsse viros et decernere ferro.

¶ Quãdoq3 in principio dictionis posita euanescit. vt O pereat quicunq3 legit viri desq3 smaragdos. h vim littere in metris iure non obtinet Si quid contra hec precepta apud poetas qñq3 inueneris ascribe authoritati.

¶ Syllaba prima octo modis cognoscitur. Positione vt quũ due aut plures consonantes aut vna geminata: aut vna duplex sequitur in eadem dictione vocalem: vt carmen ille: maia: axis: gaza. Vbicũq3 aũt positio ibi syllaba lõga. Sed si altera duarum consonantiũ muta sit: et altera liquida: vt L et R. vocalis precedens si natura fuerit breuis communis efficitur. Si longa non mutatur vt patris matris. M quoq3 et N. liquidarum qñq3 vim habent vt apud Martialis. Que capta est alio nuda lacena cycno. Obseruatur etiã positio in diuersis dictionibus. vt si precedens in vocalem desinat aut in vnã consonantem: vt sequens incipiat a duabus: aut ab vna vt tribulaq3 traheeq3 et iniqui pondere rastri ad quem tũ iuno supplex his vocib9 vsa est. Sed x et z in principio dictionis posite non producũt precedentẽ vocalem natura correptam. Lucanus. Talis fama canit tumidum super equora xerxem. Virgi, Jam medio apparet fluctu nemerosa zacynthos.

¶ Diphthongo que syllabam longam reddit nisi sequatur vocalis in verbis latinis vt preire preustus. Nam in grecis producitur. vt Eacus.

¶ Prepositione ꝑpositio eni composita semper quantitatẽ seruat nec mutatur nisi ꝑpositione vt addico aut vocali sequente vt deuro. Nã de pre se cõposita producuntur. Item di preter dirimo et dilemia. Re semper corripitur nisi in refert qñ significat distat vel esse vtile. Pro vbiq3 producitur nisi sequatur vocalis vt proauus: vel aspiratio: vt prohibeo. Nam pronepos propero profectus a proficiscor profan9 profiteor et quedam alia partim procul partim et prope deduci videntur.

¶ Compositione qua quidem ducimur ad accentum: que si prima erat penultimã fecerimus inde iudicauerimus: vt pono prepono: lego prelego.

¶ Vocali ante vocalẽ vt deus. Ea enim in latinis dictionibus breuiatur preter q̃3 i fio verbo nisi quũ post se sequitur r: vt fierem. Aer quoq3 producit vt dius dia dium Sic aha. ohe. In grecis frequentius producitur: vt te docebunt exempla.

¶ Deriuatione vt donũ quod producitur: quia fit a dono as. Deriuatiua enĩ primitiua sequuntur quum seruant litteraturã. Jbo enim quod est ab eo non seruat.

¶ De preteritis et supinis infra dicetur.

¶ Hec tamen a breuibus deriuata quia producũtur obseruãda sunt. Casus. Jucũdus regula latus statut9. sedes vires vitupero lex rex feralis seculũ nequã vox bini9 totus denus regula nonus seci9 humanus trinus seriũ remus caseus sumen fomes certius vena vomer iunior pedor petus liquor humor rapa viginti iumentũ iugera pepo laterna gradiuus rhete cune italia sicilia macero vociferor et profusus.

¶ Hec quoq3 a longis deriuata corripiuntur. dicax stilus manus fabella qd Tibullus producit titulus domus dux lucerna soporo ofella farina sigillum disert9 abes quater quaternus. tigillus aceruus vadum arista fragor fragilis sagax anus nem9 noto coma vir aqua femur siquidem nato mamilla fides omasum bubulcus curulis oculus acerbus fatuus lotium odium et ligula.

¶ Regula vt legi nã omne ꝑteritum bisyllabũ ꝑducit primam preter bibi fidi scidi dedi steti et tuli. Omne ꝑteritũ geminãs primã corripit: vt momordi. Ceterorum ꝑteritorũ tãta est prima q̃ta pñtis. Excipiũtur genui posui potui coegi que a longis deducta corripiunt. Item reppuli rettuli repperi: que a breuibus producũtur.

¶ Omne supinũ bisyllabũ primã producit: vt lusum. Demas itum quitũ citũ a cieo sitũ datũ statũ satũ ratũ rutũ et notũ in compositione: qñ o in i mutat vt cognitum Deriuatiua a preteritis illorũ naturã seruãt sicut a presẽti deducta in quibus qñq3 positio incidit vt ferrem quandoq3 litteratura mutatur vt reris a reor.

¶ Exemplo vt pirum apud vergiliũ Crustumijs syrijsq3 piris grauibusq3 volemis.

¶ Media syllaba dicitur q̃cũq3 est inter duas extremas dictionis pluriũ syllabarũ Ea cognoscitur septem modis positione diphthongo de quibus iam diximus.

¶ Vocali añ vocalẽ que in latinis corripitur exceptis gtis noim et pronoim in ius desinentibus: vt istius vnius in quibus ponitur indifferẽter q̃3uis in alius semper ꝑducitur in alterius semper corripitur. Genitiui et datiui quinte declinationis e ius

De quantitate syllabarum Epitome.

ter dno q̃ producunt vt diei in terrai quoq̈ aulȳ et hmōi a producitur in grecis q̃s q̈ corripitur vt tragedia quandoq̈ producitur vt philosophia.

¶ Accentu producto vt fortuna. Accentu correpto vt tabula.

¶ Diminutione vt si ex verbo fortunarū demas vltimā syllabā cognosces eaz qui erat añ penultimā per accentū. Diminutio eni ad penultimas cognoscendas vł ab eas q̄ pñt fieri penultime valet. Sed qñq̈ decipit vt deinde proinde ex aduerbium aliqñ siqñ affati affabre nimirū Enimero Quiesco apostema adrastine in quibus penultima que grauatur producta est Rhetorica: Aristoteles iusticia et mł'ta hmōiq̈ q̃ acuunt antepenultimā tñ correpta est. Calefacis: frigefacis: et talia facio breuē penultimā acuunt. Item vtraq̈ et pleraq̈ nti et acti plurales.

¶ Exemplo vt pecunia apud Horatiū. Et genus et forma regina pecunia donat.

¶ Regula vt musarū. Nā a e et o in crementis pluralibus casualiū producūtur: vt dominarū specierū dñorū. I ⁊ u breuiātur: vt manibus specubus. Crementū in casualibus dicitur qñ obliqui superāt rectum: vt visus visibus. In verbo qñ superat secunda persona singularis vt amas amatis. Hec satis est verbis plana et trita cuiq̈ cognitio. Ultima syllaba ea dicitur qua terminatur dictio quotuis syllabarum. Monosyllaba que ipsa inter vltimas syllabas reyciūtur. Cognoscitur aūt oīs vltima tribus modis. Positione vt felix et dicunt Diphthongo vt muse: et

¶ Regula vt omnia in a desinentia producūtur: vt vltra et nega. Excipe ita q̃z ⁊ puta aduerbiū. Casus in a corripiūtur preter abltōs et vctōs venientes a ntīs productis: vt Aenea: et monosyllaba vt mna. Barbara et greca quedā vt manna pascha: et litterarū noīa vt h k indifferentia sunt. Sed declinabilia noīa rarius producūtur et tunc seruant grecum accentum cū tempore.

¶ Numeralia in ginta semper producta in genta semper correpta sunt.

¶ In e monosyllaba producūtur vt me te se. Excipe q̈ qñ ⁊ significat et cum eo cōposita vt quisq̈. Itē ne qñ significat an. Ue qñ vel ⁊ et. Pluriū syllabarū corripiunt mare. Excipe gtīn et dtīn singularē et ntīn et vctīn pluralem prime declinationis q̄ diphthongon habent vt muse: et similia eis vt docte tote ille. Excipe ablatiuos quinte declinationis. vt die cum suis cōpositis: vt pridie hodie et fame ablatiuū qđ olim quinti ordinis fuit et tabe apud Lucretium et quosdam grecos ablatiuos: vt eufrate. Aristotele et vctōs venientes a ntīs productis vt libie achate. Sed vlysse achille oreste corripiūt sunt enim a tertia declinatione.

¶ In i finita producuntur vt bibi. Demitur mihi tibi sibi et ibi et vbi que cōmunia sunt cū compositis. Nisi et quasi corripiuntur. Item vocatiui greci in i: vt amarilli tibi: et datiui vt palladi.

¶ In o monosyllaba producuntur vt do sto o. Plurium syllabarū cōmunia sunt: vt scribo veto dti et ablatiui secunde declinationis producūtur vt deo et sic si aduerbia efficiantur: vt tanto quanto. Sed mutuo cero cito modo sedulo crebro perfecto et ergo cōmunia sunt. Ergo quum causam vel propter significat producitur. Serū dia indifferentia sunt. Ego semper corripiendū et si alter inueniatur. Greca vt Dido. Clio alecto producta sunt.

¶ In u omnia producuntur vt genu.

¶ In c etiam producūtur. vt sic fac dic duc. Tolle lac nec donec hic pronomē indifferens est. Aduerbium vero longum.

¶ In b d g m et t. finalem corripiunt nisi positio vel diphthongus vel syncopa incidat vt legunt fumat pro fumauit. obit pro obiuit.

¶ In h producūtur. vt ah vah.

¶ In l corripiūtur: vt ceruical semel: Excipe sol nil et barbara in fine cum accentu pronūciata. vt Michael gabriel.

¶ In n producuntur: vt titan. Deme forsitan antamen attamē. et In dein exin ꝓin et corripientia penultimā crescentis gti vt nomen nominis: et pleraq̈ greca: vt ilion pelion q̄ interdum producunt vt helycon.

¶ In in accusatiui corripiunt. Accusatiui prime declinationis in an et in en ancipites sunt sed frequentius producunt: Uiden et satin corripiunt. Men ten producunt Nemon indifferens se habet.

¶ In r corripitur vt Cesar hymber et cōposita Excipe aer ether iber celtiber. Itez crater caracter et stater. Monosyllaba etiam corripiūtur preter cur fur cor lar far ver et par cum compositis vt dispar.

¶In as producunt vt maiestas. Deme greca finientia gtm̄ in dis vel in dos: vt pallas ilias. Sic et actõs grecorũ tertie declinationis vt trondas lampadas.
¶In es producũt vt dies lybies gti. Tolle inquies nomen penes prepositione ⁊ es verbũ substantinũ cũ cõpositis. Item corripientia penultimã crescentis gti vt miles. Ex quibus demũtur abies paries ceres plebes fides res spes cum compositis. Mera greca plurima vt troades excipiuntur.
¶In is corripiũtur vt ignis. Demito velis et abis cum suis cõiugatis hoc est cũ secundis personis singularis indicatiui quarte cõiugationis. Tolle etiã ntõs producentes penultimã crescentis genitiui: vt samnis samnitis: et plurales casus vt õnis et deis et monosyllaba vt vis sis: et ab eis composita vt q̃uis videsis. Subtrahim⁹ duos rectos: is et quis. Item mis tis bis que corripiuntur. Grecã quoq̃ in is similẽ vctm̄ habentia producũtur vt aris arnis.
¶In os producũtur vt bos. Excipe os ossis compos impos: et greca in os: vt ilios. et gtõs grecorũ vt pallados. Heros vero producitur. Sic et tros tã ꝓpriũ q̃ gẽtile
¶In us corripiunt vt tempus. Deme monosyllaba vt plus et producentis penultimã crescentis gti. vt tellus dora. Non produxit palus. Genitiui quoq̃ singulares et nti acti et vcti plurales quarte declinationis vt manus producũtur. Item greca terminantia genitiuum in odis et edipus edipodis. Sic et panthus panthi pro panthous panthoi.

¶Elenchio.

Clauditur hic riuus: nostri pete flumina fontis
Ludere quo possis carminis omne genus

¶Finis epitomes.

¶Carmen de maiore opere eiusdem.

Auctor ecce redit tibi lector amice libellus:
Ex quo discebas syllaba quãta foret.
Fuluius et veluti coctum redit ignibus aurum
Sic venit a studiis cultior iste meis
Inuidie rabiem: et iniuentia tela venenis
Exuit: et nulla a cuspide lesus abest
Sed tanq̃ cicnus nullo penetrabilis ictu
Euolat in gremium pulcher apollo tuum
Cerne refert geminos prostrato ex hoste triumphos
Binaq̃ suspendit victor opima deo
Que libet hunc noctue fugient relegente volucres
Sturnus ab aspectu: papilioq̃ cadet
Hic boreas Italo pellet mala nubila celo
Hic sol ex oriens astra minora premet
Malleus hic frameas: hec harpe monstra domabit
Et male sana feri conteret ora canis
Hunc reliquis genus id prefer studiose libellis
Prefer nec dubia perlege queq̃ fide.

Finis.

¶Lector iprimenda post hec erat. Sulpitiana illa a Claudio scripta defẽsor. Malleus latius in germanicam frameam et harpe in canem monstrosum. Uerum quoniam aduersarij nostri deletis e libro cõuitijs tota volumina nostris etiam vt ãtea familiariter vsi immutauere. nobis quoq̃ temperare volumus: et vltioni nunc modum imponere: nostraq̃ illa in aliud tẽpus nec nisi opus fuerit emittenda reseruare. Addetur tamen innouari ensem. Nestorem breuis recriminatio. Cuius indignitatem tacitus dimisissem nisi quidam eius in me frustra immissa spicula et humi iacentis collegissent. Easq̃ velut ex occulto iterũ intendissent atq̃ intenderẽt. Que vt moleste musce sint ambigenda infringendaq̃ in authore qui vt grauis aduersari⁹ refutandus equidem non videtur quippe a culina et refectorio cum suo (vt ipse ait) Alexandro et alijs sordidis scriptoribus prodens non nisi apud indoctos fidẽ facere potest. Intelligent ergo eius sectatores nostra scripta indici tauri corio ꝓmunita cuius est tanta durities: vt tela immissa eo illeso redeant in authorem nostraq̃ adamantinam arcem ne ballistis quidem et tormentis et pugnari reuertiq̃ posse.

Johannis Sulpitij in Nestorem recriminatio.

In nestorem recriminatio.

NEstor nouariensis Alexandri versificatoris vt profitetur ipse confrater
ridiculus sane sed nō ineruditus grammaticaster. tam bonis ꝙ malis
suffarcinatus authoribus. nec minus ambitione et temeritate ꝙ petu
lantia: et malo iudicio ductus: in locis ꝙ plurimis meum hoc opus in=
simulauit in quorū maxima parte dolis et calūnijs agit. Nam aut falsa obijcit: aut
vera corrūpit: aut male interpretatur: aut a librarijs manifeste corrupta persequit.
Que cōnumerare equidem non pigeret nisi alia pro meis supponi non posse liqui=
dissimum esset: quippe illa tū certus ordo: tum artis fida necessitas exigit: nam pro
arinca: carica: rasilia: catus: staturus: statim: hebreus: tenia: sclopus: obijcit mihi a=
runcus: caria: rasina: cattus: statera: statum: hebrus: teneo stropus: mitto alia mit
to et illa vel rudibus non imputāda. Mitto superstitiosa qualia sunt in quibus lit=
teram asperā et necessariā addit. vt in oportet et oportunus: psitacus: popisma vel
interdum demit. Mitto et illa omnia in zoilū a claudio refutata in quibus non do=
cti hominis ostendit argutias sed maligni. Debet enim grauis vir non male descri
ptore quem argutum et non indoctum videt existimare. Sed anteꝙ ad id accedat
aduertere. Nū veri sit simile id cuius videtur arguendus eum ignorasse. Num libra
rij sit error. Num defendi possit. Num aliter accipi. Num super eo prefatione fuerit
vsus. Aliter eni presentem emulū. aliter absentem scriptorē: et presertim nobis ig=
notum arguimus. Illum dolis etiam et calūnijs aut vexandi aut torrendi: aut tur=
bandi: aut superandi causa inuadimus. Hunc instimulare et dolo circūuenire nō de
cet. Nam cum veritas redit in lucem malignitas manifesta depreditur. Sed quis
hec fieri a diui Francisci sacris initiato crediderit? En quo illum sue professionis ob
litum cupido inanis glorie rapuit. Ah quanto melius in docendis diuinis in arguē
dis conciocinando vitijs ꝙ in alios caullando viam ad gloriam affectasset. In reli
quis vero locis non astu: sed velut cecus et furiosus vanis rationibus me oppugnat
Uerum vt non ad singula descendens generali defensione me tuear. Dic obsecro in
quo potest accusari qui de syllabis precipit: si hec ita vt precipit aut produci aut cor
ripi apud probatissimos inueniuntur. Nam cum omnis syllaba aut breuis aut lon=
ga sit. cōmunis et de prioribus obseruatio comperta traditur: et in communib⁹ tri
tiorem nos vsum secuturos prefati fuerimus In quo inquam possumus improbari
Nunquid docemus falsa: si que docemus ex doctis eruimus? Si neminem in erro=
rem inducimus? Si nihil mentimur? Si veritatem ostendimus? In qua si aliquan=
do diuersitas reperitur (Nam potest vna syllaba inter breues aut lōgas scripta aut
raro aut sepe reperiri cōmunis) cuiuslibet est annotare. Nam eorum que in regulis
desunt: aut aliter inueniuntur. cuiꝗ facultatem: addendi prefatione ipsa cōcessim⁹.
Non enim capit omnes pisces super quos funda cōijcitur. Satis superꝗ a meis pre
ceptionibus accipit: qui plura ex illis ꝙ ex reliquis id genus scriptoribus cōtrahit.
Preterea quod semel aut rarius inuenitur non precipiendū est: sed annotandū: non
in vsum tradendum: nec in huiusmodi rebus pueris laxande habene sunt: sed poti⁹
cohibende. Id quoꝗ quod crebrius apud malos nunꝙꝗ apud bonos inuenies: vis
tu pro lege statuere et ab ijs qui artem ignorauere alijs exempla proferre? Omnis
syllaba si nescis: aut ratione aut vsu deprehenditur. Ratio autē ex litteratura: aut
accentu et iudicio aurium. aut ethymologia: aut proportione colligitur. Usus do=
ctorū probatorūꝗ esse debet. Qui si est: nonne maioris authoritatis ꝙ ipsa ratio?
aut certe paris existet? Nescis vir bone nescis eandem esse rationem in syllabis: et
in verbis. Uerbis quidem vsitatis: et vt notis nummis vti debemus: in quibus ex=
cipiendis et dandis nulla dissensio oriatur. Cur igitur in ijs que ego vsu produci aut
corripi trado: tu aut greca aut latina ratione quam nec maiores nec nos ignoram⁹
oppugnas. Si ergo rationi innitor: cur tu vsum presertim improbatorū authorum
obijcis? Nam si probatorum laudo diligentiā tuam. Sed vere accusare non potes
Ne igitur calūniatorū morem improbum imitemur: conueniat tandem nobiscum
vel vsum vel rationem vel vtrumꝗ sequendū esse dicamus. Ego malo doctorū vsū
cum quo si conueniret ratio perplacet. Si minus maiorem sequar authoritatē: tu
authorum portentis contra doctos audes obstrepere: tu petrum rigam oībus lati
nis poetis in aratrum opponere in quo verbo si rationem sequeris grecā aratrum
penultima correpta enunciabitur. Uis aratrum Nestor non vis (quo dignus) ara=
trum. Esse arator qui vis verus arator eris. Quid dicam de obijcio reijcio et cete=
ris a iacio. Quid de elegia: et iam multis in quibus sunt diuerse non tamen impro=

bande sententie: de quibus omnibus q̄ hic dicenda essent suis in locis diximus. Sed sequendus est inqua vsus. Quid de iumento: quod Lactantio et Columella authoribus a iuuando deduci asserui. Quid de nemore in quo ego incertum authorem cuius carmina afferebam taxaueram. Et quis inscij quidam mea illa esse suspicabantur: e libro nostro deleui in quo firmaui loca omnia de quibus vos canes rixamini: et ob latratis: sed vsum semper sequendum precipio. Quid in liqui preterito cuius prunam vis esse communem. Falso Vergiliū citas atq; deprauas: nullibi est apud illum Nāq; suā in patria liquerat tellure sepultem: quādo tu supinasti vt tuo verbo vtar hunc versum cū apud eum sit. Nāq; suā in patria antiqua cinis ater habebat. Quid dixerim quoties Lucretiū Statiu Ouidiū et ipsum Maronē corrūpas. vt tuas improbandas opinione corrobores: quis te furor. que te detrahit amentia? Quid de calone apud Ouidiū. apud quē est colonos? Quid de femore in verg. x. vbi scribit femine Quid de alia fluuio apud Lucanū? apud quē est. Quas asine cautes non quas alie ciades: nō quas asie cautes bis enim eundē locum ad exempla diuersa corrumpis. Quid de hedulis apud Matulum? Quid de repens apud Ouidiū? De simo apud Papiniū? Quid de molo apud Vergiliū quando erit dicendi finis si omnia ꝯmemorare aut rimari voluero. Quid de ceteris in quibus vel ignorantiā vel tuā cauillationē nudas. Torcular producit accentu qui quando que attrahit ad se syllabam. Sed ratione proportionis vt torculum quidam corripuere. De ioco eremo epodo onate muliere scrypylo: que blacteras suis diximus locis: et tritum vsum obseruādum edicimus. Quidam plura. Fateantur tandē inuidi nostri vere ꝛ diligēter nos omnia precepisse: coegisseq; plura et meliora q̄ vllus qui hactenus de syllabis scripserit. Nam me ante eos scripsisse inficiari non possunt: plenāq; et absolutā suis numeris nostram esse artem: repressa inuidia predicent. Quod si nolunt vel nouā: vel veterem nostra meliorem ostendant. Valeat ergo cum suis sectatoribus nestor: qui vt ad legendum octauum librum a me lectorem auerteret: sexcentas dictiones: numerose mentitus me non obseruasse proclamat. O nouum circulatorem oblacteronē egregium: quis fidem tam lutulento homini adhibebit: quis a malo libro sordibus et ineptis squalenti sibi non precauebit.

¶ De octauo illius loquor. Nam alios qui ex eadem officina emanarunt vix equidē vt olidos attigi. Sed illud mihi gaudendū q̄ dum aduersarij mei oppugnandi mei studio illū sectātur: tū per se tū illius ductu p̄cipites corruunt quare nō dubito eū vel ab illis et vnoq;q; q̄ nasū habet vel lectiōe et fide īdignū reiectū cōsputūq; iri

¶ Hec rapti ne penit⁹ sine respōsō cōtentiosū hoīem īdignū refutatione dimitterē.

¶ Finis.

¶ Prior impressor.

¶ Adolescens nihil tibi iam ad latinā musicā: hoc est ad rectam pronunciationem deest. Habes de syllabarum quātitate opus exactissimum. Habes de pedibus ꝛ de generibus carminū. Habes ex Seruij excerpta cētunetro: ipsamq; epytomen. Superest vt ijs inuigiles et diligenter incumbas. quod si egeris os tuū stribiligine nō fedabis: et carmen compones elegantissimum.

¶ Ascensius.

¶ Ut vero vitiosas dicendi figuras vitare: et honestas complecti noris: addamus Donati et mancineli de figuris aurea opuscula. Utq; recte scribere scias nō pretermittamus de ortographia preceptiunculas.

¶ Barbariem quicunq; cupis vitare loquendo.
Donati hoc lecto codice doctus eris.

Barbarismus

Barbarismus est vna pars orationis vitiosa in cōmuni sermone in poemate vero metaplasmus. Item Barbarismus in nostra loquela in peregrina barbara lexis dicitur: vt si quis dicat mastruca cateia: magalia acynacis. Barbarismus aūt fit [illegible] modis scripto et pronūciatione. His bipertijs quattuor species supponuntur [illegible] additio detractio immutatio: transmutatio littere: syllabe: temporis toni aspirationis per additionē littere fiunt barbarismi: vt relliquias danaum cum relliquias per vnum l dicere debeamus. Syllabe vt nos abiisse rati Tēporis: vt italiā fato cum Italiam correpta prima syllaba dicere debeamus. Per detractionem littere: vt infantibu paruis pro infantibus. Syllabe: vt salmentum pro salsamentum Temporis vt vnius obnoxam correpte pro vnius producte. Per immutationē littere: vt olli pro illi. Syllabe vt pernuces pro pernicies. Temporis: vt feruere lenēq;

Donati de figuris Opusculum.

tem cum feruere sit secunde coniugationis et producte dici debeat. Per transmu-
tationem littere: vt euādre pro euander. Syllabe vt displicina pro disciplina. Tem
poris: vt si quis deos producta priori syllaba et correpta posteriori pronunciet. To
ni quoq; similiter per has quattuor species commutantur: nam ipsi adijciuntur: de
trahuntur: mutantur et transmutantur. Quorū exempla vltro se offerunt si quis in
quirat. Totidē etiam modis per aspirationē deprehenditur barbarismus. quā qui
dem scripto quidam pronunciatione iudicant ascribendā propter h quam alij litte
ram: alij aspirationis notā deputant. Fiunt autem barbarismi per hyatus et colli-
siones. Sunt etiam male compositionis vt Cacosyntheton que vitia nonnulli bar-
barismum esse putant. In quibus sunt metacismi labdacismi iotacismi: hyatus col
lisiones: et omnia que plus equo minus ve sonantis ab eruditia authoribus respu
untur. Nos cauēda hec oīa vitia prelocuti cōtrouersiā de noīe ptinacib⁹ reliquam⁹

¶ De solecismo vitio artis grāmatice.

SOlecismus est vitium in contextu partium orationis contra regulā artis grā-
matice factum. Inter solecismū et barbarismū hoc interest: q̄ solecismus dis-
crepantes aut incōsequentes inter se dictiones habet. Barbarismus aūt in singu-
lis verbis fit vel scriptis vel pronūciantis: q̄propter multi errant qui putant etiā in vna
parte orationis fieri solecismū: si aut demōstrātes virū hanc aut feminā hunc dica-
mus. Aut interroganti quo pergamus: respōdeamus Rome. Aut vnum salutātes
saluete dicamus: cū vtiq; precedēs demōstratio vel interrogatio vel salutatio vim
contexte orationis obtineat. Multi etiam dubitauerūt quadriga scopa solecismus
an barbarismus esset vt ex ipsius vitij diffinitione possit agnosci facile. Solecismus
fit dnobus modis: aut per partes orationis: aut per accidētia partium orōnis. Per
partes orōnis fit cum vna pars pro alia ponitur: vt Toruūq; repēte clamat pro tor
ue: nomē pro aduerbio ponitur. Fit in eadem parte orationis hoc vitiū: cū ipsa pro
se nō in suo loco neq; vt cōuenit ponitur: vt cui tantū de se licuit: pro in te. Et eo apd
amicū pro ad amicū: et intro sum pro intus: et foris pro eo foras. Per accidētia par
tiū orationis fiūt tot modis solecismi qd sunt accidentia partiū orationis. Sed in
his propter cōpendiū exēpli causa pauca mōstrabimus nā per qualitates nominū
fiunt solecismi vt hauriat hūc oculis ignē crudelis ab alto. Dardanus pro dardani
us ꝓpriū pro appellatiuo posuit. Per genera: vt validi silices pro valide: et amare
corticis pro amari et collus collaria caret. Per numeros: vt pars in frustra secāt ꝓ
secat. Per cōparationē vt respōdit. Iuno saturnia sancta deaꝝ: pro sanctissima. Per
casus: vt vrbē quā statuo vestra est: pro vrbs. Per modos verborū vt Itis paratis
arma: pro ite parate arma. indicatiuū pro iperatiuo posuit. Per significatiōes ver-
borū: vt expoliātur eos et corpora nuda reliquūt: pro expoliant. Per tpa: vt cecidit
q; superbū. Iliū et oīs humo fumat neptunia troia: pro fumauit. Per personas: vt
danai qui parēt q̄ primū arma sumite: pro qui paretis. Per aduerbia: vt intus eo:
pro intro. et italia venio pro de italia. et ad Roma vado pro Romā: cū ꝑpositio sepa
ratim noībus addēda est non aduerbio. Per ꝑpositiones cū vna pro alia ꝑponitur:
vt sub lucē ibāt: pro ante lucē. Aut necessario subtrahitur: vt siluis te tyrrhene feras
agitare putasti: pro in siluis. Per cōiūctiones: vt subiectisq; verere flammis pro ve.
Fit per ordinem cōiūctionū: vt aūt fieri nō debet: cū dicendū sit fieri aūt nō debet.
Fiunt preterea solecismi pluribus modis quos reprehendendo potius q̄ imitando
possumus annotare. Solecismus est in prosa. In poemate schema dicitur.

¶ Sequitur de decem vitijs.

CUm barbarismo ꝛ solecismo decem vitia nominantur hoc modo. Acyrologia
cacephaton. pleonasmos. parisologia. macrologia. tantologia. eclypsis. tapi-
nosis. cacosyntheton. amphibologia. Acyrologia est impropria dictionis positio. vt
hunc ego si potui tātum sperare dolorem: pro timere. Cacephaton est obscena pro
nunciatio vel in cōposita dictione vel in vno verbo: vt numerum cū manibus equat
et arrige aures Pamphile. Pleonasmos est adiectio superuacua ad plenam signifi
cationem: vt sic ore locuta est. Perisologia est adiectio verborum superuacua sine
vlla vi rerum: vt ibant qua poterant: qua non poterant non ibant. Macrologia est
longa sententia res non necessarias comprehendens vt legati impetrata pace re-
tro vnde venerunt reuersi sunt. Tantologia est eiusdem dictionis repetitio vitiosa
vt egomet ipse venio. Eclypsis est defectus quidā necessarie dictionis quam deside
rat precisa sentētia: vt hec secū. deest loquebatur. Tapinosis est hūilitas magne rei

Solecismus.

De decem vitiis sequitur.
Acyrologia.
Cacephaton
pleonasmos
perisologia
macrologia
tatologia.
eclypsis
tapinosis
cacosyntheton.
Amphibologia

non id agente sententia quod demonstrat vt penitusq; cauernas ingentes: vtrunq; armato milite cōplent: id est multe legiones armatorū militū implerūt multas cauernas. Et dulychias vexasse rates et pelide stomachum cedere nescij. Cacosyntheton est vitiosa dictionū compositio: vt versaq; iuuencū terga fatigamus hasta. Amphibologia est ambiguitas dictionis que fit per accusatiuum: vt si quis dicat audio secutorem retiariū occidisse. aut per verbum vt criminatur. Cato Uadatur Tulliꝰ nec addatur quem vel a quo. Aut per participium vt video statuā aureā hastā tenentem. Fit etiam per omonyma: vt si quis dicat aciem nec reddat oculorū aut exercitus aut ferri. Fit preterea pluribus modis quos recensere omnes ne nimis lōgum esset non oportet.

Metaplasmus.

prosthesis. Epenthesis. paragoge. Apheresis. Sincopa. Apocape. Ectasis. Sistole. dieresis. Sineresis. Synalephe. Ecthlipsis. Antithesis. Methathesis.

Metaplasmus est transformatio quedam recti solitiq; sermonis in alteram speciem metri ornatus necessitatis ve causa. Huius autem species quatuordeci. Prosthesis. epenthesis. paragoge. apheresis. syncopa. apocopa. ectasis. systole. dieresis. synerésis. ecthlipsis. āntithesis. ¶ Prosthesis ē appositio q̄dā ad pricipiū dictionis littere vel syllabe: vt gnate pro nate. retulit pro tulit. ¶ Epenthesis est appositio quedā ad mediā dictionē littere vel syllabe: vt relliquias pro reliquias: induperator pro imperator. Hanc autem alij epenthesim. alij parenthesim vocāt. ¶ Paragoge est appositio quedam ad finem dictionis littere vel syllabe: vt magis pro mage. poster̄ pro potest. Hanc alij paralepsim: alij prolepsim id est presumptionē vocāt ¶ Apheresis est ablatio de principio dictionis littere vel syllabe contraria prothesi: vt mitte pro dimitte. et temno pro cōtemno. ¶ Syncopa est ablatio de media dictione littere vel syllabe contraria epenthesi: vt audacter pro audaciter: et commorat pro commouerat. ¶ Apocape est ablatio de fine dictionis littere vel syllabe cōtraria paragoge: vt achilli pro achillis: et possis pro positis: et potes pro potestis. et mutu pro mutuo. ¶ Ectasis est extensio syllabe contra naturam verbi. vt Italiam fato profugus. quum Italiam prima syllaba correpta dicere debeamus. ¶ Sistole est correptio syllabe contra naturam verbi facta contraria ectasi. vt aquosus orion pro orion producte. ¶ Dieresis est diuisio vnius syllabe in duas: vt olli respōdit rex albai longai pro albe longe. Et aulai in medio libabant pocula bachi: pro aule. Et diues pictai vestis et auri: pro picte. ¶ Synneresis est conglutinatio duarum syllabarū in vnam contraria dieresi: vt pheton pro phaeton. eripedem pro aeripedem. ¶ Synalephe est per interpretationem concurrentium iter se vocaliū lubrica quedam leniso; collisio: vt atq; ea diuersa penitus dum parte geruntur. Hec a quibusdā synerésis vel collisio nuncupatur. ¶ Echlipsis est consonantiū cū vocalibus aspere concurrentibus difficilis ac ardua collisio: vt littora multū ille et terris iactatus et alto. ¶ Anthithesis est littere pro littera positio: vt olli subridens pro illi. ¶ Metathesis est transformatio litterarū in alio loco: nulla tamen littera ex ea dictione sublata: vt euandre pro euander: et tymbre pro timber.

Schemata.

prolepsis. Zeugma. hypozeuxis. Syllepsis.

Schemata lexios et dianeas sunt quedam figure verborum et sententiarum. sed schemata dianeas ad oratores pertinent: ad grāmaticos vero lexios Que cum multa sint ex omnibꝰ fere sunt necessarie. x. vi. s. prolepsis zeugma hipozeuxis syllepsis anadiplosis anadphora epanalepsis epizeusis paranomasia schesionomatom paranomeon emeoteleuton polyptoton hyrmos polysyntheton: dialyton. ¶ Prolepsis est presumptio rerum ordine secutarū: vt Interea reges ingenti mole. Latinus procedunt castris.. Turnus. deinde Eneas. ¶ Zeugma est vnius verbi conclusio diuersis clausulis apte coniuncta: vt Troiugena interpres diuū quin numina phebi qui tripodas clarij lauros qui sydera sētis. ¶ Hypozeuxis est figura superiori contraria vbi diuersa verba singulis clausulis redduntur vt regem adijt: regi memorat. nomenq; genusq;. ¶ Syllepsis est diuersarum clausularū per vnū verbum conglutinata conceptio: vt hic illius arma: hic currus fuit: hoc schema late patet et fieri solet non per partes orationis sed per accidentia partium orationis. Itē syllepsis est in dissimilibus clausulis: quando dictio singularis verbo plurali adiungitur. vt sunt nobis mitia poma: castanee molles et pressi copia lactis.

Anadiplosis. Anaphora. Epanalepsis.

¶ Anadiplosis est geminatio dictionis que est vltimo loco precedentis versus et pricipio seq̄tis iteratur vt sequitur Pulcherrimꝰ Astur. Astur equo fidens ¶ Anaphora est relatio eiusdem verbi per participium plurimorum versuum: vt nate mea vires: mea magna potentis solus. Nate patris summi qui tela typhoea temnis. ¶ Epanalepsis est verbi in principio versus in eiusdem fine repetitio. vt multa super priamo ro=

gitans super hectore multa. Ante etiam sceptrum dictei regis et ante. ¶ Epizeuxis est eiusdem verbi in eodem versu sine aliqua dilatione geminatio: vt me me adsum qui feci in me conuertite ferrum. ¶ Paranomasia est veluti quedam denominatio: vel quotiens aliud nomen efficitur de alio: vt nam ista inceptio est amentium haud amantum. ¶ Schesisonomaton est multitudo nominum coniunctorum eodem habitu copulandi: vt marsa manus/peligna cohors/festina virum vis. ¶ Paromeon est quando ab eisdem litteris diuersa nomina sumuntur: vt O tite tute tate tibi tanta tyranne tulisti. ¶ Homeoteleuton est cum simili modo dictiones plurime finiuntur: vt eos reduci ꝙ relinqui/deuehi ꝙ deseri malui. ¶ Homeoptoton est cum in similes casus exeunt diuersa verba: vt merētes flentes lachrymantes commitantes. ¶ Polyptoton est multitudo casuū varietate distincta: vt littora littoribus contraria fluctibus vndas. Imprecor arma armis pugnent ipsiꝗ nepotes. ¶ Hirmos est series orationis continue tenorem suum vsꝗ ad vltimū seruans: vt principio celum ac terras composꝗ linquentes. ¶ Polysyntheton est dictio multis nexa coniunctionibus: vt athamasꝗ thoasꝗ pelidesꝗ neoptolemus: primusꝗ machaon. ¶ Dyalyton siue asyntheton est figura contraria superiori carens coniūctionibus: vt Ite ferte citi flammas date tela: impellite remos.

Tropus est dictio translata a propria significatione ad impropriam similitudinem ornatus necessitatis ve causa. Sunt autem duodecim. Metaphora/catacresis/metalepsis/metonymia/antonomasia/epitheton/synecdoche/onomatopeia peryphrasis/hyperbaton/hyperbole/allegoria. ¶ Metaphora est rerum verborūꝗ translatio. Hec fit quattuor modis. Ab animali ad animale/ab inanimali ad inanimale/ab inanimali ad animale/ab animali ad inanimale. Ab animali ad animale: vt Tiphin aurigam celeres fecere carine: nam auriga et gubernator nauis animam habent. Ab inanimali ad inanimale: vt pelagus tenuere rates: nam rates animam non habēt neꝗ pelagus. Ab inanimali ad animale: vt Atlantis cinctum assidue cui nubibus atris. Pinniferum caput et vento pulsatur et imbri. nam mōs animam nō habet cui membra hominis attribuuntur. Ab animali ad inanimale: vt Si tantum pectore robur concipis. nam robur animam non habet: cum turnus cui hec dicūtur animam habeat. Scire debemus alias metaphoras esse reciprocas/alias autem esse partes vnius. Reciprocas: vt altum mare et profundum celum. Possumus enim conuertere altum celum et profundum mare. Herbe florent: iuuenes pubent. Possumus enim conuertere herbe pubent: iuuenes florent. Alias partis vnius: vt Segetes fluctuant vites germinant. ¶ Catachresis est vsurpatio nominis alieni: vt parricidam dicimus qui occidit fratrem: et piscinam que pisces non habet. hec vbi extrinsecus sumerent suum vocabulum non habent. ¶ Metalapsis est dictio pergens gradatim ad id quod ostendit: vt speluncis abdidit atris hoc metuens. Et post aliquot mea regna vidēs mirabor aristas. ¶ Metonymia est dictionis quedā veluti transmutatio. Huius autem multe sunt species. Aut per id quod continet id quod continetur ostendit: vt nunc pateras libate Ioui: aut contra. Crateres magnos statuūt et vina coronant. Aut pro inuentore quod inuentum est. Ut sine cerere et baccho friget venus. Aut contra. Uinumꝗ precamur: nam hic deus adest presens. Hec exempli causa posita addiscentibus sunt. reliqua demonstrabit lectio. ¶ Antonomasia est signatio vice nominis posita: que fit tribus modis. Ab animo/a corpore/extrinsecus Ab animo: vt magnanim⁹/anchisiades. A corpore: vt ipse arduus poliphemus. Extrinsecus: vt infelix puer atꝗ impar congressus achilli. ¶ Epitheton est suppositio dictionis cū proprio nomine: nam antonomasia vicē nois sustinet. Epitheton nunꝗ est sine proprio nomine: vt dira Celeno ⁊ dīua camilla. Fit etiam tribus modis. Ab animo/a corpore/extrinsecus his duobus tropis vel vituperamus vel ostendimus vel laudamus. ¶ Sinecdoche est signatio pleni intellectus capax cum plus minus ve pronunciatur. Aut enim a parte totum ostendit: vt pubesꝗ tue pubesꝗ tuorum/aut contra partē a toto: vt ipsius ante oculos ingens a vertice pontus in pupim ferit. Et alibi fontemꝗ ignemꝗ ferebant. Meminisse autē debemus quando fit a parte totum faciendum esse ab insigniori parte. ¶ Onamotopeia est nomen de sono factum: vt clamorꝗ virum clangorꝗ tubarum: tinnitus eris. Atꝗ leuem stipulam crepitantibus vrere flammis. ¶ Periphrasis est circumlocutio quedam que fit aut ornande rei causa: que pulchra est: aut uitā de que turpis: vt Et iam prima nouo spergebat lumine terras. Titoni croceū linquens aurora cubile. Et hoc faciunt nimio

lurii ne obtusior vsus sit genitali arno et sulcos oblimet inertes. ¶ Hyperbaton est transcensio quedam verborum ordinē perturbans. Cuius species sunt quinq;. histerologia siue histeron proteron/anastrophe/parenthesis/sinthesis/tmesis/histerologia siue histeron proteron est sententie cum verbis ordo mutatus: vt te torrere parant flammis et frangere saxo. ¶ Anastrophe est verbo tantū ordo preposterus: vt italiam contra pro contra italiam. ¶ Parētesis interposita formatio diuerse sententie: vt eneas/neq; enim patrius consistere mentem passus amor/rapidum ad naues premittit achatē. ¶ Tmesis est vnius compositi vel simplicis sectio vna dictione vel pluribus interiectis: vt septē subiecta trioni: ⁊ saxo cere cōminuit brum: ⁊ massili portant ad littora tanas: pro cerebrū ⁊ massilitanas. ¶ Syntesis est hyperbaton obscurū ⁊ ex omni parte confusum: vt Tris notus abreptas in saxa latentia torquet Saxa vocāt Itali mediis que in fluctibus aras. Est autē hic ordo. Tris naues abreptas notus torquet in saxa que saxa in mediis fluctibus latentia Itali vocant aras. ¶ Hyperbole est dictio fidem excedens augendi minui ve causa augēdi: vt niue candidior minuendi: vt tardior testudine. ¶ Allegoria est tropus quo aliud significatur aliud dicitur: vt iam tempus equum fumantia soluere colla. hoc est carmen finire huiusmodi species multe sunt: ex quibus septem eminent hironia/antiphrasis/enigma/charientismos/paronomia/sarcosmos/asteismos. ¶ Hironia est tropus qui per contrarium conatur ostendere quod dicit: vt Egregiam vero laudem et spolia ampla refertis Tuq; puerq; tuus. hec nisi grauitas pronunciantis adiuuerit confiteri videbitur quod negare intēdit. ¶ Antiphrasis est vnius verbi hironia: vt bellum q; minime bellum est: et lucus quod minime lucet. ¶ Enigma est obscura sententia per obscuram similitudinem rerū: vt mater me genuit eadem mox gignitur ex me significat enim aquam in niuem conuerti: et ex eadem rursus effluere. ¶ Charientismos est quo dura dictu gratius proferūtur: vt interrogantibus nobis Nūquis nos quesierit responsum detur bona fortuna ex inde intelligitur neminem nos quesisse. ¶ Paronomia est accommodatum rebus temporibusq; prouerbiū: vt aduersus stimulū calces: et lupus est in fabula. ¶ Sarcosmos est plena odio atq; hostilis derisio vt en agros: et quā bello troiano petisti hesperiā metire iacens. ¶ Asteismos est tropus multiplex numero seq; virtutis. Nam Asteismos est quicquid rustica simplicitate caret et faceta satis vrbanitate exprimitur: vt qui bauiū non odit amet tua carmina meui. Atq; idem iungat vulpes et mulgeat hircos. ¶ homeosis est minus note rei per similitudinē eius que magis nota est demōstratio. huius autem tres sunt species. hicon/parabola/paradigma. ¶ hicon est personarum inter se vel eorū que personis accidunt comparatio: vt Os humerosq; deo similis. Parabola vero est rerum generum dissimilium comparatio: vt qualis mugitus fugit cum saucius aram. Taurus et incertam excussit ceruice securim. ¶ Paradigma est exempli hortantis: vel deterrentis enarratio. hortantis: vt Antenor potuit mediis elapsus achiuis. Illiricos penetrare sinus: atq; ⁊c̄. Deterrentis: vt at non sic phrygius penetrat lacedemona pastor. Ledeamq; helenam troianas vexit ad vrbes.

¶ Finis.

¶ Finis tabule.

¶ Carmen de figuris per Antonium Mancinellum Ueliternum: summa diligentia editum. T.i.

Figura sicut nomine ipso patet est confirmatio quedam remoti a communi et primum se offerente ratione. Uel figura est arte aliqua nouata forma dicendi ita Fab. lib. ix. Ea quidem vera et commoda est figure diffinitio quam ex Fabio primus in lucem dedi. Alij enim quid dixerint passim videre licet. ij.

Barbara scribendo fit siue loquendo figura:
Una in voce: aliquid more insueto superaddens
Demens aut mutans: sed trasmutans vti mauors
Pro mars: et fates pro fantes. asueuio pro
Aduenio. fors tymbre leges pro tymber: eritque
Accentu veluti dicendo domina eodemque.

¶ Barbarismus est vt Diomedes ait: cōtra romani sermonis legem aut scripta aut pronunciata viciosa dictio. Fit enim in vna parte orationis tantum. Sed id vitium in soluta oratione nomē suum obtinet. dicitur enim barbarismus. i. dissonās apud poetas vero metaplasmus vocat. i. trāsmutatio Quintilianus itē lib. primo docet Barbarismū esse vnius verbi vitiū. Barbarismus in latina dictione fit. barbaralexis tota peregrina est dictio et gaza: magalia. Barbarismus fit duobus modis scripto et pronunciatione: et hoc quadrifariā. Adiectione/detractione/mutatione/transmutatione littere syllabe et temporis. Adiectione littere fit barbarismus: vt relliquias danaum pro reliquias. Syllabe: vt mauors pro mars. tetuli pro tuli. alituū pro alitū. Temporis vt italiā fato profugus lauinaque venit: vbi prima syllaba cū corripi debeat producitur Detractione littere fit barbarismus: vt infantibu pro infantibus. Syllabe: vt salmētum pro salsamentum. Temporis: vt Uergi. eneid. Feruere leucatem euroque effulgere fluctus. Mutatione littere fit barbarismus: vt olli pro illi/asueuio pro aduenio. Syllabe: vt perinceps pro pernices. Tempore: vt fernere leucatem vnius obnoxā. Transmutatione littere fit barbarismus: vt lerigio pro religio/tymbre pro tymber Temporis: vt latria penultima correpta: et domina dominus. produ. penul. ¶ Ascen. ¶ Reperitur quidē tymbre in vocatiuo: vt apud Maronē. Et tibi tymbre caput euādrius abstulit ensis. sed non pro tymber authore Seruio: quia que grece in ros exeunt apud nos exeunt bifariam: aut in er vnde vocatiuus similis est nominatiuo: aut in rus vnde vocatiuus fit in e: vt ab euādros fit euander et euandrus. a tymbros tymber et tymbrus. a teucros teucer et teucrus. &c. In primo autē versu Mācinelli vim fit barbarismus scribendo siue loquendo: est barbarismus: quia propter metrū necesse est adijcere cum barbarus secundam corripiat: qua licētia quia vti nolui totum textū mutaui. vnde dices barbara figura. i. barbarismus: non barbaralexis. dico superaddens aut demens more insueto: quia aliter non esset figura: vt sinisterior pro sinistrior: iunior pro iuuenior: sine figura dicitur: sicut et apello pro appello: et meridies pro medidies: quia talis additio subtractio: et mutatio consueta est et approbata: licet autē consuetum sit accidia per geminū c scribere barbarismus tamen fit: quia contra naturam et artem est. Accentu fit dicendo domina penultima longa: vt fere fit in ecclesiastica lectione: et contra paraclitus penultima breui: sicut et docti ponunt eadem penultima breui cū sit longa: vt Maro Uno eodemque igni. &c. Philosophia autem solet accentum predominantem habere in penultima cum tamen sit breuis sicut et in sophia: quo circa peccat versiculus ille nisi christus vera sophia. Latria autem grece diphthongon habet in penultima: et ideo longa est. iij.

Atque solecismus bisseptem quippe modis fit
Mutando genus aut casum vel significata
Uerborum mutando simul tempus numerumque
Personam atque modos aduerbia prepositiuas

Vertitur accentus coniunctio vel gradus ordo
Dumq; negas geminando nihil nusq̄ simulaui

¶Solecismus est inconueniens romano sermoni iunctura verborum: cōtra regulam artis grāmatice posita. latine a quibusdā stribiligo appellatur. Solecism⁹ autem est in prosa in poemate schema dicitur. i. figura sine cultus. De solecismo Gellius etiam lib. v. meminit. et Quintilianus libro primo. Solecismus fit modis generalibus quattuordecim. Immutatione generū tam nominis q̄ pronois casuū numerorum personarū temporū. per qualitates vel significationes verborū. per modos aduerbia per prepositiones: per gradus: per coniūctiones: per geminationem abnuendi: per accentus: per ordinis immutationē. In mutatione generū nois fit. Solecismus dicendo purpurea narcissus. atra silex. pro purpureus narcissus ⁊ ater silex: et quis mulier pro que mulier. Immutatione casuum dicendo vrbem quā statuo vestra est pro vrbs. Immutatione numerorū vt pars in frustra secant pro secat Immutatione personarū: vt danai qui parent atridis q̄ primū arma sumite pro q̄ paretis. Immutatione temporū. vt fumat neptunia troia: pro fumauit. nec veni nisi fata locum sedemq; dedissent: pro nec venissem. Per qualitates vel significatiōes verborū vt expoliantur eos et corpora nuda relinquunt et placidā paci nutritor oliuā. fecit enim cōmune verbum nutrior ab eo qđ erat actiuū nutrio. Per modos verborum: vt At rutulo regi ducibusq; ea mira videri. Ausonijs pro videbantur. Per aduerbia localia vt intus eo: intro sum pro intus sum: eo intro. Per prepositiones: vt rapuitq; in fomite flammam pro ad fomitem: et sublucem ibāt: pro ante lucem. Per grad⁹ vt bonus aut melior oīm pro optimus vel ecōuerso. Per cōiūctiones: vt subiectisq; vrere flāmis pro ve. Per geminationē abnuēdi: vt nihil nūq; peccaui: cū debeat dici nūq; vel nihil vnq; peccaui. Per accētus vt si q̄s ꝓnūciaret sine accentu in fine pone falso. vna q̄ quidē differentie causa in vltimo accētū hn̄t. vt Priscianus admonuit. Per ordinis immutationē vt aūt fieri non debet. Sūt q̄ putent ait Diomedes Solecismū esse si demōstrātes virū hāc dicam⁹ aut feminā hūc. Aut interrogāti quo pergam⁹ respōdeat Rome. aut vnū salutātes: saluete dicam⁹. Cū vtiq; ꝑcedēs demōstratio: interrogatio vel salutatio videlicet concepte orōnis cōtineat Multi etiā dubitarūt quadriga scala scopa: Solecismus an Barbarismus esset Cū s. id genus orōnis Barbarismus esse ipsius vitij diffinitione possit agnosci. iiij.

¶Vitia orationis generalis sunt tria. vt Diomedes scribit Obscurum mordi natū Barbarū. Obscuritatis species sūt octo. Arcyrologia pleonasmos perissologia amphibologia tantologia eclipsis enigma macrologia. Inordinate orationis species sunt. Tapinosis. Cacephaton. Cacosyntheton. Barbare orationis partes sunt due Solecismus et Barbarismus quorum species sunt plurime. v.

Improprius sermo dicetur acyrologa
Sic dices requiem timeo vel spero laborem

¶Arcyrologia dicitur impropria lucutio ex acyros quod est impropria et logia locutio: requiem timeo pro spero: spero laborem pro timeo. Nam speramus bona: timemus aduersa. dido tn̄ dicit. enei. iiij. Hunc ego si potui tantum sperare dolorē ⁊c̄ Arcyrologia est dictio minus cōuenienter electa Uel non proprijs dictionibus obscurata sententia vt accede ad ignem hunc iam calesces plus satis ibi enim nullus significat ignis sed meretrix: q̄propter adiecit hūc q̄si. d. nō verū ſʒ talē vt vides. vi.

Quippe superuacue debet dici pleonasmus
Addicio vocis: ceu sic est ore locuta

¶Pleonasmos dici potest a nr̄is superabundantia pleonazo aut plusq; oportet facio vel dictis superabundans pleonasmus vt in nono. Fabius edocet est abundans sup necessitatem oratio sicut illa vidi oculis ante ipse meis i illo ei vidi in est ipe. Dicit etiā gemiatio ⁊ repetitio et q̄liscūq; adiectio pleonasmos videri potest. vij.

Additio vocum est dicenda perissologia
Exuperans sine vi rerum que significantur

Qua poterant ibant: sed non qua non potuerũt

¶ Perissologia dici potest superflua locutio. nã perissos est superflua et logia locu-
tio vt viuat augustus et nõ moriatur: dũmodo nõ sit aliud viuere q̃ nõ mori. Et ibi
Ibãt qua poterant sed nõ qua non potuerũt. hic eni excepto ibant oia superuacua
sunt. To aũt perisseuma. a tos abundantia dicitur a perisseuo abũdo supero. viij.

Si sermo fuerit longe prolixior equo
Macrologia quidem nobis dicetur inesse

¶ Macrologia ex macros quod est longus: et logia sermo quasi longus sermo q̃ se-
pe res non necessarias cõprehẽdit. vt apõ Liuiũ teste Fabio in viij. legati nõ impe-
trata pace retro domũ vnde venerãt abierunt et apud poetã. Postera lux summo
spargebat lumine terras. Orta dies cũ primũ alto se gurgite tollunt. Solis equi lu-
cem q̃ elatis naribus efflant. Cum sit satis dixisse orto sole. ix.

Ambiguum dictum dicas amphibologiam
Aio te eacida romanos vincere posse

¶ Amphibologia cõponitur ex amphi quod est vndiq̃ et logia que est sermocina-
tio. Amphibologia vero dicitur ambiguitas: amphibolos ambiguus. Amphibolo
gia est vitiosa cõpositionis in ambigua posita sententia: que fit per actm̃ vt ibi. Aio
te eacida romanos vincere posse: item certum est eni Anthoniũ precedere eloquẽ-
tia. Crassum duo eni sensus vitio ambiguitatis carent proprietate cum sit incertũ
an ab eacide romanos vinci posse an romanis eacidẽ. Similiter ab Anthonio vin-
ci Crassum eloquẽtia an a Crasso Anthoniũ. Fit et per verbũ cõmune: vt Cato cri-
minatur: incertum est an ipse ab alio criminetur: an ipse aliũ. Fit et per participiũ:
vt vidi statuã auream hastam tenentem. Fit etiã per hemonyma: vt si quis dicat
aciem nec addat oculorum aut exercitus aut ferri. Fit preterea modis pluribus: vt in
telligenti occurret. ¶ Ascen. Amphi in cõpositione secundã corripit vnde pro
priore versu. dicam Amphibolus sermo grecis: mihi dicitur anceps. x.

Signat idem verbis diuersis Tantologia
Exultans redeo rursus gaudensq̃ reuertor
Ipse egomet dicens facies quoq̃ tantologiam

¶ Tantologia est eiusdem verbi aut sermonis iteratio: vt Fabius inquit grece eni
Tantotes: latine identitas. Virgi. primo enei. Quem si fata virum seruant si vesci-
tur aura. Etherea neq̃ adhuc crudelibus occupat vmbris. nam totum quod repe-
titur vnum est. xj.

Dicitur vnius verbi defectus eclypsis
Hec secum loquitur supplendũ deest quia verbum
Hec sit pulchra satis si verbum sit generale
Aut intellectu facile: vt sum verba loquendi

¶ Eclypsis est defectus quidã necessarie dictionis quã desiderat precisa sententia
vt terris iactatus et alto cũ desit prepositio in Italiam fato profugus. i. ad italiam
Eclypticos aũt dicitur defectiuus. Eclypsis defectio. Eclypso deficio. Fit aũt eclyp
sis honeste vt alibi diximus per verbum generale: vt sum: facio: fio: gero: vt nũc fa-
ma minores Italiam dixisse: subaudi est. Talia per latiũ subaudi gerebãtur. Pisca
ris an venaris an simul omnia: subaudit facis ꝛc. Item per verbum facile itellectu:
vt sunt verba loquele. Hec venus sup. ait. Et per interrogationes atq̃ aposiopesis
si sepe honestus defectus. xij.

Deficiens sermo certe aposiopisis extat
Quos ego: sed motos prestat cõponere fluctus

De figuris Opusculum.

¶ Aposiopisim Cicero reticentiā. Celsus obticentiā nonnulli interruptionē appellant. vt Fabius nono scribit. Cōponitur aūt ex apo prepositione ꝛ siopo quod est si leo vel taceo. nam est quasi interceptum silentium: vt Terenti. Si sensero et poeta. Quos ego: deest enim puniā vel quid simile. Id autē fit quū quis irascitur aut perturbatur. vt meme adsum qui feci in me cōuertite ferrum. Item. Incipit affari me diaqꝫ in voce resistit. His enim affectibus tantū sermonis defectio congruit: vt Seruius primo enei. inquit. De eadem vero in figura Synecdoche etiā legito. Siopte aūt silentiū dicitur. Siopelos taciturnus. xiij.

Obscurus sermo cunctis enigma vocatur
Mater me genuit eadem mox gignitur ex me

¶ Enigma dicitur ab obliquis velata questio vt mater me genuit: eadē mox gignitur ex me: significat enī ex aqua glaciem concrescere ꝛ rursus in aquam resolui. Itē mare concretum in creta ligneo in campo vbi caro humana ossibus ludebat. cū significare velit Salē in salino fictili quod super mensam esset in quā anus talos iactabat vt scribit Diomedes. Enigma est per incredibilia confusa sententia: vt ama illorū que mater mariti cum iocasta significetur que laij vxor. Epidū filiū mortuo. Laio virum accepit ex quo genuit Etheoclē et Polynicem. xiiij.

Quando humilis sermo magnis de rebus habetur
Esto tapinosis seu dicatur mare gurges

¶ Tapinc[illegible] icitur cum rei magne fit humilis expositio: nam tapinosis grece apud nos dicitur humilis. vt Uirgilius Multa malus simulans: oro celestus. Item vteruqꝫ armato militie complent. i. multe legiones armatorum militum impleuerunt multas cauernas. et apud Flaccū. Pelide stomachum probili et iracundia. Tapinosis autem proprie humiliatio dicitur: tapinos humilis. tapinophrosine humilitas: tapino humilio. xv.

Dictio turpe sonans tibi nempe cacephaton esto
Detur in exemplū: vel tu cū compare ludis

¶ Cacephaton grece cacophaton dici potest mala locutio vel consonantia nam caccon est malum et phaton dictū vt arrectis auribus asto. O fortunatā natam me cōsule romā. fit autem si cum particulā n littera sequatur. Uirg. Et numeris cum nauibus equat. Item quando sequens dictio duas habet syllabas precedentibus duabus consimiles vt predicto Ciceronis carmine deprehenditur et in somnia Scipionis luce lucebat aliena. Et contraria est Euphonia. ¶ Ascensius Fit ineptus sonus dum inanis est concentus: vt sentis periuria gentis. Fit turpis si ex coniunctione syllabarū fiat vox rem turpem significās: vt et dorica castra: male coherent ca et cas: quia fit cacas: et numerum cum: male sonat quia rum cum podicem dicunt et cum nauibus non bene: ne cum num intelligas. xvi

Compositura mala est vocum cū cacosyntheton vlla
Nam syncon. positum theton apte significabit
Exemplum teneas illud: versaqꝫ iuuencum
Terga fatigamus hasta. nono vt maro dixit

¶ Cacosyntheton est mala compositio vt in exemplo Uergiliano quia versa videtur referri ad terga: et tamen refertur ad hasta.

Metaplasmus dici potest a nostris transformatio. meta enim trans et plasmatos figmentum [illegible]icit. tamē teste Diomede metaplasmus trāsformatio quedam recti solitiqꝫ sermonis in alteram speciē metri aut decoris causa figurata. Huius species vt aiunt he sunt. Prosthesis. Epenthesis. Proparalepsis. vel Paragoge Aphereſis. Syncope. Apocope. Ectasis. Systole. Dyeresis. Epysinaliphe. Etchlipsis. Anthitesis. Methesis.

Prosthesis apponit capiti: sed apheresis aufert

Arduus alcides mediis in menibus astat
Leges celicolum et mortalia temnitis arma

¶ Prosthesis dici potest appositio vel additio. Componitur eni ex pros quod est ad et thesis positio vt gnate pro nate. tetulit pro tulit. astat pro stat. Prosthetos autẽ appositus dicitur.
Apheresis dici potest ablatio vel abscissio: nam ab ephero verbo quod est abscindo descendit vt temnitis pro contemnitis. F.

Syncopa da medio tollit quod epenthesis auget
Quales tunc epulas ipsum glutisse putemus
Induperatorem: sed epactasis hec quoqꝫ fertur

¶ Syncopa potest latine dici concisio: cõponitur enim ex syn quod est con. et copto incido vt glutisse pro glutiuisse. Epenthesis dici potest interpositio nã componitur ex epi et en que dicunt inter et thesis positio vt induperatorem pro imperatorem. Hãc alij parẽthesim vocãt ait Donatus: quidam vero pleonasmum appellant: vt Diomedes edocuit. Epectasis dici potest porrectio nã epi dici super ecteno vel ectino media longa produco extendo vt induperator pro imperator. ¶ Ascensius.

Syncopa qui fiat tibi declinatio monstrat
Pro patrio casu: de verbis diximus ante
Iui preterito cum natis subtrahi honeste
In reliquis autem patrum vestigia serues
Omnes summoses direxti telare postum:
Cum genere extinxem: furto suposta polibam

¶ Ascensius. Declinatio mõstrat tibi pro patrio. i. gtõ casu: qui. i. quomodo syncopa fiat dictum est enim ꝙ in prima legitime syncopantur gti plurales noim multarū syllabarū nundinū pro nundinarū. precipue compositorū vt celicolū pro celicolarū et deriuatorum vt priamidum pro priamidarum. In secunda que cõponuntur vel construuntur cum numeralibus autalia dictione in orum. Primi vt duum virū nõ duorū virorū. Secundi vt mille nummū potius ꝙ̃ nummorum. Tertij vt magnanimum equorū pro magnanimorū. Excipiuntur vt dixi neutra quorum gti coincidãt cum ntõ singulari. vnde dicam non mille: sed millies sestertiū: dicere autem possū: in medio duum animaliū quia in singulari nõ dicitur duum. In tertia in ans vel in ens pro communi genere vt venientū pro venientium parentum nomen. Itẽ que verbalia in ia aut in ium habent: vt virgiliū artificium et in as. vt primatū pro primatium de quibus in formatione gtõrum dictū est. In quarta legunt quidẽ currū pro curruum In vi. enei. Que gratia currum. Armorumqꝫ fuit alij tamen curruum censent legendū. In verbis fit regularis syncopa: in preteritis in ui et eorum tẽporibus presertim polysyllabis vt audisti pro audiuisti: et in eo et queo que nõ habẽt iebam sed ibam in preterito imperfecto: vt prodibam non prodiebam. In alijs aũt authoritatem sequemur vt enei. vij. Auro insignibant pro insigniebant et eiusdem octauo Auroqꝫ polibant pro poliebant. Horatius in sermonibus. Omnes summosses pro summouisses dixit Vergi. in enei. cum genere extinxem pro extinxissem. direxti pro direxisti Manet alta mente repostum pro repositum: et suppostaqꝫ furto pro subposita: sed in hoc participio frequens est syncopa. vsqꝫ adeo vt ipostores nõ impositores dicãtur deceptores. In nouis autem fingendis parci erimus. F.

Aufert apocape finem quem dat paragoge
Proparalepsis item.
Nec spes libertatis erat nec cura peculi

Partibus iisdem: et summa dominarier arce.

¶Apocope. i. abscissio vel amputatio: nam cōponitur ex apo prepositione que in cō positione dicit ab vel re ⁊ copo scindo: vt peculi pro peculij. apocopto autē amputo sigt. Paragoge potest dici deductio: vt dominarier ꝓ dominari. Proparalepsis cōponitur ex ꝓ quod est ante et para iuxta ⁊ lepsis acceptio: quasi iuxta ante acceptio vt amarier pro amari: qualis additio frequens est apud comicos. xxi.

Systola productam breuiare: Diastola fertur
Ducere correptum: sic ectasis efficit ipsa
Obstupui steteruntq; come et vox faucibus hesit
Dum sanguis inerat: lucani continet alter.

¶Systole dici potest correptio: vt steterūt te breuiatur que naturaliter longa est ⁊ Seruio teste in septimū. Systole exemplis fieri nō debet. Systollo autem corripio: vel contraho dicit. Diastello autē distinguo dicit. Diastole distinctio fertur. Ectasis interpretatur productio: nā ab Ecteno quod est produco deriuatur: et fit qñ breuis syllaba producitur: vt exercet diana choros: nam di breue productū est. ¶Sicut systole non fiet sine exemplis: ita nec diastole: neq; quod semel repertū est trahendum in exemplum est si nulla subsit ratio: sed in exēplis virgilianis volunt nonnulli ꝑ correptionē syllabe etiā correptionē more in rebus significari: vt in illo buco. Matri longa decem tulerunt fastidia menses volunt per correptionem syllabe significari longorum: vt pote decem mensium fastidiorum correptionem nato puero. et in geor. Miscuerūtq; herbas et nō innoxia verba: volunt per correptionē e syllabe in miscuerūt significari subitam veneficarum operam: et in illo enei. steteruntq; come: subitū horrorē. In illo autē bucco. Uno eodemq; igni: volunt subitam amoris vim et ignis operationē significari q̄q; sunt qui vno et eodē igni legunt: sed ⁊ alibi et alijs corripitur idem ablatiuus. Altera autem figurarum fit dum in proprijs ponitur prima cōis: vt in sicheus silenus diana ⁊ alijs quibusdam nullum autē est vitiū dum breuem naturaliter sequuntur muta et liquida si communiter ponatur dulcius tamen naturā sequamur. Diastole sepe fit in littera s que licenter producitur in his dum sanguis inerat apud Lucanū in secūdo. Pectoribus inhians: apud Uergiliū in. iiij. enei. Terga fatigamus hasta. ⁊c̄. apud eundem in. ix. sed dicere possumus in duobus prioribus tribrachū pro dactylo positū: in tertio iambū pro spondeo. Fit etiā in alijs: vt mortem contēnunt laudato vulnere gete: qr geta primā corripit. Dona de hinc auro grauia sectoq; elephanto vbi iambus est in quarto. Qualem licentiam nos vitabimus nisi ad magnūm et venustum poematis corpus neuis quibusdam spergendum. xxij.

Ecthlipsis necat m vocalem aufert Synalepha
Hec etiam fertur mihi nempe Syneresis esse
Multum ille et terris fuerat iactatus et alto.

¶Ecthlipsis dici potest expressio siue elisio. Ecthlibo enī exprimo/elido excudo sigt: Fit autem qñ sequente vocali consonās precedentis dictionis exprimitur cū sua vocali: vt multum ille vbi u cum m exprimitur. Eadē figura vocatur Ellipsis vl' ellepsis et transfertur a Quintiliano detractio: nam cōponitur ex Ec et lipo vel lepo quod est desero deficio linquo. ¶Synalepha vel Synalipha interpretatur cōiunctio. Synalipho enim est coniungo: vel dicitur cōpressio: nam componitur ex Syn quod est con et alephe pressio. Fabius tamē in primo dicit ꝙ interpretatur complexio. Est enim quū vocalis aliqua in fine dictionis ꝑ sequentē vocalem abijcitur in metro: vt multum ille et terris hic enim vnum e precedens excluditur. Caue dicas cum imperitis synalympha pro synalepha: aut vt profertur grece synaliphe. xxiij.

Syllaba de binis facta extat episynalepha
Ecce autem telis panthus elapsus achiuum
Hec eadem mihi nempe Synerelis esse.

¶ Episynalipha est conglutinatio duarũ syllabarũ vnã syllabam facta: vt panthus pro panthous. Episynapto autẽ coapto vel coniungo dicit. Synereſis (teste Fabio) in primo interpretatur complexio: vt alijs placet ↄtractio qualis est apud Pub. Varronem. Tum te flagranti deiectum fulmine pheton: nã si esset prosa oratio easdẽ litteras enunciare veris syllabis licebat. Componitur autẽ a Syn quod coniunctionẽ indicat et Tereſis diuisio: quasi o diuersorum coniunctio: vt alcinus pro alcinous/ bini pro biuni: et similia. Sinereo autẽ ac Synero ↄtraho vel congruo notat. xxiiij.

Dicitur in binas partire dieresis vnam
Aulai in medio libabant pocula bacchi
Non temere in medijs dissoluantur aquis.

¶ Dieresis interpretaꝛ diuisio. Nã diero diuido signt. est autẽ figura q̃ fit diuisio vnius syllabe in duas: vt aulai pro aule sylue trisyllabum pro sylue bisyllabo apud Horatiũ et dissoluatur pentasyllabũ pro tetrasyllabo apud Ouidiũ et sepe alias. xxv.

Dicitur antithesis si littera ponitur vna
Ponere cum debes aliam sic dicimus olli
Hec antistechon poterit quoq; dicier apte.

¶ Antithesis est littere ꝓ littera positio: vt olli subridens ꝓ illi. Cõponiꝛ autẽ ab anti quod est pro et thesis positio: quasi pro altero positio dicitur item oppositio. Antithetos vero contrarius Antistechon dici potest pro littera. Nam anti dicit pro et stechion vt littera: vt Virg. miratur molem eneas magalia quondam: vbi magalia pro magaria dixit: ponens l ꝓ r. Nam magar non magal penoꝝ lingua villam designat (authore Seruio primo enei.) Itẽ sella pro seda antistaches aũt oppono dicit xxvi.

Vox meta iuncta thesis mihi transpositura vocatur
Littera nam fiet quando transposta manebit
Tymbreq; sic dicis quum tymber dicere debes

¶ Metathesis dicitur transpositio. Nam meta trans et thesis positio. Est autem litterarũ ordo mutatus: vt. Virg. x. At tibi Tymbre caput euãdrius abstulit ensis. Nã dicitur (teste Seruio) Tymbre pro tymber: et sic etiam tymbrus et euandrus dicaꝛ Metero autẽ transfero Metatheo transcurro. ¶ In primo versu qui erat. Est transpositio mihi nempe metathesis: ipsa duplex erat licentia. Nam transpositio et metathesis secundam corripiunt: quo circa mutaui ipsum. xxvij.

Esto protheseon mihi siue parallaga: quando est
Prepositura quidem non propria littera siue
Cui tantum de te licuit pro in te Maro dixit
Asuenio sic pro aduenio scribit Diomedes.

¶ Potesinia aũt dr prepositio. propositio propositũ. Parallage mutatio dicitur. Parallax vicissim Parallactos mutabilis Paralato differo. Protesmia dicitur lex prefinitum tẽpus dies prescriptus gratia alicuius. Prothesis dicitur prepositio. Protheseon prepositum supple figurate. Pro autẽ grece fere corripitur: vt in prothoplastes prolepsis: propontus et sexcentis alijs patet parallage: quia vox mere est greca dure dicitur parallaga. vnde possumus sic versiculum mutare.

Dum protesim dure metas pro erit theseonq;
Littera mutetur dure atq; parallage habetur. xxviij.

SChema accipitur (authore Fabio, libro. ix.) id quod fit a simplici atq; in promptu posito dicendi modo: poetice vel oratorie mutatũ. Duas autem eius esse partes idem ait. Dianeas id est mentis vel sensus vel sententiarum ⁊ Lexeos. id est verborum vel dictionis vel sermonis vel orationis. Donatus ait ꝙ schemata dianeas ad oratores ꝑtinent: ad grammaticos vero lexeos. Huius species sunt multe: sed

De figuris opusculum.

necessarie traduntur: vt scribit Diomedes: per quos similes colligentur prolepsis/ zeugma. hypozeuxis. Syllepsis Asindethon: seu Dialiton. Anadiplosis Anaphora Epanalepsis Epezeusis Paranomasia Schesisonomaton Paromeon homeoteleuton homeoptoton Polyptoton hyrmos Polisyndeton Climax.

¶ Schema potest dici latine figura siue cultus. Cicero de claris oratorib' appellat schemata sententiarum orationisq; formas. Dianea dianeas dicitur scientia intelligentia cogitatio. Dianeo animaduerto delibero cogito. Lexis autem dicitur dictio et lexicon vocabularium. xxix.

Nempe prolepsis erit presumptio: tunc etenim fit
Quum quod posterius veniet describitur ante
Virgilius sexto portusq; require Velinos
Vel totum capitur post partes accipiuntur
Discipuli discunt. hic pindaron: illum catullum

¶ Prolepsis cōponitur ex pro quod est ante et lepsis acceptio quasi preacceptio: seu presumptio. Cicero primo de natura deorum anticipationem interpretatur vbi etiam dicit. Epicurum primum appellasse prolepsim: quam antea nemo vbo eo nominarat. Prolambano anticipo nobis significat. Lambano enim capio, vel accipio. Fit autem (Diomede teste) quum id quod posterius accidit ante tempus ascribitur: vt portusq; require velinos. Velia enim nondum erat quum ad Italiam venit Eneas: vt ait Seruius. sed helia dicebatur. Prolepsim Fabius nono. Presumptionem appellat: quum id quod obijci potest occupamus ⁊ precipue proemio conuenit. Priscianus preterea libro. xvij. inquit. Et sciendum q̄ in constructione diuiduorū si per presumptionem. id est prolepsim preponitur plurale verbum ad vtrūq; seqnens licet nominatiuum auferre: vt aquila deuolauerunt hec ab oriēte illa ab occidente. Sin ad ea que diuiduntur singulariter verba consequantur genitiuum oportebit preponi pluralem diuidendo: vt aquilarum altera deuolauit ab oriente altera ab occidente. Est itaq; triplex prolepsis. id est presumptio. Quarum prima est historie: vt dum res narratur gesta anteq; gesta sit: aut vocatur aliquo nomine prinsq; illud sortita sit: et hec est vitiosa nisi in persona illoꝝ qui postea fuerunt: nam si Vergilius dixisset iussus est a palinuro Eneas velinos portus require minus esset vitiosum: quia intelligeremus eos qui tempore virgilij erant velini. Secunda est oratoris dū preoccupat id quod obijci posset. Tertia est locutionis: dum totū preponitur cum verbo vel adiectiuo et partes sequentes ad idem verbum vel adiectiuum reducuntur de qua vidisti in Sulpitio. xxx.

Quum plures sensus verbum concludimus vno
Fit zeugma nobis adiunctio dicitur esse
Troiugena interpres diuum qui numina phebi
Qui tripodas clarij lautos qui sydera sentis
Et volucrum linguas et prepetis omnia penne

¶ Zeugma dici potest latine sm Prisci. lib. xvij. adiūctio nam figura est que tūc fit cū plures sensus vno verbo claudūtur. Eandē Fabius. ix. appellat Enezeumenō i qua vt ait ad verbum plures sententie referuntur quarum vnaqueq; desideraret illud si sole ponerent. Id tribus accidit modis. Aut preposito verbo ad quod reliqua respiciant: vt vicit pudorem libido/ timorem audacia/ rationem amentia. Et tūc dicitur protozeugma. Aut verbo postposito: vt neq; enim is es. Catilina: vt te aut pudor a turpitudine: aut metus a periculo: aut ratio a furore reuocarit. Et tunc histerozeugma: vel hypozeugma dicitur. Aut in medio sensuum posito verbo: et tunc mesozeugma nominatur: vt troiugena interpres diuum. ⁊c. zeugma dicit iugatio vel coniunctio et zeugnyo iungo. zeusis iugatio. zencteria iunctura.

¶ Ascensius.

Vult zeugma adiunctum sociatum proximiori
Quod si sit medium sociabitur anteriori
Ut similans aut componens nam presidet illud
Nempe triplex zeugma est: primū: mediū atq; supremū
Hocq; protozeugma est grecis quod nuncupo primum
Mesozeugma autem: medium quod dico: pelasgis
At quod hypozeugma illis siue histeron: animo sp̄remū

¶ Zeugma vult tertium. id est verbum vel adiectiuū; sociantum viciniori: quod si in medio ponatur censebitur anterius. Similiter si per similitudinem aut comparationem loquamur anteriori: quia principaliori confirmabitur. Est autem triplex zeugma: nam est quod greci protozeugma vocant ⁊ nos zeugma primū aut a superiore. Est quod mesozeugma seu hyphzeugma illi appellant: ⁊ nos supremū zeugma siue a superiore. In protozeugmate mesozeugmate et dum per comparationē aut similitudinem loquimur tertiū confirmatur priori substantiuo et supposito. Et ita quattuor modis illi conformatur. Exemplum primi: vt flet mater ⁊ filij eius: secundi. mater flet ⁊ filij eius. Tertij. mater ⁊ filij eius flet. Quarti. mater plus q̄ filij ei⁹ flet. In hypozeugmate autem nisi per comparationem aut similitudinē loquamur conformabitur posteriori: vt mater et filij eius flent aut filij et mater eorum flet. Hic illius arma. hic currus fuit: vt in sylepsi dicam. xxxi.

Fertur hipozeusis verbo res singula iuncta
Incedit Paulus: Marcus sedet: Hugo quiescit.

¶ Hypozeusis dici potest sub coniunctio. nā cōponitur ex hypo quod est sub ⁊ zeusis coniunctio seu iugatio. Et est figura superiori cōtraria vbi diuersa verba singulis rebus iunguntur: vt quid ve petat quid ve ipse ferat. Mezentius arma. Que sibi consiliet violentaq; pectora turni Edocet: humanis que sit fiducia rebus Ammonetq; immiscetq; preces. xxxii.

Primi vox numeri plurali reddita verbo
Aut primi numeri verbo pluralis inherens
Dissimili in sensu Syllepsis dicitur esse.
Virgilius dixit. Sunt nobis mitia poma
Castanee molles et pressi copia lactis.
Hic illius arma. hic currus fuit.

¶ Syllepsis dici potest latine cōceptio (teste Pris. xvij) Cōponitur aūt ex Syn quod est con: et lepsis acceptio dr̄ item comprehensio. Sillepsis autē cōpilatio Sillego colligo. ¶ Sillepsis ait Diomedes est dissimiliū clausularū p̱ vnū verbū conglutinata conceptio: fit autē qn̄ singularis dictio plurali verbo redditur: aut pluralis dictio singulari verbo adiungitur: vt nobis mitia poma castanee molles ⁊ pressi copia lactis. Itē hic illi⁹ arma hic currus fuit. Hoc aūt Schema late patet: vt Dona. ait. vnde alii qui dicunt Sillepsim fieri etiā cū pro multis poniť vnus: vt hostis habet muros pro hostes. Item et pro vno multi: vt. xi. enei. Vos o calliope precor aspirate canenti. Est enim Sillepsis per numeros vt ait Seruius. Erat namq; rectum vos o muse et tu calliope. ¶ Quia syllepsis dicitur conceptio: vtrūq; autem vocabulum dupliciter accipitur. aut generaliter: et tunc lati; est ambitus. aut specialiter: et sic hic loqui videť de syllepsi ⁊ postea de cōceptione: verūtn̄ hic etiā large accipitur. Nā in exēplis etiā zeugma est in primo protozeugma: in secundo hypozeugma. xxxiij.

vide fol. 47.
Cum sine iunctura voces varie sociantur vide fol. 146

parricida matris quoqꝫ aut fratris interfector. vtile oportunū ait idē in dicto lib. Multa sunt grece et latine nō denominata. Nam et qui iaculū emitti iaculari dicit qui pilā aut sudem appellatione priuatim sibi assignata caret et vt lapidare quid sit manifestum est. Ita glebarum testarūqꝫ iactus non habet nomen: vnde abusio q̄ catachresis dicitur necessaria. hec ille. Parricida debet secundā corripere sicut et homicida: qua propter mutaui exēplū in quo pixides bn̄ vltimā corripit q: grecū. l.

Fertur abusiuus nobis catachresticos illis
Fertur abusiue tantum sperare dolorem

¶ Catachristicos dici potest abusiue. Virgi. x. an sese mucrone ob tantum dedecus amens induat. proferiat abusiue dixit catachresticos nomē abusiuus dicitur aduerbium vero abusiue catachreme autem abutor. li.

Fit metalepsis enim cum dicto forte gradatim
Ad quod demonstrat pergit: tibi testificatur
Post aliquod mea regna videns mirabor aristas

¶ Metalepsis figura est quā nos varie translatiuam transsumptiuā transpositiuā vocamus: vt Fab. ait in iiij. componitur aūt ex meta et lepsis que est acceptio hinc transsumptio dicitur. Metalābano aūt transsumo ac muto fitqꝫ cum aliqua dictio aliud a sua propria significatiōe ex his que precesserūt denotat vt ibi. Post aliquot mea regna videns mirabor aristas. hoc est segetes et sic estates. et ob id ānos. lij.

Pone tenens lector pro contento: aut vice versa
Nunc pateras libate ioui vel vina coronant
Pone inuentorem pro inuentis: siue deum quem
Pro re cui presit: seu pro coitu venerem dic
Nempe metonymiam concedimus esse figuram

¶ Metonymia dicitur a Diomede transmutatio fit autē multis modis per id qđ cōtinetur id quod continet. Sic crateras magnos statuunt et vina coronāt non eni vina sed crateras in quibus vina per id qđ continet id quod cōtinetur. Sic celo gratissimus amnis pro diis q̄ celo continentur inuentorē qđ inuentū est aut per dominantem quod subiectum sit. Sine cerere & baccho friget venus. vult eni per cererē panē intelligi: per bacchū vinū: per venerē concubitū: per inuētū inuentorē. aut p subiectū dominātem sic et vt vinūqꝫ precemur. nā hic presens deus est: ab eo qđ facit sic frigus pigrū mestū timorem. i. qui mestos facit metanomazo aut transnomino dicit metonymia transnoīatio fertur a Diomede vero transmutatio vt diximus. liij.

Antonomasia est pro nomine sumpta loquela:
Si proprium nomen retices ponens generale
Sic quoqꝫ Vergilium: nomen dicendo poete

¶ Antonomasia dici potest pro nomīe. i. vice nominis positio. magnanimus anchisiades pro enea. et saturnia pro iunone. Fab. octauo. Antonomasia vt Diomedes ait est vocabulum quod sine nomīe positum loco eius fungitur vt est. Arma virūqꝫ cano vbi intelligitur eneas. Item domitor maris dicitur et intelligitur neptunus. fit autem modis tribus ab animo: vt magnanimus anchisiades. i. eneas a corpore vt ipse arduus. i. polyphemus: extrinsecus vt infelix puer atqꝫ impar congressus achilli hoc est troilus. liiij.

Appositum proprio mihi fertur epitheton esse
Alma ceres & pulchra venus vel tristia bella

¶ Epitheton recte dicimus appositum vel adiectiuū nōnullis sequēs dicitur: vt dulce mustū eo poete et frequētius et liberius vtūtur. Itaqꝫ et dentes albi et humida

Vult zeugma adiunctum sociatum proximiori
Quod si sit medium sociabitur anteriori
Ut similans aut componens nam presidet illud
Nempe triplex zeugma est: primū: mediū atqꝫ supremū
Hocqꝫ protozeugma est grecis quod nuncupo primum
Mesozeugma a...
At quod hypoze...

¶ zeugma vult tertium...
medio ponatur censebit...
nem loquamur anterior...
ma: nam est quod greci p...
Est quod mesozeugma s...
a superiore. In protozeu...
litudinem loquimur tert...
tuor modis illi conforme...
ter flet ⁊ filij eius. Tertiū...
hypozeugmate autem n...
inabitur posteriori: vt m...
arma. hic currus fuit: vt...

Fertur hipozeu...
Incedit Paulu...

¶ hypozeusis dici pote...
coniunctio seu ligatio...
bus iunguntur: vt quid...
fliet violentaqꝫ pectora...
immiscetqꝫ preces.

Primi vox num...
Aut primi num...
Dissimili in sen...
Virgilius dixit...
Castanee molle...
Hic illius arma...

¶ Syllepsis dici potest...
est con: et lepsis accepti...
ligo. ¶ Sillepsis ait Di...
conceptio: fit autē qñ sin...
gulari verbo adiungitu...
Itē hic illi⁹ arma hic cu...
qui dicunt Sillepsim fie...
hostes. Item et pro vno...
enim Sillepsis per num...
calliope. ¶ Quia syllepsis ... conceptio: vtruqꝫ autem vocabulum ...
cipitur. aut generaliter: et tunc lati⁹ est ambitus. aut specialiter: et sic hic loqui videt
de syllepsi ⁊ postea de conceptione: verūtñ hic etiā large accipitur. Nā in exēplis etiā
zeugma est in primo protozeugma: in secundo hypozeugma. xxxiiij

vide fol. 47. Cum sine iunctura voces varie sociantur vide fol. 146

parricida matris quoq; aut fratris interfector. vtile oportunũ ait idẽ in dicto lib. Multa sunt grece et latine nõ denominata. Nam et qui iaculũ emitti iaculari dicit qui pilã aut sudem appellatione priuatim sibi assignata caret et vt lapidare quid sit manifestum est. Ita glebarum testarũq; iactus non habet nomen: vnde abusio q̃ Catachresis dicitur necessaria. hec ille. Parricida debet secundã corripere sicut et homicida: qua propter mutaui exẽplũ in quo pixides bñ vltimã corripit q2 grecũ.I.

Fertur abusiuus nobis catachresticos illis
Fertur abusiue tantum sperare dolorem

¶ Catachristicos dici potest abusiue. Virgi. x. an sese mucrone ob tantum dedecus

Appositum proprio mihi fertur epitheton ...
Alma ceres & pulchra venus vel tristia bella

¶ Epitheton recte dicim⁹ appositum vel adiectiuũ nõnullis sequẽs dicitur: vt dul ce mustũ eo poete et frequẽtius et liberius vtũtur. Itaq; et dentes albi et humida

Vult zeugma adiunctum sociatum proximiori
Quod si sit medium sociabitur anteriori
Ut similans aut componens nam presidet illud
Nempe triplex zeugma est: primũ: mediũ atque supremũ
Hocque protozeugma est grecis quod nuncupo primum
Mesozeugma autem: medium quod dico: pelasgis
At quod hypozeugma illis siue histeron: animo sp̃remũ

¶ Zeugma vult tertium. id est verbum vel adiectiuum sociantum viciniori: quod si in medio ponatur censebitur anterius. Similiter si per similitudinem aut comparationem loquamur anteriori: quia principaliori confirmabitur. Est autem triplex zeugma: nam est quod greci protozeugma vocant et nos zeugma primũ aut a superiore. Est quod mesozeugma seu hyphzeugma illi appellant: et nos supremũ zeugma siue a superiore. In protozeugmate mesozeugmate et dum per comparationẽ aut similitudinem loquimur tertiũ confirmatur priori substantiuo et supposito. Et ita quattuor modis illi conformatur. Exemplum primi: vt flet mater et filij eius: secundi. mater flet et filij eius. Tertij. mater et filij eius flet. Quarti. mater plus quam filij ei9 flet. In hypozeugmate autem nisi per comparationem aut similitudinẽ loquamur conformabitur posteriori: vt mater et filij eius flent aut filij et mater eorum flet. Hic illius arma. hic currus fuit: vt in sylepsi dicam. xxxi.

Fertur hipozeusis verbo res singula iuncta
Incedit Paulus: Marcus sedet: Hugo quiescit.

¶ Hypozeusis dici potest sub coniunctio. nã cõponitur ex hypo quod est sub et zeusis coniunctio seu iugatio. Et est figura superiori cõtraria vbi diuersa verba singulis rebus iunguntur: vt quid ve petat quid ve ipse ferat. Mezentius arma. Que sibi consiliet violentaque pectora turni Edocet: humanis que sit fiducia rebus Ammonetque immiscetque preces. xxxij.

Primi vox numeri plurali reddita verbo
Aut primi numeri verbo pluralis inherens
Dissimili in sensu Syllepsis dicitur esse.
Virgilius dixit. Sunt nobis mitia poma
Castanee molles et pressi copia lactis.
Hic illius arma. hic currus fuit.

¶ Syllepsis dici potest latine cõceptio (teste Pris. xvij) Cõponitur aũt ex Syn quod est con: et lepsis acceptio dr item comprehensio. Sillepsis autẽ cõpilatio Sillego colligo. ¶ Sillepsis ait Diomedes est dissimiliũ clausularũ p vnũ verbũ conglutinata conceptio: fit autẽ qñ singularis dictio plurali verbo redditur: aut pluralis dictio singulari verbo adiungitur: vt nobis mitia poma castanee molles et pressi copia lactis. Itẽ hic illi9 arma hic currus fuit. Hoc aũt Schema late patet: vt Dona. ait. vnde alii qui dicunt Sillepsim fieri etiã cũ pro multis ponit vnus: vt hostis habet muros pro hostes. Item et pro vno multi: vt. xi. enei. Vos o calliope precor aspirate canenti. Est enim Sillepsis per numeros vt ait Seruius. Erat namque rectum vos o muse et tu calliope. ¶ Quia syllepsis dicitur conceptio: vtrũque autem vocabulum dupliciter accipitur. aut generaliter: et tunc latius est ambitus. aut specialiter: et sic hic loqui videt de syllepsi et postea de cõceptione: verũtñ hic etiã large accipitur. Nã in exẽplis etiã zeugma est in primo protozeugma: in secundo hypozeugma. xxxiij.

vide fol. 147. Cum sine iunctura voces varie sociantur vide fol. 146

De Figuris Opusculum.

parricida matris quoq; aut fratris interfector. vtile oportunũ sit idem in dicto lib. Multa sunt grece et latine nõ denominata. Nam et qui iaculũ emitti iaculari dicit qui pilã aut sudem appellatione priuatim sibi assignata caret et vt lapidare quid sit manifestum est. Ita glebarum testarũq; iactus non habet nomen: vnde abusio q̃ Catachresis dicitur necessaria. hec ille. Parricida debet secundã corripere sicut et homicida: qua propter mutaui exẽplũ in quo pixides bñ vltimã corripit q2 grecũ.l.

Fertur abusiuus nobis catachresticos illis
Fertur abusiue tantum sperare dolorem

Catachristicos dici potest abusiue. Uirgi. x. an sese mucrone ob tantum dedecus amens induat. proferiat abusiue dixit catachresticos nomẽ abusiuus dicitur aduerbium vero abusiue catachreme autem abutor. li.

Fit metalepsis enim cum dicto forte gradatim
Id quod demonstrat pergit: tibi testificatur
Post aliquod mea regna videns mirabor aristas

Metalepsis figura est quã nos varie translatiuam transsumptiuã transpositiuã vocamus: vt Fab. ait in iiij. componitur aũt ex meta et lepsis que est acceptio hinc transsumptio dicitur. Metalãbano aũt transsumo ac muto fitq; cum aliqua dictio aliud a sua propria significatiõe ex his que precesserũt denotat vt ibi. Post aliquot mea regna videns mirabor aristas. hoc est segetes et sic estates. et ob id ãnos. lij.

Pone tenens lector pro contento: aut vice versa
Nunc pateras libate ioui vel vina coronant
Pone inuentorem pro inuentis: siue deum quem
Pro re cui presit: seu pro coitu venerem dic
Nempe metonymiam concedimus esse figuram

Metonymia dicitur a Diomede transmutatio fit autem multis modis per id qđ cõtinetur id quod continet. Sic crateras magnos statuunt et vina coronãt non enĩ vina sed crateras in quibus vina per id qđ continet id quod cõtinetur. Sic celo gratissimus amnis pro dijs q̃ celo continentur inuentorẽ qđ inuentũ est aut per dominantem quod subiectum sit. Sine cerere et baccho friget venus. vult enĩ per cererẽ panẽ intelligi: per bacchũ vinũ: per venerẽ cubitũ: per inuẽtũ inuentorẽ. aut p subiectũ dominãtem sic et vt vinũq; precemur. nã hic presens deꝰ est: ab eo qđ facit sic frigus pigrũ mestũ timorem. i. qui mestos facit metanomazo aut transnomino dicit metonymia transnolatio fertur a Diomede vero transmutatio vt diximꝰ. liij.

Antonomasia est pro nomine sumpta loquela:
Si proprium nomen retices ponens generale
Sic quoq; Uergilium: nomen dicendo poete

Antonomasia dici potest pro nomie. i. vice nominis positio. magnanimus anchisiades pro enea. et saturnia pro iunone. Fab. octauo. Antonomasia vt Diomedes ait est vocabulum quod sine nomie positum loco eius fungitur vt est. Arma virũq; cano vbi intelligitur eneas. Item domitor maris dicitur et intelligitur neptunus. fit autem modis tribus ab animo: vt magnanimus anchisiades. i. eneas a corpore vt ipse arduus. i. polyphemus: extrinsecus vt infelix puer atq; impar congressus achilli hoc est troilus. liiij.

Appositum proprio mihi fertur epitheton esse
Alma ceres et pulchra venus vel tristia bella

Epitheton recte dicimꝰ appositum vel adiectiuũ nõnullis sequẽs dicitur: vt dulce mustũ eo poete et frequẽtius et liberius vtũtur. Itaq; et dentes albi et humida

vina in his non reprehendimus apud oratorem nisi aliquid efficitur redundat tūc autem efficitur si sine illo quod dicitur minus est qualia sunt o scelus abominandū o deformē libidinē. Fab. viij. Cōponitur aūt ex epi qđ hic dicit in et thethon positū sumūtur aūt epitheta modis tribus ab animo: vt iustus imperator cōtemptor diuū mezentius a corpore vt pulcher iulus: extrinsecus vero q̄ sumūtur in plures species diuidūtur sunt eni ab loco ab actu ab euētu ab loco. vt vlyxes ithacus ab actu vt eneia nutrix caieta. ab inuentu vt insula diues opū tenedos. Epitheton ab antonomasia differt hec eni vicē noīs sustinet illud vero nūq̄ȝ est sine proprio noīe vt donatus edocuit. Solet tñ gñaliter sūptū vocari epitheton etiā appellatiuo appositū adiectiuū vt nix alba. Qđ tribus p̄cipue de causis apponi solet: aut ad perpetuā rei naturā significandā: vt nix alba: ignis calidus: aut ad naturalē eius effectum: vt frigus pigrū furor cecus aut ad discretionē: vt ida phrygia cū sit etiā incerta. lv.

Pro numero numerum si pono sinecdoche habetur
Exemplū danes armato milite complent
Si partem sumes pro toto vel viceuersa
Da requiem puppi veniet cum frigidus annus
Et si quod parti duntaxat inest dabo toti
Sic paris in quarto regitur per mobile nomen
Aut verbum neutrum vel passiuū. aut vtriusq̄ȝ
Participans: quo more habitus quoq̄ȝ ponitur ipse
Alta pedes mulier: frigere genu solet: atq̄ȝ
Expleri mentem nequit at crus fracta quiescet
Nuda genu nodoq̄ȝ sinus collecta fluentis
Qui genus idq̄ȝ genus sic dico et cetera graius
Pro specie genus interdum pono et viceuersa
Austros pro ventis veluti dare classibus austros

¶ Sinecdoche est conceptio vel cōprehensio A cicerone vero in dignitatibus dicit intellectio. Synecdochios aūt aduerbiū comprehensim denotat est aūt figura cū a parte totū vel a toto pars intelligitur vt pupi. i. naui frigidus annus. i. frigida hyems meminisse autē debemus ait Donatus qñ fit a parte totū faciendū esse ab insigniori parte. synecdoche est etiā ibi. Nuda genu. nodoq̄ȝ signus collecta fluentes. i. habens nudū genu: et habēs collectos sinus. Fit eni quotiens particiꝑiū preteriti tēporis a passiuo iūgimus casum actm̄ vt deiectus animū: mesta vultū. Seruius primo enei. sed in carmina potius q̄ȝ in prosa vtemur. Synecdoche item est vt Fabius ait nono cū subtractū verbū aliquod satis ex ceteris intelligitur: vt Celius in antonium Stupere gaudio. simul enim auditur cepit. Cui similia sunt illa meo quidem iudicio in quibus verba decenter pudoris gratia subtrahūtur. Nouim⁹ ⁊ qui te transuersa tuentibus hyrcis. Et quo sed faciles nymphe risere sacello. hanc quidā aposyopisim putāt frustra. nā illa quid taceat incertū est aut certe longiore sermone explicandū hic vnū verbū et manifestū quidem desideratur: q̄ si oposiopisis est nihil non in quo deest aliquid idē appellabitur: hec ille. Fit itaq̄ȝ synecdoche cōstructiōis ꝓp̄e per nomē adiectiuū sed eā vt in elegantiis docet Valla summopere vitāt oratores precipue in actō: vt nuda genu nodoq̄ȝ sinus collecta fluentis. enei. i. in quo exemplo regitur etiā actūs habitus seu amictus. dico proprie quia secūdū Seruiū per alias partes dicetur potius greca figura: sed confuse vocamus etiam synecdochen dum fit per verbū absolutū vt frigeo genu aut passiuum vt frāgor mēbra. expleor mentē. Aut per eorū participia vt fractus membra labore. Horatius

in principio ser. fit etiã dũ queritur qd genus. Aut dum dicimus id genus pro eius generis quod vltimũ etiã oratori vsurpare licet. Itẽ Maro dixit enei. ij. cetera graius. i. per cetera. Solemus tamen fere exponere huiusmodi locutiones per verbum habeo: vt fractus membra: habens membra fracta &c. lvi.

Finge nouas voces onomatopeia fiet
De sonitu factas. sus scropha hinc dicitur esse

¶ Onomatopeia est onomatos. i. nois peia. i. fictio hinc etiã Fabius in viij ait onomatopeia est fictio nomis greci inter maximas habita virtutes. nobis vix permittitur inde tamen mugitus et sibilus et murmur venerũt. Fit autem quando vocis confuse nomen ad imitandum sonum affigimus: vt ouiũ dicimus balatum boũ: mugitum equorũ hymnitum terribilis buccine sonitum Taratantara. Ennius. Et tuba terribili sonitu taratantara dixit. lvij.

Circuitus romane periphrasis esto loquendi
Et iam prima nouo spargebat lumine terras
Tithoni croceum linquens aurora cubile
Jam lucescebat: vel lux erat orta: notatur

¶ Periphrasim vocãt circuitũ eloquendi. vt docet Fab. lib. viij. Fitq3 quum id qd vno aut paucioribus verbis dici possunt pluribus explicantur vt tempus erat quo prima quies mortalibus egris incipit: et dono diuũ gratissima serpit. Item ouium teneros depellere fetus. i. agnos. Periphrasis demum circũlocutio dicitur. Peri est circũ vel circa dicit phrasis locutio fertur et phrazo dico vel dissero. lviij.

Transcensus veri manifestus hyperbola fiet
Astra ferit sonus armorum clãgorq3 tubarum

¶ hyberbole dici potest eminentia. vel vt ait Cicero superlatio a Fabio lib. viij. superiectio interpretatur a quibusdaz vero excessus dicitur. Cõponitur eni ex hyper quod est super et bole qd est iactus vnde figura dicitur cũ dictio excedens fidẽ ponitur augendi minuendi ve gratia. augendi vt niue candidior et fulminis ocyor alis. Minuendi vt cadentis te folij sonitus terreret. vt vix ossibus herent. lix.

Vocum turbatus formabit hyperbaton ordo
Lõgius est verbũ quoties fit hyperbaton illic

¶ hyperbaton verbi trãsgressio interpretatur secũdum Fabium octauo libro quã frequenter ratio comparationis et decor poscit fit enim frequentissime aspera & dura et dissoluta et hians oratio: sed ad necessitatẽ ordinis sui verba redigantur. longius ergo verbũ proprie hyperbaton est. vt animaduertite iudices omnem accusationis orationem in duas diuisam esse partes: nam in duas partes diuisam esse rectum erat sed durum & incomptum. huius vero tropi species sunt quinq3 vt asserit Diomedes. Anastrophe. Dyacope. vel Tmesis. Dyalisis vel Parẽthesis. Synthesis. hysterologia siue hysteron proteron. hyperbeno autem transcendo dicit: vel trãsgredior. hyperballo extendo supero. hyperbasia vel hyperbasis trãsgressio. lx.

Transtra per et remos dicatur: anastropha fiet
Dictio si subsit cum sit precedere digna, vt 2 prior ĩ hic vexhis nisi forsan Anastrophe fiat

¶ Anastrophe dicitur inuersio: est enim vt ait Diomedes duorum verborum ordo preposterus. vt transtra per et remos: est eni per transtra. Itẽ Italiam contra pro cõtra italiã. docuit vero qdã q anastropho reuertor est nobis et anastrophe reuersio. lxi.

Dat tmesim partes in binas dictio secta
Est boree regio septem subiecta trioni

¶ Tmesis vel diacope est vnius compositi vel simplicis sectio. vna dictione vel pluribus interiectis vt septem subiecta trioni: et saxo cere comminuit brū. pro septētrioni et cerebrū. Tmesis aūt proprie dicitur sectio scissio diuisio. Temno ei incido significat. Tmasso scindo. Diacope ex dia prepositione cōponitur. dia aūt. i. per. et copto incido quasi intercisio. diacopto item intercido significat. lxii.

Vox interposita est dicenda parenthesis apte
Tu mihi (namqȝ pius) noctesqȝ diesqȝ fauebas

¶ Parenthesim greci vocant ait Fab. ix. nos interpositionem vel interclusionē dicimus dum continuationi sermonis medius aliquis sensus interuenit vt Eneas: neqȝ enim patrius consistere mentem passus amor: rapidum ad naues: pmittit achatem. Componitur aūt ex para et en que duo dicunt inter et thesis positio. eandem Diomedes Dialysim vocat id est dissolutionem. lxiii.

Sinchesis est vocū aut sensus confusio longa:
Vina bonus que deinde cadis onerarant Acestes

¶ Synchesis dicitur a nostris confusio. nam Syn dicit con et chesis fusio. est autē hyperbaton obscurū ex omni parte: vt vina bonus ⁊c. cum sit ordo. Deinde heros diuidit vina que bonus acestes onerarat cadis. et de trinacrio littore abeūtibus dederat. item secum en. Iuuenes: fortissima frustra. Pectora ⁊c. est enim ordo iuuenes fortissima pectora frustra succurritis vrbi incense oēs dij quibus imperium hoc steterat excessere adytis arisqȝ relictis videtis que fortuna sit rebus: si vobis certa cupido est sequi me audentē extrema ruamus in media arma et moriamur. lxiiij.

Hysteron et proteron: nutrit peperit: vocitatur
Hec sit cum rectam seriem sentētia mutat

¶ hysteron dicitur a nostris vltimum post vel nouissime. Proteron vero prius ⁊ ante. hysteron pteron figura noiatur. quū sentētia ordine cōmutatur vt postqȝ altos tetigit fluctus et ad equora venit nā prius ad equora venit quā tangeret fluct⁹ hystorologia dici potest preposterus sermo estqȝ eadē figura cū hystero protero. lxv.

Allegoria datur nobis inuersio: fitqȝ
Quum verbis aliud sensuqȝ aliud reperitur
Claudite iam riuos puere sat prata biberunt

¶ Allegoriam Fab. viij. inuersionem interpretatur vt aliud verbis aliud sensu ostēdant O nauis referent in mare te noui Fluctus o quid agis. fortiter occupa. Portum totusqȝ ille horatij locus odarū primo qui nauē pro populo fluctuū tempestatem pro bellis ciuilibus. portum pro pace atqȝ concordia dicit. et Virg. in fine secundi georg. Sed nos immensum spacio confecimus equor. Et iam tempus equum fumantia soluere colla. hoc est que tractanda fuerant explicuimus iam congruū est carmen finire. Eius preterea septem sunt species eminentiores Ironia. Antiphrasis. Carientismos. Paremia. Sarcasmos. Asteismos. lxvi.

Ironia quidem mihi dissimulatio fertur
Ironia quidem multis illusio habetur
Quum sermo ostendit recto contraria sensu
Egregiam vero laudē et spolia ampla refertis
Tuqȝ puerqȝ tuus magnum et memorabile numen
Vna dolo diuum si femina victa duorum est

¶ Ironia diuersum ei quod dicit intellectū petit vt Fab. docet in vi. Idē vero scribit lib. viij. Ironiā illusionē vocāt qua cōtraria ostendūtur que aut pronunciatione intelligitur: aut persona: aut rei natura quale est Egregiam vero laudem et spolia

ampla refertis: Tuc pueroc tuus: hāc nisi grauitas pronunciationis adiuuerit confiteri videbitur quod negare contēdit. Item. Uerres pretor vrbanus homo sanctus et diligēs Et in Clodiū. Integritas tua te purgauit mihi crede. pudor te eripuit vita antea acta seruauit. lxvij.

Antiphrasis vox est signans contraria dicto
Dicimus hinc parcas: quia nulli parcere norunt

Antiphrasis est vnius verbi ironia. Componitur autem ex anti quod est contra et phrasis locutio. Est enim dictio e contrario significās: vt bellum dr quod minime bonū. Et parce quod minime parcant: vel poti⁹ a partu littera immutata quasi partes: vt Uarro voluit Gellio referente lib. iij. Nascētibus enī hoībus bonum et malum cōferunt: vt hesiodus edocet. Qua etiam figura nonnunq̄ quos nanos conspicimus atlantes vocamus et ethiopes argēteos. hec ab ironia differt q̄ ironia pronunciando mutat effectum et significationē: antiphrasis vero diuersitatem rei notat: vt Diomedes ait. Antiphraticos preterea contradictorius dicitur. lxviij.

Obscurus sermo cunctis enigma vocatur
Mater me genuit eadem mox gignetur ex me.

Enigma est sermo in oratione rerum obscurus: vt si dicatur. Mater me genuit etc. quod difficile intellectu videtur. Dicitur autem de niue aut glacie que ex aqua genita aquam per resolutionem gignit. lxix.

Sit Charientismos tibi gratificatio dicta
Aspera qua dictu promuntur gratius vt si
Dum percunctarer nūquis me quesierit: mox
Prospera dicatur fortuna: salus bona siue
Per quod signatur nullos de me petijsse.

Charientismos dici potest gratificatio. Nā a Charien quod est gratū vel gratiosum deriuatur ab aliquib⁹ dicitur vrbanitas. Charientizome aūt iocor vrban⁹ sum alludo significat. Charizome vero dono gratificor. Est autē tropus: vt Diomedes ait quo dira dictu gratius proferuntur: vel dictio per ea que grata sunt auribus aliud significans: vt quum interrogamus nūquis nos quesierit: et respondeatur bona salus vel fortuna. Exinde intelligitur neminem nos quesiuisse. lxx.

Si dices lupus est in fabula amice. figura
Scribitur a cunctis tunc rite Paremia dici
Grāmatici appellant prouerbiū hanc tamen omnes

Paremia dicitur a nostris prouerbium: vt Uerg. in meri. Lupi merim videre priores: nam etiam phisici confirmant q̄ voce deseratur is quē prior viderit lupus. Unde etiam prouerbium natum est apud Terentium. in adelph. Lupus est in fabula: quotiens superuenit ille de quo loquimur: et nobis sui presentia amputat facultatē loquendi. Plinius etiam lib. viij. sic. Sed in italia quoq̄ creditur luporum visus esse noxius vocemq̄ homini quem priores contemplentur adimere ad presens. Paremyacos autem prouerbialis dicitur. lxxi.

Sarcasmos plena est odio derisio ab hoste,
En agros et quam bello troiane petisti
Hesperiam metire iacens Maro fert duodeno

Sarcasmos est plena odio atq̄ hostilis irrisio: vt Pyrrhus ad priamum. Referes ergo hec: et nuncius ibis pelide genitori: illi mea tristia facta. lxxij.

Effertur quicquid sine rusticitate facete

Ipsa figura quidem Asteismos dicitur esse
Qui bauium non odit amet tua carmina meui
Atq; idem iungat vulpes et mulgeat hircos.

¶ Asteismos.i.vrbanitas: est tropus multiplex numerosęq; virtutis. Nã asteismos putatur quicquid rustica simplicitate caret: et faceta satis vrbanitate exponit: vt apud Vergi.in buco. Qui bauiũ non odit amet tua carmina meui.i.pro pena ei contingat vt diligat Meuiũ peiorẽ poetam. Nam Meuius et Bauius pessimi fuerũt poete inimici tam Horatio q̃ Vergilio. Vñ Horatius. Mala soluta nauis exit alite ferẽs olentem Meuiũ. Atq; idem iungat vulpes et mulgeat hircos.i.faciet que contra naturam sunt Asteiso autem iocor dicit Asteios vrbanus Asteizome vrban⁹ sum. lxxiii.

Fertur homeosis quotiens simulatio facta est
Sunt species icon ve parabola seu paradigma.

¶ Homeosis dicitur a nostris similitudo. Nam tropus est cum ex similitudine alicuius cogniti in similitudinem deuenimus incogniti. lxxiiii.

Ad formam forme collatio dicitur icon
Omnia mercurio similis vocemq; coloremq;

¶ Icon est quũ forme ad formã cũ quadã similitudine fit collatio vel cõparatio aut laudis vel vituperationis causa: vt ibant in prelium corpore tauri validissimi impetu leonis acerrimi. Similiter iste quotidie per forum: tanq̃ iubatus draco serpit dentibus aduncis. Item os humerosq; deo similis. lxxv.

Ponitur exemplum tibi vel collatio quando
Illa figura venit que nempe parabola fertur

¶ Parabola cõparatio dicitur: nã valet dici iuxta sniam. Fit enĩ ex para quod indicat iuxta & bule consiliũ vel snia quasi rerũ dissimiliũ comparatio. Verg.in.ii. Qualis mugitus fugit cum saucius aram. Taurus et incertam excussit ceruice securim. Itẽ Qualis in eurote ripis.&c. Fab.lib.v. Parabolam appellat exẽplum. Diomedes similitudinem aliij comparatione. lxxvi.

Dicti vel facti exemplum fertur paradigma
Anthenor potuit mediis.&c.

¶ Paradigma dr a Fab.in.v. exemplũ. Est enim exempli hortantis vel dehortãtis enarratio. Horati⁹. vt Anthenor potuit.&c. Itẽ pallas ne exurere classem argiuũ.&c. Dehortantis: vt At non sic phrygius penetrat lacedemona pastor ledeamq; helenã troianas vexit ad vrbes paradycnio aut exemplifico dicit. lxxvii.

Sepe relata quidem sententia Epimane habetur
Intercalares versus illud manifestant:
Incipe menalios mecum mea tibia versus:

¶ Epimone dici potest perseuerantia: vt superius in Epizeusi dictum est nũero trigesimo septimo. lxxviii.

Si ponatur agens patiens res vel vice versa
Siue modo simili tibi sit conuersio facta
Trade rati ventos dicatur Hypallage habetur.

¶ Hypallage dicitur submutatio Nam componitur ex hypo quod est sub: et allage mutatio. Dicitur autem figura cum verba per aduersum intelligantur: vt trade rati ventos pro ratem ventis ab aliquibus vero hypallage dicitur subalternatio & hypallatto subalterno. lxxix.

Urbem quam statuo est vestra Antiptosis habetur

¶Antiptosis dici potest latine pro casu: figura est quando casus pro altero casu ponitur: vt vrbem pro vrbs. Fit enim ex anti quod est pro et ptosis casus. Pto autem producitur: quia per o magnum scribitur. lxxx.

Quando adiectiuum in substantiuum resolutum est
Endiadys fiet Calybem frenosqꝫ momordit
Uteris Endiady pateris libamus et auro.

¶Endiadys figura est quum resoluitur in substantiuū adiectiuum: vt calibem frenosqꝫ momordit pro calybeos frenos. Et pateris libamus et auro. id est pateris aureis per endiadyn: vt Seruius docet libro secundo Geor. Endiadys autem componitur ab hen quod est vnum ⁊ dis per et dyo duo: id est quādo vnum per duo, dicitur sed cum hen habeat h, potius hendiadys cum h scribi debeat. lxxxi.

Si dicas minus et plus signes liptote habetur
Munera nec sperno: quasi dicam accepto libenter

¶Liptote dici potest defectiua. Nam a lipo quod est deficio, vel linquo deriuatur. Fit autem quum minus dicitur plus intelligitur: vt octauo eneid. Munera nec sperno. id est libenter accipio. lxxxii.

Temporis esse solet descriptio chronographia
Uertitur interea celum et ruit oceano nox

¶Chronographia dici potest temporis descriptio: chronos enim tempus est ⁊ graphia scriptura. Chronicos ꝟo tp̄alis dr̄. Chronizo aūt tardo moror p̄seuero. lxxxiii.

Topographia loci sed mundi Cosmographia
Lucus in vrbe fuit media letissimus vmbra.

¶Topographia loci descriptio. Nam topos locus: ⁊ graphia scriptura dicitur. Hec eadem Topothesia dici potest. Topos enim locus et Thesis positio dicitur. Est autem topographia veri loci descriptio. Topothesia ficti auctor. Lactātius li. ii. theb. et Ser. i. enei. Cosmographia dicitur mundi descriptio. Cōponitur autē ex cosmos quod est mundus ⁊ graphia scriptura: pictura ve. Cosmeo autē orno significat. Cosmicos mundanus dicitur. Cosmios ornatus honestus. Cosmos ornamentū quē et latini mundū vocant: ⁊ mundus orbis etiā dicitur. lxxxiiii.

Respondens ad que sunt forsitan obiicienda
Des anthypophoram cum nil tamen obiiciatur
Sum pius heu doleo nam mihi sepe nocet.

¶Antypophora fit cū tacite obiectioni respondetur. posset me quisqꝫ interrogare: quum dico sum pius. heu doleo: cur doles idcirco respondi. nā mihi sepe nocet. Anti contra dicit hypophora subduco vel suffero quasi cōtraria subductio. lxxxv.

Antitheton grece contra positumqꝫ latine est
Frigida pugnabant calidis: humentia siccis
Mollia cum duris: sine pondere habentia pondus.

¶Antitheton dici potest nostris cōtrariū vel cōtrapositū. nam figura est cum contraria contrariis opponuntur vt patuit per exempla. Antitheton contrapositū vel contentio dicitur. vt Fabius nono docet. Sed nō vno fit modo: nam et fit si singula singulis opponuntur. vt vicit pudorē libido: timorē audacia. et bina binis. nō nostri ingenii. vestri auxiliū est. et sententia sententiis. vt vtetur in cōcionibus: taceat in iudiciis. Cui cōmodissime subiungitur ea species que distinctio dicitur. Odit populus romanus priuatam luxuriam: publicam magnificentiam diligit. lxxxvi.

Diligo me: tu te. solet idiophasis esse

Allophylos tu me: me vel te diligit ille.

¶ Idiophasis venit ab idios grece latine proprius et phasis.i.fama: vel dictio allophylos dici potest alienigena. nam componitur ex allo quod est aliud ⁊ philon quod est genus/gens/natio. lxxxvij.

Brachilogia refert ꝙ plurima sub breuitate
Ferte citi ferrum. date tela: impellite remos.

¶ Brachilogia dr̄ a nr̄is breuiloquiū. nā a brachy qđ est breue cōponit̄ ⁊ logia locutio Brachilogos autē breuiloquus. Fit aūt (Fabio teste lib. viij) quū plura paucis cōplectimur: vt Cice. ꝯtra cōcionē Metelli teste eodē li. ix. q̄ indicabant, eos vocari custodiri ad senatū adduci iussit. Idē ꝯo gen⁹ dr̄ etiā asynthetō eodē auctore. lxxxviij.

Fertur erotema at quoties interrogat vllus
Quid melius turdo? vulua quid dulcius ampla?

¶ Erotema vel erotima interrogatio dicitur. Erotao interrogo. lxxxix.

Fertur ephexegesis que declarat prius acta.
Tolle fuga Turnum atqꝫ instantibus eripe fatis.

¶ Epexegesis vel ephexegesis interpretatur expositio: ab epi prepositione: et hexegesis interpretatio expositio. Exegeo me autem expono. xc.

Absenti sermo directus apostrophe habetur
Sic loquor absenti scriptam dum mitto salutem
Hanc tibi priamides mitte ledea salutem.

¶ Apostrophe dicitur a Fabio libro nono aduersus sermo siue aduersio. Est autem figura locutionis quum ad aliquē per secundam personam fit conuersio: vt te nunc alloquor Aphricane. Apostropho autem auerto significat. xci.

Pars in frusta secant dic synthesin esse figuram
Que fit quando rei ratio: non vocis habetur
Ut collectiuo pluralia si socientur
Aut genus a rebus generalibus accipiatur
Sola vt bubo queri fertur: preneste sub ipsa

¶ De Synthesi latius docet Sulpitius in bello de constructione videatur ibi dicit etiam Seruı⁹ in illud quarti enei. Solaqꝫ culminibus ferali carmine bubo. Uisa queri. ꝙ relicta specialitate sepe sumitur genus a generali: vt sola bubo subaudi auis: qꝛ bubo mascu. est: vt apud Ouidiū bubone sinistro. Et cū dicit̄ preneste sub ipsa. intelligitur vrbe. ⁊c̄. ¶ Synthesis dici potest compositio. Fit autem cum singulare nomē collectiuum verbo plurali componitur vt populus clamant. xcij.

Personamqꝫ nouam formans das prosopopeiam.
Qui modo nasonis fueramus quinqꝫ libelli.

¶ Prosopopeia ꝑsone fictio: vt Fabius in nono scribit. Cōponitur autē a prosopō qđ est ꝑsona et Peio facio vel fingo. Figura est vel quando inanimatum ad animatum loquitur: vt patuit in exēplo: vel animatum ad inanimatum: vt Horatius. Quid amplius o mare. et o terra ardeo. Uel quando etiam ad inanimatū ipsum quoqꝫ inanimatū loquitur: vt apud Oui. Met. li. ij. Terra ad maria loquitur: ⁊ flumina. xciij.

Euphonia bonus sonus est: vt dictio pulchra
Titydes pro tydides sic aptius aiunt.

¶Euphonia transfertur a Prisciano bona sonoritas: a Quintiliano autem vocalitas ab aliquibus bona vox. xciiij.

Confundit numerum casus genus aleotheta
Siue alleosis que permutatio fertur
Pars manibus validi turres et menia scandunt
Turbarunt in me luxuriosa porci
Urbem quā statuo vestra est subducite naues

¶Alleotheta dici potest latine aliter posita Allos enim est aliter et Theta posita. Priscianus lib. xviij. interpretatur Alleothetam variationem. Alleos enim aduersus ac varius dicitur Alleo permuto Alleosis permutatio Confundit autem numerū vt pars in frusta secant. Casus vt tu mihi quodcūqꝫ hoc regni pro hoc regnum. Item vrbem quā statuo vestra est pro vrbs. Genus Uirg. in buccolicis. Dulce satis humor depulsis arbutus hedis Lenta salix feto pecori mihi solus amyntas. Ad dulce enim qđ est neutrum tam feminina ꝙ masculina reddidit. xcv.

Altior est quotiens sensus ꝙ quē tibi verba
Declarant vel ꝙ dicis plus significatur
Aut etiam quod non dicis scito Emphrasin esse

¶Amplior virtus est. Emphosis ait octauo Fabius altiorē pbens intellectū queꝙ verba per seipsa declarāt. Eius due sunt spēs Altera que plus significat ꝙ dicit. Altera q̄ etiā id qđ nō dicit. Prior est apud homerū cū Menelaus graios in equū descendisse ait. Nā verbo vno magnitudinē eius ostendit. et apud Uirg. Demissū lapsi per funem. nā sic quocꝫ magnitudo demōstrata est. Itē Cyclopa quū iacuisse dicit per antrū prodigiosum illud corpus spacio loci mensus est. Sequēs positum est in voce aut omnino suppressa aut etiaꝫ abscissa supprimitur vox vt fecit pro ligario Cicero. Quod si in tanta fortuna bonitas tanta non est qnā tu per te inquā obtines intellecto quid loquor. Tacuit eni illud quod nihilominus accipimus non deesse homines qui ad crudelitatē eum impellerent. Uirg. ita primo georg. Emphasim facit auctore Seruio. Dicit enim Quum iam glādes atqꝫ arbuta sacre. Deficerent silue et victum dodona negaret significatur eni etiam id quod nō dicit hoc est nō solum alie sed etiam sacre namqꝫ harum sterilitas aliarum denotat infecunditatem. Emphasis autem dicitur significatio demonstratio effigies. Empheno manifesto. Emphanizo declaro demonstro. xcvi.

Quum plures voces vno accentu legis esto
Lectar hyphen: etenim vel quando quidē manifestā.

¶hyphen dici potest subunio hypo eni sub et hen vnum significat. Et tūc fit cū plures dictiones sub vno accētu legūtur vt qnquidē et similia. Est āt accētus. i. virgula ab vltima littera prime dictionis ad primā sequentis subducta vt theologos. xcvij

Epanhodos grece est regressio quippe latine
Hic par est vobis non par mihi iulius arte

¶Epanhodos grece dicitur nri regressionem dicunt: vt Fabius ait lib. ix. Nec solū eodem sensu: sed etiā in diuerso per eadem verba: vt principium dignitas est pene par. non par fortasse eorum qui sequebantur. Item magnus est labor dicendi non magna est res. Epanhodos fit ex Epi et ana que duo simul etiam et iterum siue retro indicant et hodos via quasi retro viam id est regressionem indicet vt principatus bonus est non bonus autem qui in tirannidem cōmutatur. xcviij.

Alterius iuxta formas aliquid reperitur
Descriptum quoties cata cum typosis vocitatur

Omnia mercurio similis vocemq; coloremq;
Et crines flauos et membra decora iuuente

¶ Cartatyposis dici potest secundũ vel iuxta figurã Cata eni scd͂m & typos figura dicitur. Typosis formatio impressio dicitur aut tropus quum aliquid iuxta alteri⁹ formam describitur. vt Virg. iiij. Omnia mercurio similis &c. xcix.

Si qua per excellens posuere catexoche habetur

¶ Catexoche dici potest per excellentiã vt Virg. in geor. boues per excellentiã nominauit: quum dixit: que cura boum quis cultus habendo sit pecori ibidẽ vt victu; dodona negaret Cata hic per significat exoche eminentia vel excellentia dicitur ex ochos egregius excellens. c.

Pro astuto sapiens para fitq; diastola dictus

¶ Paradiastole fit teste Fab. lib. ix. quum te pro astuto sapientem appellas ꝑ confidente fortem Componitur aũt ex para id est iuxta: et diastole dilatatio. nam tũc quoq; fieri dicimus quum rem nostram interpretatione dilatamus sic prodigũ dicimus liberalem. temerarium fortem et similia. ci.

Hic ego paulus amo euocitatio dicitur esse et
Tu Cicero curris: quam si vis nosse figuram:
Tertia per primam personam siue secundam:
Ad verbum prime vocitetur siue secunde:
Substãs atq; vocans vocemq; tenens referentem
Rite subaudiri permittunt euocitatem

¶ Euocatio est immediate reductio tertie persone ad primam vel secundã: vt ego antonius scribo. tu socrates curris. ¶ Ascensius.

¶ Euocatio est continua reductio tertie persone ad primã vel secũdã. vt ego quintilianus declamo: tu Cicero oras. In euocatione quattuor requirũtur. Persona euocãs. Persona euocata: remotio copule et verbũ concordãs cũ persona euocãs. Persona euocata remotio copule et verbũ concordãs cũ persona euocãte: vt pote que dignior est. Ideo aũt remouetur copula: q2 ad idẽ ꝑtinent et ideo prima nõ potest euocare secũdã licet cõcipit eã. Est tñ euocatio iplicita in qua persona euocãs intelligitur et fit legittime cũ verbo substantiuo vt sum pius eneas. et vctõ vt vocor Jodocus aut si per relatiuum fiat q2 relatiuũ est illi⁹ persone cuius antecedẽs vt Tu mea scripta legis qui sum submotus ad istrũ. sed de relatiuis alibi dicã. Cetera verba volũt personã euocantẽ exprimi vnde nõ recte dixeris Joannes scribo. Verũtñ magna est controuersia inter grãmaticos et dialecticos cuius persone sint nomia. Nã grãmatici dicũt esse tertie ꝓter vctõs qui sunt secunde Dialectici aũt dicũt trium esse personarũ q2 eni inquiũt ꝓpositio seu enũciatio ꝑfecta cõstat ex noie et verbo et nõ ex syncathegoreumate necesse est vt cuiuslibet verbi verũ suppositũ sit nomẽ. Et cũ dicũt grãmatici pronomẽ dictũ et inuẽtũ q2 et vt pro noie ponat̃ addunt dialectici si pro noie ponat̃ etiã nomẽ posse poni. Nos ãt vt eã litẽ sub iudice liquam⁹ cẽsem⁹ sine noie p ꝓnomẽ sepe aptã esse locutionẽ vt ego scribo. & per nomẽ sine ꝓnoie ineptã. vt Priscian⁹ scribo. idq; satis grãmatico vt sciat quõ loquatur. cij.

Est autem appositus coniunctio quippe duorum
Substantiuorũ: declarant seq; vicissim
Miratur molem Eneas magalia quondam

¶ Appositio est continua coniunctio duorum substãtiuorũ quorũ alterũ declarat alterum. vt proximus ille procas troiane gloria gentis. Requirũtur aũt in appositione duo substantiua in eodem casu. ¶ Ascensius.

Apponens fixo fixum casu sub eodem

(Vel ꝙ res eadem: vel ꝙ rector datur idem)
Nil genus aut numerũ curabo sed anteriori
(Quod confusius est vel proprietate notandum)
Confirmans verbum: coniungam mobile fixo
Quodq; suo tamen his qui cõgruat ordo notabo

¶ Ordo est. Ego apponens. i. postponens sine cõpositione ⁊ sine coniunctione fixum fixo. i. vnum substantiuum alteri substantiuo: sub eodem casu vel ꝙ. i. quia eadẽ res datur sup. eis: vel ꝙ. i. quia idẽ rector datur eis nil curabo genus aut numerũ: quia possint esse eiusdẽ generis ⁊ numeri ⁊ diuersorũ: sed ego conformans verbũ anteriori. s. supposito dũ suppositũ est: quod sc; anterius. i. ꝓcedens substantiuũ est cõfusius vel notandũ. i. nobilitandũ proprietate. s. aliqua per appositũ importata: coniungã mobile fixo quodq; suo proprio. tamen ego notabo qui ordo congruat his et an ponatur scd'm debitũ ordinem. Sententia est. In appositione que fit dũ vnũ substantiuũ apponitur alteri ad specificandã eius confusionẽ aut ad ꝓprietatẽ denotandã erit conformitas casuũ: q2 cũ idẽ significent ab eodẽ regunt: sed nõ est necesse vt sint eiusdẽ generis aut numeri. Et si apponatur eis verbũ id conformabit principaliori: hoc est priori secundũ debitũ ordinẽ: sed si adiectiuũ id conformabitur vtriuis substantiuo vt poete cui adijcitur. Exemplũ vbi diuersa sunt adiectiua: vt apud Iuuenalẽ. quanta est gula que sibi totos ponit apros: animal propter cõuiuia natũ. Sũt autẽ diuersorũ numerorũ quando alterũ caret singulari: vt formosum pastor choridon ardebat alexim delitias dñi. Aut alterũ est collectiuum et alterum plurale: vt Quid meruere boues animal sine fraude. Ite mee quondam felix pecus ite capelle vbi ordo est: o capelle mee: quondam felix pecus. ⁊c̃. Et ideo dixi notandum qui sit debitus ordo. De appositione autẽ dixi supra. Sulpitius. C.iij.

Sillepsis siue est conceptio tripliciter fit
Et genere et numero et persona indignius autem
Hic deducendũ est ad dignius optime lector
Dignius est generis quod noscitur anterioris
Sic et persone: numeri sed posterioris
Unde genus primum duo concipit altera: verum
Quod mediũ est neutrũ: sed neutrũ cõprimit ambo
Quando carent anima: virga et baculus mihi grata.
Idem lucidum de personis puto dandum
Ni ꝙ persone nõ est vis vlla supreme
Concipere an sextum rectus queat addubitabis
Tu quid ego et populus mecum desideret audi

¶ Conceptio seu syllepsis est adductio indignioris ad dignius. Fit aũt tribus modis genere numero et persona. genere vt masculinũ concipiat femininũ ⁊ neutrum femininũ vero concipiat neutrum. vt Quintus et martha sunt mei. Pyrrhus ⁊ hoc animal sunt tui: martha et hoc aĩal sunt nostre. Lucanus primo. Vis erat hic leges et plebicita coacte. Masculinũ genus digni9 est feminino et neutro: ⁊ femininũ neutro. Numero vt pluralis numerus concipiat singularẽ vel singularis dictio plurali verbo reddat: hoc eni schema late patet. vt Dona. ait. vt discipuli et p̄ceptor legũt vel discipuli cũ preceptore legunt: iste et ille gaudent persona vt prima concipiat secundã et tertiã. secũda ꝯcipiat tertiã Prisciano auctore lib. xij. et xvij. Prima enim

dignior est secunda et tertia: secunda vero dignior est tertia. Dic ergo ego et tu legimus. ego et ille scribimus. ego et vos et illi fecimus. tu et ille scribitis.
¶ Ascen. Sed neutrũ cõprimit. i. cogit sibi conformari non inepte ambo. i. tam masculinũ q̃ femininum: quando carent anima: vt virga tua et baculus tuus ipsa me consolata sunt: ver et estatem tu plasmasti ea. Quum daphnidis arcũ fregisti et calamos que tu peruerse menalca. Et cum vidisti puero donata dolebas. Dubitatur in conceptione indirecta que fit per prepositionẽ cum an nominatiuus concipiat ablatiuum nam dicendo: duellimur inde iphitus et pelias mecũ: videtur mecũ esse suppositum quia verbum est prime persone et ita quantum ad personã dictio mecum est concipiens: et quantum ad rectitudinẽ seu casum concepta: sed alijs videtur ordo: nos duellimur inde iphitus et pelias duellunt sup. mecũ: sicut Hora. per zeugma dicit. Tu quid ego ꝛc̃.

¶ Idem Manc. ad lectorem.

¶ Appollodorus vt tradit Celius auctore Fabio incõprehensibilia partis huius precepta existimauit. Itaq̃ si omnia minime prosecutus fuerint quid mirum cum res sit quodammodo infinita. illud tamen preterea neminez de figuris extare hodie nullum opusculum: quod quidam ita plene dilucideq̃ precipiat vti hoc nostrũ. Conferentibus res ipsa se ostendet.

¶ Finis.

De latinarũ dictionũ recta scriptura:

¶ Jodoci Badii Ascensii de recte scribendi rõne cõpẽdiosa traditio.

Quandoquidem ad eplarũ cõsummationẽ: ad carminis rationẽ & debitã
ꝓnũciationẽ orthographia. i. recta scriptura in primis cõducit constitui
pauculas preceptiones que ad eam faciãt superioribus adijcere plenio
rem eius rei traditionem in alium locum recipiens.

Prima de ortographia generalis regula.

**Jmmeditatus dictionũ deriuatus atq; descensus in primis annotãdus
est. vt riui fontibus haud dissimiles sint.**

¶ Quocirca operepreciũ est nosse q verbalia et participia tpis quidẽ pteriti et fu-
turi in rus fere de supinis deducũtur. Supina de preteritis perfectis indicatiui mo
di: atq; illa de presentibus eiusdem modi que in quibusdã primaria: in quibusdã de
ductitia sunt. Que vero a noibus trahuntur vt abstracta a concretis ea fere a geni-
tiuis formãtur vnde a gignendi appellationẽ illis inditam nonnulli volunt quibus
prenotatis habeantur he pro exemplis regule.

Prima regula exemplaris.

**¶ Prima presentis indicatiui modi syllaba: quoties dictio (vt in diuersis li
neis) diuidenda est: solet manere in deductis integra.**

¶ Verbigrã sancio: dico: lego: qr in prima syllaba c et x nõ hñt etiã non hẽbũt ipsum
sanctum dixi dictum dictio: lectũ lectio: sed diuidentur sic: san/ctũ. di/xi. ctum.

Secunda exemplaris.

¶ Si tamen geminetur consonans danda est vtriq; sua.

¶ Ut a percutio percussi: a reperio in carmie repperi a repello reppuli a refero rettu
li et quo extra carmẽ nõ vteris relligio pro religio: multa eni q preter naturã produ
cũtur geminare solẽt cõsonãtes vt quattuor quottidie: relligio relliquie &c. Durum
preterea esset tris cõsonãtes in vnã syllabã contrahere. Unde scriberẽ sic. com/psi.
prom/psi. dem/psi. em/ptum. licet como promo demo emo dicamus.

Tertia exemplaris.

**¶ A supinis in ctu fit verbale in ctus et ctio: et participiũ in ctus et cturus
ab itu fit iturus: et itio sed in prima coniugatione frequentius atio et parti-
cipiũ in itus et iturus sed et aturus. a su. sus sio & surus: a xu xus xio & xurus
et ita in reliquis habendus est posterioris supini respectus.**

¶ Ut a seco sectus sectio et secturus: a lectu lectio lectus et lecturus: a sono nitu so-
nitus et sonitur us: sonatio: et iterdũ sonaturus: vt primo sermonũ apud Horatium
Et constatura fides apud Lucanum: a persuasu persuasus persuasio et persuasurus
a complector complexu complexus complexio complexurus.

Quarta exemplaris.

**¶ A genitiuis in ti et tis abstractum in tia: a ci & cis in cia: que si geminetur
seruabitur proportionis ratio. q̃uis pleriq; pro secunda ti scribant: eo q ha-
bentibus t ante i ti scribunt.**

¶ Scribetur ergo gratia a grati. clemẽtia a clemẽtis. iusticia a iusti. amicicia ab a-
mici aut forte amicitia: sicut pueritia auaricia: quod per analogiam deprehenditur
nam politiã scribi docet policitus. ab audacis fit audacia. Quod & in comparatiuis
aut seruabitur vt gratius dulcius audacius. Jtem mendaciũ a mendace: commer-
cium a commerco. aut a merce. consorciũ a consorte.

Quinta regula exemplaris.

**¶ Jn verbis autem vbi ci et vbi ti scribetur docebit secunda presentis indi
catiui persona. tam in actiua q̃ in passiua voce.**

¶ Ut facio quia facis scribitur et percutio quia percutis: sic patior quia pateris: far
cio quia farcis et ita in reliquis obseruabitur.

Sexta regula exemplaris.

**¶ Gerũdia et gerundiua noia: participia in dus & etiã participialia noia
a genitiuo participii presentis tẽporis mutãdo tis in dus di. do. dum. dedu-
cenda sunt: presens participium a preterito imperfecto verbi indicatiui mu
tando bam et bar in us et addendo illis et quibus ablatum est.**

¶ Ut transibā transiens:et a transeuntis transeundus da.dum.et trāseundi do.dū
non ergo dicetur transiendi. Ueteres aūt a tertia presertī coniugatione formabant
in vndus ⁊ vndi:vt gerundus faciundus pro gerendus faciendus sed in talibus que
scripta sunt rite sunt obseruanda:nec alia sine delectu summo formanda.

Secunda regula principalis.

**¶ In diuidendis dictionum syllabis opus est cognitio ꝙ in simplicibus di-
uerse consonantes cohercere ferme volunt. In compositis vero partes inte
gre seruari:consonantes vtrobiq; diuidi.**

¶ Scribes ergo in diuersis lineis ma/gnus et eadē ratione ma/ior si/gnū ti/gnum:
vt sigillum et tigillum approbāti sic i/gnis:li/gnum:pi/scis:o/mnis : quod vltimum
ꝓpter raritatem coniunctim scripsero san/ctifico:⁊ ita in reliquis. In compositis sic
re/spicio:re/spondeo:abs/tineo:sus/tineo:sus/cepi:sus/pēdo. Quia vero vt dicetur re
gula quinta consonans non geminatur quoties tertia post secundā ponetur : vnde
non scribetur asscribo asscendo. tutius esset coniunctim scribere ascēdo ascribo ꝙ di-
uisim. Similiter vbi post x s deponitur:vt expes vix scripsero ex/pes:sed si diuiden-
dum esset ex/spes. Id geminatis autem sic dif/ficile:sup/primo:ret/tulit ⁊c.

Tertia regula principalis.

**¶ In componendis dictionibus summopere attendenduz est in quā queq;
litteram mutari soleat a recte scribentibus.**

¶ Unde ab prepositio nūc integra manet:vt abduco:ablego:abnuo et ante vocales
ab actus abeo:abire abortior abutor. Nunc in au mutatur : vt aufero aufugio et sic
deductū est ausidus. Nunc in s migrat:vt asporto quia apporto descendit ab ad nūc
transit in abs:vt aufero abstuli:abstraho ⁊c. perdit b. vt amitto. Similiter ob et sub
nunc b seruant vt obduco :subduco:obeo:obligo:subligo:perditur b in omitto dici-
tur submitto aut summitto sicut summoueo ⁊c. obnitor subnitor obrepo subrebo sed
et surripio dicitur obsto:substo:obtineo:suscipio. sed maro antique dixit. Suscepitq;
ignem foliis sicut nunc occurro succurro offero oggero suggero oppono suppono ⁊c.
dicimus. Ad mutat d in b:vt abbreuio aut manet vt addibo. mutaturq; in c sequen-
te c ⁊ q vt accollo iccirco scribitur quicquid acquiesco anquiro ab an deducit. In f vt
affero. in g:vt aggero. in l:vt alligo. in m:vt ammoneo. sed et admoneo scribitur. in
n:vt annitor. in p:vt apporto. in c ante q:vt dictū est in r:vt arrigo. in s vt assilio assū
sed adsum quidā scribunt. in t:vt attineo. Ex fit ef. vt effringo effingo in reliquis ma
net. Per fere manet:sed et pelluceo sicut intelligo pro quo veteres interlego scripti
tabant(in vsu sunt) Trans integrum manet preter trano traduco traijcio trado An
in et cō ante b m et p scribuntur per m ante q autem c et d in in finita per verā cōpo
sitionem in n migrant. Exemplū ꝑorıs:vt ambulo:combibo:imbuo:ammoneo:im
mitto :committo: amputo:computo:imputo. Sequente autē vocali sepe ponitur b
inter m aut con et vocalem vt ambages ambesus ambigo ambustus combust⁹. Ex-
emplum secundi:vt tanq; nunq; tandem nūcubi anceps tantūdem. Dixi perversam
compositionem:quia in syllabicis adiectionib⁹ scriberem quemq; et quāq; a quisq;
et queq;. Item quorundā. Am preterea secūdum Priscianum sequente c f vel q mu
tatur in an:vt ancisus ancile anfracus anquiro.

Quarta regula principalis.

**¶ Vocaliū quoq; ac diphthongorū transmutationes diligētius annotāde
sunt nā A mutatur in e et i. E in i. Au in o. et e in i. et y in i et in u duplex.**

¶ Ut exemplis claret. Nam a pario fit comperio:a partio fit impartio:a facio confi
cio:a lego collego indifferenter quoq; scribuntur. Caurus et corus maurus et mor⁹.
Taurus et torus caulis et colis. faurex et forex:caudex et codex : plaustrum et plo-
strum:claustrum et clostrum. Itē quero facit conquiro inquiro ⁊c. Scribitur autem
cyminū et cuminū cypressus et cupressus ⁊c. patrizo et patrisso et parisso. Sicut aūt
in grecis n ante g mutat in g sic in latinis sepe n ante n mutatur in g:vt agnosco cog
nosco. ignauus ignarus:sed et gnarus et gnauiter et gnatus a quibusdā scriptitan-
tur vt gnatus et gnata duo nomina sunt.

Quinta regula principalis.

**¶ Non geminabitur consonans si secunde adheret tertia nisi sequētes sint
muta cum liquida que pro vna habentur littera.**

De latinarū dictionum recta scriptura.

¶ Unde nō scribet^r assiro sussiro asscribo asscendo: sed aspiro suspiro ascribo ascendo. Difficile tamen est mutilatam syllabam debite separare. nam a scribo durū est a scribo durius. Recte autem t scribetur suffragor sufflo effluo. effringo. supplex supprimo. Post x quoq; quia equipollet cs. aut gs. non scribetur s licet sit de integritate simplicis. Unde scribetur expes exudo exilio exulo exulto expiro expuo expecto: pro exspes exsudo exsilio exsulo exsulto exspiro exspuo exspecto.

¶ Sexta regula principalis.

¶ Littere externe cuiusmodi sint consonantes aspirate et k y z non sunt in more latinis vocabulis scribende.

¶ Pro hac autem regula sciendum est que dictiones latine ⁊ que externe sint vnde simulacrū tus sepulcrum lauacrum pulcher charus et similia aspirationem ex arte non habent quia tamen et prolatu ⁊ vsu aspirari solent potissimu nouissima duo nō damnauero qui id fecerit. Nec tamen dixero charum sic scribi: eo q; charites sic scribatur: quia cum greca primā corripiat se matrē latine dictionis pernegat. Multa autem Prisciano teste a grecis aspirata in tenues mutata sunt litteras: vt fucus fama. ⁊c̄. de quibus in Georgio Ualla videndum.

¶ Septima regula principalis.

¶ Aspiratio hoc est h ante omnes vocales ponitur. post consonantes autem duntaxat quattuor c/p/r/t/ ⁊ id in grecis.

¶ Exemplum prioris: vt habeo/habes/hic/homo/hulcus: quia helcus grece scribitur posterioris. chremes/thraso/philippus/rhetor/pyrrhus. Nec postponitur vocalibus nisi fiat apocope: vt vah pro vahe: ah pro ahe pro autem interiectio aspirationem nescit: licet proch inepti scribant. Mihi nihil et nihilum c non recipiunt ex arte quia tamen oīm prolatio illud vsurpat non magno dampnauero: qui nihil aut mihi scribat. Scio tamen ne h quidem nisi diuidende syllabe causa interponendū in mihi nam mi i scribendum erat sicut vt dieresis significetur ahenum et iohannes scriptitant. pro qua et iesus sed ineptius scribi solet: scribe ergo cum grecis et iesus ⁊ christus non cum ineptis christus. Nec iheronymus ihericus iherusalem sed hieronymus hiericus hymus hiericūtis ⁊ hierusalem.

¶ Octaua regula principalis.

¶ Summa quoq; cautio esse debet in diphthongis scribendis nec audiendi sunt ineptuli qui ae ⁊ oe absoletas censent.

¶ Uerū quia his carracteribus nō habētur alias de eis iusto volumine tractauero sicut de aspirandis et y greco scribendis: nunc si hec duntaxat prenotatio.

¶ Omnes genitiui et datiui singulares: nominatiui et vocatiui plurales prime declinationis: item pre et preter producta e diphthongo scribi volunt etiā in participiis et pronominibus deriuatiuis: sed pronomina primitiua (vt Sulpitius sentit) et ceteri casus: ⁊ quecunq; per naturam corripiuntur diphthongo refugiunt.

¶ Sine diphthongo ergo scribentur oēs vocatiui ⁊ ablatiui singulares prime secunde tertie ⁊ quinte declinationū: oia aduerbia tam positiua q̄ superlatiua in vltimis syllabis. Item ille iste ipse. Item premo pressus preciū apprecior preces precor et composita precia vius ⁊ si quando precox reperiat^r: prima correpta. Itē interpres interpretis interp̄tor ⁊c̄. dixi per naturā q; preces primā correptā habet sed tamen cū diphthongo nō per naturā sed propter vocalē sequentē corripitur.

¶ Nona regula.

¶ Quoties scriptura mutat significatum curandum est vt recta sit.

¶ Scribetur ergo quot numerale quod relatiuū infinitum aut quesitiuum: q; coniunctio: quā nomen: q̄ coniunctio: que nomen: q; coniunctio: cecus nomen: secus aduerbium. i. aliter. ⁊ prepositio. Consumo consumpsi ⁊ consummo cōsummaui. equus pro animali leuis pro non graui: queri pro conqueri. questus pro querela: cestus pro zona veneris sine diphthongo in alio significato cū ea ⁊ sine diphthongo questubus cum questibus facit. Quinadeo diligentioris sic cum prepositionem ⁊ coniunctionē sed aduerbium temporis quum scribunt aut quomodo cur vbi sepius quuri: nam q in c sepe mutatur vt sequor secutus loquor locutus authore Fabio. Item tantū pro

solummodo: tantum pro tam magno. alias aduerbium: alias nomen: sed in ijs neq̄ laus magna obseruantibus: neq̄ culpa dormientibus est. Quinadeo (quod ad ornatum facit) post b/o/p/et y/scribunt diligentes ꝛ. post reliqua r. ꝯ post o dumtaxat. s/in principio et medio. s in fine. sic v in principio. u in medio et in fine. Diligētissimi etiā virgulas/cōmata: puncta. subdiuisiones et interrogatiuas has notas adhibent.

¶ Decima que est generalissima.

¶ Ceterū vt simul dicam cauendum est ne quicq̄ perperam addat abstrahatur aut immutetur: quam rem sepe metri docet ratio.

¶ Additur perperam dum tollero/curullis/canallis/suppellex scribitur: quia tolero curulis/canalis/supellex primam corripiunt. Item dum scribunt appollo/deffectus reffero/rennuo: pro apollo/defectus/refero/renuo. ⁊c. Abstrahitur perperam cum scribit abicio pro abijcio nisi metra causa que sepe orthographiā mutat: vt relligio/relliquie/quottidie. ⁊c. que in prosa vnum consonum habent. Mutatur dum o pro v scribunt: et n pro m vel econuerso: aut g pro c. et mille alijs modis. Non scribes ergo legont sed legunt: audiont et sont sed audiunt et sunt. Item nec gneus/gaius/amurga/ligurgus: licet sic proferantur: sed cneus/caius/amurca/licurgus. ⁊c. Item incolumen pro incolumem contra penelopen. ⁊c. Unde.

¶ In verbis nulla persona exit in ont aut in um: sed in unt. nec in tor sed in tur. Excepto futuro imperatiui passiue vocis.

¶ Non scribet ergo puer audiūtor sed audiuntur: verum in dicto futuro scribitur auditor audiuntor: vti in alijs omnibus. Item.

¶ Uerba quarte coniugationis in ire aut in iri exeunt in infinitiuo: et non in iere.

¶ Scribes ergo audire non audiere: nisi in preterito syncopato.

¶ Eo autem tam in simplici q̄ in compositis retinet e sequente vocali sine qua transit in i.

¶ Ut veneo a venum et eo veneunt. ⁊c. Nam venio aliud significat: venibam ⁊ venibo: venirem venire. ⁊c. Excipitur ambio quod e in i mutat.

¶ Nullum autem tertie declinationis nomē mittit accusatiuum in en sicut bene more greco in in nullumq̄ grecum mittit accusatiuus in om aut in em: sed in on aut in en.

¶ Unde scribes diphthongon parasceuen. Sunt ⁊ aliorum pueri cōmonendi sed his finem facio.

¶ Finis opusculi Ascensiani.

De grecorum dictionum orthographia.

¶ Apex Ascensianus de grecis dictionibus ex Tortelio depromptus.



Nulla dictio greca apud latinos per f scribetur nisi in latinam consortiũ assumpta sit: vt fur/fama/fucus/fagus: que quia a grecis orta etiã p ph scribi possent: sicut phillis phillosophus philippus phormio debẽt. In nulla dictiõe latina scribetur y grecũ: vnde scribet imago. idoneus/imber/hio. similiter idolum licet grecũ: quia grece [illegible] scribitur. Que in ntõ T et C carent habent ea nõ aspirata in obliquis: vt adamas adamãtis nõ adamanthis. xenophon xenophontis nõ xenophonthis: pharnax pharnacis non pharnachis. sic phoenix linx &c. Aspirationes grece seruabunt a latinis: greca vsurpantibus. Grãma autẽ: Γ. g non in n sepe vertimus. et id ante Γ. k. et χ vt pro aggelos angelus: p agkyra ancora: p agchises anchises.

Sin. i. con per y scribetur: vt sylla/syllogismus/synhodus/symphonia. Sin

Cata aspirationem fugit in vtraq;: nisi secunda transeat in aspiratam syllabam: primi vt catalogus/catarrus/cateracta: secundi vt ab holon. i. totum fit catholicon et catholicus: ab hedra. i. sella fit cathedra. Cata

Meta quoq; aspirationem nescit nisi componatur cum vocali aspirata. primi vt metaplasmus/metaphisica/metamorphosis/metaphora/metonymia. secundi vt ab hodos. i. via fit metodus. Meta

Epi prepositio greca aspirationẽ nescit & per i scribitur: vt episcopus/epitheton/epilogus/epitagma. i. tributum. Sequente autẽ vocali perit interdũ: vt epodos. Et si vocalis aspiratur p fit ph: vt ephorus: ab epi et horo. Epi

Peri p tenui & i nostro significat de: vt peri h amenias: perifrasis. perihodus id est circutus: a peri et hodos via. Peri

Apo. i. a vel ab: sic componitur apocalypsis. i. reuelatio: apocrypus. i. absconsus: apologia. i. responsio seu satisfactio. Aspiratur autem sequente vocali aspirata: vt aphoria ab apo et horia et est sterilitas. Apo

Hyper et hypo sic componuntur. hyperbole/hyperboreus/hypermetros/hypocrisis. i. dissimulatio: hypotheca id est obligatio: hyphen id est subunio: ab hypo & hen id vnum abiecto o. Hyper Hypo

Anti aspirationẽ non habet nisi a compositis suscipiat. Primi vt antitheton: antiptosis antipodes. Secundi anthypatus. i. consul. Anti

Dia i latino scribitur: vt dialogus id est disputatio: diabolus id est criminator dialectica diameter. &c. Dia

Archos ch scribitur in cõpositis: & dicitur princeps: vt architectus/archipiscopus/archangelus/patriarcha/hecatontarchus. &c. Archos

Hippos i nostro et p duplici scribetur: vt hyppodamia/hyppolytus/philippus/hippocentaurus/hippocrates & similia. Hippos

Poly y scribitur: vt polydamas/polycrates/polyphemus/polydorus. Poly

Physis cum ph et y in prima: vt physica/phisiologus. &c. Physis

Philos autem per i nostrum: vt philosophus/philargiria id est amor argenti seu auaritia. Argyrion enim dicitur argentũ & philos amor.

Chir. i. manus aspiratur vt chirotheca. Sed non pyr. i. ignis vt pyramides. Chir

Pyra Pyrrhus. i. ruphus: sed per y scribitur: vt ab argyros: vt philargyros. Pyr

Theos et theto: th habet: vt theologus/theodorus/theorica. Argyros

Similiter sthenes: vt demosthenes: sed cratos non: vt hippocrates. Theos

Nec arestos: vt aristocrates/aristoxenes/aristides/aristoteles. Sthenes

Mache autẽ. i. pugna. ch habet: vt antimachus/andromache. &c. Cratos

Nice. i. victoria non habet h vt nicolaus nicander olympionices. &c. Aristoteles

Lycos. i. lupus componitur sic: lycophoron/lycomedes/lycaon. Mache Nice Lycos

De ratione diphthongandi.

Agathos — Agathos.i.bonus:sic agathocles agatostenes ⁊ similia.
Plistos — Plistos.i.multũ ⁊ protos.i.primum sine h vt plistrachus protomartyr.proto
Protos — plastus ⁊ similia.

¶ Finis huius appendicis.

¶ Guarinus Veronensis Floro suo. S.P.D.



On sine causa factum esse certo scio:ꝙ diphthonganda vocabula scire te velle intelligo: qm̃ eã rem ⁊ ad orthographiã.i.recte scribendi formulã ptinere:et nõ paruũ legendi documentũ prestare posse cognoris.Qua quidẽ in re quid agã subducto.Nam nisi tue morẽ volũtati qui de me optime meritus es gessero ingratitudinis me reum esse cõfitear erit necesse.Quo crimine nihil grauius aut acerbius:vel apud persas puniri testis est xenophon.Sed cũ negligentia ⁊ vitio librariorũ oẽm ferme diphthongorũ cõsuetudinẽ abolitã aut deprauatã aspiciã:ita vt breuis sepenumero syllabas vetustissimis codicibus diphthongis notatas cõperiem : vnde ipsarum rationẽ aut vsum aucuper.vix satis scio. Et eo magis ꝙ que postulas dicto citius fieri festinantissimus vrges. Verũ enim vero ne laborem potius fugisse me arguas : decreui quantũ vna tumultuaria lucubratione poturo ad te de diphthongis colligere que latine locutionis memoria suppeditauit aut si quid paululũ grece ex doctissimo ac in primis humanissimo preceptore meo.Manuale crisolora digustaui:vt Ciceronis precepto facilius de quo disputetur possit intelligi sermonẽ a diffinitione proficisci satius esse arbitror aperire quid sit diphthongus. Diphthongus est duarũ vocaliũ cum singule vocẽ suã seruent in eadẽ syllaba complexio vt aes.Nec ius vasqꝫ diphthongos putandũ erit cũ nec i nec u suũ seruare sonũ constet.Differt aũt a monophthongo diphthongus ꝙ hec duas habere vocales illa vnicam duntaxat cernitur: vt Eoa vbi tres monophthongos esse deprehendis. Dicta idcirco diphthongus:ꝙ binis constare vocalibus videatur.Dis enim grecibus ⁊ phthongon sonũ appellãt. Nostri quattuor fecere diphthongos/au/eu/ae/oe:quidam ei diphthongũ adijciũt Verum grecorum eam esse diphthongum manifestum est qui cum plures habeant diphthongos ceteris omissis que nihil proposito conducũt aliquid attingam ex quibus deriuari nostras liquet.

¶ Ai in ai latinum vertitur:vt maia aiax. Aut sine diaeresi in ae diphthongon transit:vt paean. palaestra aeneas: in eu diphthongon latina conuertit oratio:vt euros theseus.Aut in e:vt achilles odysses id est vlysses pses aut in u solam fuga in oe comoedia. tragoedia : oi vel in oe vertimus:vt poena:et phoenix:vel in u:vt puniceus. Dissoluitur interdum:vt troia quoqꝫ aut per diaeresim in a et in u consonantẽ soluimus:vt nauis : aut in au diphthongon : vt naufragium: aula: austerus.Et vt ad nostras redeamus e diphthongon quidam passim protulerunt vt syllae/galbae/amintae/musae : nonnulli pro secunda eius littera ai id est ai more grecorum pronunciauerunt. Quapropter Maro noster antiquitatis amantissimus aula pro aulae : et pictai pro pictae vestis suo inseruit carmini : vt aulai in medio libabant pocula bacchi : et diues equum diues pictai vestis et auri. Singulares generandi et dandi casus et plurales nominandi et vocandi in prima de declinatione diphthongo finali in ae notari certissimũ est:vt lyrae. Plura quoqꝫ deriuatorũ nominum in eus exeuntiũ diphthongantur:et ea potissimũ que a vocabulis in a aut in e deriuantur: vt verona veronaeus. Mytilene mitylenaeus : athena athenaeus.Nunc cũ nulla de au ⁊ eu extet ambiguitas de ae ⁊ oe dicendũ est. Et primo de ae seruato alphabeti ordine.Cui quecunqꝫ memoriam fugerint tute addere que legendo comperies poteris.

Carmen Juuenile de moribus mense.

est Aulus Gel. inquit inclinamētū verborū hmōi. Vinosus mulierosus religiosus &c. significat copiā quandā imodicā rei superbus dr. Quo circa religiosus is appellabatur qui nimia superstitiosa religiōe sese alligauerat: eaqꝫ res vitio dabat. Post multa tandē verba Aulus gel. legē dare videtur: vt earum rerum quarū vsus certus et pfinit' ac limitatus esse debet: vt vini mulieris &c. et copia vitio datur: earūdē noia in osus vituperiū habeāt. Earū vero rerū noia: que quāto copiosius tāto decentius cōueniūt laudē imponent: vt formosus: speciosus: generosus: animosus: gratiosus: studiosus. Est ergo vinosus nimius amator vini. Potare aūt quāda in immodicitatē significat vnde et potatores vilipenduntur. Nō ergo dicit q' fama est Catonē bibisse qz hoc fere necessariū est: sed potasse vsqꝫ ad superfluitatez vnde potus dicitur ebrius. Si queras vbi lectū sit Catonē potasse: dices cum in multis locis tamē apd Cesarē vt auctor est plinius secūdus tertio lib. epistolaꝝ: vbi in epistola ad seruum suū inquit. Erūt officia añ lucanā: in qua incidere ipune ne Catoni quidē licuit: Quē tñ C. cesar ita reprehendit vt laudet. Describit ei cos qbus obuius fuerit cū caput ebrij retexissem erubuisse. Deih adjicit Putares non ab illis catonē sed illos a catone deprehensos Potuit ne plus auctoritatis tribui Catoni qꝫ si ebrius quoqꝫ tā venerabilis erat. hec illi Fama ergo refert potasse Catonē. vñ Seneca vir alioqui grauissimus citius se ebrietatem velle laudare qꝫ Cato propter eā dehonestare dicebat

Non sis derisor: non somniculosus: iniquus
Non iudex: nec tu testis iniquus eris

¶ Precipit ne puer sit derisor: aut somniculosus. i. deditus nimium somno: nec vocatus postea ad iudicium sit iniquus iudex aut testis mendax.

Omnibus in rebus studeas pr(e)cor esse modestus
Sis auidus laudis: sit tibi cura boni
Sic bene moratum laudabimus atqꝫ colemus
Sic eris ipse grauis: sic et honorus eris

¶ Varia precipit et primū dat generale preceptum de modestia seruanda in oībus rebus de qua solet dici. Omnibus adde modū modus est pulcherrima virtus. Et Horatius primo sermone. Est modus in rebus sunt certi deniqꝫ fines. Quos vltra citraqꝫ nequit consistere rectum. Deinde cohortatur ad auiditatē laudis & ad eam quasi sanctam emulationem vocāt: et ad curam omnis boni et honesti hoc enim pacto inquit efficieris vir honorus et grauis. Moratus dicitur qui habet bonos mores: morosus qui nimis est difficilis in moribus.

¶ Secundus libellus huius opusculi.

NUnc faciles aures animū quoqꝫ trade serenū.
Morigerare mihi mollia iussa dabo

¶ Precepturus alia iterum faciat auditores attētos et beniuolos: precaturqꝫ vt accōmodent sibi faciles. i. promptas et dociles aures: et animum serenum: hoc est ceteris curis vacuum. additqꝫ o puer morigerare. i. morem gere mihi: et dabo tibi precepta mollia. i. facilia et non dura.

Non sum qui laudem summo te accumbere mane
Judice cōueniens me dabit hora cibum
Nec vos ante phocum cenas producite longas
Hoc faciat caupo: qui sapit: ista fugit

¶ Monet ne prima luce incipias ingurgitare vsqꝫ ad supremā. Sūmo mane Plautus secundum Seruium declinauit: et dixit amaui. Focus est locus vbi ignis fouet. Caupo qui vinum vendit et caupona domus eius quam galli tabernam vocant.

Sterne toros nitide: lautosqꝫ appone quadrantes

Agathos Agathos.i.bonus:sic agathocles agatostenes ⁊ similia.
Plistos Plistos.i.multũ ⁊ protos.i.primum sine h vt plistrachus protomartyr.proto
Protos plastus ⁊ similia.

¶ Finis huius appendicis.

¶ Guarinus Veronensis Floro suo. S.P.D.



On sine causa factum esse certo scio:q diphthonganda vocabula
scire te velle intelligo: qm eã rem ⁊ ad orthographiã.i.recte scri=
bendi formulã ptinere:et nõ paruũ legendi documentũ prestare
posse cognoris.Qua quidẽ in re quid agã subducto.Nam nisi tue
...
labas vetussimis co
aut vsum aucuper.
nantissimus vrges.
quantũ vna tumult
latine locutionis m
in primis humaniss
precepto facilius d
satius esse arbitror
cum singule vocẽ su
thongos putandũ
thongo diphthong
vt Eoa vbi tres mo
binis constare voca
Nostri quattuor fe
Verum grecorum
diphthongos ceter
bus deriuari nostr
¶ Ai in ai latinu
in ae diphthonga
aeneas:
theseu
id est vlysses
comoedia.
poena:et
terdum:vt
soluimus:vt
gium: au
thongon quidam
nulli pro secund
Quapropter M
ctai pro pictae v
bacchi: et diues
dandi casus et pl
thongo finali in
minum in eus ex
aut in e deriuant
athenaeus.Nunc cũ nulla de au ⁊ eu extet ambiguitas de ae ⁊ oe dicendũ est.
Et primo de ae seruato alphabeti ordine.Cui quecunq3 memoriam fugerint
tute addere que legendo comperies poteris.

Carmen Juuenile de moribus mense.

...st Aulus Gel. iquit inclinamētū verborū hmōi. Uinosus mulierosus religiosus ₇c. significat copiā quandā imodicā rei superbus δr. Quo circa religiosus is appellabatur qui nimia superstitiosa religiōe sese alligauerat: eaqꝫ res vitio dabat. Post multa tandē verba Aulus gel. legē dare videtur: vt earum rerum quarū vsus certus et ꝓfinit⁹ ac limitarus esse debet: vt vini mulieris ₇c. et copia vitio datur: earūdē noia in osius vituperiū habeāt. Earū vero rerū noia: que quāto copiosius tāto decentius cōueniūt laudē imponent: vt formosus: speciosus: generosus: animosus: gratiosus: studiosus. Est ergo vinosus nimius amator vini. Potare aūt quādā in immodicitatē significat vnde et potatores vilipenduntur. Nō ergo dicit ꝙ fama est Catonē bibisse qꝛ hoc fere necessariū est: sed potasse vsqꝫ ad superfluitatez vnde potus dicitur ebrius. Si queras vbi lectū sit Catonē potasse: dices cum in multis locis tamē apd Cesarē vt auctor est Plinius secūdus tertio lib. epistolaꝝ: vbi in epistola ad seruum

...uit: Quē
cū caput
os a cato
ꝙ tā ve-
loqui gra
e dicebat

:nec voca

s

a in oibus
is. Et ho-
pltra citra
eam quaz
n pacto in
nores: mo

erenū.

turqꝫ vt ac
hoc est ce-
bo tibi pis

ne

ane Plau-
gnis fouet.

...nis secundum Seruium declinauit...
Caupo qui vinum vendit et caupona domus eius quam galli tabernam vocant.

Sterne toros nitide: lautosqꝫ appone quadrantes

Agathos Plistos Protos

Agathos.i.bonus:sic agathocles agatostenes ⁊ similia.
Plistos.i.multū ⁊ protos.i.primum sine h vt plistrachus protomartyr.protoplastus ⁊ similia.

¶ Finis huius appendicis.

¶ Guarinus Veronensis Floro suo. S.P.D.



Non sine causa factum esse certo scio:ꝗ diphthonganda vocabula scire te velle intelligo: qm̄ eā rem ⁊ ad orthographiā.i.recte scribendi formulā ptinere:et nō paruū legendi documentū prestare posse cognoris.Qua quidē in re quid agā subducto.Nam nisi tue morē volūtati qui de me optime meritus es gessero ingratitudinis me reum esse cōfitear erit necesse.Quo crimine nihil grauius aut acerbius:vel apud persas puniri testis est xenophon.Sed cū negligentia ⁊ vitio librarioꝝ oēm ferme diphthongoꝝ cōsuetudinē abolitā aut deprauatā aspiciā:ita vt breuis sepenumero syllabas vetustissimis codicibus diphthongis notatas cōperiem: vnde ipsarum rationē aut vsum aucuper.vix satis scio. Et eo magis ꝗ que postulas dicto citius fieri festinantissimus vrges. Verū enim vero ne laborem potius fugisse me arguas: decreui quantū vna tumultuaria lucubratione poturo ad te de diphthongis colligere que latine locutionis memoria suppeditauit aut si quid paululū grece ex doctissimo ac in primis humanissimo preceptore meo.Manuale crisolora digustaui:vt Ciceronis precepto facilius de quo disputetur possit intelligi sermonē a diffinitione proficisci satius esse arbitror aperire quid sit diphthongus. Diphthongus est duarū vocaliū cum singule vocē suā seruent in eadē syllaba complexio vt aes.Nec ius vasq́ diphthongos putandū erit cū nec i nu u suū seruare sonū constet.Differt aūt a monophthongo diphthongus ꝗ hec duas habere vocales illa vnicam dumtaxat cernitur: vt Eoa vbi tres monophthongos esse deprehendis. Dicta idcirca diphthongus:ꝗ binis constare vocalibus videatur.Dis enim grecibus ⁊ phthongon sonū appellāt. Nostri quattuor fecere diphthongos/au/eu/ae/oe:quidam ei diphthongū adijciūt Verum grecorum eam esse diphthongum manifestum est qui cum plures habeant diphthongos ceteris omissis que nihil proposito conducūt aliquid attingam ex quibus deriuari nostras liquet.

¶ Ai in ai latinum vertitur:vt maia aiax. Aut sine diaerisi in ae diphthongon transit:vt paean. palaestra aeneas: in eu diphthongon latina conuertit oratio:vt euros theseus.Aut in e:vt achilles odysses id est vlysses pses aut in u solam fuga in oe comoedia. tragoedia: oi vel in oe vertimus:vt poena:et phoenix:vel in u:vt puniceus. Dissoluitur interdum:vt troia quoq́ aut per diaeresim in a et in u consonantē soluimus:vt nauis: aut in au diphthongon : vt naufragium: aula: austerus.Et vt ad nostras redeamus e diphthongon quidam passim protulerunt vt syllae/galbae/amintae/musae: nonnulli pro secunda eius littera al id est ai more grecorum pronunciauerunt. Quapropter Maro noster antiquitatis amantissimus aula pro aulae: et pictai pro pictae vestis suo inseruit carmini: vt aulai in medio libabant pocula bacchi: et diues equum diues pictai vestis et auri. Singulares generandi et dandi casus et plurales nominandi et vocandi in prima de declinatione diphthongo finali in ae notari certissimū est:vt lyrae. Plura quoq́ deriuatoꝝ nominum in eus exeuntiū diphthongantur:et ea potissimū que a vocabulis in a aut in e deriuantur: vt verona veronaeus. Mytilene mitylenaeus: athena athenaeus.Nunc cū nulla de au ⁊ eu extet ambiguitas de ae ⁊ oe dicendū est. Et primo de ae seruato alphabeti ordine.Cui quecunq́ memoriam fugerint tute addere que legendo comperies poteris.

Carmen Juuenile de moribus mense.

est Aulus Gel. inquit inclinamentū verborū hmōi. vinosus mulierosus religiosus &c. significat copiā quandā imodicā rei superbus &c. Quo circa religiosus is appellabatur qui nimia superstitiosa religiōe sese alligauerat: eacꝫ res vitio dabat. Post multa tandē verba Aulus gel. legē dare videtur: vt earum rerum quarū vsus certus et ꝯfinitꝰ ac limitatus esse debet: vt vini mulieris &c. et copia vitio datur: earūdē nōia in osus vituperiū habeāt. Earū vero rerū nōia: que quāto copiosius tāto decentius cōueniūt laudē imponent: vt formosus: speciosus: generosus: animosus: gratiosus: studiosus. Est ergo vinosus nimius amator vini. Potare aūt quāda in immodicitatē significat vnde et potatores vilipenduntur. Nō ergo dicit ꝙ fama est Catonē bibisse qꝛ hoc fere necessariū est: sed potasse vsqꝫ ad superfluitatē vnde potus dicitur ebrius. Si queras vbi lectū sit Catonē potasse: dices cum in multis locis tamē apꝺ Cesarē vt auctor est Plinius secūdus tertio lib. epistolaꝝ: vbi in epistola ad seruum suū inquit. Erūt officia añ lucans: in qua incidere ipune ne Catoni quidē licuit: Quē tñ C. cesar ita reprehendit vt laudet. Describit ei cos qbus obuius fuerit cū caput ebriū respexissem erubuisse. Deiñ adijcit Putares non ab illis catonē sed illos a catone deprehensos Potuit ne plus auctoritatis tribui Catoni ꝙꝫ si ebrius quoqꝫ tā venerabilis erat. hec illi Fama ergo refert potasse Catonē. vñ Seneca vir alioqui grauissimus citius se ebrietatem velle laudare ꝙꝫ Cato propter eā dehonestare dicebat

Non sis derisor: non somniculosus: iniquus
Non iudex: nec tu testis iniquus eris

¶ Precipit ne puer sit derisor: aut somniculosus. i. deditus nimium somno: nec vocatus postea ad iudicium sit iniquus iudex aut testis mendax.

Omnibus in rebus studeas precor esse modestus
Sis auidus laudis: sit tibi cura boni
Sic bene moratum laudabimus atqꝫ colemus
Sic eris ipse grauis: sic et honorus eris

¶ Varia precipit et primū dat generale preceptum de modestia seruanda in oībus rebus de qua solet dici. Omnibus adde modū modus est pulcherrima virtus. Et Horatius primo sermone. Est modus in rebus sunt certi denicꝫ fines. Quos vltra citraqꝫ nequit consistere rectum. Deinde cohortatur ad auiditatē laudis & ad eam quaꝫ sanctam emulationem vocāt: et ad curam omnis boni et honesti hoc enim pacto inquit efficieris vir honorus et grauis. Moratus dicitur qui habet bonos mores: morosus qui nimis est difficilis in moribus.

¶ Secundus libellus huius opusculi.

NUnc faciles aures animū quoqꝫ trade serenū.
Morigerare mihi mollia iussa dabo

¶ Precepturus alia iterum faciat auditores attētos et beniuolos: precaturqꝫ vt accōmodent sibi faciles. i. promptas et dociles aures: et animum serenum: hoc est ceteris curis vacuum. additqꝫ o puer morigerare. i. morem gere mihi: et dabo tibi precepta mollia. i. facilia et non dura.

Non sum qui laudem summo te accumbere mane
Judice cōueniens me dabit hora cibum
Nec vos ante phocum cenas producite longas
Hoc faciat caupo: qui sapit: ista fugit

¶ Monet ne prima luce incipias ingurgitare vsqꝫ ad supremā. Summo mane Plautus secundum Seruium declinauit: et dixit amaui. Focus est locus vbi ignis fouet. Caupo qui vinum vendit et caupona domus eius quam galli tabernam vocant.

Sterne toros nitide: lautosqꝫ appone quadrantes

Atq; salem et cererem: flumina vina dapes.

¶ Describit officiũ qui ei⁹ seruit mense seu accũbentibus dicẽs q̃ primũ sternet toros. i. lectos: qꝛ in triclinijs olim discũbebant. Etiã lz ad toros nõ sedeamus: tñ sternendi ⁊ aptãdi sunt. Deĩde lautos ⁊ mũdos quadrãtes q̃ plerisq;. in locis ex quadrato pane fiũt: aut ex metallo: si vero rotundi sint orbes vocant: vulgus scissoria vocat. Tũ inter fercula primũ apponet salẽ: quẽ nouissimũ tollet. Sciat autẽ recẽs grãmaticus salem pro condimẽto etiã masculinũ esse: sed aduertat peritior in ntõ dũtaxat neutrum reperiri. Unde Affranius. Quicquid loquimur sal merũ est: quod asperisse Terentium putant vbi dixit. Qui habet salem quod in te est. q. d. quod sal cũ alijs interpretentur. i. que res: vel videlicet habere salem in te est. Tum apponet cererem. id est panem. Tum flumina. i. aquam mundam: tum vina et nouissimo dapes.

Te vitare velim cupidus ne vt lurco sonoras
Contractes fauces: mandere rite decet
Et licet antiqui cubissent pectore prono.
Te colla hec etas tecta tenere iubet
Et finito mensis cubitis herere potentes
Tum tantum faciles pone repone manus

¶ Monet vt honestius sine sonoritate oris comedas: ⁊ rectus mense non incumbens sedeas. Lurco dicitur qui cum auiditate lurcat. id est cibum ingurgitat. Lurca autẽ est os culei vel vtris. Unde lurcones capacis gule homines.

Tuq; puer iubeo sedeas vel raro: sed a stans
Pocula mitte celer: pone ve tolle dapes
Juraq; conuiuas super importare minister
Effuge nam turpis sepe fit inde toga

¶ Ne autẽ semp sibi sedendũ putet monet vt raro sedeat: vel dic prius locutũ fuisse de diuite et herili filio: nũc de famulo: vnde dicit. Tuq; puer. ⁊c̃. Docet preterea celeriter dapes et pocula ponere atq; reponere: sed caute sic vt iura. i. liquores: vel aque in quibus cocte sunt non fundantur in discumbentes vel eorum vestes.

Quodq; iubebit herus facilis semperq; subito
Quemq; tibi dederit tu tibi sume locum
Quodq; vir egregius pauido tibi porriget illud
Sume libens grates aptaq; verbaq; refer

¶ Pulchre precipit vt scholastici morigeri sint: vtq; non difficiles: sed dum iubentur assidere pareant sumẽtes locum a domino seu paterfamilias assignatum sumantq; cum gratiarum actione bolum a maioribus porrectum.

Esto tribus digitis magnos nec sumito morsus
Nec duplices offas mandere vtrinq; iuuet

¶ Docet quomodo et quantũ capiant cibũ: dicẽs Esto. i. comede trib⁹ digitis. s. pollice et duobus proximis nec subito magnos morsus: nec iuuet te mandere. masticare vtrinq;. i. ab vtraq; parte oris duplices offas. i. frusta et pulmenta.]

Dapsilis et largus semper blandeq; sodali
Impertire tuo pauperibusq; dapes.

¶ Inuitat ditiores ad beneficentiam ⁊ largitatem dicens. Tu dapsilus ⁊ largus impertire. id est partim largire tuo sodali. id est qui tecum sedet: ⁊ letis rebus vacat et

Carmen iuuenile de moribus mense

pauperibus dapes.id est cibum.Impertire hic est imperatiui modi verbi deponentalis.Legitur etiam impertio actiuum.

Nec vos obsenos laudabimus aut comedones
Esse decet viuas viuere non vt edas
Namq; cibus nimius capiti stomachoq; nocebit
Corporis et vires ingeniumq; rapit.

Mandat iterum vitare gulositatē propter damnum et turpitudinem que ex a sequuntur.Comedones qui nimis comedunt dicuntur:sicut et manducones:bibones qui nimis bibunt.⁊c.Esse decet.Ordo est.Decet esse.id est manducare.. Est enim ab edo non a sum infinitiuus:sup.vt viuas:et non decet viuere vt edas.

Gausape non macules aut pectora:nec tibi mentum
Stillet:sitq; tibi ne manus vncta caue
Sepe ora et digitos mappa siccabis adapta
In quadra faciet non tua palma moram

Iterū cohortatur ad munditiam seruandam inter comedendum dicēs.Non macules gausape.i.illud quod sup mensam sternitur:nec macules cibo et potu pectora tua:⁊ mentū nō stillet tibi ex cibo aut potu depēdente et caue ne man⁹ sit tibi vncta id est pinguis.Siccabis aūt ⁊ terges sepe ora.i.labia ⁊ digitos mappa.i.mantili adapta.i.ad hoc tibi dato. Et tua palma.i.manus:sed maxime palma non faciet morā in quadra.i.vasculo escario:siue quadra fuerit more italico siue aliud.

Quod tibi vicinum fuerit tu sume:sodali
Cede tuo referat dum tamen ille manum
Dumq; in frusta secat caueas sumpsisse recisa
Lurco legit dulces absq; rubore bolos.

Pulchre docet qs cibus cuilibet sumēdus ⁊ qn̄:dicēs q is q ante quēlibet positus est:hoc est in proxima parte escarij:⁊ nō est sumēdus donec sodalis manū reduxerit:nec priusq; totum obsoniū rescisum fuerit.Ordo est.Tu sume qd fuerit siue casu siue maiore sic volente tibi vicinū:tñ cede tuo sodali.i.noli simul cū eo cibū capere: dū.i.donec ille referat.i.reducat manū ⁊ caueas sumpsisse frusta.i.particulas recisa.i.iterum incisas.Nam primū in maiores:deinde in minores particulas scinduntur.Caueas inq; sumpsisse dum.i.q̄dudū minister vel sodalis tuus secat.i.diuidit in frusta.Lurco.id est ligurio vel liguritor et vorax homo legit.id est excerpit absq; rubore et verecundia dulces bolos:quos quidam morsellos dicunt.

Non manibus gremio immissis tibi vellicet vnguis
Quod sumes residens non agitato pedes.

Monet ne sis inhonestus mittendo manum in gremium tuū apud vel ad pudēda et postea ad cibum vellicando eum eiusdem vnguibus quibus et illa.Item precipit ne pedes agites maxime in cruru tecum accumbentis:quod inhonestum esset.

Incidasq; prius q̄ dens contundat ofellam
Tingantur rursus ne tibi morsa caue
Nec lingas digitos:nec rodas turpiter ossa
Ast ea cultello radere rite potes

Iterum docet quo pacto comedas dicens q incidas prius ofellam.id est frustum carnis.Erant enim qui offam putāt esse panem temperatum:vt dicunt iure cum sit,

caro ipsa forte iure conspersa. habet autem ofella primam breuem: et scribitur vno f ⁊ offa primam longam: scribiturqꝫ gemino. Incidas ergo prius ofellam. i. paruum frustum carnis ꝙ dens tuus contundat: et caue ne morsa tibi. i. a te. hoc est ne ea que tu momordisti semel: seu panis sit seu obsoniū tingantur. i. intingantur rursus. i. iterum in escarium vbi ius est. Item nec. i. et non: tu non lingas digitos nec rodas ossa turpiter: videlicet dētibus aut vnguibus. Tu aūt potes radere ea cultello id est carnes abstrahere temperanter. addit rite. i. decenter.

Siue super mensam cortex cumuletur et ipsa
Ossa vel in pateram pre pedibus ve iace.

¶ Docet quomodo superflua congeras. Nam si ita ceteros factitare videris congeres corticem pennis: pomorum et casei super mensam ossa autem vel in pateram. id est vas patens et amplum ad hoc appositum vel iace ea pre pedibus: sic tamē vt neminem contingas nec offendas.

Nec tanq̄ ficos tenta: nec delige frusta:
Et quocunqꝫ manus huc tibi lumen eat.

¶ Monet ne frustra obsoniorū turpiter attractemus priusqꝫ sumamus et adhuc inhonestius esset attractata deserere. Ordo est nec tenta id est frequenter tene nec delige id est ex multis tibi ad eligendum segrega frustra obsoniorum tanqꝫ ficos id est sicut tentant qui ficos edunt: et lumen id est visus vel oculus et id est dirigatur tibi huc id est in hāc partē: quocunqꝫ id est quācunqꝫ manus tua ierit. hoc autē dicit ne qd deijcias aut fūdas aut frāgas aut turpiter cōtractes nō vidēdo q̄ manū īpellas.

Nec socium torue inspicias: quid ve ederit ille
Aduertas: gestus inspice sepe tuos.

¶ Monet iterum vt oculos custodiamus ne inepte et truculenter sodales inspiciamus aut obseruemus quid comedant. Econtrario aūt gestus et mores nostros sepe conspiciamus: vt si quid offuerit corrigamus.

Pocula cum sumes tergebat tibi mappa labella:
Si tergas manibus non mihi charus eris
Vna manus sumat pateram ni hanc iactet in hostē
Theseus: aut Beli sint monumenta patris
Ast hanc si binis manibus captabis: id apte
Efficies digitis pocula sume tribus.

¶ Docet quomodo pocula sumes: dicens ꝙ prius terges os tuū mappa nō manibꝰ et sumes vascula vna manu immo tribꝰ dūtaxat digitis: sed pateras. i. vasa tā magna vt nō possint ꝯmode sine periculo effundēdi vna manu leuari: iuues decēter vtraqꝫ manu. Ordo duorū versuū mediorū est vna manus sumat pateram quā galli tarsiā vocāt: ni. i. nisi. Theseus vir ille fortissimus iactet hāc. i. hmōi pōderis in hostem s. laphitas: aut nisi sint monumenta Beli patris elisse: de qua ⁊ eius patera sic Virg. in primo enei. hic regina grauem gemmis auroqꝫ poposcit: impleuitqꝫ mero paterā quā belus et oēs a bello soliti ⁊c. plura in Syluis nostris de theseo et belo diximus.

Et teneas oculos: nec super pocula fare.
Plena aliquo vita sit tibi buccha cibo.
Deme merum ciatho: multum ne forte supersit
Quod nolit socius sumere rite tuus.
Qui sapit extinguet multo cum fonte falernum

Aeacus et ab eo deriuata aeacides.
Aeeta viri nomen.
Aedes et ab eo nata: vt aedifico: aedepol/aedituus/aedilitas.
Aedus: aege capra vt ab eo aedita vt aegis clypeus palladis.
Aegloga. Aegoceros capricornus.
Aeglos .i. splendor. Aegon proprium viri. Aeger egritudo. Aegrotus. Aegeus et ab eo ducta: vt aegides. Aegeum mare. Aegina vrbs et mulier.
Aeolus. Aeua mulier.
Aegyptus. Aelianus proprium viri.
Helis et heliades et heliogabalus e simplici scribenda erunt. Haemasanguis/haemorrhois ceterum emamathia absque diphthongo. Aemulus et que ab eo deriuantur: vt aemulor aemulatio. Aemulus graece lepidum latine significans et fraudulentum.
Aemulius et sua deriuata: vt aemilianus aemilia. Aeneades. Aeneas cum suis deriuatis: vt aeneis
Aenigma sermo obscurus.
Aeneus et aereus ab aes aeris.
Aenos loci proprium: et laus cum suis deriuatis: vt paranaeos/paranaesis admonitio.
Aeolus rex ventorum: et que ab eo descendunt: vt aeolides/aeolis/aeolia.
Aeoles populi: et aeolicus. Aeon seculum et sua deriuata: vt aeonius .i. sempiternus. Aeuum. Aepy vrbs. Aepolus pastor caprarum et ab eo nata vt Aepolium caprarum grex. Aequus pro iusto: et que ab eo: vt aequalis/aeque/aequas/aequinoctium/ aequiparo/aequiualeo/aequitas: aequor aequoris
Equus vero pro animali nullo pacto diphthongon patitur.
Haembeium carminis genus.
Haeresis et ab eo deriuata: vt aphaeresis/dieresis/syneresis. Hereticus. Haeresias viri proprium.
Haereo et sua deriuata: vt haesito.
Aeschines: aesculapius. aescylus.
Aesopus. Aes aeratus aerius.
Aestuo et que ab eo fiunt: aestus et aestas cum prole sua: vt aestiuus.
Aetas aetatula diminutiuum eius.

Aeternus et aeternitas.
Aether et aethereus. Aethra fulgor coeli. Aeta mater thesei.
Aethiops et aethiopia.
Aethna et aethneus.
Aetolus et aetolia.

¶ In mediis syllabis.

Achaeus nomen gentile. Alcaeus poeta
Actaeon proprium nomen viri.
Anapaestus pes metricus.
Anapaea genus auis.
Annaeus/antaeus/aristaeus/ ariae aridaeus.
Ascraeus. quoniam ab ascra loco delatum est. Aulaea.

¶ De littera C in primis syllabis.

Claemens/caelebs/caeps proprium loci philosophi autem nomen ceps per e simplex scribi debet. Caecus et caecitas. Caecias ventus quidam. Caecilius et caecilia. Caedo in omnibus temporibus vt caedebat preterque in preterito et ab eo descendentibus: vt cecidi cecidisse. Cede autem dare locum designans simplici e scribitur. Caelum et ab eo nata: vt caelestis caelebs: que quidam per oe scribunt. Caelo caelas. Caeneus proprium viri. Caerephon. Chaeronia vrbs.
Chaere pro salute. Caesar cum suis: vt caesarianus/caesarea/caesaries. Caetera et caeteri.

¶ In mediis syllabis.

Cacadaemon .i. infelix. Caldaeus
Camaelion animal. Chamaela herba.
Chimaera. Cinaedus. Cynaegirus.
Circaeum oppidum. Chaelena vestis.
Cyrenaeus. Camelaea herba.
Clytemnaestra.

¶ De littera D in primis syllabis.

Daedalus daemon et daemonium.

¶ In mediis syllabis.

Dicaeus iustus. Diaeta Dicaearchus Dicaearchia. Diaeresis: Dracaena draconis foemina. Hedraeus. Hephaestio. Eudaemon felix. et quoniam saepissime pro ph positum animaduerti cum idem fere sit: vt fuga phuga/phama fama: nunc in locum f ph supponam.

Ph in primis.

caro ipsa forte iure conspersa. Habet autem ofella primam breuem: et scribitur vno f. & offa primam longam: scribiturque gemino. Incidas ergo prius ofellam. i. paruum frustum carnis quod dens tuus contundat: et caue ne morsa tibi. i. a te. hoc est ne ea que tu momordisti semel: seu panis sit seu obsonium tingantur. i. intingantur rursus. i. iterum in escarium vbi ius est. Item nec. i. et non: tu non lingas digitos nec rodas ossa turpiter: videlicet dentibus aut vnguibus. Tu autem potes radere ea cultello id est carnes abstrahere temperanter. addit rite. i. decenter.

Siue super mensam cortex cumuletur et ipsa
Ossa

¶ Docet q
res cortice
est vas pat
minem co

Nec ta
Et q

¶ Monet
honestius
lige id est e
sicut tenta
huc id est
quod deijcias

Nec so
Adu

¶ Monet
mus aut ob
pe conspici

Pocul
Si
Una m
Th
Ast ha
Effi

¶ Docet q
et sumes v
na vt non po
que manu. O
siam vocant: n
s. laphitas:
in primo en
quam belus e

Et tene
Ple

Deme merum ciatho: multum ne forte supersit
Quod nolit socius sumere rite tuus.
Qui sapit extinguet multo cum fonte falernum

Aeacus et ab eo deriuata aeacides.
Aeeta viri nomen.
Aedes et ab eo nata: vt aedifico: aedepol/aedituus/aedilitas.
Aedus: aege capra vt ab eo aedita vt aegis clypeus palladis.
Aegloga. Aegoceros capricornus.
Aeglos .i. splendor. Aegon proprium

Aeschines: aesculapius. aesypus.
Aesopus. Aes aeratus aerius.
Aestuo et que ab eo fiunt: aestus et aestas cum prole sua: vt aestiuus.
Aetas aetatula diminutiuum eius.

Aeternus et aeternitas.
Aether et aethereus. Aethra fulgor coeli. Aeta mater thesei.
Aethiops et aethiopia.
Aethna et aethneus.
Aetolus et aetolia.

In mediis syllabis.

Achaeus nomē gētile. Alcaeus poeta
men viri.
icus.

ristaeus/ ariae

b ascra loco de

rimis syllabis.
aeps proprium
mē ceps p e sim
ecus et caecitas.
iam. Caecilius
dibus tribus vt
reterito & ab eo
idi cecidisse. Ce
signans simpli
et ab eo nata: vt
e quidā p oe scri
Caeneus proprium
aeronia vrbs.
Caesar cū suis: vt
i/caesaries. Cae

syllabis.
ir. Caldaeus
āmaela herba.
s. Cynaegirus.
Chaelena vestis.
aea herba.

rimis syllabis.
et daemonium.
yllabis.
eta Dicaearchus
resis: Dracaena
edrae⁹. Hephae
x. et quoniam se
im animaduerti
cum idem fere sit: vt fuga phuga/phama fama: nunc in locū f ph suppono.

Ph in primis.

caro ipsa forte iure conspersa. habet autem ofella primam breuem: et scribitur vno f ⁊ offa primam longam: scribiturꝗ gemino. Incidas ergo prius ofellam. i. paruum frustum carnis ꝙ dens tuus contundat: et caue ne morsa tibi. i. a te. hoc est ne ea que tu momordisti semel: seu panis sit seu obsoniū tingantur. i. intingantur rursus. i. iterum in escarium vbi ius est. Item nec. i. et non: tu non lingas digitos nec rodas ossa turpiter: videlicet dētibus aut vnguibus. Tu aūt potes radere ea cultello id est carnes abstrahere temperanter. addit rite. i. decenter.

Siue super mensam cortex cumuletur et ipsa
Ossa vel in pateram pre pedibus ve iace.

¶ Docet quomodo superflua congeras. Nam si ita ceteros factitare videris congeres corticem pennis: pomorum et casei super mensam ossa autem vel in pateram. id est vas patens et amplum ad hoc appositum vel iace ea pre pedibus: sic tamē vt neminem contingas nec offendas.

Nec tanꝗ ficos tenta: nec delige frusta:
Et quocunꝗ manus huc tibi lumen eat.

¶ Monet ne frustra obsoniorū turpiter attractemus priusꝗ̄ sumamus et adhuc inhonestius esset attractata deserere. Ordo est nec tenta id est frequenter tene nec delige id est ex multis tibi ad eligendum segrega frustra obsoniorum tanꝗ ficos id est sicut tentant qui ficos edunt: et lumen id est visus vel oculus et id est dirigatur tibi huc id est in hāc partē: quocunꝗ id est quācunꝗ manus tua ierit. hoc autē dicit ne qd deijcias aut fūdas aut frāgas aut turpiter cōtractes nō vidēdo q̄ manū ipellas.

Nec socium torue inspicias: quid ve ederit ille
Aduertas: gestus inspice sepe tuos.

¶ Monet iterum vt oculos custodiamus ne inepte et truculenter sodales inspiciamus aut obseruemus quid comedant. Econtrario aūt gestus et mores nostros sepe conspiciamus: vt si quid offuerit corrigamus.

Pocula cum sumes tergebat tibi mappa labella:
Si tergas manibus non mihi charus eris
Una manus sumat pateram ni hanc iactet in hostē
Theseus: aut Beli sint monumenta patris
Ast hanc si binis manibus captabis: id apte
Efficies digitis pocula sume tribus.

¶ Docet quomodo pocula sumes: dicens ꝙ prius terges os tuū mappa nō manibꝰ et sumes vascula vna manu immo tribꝰ dūtaxat digitis: sed pateras. i. vasa tā magna vt nō possint ꝯmode sine periculo effundēdi vna manu leuari: iuues decēter vtraꝗ manu. Ordo duorū versuū mediorū est vna manus sumat pateram quā galli tarsiā vocāt: ni. i. nisi. Theseus vir ille fortissimus iactet hāc. i. hmōi pōderis in hostem s. laphitas: aut nisi sint monumenta Beli patris elisse: de qua ⁊ eius patera sic Uirg. in primo enei. hic regina grauem gemmis auroꝗ poposcit: impleuitꝗ mero paterā quā belus et oēs a bello soliti ⁊c. plura in Syluis nostris de theseo et belo diximus.

Et teneas oculos: nec super pocula fare.
Plena aliquo vita sit tibi buccha cibo.
Deme merum ciatho: multum ne forte supersit
Quod nolit socius sumere rite tuus.
Qui sapit extinguet multo cum fonte falernum

De ratione diphthongandi.

Aeacus et ab eo deriuata aeacides.
Aeeta viri nomen.
Aedes et ab eo nata: vt aedifico: aedepol/aedituus/aedilitas.
Aedus: aege capra vt ab eo aedita vt aegis clypeus palladis.
Aegloga. Aegoceros capricornus.
Aeglos. i. splendor. Aegon proprium viri. Aeger egritudo. Aegrotus. Aegeus et ab eo ducta: vt aegides. Aegeum mare. Aegina vrbs et mulier.
Aeolus. Aeua mulier.
Aegiptus. Aelianus proprium viri.
Helis et heliades et heliogabalus e simplici scribenda erunt. Haemasanguis/haemorrhois ceterum emamathia absq; diphthongo. Aemulus et que ab eo deriuantur: vt aemulor aemulatio. Aemulus graece lepidum latine significa‑s et fraudulentum.
Aemulius et sua deriuata: vt aemilianus aemilia. Aeneades. Aeneas cum suis deriuatis: vt aeneis
Aenigma sermo obscurus.
Aeneus et aereus ab aes aeris.
Aenos loci proprium: et laus cum suis deriuatis: vt paranaeos/paranaesis admonitio.
Aeolus rex ventorum: et que ab eo descendunt: vt aeolides/aeolis/aeolia.
Aeoles populi: et aeolicus. Aeon seculum et sua deriuata: vt aeonius. i. sempiternus. Aeuum. Aepy vrbs. Aepolus pastor caprarum et ab eo nata vt Aepolium caprarū grex. Aequus pro iusto: ⁊ que ab eo: vt aequalis/aequc/aequas/aequinoctiū/ aequiparo/aequiualeo/aequitas: aequor aequoris
Equus vero pro animali nullo pacto diphthongon patitur.
Haembeium carminis genus.
Haeresis ⁊ ab eo deriuata: vt apheresis/dieresis/synereisis. Hereticꝰ. Haeresius viri proprium.
Haereo ⁊ sua deriuata: vt haesito.
Aeschines: aesculapius. aescylus.
Aesopus. Aes aeratus aerius.
Aestuo et que ab eo fiūt: aestus et aestas cum prole sua: vt aestiuus.
Aetas aetatula diminutiuum eius.

Aeternus et aeternitas.
Aether et aethereus. Aethra fulgor coeli. Aeta mater thesei.
Aethiops et aethiopia.
Aethna et aethneus.
Aetolus et aetolia.

¶ In mediis syllabis.

Achaeus nomē gētile. Alcaeus poeta
Actaeon proprium nomen viri.
Anapaestus pes metricus.
Anapaea genus auis.
Annaeus/antaeus/aristaeus/ ariae‑ aridaeus.
Ascraeus. quoniam ab ascra loco delatum est. Balaea.

¶ De littera C in primis syllabis.

Claemens/caelebs/caeps proprium loci philosophi aūt nomē ceps p e simplex scribi debet. Caecus et caecitas. Caecias ventus quidam. Caecilius et caecilia. Caedo in oibus tpibus vt caedebat preterq̄ in preterito ⁊ ab eo descendentibus: vt cecidi cecidisse. Cede autem dare locū designans simplici e scribitur. Caelū et ab eo nata: vt caelestis caelebs: que quidā p oe scribunt. Caelo caelas. Caeneus pprium viri. Caerephon. Chaeronia vrbs.
Chaere pro salute. Caesar cū suis: vt caesarianus/caesarea/caesaries. Caetera et caeteri.

¶ In mediis syllabis.

Cacadaemon. i. infelix. Caldaeus
Camaelion aial. Chāmaela herba.
Chimaera. Cinaedus. Cynaegirus.
Circaeum oppidū. Chaelena vestis.
Cyrenaeus. Camelaea herba.
Clytemnaestra.

¶ De littera D in primis syllabis.

Daedalus daemon et daemonium.

¶ In mediis syllabis.

Dicaeus iustus. Diaeta Dicaearchꝰ Dicaearchia. Diaeresis: Dracaena draconis foemina. Hedraeꝰ. Hephaestio. Eudaemon felix. et quoniam saepissime pro ph positum animaduerti cum idem fere sit: vt fuga phuga/phama fama: nunc in locū f ph supponā.

Ph in primis.

Phaeaces populi.
Phaedō nomen philosophi et phae-
dria phaedron et phaedros.

In mediis.

Phlegraei. Pharisaeus. Phetaeus.

De littera g in primis syllabis.

Gaea q̄ et ge dicit: ab hoc georgica et
geometria q̄ solo e scribūtur. Gaeon
fluuius. Gaesa iacula. Gaetulus
Gnaeus qd per e scribitur sonat g vt
Caius quod sonat Gaius. Graecus
graeca et graecia: et graecanicus et
graecor.

In mediis.

Gimaecis bona dea a nostris dicta.
Gynaeces mulieris. Gynaecium mu
lierum diuersorium.

De littera I.

Idaeus mōs est et propriū viri et no
men lo ale. Iaera mulieris propriū.
Idumaeus quia a loco in e deriuat:
vt idume.
Isaeus rethor quidam: et fluuius.
Iudaeus et iudaea. Hymaeneus.

De littera L.

Laedo et deriuata vt laesus. Laelius
Laemargus et laemargia ingluuies
Laestrigones populi. Laet⁹: Laeuus
Laena vestis.

In mediis syllabis.

Leaena. Lagaena. Lacedaemon.
Lacdaemonius. Lyaeus bacchus.
Lincaeus. Ledaeus.

De littera M.

Maeander fluuius. Maenades mu
lieres insanae. Maenalus mons.
Maeonia. Maeotis palus et maeo
ticus. Maeon. Maeander.

In mediis.

Macaeraud est beata. Megaera.
Manichaei. Musaeus proprium.

De littera N et P.

Nazaraenus et Nazaraeus.
Nae pro vtique.
Paean. Paedagogus et talia que a
paes puero deriuātur vt praedomā
tia. Praedētes p̄ceptor i gymnasiis
Peon medicus q̄dam a quo paeonia
herba. Paedia infantie disciplina.
Paeon pes metricus.
Praedia et praedor.
Praedium et eius diminitiuū prae-
diolum. Praeneste et praenestinus.
Praes praedis.
Prae p̄pō cū suis cōpo. vt praeceps.
Praesū. Praesto. Praestolor. Prae
toriū. Praetor. Praeliū. Praemiū.
Praeter et praeteria.

In mediis.

Palaestra et palaestrites.
Palaemon. palaestina. papae.
Panaetius philosophus.
Pyraeus atheniensis portus:
Plataea vrbs et plataeensis ex ea.
Ptolemaeus. Pilaeus proprium.

De littera Q.

Quae relatiuū singulare et plurale i
omni genere q̄cūq; q̄dam aliaq; id ge
nus seruantia. Que vero coniunctio
per e solam. Quaero et que ab eo vt
quaestus et quaestor quaestura: q̄ror
passiuum. Queror vero pro lamēta-
tor e siplex h3 et p̄mā breuē. Quaeso.

De littera R et S.

Rhaeda pro curru.
Saepe cum suis cōpositis vt saepius
Saepissime et saepenumero.
Saeuus. Saecula. Scaeuola. Spae
leū. Spaelanca.

In mediis.

Saducaeus ei synaeresis.

De littera T.

Taenarus mons. Taenia vitta.
Tymaeus viri propriū. tropheum.

De littera V.

Vae. Vaecors. Vaecordia.

De oe diphthongo.

Oebalia ps laconie oeconom⁹ disp̄e-
sator familiae et ab eo oeconomia oe
conomicus. Oedipus. Oedipodes.
Oebades proprium viri. Oenos vi-
num et ab eo oenophorum vas vina
rium. Oenatrii sabini. Oeneus p̄pri-
um viri. Oeus. Oestrum pro asylo.
Coelosyria id est sana syria. Coeno-
bium vita cōis vt monachorum. Coe
nodoxia noua gloria p̄ inani aūt glo
ria e simplici scribe. Coenotaphiū coe
tus pro cōuentu: pro pisce aūt e sipli-
ci. Coepi iperfectū verbū sed p̄teritū
a capio cepi cū suis deriuatis per e so

lū ut cepius inceptus p̄ceptor. Coena cibus serotin⁹. Coecus gygas coelius et coelia. Coerillus ꝓpriū. Croelus rex. Coelia fossa prope romam. Foed⁹ Phoenix. phoenicia. phoenissa Foenū/foenus/foeneratus/ foenerator/foedus/foetus/foetura/foelix secundū quosdā. phoebus a phoebe. nō autē ephebus phoedrus. Loedoria dicacitas mordax. Moenia: moechius ⁊ moechia. Moetius propriū viri. Moetor ⁊ moereo pro tristicia nō aūt pro meritando. Poena. Poeni ꝓ afris. Poenitētia poenitet. Treoezen oppidum a quo troezeni. Sechoenobates ascensor funiū.

¶ In mediis syllabis.

Amoeboeum carminis genus. Monoecus portus sic ab hercule dictus. Epicoenū sub cōmune. Menoetius pater patrocli. Meliboeus Meloedis. Euboea. Hodoeporus viator. Hodoeporicū ad iter conscriptum opus. Philopoemon dux quidam. Phalmoedia que dicitur psalmodia. Phroenea id est prudentia. Proemium. Paroemia ꝓuerbiū.

¶ Finis preceptorꝝ Guarini de diphthongis.

¶ Eiusdem Ascensii de orthographia carmina.

.i. animaduertes .i. exacte.
Ut recte scribas puer obseruabis ad vnguem
.i. de qua parte primitiui .i. deriuatiuum.
De quo fronte patris sit proles ducta: sciesq̃
Preterita a verbi personis orta secundis
.s. preteritis .i. diuidere.
Atq̃ supina ab eis: quare si scindere oportet
Integra seruetur verborum syllaba prima
Prima igitur sanctus sine c sit vt actio planctus
.s. syllabe
Quin diuersa fere sunt grammata danda sequenti
vt rettulit reddo.
Namq̃ eadem sua cuiq̃ dabis seu repperit addis
vnde respicio habet primā sine s. displicet secundam.
Ast id compositis integras diuide parteis
.s. diuidere in partes integras. sup. sunt .i. subtracta .i. restituas.
Quod facere haud valeas nisi que subducta reponas
diuidendo ergo ascribo facerem asscribo. ⁊c̄.
Ad si quidem amittit d si subdatur s atq̃
vt ascendo/ascribo/transsumo/transcribo/transcendo.
Altera consonitans: trans s dum subditur ipsum
Sed trans in reliquis nil delerit integritatis
veteres tamen tralatio quoq̃ dicebant.
Trano/traiicio/trado/traducor remotis.

¶ De prepositionibus.

Ab. ob sub. Ut vero noscas componere preposituras
abauus/subaudio/obedio/abeo/subeo/obeo.⁊c.
B nil mutabis quauis comitante vocante.
vt ablego/obligo/subligo: aut summitto/abnuo/obnuo.⁊c.
q2 b abijcit.
L d vel n simul m quandoqꝫ notetur omitto
vt suspicio/sustineo.
S fit in asporto sic sub c t comitante
sequente c vel t. obscenus/abstinatus/abstuli.
Ab tunc abs et ob obs fit vt absconoo abstineoqꝫ:
Au fit ab aufugio/subrepo/surripioqꝫ
vt occurro/offero/suffero/oppono/oggero/suggero.⁊c.
Signans: n reliquis mutabo b comitantem
vt addo/addamo/ad[illegible]o/adibo/adoro/adulo.
Ad. D quoqꝫ seruetur comitante d siue vocante
acquiro.
Dum sequitur c q fit c velut accolo quicq̄p
A m ⁊ com et in. ¶ Ut abbibo et adibo/accurro/affero/aggrego/alligo/ammoueo: et admoneo/annuo/annitor/apporto/arripio/assumo/attineo.⁊c.
Atqꝫ fere in reliquis mutabitur in comitantem
M scribenda b p simul m comitante requirunt
.s. per veram compositionem.
N fieri c d vel q subeunte decenter
Bqꝫ interponi cupit m subeunte vocanti
Ambulo comburo simul imbuo et amputo necnon
Compono impello committo immittoqꝫ dicam
Dic tamen anquiro tantundem anfractus et anceps
vbi de supinis locuti sumus.
Ut verbum mutet vocales diximus ante
Ut verbale probe perscribas participansqꝫ
Preteriti vel tus signare supina monemus
.s. probe scribas
Ut primas verbi personas: scribe secundas
.s. bene scribere .i. gti .s. vltima.
Utqꝫ abstracta scias: patrui sit consona
vt ab ornatus ornatior: ab amicus amicior.
Jd quoqꝫ pro medijs gradibus tibi prosit habendis
.i. lr̄is k. y. ʒ. ch. ph. rh. th.
Effuge nostra notis signare vocamina grecis.

Ascensii lectori salutem.

Græcaq; vel grecis oriunda notare latinis
Aspiranda metis romanis consona nulla est
Sed ne contemnas diphthongos: neu superaddas
Neu demas frustra: neu mutes lege negata

¶ Finis compendiosi carminis.

¶ Ascensii lectori salutem.

¶ Habes itaq; lector studiose in hoc codice quecūq;: ab Alexandro illo in doctrinali tradita sunt: atq; alia complura (Siquidem de elegantia verborum aut decētia morum: aut recte scribendi ratione meminit: ille nihil) longe melius ab optimis authoribus edita usqueadeo ut verus grammaticus hinc euadere possis. Unum est quod abhortet ne aut tue laudi: aut nostre utilitati desis. Vale.

¶ Eiusdem Ascensii ad musas ut Sulpitio gratias dicant exhortatoriū Epigramma.

Jam loquor o muse (si nil mihi sumo) latine:
Jam datur abiecto cortice nare fretum
Jam pango numeros: mihi quos dictatis amenos
Jam sapiunt mores iam iuuat eloquium:
Proinde pio vati pia numina dicite saltem ut
Hec per Sulpitium plectra lyramq; geram.

¶ Finis.

tiarũ
maxi
Anch
ſub v
dicit
prete
igitu
cõciſi
ctre
que
conti
olim
Con
conf
V
linis
ſitu
tirq
pells
ſciſi
dict
ve t
geri
bert
liber
vxo
rus
hiſp
rum
ridi
De
Pa
ſtra
der
et f
par
dot
vel
cor
do.
nu
cer
fer
ge
de
Na
cỹ

Vocabulorum interpretatio.

¶ Vocum que in toto opere continentur breuis ⁊ vera interpretatio. Per eundem Sulpitium collecta.

¶ In prima declinatione voces.

POeta est qui fingit elegantia carmina: dicitur a pieo quod est fingo vel facio. Scriba notarius: ⁊ qui iussus scribit epistolas. Roma vrbs in latio que antea fuit Vallentia appellata: auctore Solino. Musa dea dicta a mosios .i. indagatione vel inquisitiõe sunt enĩ muse indagatrices scientiarũ. Aduene e longinquo loco venientes dicuntur. Polenta dapis genus ex ordeo maxime laudatur. De hoc vbi de generibus lege. Eneas Anchise ⁊ Veneris filius. Anchises capis filius. Egina Asopi filia. Familiam dicimus plures personas que sub vnius potestate sunt aut natura: aut iure subiecte. Aula pars domus que vulgo dicitur sala. aulas etiã ollas veteres appellauere Barbari generaliter dicunt oes preter grecos ⁊ romanos: dictique barbari quasi duriloqui qui ⁊ crassi lingues. Oẽs igitur q̃ crasse loquunt: ⁊ incultis moribus sunt: barbaros appellamus. Syncopa cõcisio interpretat. Graiugene greci sunt. Dardanide troiani: dicti a dardano. Electre iouisque filio. Nata est filia. Liberta que ex serua libera facta est. Diua feminea: que sua virtute meretur diuinitatẽ. Priuignus filius mariti: vxoris ve: cuius prior coniunx decessit Genita filia. Libertinus est qui manumittur: nunc adiectiuum est: olim substantiuum fuit. Patronus et patrona dicuntur: respectu clientis et liberti. Concubina: vt Paulus ait: est que cũ vxor nõ sit cũ aliquo tamẽ cubat ⁊ viuit. Socia confederata ⁊ adiutrix in labore.

¶ In secunda declinatione voces.

VIr maritũ/sexũ/etate/⁊ fortitudinẽ notat. Virgilius. Mantuanus poeta Marone Maiaque natus. Thideus Onei filius. Orpheus vates calliopes ⁊ appolinis filius. Lesbos insula in troade. Chaos confusio elementorum. Epitheton appositum siue adiectiuũ. Templũ est edificiũ ⁊ sanctũ: ⁊ nõ sanctũ a Varrone teste: diciturque tuendo: significat ⁊ tignũ transuersum in edificio: vt Festus ait. Caper vir capellarũ ⁊ grãmatici nomen Satur cibo plenus. Apocope latine interpretatur abscisio. Peculiũ dicitur quicquid nostro labore acquirimus ponitur ⁊ pro patrimonio. dictũque est a pecoribus. Tuguriũ a tegendo dictũ domus est rustica ⁊ stipula ramis ve tecta. Prosper qui dat felicitatẽ. Armifer qui arma fert. Armiger minister q̃ dño gerit arma. Puer etatẽ filiũ seruũ ministrũ ⁊ cinedũ indicat. Liber eri. bacchus quia libertatẽ videtur homini dare: ⁊ ingenuus qui liberis maioribus natus est et ipse est liber. Liber libri corticẽ ⁊ volumen significat. Adulter qui alterius eorum petit. Socer vxoris cuiusque pater. Lacer dissipatus laceratus. Iber fluuius in hispania qui ⁊ iberus dicitur. Iber etiã populus vltra armeniã. Priscianus in .vi. Celtiber populus in hispania a celtis gallis originẽ trahens. Lucanus. Profugique a gente vetusta gallorum celte miscentes nomen iberis. Presbyter grecũ est seniorẽ significat. Sunt qui ridicule dictũ velint quia prebet alijs iter. Mulciber Vulcanus quasi mulcens ymbrẽ. Dexter a dextera manu: ⁊ prosperũ significat. Asper horridus ⁊ grãmatici nomen. Pactolus Lydie fluuius aureis arenis. Meander ionie fluuius. Magister a magistrando .i. a regendo gubernãdoque dictus. Gliceriũ dulcis amor interpretat. Euander Carmente fluuius. Tymber propriũ viri ⁊ fluuius. Teucer troianorum rex quidã et filius. Thelamonis Pompeius Romani principis nomen. Cuius pronomen est a parentũ gaudio dictũ. Oedipus Laij regis thebarũ filius. Panthus troiani sacerdotis nomen. Lucus sylua sacra ⁊ inceduа. est dictus quia densitate arborum non luceat: vel quia luceat ignibus sacris. Populus arbor producit primant pro multitudine hoim corripit. Fluuius flumen. Agnus ouis retus. Vulgus vilior populi pars ⁊ multitudo. Chorus multitudo est: ⁊ sine h ventus septentrionalis. Pelagus mare: mille nũmum singularis est numeri a quo: vt inquit Varro: fit multitudo milia nũmum. Cicero in anto. Qui inquam in illo anno inuentus est: qui. L. Antonio mille nummum ferret expensum: vide Macrobiũ. Triumuir nomen magistratus quem res collegerunt. Saturnalia saturni fistam septẽ dierũ mense decembri. Vulcanalia vulcani dei ignis. Platanus arbor lata folia habens a platys quod est latum.

¶ In tertia declinatione voces.

POema inuentio parua. Poesis textus scriptorũ. Nonius. Cubile lectus inde cubiculum. Gummi dicitur et hec gummis. Sinapi herba que et hec sinapis. Nauci putamen nucis. Priscianus in vi. Frug. vtilis ⁊ modestus. Nihili nullius precij ⁊ momenti. dictũ quia nihilum quidẽ est. Mancipi dicitur ad nos pertinere quod

ex subhastatione emimus: estqꝫ ius. Manceps quisquis a populo emit conducit ve Festus. Mancipes sunt publicanorum principes: vt inquit Asco. Leo animal et signum. Uigil qui vigilat et custos. Consul nomen magistratus. Titan celi et veste filius. ponitur et pro sole. Nomen etiam famam et debitorem significat. Delphin piscis quidam. Sidon oppidum in phenicia. Calcar ferreus stimulus qui calcaneo ad equos vrgendos annectitur. Uomer ferrum aratorium. Sadir oppidum in aphrica. Orator est vir bonus dicendi peritus. Turtur piscis quidam ⁊ auis. Chlamys vestis genus. Mecenas quidam tuscus eques clarissimus. Pres qui populo se obligat. interrogatusqꝫ a magistratu si sit pres respondet pres. Tyrius in genere femineo quidam patriam herculis in Peloponeso significat. In masculino est fluuius argiuorum. Arius proprium viri. Iners nulli arti officioqꝫ idoneus. Mors a mordendo dicitur. Tyburs ex tybure. Puls farina cum aqua et mel e seu caseo et ouo decocta. Plebs vilior pars populi. Calibs populus quidam ⁊ ferrum. Scobs est illa immundicies ligni que fit terebra aut serra. Adeps pinguedo. Dapes res quibus in sacris vescimur. Stips moneta que dicitur etiam stipis: vt scobs ⁊ scobis Grips animal quadrupes alarum facie aquila: reliquo corpore leo. Cynyps ex cynpia regione. Inops omni auxilio ⁊ facultatibus destitutus. Stirps progenies ⁊ arboris truncus. Fax lignum accensum. Styx palus in inferno. Nix aquarum celestiū spuma vel densatio. Faux summū gule: vt inquit Plinius: ⁊ omnis ingressus arctus. Falx ferrum curuum quo secant. Lanx scutella: parapsis. Epy oppidum in grecia. Coniunx maritus ⁊ vxor. Arx arduum munitumqꝫ ⁊ turritum edificium. Lac lacte lac in nominatiuo veteres ꝓtulerunt. Alec pisciculus marinus sola aqua nutritur. Bogud in aphrica oppidum ⁊ regis nomen in genere masculino. Uis potentia violentia copia. Syrma cauda vestis ⁊ longus processus orationis. Monile ornamentum colli. Cepe cepola. Penelope vxor Ulyssis. Uirgo puella presertim incorrupta: olim etiā imberbes pueri auctore Nonio virgines dicebātur. Compago cōiunctio. Ambago circūlocutio. Dido virgo interpretatur: nomē est regine beli filie. Calisto puella Licaonis filia. Iuno aeris dea. Campo esculentorum poculentorumqꝫ venditor dicitur ex capo. Caupona vero taberna est ⁊ mulier. Priscianus. Cardo dictus qua cor ianue: in eo enim vertitur. Ordo est rerū certa dispositio. Homonis. Ennius. Uulturis in syluis miserū mandebat homonē. Nemo nullus ⁊ nulla homo. Turbo ventorꝫ aut aque volubilis impetus. Apollo deus qui ⁊ phebus. Cupido deus amoris. Margo spacium extremum non cultum. vt ripe agri: aut libri. Anio fluuius qui per tyberim fluit. Nerio vxor martis ⁊ vis. Sinciput anterior capitis pars. Occiput posterior. Nepet nomen oppidi in herturia dicitur et cepos. Hannibal carthaginensium dux: nequam mollis lasciuus inutilis. dictus ꝙ non tanti sit quin sit minoris ꝗꝫ estimatur: vt Festus ait. Pandens pastorum. Flamen sacerdotis appellatiuum. dictus quasi filamen vel piliamen: quia caput filio vel pileo cinctum haberet. Numen imperium potestasqꝫ dei deusqꝫ ipse. Lien splen est: vt apud Plinium. Ren ⁊ rien caruncula est lumbis inherens. Syrenes filie acheloi et calliopes ore et pubetenus virgines. reliqua parte corporis pisces. Splen extorum pars in qua vis ridendi. Phorcin neptuni filius dicitur ⁊ phorcus ex phorcis. Sinon auctoli filius ⁊ alius sisyphi. Memnon titono auroraqꝫ genitus. Sarpedon Lycie rex iouis filius. Laocoon sacerdos Troianus. Cesar dicitur quisquis ceso ventro matris nascitur. Nectar potior deorum. Par duo equales simul. Far triticum. Plinius. Nar vmbris fluuius. Uirgilius. Sulphurea nar albus aqua. Lupa animal ⁊ meretrix. Lupanari prostibulum. Calx planta pedis. Hepa ficatum. Carcer locus vnde prohibemur exire. Carceres currentium equorum repagula. Mulier a mollicie dicta est. Alacer letus ⁊ ꝓperans quasi alis acer. Seruius. Uer anni pars temperatior: dictū ꝙ tunc vertit se anni tempus. Saluber salutis efficax. Celeber frequens ⁊ qui oim ore versatur. Hymber vis venti cum pluuia. September quasi septimus imber. Frater quasi fere alter dictus. Ether celum et elementum ignis. Ethra splendor aeris ⁊ celi. Later creta cocta in lapidem durata. Iter ambulatio. Crater ⁊ cratera vas patens. Stater instrumentū quo res ponderetur Panther animal masculosum: sed generaliter panthera vtimur. Character notamen in ea mentū littura. Iuppiter dei stelleqꝫ nomen. Accipiter rapax volucris et martilacra. Opiter vt ait Iulius paris est: qui patre mortuo auo viuo gignit. Maripiter mars pater. Diespiter diei pater. Ir planta manꝰ. Sadir hispanie ciuitas q̄ tartesium dr. Soror dicta ꝙ

seorsum nascitur: separaturq; a domo in qua nata est: vel quasi sorte diuersa orta.
Auctor qui auget & affert auctoritatem. Memor qui meminit. Rhetor eloquens: vt
Cicero ait: et q̄ dicendi artē docet. Bicorpor duorū corporum. Robur arbor est (Pri=
sciano auctore) Indecor turpis. Marcipor puer marci. Publipor publij puer. Hector
priami filius. Actor propriū viri sue sani. Marmor candidissimus lapis. antiquissimi
murmur dicebāt. Cor ire sedes. Vultur volucris magna: q̄ non nisi cadaueribꝰ pasci
tur. Fulgor ignis fulminis. Fulmē telum ipsum. Fulgor omnis splendor. Robur for
titudo. Fur subtractor dicit: siue a furno hoc est obscuro: siue ꝙ a grecis phor dicitur
significatq; etiam seruū. Ebur materia que ex elephanti dentibus fit. ¶ Linius. Fe
mur pars sub vmbilico in qua pili sūt. Iecur hepar est. Arpinas ex arpino patria Ci
ceronis. As librā et monetam significat. Vas vadis sponsor in re capitali. Mas mas
culus. Fas licitum. Nefas illicitum. Nugas nugator. Chalcas grecus sacerdos & au
gur. Gigas vir altissime stature filius terre. Adamas lapillus durissimus omnium.
Pallas euandri filius. Pallas dea sapientie. Lampas ignis splendor aut solis: a lam
po quod est splendeo. Menas sacerdos bacchi. Archas gentile nomen ex archadia.
Stipes fustis terre defixus: parui torris lignum: et quodlibet etiam illud quod faci
le incenditur. Miles proprie dicitur ille qui pedes militat. Prepes secundum Hig=
nium dicitur auis: que oportune volat/et idoneam sedem capit. Nigidius ostendit
esse que latius sublimiusq; volabat. Apollinaris sulpitius que ingentibus et patu=
lis et porrectis alis volitat. Teres longus et rotundus. Ebes piger/tardus/obtu=
sus. Aries maritus ouium. Paries murus domorum. Inquies inquietis. Teges cō=
textura quedam ex vulua aut iuncis in lodicis similitudinem: vulgo dicitur lastola.
Plynius et Columella. Compedes vincula pedum pregnea: sed in vsu singulari nu=
mero caret. Tripes quod tres pedes habet. Apes dicitur et apis quod absq; pede
nascitur. Obses qui pro fide publica traditur imperio alterius: vt in corpus & in vitā
eius seruiri possit si recedatur a fide. Deses piger iners. Sedes cathedra. Cedes in=
terfectio. Achilles Thetidis et Pelei filius. Orontes troianus vir enee socius. Chre
mes proprium. Lebes vas eneum. Rannes centuria Romanorum a Romulo con=
stituta. Ceres dea frugum. Merces premium quod datur laborantibus. Heres qui
succedit in patrimonijs ex voluntate defuncti. Laches senis proprium. Locuples di
ues a locis. id est agris vel a loco lis. Agnes mulieris propriū. Magnes lapillus qui
ferrum ad se trahit et sequitur. Dis pluto et diues. Lis contentio a limite. id est ter=
mino. Puluis a pellendo (author Varro). Cucumer a cruore quasi curuimor dictus.
Glis glitis lappa. gliris animal. glissis terra. Puber pubes: et pubes dicitur qui iam
generare potest: is incipit ab annis quatuordecim. Femina viri potens a duodecim
hec pubes significat etiam femur vt diximus: siue lanuginem eius. Collis pars mon
tis. Tybris fluuius romanus. Pollis vt Plynius docet: flos est tritici. Cuspis omne
acutum. Semis media libra quasi semias. Cassis cassidis galea clausa. Sanguis eti
am vinculum consanguinitatis significat. Exanguis sine sanguine mortuus. Capis
populi genus a capiendo: Potis compos potens. Poteuolo possum velle. Eneis pa=
tronymicum et opus maronis. Positum. id est possum. Simois troie fluuius. Ado=
nis pueri nomen. Doris maris dea. Egis munimentum in pectore dee eneum in ho
mine dicitur lorica & thorax. Martialis in decimo. Iaspis lapillus. Anubis canem in
lingua egyptiorum significat: in cuiꝰ formam mercurium colunt. Chlamys vestis li
nea. Aspis est serpens. Ibis volucris ciconie similis. Isis dea lanificij. Paris priami
filius. Tygris fluuius Parthie. et quadrupedes velocissima. Nam parthica lingua
tygris sagitta dicitur. Nepos quasi post natus filius ex filio filia ve genitus et luxu=
riosus qui patrimonium turpitur absumit. Mos bona et mala consuetudo dicitur.
Cos cotis lapis quo ferrū acuitur. Sacerdos a sacris dandis dici per plurimos mul
tisq; in locis perhibetur. Compos voti efficior. Bos dicitur grece bois. Os oris vul=
tus et facies ipsa et eius pars concaua vnde vox prodit. Lepos gratia et voluptas
cuiusq; iucunditas. Odos odor. Heros vir fortis semideus: et plus ab homine ha=
bens. Minos iudex inferni. Athos mons macedonie. Corpus est quicquid nostris
percipimus sensibus. Vellus lana. Munus donum et officium: vt ludi gladiatorij.
Facinus omne factum magnum et commune vocabulum est. Pignus pignoris fili=
us: sed pigneris depositum redimendum. Rudis calx cum harena mixta et ruinarū
materia. Fenus est vsura: sed proprie fructus agrorum. Penus est omne quo vescū=
tur homines: vt ait Cicero: vsurpatur et pro loco vbi ea seruantur. Vlcus nascicur.

Uulnus fit. Ulcerare dolore afficere plaga ve. Olus ois herba qua vescimur. Tẽpus
est mora mot⁹. Pecus/ris. sigt omne quod humana lingua ⁊ effigie caret: vt inqt No
nius ⁊ ipsum arietẽ. Pecus etiã pecudis omne aĩal preter hoiem qđ gregatim pasci
tur. Ulpian⁹. Intercus aqua inter carnẽ et cutẽ Grece dropa dr. Priscian⁹. Acus vo
catur cũ per se pinsitur: spica tantũ aurificũ ad vsum Plini⁹ ait. Festus vero paleas
esse de frumento quasdam. Lepus animal notum. Tellus dea terre. Terra elemen=
tum. Incus fabroꝝ instrumentũ sup quod cudunt. Palus mers aqua latius diffusa:
siue pluuia/siue ex flumine aut mari. Grus volucris collo longo. Sus porc⁹ et porca
Es omne metallũ: sed presertim id quod est colore rubro. Fraus ꝓprie in factis. Do
lus in verbis: sed confundũtur. Urbs oppidum muro cinctũ. dicta ab vrbo extrema
aratri parte. Hyems ab hyo quod est pluo sigt hybernum tempus et malam tem=
pestatem. Celebs castus sine liberis sine vxore viuens: dictus ꝙ dignam celo vitam
ducat. Princeps primus et caput. Auceps auens capiens. Anceps dubius. Biceps
duoꝝ capitum Glans fructus quercus. Iens qui it. Quiens qui potest. Rediẽs qui
reuertitur. Ambiens blandicijs et circumueniens. Libripens ponderator estimator
et numerator qui adhibeatur etiam in emancipatione quadam imaginaria vendi=
tione: que agebatur quinqꝫ testibus et libri pende. Falax deceptor. Uecors impru=
dens et stultus quasi sine corde. Grex generalius nomen. Armẽta speciali⁹. Grex mi
norum: armentum maiorũ animalium. Grego cõgrego. Remigis qui remigat. Fru=
gis omne frumentum et legumen. Quincunx quinqꝫ vncie: quiqꝫ partes assis. Sep=
tunx septẽ vncie. Deunx vndecim vncie: quasi dempta vna de duodecim. Apex ois
summitas: et lana in pileo flaminis. Uertex capitis summitas et celi in septentrione
Lodex lecti tegumen. Uernex aries castratus. Fornix arcus/prostibulum/testudo.
Fenix auis vnica: et gentile nomẽ. Mastix gũmi lentisci. Bombix frutex bombacij: ⁊
vermis sericũ faciens qui et necidales dicitur: et etiã bombilis. Pharnax rex ponti.
Trux furca etiam est. Nux fructus qui cortice duriori tegitur. Pix glutini genus ex
terra procreatum. Crux crudelis. Salix arbor: vnde salictum. Filix herba. Pernox
qui ad fidem noctis vigilat. Pellex que cũ eo cui vxor sit corpus miscet. Spinx mon=
strum perniciosum si hominẽ prius presentiat sin contra ꝑperit ipsa Suppellex omne
instrumentum vsuale et recula. Scyros insula licomedes. Charybdis in freto siculo
locus rapax nauium fuit et femina furax. Syrtis locus arenosus in libico mari. Nea
polis oppidum in campania: interpretatur noua ciuitas dicitur ⁊ parthenope. Tor
quis ornamentum colli. Buris postrema pars aratri curuatura: que et bura dicitur
Securis instrumentum acutum quo ligna scinduntur. Bipennis instrumentum fer
reum: dictum ꝙ habet duas pinnas id est duo acuta. Pupis cauda nauis: Restis fu=
nis. Peluis a pedibus lauandis Uarro. Maguderis herba que et lacerpitium dicit.
Plini⁹ in. xix. Leginius ⁊ maguderis. Iris arcus celestis. Torax pectoris munimen
tum dicitur et lorica et tunica ferrea. Syren puella marina postrema pars piscis.
Syndon vrbs in phenicia. Alecto vna ex furijs. Titan gigas quidam ponitur et pro
sole. Thebais a thebe p̃ronimicũ ⁊ Stacij opus. Rhete a raritudine. Uarro dici vult
Gausape est pannus quo mensa sternitur. Presepe mensa iumentorum et stabulum
ipsum. Soracte mons in sabinia. Preneste vrbs in latio olim polistephanos: dicta ꝙ
presit montibus: vel ꝙ prenos ilicem qua abundat significat. Celene oppidũ in phry
gia patria. Marsie. Ceruical ceruicis sustentamentum et munimentum. Sal condi=
menti genus: sapientia et mare et ridiculum. Lar deus domesticus focus et domus
Pedester qui pedibus it. Regalis rege dignus. Martialis possessiuum a marte. Iu=
uenalis poeta satyricus aquinas. Martialis poeta hyspanus. Uber abundantia et
mamilla. Degener qui deterior est parẽtibus suis. Ouis pecus lanigera. Anguis ser
pens. Uectis palus ferreus. Amnis fluuius ab am quod est circum et eo. Rudis in=
doctus. Rudis virga qua donãtur emeriti gladiatores. Sospes incolumis. Hospes
amicus qui domi suscipit et suscipitur. Postis latus porte. Limen vero transuersa
pars tam inferior ꝙꝫ posterior dicitur. Strigiles pectines fricatorũ quos Indi ex he
beno faciebant. Pugil qui pedester certat. Clades cedes etiam vnius. Classis multi
tudo militum et nauium. Sardys vrbs in Lydia ad latus Tymoli montis. Horati=
us. Quid concinna samos quid cresi regia Sardis. Alpis montes in Italie finibus.
Trallis vrbs in minori Asia. Ludicrum iocularium et scenicum. Amplustre naui=
um ornamentum. Peleiades stelle que thaurum perficiunt preter caput. Hyades
stelle que thauri caput suo positu faciũt: vt inquit Gellius. Colchis mulier ex colcho

Merens qui meret et meretur: sed si cũ describatur significat qui est in mestitiar. Vetus antiquus. Complex socius in mala re. Suplex genu flexus. et iunctis manibus precans. Cohors multitudo equitum. Consors particeps. Collis montis pars. Panis dictus q primo eius figuras faciebant vt mulieres lanificio pannos. Varro Indoles argumentũ future virtutis aut vitij. Soboles progenies. Heresis opinio tenax: ⁊ sententia in qua persistamus electa. Probitas bonitas. Vires potentia corporis. Penates dij domestici. Opes diuitie: ⁊ potentia. Proceres capita trabiũ eminentia in muris a quibus primates ciuitates sic appellant. Minores qui post nos ⁊ trinepotes nostros erunt. Maiores qui ante nos ⁊ tritauos nostros fuerũt. Primores primi in ciuitate. Lemures larue nocturne ⁊ terrificationes imaginũ. Luceres qui ex ea centuria Romana erant. Samnis inter picenũ cãpaniã ⁊ apuliã populus. Ales generale vocabulũ sicut volucris: omne volatile. Auis vero q̃ oua parit ⁊ pẽnis est predita: preter vespertilionẽ. Toreuma vas pulcherrime sculptũ vel corinthũ.

In quarta ⁊ quinta declinatione voces.

Metus timor de futuro malo. Artus iunctura: membrorũq pars. Arcus instrumentum quo spicula emittuntur ⁊ fornix. Partus enixio mulierũ. Tribus origo seu pars ciuitatis. Arcus instrumentum sartorum. Domus tectũ quod olim habuit in ablatiuo domu. Species/effigies/spectaculũ/imago forma. Meridies ab eo quod est medius dies affinitate d ⁊ r. Acies oculi acumen: ⁊ ferri ⁊ turma equitũ instructa. Facies ⁊ oris ⁊ totius corporis fractura. Materies res ex qua aliquid constat: ⁊ omne lignum. Progenies quasi porro genita. Totius integer. Alius diuersus Alter vnus ex duobus. Uter quis duorũ. Alius aliquis. Nullus non aliquis. Siquis si aliquis. Nequis ne aliquis. Ecquis an aliquis. Nunquis an aliquis. Quisquis quicunq. Quisnam interrogatiuum. Quisq omnis. Quispiam aliquis. Quisputas quis credis. Quisnam nam quis. Respublica ciuitas libera que iure regitur. Alteruter nunc vnus nunc aliqui de duobus: ⁊ vnus duorũ. Olusatrũ siue olisatrum .i. petroselinũ. Tribunus militum magistratus in exercitu: qui imperatori opponitur pro militibus. Patronymicum a patre et onoma: sed o in y vertitur: sicut hieronymus quod componitur ex hieros ⁊ onoma: ⁊ sanctũ nomen interpretatur. Priamides filius vel nepos priami. Pelias filias neptis ve pelie. Penelope Icarij filia. Ulyssis vxor. Melos dulcedo. Metamorphosis transformatio a meta quod est trans ⁊ morphosis mutatio. Sapho vates lesbia que phaonem amauit. Moyses dux iudeorũ. qui dicitur ⁊ moses. Jesus latine interpretatur salutaris ⁊ saluator quia cũctis gentibus salutifer venit. Fuerunt autẽ vltra christum qui vnguentatus interpretatur et alij. vt Jesus filius naue: et Jesus filius Josodech: et Jesus orator.

In heteroclitis.

Monoptotum vnius casus: a monos vnum ⁊ ptosis casus habet enim vnam vocem per omnes casus. Aptotum sine casu nomen: habet enim solum rectum. Cete piscis quidam magnus. Delitia et delitium: idem vt infra dicemus. Delitia etiam signum est. vnde tegule delitiares et tectum delitiatum. Pus omnis humor corpori noxius Ador far. Pedum baculus in summo vncus quo pedibus pecudes capiuntur. Veru ferrum quo caro assatur ⁊ teli genus. Fors dea et casus. Laterem tegulam. Ditionem potestatem. Sponte voluntate propria. Flamine spiritu vento. Tabi sanies ⁊ putridus cruor. Tabes corruptio ⁊ morbus ⁊ macte magis aucte. Tantundem nihil aliud significat nisi relationem et similitudinem quantitatis. A Priscianus in .xij. vulgo dicitur tant ⁊ tant. Labes generalis morbis fluxus vẽtris febris. ⁊c. Pestis autem cito occidit: aut cito abit. Satias ⁊ satietas legitur: ⁊ satiatis apud Nonium. Grates gratie. Suppetie auxiliũ. Inficie negationes. Repetundarũ pecuniarũ accusatur qui subtraxit aliquid prouincialibus: vel a nocentibus impunitatis gratia munus accepit. Specus spelunca. Astu astutia ab astu .i. oppido in quo qui versantur astuti sunt. Natu ortu. Astutus quasi arte tutus dictus: vel est ab astu. Labeo proprium nomen a magnitudine labiorum. Ganeo gulosus. Ganea gulosorum diuersorium ⁊ popina. Aleo lusor. Remigis remigatoris. Frondes arborum et tenues herbarũ come. Verberis ictum ⁊ baculum significat. Feminis pars coxe: posterior ⁊ mollior. femora interiora sunt. Virus venenum: ⁊ grauem odorem. Vicis vicissitudinem: facultatem sortem: officiũ occasionemq significat. Vires cor-

poris robur. Obice omne quod oppositum est. vt pessuli sere. Frugis omne genus
frumenti. Viscere carnem significat. Jura generalia. Leges speciales. Rura arua
dicta ꝙ rursum colantur: vt rursum fructus ex eis suscipiant. Mora bacce arboris
mori ⁊ dumi. Tura oĩe libamẽ quo deos veneramur. Defrutũ est vinũ decoctũ ad
tertias partes: vt Columella inquit. ⁊ dicit̃ a defruẽdo. Mullum vinũ melle mixtũ.
Pernicies mors. Athene ciuitas in attica. Thebe in Boetia. Cume in cãpania. Ve-
rule in hernicis. Puteoli in cãpania. Argi ĩ grecia oppidũ. Sãguis viuẽtis. Sanies
mortui. Limus terra aqua macerata. Pontus mare. Mundus celũ ⁊ elementa oĩa.
Fimus letamen. Semumus deus vltimus: vt Plinius docet. Vesper veneris stella.
Gaza sermo persicus significat diuitias. Labes macula ⁊ ruina a labendo. Humus
terro humefacta. Proles ꝓgenies. Soboles ꝓgenies. Senecta est senũ etas: sicut
senectus: sed nõ dicit̃ senecta etas. nisi dicamus etas senecta. Juuenta etas iuueni-
lis. Juuẽtus multitudo. Juuentas iuuenũ dea. Prosapia ꝓgenies antiqua. Strues
cõpositio. Secordia stultitia. Parsimonia est moderantia in sumptibus. Arena in
xvij. Gelij. Vespera vltima diei pars. Ador far Seniũ etas ⁊ tediũ ⁊ odiũ. Salum
mare dictũ a verbo greco saleo quod significat moueo ⁊ fluctuo. Letũ mors. Cenũ
lutũ. Euum etas. Manna ros malleus matutinus. Mãmona auctore diuo. Hiero-
nymo: diuitias significat lingua syria. Crocũ herba. Crocus puer ⁊ flos. Baratrum
immensa ꝓfunditas apud inferos grecũ nomen. Vesperũ ⁊ vesper diei finis. Lutũ
cenũ terra humore resoluta. Mane diei prima pars. Viscũ glutinũ quo aues capiũ-
tur. Spicũ acumen ad spice similitudinẽ. Penũ idẽ quod penus de quo supra. Mar
cellũ locus vbi obsonia vendunt̃ a marcello quodã latrone. cuius domus in eũ vsũ
diruta. Nitrũ salis genus. Vitrũ materia translucida que ex arena ⁊ cinere fit. Ele-
ctrum est aurũ in quo quinta pars argenti portio est. est et succinũ quod alij credũt
arboꝝ lachrymas: alij ex terra oriri. Triticũ semẽ ex quo panis cõficit̃. Latex aqua
latet enĩ in terra: significatq; ⁊ vinũ. nã latet in vua. Lympha aqua. Poculũ potio.
Lacuna fossa aqua plena. Lacus locus ꝓfundus cũ aquis perpetuis ibidẽ natis. effi
citq; riuos et flumina. Pisum legumen. Quirites romani dicti: vt Ouidius ait. siue
qd̃ hasta quiris priscis est dicta sabinis. Seu quia romanis iunxerit ille cures. Pri-
mates primi in ciuitate. Optimates Cicero pro sextio inquit eos esse qui ita se in re
publica gerunt: vt sua consilia optimo cuique probentur. Populares vero que ea fa
ciebant: ⁊ dicebant que multitudini iucũda esse volebant. Celites dij celestes. Po-
steri qui post nascentur. Superi dij. vel nos respectu antipodũ. Inferi dij stigij: vel
antipodes qui infra sunt. Penates dij qui domi colũtur. dicũtur ⁊ penetrales id est
secreti. vide macrobiũ. Liberi filij tam mares ꝗ̃ femine. tam vnus ꝗ̃ plures. Lemu
res larue nocturne ⁊ terrificationes imaginũ ⁊ bestiarũ. Nonius. Sales facecie. Ca
ni capilli senũ. Forispatia sunt in nauibus aptiora. et etiã in ludis gladiatorijs dicti
ꝙ ferant incessum. Manes anime beatoꝝ ⁊ dij inferi. Fasces insignia cõsulũ. Antes
eminentes lapides vel colũne vltime: quibus fabrica sustinetur et extremi ordines
vineaꝝ. Carceres funes. qui equis currere volentibus opponunt̃. Casses feraꝝ vin
cula: tela araneaꝝ. Furfures morbus capilloꝝ ⁊ similia. Pugillares libelli parui ex
quacũq; re: in q̃bus scribimus stilo: ⁊ vt Martialis inquit. Delebis quotiens scripta
nouare voces. Codicilli libelli a codex. Loculi sacculi sunt ad condendas pecunias:
matrices mulierũ. Fasti libri in quibus anni descriptio continet̃. Lare dij cuiusq; lo
ci: qui dicũtur genij. Seutes spine. Vepres rubi spinarũ genus. Luceres centurie ro
mane nomen. Tatienses centuria a Tatio. Sabino. Quintilij Romuli socij. Fabij
socij Remi. Locri in calabria oppidũ. Apollinares ludi apollinis. Quinquatres: fe-
sta minerue. Circenses ludi qui fiunt in circo. Calende primi dies mensium. Jdus
partes mensiũ: ab iduare quod est diuidere. Ferie dies cessationum ab opere. Nun
dine ferie rusticorum. None mensium partes. Inducie cessationes ab armis. Late-
bre latibula. Tenebre obscuritates. Therme balnea. Excubie vigilie ⁊ custodie mi-
litum. Exuuie vestes: et quicquid habemus ab aliquo. Primitie primi fructus ex
agro suscepti: qui dijs offeruntur. Inferie sacra defunctorum et exequie. Exequie
funera que mortuis fiunt. Inficie negationes. Suppetie auxilia. Dire furie in-
ferni. Trice tarditate more. Ambages circuitiões verboꝝ. Gades montes in hispa
nia. Quisquilie quicquid ex arboribus minutis surculorum foliorumq; cadit: sed
purgamenta terrarum. Seruius esse inquit. Reliquie quicquid ex aliqua re super-
est. Blanditie blandi et molles tactus. Mine metus incussio per verba aut signa.

De figuris opusculum.

lio cum is mortē suā expectaret ⁊ ille dixisset se vero nō expectare immo inquit rogo expectes: vbi expecto in priore significatio significat affectare: in scdo differre. xl.

Nominibus cunctis si iungis epitheton vnum
Tunc schesisonomaton dixerunt esse figuram
Marsa manus/peligna cohors/festina virum vis.

¶ Schesisonomaton Diomedes ait: est quum singulis nominibus epitheta cōiuncta sunt vt marsa manus peligna cohors ⁊c. Et aliter Schesisonomatū ait esse quādo in cōnexu sententiarum plures Antonomasie ponuntur: vt armipotens tritonia virgo. Schesis dici potest habitudo vel habitus. Onomaton vero noim. xli.

At paromeon erit similis si littera multis
Vocibus initium prebet: sic ennius inquit
O tite tute tati tibi tanta tyranne tulisti
Machina multa minax minitatur maxima muris.

¶ Paromeon dici potest simile. Paromeos vero similis. xlij.

Uno verba modo finita et nomina multa
Homoteoleuton faciunt: petit: eripit: ambit
Uirgilius sexto dixit: bella horrida bella.

¶ homotoleuton vel homoteoleuton dr a Cicerone in dignitatibus similiter desinens nā cōponitur ex homos quod est similiter: ⁊ teleuton finitū. Telos vero finis. Telo finio perfitio Teleute finis. est aūt oratio similibus verbis aut vocibus terminata: vt apud Enniū. Eos reduci quam relinqui: tenui quam deseri malui. Uirgilius. bella horrida bella. huic autē contraria est polyptoton: quia pluriū est noim. xliij.

Si similes casus vel fines clausula sumit
Ut iustis ducibus sapientibus atque benignis
Merentes flentes lachrymantes ac miserentes
Fertur homoptoton tunc esse figura pelasgum.

¶ homoptoton dicitur similiū vel similiter cadens homos enim similiter et ptosis casus est dicitur etiam homeoptoton homeos namque similis est homoptoton est oratio vno similique casu compacta vt apud Salustiū teste Diomede Marnis ducibus fortibus strenuisque ministris: ⁊ aliter fit cum oratio excurrit in eosdem ⁊ similes casus: vt Ennius Merentes/flentes/lachrymantes/ac miserentes. xliiij.

Datque polyptoton varios casus retinendo
Clausula: littoribus contraria littora fluctus
Fluctibus esse precor: populis populos inimicos.

¶ Polyptoton. i. quod multiplex habent casum. polys enim multus est ptosis casus Polyptoton ait Diomedes est oratio casuum varietate distinctat: vt in Teren. Te solum habemus tu es patronus tu pater. Ille tibi moriens nos cōmendauit senex: si deseris tu nos perimus. Item Uirg. littora littoribus contraria. xlv.

Longa quidem series constructus hyrmos habetur
Est in secessu longo locus insula portum
Efficit obiectu laterum: quibus omnis ab alto
Frangitur: inque sinus scindit sese vnda reductos

Hinc atq; hinc vaste rupes &c. Enei. i.

¶ Hyrmos dicitur quasi syrmos quod est tractus: nã series est orationis vel constructio continue tenorem suum in multos versus protendens. Unde (teste Seruio) hyrmos longissimum est hyperbaton. Virgi. vi. Principio celum ac terras camposq; liquentes. Lucentemq; globum lune titaniaq; astra. Spiritus intus alit. &c. syrma etiam tractus dicitur et syro traho. xlvi.

Esto climax proprie subscripta gradatio lector
Torua lena lupum sequitur lupus ipse capellam:
Florantem cathisum sequitur lasciua capelle:
Te corydon o alexi. &c.

¶ Climax dicitur gradatio (teste Fabio lib. ix) & est figura cũ de vbo in verbũ fit gradatio. repetit eni q̃ dicta sunt & priusq; ad aliud descẽdat in prioribus resistit vt industria parit virtutẽ/virtus gloriã/gloria inimicitias/inimicitie pericula. Clima climatos regio dicitur. Climax vero climacos scala vel gradatio. xlvij.

¶ De tropis.

TRopus est verbi vel sermonis a propria significatione in aliam cũ virtute mutatio. Fabius. viij. Tropos item sermo est a principali significatione translatus ad aliã ornande orationis gratia: vel tropos dictio est ab eo loco in quo propria erat translata in eum in quo propria non est. Fabius. ix. Tropi dicti ex eo q vertant orationem: vnde et motus dicitur auctor idem Fabius. Tropeo autem verto significat Trope vero mutatio seu conuersio. Tropi sunt asserit Diomedes metaphora/metalepsis/antonomasia/onomatopeia/hyperbaton/allegoria/catachresis/metonymia synecdoche/periphrasis/hyperbole/homeosis. Horum autẽ omnium generalis est metaphora: ceteri omnes species videntur. xlviij.

Quum res est alij similis pro nomine nomen
Ponitur: hinc iuuenis simplex hic dicitur agnus.
Id sic translatum tibi rite metaphora fertur

¶ Metaphora ex meta componitur quod est trans et phora latio: vnde metaphoro transfero: & metaphora dr latine trãslatio: quod etiã Fabi9 scribit. viij. que quidẽ vt sit copiã auget sermonis permittendo mutuari que non habet: quodq; est difficillimum prestat: ne vlli rei nomen deesse videatur: transfertur ergo nomẽ aut verbũ ex eo loco in quo propriũ erat in eũ in quo aut propriũ deest: aut translatũ proprio melius est. Id facimus aut q necesse est aut q significantius est aut quia decẽtius. Unde necessitate rustici dicunt gemmã in vitibus: qd eni dicerẽt aliud: et sitire segetes. Item alia ad ornatum: vt Cicero lumen orationis generis claritatem & concionum procellas & eloquentie flumina: sic Maro dixit classiq; immittit habenas. Item arrectisq; auribus astant: ferrumq; armate veneno: nam et venenũ armare et ferrũ armari translatio est: vt idem Fabius. viij. scribit. Et metaphora aut necessaria locum occupare debet aut si in alium venit plus valere eo quem expellit. Debet preterea esse constans ac perpetua ne monstrum conficias: quale Horatius describit in principio de arte poetica. Sane deberet secundum corripere. xlix.

Id sic translatum nobis translatio fertur
Sed grecis coniuncta meta: ac phora nomen habetur.

Nempe catachresis dicetur abusio nobis
Pyxides ebuxo proprie dicuntur: at illas
Quodlibet e ligno dicunt seu materiato.

¶ Catachresis dici põt a nobis abusio vel vsurpatio. Cata nãq; cõtra dicit et chresis vsus quasi sit contra vsum. Hec aũt vt Fab. scribit. viij. non habentibus nomen suum accommodat: quia in proximo est. Sic dicuntur pyxides cuiuscunq; materie sunt et

Dialyton certe vel asyndeton efficimus:
Exemplum capies:res miles plebs negat illud.

¶ Dialyton dici potest absolutum:nam descēdit a verbo Dialyo quod est dissoluo. Dialytos vero dissolutus. Dialysis dissolutio. Dialyton vel asyndeton est oratio sine coniunctionibus:vt alij naualibus ite:ferte citi ferrum date tela impellite remos. Item veni vidi vici. Justicia prudentia fortitudine me superasti. Hec etiam bracchilochia nominatur:vt Diomedes ait:et Fabius libro .ix. Asyndetos disiunctus dicit̄ Asynthetos incompositus. xxxiiij.

Diuersas voces coniunctio plurima si fert
Nempe figura datur Polysyndeton esse pelasgum:
Detur in exemplum materq; paterq; nepos q;

¶ Polysyndethon dici potest multiplex coniunctum. Poly enim multum dicitur et polys multus. Syndesmos vero nodus coniunctio Syntheton autem compositum dicit. Est autē oratio multis nexa coniunctionibus:vt Athamasq; Toasq; Pelidesq; Neoptolemus primusq; Machaon. xxxv.

Uox duplicatur enim quoties Anadiplosis extat
Princ pium et versus fit idem cum fine prioris
Urbs hetrusca solo sequitur pulcherrimus astur
Astur equo fidens:et versicoloribus armis.
Inq; locis alijs eadem repetitio fiet.
Ecce autem telis panthus elapsus achiuum
Panthus Othriades arcis phebiq; sacerdos
Ad celum tandens ardentia lumina frustra
Lumina nam teneras arcebant vincula palmas.

¶ Anadiplosis dici potest a nostris duplicatio. Nam componitur ex ana. id est re et diplosis duplicatio. Diplaso enī vel diploo nobis duplico dicitur. Diplasios duplus Diplos duplex. Fit autem quando aliqua dictio emphatica et preminentiā habēs in vno sensu posita reperitur in secundo ad eius emphosim innuendam:vt in exemplis ex virgilio per mancinellum ⁊ me adductis:ex meis autem patet dictionē repetitam non semper positam esse in fine vnius et in principio alterius versus:quod secundus versiculus mancinelli videbatur precipere. Hec autem figura non vitio sed ornatui datur si suis locis fiat. xxxvi.

Incipit et finit versum repetitio eodem
Nomine seu verbo quem si vis dicere grece
Coniungantur epi ac analepsis per synalephen
Pauper amet caute:timeat maledicere pauper
Unum illud tibi nate dea:preq; omnibus vnum
Predicam.⁊c.
Ante etiam sceptrum dictei regis et ante.
Hec eadem versu reperitur sepe in eodem
Principium versus repetit dum clausula sicut

Hinc atq; hinc vaste rupes ꝛc. Enei. i.

¶ Hyrmos dicitur quasi syrmos quod est tractus: nā series est orationis vel constructio continue tenorem suum in multos versus protendens. Unde (teste Seruio) hyrmos longissimum est hyperbaton. Uirgi. vi. Principio celum ac terras camposq; liquentes. Lucentemq; globum lune titaniaq; astra. Spiritus intus alit. ꝛc. syrma etiam tractus dicitur et syro traho.

Esto climax proprie subscripta gradatio lector
Torua lena lupum sequitur lupus ipse capellam:
Florante…
Te coryd…

¶ Climax dici…
datio. repetit…
stria parit virt…
tos regio dicit…

Tropus es…
tatio. Fa…
ad aliā ornand…
translata in cu…
tionem: vnde e…
Trope vero m…
lepsis/antonom…
synecdoche/per…
metaphora: cet…

Quum re…
Ponitur: l…
Id sic tra…

¶ Metaphora e…
transfero: ꝛ met…
sit copiā auget…
mum prestat: ne…
eo loco in quo p…
lius est. Id faci…
de necessitate ru…
Item alia ad or…
procellas ꝛ eloq…
ctisq; auribus as…
mari translatio e…
occupare debet a…
esse constans ac p…
cipio de arte poet…
Id sic translatum…
Sed grecis coniu…

Nempe cat…
Pyxides eb…
Quodlibet … dicunt seu materiato.

¶ Catachresis dici pōt a nobis abusio vel vsurpatio. Cata nāq; cōtra dicit et chresis vsus quasi sit contra vsum. Hec aūt vt Fab. scribit. viij. non habentibus nomen suum accommodat: quia in proximo est. Sic dicuntur pyxides cuiuscunq; materie sunt et

Dialyton certe vel asyndeton efficimus:
Exemplum capies:res miles plebs negat illud.

¶ Dialyton dici potest absolutum:nam descēdit a verbo Dialyo quod est dissoluo. Dialytos vero dissolutus. Dialysis dissolutio. Dialyton vel asyndeton est oratio sine coniunctionibus:vt alij naualibus ite:ferte citiferrum date tela impellite remos Item veni vidi vici. Justicia prudentia fortitudine me superasti. Hec etiam bracchilochia nominatur:vt Diomedes ait:et Fabius libro.ix. Asyndetos disiunctus dicit Asynthetos incompositus. xxxiiij.

isgum:

ultum dicitur et
em compositum
Toasqȝ Pelidesqȝ
xxxv.

xtat
ris
tur

mas.

xana.id est re et
uplasios duplus
ninentiā habēs
am:vt in exem=
et dictionē repe
versus:quod se=
ra non vitio sed
xxxvi.

hen
er
um

IRREGULAR PAGINATION

Ante etiam sceptrum dictei regis et ante.
Hec eadem versu reperitur sepe in eodem
Principium versus repetit dum clausula sicut

Hinc atqꝫ hinc vaste rupes ⁊c. Enei. i.

¶ Hyrmos dicitur quasi syrmos quod est tractus: nā series est orationis vel constructio continue tenorem suum in multos versus protendens. Unde (teste Seruio) hyrmos longissimum est hyperbaton. Uirgi. vi. Principio celum ac terras camposqꝫ liquentes. Lucentemqꝫ globum lune titaniaqꝫ astra. Spiritus intus alit. ⁊c. syrma etiam tractus dicitur et syro traho. xlvi.

Esto climax proprie subscripta gradatio lector
Torua lena lupum sequitur lupus ipse capellam:
Florantem cathisim sequitur lasciua capelle:
Te corydon o alexi. ⁊c.

¶ Climax dicitur gradatio (teste Fabio lib. ix) ⁊ est figura cū de ṽbo in verbū fit gradatio. repetit enī q̄ dicta sunt ⁊ priusqꝫ ad aliud descēdat in prioribus resistit vt industria parit virtutē/virtus gloriā/gloria inimicitias/inimicitie pericula. Clima climatos regio dicitur. Climax vero climacos scala vel gradatio. xlvii.

¶ De tropis.

TRopus est verbi vel sermonis a propria significatione in aliam cū virtute mutatio. Fabius. viij. Tropos item sermo est a principali significatione translatus ad aliā ornande orationis gratia: vel tropos dictio est ab eo loco in quo propria erat translata in eum in quo propria non est. Fabius. ix. Tropi dicti ex eo ꝙ vertant orationem: vnde et motus dicitur auctor idem Fabius. Tropeo autem verto significat Trope vero mutatio seu conuersio. Tropi sunt asserit Diomedes metaphora/metalepsis/antonomasia/onomatopeia/hyperbaton/allegoria/catachresis/metonymia synecdoche/periphrasis/hyperbole/homeosis. Horum autē omnium generalis est metaphora: ceteri omnes species videntur. xlviij.

Quum res est alij similis pro nomine nomen
Ponitur: hinc iuuenis simplex hic dicitur agnus.
Id sic translatum tibi rite metaphora fertur

¶ Metaphora ex meta componitur quod est trans et phora latio: vnde metaphora transfero: ⁊ metaphora dr̄ latine trāslatio: quod etiā Fabi⁹ scribit. viij. que quidē vt ait copiā auget sermonis permittendo mutuari que non habet: quodqꝫ est difficillimum prestat: ne vlli rei nomen deesse videatur: transfertur ergo nomē aut verbū ex eo loco in quo propriū erat in eū in quo aut propriū deest: aut translatū proprio melius est. Id facimus aut q: necesse est aut q: significantius est aut quia decētius. Unde necessitate rustici dicunt gemmā in vitibus: qd enī dicerēt aliud: et sitire segetes. Item alia ad ornatum: vt Cicero lumen orationis generis claritatem ⁊ concionum procellas ⁊ eloquentie flumina: sic Maro dixit classiqꝫ immittit habenas. Item arrectisqꝫ auribus astant: ferrumqꝫ armate veneno: nam et venenū armare et ferrū armari translatio est: vt idem Fabius. viij. scribit. Et metaphora aut necessaria locum occupare debet aut si in alium venit plus valere eo quem expellit. Debet preterea esse constans ac perpetua ne monstrum conficias: quale Horatius describit in principio de arte poetica. Sane deberet secundum corripere. xlix.

Id sic translatum nobis translatio fertur
Sed grecis coniuncta meta: ac phora nomen habetur.

Nempe catachresis dicetur abusio nobis
Pyxides eburo proprie dicuntur: at illas
Quodlibet e ligno dicunt seu materiato.

¶ Catachresis dici pōt a nobis abusio vel vsurpatio. Cata nāqꝫ cōtra dicit et chresis vsus quasi sit contra vsum. Hec aūt vt Fab. scribit. viij. non habentibus nomen suum accommodat: quia in proximo est. Sic dicuntur pyxides cuiuscunqꝫ materie sint et

Dialyton certe vel asyndeton efficimus:
Exemplum capies: res miles plebs negat illud.

¶ Dialyton dici potest absolutum: nam descēdit a verbo Dialyo quod est dissoluo. Dialytos vero dissolutus. Dialysis dissolutio. Dialyton vel asyndeton est oratio sine coniunctionibus: vt alij naualibus ite: ferte citi ferrum date tela impellite remos Item veni vidi vici. Iusticia prudentia fortitudine me superasti. Hec etiam bracchilochia nominatur: vt Diomedes ait: et Fabius libro .ix. Asyndetos disiunctus dicitur Asynthetos incompositus. xxxiiij.

Diuersas voces coniunctio plurima si fert
Nempe figura datur Polysyndeton esse pelasgum:
Detur in exemplum materque paterque neposque

¶ Polysyndethon dici potest multiplex coniunctum. Poly enim multum dicitur et polys multus. Syndesmos vero nodus coniunctio Syntheton autem compositum dicit. Est autē oratio multis nexa coniunctionibus: vt Athamasque Toasque Pelidesque Neoptolemus primusque Machaon. xxxv.

Vox duplicatur enim quoties Anadiplosis extat
Principium et versus fit idem cum fine prioris
Urbs hetrusca solo sequitur pulcherrimus astur
Astur equo fidens: et versicoloribus armis.
Inque locis alijs eadem repetitio fiet.
Ecce autem telis panthus elapsus achiuum
Panthus Othriades arcis phebique sacerdos
Ad celum tandens ardentia lumina frustra
Lumina nam teneras arcebant vincula palmas.

¶ Anadiplosis dici potest a nostris duplicatio. Nam componitur ex ana. id est re et diplosis duplicatio. Diplaso enī vel diploo nobis duplico dicitur. Diplasios duplus Diplos duplex. Fit autem quando aliqua dictio emphatica et preminentiā habēs in vno sensu posita reperitur in secundo ad eius emphosim innuendam: vt in exemplis ex virgilio per mancinellum et me adductis: ex meis autem patet dictionē repetitam non semper positam esse in fine vnius et in principio alterius versus: quod secundus versiculus mancinelli videbatur precipere. Hec autem figura non vitio sed ornatui datur si suis locis fiat. xxxvi.

Incipit et finit versum repetitio eodem
Nomine seu verbo quem si vis dicere grece
Coniungantur epi ac analepsis per synalephen
Pauper amet caute: timeat maledicere pauper
Unum illud tibi nate dea: preque omnibus vnum
Predicam. &c.
Ante etiam sceptrum dictei regis et ante.
Hec eadem versu reperitur sepe in eodem
Principium versus repetit dum clausula sicut

c 6.

Tenemus anguitie: vitrea te fuscinus vnda
Aut si continuo repetitio facta figurat
Maiorem effectum seu maius significatum
Heu heu fugaces posthume posthume
Labuntur anni ꝛc.

¶ Epinalepsis dici potest replicatio vel repetitio vt paup ꝛc. Epanalābano aūt repeto. Et aliter Epanalapsis vt ait Diomedes fit quū eadē dictio et pricipiū versus et clausulā tenet: vt tenemus anguitie. vitrea te fuscinus vnda. Te liqdi fleuere lacus. Itē pater inqꝫ me lumine orbauit pater. Tū etiā sceptrū dictei regis et ante et aliter. Epanalepsis est cum maiore significo facta repetitio vt i horatio. heu heu fugaces posthume posthume labuntur anni. Hūc textū mutaui et auxi. mutaui quidē ꝙ epanalepsis q̄ grece dr̄ repetitio p̄mā corripit. Cōponit̄ ei ab epi ꝑpositio q̄ interdū dicit re vt epilogus: habetqꝫ p̄mā correptā: cū noīe analepsis q̄ dicitur assumptio Auxi vero: vt grauiū authorū adducerē exēpla: et vt pueri scirent multis modis eādem contingere figurā hanc que i rarenter fiat ornatum affert. xxxvij.

Est et epizeusis similis geminatio verbi
Significantis idem: meme petit hectore dignam.

¶ Epizeusis dici potest cōbinatio id enim zeusis importat. hec eadem epimone dicitur: qd̄ nomen perseuerantia insistentia vel assiduitas interpretatur. Epizeusis ait Diomedes est eiusdē dictionis in eodem versu sine alia dictione geminatio cum impetu pronuntiationis vt meme assum qui feci in me conuertire ferrum. xxxviij.

Dictio si similis fuerit repetita duobus
Versiculis in pricipio: sit amphora siue
Vt vitium vites sit ana ac phora vox tibi iuncta
Nate mee vires: mea magna potentia solus
Nate patris summi qui tela typhoea temnis

¶ Anaphora dicitur repetitio vel relatio. Ana .i. re et phora latio. Anaphoricus ꝓ relatiuus Anaphoro refero. Anaphora est: vt Diomedes ait relatio verbi eiusdem aut similis per pricipia versuū plurimorū: vt nate mee vires ꝛc. Itē spes tu nūc vna senecte. tu requies misere: decus imperiumqꝫ latini. Te penes: in te os dom⁹ inclinata recūbit. Sēsus ꝟsiculi: vt vitiū vites est: ꝙ qa anaphora ecūdā corripit posset per circūlocutionē dici: vt ana ac phora sit tibi vox iūcta: id est cōposita. xxxix.

Dictio quando eadem mutata parte tamen cum
Toto signato bis ponitur: aut socia eius
Dic paranomasiam: fugit ille fugam similem dic
Non te pretorem predonem dicimus esse
Antaqꝫ naclasis est vario sensu repetita
Non mortem expecto patris: expectem pater orat

¶ Paranomasia vt ait Diomedes dicitur denominatio. Nā tunc fit cum dictio iteratur mutata tamē aut littera aut syllaba significatiōe diuersa vt abire an obire cōuenit. Et non pretorē te sed predonem dicimus Fit quoqꝫ quum precedenti nomini aut nomen aut verbū annectitur ex eodem figuratum: vt fugam fugit: factum facit pugna pugnata est. Paranomasia est inquit Fab. ix. quādo eodē verbo quasi falsum augetur vt que lex priuatis hominibus esse lex videbatur. Cui confinis que antanaclasis dicitur eiusdem verbi contraria significatio: quum proculeus quereretur de fi-

Vocabulorum interpretatio

Phalere equoꝝ ornamenta. Nuge ioci et res ridicule. Insidie dolosa expectatio ad
aliquē aggrediendū. Facete vrbanitates verboꝝ et rerū. Illecebre illectiones: que
in vicio retinēt veluti laquei. Delitie delectatio/solamen: ⁊ res delicate ⁊ clare. Di=
uitie opes. Nuptie cerimonie et hilaritates in ducēdis vxoribus. Argutie subtilita
tes. Cune lecti infantiū. Schale lignee machine p quas ascēdimus. Scope verricu=
lum quo domus purgatur. Bige currꝰ a duobus equis tractꝰ aut equi ipsi currū tra
hentes. Trige currꝰ a tribus tractus equis. Quadrige quasi quadriiuge dicte. Se=
iuge currꝰ a sex equis tractꝰ. Gene mēbrana que oculum tegit: ⁊ pars illa in qua pili
nascunt̄. Antie mulierū capilli demissi in frontē. Grates gratie que ꝓ beneficijs ha=
bent̄. Nares spiracula nasi. Manubie pecunia ex vendita preda. Fores ostia q̄ foris
aperiunt̄. Value ostie q̄ in se replicant̄. Latine festa iouis in monte albano. Cerimo=
nie omne genꝰ sacroꝝ. Decretales decreta et cōstitutiones pontificū. Clitelle rusti=
ce selle: et stragula quibus asini et bestie insterunt̄. Mape mantilia ꝓprie tū villo=
sa quibus mēse sternūtur. Crates instrumentū rustica lata ex viminibꝰ ꝯtexta. Gin
giue a gignēdis dentibꝰ dicte. Prestigie delusiones que p dexteritatē aliter apparēt
ꝙ̄ re vera sint. Illi q̄ eas faciunt dicūtur prestigiatores. Nenie laudationes et carmi
na funebria. Plage funes quibus rhetia sustentātur infra et supra. Sortes deorum
responsa et euentus. Sordes immūditie que stomachum moueat. Precordia car
tilago circa cor. Cunabula cunas ⁊ pncipia dicimꝰ. Lustra ferarū cubile. Castra locꝰ
in quo milites tentoria pendūt. Rostra forū in quo erat pulpitū ornatū ex rostris na
uium antiatiū. Seria res graues quasi seorsum a risu. Arma rerū quarū libet instru
menta. Sponsalia actus desponsandi: hoc est futurarū nuptiarū promissio. Exta di=
cta ꝙ ea a dijs ꝓsecentur: que maxime extstāt eminētqꝫ. Tripudia saltationes. Spo
lia exuuie. Liba panis genus: dictū ꝙ anteqꝫ sit coctū libent. Cibaria esculēta ⁊ res
delicate ad vescendū. Classica concentus tubarū. Classicum tube et concentus ipse.
Serta corolle. Tesca loca augurio designata. Cicero aspera ait esse ⁊ difficilia. Iusta
sacra defunctoꝝ. Bactra populus in scythia. Artaxata vrbs in armenia. Charchesia
genera poculoꝝ et foramina que in summo malo funes recipiunt. Catullus. Lucida
qua summi splendent carchesia mali. Macrobiꝰ etiā summā veli partē sigre docet: ⁊
vtitur singulari nūero. Crepūdia sunt globuli ꝯcaui sonori: q̄ in collo infantū suspen=
duntur. Vinacea sunt folliculi vue iam presse. Vinaceus adiectiuū est. Pondo libra ⁊
pondus qn̄qꝫ. Tempe vallis inter ossam et olympū in thessalia amenissima. Ilia ar=
terie inter vesicā et aluū ad pubē tendentes. Ile colon dicitur. Menia parietes edi=
ficia. Magalia case pastoꝝ. Milia miliaria: et certa itinerū spacia. Altaria are supe=
rum. Pelearia pelles pendentes sub collo bouis. Ceraunia montes in epyro. Lacha
na omne genꝰ oleris. Tor. Ambo duo simul. Cythera ciuitas cypri. Effata sunt vlti=
me precationes augurū post fines auspicioꝝ. Varro et Seruius. Orgia omnes ceri=
monie: et ipsa festa bacchi. Parentalia ferie que parētibus et alijs fiunt. Ea inuenit
Aeneas: vt Ouidius ait. Bacchanalia bacchi festa. Comitia magistratuum electio=
nes. Solennia festa que singulis annis certo tempore fiunt. Pean laus Apollinis et
aliorum deorum: et ipse Apollo. Peana laudes et pindari opus quoddā. Ostrea pi=
scis conche genus. Flabra ventoꝝ flatus. Iuga montiū summitates. Intestina inte
riora ventris. Flamina venti. Lumina oculi. Totidem tot similiter. Tartarus locus
damnatorum in inferno. Dindimus mons in phrygia. Dindima summitates mon=
tis. Tenarus Laconie promontorium. Supparus vestimētum puellare lineum po=
nitur et pro velo: diciturqꝫ ꝙ supbtus appareat. Nonius. Menalus archadie mons.
hismarus phrygie. Pileus galerus cooperimentum capitis. Taigetus mons Laco
nie. Gargarus mons phrygie. Carbasus lini genus: ponitur ꝓ ⁊ velo. Infernꝰ locus
terre infimus. Auernus iuxta Mesenum in campania. Massicus mons in campania
Sibilus vox serpentum proprie. Balteus zona bullis ornata. Iocus dictum festiuū.
Euentus casus. Iussus preceptum. Permissus permissio. Pergamus menia troiana
a quibus omnia altissima edificia pergama dicuntur. Intybus herba: cuius succus
cum rosacea et aceto capitis dolores lenit. Arbutus arbor lauro similis: poma cera=
seis similia gignens. Altilis ab alendo auis domi nutrita et quadrupes: significat et
opulentū. Plautus. Dote altili atqꝫ opima. Pascua locus pascendi incultꝰ. Zizania
herbam dicunt: quam et lolium. Bucolica poema carmina postorali compositum.
Georgica opus de agricultura: a gea terra: et ergon opus. Rhetorica opus de orato
ria. Topica opus de argumentationibus et locis. Rastrum ligo a radendo dictum.

¶ Claustrum locus clausus et ipsa clausura. Porrum herba oībus nota. Elisum locus beatorū sub terra. Specus antrum. Epitū conuiuiū pulchrum. et olēnis apparatus. Epule cibi nostrū vsum cōparati. Tignus lignū. trabs et omnis materia i edificio. Unde dictus faber lignarius. Spicus culmen folliculus extremus tumor arista. Sinus vas producit primā: et est secunde declinationis. Angipotus viā oppido stricta. Tapes pannis crassior diuersi coloris et picture. Mūdus ornatus muliebris. Gelu glacies. Clipeus maior est: et peditū. Scutum min⁹ et equitum. Syngrapha conscriptio: scriptura manu propria. Cicero in tertio de legalibus. Omitto quemadmodū isti se gerūt atq; gesserunt: qui legationes hereditatis aut syngraphas persequuntur. Sestertius duas libras cum dimidia continit. Christasius lapillus candore nitidissimus. Margarita vnio. Galerus pileus. Turbo throcus et ventorū volubilitas. Tiaras tegumen capitis insigne regū persicorum. Hebenus arbor quedam. Gibbus eminentia in tergo. Iuuenalis Cuperet rutule virginia gibbum. Suetoni⁹ in dom. Gibbam sibi pone ceruicem auream enatā. Gibber apud Prisc anū legitur. Curciculus paruus currus et cursus et spaciū. Commentarius liber in quo breues rerum summe continentur. et interpretatio operis alicuius. Luctus squalor ꝛ habitus et mestitia. Rictus facies bruti. Monicus monitio. Mulctra vas vbi pastores emulgent. Fretum mare. Cometa stella crinita. Arabs ex arabia. Congrus Mugil ꝛ Gobio pisces sunt. Arar fluuius germanie. Uapor calor. Cunis posterior corepars. Aluus ventriculus qui cibum recipit. Paradisus horti interpretatur. Sardonyx lapillus preciosus. Iubar splendor et lucifer. Uirgilius in vij. It portus iubare exorto delecia iuuentus. Pampinus palmes vitis. Uide Pliniū et Columellā. Liquor res liquida. Papauer flos et herba somnifera. Guttur eris et colli pars interior. Uas fideiussor. Iugerum est qđ iuncti boues vno die exarare possunt. continet duos actus quadratos: id est tam in longitudine q̄ȝ in latitudine. ccxl. pedes. Columella et Uarro Quintilianus inquit ducentos et quadraginta in lōgitudine pedes esse. dimidio q; in latitudine patere. Glomus globus ex filo. Acer arbor. Priscianus in sexto. Sequester arbiter apud quem ea res de qua contreuersia est deponitur. Modest. Sincerus non a cera: sed a carie quasi sine carie. i. corruptione. Exanimus mortuus. Pusillanimus quasi pusilli. i. parui animi. Limus obliquus. Sublimus altus. Imbecillis debilis. Inermis sine armis. Eneruis debilis. Hylaris letus. Insomnis vigil sine somno. Accliuis pendulus sursum. Decliuis pendulus deorsum. Effrenus dissolutus. Infrenis incorrigibilis. Perennis perpetuus: indeficiens. Aditus ingressus. Aditū pars templi secretior. Questus lucrum nummarium. Tumultus cōtinuatio vocū et multitudinis. Colus muliebre instrumentū. ex quo netur. Ortus natiuitas. Cantus cantatio. Cantus vero extrema pars curuature rote: et ferrum quo rote vinciūtur. Cetus congregatio. Uictus omne quod viuimus: vel qđ ad vitā necessariū est. Obitus mors. Littera signū et manus. Litter epistola. Ludus litterarius vel taxillorū et huiusmodi. Ludi spectacula. Celum et her aer: et scalprum. Species affigies: spectaculum: imago forma. Aura ventus et splendor auri et fauor. Discrimen periculū et instrumentū ad capillos discernendos. Item differentia: diuisio et certamen. Uirgilius. Post hoc equo discrimine pistris. Istic iste. Illic ille. Idem ipsemet Tutemet tuipse. Meapte mea natura et modo. Hicce hic. Hiccine hic ne. Illancine illā ne. Illicce ille. Ecca ecce ea. vel ecce hic vt vult Ualla. Ellum ecce eum: vel ecce ille.

¶ In generibus.

Androgini proprie sunt qui ambiguū et neutrū sexū habent. Liuius in xxxvij. docet hermofroditi qui habent vtrunq;: sed confunduntur. Papa ꝛ papas partem significat. Pontifer dictus: qꝛ possit facere sine a ponte. Prefica mulier ad deplorandū mortuum conducta que ceteris dat modum plangendi: quasi in hoc ipsa prefecta. Saga mulier sacrorū perita ꝛ astuta. Oleaster siluestris seu rustica oliua. Dumus spine frutex. Siler arbusti genus. Suber arbor glandifera. Pomum Tybull⁹. Ipse serant teneras maturo tempore vites. Rusticus et facili grandia poma manu. Crustumium Ad ariminum fluuius. Rhenum in gallia. Iader apud Solomam in adriacum effluens. Gryps alatum animal rostro adunco in ceteris leoni simile: aurum in scythia custodit. Oestrum dicitur et asylus musca est boues vexans.

Vocabulorum interpretatio

Picus auis rubris pẽnis sparsa: que arbores cũ sonitu rostro tũdit. Halcyonis auis
paulo maior passere: pennis purpureis candidis admixtis collo gracili et procero:
raro visa: brume solstitio in mari nidificat. Planeta a plani quod est error dicitur a
nobis erraticus. Lanista princeps gladiatorũ. Popa pinguis. Nauta nauita. Citha
rista fidicen. Pincerna minister in mensa. Sophista est is apud quem dicendi exerci
tiũ discitur. Item qui falsis arnumentis malas causas tuetur. preterea vt ait Cice=
ro in hortensioris est nũc hic sophistes. sic eni appellãtur hi qui ostentationis et que
stus causa philosophantur. Collega socius in officio. Scurra qui risum ab audienti
bus captat non salua dignitate persone. Lixam aquã veteres dixerũt vnde lixe qui
aquã in exercitu vehunt. Lix cinerem significat et lixiuium. Assecle clientes qui se=
quuntur quempiã a sequẽdo. Perfuga qui a suis ad alios fugit. vt iuuetur. Transfu
ga vero vt iuuet. Turca populus qui et turcus dicitur. Scytha in asia ad septentrio
nem populus. Geta in datia populus. Talpa est animal ex terra viuens. Sarmata
supra meotidem paludem populus. Ethiops in ethiopia populus. Damma qua=
drupes: que dorchas dicitur. Amphora vas et mensura. Cataracta fenestra celi: et
specus subterranea. et pendula porte. Liuius Pendulas et recidentes portas cata=
ractas. Catapulta iaculum velox vel sagitta. Epithoma breuiariũ. Problema dictũ
implicitum et insolubile: vel propositio cum interrogatione. Pedissequa famulus ⁊
famula. Verna puer natus domi ex ancilla veris tempore. Alienigena diuersi gene=
ris homo. Verbigena christus ex verbo dei natus. Paricida qui liberũ occidit. Pa=
tricida qui parentẽ. Homicida qui hominẽ liberũ vel seruũ occidit. Sedile sedendi
locus. Lybie aphrica regio. Nihili nullius precij. Veij oppidũ in tuscia. Gabij oppi=
dum in latio via prenestina. Isiturgij oppidũ in hispania. Predo raptor. Spado as=
pao quod est vello. Cudo qui cudit monetam. et faber. Ligo rastrum: quo terra fo=
ditur. Mangor emptor venditor ve puerorũ. et quarũcũꝫ rerum quas excolit. Bu=
bo volucris nocturna in fausti augurij. Stellio animal minus lacerata maculis ple=
num. Caro ipsum corpus animantiũ. Talio est par pena: qua afficitur qui illam in
alium volebat inferre aut intulit. Presto paratus: presens: fauens. Presul qui preest
vt episcopus. Exul qui pulsus e patria est. Stamen quicquid in colo ad nendũ poni
tur. Fidicen qui fidibus canit. Lyricen qui lyra canit. Pecten instrumentũ quo ca=
pillos explicamus. et femur ipsum. Helycon mons boete. Barbyton lyra et cantus
dulcedo. Sindon vestis tenuis. Martialis. Quo tu liber ociose tendis cultus sindo=
ne non quotidiana. Babilon in assyria oppidum. Sydon in phenicia oppidum. Dis=
par non par. Compar consimilis. Lynther scyphus capisterium. Tuber fungi gen⁹
orbiculatum et callosum. Piper arbor: et baccha eius. Cadauer mortuum corpus.
Laser herba est. Siler herba cibis grata. Spinter armille genus quo mulieres vte=
bantur in brachio summo sinistro. Priscianus fibulam in humeris esse dicit. Uber a=
bundans. Cato in ij. originũ. Itares vber fuit. Acer fortis celer seuerus et acerbus.
Paluster ex palude. Campester ex campo. Syluester ex sylua. Leuir frater mariti.
Pyr ignis. Martyr grecum est et testis interpretatur. Decor pulchritudo. Indecor
turpis. Bicolor duorũ colorũ. Furfur auis est. Astur homo ex asturia oppido mari=
timo in latio. Anxur Taracina nunc dicitur. Ligur ex liguria regione: dicitur et lig⁹
Boreas ventus a septẽtrione. Aletrũ vetus iuxta. Verulas municipũ. Fomes asso=
le et arida materia qua ignis nutritur. Seges frumenti herba et terra ipsa. Super
stes qui super viuit et remanet in vita. Antistes qui excellit alijs in qua re. Ales om
ne animal volãs. Preses qui presidet. Quadrupes qđ quattuor pedes habet. Ver=
res porcus. Hippomanes gutta que stillat a natura aque: herba que vertit equos
in furorem si gustauerint. Aspis serpentis genus. Tricuspis trium ecuminũ. Fustis
baculus. Ensis spata. Unguis os tenue in digiti summitate. Follis pila et ventosum
instrumentum quo ignis excitatur. Edilis magistratus nomẽ qui publicis et priua
tis edibus et templis et ludis preest: et rebus emendis vẽdis ve. Orbis rotondus
et mundus. Vectis palus ferreus. Axis ferrum quo et circa quẽ vertitur rota. Tor=
quis ornamentum colli. Corbis vas vindemiatorũ ex viminibus. Torris stipes. Ca
nalis canale per qđ fluit aqua. Glos soror mariti et vxor fratris. Logos sermo ⁊ ra=
tio. Chios insula in egeo. Epos carmẽ hexametrũ. Impos non potẽs. Compos voti
effector. Chironomos dans gestus manibus. Arctos vrsa. Ouidius esse duas arct⁹
quarũ cinosura vocatur. Nardus herba odora. Synodus coadunatio. Papirus iũ=
cus egypti in cuius radicibus tenuissime diuisis scribebant. Costus aroma lignum.

Bissus lana. Pinotarus coche. Vannus instrumentũ quo purgãtur frumenta. Phasellus nauicula. Porticus spaciũ tectum ante edes. Smaragdus lapillus preciosus coloris viridis. Diphthongus conglutinatio duarũ vocaliũ vim suã seruantiũ in eadem syllaba. Abyssus profunditas aquarũ immensa. Delos insula in Egeo Athonius corpusculum quod sectionẽ pati non potest. Perhiodus circuitio vel circunductus circũscriptio ambitus orationis. Philosophas sapientiã amãs. Philocolus amans bonum. Munus donũ. Mus sorex. Crus tibia et coxa. Rus ager extra vrbem Anus vetula ab annis dicta. vt ait Festus siue ab a quod est sine et nois quod est intellectus. Tribus ciuitatis pars. Nurus vxor filij. Socrus mater vxoris aut filij. Manus membrum et societas. Audax qui nõ timet. Nugax nugator. Loquax qui nimium loquitur. Rapax qui rapere promptus est. Procax petax. vnde procare petere. Pertinax perseuerans proprie in malo. Contumax inobediens. Peruicax perseuerans. vnde peruicacia in bonis perseuerantia. Nonius. Pernix velox. Simplex vnicus et apertus. Opifex opus faciens. Artifex effector artis. Aurifex aurum cudens. Ferox fortis et qui nimium irascitur. Atrox terribilis. Trux crudelis. Codex liber et cortex. Pollex digitus primus. Senex tibullus de muliere intelligẽs. Cõmemorant merito tot mala ferre senem. Index demonstrato et demonstratrix. Hymbrex guttula. Pumex lapis leuis et asper: quo pelles et charte fricantur. Vibex signũ ex ictu flagelli. Forfex ferramentũ quo fili inciduntur a ferro et filo dictum. Forceps a forno et capio quasi forum. id est calidũ capiens. Forpex instrumentũ quo incidimus a ferro et pilo. Ramex ruptura femoris descensio intestini in vesicam. Carex herba aspera. Silex lapis in quo ignis latet. Varix venarũ in tibijs dilatio. Limax vermis quidam. Celox nauis genus. Exlex sine lege. Scrobs fossa. Insons sine culpa. Expers sine parte. Torrens fluuius nõ perpetuus. Triens tertia pars assis. vncie quattuor. Quadrans quarta pars libre vncie tres. Sextans sexta pars assis: id est vncie due. Dodrans vncie nouem. quasi dempto quadrante ex asse. Dextans vncie decẽ quasi dempto sextante. Adeps pinguedo. Bifrons duarũ frontium et fallax. Effrons impudens sine verecundia. Parens pater et mater. Infans puer nondũ loquens. Deuirginans virginis violator. Accidens quod accidit. Antecedens qđ antecedit. Decens conueniens. Oriens pars mundi vnde sol oritur. Occidens regio vbi sol occidit Profluens fluuius. Animans animal.

IN preteritis si qua esse videantur aperta per se sunt: aut in constructione inuenies.

¶ Forem essem. Fore futurum esse. Afforem presens forem. Deforem abessem. Cõforem simul forem. Queso auide quero. Ausim audeo. Cedo dic vel da. Faxo frequẽtatiuum a facio. Aio dic. Aue salue. Salue tam venientes quam discedentes dicũt. Uale soli abeuntes. Ouat letatur. Labasco incipio labare. Dumescit spinas gignere incipit. Amaturio amare meditor. Esurio fame efficior. et meditor esse. Glisco cresco. Sidere auium est. Sedere hominũ. Rideo letor vultu. Ambigo dubito. Scãdo ascẽdo. Uergo inclino. Strideo stridorem facio. Quatio cõmoueo. Furo irascor insanio. Tollor exaltor remoueor. Hio aperio me. Hisco os aperio. Scito et scitor frequẽter scire quero. Accio voco. Lacesso frequenter lacero. et prouoco. Arcesso accuso. quasi arcere cupio. Sorbeo diglutio. Catulo catulũ imitor. Catillo exigua voce catulum imitor. Garrio loquor vocem emitto. Caluo decipio. Cauillo iocose calũnior. Fundare firmare. Appellare alloqui et vocare Appellere peruenire. Compellare alloqui. Compellere cogere. Legere oculis percurrere. furari carpere nauigare. Cedo cesso locum do. Tergo mundo. Strido clamo sono. Denso spisso. Duro durum facio Conniueo oculis signum do. Unio coniungo. Cresco maior fio. Paueo timeo. Acuo acutum facio. Aceo acidus sum. Pendeo suspensus sum. et dubius. Pendo pondero Luceo splendeo. Lugeo in luctu sum. Frigeo in oleo asso Frico scalpo. Pandor manifestor. Uertor voluor. Uerror trahor. Scire vere nosse. Nosse cognoscere. Flare flatum emittere. Flere lachrymas emittere. Crepo rumpo. et sonitum do. Nexo implico. Plico flecto. Duplico quasi bis plico. Replico iterum plico. Cubo iaceo. Mico splendeo. Appareo digitis ludo. Ardeo vror irascor amo. Tondeo capillos. aut pilos amputo. Decurro valde curro. Repupunxi iterum punxi. et notaui. Repupugi iterum vexaui. Leo doleo. Obsolco putresco et inueterasco. Cicero Obsoleuit iã ista oratione multomagis quam verbis refutata. Torqueo acriter vexo flecto torquendo et immitto. Cieo voco. Mulcedo mitigo. Pelluceo siue polluceo. i. multũ luceo. cõposi=

Vocabulorum interpretatio

tum a per et luceo vel a poly quod est multum. Imbuo impleo maculo incipio. Ico percutio. Plau. Icit femur. Compesco freno. Dispesco diuido. Plinius in quinto. In de aphricã ab Ethyopia dispescens. Pando manifesto. Prendo capio. Scindo diuido. Tundo cum fortu ferio. Ludo ludum facio et compono Rado pilos acute recido et summam cutem detraho siue leuo. Cudo ferio percutio. Pedo crepitum emitto. Tendo extendo dirigo. Dego viuo. Cogo constrigo. Impingo affigo. Negligo sperno non eligo. Mergo sub aquã mitto. Corrigo reprehende. Surgo erigo me. Colo amo adoro habito orno excolo. Psallo canto. Tollo aufero subleuo. Precellere est a nimium ferire. Percutere corpus ledere. Promo pronuncio palam affero. Gemo doloris vocem do. Sino permitto. Sterno occido deijcio planum reddo. Signo genus et principium do. Lino vngo. Scalpo frico scabo. Linquo dimitto. Precurro antecurro. Uro igne consumo. Flecto plico. Necto implico. Pecto explico capillos. Plecto ferio vnde plectrum. Cõuiuo simul viuo. Reuiuo resuscitor. Iacio immitto. Icio ferio. Elicio feriendo extraho euoco. Fodio terram cauo. Rapio raptim capio. Concutio ferio casso. Fluo discurro. Struo cõpono. Traho per terram violenter duco. Uincio ligo. Sencio legem firmo. Farcio impleo. Raucio raucus sum. Amicio cooperio. Salio salto et sale spargo. Desilio descendo. Sepio circundo. Cambio cõmitto. Cooperio tego. Cõperio cum experientia inuenio. Langueo debilis sum. Ualeo medium vocabulum. Estuo vehementer caleo. Luo penas patior et crimen purgo. Horreo timeo. Sugo ore attraho. Reijcio repello. Reficio recreo restauro. Ostendo demonstro. Abscondo occulto. Findo diuido. Indulgeo operam do. et benigne concedo et tracto. Adoleo cresco et propicio quãdo est verbum sacrum. Sepilio humo Amitio tego. Censeo iudico: suadeo puto precipio. Torreo desicco asso. Molo tero. Occulo celo. Diruo posterno. Eruo valde diruo. eripio et diruendo excerpo. Mingo lotium emitto. Angor vero dolorem incutio. Lãbo lingua tracto lingo. Urgeo constringo. Operior expecto. Cõminiscor confingo. Tuor video. Tueor defendo seruo. Proficiscor discedo vt eam longius. Nancisco fortior acquiro. Fatiscor fessus sum aperio me et dissoluor. Cõperior inuenio. Diuertor diuersum eo.

¶ Finis.

¶ Habes lector optime primam partem trium partium principaliũ explicatam in qua si formationes graduum desiderabis: in secunda inuenies: quam nõ minus elaborauimus.

Uale.

¶ Versiculi Ascensiani in xxx. precepta elegantiarum Francisci nigri.

Verbum finis amat ceu christum iustus honorat. **preceptum. i.**
Idem insigne petit generale nomen: vt omne. **ii.**
¶ Uenuste ponimus obliquum in principio: suppositum in medio et verbum in fine vt verbum finis amat. Idem scilicet finis petit insigne nomen: vt que dicis sũt egregia: et generale. i. vniuersale.
Mobile vult fixo preponi: ceu bona virgo. **iii.**
Multaqꝫ interponi quicqꝫ: vt bona virginis ora. **iiii.**
.i. relatiuũ. scꝫ interponi. Rectius vir qꝫ qui bene viuit est bonus.
Qui tamen hoc refugit. bonus est vir qui bene viuit **v.**
.i. relatiuum .i. ei quod deberet esse antecedens in gñe numero et casu.
Qui vult preponi: referendoqꝫ assimulari. **vi.**
¶ Sic dictum est: cecidere manu: quas legerat herbas. s. ab Ouidio.
Qui quoqꝫ preponi sic vult vice prepositure. **vii.**
¶ Pro virtute tua facis hoc: dic que tua virtus.
Verbaqꝫ cõmutant referens pulchre atqꝫ relatum. **viii.**
¶ Relatiuũ et añs interdũ venuste commutant verba vt qđ sit relatiui interpositi fiat antecedẽtis: et qđ erat añtis fiat relatiui postpositi: vt Cicero q̃ fuit eloquẽtissimus vicit ceteros oratores. dic Cicero fuit eloquẽtissimus q̃ ceteros oratores vicit.
Auget dicta quidem preclaro predita fine. **ix.**
¶ Dictio quidem augens quod prius dictum est pulchre ponitur in fine cum elegãti particula: vt que iusseris oblibo omnia et quidem libenter ꝛc.
Nuda stilus medius prefert: ornataqꝫ summus. **x.**

Textus regularū Francisci nigri.

¶ Stilus mediocris auspicabitur a nudis v̄bis. vt Pompeius oīm romanoꝝ tū armis tū cōsilio facile princeps fuit. Sublimis aūt stilus ab ornatis. Ut oīm romanoꝝ tum armis tum consilio facile princeps Magnus pompeius fuit.

Rectori patrius prefertur: vti iouis ignis. xi.

Sepe gerundiuis sermonem ornabo locandis xii.

Mobilium ritu nisi iuncta relatio subsit.

¶ Pro gerūdijs casum v̄bi sui regētibus venuste vtemur gerūdiuis noībus cōstructis more adiectiuoꝝ cū casu verbi. Ut ornabo sermonē locando gerūdiua venusti⁹ dicā: gerūdiuis locādis: ⁊ tui amandi ꝙ̄ te amandi gratia. Nisi tamen inquit Ualla relatiuū interponatur quia tunc solis gerūdus locus est: vt fecisti potestatē dicendi oīa que velle: vnum dicendoꝝ omnium. ⁊c̄.

Qui potius fixo iungetur posteriori. xiii.

Presertim proprio: velut vrbs quod dicitur argos xiiii.

Per ꝙ̄ et per primo multoq̃ secundo

Et gradui summo: cui ꝙ̄ pro valde iugabo. i. proprium sociabo.

Romana ex grecis vos fiat et ex peregrinis. xv.

¶ Et gtō in os vel actō in a noīs greci interdū fiet ntūs latinus in us secūde vel in a prime: et ex voce barbara vox latina vt ex huius delphinos hic delphinus: ex hanc cassida hec cassida: ex ntō abraham ntūs abrahamus. ⁊c̄.

In dandi casu mutetur mobile fixo xvi.

Est interposito: tibi res est vtilitati.

Cum vel et i rebus paribus merito geminamus. xvii.

Que minor est sibi compreponit: tumq̃ sequenti. xviii.

Magne virtutis dicetur rite poeta

Quod quoq̃ grammaticum est: magnus virtute probatur

Historicus: magna virtute orator habetur.

Infinitiui vim tradens participanti xix.

Iuuentam cura virtutem vbi facto opus extet.

Dum partit neutrum ceu fixum vult genitiuum xx.

¶ Sepe parum lucri multum sudoris habebit.

Mobile quod pariter subiecti proprietati xxi.

Debetur duplici: tum vult aut ⁊ geminari.

Pro fixo et patrio geminet coniunctio fixa xxii.

¶ Sic molem ⁊ montes pro molem montium habemus.

Sepe supina per a supplento gerundia per dum. xxiii.

¶ Terribile est factu: pro terribile ad faciendum.

Uix dure sonitans voces petit equiparentes: xxiiii.

Gloria/laus/vitium/scelus/addentur genitiuis xxv.

Egregie siquidem laudabis siue notabis.

Utraq̃ si in numero preeunte vel altera vox est xxvi.

Mobile vel verbum quadrabit proximiori:

Sin in plurali sint ambe nobiliori.

Pro parte sit natus si mollius hic sonat illo: xxvii.

Quarti verba modi pro verbis dixero primi xxviii.

Teq̃ modo quinto demptis ꝙ̄ et vt decet vti xxix.

Sepe negans aliquid contrarium adauxeris eius. xxx.

¶ Non mediocris erit mihi summa peritia dicta.

¶ Finis.

Carmen iuuenile de moribus mense.

¶ Joannis Sulpitij Verulani viri disertissimi de moribus puerorum precipue in mensa seruandis. Carmen iuuenile paucis ab Ascensio explanatum.



Vos decet in mensa mores seruare docemus
Uirtuti vt studeas litterulisq; simul.

¶ Quo decet Auctor prelibat materiã de qua dicturus est ⁊ dicit ꝙ in hoc opusculo vult docere ipsos iuuenes quos mores debeant seruare in mensa. Addit causam finalẽ dicens. ideo o puer hoc carmen tibi composui vt studeas.i.diligenter incũbas simul virtuti et litterulis.i.scientijs pro captu tuo. ¶ Animaduerte autem lector hic primũ quo ad sententiã duo quorum vnũ est ꝙ dicenter et conuenienter hoies precipue iuuenes nõ solũ debent philosophie speculatiue operã dare sed etiã practice ⁊ morali.vt auctore est Plato cuius verba transtulit Aulus Gellius in libro de noctibus atticis sic. Philosophia o Socrates res est elegans si modice quispiã per etatẽ attigerit:at si supra modũ tẽpus in ea contriuerit hoim est corruptela. Nam si quis vel ameno sit acriq; ingenio ⁊ vltra etatẽ philosophetur. Necessum est eũ rerũ oim esse imperitũ quarũ vsum calleat oportet quisquis honestus ꝓbusq; est futurus.⁊c. Alterũ est ꝙ signanter dicit auctor vt studeas virtuti ⁊ litterulis simul q: oportet vt is qui sapientiã vult adipisci habeat virtutẽ.dictũ est.n. Sapientie primo. In maliuolã aiam nõ introibit sapientia:nec habitabit in corpore subdito peccatis. ¶ Attẽde quoq; ad vocabula o puer. Decet sepe ponit impsonale verbũ actiue vocis: rarius psonale et regit vtroq; modo actiuũ:vt talis partus decet deũ.facit ꝟbalia multa: vt decus quod est ornamẽtũ decor pulchritudo forme decẽtia pulchritudo morum:decorum pulchritudo loquendi. Mensa dr a metior qd habet in p̃terito mensussum.⁊ in supino mensũ ⁊ est aut tabula ad quã vescimur aut id qd simul in ea ponit. Studere est alicui rei diligentẽ operã dare ⁊ studiose incũbere:regitq; datiuũ sed transsũptiue ⁊ minus ꝓprie sumptũ ꝓ eo qd est studendo disco : actiũ regit. Litterulis est diminutiuũ nomen deductũ a litteris:vbi scies ꝙ lrã in singulari numero ⁊ lre in plurali nõ idem significant : nam in singulari littera est manus aut modus scribentis aut vnũ elementũ seu vna littera:vt a:vel b. In plurali sepe significat epistolã:et frequenter omnẽ sententiã que lris inscribitur. Si qras quare ergo vsus est diminutiuo dicã ꝙ propter duo primo q: lris nõ potuit dicere in hoc gñe carminis.scdo q: in etate puerili non discuntur magne scientie sed litterule.i.parue scientie hoc est grãmaticales cum quibus etiam bonos mores ⁊ bona instituta te discere cohortatur.

Que prius admoneo miti puer indole serua:
Preq; tuis oculis hec mea iussa tene.

¶ Hic admonet auctor vt p̃cepta que positurus est anteq; loquetur de moribus in mensa seruandis habeant semp pre oculis. Ordo est o puer sup.qui est miti indole.i. clementi ingenio ⁊ bona natura:serua.i.obserua custodiq; ꝓ ⁊ tene pre tuis oculis.i. ante tuos oculos hoc est memoria tua : hec mea iussa.i.p̃cepta que admoneo prius sup.ꝙ loquar de moribus mense. Aut legẽdũ est. Que prius admoneo:vt sit o puer miti indole.i.hñs mitẽ indolẽ:serua ea que ego existens pius.i.clemẽs ⁊ benignus ⁊ nõ rigidus p̃ceptor admoneo:aut puer serua miti indole.i.ꝑ mitẽ indolẽ.⁊c. ¶ Sententia est clara ꝓ cõstructione ⁊ vocabulorum significatione.aduerte primũ ꝙ moneo et eius composita regũt duos actõs.tñ res de qua fit admonitio potest etiã in genitiuo poni vt admoneo te p̃terire vite tue quasi sit memorẽ te facio. Puer miti indole est venusta locutio per regulã talẽ. Ois dictio significãs totũ vel subiectũ regit partem vel ꝓprietatẽ in gtõ vel in abltõ mediante adiectiuo laudis vel vituperij etiã in gtõ vel ablatiuo posito. In gtõ secundũ Seruiũ magis grammatice. In ablatiuo magis eleganter ⁊ latine. Indoles secundũ Seruiũ est imago ꝟtutis future:⁊ scdm Noniũ tantũ adolescentia cõsuetudo indolẽ dicit. Iussa secũdũ Laurentiũ de valla heteroclitũ est gñe ⁊ declinatione. Nã in singulari est masculini generis ⁊ quarte declinationis:⁊ in plurali neutri ⁊ secunde. Declinat.n.hic iussus:huius iussus:huic iussui. Et pluraliter hec iussa:horum iussorum:cꝫ his hoc iussum quoq; dicatur.

Sit sine labe toga: & facies sit lauta: manusq;

Stiria nec naso pendeat vlla tuo.

¶ hic auctoꝛ ponit primū preceptū quod est de honestate vestiū ⁊ corpoꝝ: ⁊ dicit ꝙ toga.i.quelibet vestis maxime exterioꝛ debet esse munda ⁊ facies ⁊ manus lote tē=poꝛe matutino ⁊ anteq̃ eatur ad mensam: ⁊ nasus mūctus ne putredo dependeat. ¶ Constructio ponetur. Labes dicitur macula per quā in danū: aut peccatū: aut vi tuperationē labimur. Lauta est participiū a lauo cuius supinū regulare lauatum quod aliquando reperitur syncopatū est lautū: ⁊ per mutationē huius diphthongi aut in o longū fit lotū frequenter autem ita mutata legimus: vt codicem a caudice coꝛū a cauro: colema caule: moꝛū a mauro: plostrū a plaustro: clostrū a claustro. ⁊c. Stiria est illa glacies: que ex guttis congelatis dependet a tignis ⁊ tectis domoꝛū: ad cuius similitudinē vocat hic auctoꝛ immunditiā que pendet de naso pueroꝝ sti=riam. Nasus nunc masculinum ponendū est: sed olim dicebatur aliquando hic nas=sus: aliquando hec nasa: aliquando hoc nasum. Unde Plautus sagax nasum habes dixit. Toga dicitur a tegendo: ⁊ est vestis ampla et longa qua tegimur. que quia ea tempoꝛe pacis vtebantur. Romani solent poni ꝓ pace: sicut apud Ciceronē Cedāt arma toga.i.bella paci: ⁊ apud Martialem Clarum militie fronto decusq̃ toge. Est autem pꝛopꝛium indumentū romanoꝛū vnde per gentem togatam gentem roma=nā intelligere debemus. Et quia Sulpitius rome pꝛecepit. ideo bene dixit. Sit sine labe toga. Oꝛdo est. Toga.i.vestis tua puer sit sine labe id est immundicia: ⁊ facies tua sit lauta.i.lota vel lauata seu mūdata aquis: ⁊ manus tue sup. sint laute. Nec ꝓ et nō vlla stiria id est vlla immundicies habens modū stirie nō pendeat sup. de tuo naso. hoc est sis munctus ⁊ mundus antequam ad mensam accedas.

Et nihil emineant ⁊ sint sine soꝛdibus vngues

Sit coma: sit turpi calceus absq̃ luto.

Linguaq̃ non rigeat: careant turbigine dentes

Atq̃ palam pudeat te fricuisse caput.

Expꝛimere ⁊ publices: scabiemq̃ vꝛgere nocentem

Ne te soꝛdi dulum qui videt ista vocet.

¶ hic auctoꝛ ostendit quomodo cetera mēbꝛa curanda sint ⁊ dicit ꝙ vngues nō sint longi ⁊ soꝛdidi. ⁊ capilli ⁊ calcei non sint lutosi: lingua non sit rigida per immunditiā concretā: dentes etiā sint puri ⁊ sine rubigine. Deinde monet nos circa curanda coꝛ poꝛa esse cautos ⁊ circūspectos ibi. Atq̃ palam. ⁊c. et dicit ꝙ turpe est fricare caput coꝛā hominibus honestis: aut extrahere pulices aut alios vermiculos aut fricare pꝛu riginosam cutem: quia si talia viderint te facere dicēt te esse soꝛdidum. Eminere est extra reliqua apparere: vnde qui ceteros homines altitudine excedit et qui muros ciuitatis excedit eminet. vngues ergo eminent qñ sunt longioꝛes q̃ carnes digitoꝝ Sūt aūt vnges hoīm leonū: auiū: ⁊ similiū. vngule aūt equoꝝ. muloꝝ ⁊ similiū. Co=ma dꝛ complexio capilloꝝ tā in muliere q̃ in viro. Cesaries autē magis viris com=petit. est etiā metaphoꝛice coma in frondibus arboꝝ. Calcei sunt quos galli soluta=res minus latine vocant. Rigere est rigidū hoc est durū ⁊ inflexibile esse vel fieri. Ru bigo est macula que frequenter in ferro neglecto cōtrahitur sub ruffi coloꝛis.

Seu spuis aut mungis nares mutaue: memento

Post tua concussum vertere terga caput

Mucoꝛem haud tangas digitis sputum ve resoꝛbas

Panniculo nasum mungere nempe decet.

Et ructare caue quin oꝛa in terga reflectas:

Stringe os: ⁊ crepitum coge tenere nates:

¶ Docet qualiter ea que ex fragilitate humana indecenter obuenire possint tēpe=

randa sint: dicens q si aut spuendum est aut mungende nares aut sternutandum: memento vertere caput tuum concussum ab huiusmodi passione post tua terga. Mucorem autē seu fetorē narium: non digitis nudis: sed panniculo de lino debes excipere etiam sputū aut immunditiam nasi aut cerebri si in os colligeris nō desorbebis: sed eiicies caute ne quis videat. Si forte debilitas stomachi ructare cogat: summo opere adnitendū vt os post tergū reflectas. Uitandus est screatus ꝛ ineptus sonus oris quem more porcoꝝ quidem comedēdo faciunt. Claudende sunt preterea nates: seu clunes ne aut crepitū faciant aut fetorem emittant. Mucor hic accipitur pro immūditie nasi: est etiam vitium panis quando est situ obsitus ex vetustate sicut vini acor. Resorbas hic tertie coniugationis est: frequētius reperitur secūde. Sed vt dicit Seruius frequenter verba secunde subtracta e penultima littera fiunt tertie: vt ferueo feruo/tergeo tergo/caueo cauo/sorbeo sorbo. Panniculum hic etiā de lino dixit more Italico. Nates sunt posteriores partes circa anum.

Mundicieq tibi placeant: medio quoq cultu
Utere: ne turpis vel videare letis

¶ Docet seruare mediocritatem in vestibus inter luxum seu elegantiam et sorditatem. Monetq vt vestes sint munde ne videantur turpes: ꝛ sint in mediocri cultu nō nimis culte: ne videantur leues supple in moribus et animo.

Nec maledicta refer nec promas turpia dictu
Et stomachosa quidem dicere turpe tibi

¶ Docet seruare modestiam in loquendo ꝛ vitare procacitatem lingue dicēs o puer nec refer maledicta .i. conuitia. hoc est licet fueris lacessitus et quis tibi maledixerit: noli maledicta referre .i. maledicēdo respondere: et multominus decet te priorē maledicere. Monet etiam vitare verba scurrilia et ad luxuriam incitantia dicens nec ꝛ non promas .i. non proferas de pectore tuo turpia dictu .i. vt dicantur vel dicuntur: vel ad dicendum. Monet preterea seruare decoꝝ dicens q non vtemur verbis que non competunt etati nostre. Non autem decet puerum habere verba stomachosa .i. stomacho cum grauitate et iracundia prolata.

Moribus vrbanis curato preditus esse
Parce gule turpi: luxuriamq fuge
Parce et auaritie: bilem frenare memento
Inuidus/tumidus/non odiosus eris
Desidiam fugies: atq omnia turpia pelle
Et ludi turpes sint procul atq viri.

¶ Docet vitare rusticitatē ꝛ vitia capitalia seu mortalia gulam/luxuriā/auaritiam iram/inuidiam/superbiā/odiū ꝛ odiositatē: ꝛ desidiā: ꝛ tā turpes ludos q turpes viros: qꝛ scriptū est cū sancto sanctus eris. ꝛc. Urbanꝰ/na/nū. est ad vrbē pertinēs: vbi solent esse venusti mores. Preditus dr a pre et datus: quasi preter ceteros donatus a natura vel deo aliqua virtute vel arte. Parce gule .i. abstine a gula sicut vergilius dicit. Parce metu. bilis est sanguis melancolicus quo ad iram prouocamur: ꝛ ponit hic pro ira. Dicitur notāter frenare: qꝛ non possumus penitus extirpare iram. vnde Horatius in primo sermonū. Deniq quatinꝰ excidi penitus victū ire. Cetera autē nequeūt stultis herentia. ꝛc. Differt aūt ab iracūdia: qꝛ vt idē dicit in epistolis. Ira furor breuis est. ꝛc. Iracundia autem prolixior. Nā iracūdus naturaliter ad irā incitatur. Solet preterea in pueris non esse inuidia magna: ideo pulchre vtit diminutiuo dicens. Non eris inuidulus. Tumidus dicitur inflatus. elatus superbus. Odiosus potius passiue significat et est qui molestus est: ꝛ vtrūq fugiēdum est puero: tam molestum esse q odiosum. Non autem dicendum est odio odis in pñti licet Cicero semel odias dixisse legatur. Desidia dicitur a de et sedeo: et est in accidioso et pigro.

Fidus sis: audensq bonis temerarius esse

Despice non audax sis timidusqꝫ nimis

¶ Monet vt iuuenis seruet fidelitatē et fortitudinē: dicens o puer sis fidus qꝫ pro et audens.i.pro tempore et oportunitate animosus bonis.i.ad bona facienda et despice.i.contempne fuge esse temerarius.i.temere ⁊ sine circūspectione quacunqꝫ aggrediens hoc est ne sis audax et ne sis nimis timidus. Audax est assidue audens ⁊ est vitiosus per superabundantiā: timidus ex natura: et ita continue timens et habet vitium pusillanimitatis ꝑ defectum: fortis seruat mediocritatem ⁊ est qui audet cum debitis circūstantijs: vbi/qn̄/quēadmodum: ꝙtum in quibus et pro quibus audendum est. Estqꝫ fortis audiēs et timens aliquando: sed neqꝫ audax neqꝫ timidus vnqꝫ Despicere est ꝑ contemptū nolle rē aliquā aspicere: ⁊ cōponitur a deorsum ⁊ specio.

Nec penitus mutum: nec te decet esse loquacem
Conuenit ille toro: conuenit iste foro.

¶ hortatur vt puer seruet modū in loquēdo: ne sit mutus et elinguis: nec garrulus et loquax.i.sis assidue loquēs: qꝛ ille.i.mutus ꝯuenit toro.i.lecto seu cubili vbi tacendum omnino est et iste.i.loquax ⁊ litigiosus cōuenit foro iudiciali vbi lites aguntur.

Et mansuetus eris rectum te lectus habebit
Detege nec socium nec tua membra moue

¶ Docet seruare modum in lecto vbi puer erit mansuetus et non petulans: se aut socium detegens: aut se immoderate mouens.

Ne sis difficilis nimium nec credulus esto
Dedecus et metues: et reuerere bonos.

¶ Monet seruare modū incredulitate et adhibenda fide: dicēs qꝫ nō erit nimis difficilis et tardus ad credendum nec nimis facilis seu credulus. Monet etiam generaliter vt vitemus omne dedecus: et reuereamur omnes bonos.

Futilis et mendax nunqꝫ: nimiumqꝫ seuerus
Esto sed et comem munificumqꝫ velim

¶ Docet seruare modū in seueritate ⁊ rigore verboꝝ: dicēs qꝫ puer nō erit futilis.i. vaniloquus ꝟba sua inutiliter effundēs aut mendax. nec nimiū seuerus.i.rigorosus in sequēdo veritatē: hoc est qui ab opinione sua nullo modo possit flecti: vt aūt Aug. docet in lib. contra mendaciū: etiā obsequiosa mendacia vitēda sunt. Est autē seuerus nimis rigide seruās ꝟitatē: et ita durus nulli ꝯcedēs quod improbat dicēs: sed ⁊ comem munificūqꝫ velim sup. te esse. Comis dr̄ cōcinnus affabilis ꝯmodus: ⁊ vt inquit Valla Comis est benignus hō et facilis q̄ alijs non grauate inseruit. Futilis q̄ ꝟba sua profundit a vase futili q̄ in sacrificijs vtebant: qd̄ latū os et fundū seu pendētē strictū habebat vt stare nō posset quin liquorē effundet quod cautū fuit ne aqua sacrificantibus habenda in terram poneretur: quod piaculū putabat gentilitas.

Sis pius atqꝫ colas superos venerare parentes
Et noceas nulli: surripiasqꝫ nihil

¶ Cohortatur puerum ad pietatem erga superos et parentes: et dehortatur ab iniuria/a furto. ¶ Potest autem sic intelligi textus. Sis pius sup. erga deum colas superos.id est sanctos: ⁊ venerare parentes diligimus tepide/amamus feruenter/colimus cum veneratione.

Nec sis vinosus ꝙuis potasse Catonem
Fama refert fugias sumere vina mera.

¶ Monet ne iuuenis sit bibax ⁊ appetēs vini: nec bibat meratius.i.vinū purū: sed dilutius.i.vinū imixtū aque qd̄ qdā minus latine lympharū vocāt. Pro vocabulis cognoscēdis audiamus Lau. de Val. Vinosus inqt mulierosus ⁊ libidinosus ⁊ similia dicunt qꝫ quis effectus sit ad hec et amat vinū: mulieres ⁊ libidinē. Nigidius autē vt auctor

Et parco lympham diluet ille mero.

¶ Iterum docens quomodo et quid bibes: tenebis inquit oculos ne vagentur dum bibis cauebis ne multum loquaris tenēs poculum in manu. curabis habere os euacuatum cibo priusq̄ bibes inchiato socij non sines vinū euaporari: sed si non biberit aliud infunde: aut si eodem vase bibis non plus infūdes q̄ tu ebiberis. Si vinū acre et fumosum est diluetur aqua. Merum dicitur purum et immixtum et subauditur vinum. Falernum est vinū ardens et nobile qd̄ in falerno mōte campanie italie nascitur. In vltimo versiculo aut hypallage est vt sic diluet lympham parco mero: pro eo quod est diluet parcum merū lympha. Aut reuera vult tantum aque esse debere: vt non aquam in vinum: sed vinum modicū in multam aquam fundere videaris Diluo compositum est a di et luo: vel a dilauo quod in cōpositione fit luo: vt proluo diluo abluo: et sunt tertie coniugationis sicut aliquando lauo lauis lauit per tertiā coniugationem declinatur.

Non facies binos haustus: nec fessus anheles

Sibila nec labiis stridula prome tuis.

Nec cito sorbebis velut oui lutea grati:

Nec nimium tarda sume phalerna mora.

Unum siue duo ad summum tria pocula sumes

Sic hunc numerum excedes iam mihi potus eris.

Fac videas quodcūq̄ bibis: modicūq̄ pitissa

Crater siue calix det tibi vina breuis.

¶ Docet quomodo bibendū sit dicens primo q̄ vno tractu bibes nec tam longo vt postea anheles ac sibiles. Secundo vt temperantur: nec tam cito ac si luteum. i. rubrum oui sumas nec nimis lenta mora. Tertio vt non sepe et dicit q̄ ad summū ter q̄ frequentius biberis reputaberis potus. i. ebrius. Quarto vt caute bibas ne cogaris poculum assumptum deponere aut damnū incurras: ad qd̄ remedium est inspicere: quid bibas: et pitissare. i. tenuiter probare. Et ideo ne potus quem respuis multus sit monet breui vasculo vti.

Os quoq̄ tergebis semper post pocula palmas

Ablue cum mensam deseris atq̄ labra.

Inflectensq̄ genu: iungens quoq̄ brachia: prosit

Dictito: sed tolles ordine queq̄ suo.

¶ Postq̄ ostendit quomodo ad mensam accedendum: et quomodo in ea manducandum et bibendū sit ostendit quomodo ab ea discedendum sit dicēs q̄ post potū tergebis os: et ablues palmas postq̄ deserueris mensam similiter et labia. Discedens autem inflectes genu et iunges manus dicēs prosit: quod honeste dicitur. Nā proficiat ineptum: et proficite importunum et imperiosius videtur: hoc dicto tolles omnia quibus vsus es debito ordine et illis suo loco repositis ablutus abeas quo te vocant officia: hec ad Sulpitiana satis sit adnotasse plura in siluis nostris qui volet videbit: huncq̄ apicem nostrum adiunctum finet.

¶ Finis.

Iodocus Badius Ascensianus de officio scholastici.

Nec satis est mundũ comemq; accedere mensã
Ni probus in cunctis conspiciare locis
Proinde puer qualem satages deducere vitam
Te perq; paucis admonuisse velim:
Mane experrectus quas condit optimus auctor.
Christus: eas referes supplice mente preces
Deinde salutatum properabis vtrumq; parentem
Et cui q̃ tue cura salutis erit.
Tum quemcunq; vides venerandum relligione:
Sanguine canicie: moribus: officio:
Huic si forte sedes properes: assurgere si stas
Aut transis retegens tempora flecte genu.
Tum preceptoris tibi patris amore colendi:
Auribus atq; oculis menteq; verba cape.
Que si forte minus intellecta reliquit:
A condiscipulis sunt repetenda tuis.
Intellecta autem: ne mox neglecta queraris:
Inscribes nitido sepe legenda libro.
Tandẽ vbi doctus eris. reliquũ est bene viuere curet
Ignarisq; tibi cognita precipias.

¶ Expliciunt opera Joannis Sulpitii Verulani Impressa Londini per Wynandum de worde in vico anglice nuncupato (the fletestrete) ad signũ solis cõmorãtẽ.


W C
de
wynkyn worde

¶ Episynalipha est conglutinatio duarũ syllabarũ vnã syllabam facta: vt panthus pro panthous. Episynapto autẽ coapto vel coniungo dicit. Syneresis (teste Fabio) in primo interpretatur complexio: vt alijs placet ꝯtractio qualis est apud Pub. Varronem. Tum te flagranti deiectum fulmine pheton: nã si esset prosa oratio easdẽ litteras enunciare veris syllabis licebat. Componitur autẽ a Syn quod coniunctionẽ indicat et Heresis diuisio: quasi o diuersorum coniunctio: vt alcinus pro alcinous/ bini pro biuni: et similia. Sinereo autẽ ac Synero ꝯtraho vel congiuno notat. xxiiij.

Dicitur in binas partire dieresis vnam
Aulai in medio libabant pocula bacchi
Non temere in medijs dissoluantur aquis.

¶ Dieresis interpretatur diuisio. Nã diero diuido signt. est autẽ figura q̃ fit diuisio vnius syllabe in duas: vt aulai pro aule sylue trisyllabum pro sylue bisyllabo apud Horatiũ et dissoluatur pentasyllabũ pro tetrasyllabo apud Ouidiũ et sepe alias. xxv.

Dicitur antithesis si littera ponitur vna
Ponere cum debes aliam sic dicimus olli
Hec antistechon poterit quoqꝫ dicier apte.

¶ Antithesis est littere ꝓ littera positio: vt olli subridens ꝓ illi. Cõponitur autẽ ab anti quod est pro et thesis positio: quasi pro altero positio dicitur item oppositio. Antithetos vero contrarius Antistechon dici potest pro littera. Nam anti dicit pro et stechion vt littera: vt Virg. miratur molem eneas magalia quondam: vbi magalia pro magaria dixit: ponens l ꝓ r. Nam magar non magal penoꝝ lingua villam designat (authore Seruio primo enei.) Itẽ sella pro seda antistechos aũt oppono dicit xxvi.

Vox meta iuncta thesis mihi transpositura vocatur
Littera nam fiet quando transposta manebit
Tymbreqꝫ sic dicis quum tymber dicere debes

¶ Metathesis dicitur transpositio. Nam meta trans et thesis positio. Est autem litterarũ ordo mutatus: vt. Virg. x. At tibi Tymbre caput euãdrius abstulit ensis. Nã dicitur (teste Seruio) Tymbre pro tymber: et sic etiam tymbrus et euandrus dicatur Metero autẽ transfero Metatheo transcurro. ¶ In primo versu qui erat. Est transpositio mihi nempe metathesis: ipsa duplex erat licentia. Nam transpositio et metathesis secundam corripiunt: quo circa mutaui ipsum. xxvij.

Esto protheseon mihi siue parallaga: quando est
Prepositura quidem non propria littera siue
Cui tantum de te licuit pro in te Maro dixit
Asuenio sic pro aduenio scribit Diomedes.

¶ Potesinia aũt dr̃ prepositio. propositio propositũ. Parallage mutatio dicitur. Parallax vicissim Parallactos mutabilis Paralato differo. Protesmia dicitur lex prefinitum tẽpus dies prescriptus gratia alicuius. Prothesis dicitur prepositio. Protheseon prepositum supple figurate. Pro autẽ grece fere corripitur: vt in prothoplastes prolepsis: propontus et sexcentis alijs patet parallage: quia vox mere est greca dure dicitur parallaga. vnde possumus sic versiculum mutare.

Dum protesim dure metas pro erit theseonqꝫ
Littera mutetur dure atqꝫ parallage habetur. xxviij.

Schema accipitur (authore Fabio, libro. ix.) id quod fit a simplici atqꝫ in promptu posito dicendi modo: poetice vel oratorie mutatũ. Duas autem eius esse partes idem ait. Dianeas id est mentis vel sensus vel sententiarum ⁊ Lexeos. id est verborum vel dictionis vel sermonis vel orationis. Donatus ait ꝙ schemata dianeas ad oratores ꝑtinent: ad grammaticos vero lexeos. Huius species sunt multe: sed

necessarie traduntur: vt scribit Diomedes: per quos similes colligentur prolepsis/ zeugma. hypozeuxis. Syllepsis Asindethon: seu Dialiton. Anadiplosis Anaphora Epanalepsis Epezeusis Paranomasia Schesisonomaton Paromeon homeoteleuton homeoptoton Polyptoton hyrmos Polisyndeton Climax.

¶Schema potest dici latine figura siue cultus. Cicero de claris oratorib' appellat schemata sententiarum orationisq; formas. Dianea dianeas dicitur scientia intelligentia cogitatio. Dianeo animaduerto delibero cogito. Lexis autem dicitur dictio et lexicon vocabularium. xxix.

Nempe prolepsis erit presumptio: tunc etenim fit
Quum quod posterius veniet describitur ante
Virgilius sexto portusq; require Velinos
Vel totum capitur post partes accipiuntur
Discipuli discunt. hic pindaron: illum catullum

¶Prolepsis cōponitur ex pro quod est ante et lepsis acceptio quasi preacceptio: seu presumptio. Cicero primo de natura deorum anticipationem interpretatur vbi etiam dicit. Epicurum primum appellasse prolepsim: quam antea nemo verbo eo nominarat. Prolambano anticipo nobis significat. Lambano enim capio, vel accipio. Fit autem (Diomede teste) quum id quod posterius accidit ante tempus ascribitur: vt portusq; require velinos. Velia enim nondum erat quum ad Italiam venit Eneas: vt ait Seruius. sed helia dicebatur. Prolepsim Fabius nono. Presumptionem appellat: quum id quod obijci potest occupamus et precipue proemio conuenit. Priscianus preterea libro. xvij. inquit. Et sciendum q in constructione diuiduorū si per presumptionem. id est prolepsim preponitur plurale verbum ad vtrūsq; seqnens licet nominatiuum auferre: vt aquila deuolauerunt hec ab oriēte illa ab occidente. Sin ad ea que diuiduntur singulariter verba consequantur genitiuum oportebit preponi pluralem diuidendo: vt aquilarum altera deuolauit ab oriente altera ab occidente. Est itaq; triplex prolepsis. id est presumptio. Quarum prima est historie: vt dum res narratur gesta anteq; gesta sit: aut vocatur aliquo nomine priusq; illud sortita sit: et hec est vitiosa nisi in persona illorum qui postea fuerunt: nam si Vergilius dixisset iussus est a palinuro Eneas velinos portus require minus esset vitiosum: quia intelligeremus eos qui tempore virgilij erant velini. Secunda est oratoris dū preoccupat id quod obijci posset. Tertia est locutionis: dum totū preponitur cum verbo vel adiectiuo et partes sequentes ad idem verbum vel adiectiuum reducuntur de qua vidisti in Sulpitio. xxx.

Quum plures sensus verbum concludimus vno
Fit zeugma nobis adiunctio dicitur esse
Troiugena interpres diuum qui numina phebi
Qui tripodas clarij lautos qui sydera sentis
Et volucrum linguas et prepetis omnia penne

¶Zeugma dici potest latine fm Prisci. lib. xvij. adiūctio nam figura est que tūc fit cū plures sensus vno verbo claudūtur. Eandē Fabius. ix. appellat Enezeumenō i quia vt ait ad verbum plures sententie referuntur quarum vnaqueq; desideraret illud si sole ponerent. Id tribus accidit modis. Aut preposito verbo ad quod reliqua respiciant: vt vicit pudorem libido/ timorem audacia/ rationem amentia. Et tūc dicitur protozeugma. Aut verbo postposito: vt neq; enim is es. Catilina: vt te aut pudor a turpitudine: aut metus a periculo: aut ratio a furore reuocarit. Et tunc histerozeugma: vel hypozeugma dicitur. Aut in medio sensuum posito verbo: et tunc mesozeugma nominatur: vt troiugena interpres diuum. etc. zeugma dicit iugatio vel coniunctio et zeugnyo iungo. zeusis iugatio. zencteria iunctura.

¶Ascensius.

Vult zeugma adiunctum sociatum proximiori
Quod si sit medium sociabitur anteriori
Ut similans aut componens nam presidet illud
Nempe triplex zeugma est:primū:mediū atqꝫ supremū
Hocqꝫ protozeugma est grecis quod nuncupo primum
Mesozeugma autem:medium quod dico:pelasgis
At quod hypozeugma illis siue histeron:animo sp̄remū

¶ Zeugma vult tertium.id est verbum vel adiectiuuz sociantum viciniori:quod si in medio ponatur censebitur anterius. Similiter si per similitudinem aut comparationem loquamur anteriori:quia principaliori confirmabitur. Est autem triplex zeugma:nam est quod greci protozeugma vocant ⁊ nos zeugma primū aut a superiore. Est quod mesozeugma seu hyphzeugma illi appellant: ⁊ nos supremū zeugma siue a superiore. In protozeugmate mesozeugmate et dum per comparationē aut similitudinem loquimur tertiū confirmatur priori substantiuo et supposito. Et ita quattuor modis illi conformatur. Exemplum primi:vt flet mater ⁊ filij eius:secundi.mater flet ⁊ filij eius. Tertij.mater ⁊ filij eius flet. Quarti.mater plus q̄ filij ei⁹ flet. In hypozeugmate autem nisi per comparationem aut similitudinē loquamur conformabitur posteriori:vt mater et filij eius flent aut filij et mater eorum flet. hic illius arma.hic currus fuit:vt in sylepsi dicam. xxxi.

Fertur hipozeusis verbo res singula iuncta
Incedit Paulus: Marcus sedet: Hugo quiescit.

¶ hypozeusis dici potest sub coniunctio.nā cōponitur ex hypo quod est sub ⁊ zeusis coniunctio seu iugatio. Et est figura superiori cōtraria vbi diuersa verba singulis rebus iunguntur:vt quid ve petat quid ve ipse ferat. Mezentius arma. Que sibi consiliet violentaqꝫ pectora turni Edocet: humanis que sit fiducia rebus Ammonetqꝫ immiscetqꝫ preces. xxxij.

Primi vox numeri plurali reddita verbo
Aut primi numeri verbo pluralis inherens
Dissimili in sensu Syllepsis dicitur esse.
Virgilius dixit. Sunt nobis mitia poma
Castanee molles et pressi copia lactis.
Hic illius arma.hic currus fuit.

¶ Syllepsis dici potest latine cōceptio(teste Pris.xvij)Cōponitur aūt ex Syn quod est con:et lepsis acceptio dr̄ item comprehensio. Sillepsis autē cōpilatio Sillego colligo. ¶ Sillepsis ait Diomedes est dissimiliū clausularū p̱ vnū verbū conglutinata conceptio:fit autē qn̄ singularis dictio plurali verbo redditur:aut pluralis dictio singulari verbo adiungitur:vt nobis mitia poma castanee molles ⁊ pressi copia lactis. Itē hic illi⁹ arma hic currus fuit. hoc aūt Schema late patet:vt Dona.ait. vnde alij qui dicunt Sillepsim fieri etiā cū pro multis ponit̄ vnus:vt hostis habet muros pro hostes. Item et pro vno multi:vt.xi.enei. Vos o calliope precor aspirate canenti. Est enim Sillepsis per numeros vt ait Seruius. Erat namqꝫ rectum vos o muse et tu calliope. ¶ Quia syllepsis dicitur conceptio:vtrūqꝫ autem vocabulum dupliciter accipitur.aut generaliter:et tunc lat⁹ est ambitus.aut specialiter:et sic hic loqui videt̄ de syllepsi ⁊ postea de cōceptione:verūtñ hic etiā large accipitur. Nā in exēplis etiā zeugma est in primo protozeugma:in secundo hypozeugma. xxxiij.

vide fol. 47. Cum sine iunctura voces varie sociantur vide fol. 146

Dialyton certe vel asyndeton efficimus:
Exemplum capies: res miles plebs negat illud.

Dialyton dici potest absolutum: nam descēdit a verbo Dialyo quod est dissoluo. Dialytos vero dissolutus. Dialysis dissolutio. Dialyton vel asyndeton est oratio sine coniunctionibus: vt alij naualibus ite: ferte citi ferrum date tela impellite remos Item veni vidi vici. Justicia prudentia fortitudine me superasti. Hec etiam bracchilochia nominatur: vt Diomedes ait: et Fabius libro. ix. Asyndetos disiunctus dicitur Asynthetos incompositus. xxxiij.

Diuersas voces coniunctio plurima si fert
Nempe figura datur Polysyndeton esse pelasgum:
Detur in exemplum materq; paterq; nepos q;

Polysyndethon dici potest multiplex coniunctum. Poly enim multum dicitur et polys multus. Syndesmos vero nodus coniunctio Syntheton autem compositum dicit. Est autē oratio multis nexa coniunctionibus: vt Athamasq; Toasq; Pelidesq; Neoptolemus primusq; Machaon. xxxv.

Vox duplicatur enim quoties Anadiplosis extat
Principium et versus fit idem cum fine prioris
Urbs hetrusca solo sequitur pulcherrimus astur
Astur equo fidens: et versicoloribus armis.
Inq; locis alijs eadem repetitio fiet.
Ecce autem telis panthus elapsus achiuum
Panthus Othriades arcis phebiq; sacerdos
Ad celum tandens ardentia lumina frustra
Lumina nam teneras arcebant vincula palmas.

Anadiplosis dici potest a nostris duplicatio. Nam componitur ex ana. id est re et diplosis duplicatio. Diplaso eni vel diploo nobis duplico dicitur. Diplasios duplus Diplos duplex. Fit autem quando aliqua dictio emphatica et preminentiā habēs in vno sensu posita reperitur in secundo ad eius emphosim innuendam: vt in exemplis ex virgilio per mancinellum & me adductis: ex meis autem patet dictionē repetitam non semper positam esse in fine vnius et in principio alterius versus: quod secundus versiculus mancinelli videbatur precipere. Hec autem figura non vitio sed ornatui datur si suis locis fiat. xxxvi.

Incipit et finit versum repetitio eodem
Nomine seu verbo quem si vis dicere grece
Coniungantur epi ac analepsis per synalephen
Pauper amet caute: timeat maledicere pauper
Unum illud tibi nate dea: preq; omnibus vnum
Predicam. &c.
Ante etiam sceptrum dictei regis et ante.
Hec eadem versu reperitur sepe in eodem
Principium versus repetit dum clausula sicut

Tenemus anguitie: vitrea te fuscinus vnda
Aut si continuo repetitio facta figurat
Maiorem effectum seu maius significatum
Heu heu fugaces posthume posthume
Labuntur anni ꝛc.

¶ Epinalepsis dici potest replicatio vel repetitio vt paup ꝛc. Epanalābano aūt repeto. Et aliter Epanalapsis vt ait Diomedes fit quū eadē dictio et pricipiū versus et clausulā tenet: vt tenemus anguitie. vitrea te fuscinus vnda. Te liq̄di fleuere lacus. Itē pater meꝗ me lumine orbauit pater. Tū etiā sceptrū dictei regis et ante et aliter. Epanalepsis est cum maiore significo facta repetitio vt i horatio. heu heu fugaces posthume posthume labuntur anni. Hūc textū mutaui et auxi. mutaui quidē ꝙ epanalepsis q̄ grece d̄r repetitio ꝑmā corripit. Cōponit̄ ei ab epi ꝑpositio q̄ interdū dicit re vt epilogus: habetꝗ ꝑmā correptā: cū noie analepsis q̄ dicitur assumptio Auxi vero: vt grauiū authorū adducerē exēpla: et vt pueri scirent multis modis eādem contingere figurā hanc que ·i rarenter fiat ornatum affert. xxxvij.

Est et epizeusis similis geminatio verbi
Significantis idem: meme petit hectore dignam.

¶ Epizeusis dici potest cōbinatio id enim zeusis importat. Hec eadem epimome dicitur: qđ nomen perseuerantia insistentia vel assiduitas interpretatur. Epizeusis ait Diomedes est eiusdē dictionis in eodem versu sine alia dictione geminatio cum impetu pronuntiationis vt meme assum qui feci in me conuertire ferrum. xxxviij.

Dictio si similis fuerit repetita duobus
Versiculis in principio: sit amphora siue
Vt vitium vites sit ana ac phora vox tibi iuncta
Nate mee vires: mea magna potentia solus
Nate patris summi qui tela typhoea temnis

¶ Anaphora dicitur repetitio vel relatio. Ana .i. re et phora latio. Anaphoricus pro relatiuus Anaphoro refero. Anaphora est: vt Diomedes ait relatio verbi eiusdem aut similis per pricipia versuū plurimorū: vt nate mee vires ꝛc. Itē spes tu nūc vna senecte. tu requies misere: decus imperiumꝗ latini. Te penes: in te o s dom⁹ inclinata recūbit. Sēsus ꝟsiculi: vt vitiū vites est: ꝙ q̄a anaphora ecūdā corripit posset per circūlocutionē dici: vt ana ac phora sit tibi vox iūcta: id est cōposita. xxxix.

Dictio quando eadem mutata parte tamen cum
Toto signato bis ponitur: aut socia eius
Dic paranomasiam: fugit ille fugam similem dic
Non te pretorem predonem dicimus esse
Antaqꝫ naclasis est vario sensu repetita
Non mortem expecto patris: expectem pater orat

¶ Paranomasia vt ait Diomedes dicitur denominatio. Nā tunc fit cum dictio iteratur mutata tamē aut littera aut syllaba significatiōe diuersa vt abire an obire cōuenit. Et non pretorē te sed predonem dicimus Fit quoꝗ quum precedenti nomini aut nomen aut verbū annectitur ex eodem figuratum: vt fugam fugit: factum facit pugna pugnata est. Paranomasia est inquit Fab. ix. quādo eodē verbo quasi falsuꝫ augetur vt que lex priuatis hominibus esse lex videbatur. Cui confinis que antanaclasis dicitur eiusdem verbi contraria significatio: quum proculeus queretur de fi-

132

lio q̄ꝰ is morte͂ suā expectaret ⁊ ille dixisset se vero nō expectare immo inq̄t rogo expectes: vbi expecto in priore significatio significat affectare: in scdo differre. xl.

Nominibus cunctis si iungis epitheton vnq̄
Tunc schesisonomaton dixerunt esse figuram
Marsa manus/peligna cohors/festina virum vis.

❡ Schesisonomaton Diomedes ait: est quum singulis nominibus epitheta cōiuncta sunt vt marsa manus peligna cohors. ⁊c̄. Et aliter Schesisonomatū ait esse quādo in cōnexu sententiarum plures Antonomasie ponuntur: vt armipotens tritonia virgo. Schesis dici potest habitudo vel habitus. Onomaton vero noīm. xli.

At paromeon erit similis si littera multis
Vocibus initium prebet: sic ennius inquit
O tite tute tati tibi tanta tyranne tulisti
Machina multa minax minitatur maxima muris.

❡ Paromeon dici potest simile. Paromeos vero similis. xlij.

Uno verba modo finita ⁊ nomina multa
Homoteleuton faciunt: petit: eripit: ambit
Virgilius sexto dixit: bella horrida bella.

❡ homotoleuton vel homoteoleuton d̄r a Cicerone in dignitatibus similiter desinens nā cōponitur ex homos quod est similiter: ⁊ teleuton finitū. Telos vero finis. Telo finio perfitio Teleute finis. est aūt oratio similibus verbis aut vocibus terminata: vt apud Enniū. Eos reduci q̄ꝫ relinqui: tenui q̄ꝫ deseri malui. Virgilius. bella horrida bella. huic autē contraria est polyptoton: quia pluriū est noīm. xliij.

Si similes casus vel fines clausula sumit
Ut iustis ducibus sapientibus atqꝫ benignis
Merentes flentes lachrymantes ac miserentes
Fertur homoptoton tunc esse figura pelasgum.

❡ homoptoton dicitur similiū vel similiter cadens homos enim similiter et ptosis casus est dicitur etiam homeoptoton homeos namqꝫ similis est homoptoton est oratio vno similiqꝫ casu compacta vt apud Salustiū teste Diomede Marius ducibus fortibus strenuisqꝫ ministris: ⁊ aliter fit cum oratio excurrit in eosdem ⁊ similes casus: vt Ennius Merentes/flentes/lachrymantes/ac miserentes. xliiij.

Datqꝫ polyptoton varios casus retinendo
Clausula: littoribus contraria littora fluctus
Fluctibus esse precor: populis populos inimicos.

❡ Polyptoton. i. quod multiplex habent casum. polys enim multus est ptosis casus Polyptoton ait Diomedes est oratio casuum varietate distinctat: vt in Teren. Te solum habemus tu es patronus tu pater. Ille tibi moriens nos cōmendauit senex: si deseris tu nos perimus. Item Virg. littora littoribus contraria. xlv.

Longa quidem series constructus hyrmos habetur
Est in secessu longo locus insula portum
Efficit obiectu laterum: quibus omnis ab alto
Frangitur: inqꝫ sinus scindit sese vnda reductos

G 4.

Hinc atqꝫ hinc vaste rupes ꝛc. Enei. i.

¶ Hyrmos dicitur quasi syrmos quod est tractus: nā series est orationis vel constructio continue tenorem suum in multos versus protendens. Unde (teste Seruio) hyrmos longissimum est hyperbaton. Uirgi. vi. Principio celum ac terras camposqꝫ liquentes. Lucentemqꝫ globum lune titaniaqꝫ astra. Spiritus intus alit. ꝛc. Syrma etiam tractus dicitur et syro traho. xlvi.

Esto climax proprie subscripta gradatio lector
Torua lena lupum sequitur lupus ipse capellam:
Florantem cathisim sequitur lasciua capelle:
Te corydon o alexi. ꝛc.

¶ Climax dicitur gradatio (teste Fabio lib. ix) ꝛ est figura cū de vbo in verbū fit gradatio. repetit enī q̄ dicta sunt ꝛ priusqꝫ ad aliud descēdat in prioribus resistit vt industria parit virtutē/virtus gloriā/gloria inimicitias/inimicitie pericula. Clima climatos regio dicitur. Climax vero climacos scala vel gradatio. xlvij.

¶ De tropis.

Tropus est verbi vel sermonis a propria significatione in aliam cū virtute mutatio. Fabius. viij. Tropos item sermo est a principali significatione translatus ad aliā ornande orationis gratia: vel tropos dictio est ab eo loco in quo propria erat translata in eum in quo propria non est. Fabius. ix. Tropi dicti ex eo ꝙ vertant orationem: vnde et motus dicitur auctor idem Fabius. Tropeo autem verto significat Trope vero mutatio seu conuersio. Tropi sunt asserit Diomedes metaphora/metalepsis/antonomasia/onomatopeia/hyperbaton/allegoria/catachresis/metonymia synecdoche/periphrasis/hyperbole/homeosis. Horum autē omnium generalis est metaphora: ceteri omnes species videntur. xlviij.

Quum res est alij similis pro nomine nomen
Ponitur: hinc iuuenis simplex hic dicitur agnus.
Id sic translatum tibi rite metaphora fertur

¶ Metaphora ex meta componitur quod est trans et phora latio: vnde metaphoro transfero: ꝛ metaphora dr̄ latine trāslatio: quod etiā Fabi⁹ scribit. viij. que quidē vt ait copiā auget sermonis permittendo mutuari que non habet: quodqꝫ est difficillimum prestat: ne vlli rei nomen deesse videatur: transfertur ergo nomē aut verbū ex eo loco in quo propriū erat in eū in quo aut propriū deest: aut translatū proprio melius est. Id facimus aut q̄ necesse est aut q̄ significantius est aut quia decētius. Unde necessitate rustici dicunt gemmā in vitibus: qd̄ enī dicerēt aliud: et sitire segetes. Item alia ad ornatum: vt Cicero lumen orationis generis claritatem ꝛ concionum procellas ꝛ eloquentie flumina: sic Maro dixit classiqꝫ immittit habenas. Item arrectisqꝫ auribus astant: ferrumqꝫ armate veneno: nam et venenū armare et ferrū armari translatio est: vt idem Fabius. viij. scribit. Et metaphora aut necessaria locum occupare debet aut si in alium venit plus valere eo quem expellit. Debet preterea esse constans ac perpetua ne monstrum conficias: quale Horatius describit in principio de arte poetica. Sane deberet secundum corripere. xlix.
Id sic translatum nobis translatio fertur
Sed grecis coniuncta meta: ac phora nomen habetur.

Nempe catachresis dicetur abusio nobis
Pyxides ebuxo proprie dicuntur: at illas
Quodlibet e ligno dicunt seu materiato.

¶ Catachresis dici pōt a nobis abusio vel vsurpatio. Cata nāqꝫ cōtra dicit et chresis vsus quasi sit contra vsum. Hec aūt vt Fab. scribit. viij. non habentibus nomen suum accommodat: quia in proximo est. Sic dicuntur pyxides cuiuscunqꝫ materie sunt et

parricida matris quoqꝫ aut fratris interfector. vtile oportunū ait idē in dicto lib. Multa sunt grece et latine nō denominata. Nam et qui iaculū emitti iaculari dicit qui pilā aut sudem appellatione priuatim sibi assignata caret et vt lapidare quid sit manifestum est. Ita glebarum testarūqꝫ iactus non habet nomen: vnde abusio q̄ catachresis dicitur necessaria. hec ille. Parricida debet secundā corripere sicut et homicida: qua propter mutaui exēplū in quo pixides bn̄ vltimā corripit qr grecū. l.

Fertur abusiuus nobis catachresticos illis
Fertur abusiue tantum sperare dolorem

¶ Catachristicos dici potest abusiue. Virgi. x. an sese mucrone ob tantum dedecus amens induat. proferiat abusiue dixit catachresticos nomē abusiuus dicitur aduerbium vero abusiue catachreme autem abutor. li.

Fit metalepsis enim cum dicto forte gradatim
Id quod demonstrat pergit: tibi testificatur
Post aliquod mea regna videns mirabor aristas

¶ Metalepsis figura est quā nos varie translatiuam transsumptiuā transpositiuā vocamus: vt Fab. ait in iiij. componitur aūt ex meta et lepsis que est acceptio hinc transsumptio dicitur. Metalābano aūt transsumo ac muto fitqꝫ cum aliqua dictio aliud a sua propria significatiōe ex his que precesserūt denotat vt ibi. Post aliquot mea regna videns mirabor aristas. hoc est segetes et sic estates. et ob id ānos. lij.

Pone tenens lector pro contento: aut vice versa
Nunc pateras libate ioui vel vina coronant
Pone inuentorem pro inuentis: siue deum quem
Pro re cui presit: seu pro coitu venerem dic
Nempe metonymiam concedimus esse figuram

¶ Metonymia dicitur a Diomede transmutatio fit autē multis modis per id qđ cōtinetur id quod continet. Sic crateras magnos statuunt et vina coronāt non enī vina sed crateras in quibus vina per id qđ continet id quod cōtinetur. Sic celo gratissimus amnis pro dijs q̄ celo continentur inuentorē qđ inuentū est aut per dominantem quod subiectum sit. Sine cerere ⁊ baccho friget venus. vult enī per cererē panē intelligi: per bacchū vinū: per venerē cubitū: per inuētū inuentorē. aut p subiectū dominātem sic et vt vinūqꝫ precemur. nā hic presens deꝰ est: ab eo qđ facit sic frigus pigrū mestū timorem. i. qui mestos facit metanomazo aut transnomino dicit metonymia transnoiatio fertur a Diomede vero transmutatio vt diximꝰ. liij.

Antonomasia est pro nomine sumpta loquela:
Si proprium nomen retices ponens generale
Sic quoqꝫ Vergilium: nomen dicendo poete

¶ Antonomasia dici potest pro nomie. i. vice nominis positio. magnanimus anchisiades pro enea. et saturnia pro iunone. Fab. octauo. Antonomasia vt Diomedes ait est vocabulum quod sine nomie positum loco eius fungitur vt est. Arma virūqꝫ cano vbi intelligitur eneas. Item domitor maris dicitur et intelligitur neptunus. Fit autem modis tribus ab animo: vt magnanimus anchisiades. i. eneas a corpore vt ipse arduus. i. polyphemus: extrinsecus vt infelix puer atqꝫ impar congressus achilli hoc est troilus. liiij.

Appositum proprio mihi fertur epitheton esse
Alma ceres ⁊ pulchra venus vel tristia bella

¶ Epitheton recte dicimꝰ appositum vel adiectiuū nōnullis sequēs dicitur: vt dulce mustū eo poete et frequētius et liberius vtūtur. Itaqꝫ et dentes albi et humida

vina in his non reprehendimus apud oratorem nisi aliquid efficitur redundat tūc
autem efficitur si sine illo quod dicitur minus est qualia sunt o scelus abominandū
o deformē libidinē. Fab.viij.Cōponitur aūt ex epi qd hic dicit in et thethon positū
sumūtur aūt epitheta modis tribus ab animo:vt iustus imperator cōtemptor di=
uū mezentius a corpore vt pulcher iulus:ex trinsecus vero q sumūtur in plures spe
cies diuidūtur sunt eni ab loco ab actu ab euētu ab loco.vt vlyxes ithacus ab actu
vt eneia nutrix caieta.ab inuentu vt insula diues opū tenedos.Epitheton ab anto
nomasia differt hec eni vicē nois sustinet illud vero nūꝙ est sine proprio noie vt do
natus edocuit.Solet tñ gñaliter sūptū vocari epitheton etiā appellatiuo appositū
adiectiuū vt nix alba.Qd tribus pcipue de causis apponi solet:aut ad perpetuā rei
naturā significandā:vt nix alba:ignis calidus:aut ad naturalē eius effectum:vt fri
gus pigrū furor cecus aut ad discretionē:vt ida phrygia cū sit etiā incerta. lv.

Pro numero numerum si pono sinecdoche habetur
Exemplū vanes armato milite complent
Si patrem sumes pro toto vel viceuersa
Da requiem puppi veniet cum frigidus annus
Et si quod patri duntaxat inest dabo toti
Sic paris in quarto regitur per mobile nomen
Aut verbum neutrum vel passiuū.aut vtriusꝙ
Participans:quo more habitus quoꝙ ponitur ipse
Alta pedes mulier:frigere genu solet:atꝙ
Expleri mentem nequit at crus fracta quiescet
Nuda genu nodoꝙ sinus collecta fluentis
Qui genus idꝙ genus sic dico et cetera graius
Pro specie genus interdum pono et viceuersa
Austros pro ventis veluti dare classibus austros

¶ Sinecdoche est conceptio vel cōprehensio A cicerone vero in dignitatibus dicit
intellectio.Synecdochios aūt aduerbiū comprehensim denotat est aūt figura cū
a parte totū vel a toto pars intelligitur vt pupi.i.naui frigidus annus.i.frigida hy
emis meminisse autē debemus ait Donatus qñ fit a parte totū faciendū esse ab in=
signiori parte.synecdoche est etiā ibi.Nuda genu.nodoꝙ signus collecta fluentes.
i.habens nudū genu:et habēs collectos sinus.Fit eni quotiens partici | iū preteri=
ti tēporis a passiuo iūgimus casum actm̄ vt deiectus animū:mesta vultū.Seruius
primo enei.sed in carmina potius ꝙ in prosa vtemur.Synecdoche item est vt Fa=
bius ait nono cū subtractū verbū aliquod satis ex ceteris intelligitur:vt Celius in
antonium Stupere gaudio.simul enim auditur cepit.Cui similia sunt illa meo qui=
dem iudicio in quibus verba decenter pudoris gratia subtrahūtur. Nouim⁹ ꝛ qui
te transuersa tuentibus hyrcis.Et quo sed faciles nymphe risere sacello.hanc qui=
dā,aposyopisim putāt frustra.nā illa quid taceat incertū est aut certe longiore ser=
mone explicandū hic vnū verbū et manifestū quidem desideratur:q si oposiopisis
est nihil non in quo deest aliquid idē appellabitur:hec ille.Fit itaꝙ synecdoche cō=
structiōis ppe per nomē adiectiuū sed eā vt in elegantiis docet Valla summopere
vitāt oratores precipue in actō:vt nuda genu nodoꝙ sinus collecta fluentis.enei.
i.in quo exemplo regitur etiā actūs habitus seu amictus.dico proprie quia secūdū
Seruiū per alias partes dicetur potius greca figura:sed confuse vocamus etiam
synecdochen dum fit per verbū absolutū vt frigeo genu aut passiuum vt frāgor mē
bra.expleor mentē.Aut per eorū participia vt fractus membra labore. Horatius

De figuris Opusculum.

in principio ser. fit etiã dũ queritur q̃d genus. Aut dum dicimus id genus pro eius generis quod vltimũ etiã oratori vsurpare licet. Itẽ Maro dixit enei. ij. cetera graius. i. per cetera. Solemus tamen fere exponere huiusmodi locutiones per verbum habeo: vt fractus membra: habens membra fracta ⁊c. lvi.

Finge nouas voces onomatopeia fiet
De sonitu factas. sus scropha hinc dicitur esse

¶ Onomatopeia est onomatos. i. nois peia. i. fictio hinc etiã Fabius in viij ait onomatopeia est fictio nomi̇s greci inter maximas habita virtutes. nobis vix permittitur inde tamen mugitus et sibilus et murmur venerũt. Fit autem quando vocis confuse nomen adimitandum sonum affigimus: vt ouiũ dicimus balatum boũ: mugitum equorũ hymnitum terribilis buccine sonitum Taratantara. Ennius. Et tuba terribili sonitu taratantara dixit. lvij.

Circuitus romane periphrasis esto loquendi
Et iam prima nouo spargebat lumine terras
Tithoni croceum linquens aurora cubile
Jam lucescebat: vel lux erat orta: notatur

¶ Periphrasim vocãt circuitũ eloquendi. vt docet Fab. lib. viij. Fitꝗ quum id q̃d vno aut paucioribus verbis dici possunt pluribus explicantur vt tempus erat quo prima quies mortalibus egris incipit: et dono diuũ gratissima serpit. Item ouium teneros depellere fetus. i. agnos. Periphrasis demum circũlocutio dicitur. Peri est circũ vel circa dicit phrasis locutio fertur et phrazo dico vel dissero. lviij.

Transcensus veri manifestus hyperbola fiet
Astra ferit sonus armorum clãgorꝗ tubarum

¶ hyberbole dici potest eminentia. vel vt ait Cicero superlatio a Fabio lib. viij. superiectio interpretatur a quibusdaʒ vero excessus dicitur. Cõponitur eni ex hyper quod est super et bole q̃d est iactus vnde figura dicitur cũ dictio excedens fidẽ ponitur augendi minuendi ve gratia. augendi vt niue candidior et fulminis ocyor alis. Minuendi vt cadentis te folij sonitus terreret. vt vix ossibus herent. lix.

Vocum turbatus formabit hyperbaton ordo
Lõgius est verbũ quoties fit hyperbaton illic

¶ hyperbaton verbi trãsgressio interpretatur secũdum Fabium octauo libro quã frequenter ratio comparationis et decor poscit fit enim frequentissime aspera ⁊ dura et dissoluta et hians oratio: sed ad necessitatẽ ordinis sui verba redigantur. longius ergo verbũ proprie hyperbaton est. vt animaduertite iudices omnem accusationis orationem in duas diuisam esse partes: nam in duas partes diuisam esse rectum erat sed durum ⁊ incomptum. huius vero tropi species sunt quinꝗ vt asserit Diomedes. Anastrophe. Dacope. vel Tmesis. Dyalisis vel Parẽthesis. Synthesis. hysterologia siue hysteron proteron. hyperbeno autem transcendo dicit: vel trãsgredior. hyperballo extendo supero. hyperbasia vel hyperbasis trãsgressio. lx.

Transtra per et remos dicatur: anastropha fiet
Dictio si subsit cum sit precedere digna, vt 2 prior ĩ hic versus nisi forsan A= nastropha fiat

¶ Anastrophe dicitur inuersio: est enim vt ait Diomedes duorum verborum ordo preposterus. vt transtra per et remos: est eni per transtra. Itẽ Italiam contra pro cõtra italiã. docuit vero q̃dã ꝙ anastropho reuertor est nobis et anastrophe reuersio. lxi.

Dat tmesim partes in binas dictio secta
Est boree regio septem subiecta trioni

¶ Tmesis vel diacope est vnius compositi vel simplicis sectio. vna dictione vel pluribus interiectis vt septem subiecta trioni: et saxo cere comminuit brũ. pro septẽ trioni et cerebrũ. Tmesis aũt proprie dicitur sectio scissio diuisio. Temno ẽi incido significat. Tmaõ scindo. Diacope ex dia prepositione cõponitur. dia aũt. i. per. et copto incido quasi intercisio. diacopto item intercido significat. lxii.

Vox interposita est dicenda parenthesis apte
Tu mihi (namq; pius) noctesq; diesq; fauebas

¶ Parenthesim greci vocant ait Fab. ix. nos interpositionem vel interclusionẽ dicimus dum continuationi sermonis medius aliquis sensus interuenit vt Eneas: neq; enim patrius consistere mentem passus amor: rapidum ad naues: pmittit achatem. Componitur aũt ex para et en quc duo dicunt inter et thesis positio. eandem Diomedes Dialysim vocat id est dissolutionem. lxiii.

Sinchesis est vocũ aut sensus confusio longa:
Vina bonus que deinde cadis onerarant Acestes

¶ Synchesis dicitur a nostris confusio. nam Syn dicit con et chesis fusio. est autem hyperbaton obscurũ ex omni parte: vt vina bonus &c. cum sit ordo. Deinde heros diuidit vina que bonus acestes onerarat cadis. et de trinacrio littore abeũtibus dederat. item secum en. Iuuenes: fortissima frustra. Pectora &c. est enim ordo iuuenes fortissima pectora frustra succurritis vrbi incense oẽs dij quibus imperium hoc steterat excessere adytis arisq; relictis videtis que fortuna sit rebus: si vobis certa cupido est sequi me audentẽ extrema ruamus in media arma et moriamur. lxiiii.

Hysteron et proteron: nutrit peperit: vocitatur
Hec sit cum rectam seriem sentẽtia mutat

¶ hysteron dicitur a nostris vltimum post vel nouissime. Proteron vero prius & inde. hysteron pteron figura noiatur. quũ sentẽtia ordine cõmutatur vt postq; altos tetigit fluctus et ad equora venit nã prius ad equora venit quã tangeret fluct9 hystorologia dici potest preposterus sermo estq; eadẽ figura cũ hystero protero. lxv.

Allegoria datur nobis inuersio: fitq;
Quum verbis aliud sensuq; aliud reperitur
Claudite iam riuos puere sat prata biberunt

¶ Allegoriam Fab. viij. inuersionem interpretatur vt aliud verbis aliud sensu ostẽdant O nauis referent in mare te noui Fluctus: o quid agis. fortiter occupa. Portum totusq; ille Horatij locus odarũ primo qui nauẽ pro populo fluctuũ tempestatem pro bellis ciuilibus. portum pro pace atq; concordia dicit. et Virg. in fine secundi georg. Sed nos immensum spacio conficimus equor. Et iam tempus equum fumantia soluere colla. hoc est que tractanda fuerant explicuimus iam congruũ est carmen finire. Eius preterea septem sunt species eminentiores Ironia. Antiphrasis. Carientismos. Paremia. Sarcasmos. Asteismos. lxvi.

Ironia quidem mihi dissimulatio fertur
Ironia quidem multis illusio habetur
Quum sermo ostendit recto contraria sensu
Egregiam vero laudẽ et spolia ampla refertis
Tuq; puerq; tuus magnum et memorabile numen
Vna dolo diuum si femina victa duorum est

¶ Ironia diuersum ei quod dicit intellectũ petit vt Fab. docet in vi. Idẽ vero scribit lib. viij. Ironiã illusionẽ vocãt qua cõtraria ostendũtur que aut pronunciatione intelligitur: aut persona: aut rei natura quale est Egregiam vero laudem et spolia

ampla refertis: Tuq; puerq; tuus: hāc nisi grauitas pronunciationis adiuuerit confiteri videbitur quod negare contēdit. Item. Uerres pretor vrbanus homo sanctus et diligēs Et in Clodiū. Integritas tua te purgauit mihi crede. pudor te eripuit vita antea acta seruauit. lxvij.

Antiphrasis vox est signans contraria dicto
Dicimus hinc parcas: quia nulli parcere norunt

Antiphrasis est vnius verbi ironia. Componitur autem ex anti quod est contra et phrasis locutio. Est enim dictio e contrario significās: vt bellum dr quod minime bonū. Et parce quod minime parcant: vel poti⁹ a partu littera immutata quasi parte: vt Uarro voluit Gellio referente lib. iij. Nascētibus eni hoibus bonum et malum cōferunt: vt hesiodus edocet. Qua etiam figura nonnunq; quos nanos conspicimus atlantes vocamus et ethiopes argēteos. hec ab ironia differt q; ironia pronunciando mutat effectum et significationē: antiphrasis vero diuersitatem rei notat: vt Diomedes ait. Antiphraticos preterea contradictorius dicitur. lxviij.

Obscurus sermo cunctis enigma vocatur
Mater me genuit eadem mox gignetur ex me.

Enigma est sermo in oratione rerum obscurus: vt si dicatur. Mater me genuit &c. quod difficile intellectu videtur. Dicitur autem de niue aut glacie que ex aqua genita aquam per resolutionem gignit. lxix.

Sit Charientismos tibi gratificatio dicta
Aspera qua dictu promuntur gratius vt si
Dum percunctarer nūquis me quesierit: mox
Prospera dicatur fortuna: salus bona siue
Per quod signatur nullos de me petijsse.

Charientismos dici potest gratificatio. Nā a Charien quod est gratū vel gratiosum deriuatur ab aliquib⁹ dicitur vrbanitas. Charientizome aūt iocor vrban⁹ sum alludo significat. Charizome vero dono gratificor. Est autē tropus: vt Diomedes ait quo dira dictu gratius proferuntur: vel dictio per ea que grata sunt auribus aliud significans: vt quum interrogamus nūquis nos quesierit: et respondeatur bona salus vel fortuna. Exinde intelligitur neminem nos quesiuisse. lxx.

Si dices lupus est in fabula amice. figura
Scribitur a cunctis tunc rite Paremia dici
Grāmatici appellant prouerbiū hanc tamen omnes

Paremia dicitur a nostris prouerbium: vt Uerg. in meri. Lupi merim videre priores: nam etiam phisici confirmant q; voce deseratur is quē prior viderit lupus. Unde etiam prouerbium natum est apud Terentium. in adelph. Lupus est in fabula: quotiens superuenit ille de quo loquimur: et nobis sui presentia amputat facultatē loquendi. Plinius etiam lib. viij. sic. Sed in italia quoq; creditur luporum visus esse noxius vocemq; homini quem priores contemplentur adimere ad presens. Paremyacos autem prouerbialis dicitur. lxxi.

Sarcasmos plena est odio derisio ab hoste,
En agros et quam bello troiane petisti
Hesperiam metire iacens Maro fert duodeno

Sarcasmos est plena odio atq; hostilis irrisio: vt Pyrrhus ad priamum. Referes ergo hec: et nuncius ibis pelide genitori: illi mea tristia facta. lxxij.

Effertur quicquid sine rusticitate facete

Ipsa figura quidem Asteismos dicitur esse
Qui bauium non odit amet tua carmina meui
Atq; idem iungat vulpes et mulgeat hircos.

¶ Asteismos.i.vrbanitas: est tropus multiplex numeroseq; virtutis. Nã asteismos putatur quicquid rustica simplicitate caret: et faceta satis vrbanitate exponit: vt apud Vergi.in buco. Qui bauiũ non odit amet tua carmina meui.i.pro pena ei contingat vt diligat Meuiũ peiorẽ poetam. Nam Meuius et Bauius pessimi fuerũt poete inimici tam Horatio q; Vergilio. Vñ Horatius. Mala soluta nauis exit alite ferẽs olentem Meuiũ. Atq; idem iungat vulpes et mulgeat hircos.i.faciet que contra naturam sunt Asteiso autem iocor dicit Asteios vrbanus Asteizome vrban⁹ sum. lxxiii.

Fertur homeosis quotiens simulatio facta est
Sunt species icon de parabola seu paradigma.

¶ homeosis dicitur a nostris similitudo. Nam tropus est cum ex similitudine alienius cogniti in similitudinem deuenimus incogniti. lxxiiii.

Ad formam forme collatio dicitur icon
Omnia mercurio similis vocemq; coloremq;

¶ Icon est quũ forme ad formã cũ quadã similitudine fit collatio vel cõparatio aut laudis vel vituperationis causa: vt ibant in prelium corpore tauri validissimi impetu leonis acerrimi. Similiter iste quotidie per forum tanq; iubatus draco serpit dentibus aduncis. Item os humerosq; deo similis. lxxv.

Ponitur exemplum tibi vel collatio quando
Illa figura venit que nempe parabola fertur

¶ Parabola cõparatio dicitur: nã valet dici iuxta sniam. Fit eni ex para quod indicat iuxta & bule consiliũ vel snia quasi rerũ dissimiliũ comparatio. Verg.in.ii. Qualis mugitus fugit cum saucius aram. Taurus et incertam excussit ceruice securim. Itẽ Qualis in eurote ripis.&c. Fab.lib.v. Parabolam appellat exẽplum. Diomedes similitudinem alii comparatione. lxxvi.

Dicti vel facti exemplum fertur paradigma
Anthenor potuit mediis.&c.

¶ Paradigma dr a Fab.in.v.exemplũ. Est enim exempli hortantis vel dehortãtis enarratio. Horati⁹.vt Anthenor potuit.&c. Itẽ pallas ne exurere classem argiuũ.&c. Dehortantis: vt At non sic phrygius penetrat lacedemona pastor ledeamq; helenã troianas vexit ad vrbes paradycnio aut exemplifico dicit. lxxvii.

Sepe relata quidem sententia Epimane habetur
Intercalares versus illud manifestant:
Incipe menalios mecum mea tibia versus:

¶ Epimone dici potest perseuerantia: vt superius in Epizeusi dictum est nũero trigesimo septimo. lxxviii.

Si ponatur agens patiens res vel vice versa
Siue modo simili tibi sit conuersio facta
Trade rati ventos dicatur Hypallage habetur.

¶ hypallage dicitur submutatio Nam componitur ex hypo quod est sub: et allage mutatio. Dicitur autem figura cum verba per aduersum intelligantur: vt trade rati ventos pro ratem ventis ab aliquibus vero hypallage dicitur subalternatio & hypallatto subalterno. lxxix.

Urbem quam statuo est vestra Antiptosis habetur

¶ Antiptosis dici potest latine pro casu: figura est quando casus pro altero casu ponitur: vt vrbem pro vrbs. Fit enim ex anti quod est pro et ptosis casus. Pro autem producitur: quia per o magnum scribitur. lxxx.

Quando adiectiuum in substantiuum resolutum est
Endiadys fiet Calybem frenosq; momordit
Ueteris Endiady pateris libamus et auro.

¶ Endiadys figura est quum resoluitur in substantiuũ adiectiuum: vt calibem frenosq; momordit pro calybeos frenos. Et pateris libamus et auro. id est pateris aureis per endiadyn: vt Seruius docet libro secundo Geor. Endiadys autem componitur ab hen quod est vnum ⁊ dis per et dyo duo: id est quãdo vnum per duo dicitur sed cum hen habeat h/ potius hendiadys cum h scribi debeat. lxxxi.

Si dicas minus et plus signes liptote habetur
Munera nec sperno: quasi dicam accepto libenter

¶ Liptote dici potest defectiua. Nam a lipo quod est deficio vel linquo deriuatur. Fit autem quum minus dicitur plus intelligitur: vt octauo eneid. Munera nec sperno. id est libenter accipio. lxxxij.

Temporis esse solet descriptio chronographia
Uertitur interea celum et ruit occano nox

¶ Chronographia dici potest temporis descriptio: chronos enim tempus est ⁊ graphia scriptura. Chronicos ꝓo tp̄alis dr̄. Chronizo aũt tardo moror ꝑseuero. lxxxiij.

Topographia loci sed mundi Cosmographia
Lucus in vrbe fuit media letissimus vmbra.

¶ Topographia loci descriptio. Nam topos locus: ⁊ graphia scriptura dicitur. Hec eadem Topothesia dici potest. Topos enim locus et Thesis positio dicitur. Est autem topographia veri loci descriptio. Topothesia ficti auctor. Lactãtius li. ij. theb. et Ser. i. enei. Cosmographia dicitur mundi descriptio. Cõponitur autẽ ex cosmos quod est mundus ⁊ graphia scriptura: pictura ve. Cosmeo autẽ orno significat. Cosmicos mundanus dicitur. Cosmios ornatus honestus. Cosmos ornamentũ quẽ et latini mundũ vocant: ⁊ mundus orbis etiã dicitur. lxxxiiij.

Respondens ad que sunt forsitan obiicienda
Des anthypophoram cum nil tamen obiiciatur
Sum pius heu doleo nam mihi sepe nocet.

¶ Antypophora fit cũ tacite obiectioni respondetur. posset me quisq; interrogare: quum dico sum pius. heu doleo: cur doles idcirco respondi. nã mihi sepe nocet. Anti contra dicit hypophora subduco vel suffero quasi cõtraria subductio. lxxxv.

Antitheton grece contra positumq; latine est
Frigida pugnabant calidis: humentia siccis
Mollia cum duris: sine pondere habentia pondus.

¶ Antitheton dici potest nostris cõtrariũ vel cõtrapositũ. nam figura est cum contraria contrariis opponuntur vt patuit per exempla. Antitheton contrapositũ vel contentio dicitur. vt Fabius nono docet. Sed nõ vno fit modo: nam et fit si singula singulis opponuntur. vt vicit pudorẽ libido: timorẽ audacia. et bina binis. nõ nostri ingenij. vestri auxilij est. et sententia sententiis. vt dñetur in cõcionibus: taceat in iudiciis. Cui cõmodissime subiungitur ea species que distinctio dicitur. Odit populus romanus priuatam luxuriam: publicam magnificentiam diligit. lxxxvi.

Diligo me: tu te. solet idiophasis esse

Allophylos tu me: me vel te diligit ille.

¶ Idiophasis venit ab idios grece latine proprius et phasis. i. fama: vel dictio allophylos dici potest alienigena. nam componitur ex allo quod est aliud et philon quod est genus/gens/natio. lxxxvij.

Brachilogia refert q̄ plurima sub breuitate
Ferte citi ferrum. date tela: impellite remos.

¶ Brachilogia dr̄ a nr̄is breuiloquiū. nā a brachy qđ est breue cōponit̄ et logia locutio Brachilogos autē breuiloquus. Fit aūt (Fabio teste lib. viij) quū plura paucis cōplectimur: vt Cice. ꝯtra cōcionē Metelli teste eodē li. ix. q̄ iudicabant̄, eos vocari custodiri ad senatū adduci iussit. Idē ꝓo gen⁹ dr̄ etiā asynthetō eodē auctore. lxxxviij.

Fertur erotema at quoties interrogat vllus
Quid melius turdo: vulua quid dulcius ampla:

¶ Erotema vel erotima interrogatio dicitur. Erotao interrogo. lxxxix.

Fertur ephexegesis que declarat prius acta.
Tolle fuga Turnum atq; instantibus eripe fatis.

¶ Epexegesis vel ephexegesis interpretatur expositio: ab epi prepositione: et hexegesis interpretatio expositio. Exegeo me autem expono. xc.

Absenti sermo directus apostrophe habetur
Sic loquor absenti scriptam dum mitto salutem
Hanc tibi priamides mitte ledea salutem.

¶ Apostrophe dicitur a Fabio libro nono aduersus sermo siue aduersio. Est autem figura locutionis quum ad aliquē per secundam personam fit conuersio: vt te nunc alloquor Aphricane. Apostropho autem auerto significat. xci.

Pars in frusta secant dic synthesin esse figuram
Que fit quando rei ratio: non vocis habetur
Ut collectiuo pluralia si socientur
Aut genus a rebus generalibus accipiatur
Sola vt bubo queri fertur: preneste sub ipsa

¶ De Synthesi latius docet Sulpitius in bello de constructione videatur ibi dicit etiam Seru⁹ in illud quarti enei. Solaq; culminibus ferali carmine bubo. Visa queri. q relicta specialitate sepe sumitur genus a generali: vt sola bubo subaudi auis: q: bubo mascu. est: vt apud Ouidiū bubone sinistro. Et cū dicit̄ preneste sub ipsa. intelligitur vrbe. ꝛc̄. ¶ Synthesis dici potest compositio. Fit autem cum singulare nomē collectiuum verbo plurali componitur vt populus clamant. xcij.

Personamq; nouam formans das prosopopeiam.
Qui modo nasonis fueramus quinq; libelli.

¶ Prosopopeia ꝑsone fictio: vt Fabius in nono scribit. Cōponitur autē a prosopō qđ est ꝑsona et Peio facio vel fingo. Figura est vel quando inanimatum ad animatum loquitur: vt patuit in exēplo: vel animatum ad inanimatum: vt Horatius. Quid amplius o mare. et o terra ardeo. Vel quando etiam ad inanimatū ipsum quoq; inanimatū loquitur: vt apud Oui. Met. li. ij. Terra ad maria loquitur: et flumina. xciij.

Euphonia bonus sonus est: vt dictio pulchra
Titydes pro tydides sic aptius aiunt.

De figuris Opusculum.

¶Euphonia transfertur a Prisciano bona sonoritas: a Quintiliano autem vocalitas ab aliquibus bona vox. xciiij.

Confundit numerum casus genus aleotheta
Siue alleosis que permutatio fertur
Pars manibus validi turres et menia scandunt
Turbarunt in me luxuriosa porci
Urbem quã statuo vestra est subducite naues

¶Alleotheta dici potest latine aliter posita Allos enim est aliter et Theta posita. Priscianus lib. xviij. interpretatur Alleothetam variationem. Alleos enim aduersus ac varius dicitur Alleo permuto Alleosis permutatio Confundit autem numerũ vt pars in frusta secant. Casus vt tu mihi quodcũq hoc regni pro hoc regnum. Item vrbem quã statuo vestra est pro vrbs. Genus Uirg. in buccolicis. Dulce satis humor depulsis arbutus hedis Lenta salix feto pecori mihi solus amyntas. Ad dulce enim qd est neutrum tam feminina q masculina reddidit. xcv.

Altior est quotiens sensus q quẽ tibi verba
Declarant vel q dicis plus significatur
Aut etiam quod non dicis scito Emphrasin esse

¶Amplior virtus est. Emphosis ait octauo Fabius altiorẽ pbens intellectũ queq verba per se ipsa declarãt. Eius due sunt spẽs Altera que plus significat q dicit. Altera q etiã id qd nõ dicit. Prior est apud homerũ cũ Menelaus graios in equũ descendisse ait. Nã verbo vno magnitudinẽ eius ostendit. et apud Uirg. Demissũ lapsi per funem. nã sic quoq magnitudo demõstrata est. Itẽ Cyclopa quũ iacuisse dicit per antrũ prodigiosum illud corpus spacio loci mensus est. Sequẽs positum est in voce aut omnino suppressa aut etiã abscissa supprimitur vox vt fecit pro ligario Cicero. Quod si in tanta fortuna bonitas tanta non est qnã tu per te inquã obtines intellecto quid loquor. Tacuit eni illud quod nihilominus accipimus non deesse homines qui ad crudelitatẽ eum impellerent. Uirg. ita primo georg. Emphasim facit auctore Seruio. Dicit enim Quum iam glãdes atq arbuta sacre. Deficerent silue et victum dodona negaret significatur eni etiam id quod nõ dicit hoc est nõ solum alie sed etiam sacre namq harum sterilitas aliarum denotat infecunditatem. Emphasis autem dicitur significatio demonstratio effigies. Empheno manifesto. Emphanizo declaro demonstro. xcvi.

Quum plures voces vno accentu legis esto
Lectar hyphen: etenim vel quando quidẽ manifestã.

¶hyphen dici potest subunio hypo eni sub et hen vnum significat. Et tũc fit cũ plures dictiones sub vno accẽtu legũtur vt qñquidẽ et similia. Est ãt accẽtus. i. virgula ab vltima littera prime dictionis ad primã sequentis subducta vt theologos. xcvij

Epanhodos grece est regressio quippe latine
Hic par est vobis non par mihi iulius arte

¶Epanhodos grece dicitur nr̃i regressionem dicunt: vt Fabius ait lib. ix. Nec solũ eodem sensu: sed etiã in diuerso per eadem verba: vt principium dignitas est pene par. non par fortasse eorum qui sequebantur. Item magnus est labor dicendi non magna est res. Epanhodos fit ex Epi et ana que duo simul etiam et iterum siue retro indicant et hodos via quasi retro viam id est regressionem indicet vt principatus bonus est non bonus autem qui in tirannidem cõmutatur. xcviij.

Alterius iuxta formas aliquid reperitur
Descriptum quoties cata cum typosis vocitatur

Omnia mercurio similis vocemqꝫ coloremqꝫ
Et crines flauos et membra decora iuuente

¶ Cartatyposis dici potest secundū vel iuxta figurā Cata enī scđm ⁊ typos figura dicitur. Typosis formatio impressio dicitur aut tropus quum aliquid iuxta alteri' formam describitur. vt Virg. iiij. Omnia mercurio similis ⁊c. xcix.

Si qua per excellens posuere cateroche habetur

¶ Cateroche dici potest per excellentiā vt Virg. in geor. boues per excellentiā nominauit: quum dixit: que cura boum quis cultus habendo sit pecori ibidē vt victuꝫ dodona negaret Cata hic per significat exoche eminentia vel excellentia dicitur ex ochos egregius excellens. c.

Pro astuto sapiens para fitqꝫ diastola dictus

¶ Paradiastole fit teste Fab. lib. ix. quum te pro astuto sapientem appellas ꝓ confidente fortem Componitur aūt ex para id est iuxta: et diastole dilatatio. nam tūc quoqꝫ fieri dicimus quum rem nostram interpretatione dilatamus sic prodigū dicimus liberalem. temerarium fortem et similia. ci.

Hic ego paulus amo euocitatio dicitur esse et
Tu Cicero curris: quam si vis nosse figuram:
Tertia per primam personam siue secundam:
Ad verbum prime vocitetur siue secunde:
Substās atqꝫ vocans vocemqꝫ tenens referentem
Rite subaudiri permittunt euocitatem

¶ Euocatio est immediate reductio tertie persone ad primam vel secundā: vt ego antonius scribo. tu socrates curris. ¶ Ascensius.

¶ Euocatio est continua reductio tertie persone ad primā vel secūdā. vt ego quitilianus declamo: tu Cicero oras. In euocatione quattuor requirūtur. Persona euocās. Persona euocata: remotio copule et verbū concordās cū persona euocās. Persona euocata remotio copule et verbū concordās cū persona euocāte: vt pote que dignior est. Ideo aūt remouetur copula: q: ad idē ꝑtinent et ideo prima nō potest euocare secūdā licet cōcipit eā. Est tn̄ euocatio iplicita in qua persona euocās intelligitur et fit legittime cū verbo substantiuo vt sum pius eneas. et vctō vt vocor Jodocus aut si per relatiuum fiat q: relatiuū est illi' persone cuius antecedēs vt Tu mea scripta legis qui sum submotus ad istrū. sed de relatiuis alibi dicā. Cetera verba volūt personā euocantē exprimi vnde nō recte dixeris Joannes scribo. Verūtn̄ magna est controuersia inter grāmaticos et dialecticos cuius persone sint nomia. Nā grāmatici dicūt esse tertie ꝑter vctōs qui sunt secunde Dialectici aūt dicūt triū esse personarū q: enī inquiūt ꝓpositio seu enūciatio ꝑfecta cōstat ex noie et verbo et nō ex syncathegoreumate necesse est vt cuiuslibet verbi verū suppositū sit nomē. Et cū dicūt grāmatici pronomē dictū et inuētū ꝙ et vt pro noie ponat' addunt dialectici si pro noie ponat' etiā nomē posse poni. Nos āt vt eā litē sub iudice liquam' cēsem' sine noie ꝑ ꝓnomē sepe aptā esse locutionē vt ego scribo. ⁊ per nomē sine ꝓnoie ineptā. vt Priscian' scribo. idqꝫ satis grāmatico vt sciat quō loquatur. cij.

Est autem appositus coniunctio quippe duorum
Substantiuorū: declarant seqꝫ vicissim
Miratur molem Eneas magalia quondam

¶ Appositio est continua coniunctio duorum substātiuorū quorū alterū declarat alterum. vt proximus ille procas troiane gloria gentis. Requirūtur aūt in appositione duo substantiua in eodem casu. ¶ Ascensius.

Apponens fixo fixum casu sub eodem

(Vel ꝙ res eadem: vel ꝙ rector datur idem)
Nil genus aut numerũ curabo sed anteriori
(Quod confusius est vel proprietate notandum)
Confirmans verbum: coniungam mobile fixo
Quodqꝫ suo tamen his qui cõgruat ordo notabo

¶ Ordo est. Ego apponens. i. postponens sine cõpositione ⁊ sine coniunctione fixum fixo. i. vnum substantiuum alteri substantiuo: sub eodem casu vel ꝙ. i. quia eadẽ res datur sup. eis: vel ꝙ. i. quia idẽ rector datur eis nil curabo genus aut numerũ: quia possint esse eiusdẽ generis ⁊ numeri ⁊ diuersoꝝ: sed ego conformans verbũ anteriori. s. supposito dũ suppositũ est: quod scꝫ anterius. i. ꝓcedens substantiuũ est cõfusius vel notandũ. i. nobilitandũ proprietate. s. aliqua per appositũ importata: coniungã mobile fixo quodqꝫ suo proprio. tamen ego notabo qui ordo congruat his et an ponatur scd̃m debitũ ordinem. Sententia est. In appositione que fit dũ vnũ substantiuũ apponitur alteri ad specificandã eius confusionẽ aut ad ꝓprietatẽ denotandã erit conformitas casuũ: qꝛ cũ idẽ significent ab eodẽ regunt̄: sed nõ est necesse vt sint eiusdẽ generis aut numeri. Et si apponatur eis verbũ id conformabit̄ principaliori: hoc est priori secundũ debitũ ordinẽ: sed si adiectiuũ id conformabitur vtriuis substantiuo vt poete cui adijcitur. Exemplũ vbi diuersa sunt adiectiua: vt apud Iuuenalẽ. quanta est gula que sibi totos ponit apros: animal propter cõuiuia natũ. Sũt autẽ diuersoꝝ numeroꝝ quando alterũ caret singulari: vt formosum pastor choridon ardebat alexim delitias dñi. Aut alterũ est collectiuum et alterum plurale: vt Quid meruere boues animal sine fraude. Ite mee quondam felix pecus ite capelle vbi ordo est: o capelle mee: quondam felix pecus. ⁊c̃. Et ideo dixi notandum qui sit debitus ordo. De appositione autẽ dixi supra. Sulpitius. C. iij.

Sillepsis siue est conceptio tripliciter fit
Et genere et numero et persona indignius autem
Hic deducendũ est ad dignius optime lector
Dignius est generis quod noscitur anterioris
Sic et persone: numeri sed posterioris
Unde genus primum duo concipit altera: verum
Quod mediũ est neutrũ: sed neutrũ cõprimit ambo
Quando carent anima: virga et baculus mihi grata.
Idem lucidum de personis puto dandum
Ni ꝙ persone nõ est vis vlla supreme
Concipere an sextum rectus queat addubitabis
Tu quid ego et populus mecum desideret audi

¶ Conceptio seu syllepsis est adductio indignioris ad dignius. Fit aũt tribus modis genere numero et persona. genere vt masculinũ concipiat femininũ ⁊ neutrum femininũ vero concipiat neutrum. vt Quintus et martha sunt mei. Pyrrhus ⁊ hoc animal sunt tui: martha et hoc aĩal sunt nostre. Lucanus primo. Uis erat hic leges et plebicita coacte. Masculinũ genus dignius est feminino et neutro: ⁊ femininũ neutro. Numero vt pluralis numerus concipiat singularẽ vel singularis dictio plurali verbo reddat̄: hoc enĩ schema late patet. vt Dona. ait. vt discipuli et p̄ceptor legũt vel discipuli cũ preceptore legunt: iste et ille gaudent persona vt prima concipiat secundã et tertiã. secũda ꝯcipiat tertiã Prisciano auctore lib. xij. et xvij. Prima enim

dignior eſt ſecunda et tertia:ſecunda vero dignior eſt tertia. Dic ergo ego et tu legimus. ego et ille ſcribimus. ego et vos et illi fecimus. tu et ille ſcribitis.

¶ Aſcen. Sed neutrũ cõprimit. i. cogit ſibi conformari non inepte ambo. i. tam maſculinũ q̃ femininum: quando carent anima: vt virga tua et baculus tuus ipſa me conſolata ſunt: ver et eſtatem tu plaſinaſti ea. Quum daphnidis arcũ fregiſti et calamos que tu peruerſe menalca. Et cum vidiſti puero donata dolebas. Dubitatur in conceptione indirecta que fit per prepoſitionẽ cum an noiatiuus concipiat ablatiuum nam dicendo: duellimur inde iphitus et pelias mecũ: videtur mecũ eſſe ſuppoſitum quia verbum eſt prime perſone et ita quantum ad perſonã dictio mecum eſt concipiens: et quantum ad rectitudinẽ ſeu caſum concepta: ſed aliis videtur ordo: nos duellimur inde iphitus et pelias duelluntur ſup. mecũ: ſicut Hora. per zeugma dicit. Tu quid ego ⁊c.

¶ Idem Manc. ad lectorem.

¶ Appollodorus vt tradit Celius auctore Fabio incõprehenſibilia partis huius precepta exiſtimauit. Itaqꝫ ſi omnia minime proſecutus fuerint quid mirum cum res ſit quodammodo infinita. illud tamen pretereat neminē de figuris extare hodie nullum opuſculum: quod quidam ita plene dilucideqꝫ precipiat vti hoc noſtrũ. Conferentibus res ipſa ſe oſtendet.

¶ Finis.

De latinarũ dictionũ recta scriptura:

¶ Jodoci Badii Ascensii de recte scribendi rõne cõpẽdiosa traditio.

Quandoquidem ad ep̃larũ cõsummationẽ: ad carminis rationẽ ⁊ debitã pnũciationẽ orthographia. i. recta scriptura in primis cõducit constitui pauculas preceptiones que ad eam faciãt superioribus adiicere pleniorem eius rei traditionem in alium locum recipiens.

Prima de ortographia generalis regula.

Immeditatus dictionũ deriuatus atq; descensus in primis annotãdus est. vt riui fontibus haud dissimiles sint.

¶ Quocirca operepreciũ est nosse q̃ verbalia et participia t̃pis quidẽ p̃teriti et futuri in rus fere de supinis deducũtur· Supina de preteritis perfectis indicatiui modi: atq; illa de presentibus eiusdem modi que in quibusdã primaria: in quibusdã deductitia sunt. Que vero a noibus trahuntur vt abstracta a concretis ea fere a genitiuis formãtur vnde a gignendi appellationẽ illis inditam nonnulli volunt quibus prenotatis habeantur he pro exemplis regule.

Prima regula exemplaris.

¶ Prima presentis indicatiui modi syllaba: quoties dictio (vt in diuersis licis) diuidenda est: solet manere in deductis integra.

¶ Verbigrã sancio: dico: lego: q2 in prima syllaba c et x nõ hñt etiã non hẽbũt ipsum sanctum dixi dictum dictio: lectũ lectio: sed diuidentur sic: san/ctũ. di/xi. ctum.

Secunda exemplaris.

¶ Si tamen geminetur consonans danda est vtriq; sua.

¶ Ut a percutio percussi: a reperio in carmie repperi a repello repuli a refero rettuli et quo extra carmẽ nõ vteris relligio pro religio: multa eni q̃ preter naturã producũtur geminare solẽt cõsonãtes vt quattuor quottidie: relligio relliquie ⁊c. Durum preterea esset tris cõsonãtes in vnã syllabã contrahere. Unde scriberẽ sic. com/psi. prom/psi. dem/psi. em/ptum. licet como promo demo emo dicamus.

Tertia exemplaris.

¶ A supinis in ctu fit verbale in ctus et ctio: et participiu3 in ctus et cturus ab itu fit iturus: et itio sed in prima coniugatione frequentius atio et participiũ in itus et iturus sed et aturus. a su. sus sio ⁊ surus: a xu xus xio ⁊ xurus et ita in reliquis habendus est posterioris supini respectus.

¶ Ut a seco sectus sectio et secturus: a lectu lectio lectus et lecturus: a sono nitu sonitus et soniturus: sonatio: et iterdũ sonaturus: vt primo sermonũ apud Horatium Et constatura fides apud Lucanum: a persuasu persuasus persuasio et persuasurus a complector complexu complexus complexio complexurus.

Quarta exemplaris.

¶ A genitiuis in ti et tis abstractum in tia: a ci ⁊ cis in cia: que si geminetur seruabitur proportionis ratio. q̃uis pleriq; pro secunda ti scribant: eo q̃ habentibus t ante i ti scribunt.

¶ Scribetur ergo gratia a grati. clemẽtia a clemẽtis. iusticia a iusti. amicicia ab amici aut forte amicitia: sicut pueritia auaricia: quod per analogiam deprehenditur nam politiã scribi docet policitus. ab audacis fit audacia. Quod ⁊ in comparatiuis aut seruabitur vt gratius dulcius audacius. Item mendaciũ a mendace: commercium a commerco. aut a merce. consorciũ a consorte.

Quinta regula exemplaris.

¶ In verbis autem vbi ci et vbi ti scribetur docebit secunda presentis indicatiui persona. tam in actiua q̃ in passiua voce.

¶ Ut facio quia facis scribitur et percutio quia percutis: sic patior quia pateris: farcio quia farcis et ita in reliquis obseruabitur.

Sexta regula exemplaris.

¶ Gerũdia et gerundiua noia: participia in dus ⁊ etiãm participialia noia a genitiuo participii presentis tẽporis mutãdo tis in dus di. do. dum. deducenda sunt: presens participium a preterito imperfecto verbi indicatiui mutando bam et bar in us et addendo illis et quibus ablatum est.

De latinarum dictionum ortographia.

¶ Ut transibā transiens: et a transeuntis transeundus da. dum. et trāseundi do. dū non ergo dicetur transiendi. Ueteres aūt a tertia preserti coniugatione formabant in vndus et vndi: vt gerundus faciundus pro gerendus faciendus sed in talibus que scripta sunt rite sunt obseruanda: nec alia sine delectu summo formanda.

Secunda regula principalis.

¶ In diuidendis dictionum syllabis opus est cognitio quod in simplicibus diuerse consonantes coherere ferme volunt. In compositis vero partes integre seruari: consonantes vtrobiq; diuidi.

¶ Scribes ergo in diuersis lineis ma/gnus et eadē ratione ma/ior si/gnū ti/gnum: vt sigillum et tigillum approbāti sic i/gnis: li/gnum: pi/scis: o/mnis: quod vltimum propter raritatem coniunctim scripsero san/ctifico: et ita in reliquis. In compositis sic re/spicio: re/spondeo: abs/tinco: sus/tineo: sus/cepi: sus/pēdo. Quia vero vt dicetur regula quinta consonans non geminatur quoties tertia post secundā ponetur: vnde non scribetur asscribo asscendo. tutius esset coniunctim scribere ascēdo ascribo quam diuisim. Similiter vbi post x s deponitur: vt expes vix scripsero ex/pes: sed si diuidendum esset ex/spes. Id geminatis autem sic dif/ficile: sup/primo: ret/tulit etc.

Tertia regula principalis.

¶ In componendis dictionibus summopere attendendum est in quā queq; litteram mutari soleat a recte scribentibus.

¶ Unde ab prepositio nūc integra manet: vt abduco: ablego: abnuo et ante vocales ab actus abeo: abire abortior abutor. Nunc in au mutatur: vt aufero aufugio et sic deductū est ausidus. Nunc in s migrat: vt asporto quia apporto descendit ab ad nūc transit in abs: vt aufero abstuli: abstraho etc. perdit b. vt amitto. Similiter ob et sub nunc b seruant vt obduco: subduco: obeo: obligo: subligo: perditur b in omitto dicitur submitto aut summitto sicut summoueo etc. obnitor subnitor obrepo subrebo sed et surripio dicitur obsto: substo: obtineo: suscipio. sed maro antique dixit. Suscepitq; ignem foliis sicut nunc occurro succurro offero oggero suggero oppono suppono etc. dicimus. Ad mutat d in b: vt abbrenio aut manet vt abdibo. mutaturq; in c sequente c et q vt accollo iccirco scribitur quicquid acquiesco anquiro ab an deducit. In f vt affero. in g: vt aggero. in l: vt alligo. in m: vt ammoneo. sed et admoneo scribitur. in n: vt annitor. in p: vt apporto. in c ante q: vt dictū est in r: vt arrigo. in s vt assilio assū sed adsum quidā scribunt. in t: vt attineo. Ex fit ef. vt effringo effingo in reliquis manet. Per fere manet: sed et pellucco sicut intelligo pro quo veteres interlego scriptitabant (in vsu sunt) Trans integrum manet preter trano traduco traiicio trado An in et cō ante b m et p scribuntur per m ante q autem c et d in m finita per verā compositionem in n migrant. Exemplū prioris: vt ambulo: combibo: imbuo: ammoneo: immitto: committo: amputo: computo: imputo. Sequente autē vocali sepe ponitur b inter m aut con et vocalem vt ambages ambesus ambigo ambustus combustus. Exemplum secundi: vt tanq; nunq; tandem nūcubi anceps tantūdem. Dixi perversam compositionem: quia in syllabicis adiectionibus scriberem quemq; et quāq; a quisq; et queq;. Item quorundā. Am preterea secūdum Priscianum sequente c f vel q mutatur in an: vt ancisus ancile anfracus anquiro.

Quarta regula principalis.

¶ Vocaliū quoq; ac diphthongorū transmutationes diligētius annotāde sunt nā A mutatur in e et i. E in i. Au in o. et e in i. et y in i et in u duplex.

¶ Ut exemplis claret. Nam a pario fit comperio: a partio fit impartio: a facio conficio: a lego collego indifferenter quoq; scribuntur. Caurus et corus maurus et morus. Taurus et torus caulis et colis. saurex et sorex: caudex et codex: plaustrum et plostrum: claustrum et clostrum. Itē quero facit conquiro inquiro etc. Scribitur autem cyminū et cuminū cypressus et cupressus etc. patrizo et patrisso et parisso. Sicut aūt in grecis n ante g mutatur in g sic in latinis sepe n ante n mutatur in g: vt agnosco cognosco. ignauus ignarus: sed et gnarus et gnauiter et gnatus a quibusdā scriptitantur vt gnatus et gnata duo nomina sunt.

Quinta regula principalis.

¶ Non geminabitur consonans si secunde adheret tertia nisi sequētes sint muta cum liquida que pro vna habentur littera.

De latinarũ dictionum recta scriptura.

¶ Unde nõ scribet̃ asspiro susspiro asscribo asscendo: sed aspiro suspiro ascribo ascendo. Difficile tamen est mutilatam syllabam debite separare. nam a scribo durũ est a scribo durius. Recte autem t scribetur suffragor sufflo effluo. effringo. supplex supprimo. Post x quoq; quia equipollet cs. aut gs. non scribetur s licet sit de integritate simplicis. Unde scribetur expes exudo exilio exulo exulto expiro expuo expecto: pro espes exsudo exsilio exsulo exsulto exspiro exspuo exspecto.

¶ Sexta regula principalis.

¶ Littere externe cuiusmodi sint consonantes aspirate et k y z non sunt in more latinis vocabulis scribende.

¶ Pro hac autem regula sciendum est que dictiones latine ⁊ que externe sint vnde simulacrũ tus sepulcrum lauacrum pulcher charus et similia aspirationem ex arte non habent quia tamen et prolatu ⁊ vsu aspirari solent potissimu nouissima duo nõ damnauero qui id fecerit. Nec tamen dixero charum sic scribi: eo q charites sic scribatur: quia cum greca primã corripiat se matrẽ latine dictionis pernegat. Multa autem Prisciano teste a grecis aspirata in tenues mutata sunt litteras: vt fucus fama. ⁊c̃. de quibus in Georgio Ualla videndum.

¶ Septima regula principalis.

¶ Aspiratio hoc est h ante omnes vocales ponitur. post consonantes autem dumtaxat quattuor c/p/r/t/ ⁊ id in grecis.

¶ Exemplum prioris: vt habeo/habes/hic/homo/hulcus: quia helcus grece scribitur posterioris. chremes/thraso/philippus/rhetor/pyrrhus. Nec postponitur vocalibus nisi fiat apocope: vt vah pro vahe: ah pro ahe pro autem interiectio aspirationem nescit: licet proch inepti scribant. Mihi nihil et nihilum c non recipiunt ex arte quia tamen oĩm prolatio illud vsurpat non magno dampnauero: qui nihil aut mihi scribat. Scio tamen ne h quidem nisi diuidende syllabe causa interponendũ in mihi nam mii scribendum erat sicut vt dieresis significetur ahenum et iohannes scriptitant. pro qua et iesus sed ineptius scribi solet: scribe ergo cum grecis et iesus ⁊ christus non cum ineptis christus. Nec iheronymus ihericus iherusalem sed hieronymus hiericus hymus hiericũtis ⁊ hierusalem.

¶ Octaua regula principalis.

¶ Summa quoq; cautio esse debet in diphthongis scribendis nec audiendi sunt ineptuli qui ae ⁊ oe absoletas censent.

¶ Uerũ quia his carracteribus nõ habẽtur alias de eis iusto volumine tractauero sicut de aspirandis et y greco scribendis: nunc si hec dumtaxat prenotatio.

¶ Omnes genitiui et datiui singulares: nominatiui et vocatiui plurales prime declinationis: item pre et preter producta e diphthongo scribi volunt etiã in participiis et pronominibus deriuatiuis: sed pronomina primitiua (vt Sulpitius sentit) et ceteri casus: ⁊ quecunq; per naturam corripiuntur diphthongo refugiunt.

¶ Sine diphthongo ergo scribentur om̃es vocatiui ⁊ ablatiui singulares prime secunde tertie ⁊ quinte declinationũ: oĩa aduerbia tam positiua q̃ superlatiua in vltimis syllabis. Item ille iste ipse. Item premo pressus preciũ apprecior preces precor et composita precia vius ⁊ si quando precox reperiat̃: prima correpta. Itẽ interpres interpretis interp̃tor ⁊c̃. dixi per naturã q: preces primã correptã habet sed tamen cũ diphthongo nõ per naturã sed propter vocalẽ sequentẽ corripitur.

¶ Nona regula.

¶ Quoties scriptura mutat significatum curandum est vt recta sit.

¶ Scribetur ergo quot numerale quod relatiuũ infinitum aut quesitiuum: q coniunctio: quã nomen: q̃ coniunctio: que nomen: q coniunctio: cecus nomen: secus aduerbium. i. aliter. ⁊ prepositio. Consumo consumpsi ⁊ consummo cõsummaui. equus pro animali leuis pro non graui: queri pro conqueri. questus pro querela: cestus pro zona veneris sine diphthongo in alio significato cũ ea ⁊ sine diphthongo questubus cum questibus facit. Quinadeo diligentioris sic cum prepositionem ⁊ coniunctionẽ sed aduerbium temporis quum scribunt aut quomodo cur vbi sepius quuri: nam q in c sepe mutatur vt sequor secutus loquor locutus authore Fabio. Item tantũ pro

solummodo: tantum pro tam magno. alias aduerbium: alias nomen: sed in iis neque laus magna obseruantibus: neque culpa dormientibus est. Quinadeo (quod ad ornatum facit) post b/o/p/et y/scribunt diligentes r. post reliqua r. ꝛ post o dumtaxat. s/in principio et medio. s in fine. sic v in principio. u in medio et in fine. Diligētissimi etiā virgulas/cōmata: puncta. subdiuisiones et interrogatiuas has notas adhibent.

¶ Decima que est generalissima.

¶ Ceterū vt simul dicam cauendum est ne quicq̄ perperam addat abstrahatur aut immutetur: quam rem sepe metri docet ratio.

¶ Additur perperam dum tollero/curullis/canallis/suppellex scribitur: quia tolero curulis/canalis/supellex primam corripiunt. Item dum scribunt appollo/deffectus reffero/rennuo: pro apollo/defectus/refero/renuo. ⁊c̄. Abstrahitur perperam cum scribit abicio pro abiicio nisi metra causa que sepe orthographiā mutat: vt relligio/relliquie/quottidie. ⁊c̄. que in prosa vnum consonum habent. Mutatur dum o pro v scribunt: et n pro m vel econuerso: aut g pro c. et mille aliis modis. Non scribes ergo legont sed legunt: audiont et sont sed audiunt et sunt. Item nec gneus/gaius/amurga/ligurgus: licet sic proferantur: sed cneus/caius/amurca/licurgus. ⁊c̄. Item incolumen pro incolumem contra penelopen. ⁊c̄. Unde.

¶ In verbis nullā persona exit in ont aut in um: sed in unt. nec in tor sed in tur. Excepto futuro imperatiui passiue vocis.

¶ Non scribet ergo puer audiūtor sed audiuntur: verum in dicto futuro scribitur auditor audiuntor: vti in aliis omnibus. Item.

¶ Uerba quarte coniugationis in ire aut in iri exeunt in infinitiuo: et non in iere.

¶ Scribes ergo audire non audiere: nisi in preterito syncopato.

¶ Eo autem tam in simplici q̄ in compositis retinet e sequente vocali sine qua transit in i.

¶ Ut veneo a venum et eo veneunt. ⁊c̄. Nam venio aliud significat: venibam ⁊ venibo: venirem venire. ⁊c̄. Excipitur ambio quod e in i mutat.

¶ Nullum autem tertie declinationis nomē mittit accusatiuum in en sicut bene more greco in in nullumque grecum mittit accusatiuus in om aut in em: sed in on aut in en.

¶ Unde scribes diphthongon parasceuen. Sunt ⁊ aliorum pueri cōmonendi sed his finem facio.

¶ Finis opusculi Ascensiani.



De grecorum dictionum orthographia.

¶ Apex Ascensianus de grecis dictionibus ex Cortelio deprompus.



Ulla dictio greca apud latinos per f scribetur nisi in latinum consortiũ assumpta sit: vt fur/fama/fucus/fagus: que quia a grecis orta etiã p ph scribi possent: sicut phillis phillosophus philippus phormio debẽt. In nulla dictiõe latina scribetur y grecũ: vnde scribet imago. idoneus/imber/hio. similiter idolum licet grecũ: quia grece scribitur. Que in ntõ T et C carent habent ea nõ aspirata in obliquis: vt adamas adamãtis nõ adamanthis. xenophon xenophontis nõ xenophonthis: pharnax pharnacie non pharnachis. sic phoenix linx ꝛc. Aspirationes grece seruabunt a latinis: greca vsurpantibus. Grãma autẽ: Γ. g non in n sepe vertimus. et id ante Γ. k. et X vt pro aggelos angelus: p agkyra ancora: p agchises anchises.

Sin. i. con per y scribetur: vt sylla/syllogismus/synhodus/symphonia. Sin

Cata aspirationem fugit in vtraq; : nisi secunda transeat in aspiratam syllabam: primi vt catalogus/catarrus/cateracta : secundi vt ab holon. i. totum fit catholicon et catholicus: ab hedra. i. sella fit cathedra. Cata

Meta quoq; aspirationem nescit nisi componatur cum vocali aspirata. primi vt metaplasmus / metaphisica / metamorphosis/metaphora/metonymia. secundi vt ab hodos. i. via fit metodus. Meta

Epi prepositio greca aspiratione nescit ꝛ per i scribitur: vt episcopus/ epitheton/epilogus/epitagma. i. tributum. Sequente autẽ vocali perit interdũ: vt epodos. Et si vocalis aspiratur p fit ph: vt ephorus: ab epi et horo. Epi

Peri p tenui ꝛ iñostro significat de: vt peri h amenias: perifrasis. perihodus id est circutus: a peri et hodos via. Peri

Apo. i. a vel ab : sic componitur apocalypsis. i. reuelatio : apocrypus. i. absconsus: apologia. i. responsio seu satisfactio. Aspiratur autem sequente vocali aspirata: vt aphoria ab apo et horia et est sterilitas. Apo

Hyper et hypo sic componuntur. hyperbole/hyperboreus/hypermetros/hypocrisis. i. dissimulatio : hypotheca id est obligatio : hyphen id est subunio : ab hypo ꝛ hen id vnum abiecto o. Hyper Hypo

Anti aspiratione non habet nisi a compositis suscipiat. Primi vt antitheton: antiptosis antipodes. Secundi anthypatus. i. consul. Anti

Dia i latino scribitur : vt dialogus id est disputatio : diabolus id est criminator dialectica diameter. ꝛc. Dia

Archos ch scribitur in cõpositis : ꝛ dicitur princeps: vt architectus/archipiscopus/archangelus/patriarcha/hecatontarchus. ꝛc. Archos

Hippos i nostro et p duplici scribetur : vt hyppodamia/hyppoclytus/ philippus/hippocentaurus/hippocrates ꝛ similia. Hippos

Poly y scribitur: vt polydamas/polycrates/polyphemus/polydorus. Poly

Physis cum ph et y in prima: vt physica/phisiologus. ꝛc. Physis

Philos autem per i nostrum: vt philosophus/philargiria id est amor argenti seu auaritia. Argyrion enim dicitur argentũ ꝛ philos amor.

Chir. i. manus aspiratur vt chirotheca. Sed non pyr. i. ignis vt pyramides. Chir

Pyra Pyrrhus. i. ruphus: sed per y scribitur: vt ab argyros: vt philargyros. Pyr Argyros

Theos et theto: th habet: vt theologus/theodorus/theorica. Theos

Similiter sthenes: vt demosthenes: sed cratos non: vt hippocrates. Sthenes Cratos

Nec arestos: vt aristocrates/aristoxenes/aristides/aristoteles. Aristoteles

Mache autẽ. i. pugna. ch habet: vt antimachus/andromache. ꝛc. Mache

Nice. i. victoria non habet h vt nicolaus nicander olympionices. ꝛc. Nice

Lycos. i. lupus componitur sic: lycophoron/lycomedes/lycaon. Lycos

Agathos Agathos.i.bonus:sic agathocles agatostenes ⁊ similia.
Plistos Plistos.i.multū ⁊ protos.i.primum sine h vt plistrachus protomartyr.proto
Protos plastus ⁊ similia.

¶ Finis huius appendicis.

¶ Guarinus Veronensis Floro suo. S.P.D.



Non sine causa factum esse certo scio:ꝙ diphthonganda vocabula scire te velle intelligo: qm̄ eā rem ⁊ ad orthographiā.i.recte scribendi formulā ꝑtinere:et nō paruū legendi documentū prestare posse cognoris.Qua quidē in re quid agā subducto.Nam nisi tue morē volūtati qui de me optime meritus es gessero ingratitudinis me reum esse cōfitear erit necesse.Quo crimine nihil grauius aut acerbius:vel apud persas puniri testis est xenophon.Sed cū negligentia ⁊ vitio librarioꝝ oēm ferme diphthongoꝝ cōsuetudinē abolitā aut deprauatā aspiciā:ita vt breuis sepenumero syllabas vetustissimis codicibus diphthongis notatas cōperiem : vnde ipsarum rationē aut vsum aucuper.vix satis scio. Et eo magis ꝙ que postulas dicto citius fieri festinantissimus vrges. Verū enim vero ne laborem potius fugisse me arguas : decreui quantū vna tumultuaria lucubratione poturo ad te de diphthongis colligere que latine locutionis memoria suppeditauit aut si quid paululū grece ex doctissimo ac in primis humanissimo preceptore meo.Manuale crisolora digustaui:vt Ciceronis precepto facilius de quo disputetur possit intelligi sermonē a diffinitione proficisci satius esse arbitror aperire quid sit diphthongus. Diphthongus est duarū vocaliū cum singule vocē suā seruent in eadē syllaba complexio vt aes.Nec ius vasꝗ diphthongos putandū erit cū nec i in u suū seruare sonū constet.Differt aūt a monophthongo diphthongus ꝙ hec duas habere vocales illa vnicam dumtaxat cernitur: vt Eoa vbi tres monophthongos esse deprehendis. Dicta idcirca diphthongus:ꝙ binis constare vocalibus videatur.Dis enim grecibus ⁊ phthongon sonū appellāt. Nostri quattuor fecere diphthongos/au/eu/ae/oe:quidam ei diphthongū adijciūt Verum grecorum eam esse diphthongum manifestum est qui cum plures habeant diphthongos ceteris omissis que nihil proposito conducūt aliquid attingam ex quibus deriuari nostras liquet.

¶ Ai in ai latinum vertitur:vt   maia   aiax. Aut sine diaerisi
in ae diphthongon transit:vt   paean.   palaestra
aeneas: in eu diphthongon latina conuertit oratio:vt   euros
theseus.Aut in e:vt   achilles   odysses
id est vlysses   pses aut in u solam   fuga   in oe
comoedia.   tragoedia : oi vel in oe vertimus:vt
poena:et   phoenix:vel in u:vt   puniceus. Dissoluitur interdum:vt   troia   quoꝗ aut per diaeresim in a et in u consonantē soluimus:vt   nauis : aut in au diphthongon : vt   naufragium: aula: austerus.Et vt ad nostras redeamus e diphthongon quidam passim protulerunt vt syllae/galbae/amintae/musae : nonnulli pro secunda eius littera ai id est ai more grecorum pronunciauerunt. Quapropter Maro noster antiquitatis amantissimus aula pro aulae: et pictai pro pictae vestis suo inseruit carmini : vt aulai in medio libabant pocula bacchi : et diues equum diues pictai vestis et auri. Singulares generandi et dandi casus et plurales nominandi et vocandi in prima de declinatione diphthongo finali in ae notari certissimū est:vt lyrae. Plura quoꝗ deriuatoꝝ nominum in eus exeuntiū diphthongantur:et ea potissimū que a vocabulis in a aut in e deriuantur: vt verona veronaeus. Mytilene mitylenaeus : athena athenaeus.Nunc cū nulla de au ⁊ eu extet ambiguitas de ae ⁊ oe dicendū est. Et primo de ae seruato alphabeti ordine.Cui quecunꝗ memoriam fugerint tute addere que legendo comperies poteris.

De ratione diphthongandi.

Aeacus et ab eo deriuata aeacides.
Aeeta viri nomen.
Aedes et ab eo nata: vt aedifico: aede pol/aedituus/aedilitas.
Aedus: aege capra vt ab eo aedita vt aegis clypeus palladis.
Aegloga. Aegoceros capricornus.
Aeglos. i. splendor. Aegon proprium viri. Aeger egritudo. Aegrotus. Aegeus et ab eo ducta: vt aegides. Aegeum mare. Aegina vrbs et mulier.
Aeolus. Aeua mulier.
Aegyptus. Aelianus proprium viri.
Helis et heliades et heliogabalus e simplici scribenda erunt. Haema sanguis/haemorrhois ceterum emamathia absque diphthongo. Aemulus et que ab eo deriuantur: vt aemulor aemulatio. Aemulus graece lepidum latine significans et fraudulentum.
Aemilius et sua deriuata: vt aemilianus aemilia. Aeneades. Aeneas cum suis deriuatis: vt aeneis
Aenigma sermo obscurus.
Aeneus et aereus ab aes aeris.
Aenos loci proprium: et laus cum suis deriuatis: vt paranaeos/paranaesis admonitio.
Aeolus rex ventorum: et que ab eo descendunt: vt aeolides/aeolis/aeolia.
Aeoles populi: et aeolicus. Aeon seculum et sua deriuata: vt aeonius. i. sempiternus. Aeuum. Aepy vrbs. Aepolus pastor caprarum et ab eo nata vt Aepolium caprarũ grex. Aequus pro iusto: et que ab eo: vt aequalis/aeque/aequas/aequinoctiũ/ aequiparo/aequiualeo/aequitas: aequor aequoris Equus vero pro animali nullo pacto diphthongon patitur.
Haembeium carminis genus.
Haeresis et ab eo deriuata: vt aphaeresis/dieresis/synerelis. Hereticus. Haeresias viri proprium.
Haereo et sua deriuata: vt haesito.
Aeschines: aesculapius. aescylus.
Aesopus. Aes aeratus aerius.
Aestuo et que ab eo fiũt: aestus et aestas cum prole sua: vt aestiuus.
Aetas aetatula diminutiuum eius.
Aeternus et aeternitas.
Aether et aethereus. Aethra fulgor coeli. Aeta mater thesei.
Aethiops et aethiopia.
Aethna et aethneus.
Aetolus et aetolia.

¶ In mediis syllabis.

Achaeus nomẽ gẽtile. Alcaeus poeta
Actaeon proprium nomen viri.
Anapaestus pes metricus.
Anapaea genus auis.
Annaeus/antaeus/aristaeus/ ariaeus aridaeus.
Ascraeus. quoniam ab ascra loco delatum est. Aulaea.

¶ De littera C in primis syllabis.

Claemens/caelebs/caeps proprium loci philosophi aũt nomẽ ceps p e simplex scribi debet. Caecus et caecitas. Caecias ventus quidam. Caecilius et caecilia. Caedo in oibus tpibus vt caedebat preterq̃ in preterito et ab eo descendentibus: vt cecidi cecidisse. Cede autem dare locũ designans simplici e scribitur. Caelũ et ab eo nata: vt caelestis caelebs: que quidã p oe scribunt. Caelo caelas. Caeneus pprium viri. Caerephon. Chaeronia vrbs. Chaere pro salute. Caesar cũ suis: vt caesarianus/caesarea/caesaries. Caetera et caeteri.

¶ In mediis syllabis.

Lacedaemon. i. infelix. Caldaeus
Camaelion aial. Chãmaela herba.
Chimaera. Cinaedus. Cynaegirus.
Circaeum oppidũ. Chaelena vestis.
Cyrenaeus. Camelaea herba.
Clytemnaestra.

¶ De littera D in primis syllabis.

Daedalus daemon et daemonium.

¶ In mediis syllabis.

Dicaeus iustus. Diaeta Dicaearchus Dicaearchia. Diaeresis: Dracaena draconis foemina. Hedraeus. Hephaestio. Eudaemon felix. et quoniam sepissime pro ph positum animaduerti eum idem fere sit: vt fuga phuga/phama fama: nunc in locũ f ph supponã.

Ph in primis.

Phaeaces populi.
Phaedō nomen philosophi et phae-
dria phaedron et phaedros.

In mediis.

Phlegraei. Pharisaeus. Phetaeus.

¶ De littera g in primis syllabis.

Gaea q̄ et ge dicit: ab hoc georgica et
geometria q̄ solo e scribūtur. Gaeon
fluuius. Gaesa iacula. Gaetulus
Gnaeus qđ per c scribitur sonat g vt
Caius quod sonat Gaius. Graecus
graeca et graecia: et graecanicus et
graecor.

In mediis.

Gimaecis bona dea a nostris dicta.
Gynaeces mulieris. Gynaecium mu
lierum diuersorium.

¶ De littera I.

Idaeus mōs est et propriū viri et no
men lo. ale. Iaera mulieris propriū.
Idumaeus quia a loco in e deriuat:
vt idume.
Isaeus rethor quidam: et fluuius.
Iudaeus et iudaea. Hymaeneus.

¶ De littera L.

Laedo et deriuata vt laesus. Laelius
Laemargus et laemargia ingluuies
Laestrigones populi. Laetus: Laeuus
Laena vestis.

In mediis syllabis.

Leaena. Lacaena. Lacedaemon.
Lacdaemonius. Lyaeus bacchus.
Lincaeus. Ledaeus.

¶ De littera M.

Maeander fluuius. Maenades mu
lieres insanae. Maenalus mons.
Maeonia. Maeotis palus et maeo-
ticus. Maeon. Maeander.

In mediis.

Macaeraud est beata. Megaera.
Manichaei. Musaeus proprium.

¶ De littera N et P.

Nazaraenus et Nazaraeus.
Nae pro vtiq̨.
Paean. Paedagogus et talia que a
paes buero deriuātur vt praedomā
tia. Praedētes pceptor i gymnasiis
Peon medicus q̄dam a quo paeonia
herba. Paedia infantie disciplina.
Paeon pes metricus.

Praedia et praedor.
Praedium et eius diminitiuū prae-
diolum. Praeneste et praenestinus.
Praes praedis.
Prae pp̄ō cū suis cōpo. vt praeceps.
Praesū. Praesto. Praestolor. Prae
toriū. Praetor. Praeliū. Praemiū.
Praeter et praeteria.

In mediis.

Palaestra et palaestrites.
Palaemon. palaestina. papae.
Panaetius philosophus.
Pyraeus atheniensis portus:
Plataea vrbs et plataeensis ex ea.
Ptolemaeus. Pilaeus proprium.

¶ De littera Q.

Quae relatiuū singulare et plurale i
omni genere q̄cūq̨ q̄dam aliaq̨ id ge
nus seruantia. Que vero coniunctio
per e solam. Quaero et que ab eo vt
quaestus et quaestar quaestura: q̄ror
passiuum. Queror vero pro lamēta-
tor e siplex hz et pmā breuē. Quaeso.

¶ De littera R et S.

Rhaeda pro curru.
Saepe cum suis cōpositis vt saepius
Saepissime et saepenumero.
Saeuus. Saecula. Scaeuola. Spae
leū. Spaelunca. In mediis.
Saducaeus ei synaeresis.

¶ De littera T.

Taenarus mons. Taenia vitta.
Tymaeus viri propriū. tropheum.

¶ De littera V.

Vae. Vaecors. Vaecordia.

De oe diphthongo.

Oebalis ps laconie oeconomus dispē-
sator familiae et ab eo oeconomia oe
conomicus. Oedipus. Oedipodes.
Oebades proprium viri. Oenos vi-
num et ab eo oenophorum vas vina
rum. Oenatrii sabini. Oeneus ppri-
um viri. Oeus. Oestrum pro Asylo.
Coelosyria id est sana syria. Coeno-
bium vita cōis vt monachorum. Coe
nodoxia noua gloria p inani aūt glo
ria e simplici scribe Coenotaphiū coe
tus pro cōuentu: pro pis:e aūt e sipli-
ci. Coepi iperfectū verbū sed pteritū
a capio cepi cū suis deriuatis per e so

lū vt cepius inceptus p̄ceptor. Coena cibus serotin⁹. Coecus gygas coelius et coelia. Coerillus ppriū. Croelus rex. Coelia fossa prope romam.
Foed⁹ Phoenix. phoenicia. phoenissa Foenū/foenus/foeneratus/ foenerator/foedus/foetus/foetura/foelix secundū quosdā. phoebus a phoebe. nō autē ephebus phoedrus.
Loedoria dicacitas mordax.
Moenia: moechius ⁊ moechia. Moetius propriū viri. Moetor ⁊ moereo pro tristicia nō aūt pro meritando.
Poena. Poeni p afris. Poenitētia poenitet. Treoezen oppidum a quo troezeni. Sechoenobates ascensor funiū.

¶ In mediis syllabis.
Ameboeum carminis genus.
Monoecus portus sic ab hercule dictus. Epicoenū sub cōmune.
Menoetius pater patrocli.
Meliboeus Meloedis. Euboea.
Hodoeporus viator. Hodoeporicū ad iter conscriptum opus.
Philopoemon dux quidam.
Phalmoedia que dicitur psalmodia.
Phroenea id est prudentia.
Proemium. Paroemia puerbiū.

¶ Finis preceptorꝝ Guarini de diphthongis.

¶ Eiusdem Ascensii de orthographia carmina.

.i. animaduertes .i. exacte.
VT recte scribas puer obseruabis ad vnguem
.i. de qua parte primitiui .i. deriuatiuum.
De quo fronte patris sit proles ducta: sciesqꝫ
Preterita a verbi personis orta secundis
.s. preteritis .i. diuidere.
Atqꝫ supina ab eis: quare si scindere oportet
Integra seruetur verborum syllaba prima
Prima igitur sanctus sine c sit vt actio planctus
.s. syllabe
Quin diuersa fere sunt grammata danda sequenti
vt rettulit reddo.
Namqꝫ eadem sua cuiqꝫ dabis seu repperit addis
vnde respicio habet primā sine s. displicet secundam.
Ast id compositis integras diuide parteis
.s. diuidere in partes integras. sup. sunt. .i. subtracta. .i. restituas.
Quod facere haud valeas nisi que subducta reponas
diuidendo ergo ascribo facerem asscribo. ⁊c̄.
Ad si quidem amittit d si subdatur s atqꝫ
vt ascendo/ascribo/transsumo/transcribo/transcendo.
Altera consonitans: trans s dum subditur ipsum
Sed trans in reliquis nil delerit integritatis
veteres tamen tralatio quoqꝫ dicebant.
Trano/traiicio/trado/traducor remotis.

¶ De prepositionibus.

Ab ob sub. Ut vero noscas componere prepositturas
abauus/subaudio/obedio/abeo/subeo/obeo.&c.
B nil mutabis quauis comitante vocante.
vt ablego/obligo/subligo: aut summitto/abnuo/obnuo.&c.
q: b abijcit.
L d vel n simul m quandoq; notetur omitto
vt suspicio/sustineo.
S fit in asporto sic sub c t comitante
sequente c vel t. obscenus/abstinatus/abstuli.
Ab tunc abs et ob obs fit vt abscondo abstineoq;:
Au fit ab aufugio/subrepo/surripioq;
vt occurro/offero/suffero/oppono/oggero/suggero.&c.
Signans: n reliquis mutabo b comitantem
vt addo/addamo/ad:o/adibo/adoro/adulo.
Ad. D quoq; seruetur comitante d siue vocante
acquiro.
Dum sequitur c q fit c velut accolo quicq;
A m & com et in. ¶ Ut abbibo et adibo/accurro/affero/aggrego/alligo/ammoueo: et admoneo/annuo/annitor/apporto/arripio/assumo/attineo.&c.
Atq; fere in reliquis mutabitur in comitantem
M scribenda b p simul m comitante requirunt
.s. per veram compositionem.
N fieri c d vel q subeunte decenter
Vq; interponi cupit m subeunte vocanti
Ambulo comburo simul imbuo et amputo necnon
Compono impello committo immittoq; dicam
Dic tamen anquiro tantundem anfractus et anceps
vbi de supinis locuti sumus.
Ut verbum mutet vocales diximus ante
Ut verbale probe perscribas participansq;
Preteriti vel tus signare supina monemus
.s. probe scribas
Ut primas verbi personas: scribe secundas
.s. bene scribere .i. gti .s. vltima.
Utq; abstracta scias: patrui sit consona
vt ab/ornatus/ornatior: ab amicus amicior.
Id quoq; pro medijs gradibus tibi prosit habendis
.i. lr̃is k.y.z.ch.ph.rh.th.
Effuge nostra notis signare vocamina grecis.

Ascensii lectori salutem.

Grecaqꝫ vel grecis oriunda notare latinis
Aspiranda metis romanis consona nulla est
Sed ne contemnas diphthongos: neu superaddas
Neu demas frustra: neu mutes lege negata

Finis compendiosi carminis.

Ascensii lectori salutem.

Habes itaqꝫ lector studiose in hoc codice quecūqꝫ: ab Alexandro illo in doctrinali tradita sunt: atqꝫ alia complura (Siquidem de elegantia verborum aut decētia morum: aut recte scribendi ratione meminit: ille nihil) longe melius ab optimis authoribus edita vsqueadeo vt verus grammaticus hinc euadere possis. Unum est quod abhortet ne aut tue laudi: aut nostre vtilitati desis. Uale.

Eiusdem Ascensii ad musas vt Sulpitio gratias dicant exhortatoriū Epigramma.

Jam loquor o muse (si nil mihi sumo) latine:
Jam datur abiecto cortice nare fretum
Jam pango numeros: mihi quos dictatis amenos
Jam sapiunt mores iam iuuat eloquium:
Proinde pio vati pia numina dicite saltem vt
Hec per Sulpitium plectra lyramqꝫ geram.

Finis.

Vocabulorum interpretatio.

¶ Vocum que in toto opere continentur breuis ⁊ vera interpretatio. Per eundem Sulpitium collecta.

¶ In prima declinatione voces.

Poeta est qui fingit elegantia carmina: dicitur a pieo quod est fingo vel facio. Scriba notarius: ⁊ qui iussus scribit epistolas. Roma vrbs in latio que antea fuit Vallentia appellata: auctore Solino. Musa dea dicta a mosios.i.indagatione vel inquisitiõe sunt enim muse indagatrices scientiarũ. Aduene e longinquo loco venientes dicuntur. Polenta dapis genus ex ordeo maxime laudatur. De hoc vbi de generibus lege. Eneas Anchise ⁊ Veneris filius. Anchises capis filius. Egina Asopi filia. Familiam dicimus plures personas que sub vnius potestate sunt aut natura: aut iure subiecte. Aula pars domus que vulgo dicitur sala. aulas etiã ollas veteres appellauere Barbari generaliter dicunt oes preter grecos ⁊ romanos: dictique barbari quasi duriloqui qui ⁊ crassi lingues. Oẽs igitur qui crasse loquunt: ⁊ incultis moribus sunt: barbaros appellamus. Syncopa cõcisio interpretat. Graiugene greci sunt. Dardanide troiani: dicti a dardano. Electre iouisque filio. Nata est filia. Liberta que ex serua libera facta est. Diua feminea: que sua virtute meretur diuinitatẽ. Priuignus filius mariti: vxoris ve: cuius prior coniunx decessit Genita filia. Libertinus est qui manumittur: nunc adiectiuum est: olim substantiuum fuit. Patronus et patrona dicuntur: respectu clientis et liberti. Concubina: vt Paulus ait: est que cũ vxor nõ sit cũ aliquo tamẽ cubat ⁊ viuit. Socia confederata ⁊ adiutrix in labore.

¶ In secunda declinatione voces.

Vir maritũ/sexũ/etate/⁊ fortitudinẽ notat. Virgilius. Mantuanus poeta Marone Maiaque natus. Thideus Onei filius. Orpheus vates calliopes ⁊ appolinis filius. Lesbos insula: in troade. Chaos confusio elementorum. Epitheton appositum siue adiectiuũ. Templũ est edificiũ ⁊ sanctũ: ⁊ nõ sanctũ a Varrone teste: diciturque tuendo: significat ⁊ tignũ transuersum in edificio: vt Festus ait. Caper vir capellarũ ⁊ grãmatici nomen Satur cibo plenus. Apocope latine interpretatur abscisio. Peculiũ dicitur quicquid nostro labore acquirimus ponitur ⁊ pro patrimonio. dictũque est a pecoribus. Tuguriũ a tegendo dictũ domus est rustica ⁊ stipula ramis ve tecta. Prosper qui dat felicitatẽ. Armifer qui arma fert. Armiger minister qui dño gerit arma. Puer etatẽ filiũ seruũ ministrũ ⁊ cinedũ indicat. Liber eri. bacchus quod libertatẽ videtur homini dare: ⁊ ingenuus qui liberis maioribus natus est et ipse est liber. Liber libri corticẽ ⁊ volumen significat. Adulter qui alterius eorum petit. Socer vxoris cuiusque pater. Lacer dissipatus laceratus. Iber fluuius in hispania qui ⁊ iberus dicitur. Iber etiã populus vltra armeniã. Priscianus in .vi. Celtiber populus in hispania a celtis gallis originẽ trahens. Lucanus. Profugique agente vetusta gallorum celte miscentes nomen iberis. Presbyter grecũ est seniorẽ significat. Sunt qui ridicule dictũ velint quod prebet aliis iter. Mulciber Vulcanus quasi mulcens ymbrẽ. Dexter a dextera manu: ⁊ prosperũ significat. Asper horridus ⁊ grãmatici nomen. Pactolus Lydie fluuius aureis arenis. Meander ionie fluuius. Magister a magistrando.i.a regendo gubernãdoque dictus. Gliceriũ dulcis amor interpretat. Euander Carmente fluuius. Tymber propriũ viri ⁊ fluuius. Teucer troianorum rex quidã et filius. Thelamonis Pompeius Romani principis nomen. Cuius pronomen est a parentũ gaudio dictũ. Oedipus Laii regis thebarũ filius. Panthus troiani sacerdotis nomen. Lucus sylua sacra ⁊ incedua. est dictus quod densitate arborum non luceat: vel quod luceat ignibus sacris. Populus arbor producit primant pro multitudine hoim corripit. Fluuius flumen. Agnus ouis fetus. Vulgus vilior populi pars ⁊ multitudo. Chorus multitudo est: ⁊ sine h ventus septentrionalis. Pelagus mare: mille nũmum singularis est numeri a quo: vt inquit Varro: fit multitudo milia nũmum. Cicero in anto. Qui inquam in illo anno inuentus est: qui. L. Antonio mille nummum ferret expensum: vide Macrobiũ. Triumuir nomen magistratus quem res college gerunt. Saturnalia saturni festam septẽ dierũ mense decembri. Vulcanalia vulcani dei ignis. Platanus arbor lata folia habens a platys quod est latum.

¶ In tertia declinatione voces.

Poema inuentio parua. Poesis textus scriptorũ. Nonius. Cubile lectus inde cubiculum. Gummi dicitur et hec gummis. Sinapi herba que et hec sinapis. Nauci putamen nucis. Priscianus in vi. Frug. vtilis ⁊ modestus. Nihili nullius precii ⁊ momenti. dictũ quod nihilum quidẽ est. Mancipi dicitur ad nos pertinere quod

ex subhastatione emimus: estq; ius. Manceps quisquis a populo emit conducit ve Festus. Mancipes sunt publicanorum principes: vt inquit Asco. Leo animal et signum. Vigil qui vigilat et custos. Consul nomen magistratus. Titan celi et veste filius. ponitur et pro sole. Nomen etiam famam et debitorem significat. Delphin piscis quidam. Sidon oppidum in phenicia. Calcar ferreus stimulus qui calcaneo ad equos vrgendos annectitur. Vomer ferrum aratorium. Gadir oppidum in aphrica. Orator est vir bonus dicendi peritus. Turtur piscis quidam ⁊ auis. Chlamys vestis genus. Mecenas quidam tuscus eques clarissimus. Pres qui populo se obligat. interrogatusq; a magistratu si sit pres respondet pres. Tyrius in genere feminino quidam patriam Herculis in Peloponeso significat. In masculino est fluuius argiuorum. Armus proprium viri. Iners nulli arti officioq; idoneus. Mors a mordendo dicitur. Tyburs ex tybure. Puls farina cum aqua et mel e seu caseo et ouo decocta. Plebs vilior pars populi. Calibs populus quidam ⁊ ferrum. Scobs est illa immundicies ligni que fit terebra aut serra. Adeps pinguedo. Dapes res quibus in sacris vescimur. Stips moneta que dicitur etiam stipis: vt scobs ⁊ scobis Grips animal quadrupes aliarum facie aquila: reliquo corpore leo. Cynyps ex cynpia regione. Inops omni auxilio ⁊ facultatibus destitutus. Stirps progenies ⁊ arboris truncus. Fax lignum accensum. Styx palus in inferno. Nix aquarum celestiũ spuma vel densatio. Faux summũ gule: vt inquit Plinius: ⁊ omnis ingressus arctus. Falx ferrum curuum quo secant. Lanx scutella: parapsis. Epy oppidum in grecia. Coniunx maritus ⁊ vxor. Arx arduum munitumq; ⁊ turritum edificium. Lac lacte lac in nominatiuo veteres ptulerunt. Alec pisciculus marinus sola aqua nutritur. Bogud in aphrica oppidum ⁊ regis nomen in genere masculino. Vis potentia violentia copia. Syrma cauda vestis ⁊ longus processus orationis. Monile ornamentum colli. Cepe cepola. Penelope vxor Vlyssis. Virgo puella presertim incorrupta: olim etiã imberbes pueri auctore Nonio virgines dicebãtur. Compago cõiunctio. Ambago circũlocutio. Dido virgo interpretatur: nomẽ est regine beli filie. Calisto puella Licaonis filia. Iuno aeris dea. Campo esculentorum poculentorumq; verditor dicitur ex capo. Caupona vero taberna est ⁊ mulier. Priscianus. Cardo dictus qua cor ianue: in eo enim vertitur. Ordo est rerũ certa dispositio. Homonis. Ennius. Vulturis in syluis miserũ mandebat homonẽ. Nemo nullus ⁊ nulla homo. Turbo ventorꝫ aut aque volubilis impetus. Apollo deus qui ⁊ phebus. Cupido deus amoris. Margo spacium extremum non cultum. vt ripe agri: aut libri. Anio fluuius qui per tyberim fluit. Nerio vxor martis ⁊ vis. Sinciput anterior capitis pars. Occiput posterior. Nepet nomen oppidi in herturia dicitur et cepos. Hannibal carthaginensium dux: nequam mollis lasciuus inutilis. dictus ꝙ non tanti sit quin sit minoris q̃ estimatur: vt Festus ait. Pandens pastorum. Flamen sacerdotis appellatiuum. dictus quasi filamen vel piliamen: quia caput filio vel pileo cinctum haberet. Numen imperium potestasq; dei deusq; ipse. Lien splen est: vt apud Plinium. Ren ⁊ rien caruncula est lumbis inherens. Syrenes filie acheloi et calliopes ore et pubetenus virgines. reliqua parte corporis pisces. Splen extorum pars in qua vis ridendi. Phorcin neptum filius dicitur ⁊ phorcus ex phorcis. Sinon auctoli filius ⁊ alius sisyphi. Memnon titono auroraq; genitus. Sarpedon Lycie rex iouis filius. Laocoon sacerdos Troianus. Cesar dicitur quisquis ceso ventro matris nascitur. Nectar potior deorum. Par duo equales simul. Far triticum. Plinius. Nar vmbris fluuius. Virgilius. Sulphurea nar albus aqua. Lupa animal ⁊ meretrix. Lupanari prostibulum. Calx planta pedis. Hepa ficatum. Carcer locus vnde prohibemur exire. Carceres currentium equorum repagula. Mulier a mollicie dicta est. Alacer letus ⁊ pperans quasi alis acer. Seruius. Ver anni pars temperatior: dictũ ꝙ tunc vertit se anni tempus. Saluber salutis efficax. Celeber frequens ⁊ qui oim ore versatur. Hymber vis venti cum pluuia. September quasi septimus imber. Frater quasi fere alter dictus. Ether celum et elementum ignis. Ethra splendor aeris ⁊ celi. Later creta cocta in lapidem durata. Iter ambulatio. Crater ⁊ cratera vas patens. Stater instrumentũ quo res ponderetur Panther animal masculosum: sed generaliter panthera vtimur. Character notamen in ea mentũ littura. Iuppiter dei stelleq; nomen. Accipiter rapax volucris et martilacra. Opiter vt ait Iulius paris est: qui patre mortuo auo viuo gignit. Maripiter mars pater. Diespiter diei pater. Ir planta man⁹. Gadir hispanie ciuitas q̃ tartesium dr. Soror dicta ꝙ

seorsum nascitur: separaturqꝫ a domo in qua nata est: vel quasi sorte diuersa orta.
Auctor qui auget ⁊ affert auctoritatem. Memor qui meminit. Rhetor eloquens: vt
Cicero ait: et q̄ dicendi artē docet. Bicorpor duorꝫ corporum. Robur arbor est (Pri=
sciano auctore) Indecor turpis. Marcipor puer marci. Publipor publij puer. Hector
priami filius. Actor propriū viri sue sani. Marmor candidissimus lapis. antiquissimi
murmur dicebāt. Cor ire sedes. Vultur volucris magna: q̄ non nisi cadaueribꝰ pasci
tur. Fulgor ignis fulminis. Fulmē telum ipsum. Fulgor omnis splendor. Robur for
titudo. Fur subtractor dicit: siue a furno hoc est obscuro: siue ꝙ a grecis phor dicitur
significatqꝫ etiam seruū. Ebur materia que ex elephanti dentibus fit. ¶ Liuius. Fe
mur pars sub vmbilico in qua pili sūt. Iecur hepar est. Arpinas ex arpino patria Ci
ceronis. As librā et monetam significat. Vas vadis sponsor in re capitali. Mas mas
culus. Fas licitum. Nefas illicitum. Nugas nugator. Chalcas grecus sacerdos ⁊ au
gur. Gigas vir altissime stature filius terre. Adamas lapillus durissimus omnium.
Pallas euandri filius. Pallas dea sapientie. Lampas ignis splendor aut solis: a lam
po quod est splendeo. Menas sacerdos bacchi. Archas gentile nomen ex archadia.
Stipes fustis terre defixus: parui torris lignum: et quodlibet etiam illud quod faci
le incenditur. Miles proprie dicitur ille qui pedes militat. Prepes secundum Hig=
nium dicitur auis: que oportune volat/ et idoneam sedem capit. Nigidius ostendit
esse que latius sublimiusqꝫ volabat. Apollinaris sulpitius que ingentibus et patu=
lis et porrectis alis volitat. Teres longus et rotundus. Hebes piger/ tardus/ obtu=
sus. Aries maritus ouium. Paries murus domorum. Inquies inquietis. Teges cō=
textura quedam ex vulua aut iuncis in lodicis similitudinem: vulgo dicitur lastola.
Plynius et Columella. Compedes vincula pedum pregnea: sed in vsu singulari nu=
mero caret. Tripes quod tres pedes habet. Apes dicitur et apis quod absqꝫ pede
nascitur. Obses qui pro fide publica traditur imperio alterius: vt in corpus ⁊ in vitā
eius seruiri possit si recedatur a fide. Deses piger iners. Sedes cathedra. Cedes in=
terfectio. Achilles Thetidis et Pelei filius. Orontes troianus vir enee socius. Chre
mes proprium. Lebes vas eneum. Ramnes centuria Romanorum a Romulo con=
stituta. Ceres dea frugum. Merces premium quod datur laborantibus. Heres qui
succedit in patrimonijs ex voluntate defuncti. Laches senis proprium. Locuples di
ues a locis. id est agris vel a loco lis. Agnes mulieris propriū. Magnes lapillus qui
ferrum ad se trahit et sequitur. Dis pluto et diues. Lis contentio a limite. id est ter=
mino. Puluis a pellendo (author Varro). Cucumer a cruore quasi curumor dictus.
Glis glitis lappa. gliris animal. glissis terra. Puber pubes: et pubes dicitur qui iam
generare potest: is incipit ab annis quatuordecim. Femina viri potens a duodecim
hec pubes significat etiam femur vt diximus: siue lanuginem eius. Collis pars mon
tis. Tybris fluuius romanus. Pollis vt Plynius docet: flos est tritici. Cuspis omne
acutum. Semis media libra quasi semias. Cassis cassidis galea clausa. Sanguis eti
am vinculum consanguinitatis significat. Exanguis sine sanguine mortuus. Capis
populi genus a capiendo: Potis compos potens. Poteuolo possum velle. Eneis pa=
tronymicum et opus maronis. Positum. id est possum. Simois troie fluuius. Ado=
nis pueri nomen. Doris maris dea. Egis munimentum in pectore dee eneum in ho
mine dicitur lorica ⁊ thorax. Martialis in decimo. Iaspis lapillus. Anubis canem in
lingua egyptiorum significat: in cuiꝰ formam mercurium colunt. Chlamys vestis li
nea. Aspis est serpens. Ibis volucris ciconie similis. Isis dea lanificij. Paris priami
filius. Tygris fluuius Parthie. et quadrupedes velocissima. Nam parthica lingua
tygris sagitta dicitur. Nepos quasi post natus filius ex filio filia ve genitus et luxu=
riosus qui patrimonium turpiter absumit. Mos bona et mala consuetudo dicitur.
Cos cotis lapis quo ferrū acuitur. Sacerdos a sacris dandis dici per plurimos mul
tisqꝫ in locis perhibetur. Compos voti efficior. Bos dicitur grece bois. Os oris vul=
tus et facies ipsa et eius pars concaua vnde vox prodit. Lepos gratia et voluptas
cuiusqꝫ iucunditas. Odos odor. Heros vir fortis semideus: et plus ab homine ha=
bens. Minos iudex inferni. Athos mons macedonie. Corpus est quicquid nostris
percipimus sensibus. Vellus lana. Munus donum et officium: vt ludi gladiatorij.
Facinus omne factum magnum et commune vocabulum est. Pignus pignoris fili=
us: sed pigneris depositum redimendum. Rudis calx cum harena mixta et ruinarū
materia. Fenus est vsura: sed proprie fructus agrorum. Penus est omne quo vescū=
tur homines: vt ait Cicero: vsurpatur et pro loco vbi ea seruantur. Ulcus nascitur.

Vulnus fit. Ulcerare dolore afficere plaga ve. Olus ois herba qua vescimur. Tēpus est mora mot⁹. Pecus/ris. sigt omne quod humana lingua ꝛ effigie caret: vt inqt Nonius ꝛ ipsum arietē. Pecus etiā pecudis omne aial preter hoiem qd gregatim pasci tur. Ulpian⁹. Intercus aqua inter carnē et cutē Grece dropa dr. Priscian⁹. Acus vocatur cū per se pinsitur: spica tantū aurificū ad vsum Plini⁹ ait. Festus vero paleas esse de frumento quasdam. Lepus animal notum. Tellus dea terre. Terra elementum. Incus fabroꝝ instrumentū sup quod cudunt. Palus mers aqua latius diffusa: siue pluuia/siue ex flumine aut mari. Grus volucris collo longo. Sus porc⁹ et porca Es omne metallū: sed presertim id quod est colore rubro. Fraus ꝓprie in factis. Dolus in verbis: sed confundūtur. Urbs oppidum muro cinctū. dicta ab vrbo extrema aratri parte. Hyems ab hyo quod est pluo sigt hybernum tempus et malam tempestatem. Celebs castus sine liberis sine vxore viuens: dictus ꝙ dignam celo vitam ducat. Princeps primus et caput. Auceps auens capiens. Anceps dubius. Biceps duoꝝ capitum. Glans fructus quercus. Iens qui it. Quiens qui potest. Rediēs qui reuertitur. Ambiens blandicijs et circumueniens. Libripens ponderator estimator et numerator qui adhibeatur etiam in emancipatione quadam imaginaria venditione: que agebatur quinqꝫ testibus et libri pende. Falax deceptor. Uecors impudens et stultus quasi sine corde. Grex generalius nomen. Armēta speciali⁹. Grex minorum: armentum maiorū animalium. Grego cōgrego. Remigis qui remigat. Frugis omne frumentum et legumen. Quincunx quinqꝫ vncie: quinqꝫ partes assis. Septunx septē vncie. Deunx vndecim vncie: quasi dempta vna de duodecim. Apex ois summitas: et lana in pileo flaminis. Uertex capitis summitas et celi in septentrione Lodex lecti tegumen. Ueruex aries castratus. Fornix arcus/prostibulum/testudo. Fenix auis vnica: et gentile nomē. Mastix gūmi lentisci. Bombix frutex bombacij: ꝛ vermis sericū faciens qui et necidales dicitur: et etiā bombilis. Pharnax rex ponti. Trux furca etiam est. Nux fructus qui cortice duriori tegitur. Pix glutini genus ex terra procreatum. Crux crudelis. Salix arbor: vnde salictum. Filix herba. Pernox qui ad fidem noctis vigilat. Pellex que cū eo cui vxor sit corpus miscet. Spinx monstrum perniciosum si hominē prius presentiat sin contra perit ipsa Suppellex omne instrumentum vsuale et recula. Scyros insula licomedes. Charybdis in freto siculo locus rapax nauium fuit et femina furax. Syrtis locus arenosus in libico mari. Neapolis oppidum in campania: interpretatur noua ciuitas dicitur ꝛ parthenope. Torquis ornamentum colli. Buris postrema pars aratri curuatura: que et bura dicitur Securis instrumentum acutum quo ligna scinduntur. Bipennis instrumentum ferreum: dictum ꝙ habet duas pinnas id est duo acuta. Pupis cauda nauis. Restis funis. Peluis a pedibus lauandis Uarro. Maguderis herba que et lacerpitium dicit. Plini⁹ in. xix. Leginus ꝛ maguderis. Iris arcus celestis. Torax pectoris munimentum dicitur et lorica et tunica ferrea. Syren puella marina postrema pars piscis. Syndon vrbs in phenicia. Alecto vna ex furijs. Titan gigas quidam ponitur et pro sole. Thebais a thebe ꝑnonimicū. ꝛ Stacij opus. Rhete a raritudine. Uarro dici vult Gausape est pannus quo mensa sternitur. Presepe mensa iumentorum et stabulum ipsum. Soracte mons in sabinia. Preneste vrbs in latio olim polistephanos: dicta ꝙ presit montibus: vel ꝙ prenos ilicem qua abundat significat. Celene oppidū in phrygia patria. Marsie. Ceruical ceruicis sustentamentum et munimentum. Sal condimenti genus: sapientia et mare et ridiculum. Lar deus domesticus focus et domus Pedester qui pedibus it. Regalis rege dignus. Martialis possessiuum a marte. Iuuenalis poeta satyricus aquinas. Martialis poeta hyspanus. Uber abundantia et mamilla. Degener qui deterior est parētibus suis. Ouis pecus lanigera. Anguis serpens. Uectis palus ferreus. Amnis fluuius ab am quod est circum et eo. Rudis indoctus. Rudis virga qua donātur emeriti gladiatores. Sospes incolumis. Hospes amicus qui domi suscipit et suscipitur. Postis latus porte. Limen vero transuersa pars tam inferior ꝗ̄ posterior dicitur. Strigiles pectines fricatorū quos Indi ex hebeno faciebant. Pugil qui pedester certat. Clades cedes etiam vnius. Classis multitudo militum et nauium. Sardys vrbs in Lydia ad latus Tymoli montis. Horatius. Quid concinna samos quid cresi regia Sardis. Alpis montes in Italie finibus. Trallis vrbs in minori Asia. Ludicrum iocularium et scenicum. Amplustre nauium ornamentum. Peleiades stelle que thaurum perficiunt preter caput. Hyades stelle que thauri caput suo positu faciūt: vt inquit Gellius. Colchis mulier ex colcho

Vocabulorum interpretatio.

Merens qui meret et meretur: sed si cū describatur significat qui est in mestitiar.
Vetus antiquus. Complex socius in mala re. Suplex genu flexus. et iunctis mani=
bus precans. Cohors multitudo equitum. Consors particeps. Collis montis pars.
Panis dictus ꝙ primo eius figuras faciebant vt mulieres lanificio pannos. Varro
Indoles argumentū future virtutis aut vitij. Soboles progenies. Heresis opinio
tenax: ⁊ sententia in qua persistamus electa. Probitas bonitas. Vires potentia cor
poris. Penates dij domestici. Opes diuitie: ⁊ potentia. Proceres capita trabiū emi
nentia in muris a quibus primates ciuitates sic appellant. Minores qui post nos ⁊
trinepotes nostros erunt. Maiores qui ante nos ⁊ tritauos nostros fuerūt. Primo=
res primi in ciuitate. Lemures larue nocturne ⁊ terrificationes imaginū. Luceres
qui ex ea centuria. Romana erant. Samnis inter picenū cāpaniā ⁊ apuliā populus.
Ales generale vocabulū sicut volucris: omē volatile. Auis vero q̄ aua parit ⁊ pēnis
est predita: preter vespertilionē. Toreuma vas pulcherrime sculptū vel corinthū.

In quarta ⁊ quinta declinatione voces.

Metus timor de futuro malo. Artus iunctura: membrorūq́ pars. Arcus instru
mentum quo spicula emittuntur ⁊ fornix. Partus enixio mulierū. Tribus ori
go seu pars ciuitatis. Arcus instrumentum sartorum. Domus tectū quod olim ha
buit in ablatiuo domu. Species/effigies/spectaculū/imago forma. Meridies ab eo
quod est medius dies affinitate d ⁊ r. Acies oculi acumen: ⁊ ferri ⁊ turma equitū in=
structa. Facies ⁊ oris ⁊ totius corporis fractura. Materiēs res ex qua aliquid con=
stat: ⁊ omne lignum. Progenies quasi porro genita. Totius integer. Alius diuersus
Alter vnus ex duobus. Uter quis duoꝝ. Alius aliquis. Nullus non aliquis. Siquis
si aliquis. Nequis ne aliquis. Ecquis an aliquis. Nunquis an aliquis. Quisquis qui
cunq́. Quisnam interrogatiuum. Quisq́ omnis. Quispiam aliquis. Quisputas
quis credis. Quisnam nam quis. Respublica ciuitas libera que iure regitur. Alte=
ruter nunc vnus nunc aliqui de duobus: ⁊ vnus duoꝝ. Olusatrū siue olisatrum. i. pe=
troselinū. Tribunus militum magistratus in exercitu: qui imperatori opponitur pro
militibus. Patronymicum a patre et onoma: sed o in y vertitur: sicut hieronymus
quod componitur ex hieros ⁊ onoma: ⁊ sanctū nomen interpretatur. Priamides fi=
lius vel nepos priami. Pelias filias neptis ve pelie. Penelope Icarij filia. Ulyssis
vxor. Melos dulcedo. Metamorphosis transformatio a meta quod est trans ⁊ mor
phosis mutatio. Sapho vates lesbia que phaonem amauit. Moyses dux iudeorū.
qui dicitur ⁊ moses. Jesus latine interpretatur salutaris ⁊ saluator quia cūctis gen
tibus salutifer venit. Fuerunt autē vltra christum qui vnguentatus interpretatur
et alij. vt Jesus filius naue: et Jesus filius Josodech: et Jesus orator.

In heteroclitis.

Monoptotum vnius casus: a monos vnum ⁊ ptosis casus habet enim vnam vo
cem per omnes casus. Aptotum sine casu nomen: habet enim solum rectum.
Cete piscis quidam magnus. Delitia et delitium: idem vt infra dicemus. Delitia
etiam signum est. vnde tegule delitiares et tectum delitiatum. Pus omnis humor
corpori noxius Ador far. Pedum baculus in summo vncus quo pedibus pecudes
capiuntur. Veru ferrum quo caro assatur ⁊ teli genus. Fors dea et casus. Laterem
tegulam. Ditionem potestatem. Sponte voluntate propria. Flamine spiritu ven=
to. Tabi sanies ⁊ putridus cruor. Tabes corruptio ⁊ morbus ⁊ macte magis aucte.
Tantundem nihil aliud significat nisi relationem et similitudinem quantitatis. ¶
Priscianus in. xij. vulgo dicitur tant ⁊ tant. Labes generalis morbis fluxus vētris
febris. ⁊c. Pestis autem cito occidit: aut cito abit. Satias ⁊ satietas legitur: ⁊ satia=
tis apud Nonium. Grates gratie. Suppetie auxiliū. Inficie negationes. Repetun=
darū pecuniarū accusatur qui subtraxit aliquid ꝓuincialibus: vel a nocentibus im=
punitatis gratia munus accepit. Specus spelunca. Astu astutia ab astu. i. oppido
in quo qui versantur astuti sunt. Natu ortu. Astutus quasi arte tutus dictus: vel est
ab astu. Labeo proprium nomen a magnitudine labiorum. Ganeo gulosus. Ganea
gulosorum diuersorium ⁊ popina. Aleo lusor. Remigis remigatoris. Frondes arbo
rum et tenues herbarū come. Verberis ictum ⁊ baculum significat. Feminis pars
coxe: posterior ⁊ mollior. femora interiora sunt. Virus venenum: ⁊ grauem odorem.
Vicis vinissitudinem: facultatem sortem: officiū occasionemq́ significat. Vires cor=

poris robur. Obice omne quod oppositum est. vt pessuli sere. Frugis omne genus
frumenti. Uiscere carnem significat. Jura generalia. Leges speciales. Rura arua
dicta ꝙ rursum colantur: vt rursum fructus ex eis suscipiant. Mora bacce arboris
mori ⁊ dumi. Tura oĩe libamẽ quo deos veneramur. Defrutũ est vinũ decoctũ ad
tertias partes: vt Columella inquit. ⁊ dicit a defruẽdo. Mulsum vinũ melle mixtũ.
Pernicies mors. Athene ciuitas in attica. Thebe in Boetia. Cume in cãpania. Ue=
rule in hernicis. Puteoli in cãpania. Argi i grecia oppidũ. Sãguis viuẽtis. Sanies
mortui. Limus terra aqua macerata. Pontus mare. Mundus celũ ⁊ elementa oĩa.
Fimus letamen. Genuinus deus vltimus: vt Plinius docet. Uesper veneris stella.
Gaza sermo persicus significat diuitias. Labes macula ⁊ ruina a labendo. Humus
terre humeracta. Proles ꝓgenies. Soboles ꝓgenies. Senecta est senũ etas: sicut
senectus: sed nõ dicit senecta etas. nisi dicamus etas senecta. Juuenta etas iuueni=
lis. Juuẽtus multitudo. Juuentas iuuenũ dea. Prosapia ꝓgenies antiqua. Strues
cõpositio. Secordia stultitia. Parsimonia est moderantia in sumptibus. Arena in
xvij. Gelij. Uespera vltima diei pars. Ador far Seniũ etas ⁊ tediũ ⁊ odiũ. Salum
mare dictũ a verbo greco saleo quod significat moueo ⁊ fluctuo. Letũ mors. Cenũ
lutũ. Euum etas. Manna ros malleus matutinus. Mãmona auctore diuo. Hiero=
nymo: diuitias significat lingua syria. Crocũ herba. Crocus puer ⁊ flos. Baratrum
immensa ꝓfunditas apud inferos grecũ nomen. Uesperũ ⁊ vesper diei finis. Lutũ
cenũ terra humore resoluta. Mane diei prima pars. Uiscũ glutinũ quo aues capiũ=
tur. Spicũ acumen ad spice similitudinẽ. Penũ idẽ quod penus de quo supra. Mar
cellũ locus vbi obsonia vendunt a marcello quodã latrone. cuius domus in eũ vsuꝫ
diruta. Nitrũ salis genus. Uitrũ materia translucida que ex arena ⁊ cinere fit. Ele=
ctrum est aurũ in quo quinta pars argenti portio est. est et succinũ quod alij credũt
arboꝝ lachrymas: alij ex terra oriri. Triticũ semẽ ex quo panis cõficit. Latex aqua
latet enĩ in terra: significatqꝫ ⁊ vinũ. nã latet in vua. Lympha aqua. Poculũ potio.
Lacuna fossa aqua plena. Lacus locus ꝓfundus cũ aquis perpetuis ibidẽ natis. effi
citqꝫ riuos et flumina. Pisum legumen. Quirites romani dicti: vt Ouidius ait. siue
qđ hasta quiris priscis est dicta sabinis. Seu quia romanis iunxerit ille cures. Pri=
mates primi in ciuitate. Optimates Cicero pro sextio inquit eos esse qui ita se in re
publica gerunt: vt sua consilia optimo cuique probentur. Populares vero que ea fa
ciebant: ⁊ dicebant que multitudini iucũda esse volebant. Celites dij celestes. Po=
steri qui post nascentur. Superi dij. vel nos respectu antipodũ. Inferi dij stigij: vel
antipodes qui infra sunt. Penates dij qui domi colũtur. dicũtur ⁊ penetrales id est
secreti. vide macrobiũ. Liberi filij tam mares q̃ femine. tam vnus q̃ plures. Lemu
res larue nocturne ⁊ terrificationes imaginũ ⁊ bestiarũ. Nonius. Sales facecie. Ca
ni capilli senũ. Forispatia sunt in nauibus aptiora. et etiã in ludis gladiatorijs dicti
ꝙ ferant incessum. Manes anime beatoꝝ ⁊ dij inferi. Fasces insignia cõsulũ. Antes
eminentes lapides vel colũne vltime: quibus fabrica sustinetur et extremi ordines
vineaꝝ. Carceres funes. qui equis currere volentibus opponunt. Casses feraꝝ vin
cula: tela araneaꝝ. Furfures morbus capilloꝝ ⁊ similia. Pugillares libelli parui ex
quacũqꝫ re: in q̃bus scribimus stilo: ⁊ vt Martialis inquit. Delebis quotiens scripta
nouare voces. Codicilli libelli a codex. Loculi sacculi sunt ad condendas pecunias:
matrices mulierũ. Fasti libri in quibus anni descriptio continet. Lare dij cuiusqꝫ lo
ci: qui dicũtur genij. Sentes spine. Uepres rubi spinarũ genus. Luceres centurie ro
mane nomen. Tatienses centuria a Tatio. Sabino. Quintilij Romuli socij. Fabij
socij Remi. Locri in calabria oppidũ. Apollinares ludi apollinis. Quinquatres: fe=
sta minerue. Circenses ludi qui fiunt in circo. Calende primi dies mensium. Idus
partes mensiũ: ab iduare quod est diuidere. Ferie dies cessationum ab opere. Nun
dine ferie rusticorum. None mensium partes. Inducie cessationes ab armis. Late=
bre latibula. Tenebre obscuritates. Therme balnea. Excubie vigilie ⁊ custodie mi=
litum. Exuuie vestes: et quicquid habemus ab aliquo. Primitie primi fructus ex
agro suscepti: qui dijs offeruntur. Inferie sacra defunctorum et exequie. Exequie
funera que mortuis fiunt. Inficie negationes. Suppetie auxilia. Dire furie in=
ferni. Trice tarditate more. Ambages circuitiões verboꝝ. Gades montes in hispa
nia. Quisquilie quicquid ex arboribus minutis surculorum foliorumqꝫ cadit: sed
purgamenta terrarum. Seruius esse inquit. Reliquie quicquid ex aliqua re super=
est. Blanditie blandi et molles tactus. Mine metus incussio per verba aut signa.

148

Vocabulorum interpretatio

Phalere equoꝝ ornamenta. Nuge ioci et res ridicule. Insidie dolosa expectatio ad aliquē aggrediendū. Facete vrbanitates verboꝝ et rerū. Illecebre illectiones: que in vicio retinēt veluti laquei. Delitie delectatio/solamen: ⁊ res delicate ⁊ clare. Diuitie opes. Nuptie cerimonie et hilaritates in ducēdis vxoribus. Argutie subtilitates. Cune lecti infantiū. Schale lignee machine ꝑ quas ascēdimus. Scope verriculum quo domus purgatur. Bige currꝰ a duobus equis tractꝰ aut equi ipsi currū trahentes. Trige currꝰ a tribus tractus equis. Quadrige quasi quadriiuge dicte. Seiuge currꝰ a sex equis tractꝰ. Gene mēbrana que oculum tegit: ⁊ pars illa in qua pili nascunt. Antie mulierū capilli demissi in frontē. Grates gratie que ꝓ beneficijs habent. Nares spiracula nasi. Manubie pecunia ex vendita preda. Fores ostia q̄ foris aperiunt. Ualue ostie q̄ in se replicant. Latine festa iouis in monte albano. Cerimonie omne genꝰ sacroꝝ. Decretales decreta et cōstitutiones pontificū. Clitelle rustice selle: et stragula quibus asini et bestie insterniunt. Mape mantilia ꝓprie tā̄ villosa quibus mēse sternūtur. Crates instrumentū rustica lata ex viminibꝰ ꝯtexta. Gingiue a gignēdis dentibꝰ dicte. Prestigie delusiones que ꝑ dexteritatē aliter apparēt ꝙ̄ re vera sint. Illi q̄ eas faciunt dicūtur prestigiatores. Nenie laudationes et carmina funebria. Plage funes quibus rhetia sustentātur infra et supra. Sortes deorum responsa et euentus. Sordes immundities que stomachum moueat. Precordia cartilago circa cor. Cunabula cunas ⁊ pncipia dicimꝰ. Lustra ferarū cubile. Castra locꝰ in quo milites tentoria pendūt. Rostra forū in quo erat pulpitū ornatū ex rostris nauium antiatiū. Seria res graues quasi seorsum a risu. Arma rerū quarū libet instrumenta. Sponsalia actus desponsandi: hoc est futurarū nuptiarū promissio. Exta dicta ꝙ ea a dijs ꝓsecentur: que maxime exstāt eminētqꝫ. Tripudia saltationes. Spolia exuuie. Liba panis genus: dictū ꝙ anteqꝫ sit coctū libent. Cibaria esculēta ⁊ res delicate ad vescendū. Classica concentus tubarū. Classicum tube et concentus ipse. Serta corolle. Tesca loca augurio designata. Cicero aspera ait esse ⁊ difficilia. Iusta sacra defunctoꝝ. Bactra populus in scythia. Artaxata vrbs in armenia. Charchesia genera poculoꝝ et foramina que in summo malo funes recipiunt. Catullus. Lucida qua summi splendent carchesia mali. Macrobiꝰ etiā summā veli partē sigre docet: ⁊ vtitur singulari nūero. Crepūdia sunt globuli ꝯcaui sonori: q̄ in collo infantū suspenduntur. Uinacea sunt folliculi vue iam presse. Uinaceus adiectiuū est. Pondo libra ⁊ pondus qn̄qꝫ. Tempe vallis inter ossam et olympū in thessalia amenissima. Ilia arterie inter vesicā et aluū ad pubē tendentes. Ile colon dicitur. Menia parietes edificia. Magalia case pastoꝝ. Milia miliaria: et certa itinerū spacia. Altaria are superum. Pelearia pelles pendentes sub collo bouis. Ceraunia montes in epyro. Lachana omne genꝰ oleris. Tor. Ambo duo simul. Cythera ciuitas cypri. Effata sunt vltime precationes augurū post fines auspicioꝝ. Uarro et Seruius. Orgia omnes cerimonie: et ipsa festa bacchi. Parentalia ferie que parētibus et alijs fiunt. Ea inuenit Aeneas: vt Ouidius ait. Bacchanalia bacchi festa. Comitia magistratuum electiones. Solennia festa que singulis annis certo tempore fiunt. Pean laus Apollinis et aliorum deorum: et ipse Apollo. Peana laudes et pindari opus quoddā. Ostrea piscis conche genus. Flabra ventoꝝ flatus. Iuga montiū summitates. Intestina interiora ventris. Flamina venti. Lumina oculi. Totidem tot similiter. Tartarus locus damnatorum in inferno. Dindimus mons in phrygia. Dindima summitates montis. Tenarus Laconie promontorium. Supparus vestimētum puellare lineum ponitur et pro velo: diciturqꝫ ꝙ supbtus appareat. Nonius. Menalus archadie mons. hismarusp hrygie. Pileus galerus cooperimentum capitis. Taigetus mons Laconie. Gargarus mons phrygie. Carbasus lini genus: ponitur ꝓ ⁊ velo. Infernꝰ locus terre infimus. Auernus iuxta Mesenum in campania. Massicus mons in campania Sibilus vox serpentum proprie. Balteus zona bullis ornata. Iocus dictum festiuū. Euentus casus. Iussus preceptum. Permissus permissio. Pergamus menia troiana a quibus omnia altissima edificia pergama dicuntur. Intybus herba: cuius succus cum rosacea et aceto capitis dolores lenit. Arbutus arbor lauro similis: poma cerasseis similia gignens. Altilis ab alendo auis domi nutrita et quadrupes: significat et opulentū. Plautus. Dote altili atqꝫ opima. Pascua locus pascendi incultꝰ. zizania herbam dicunt: quam et lolium. Bucolica poema carmina postorali compositum. Georgica opus de agricultura: a gea terra: et ergon opus. Rhetorica opus de oratoria. Topica opus de argumentationibus et locis. Rastrum ligo a radendo dictum.

B4

¶ Claustrum locus clausus et ipsa clausura. Porrum herba oibus nota. Elisium locus beatorū sub terra. Specus antrum. Epulū conuiuiū pulchrum. et olenis apparatus. Epule cibi nostrū vsum cōparati. Tignus lignū. trabs et omnis materia i edificio. Unde dictus faber lignarius. Spicus culmen folliculus extremus tumor aristę. Sinus vas producit primā: et est secunde declinationis. Angipotus viā oppido stricta. Tapes pannis crassior diuersi coloris et picture. Mūdus ornatus muliebris. Gelu glacies. Clipeus maior est: et peditū. Scutum min⁹ et equitum. Syngrapha conscriptio: scriptura m nu propria. Cicero in tertio de legalibus. Omitto quęadmodū isti se gerūt atq; gesserunt: qui legationes hereditatis aut syngraphas persequuntur. Sestertius duas libras cum dimidia continit. Chrisitasius lapillus candore nitidissimus. Margarita vnio. Galerus pileus. Turbo throcus et ventorū volubilitas. Tiaras tegumen capitis insigne regū persicorum. Hebenus arbor quedam. Gibbus eminentia in tergo. Juuenalis Cuperet rutule virginia gibbum. Suetoni⁹ in dom. Gibbam sibi pone ceruicem auream enatā. Gibber apud Prisc anū legitur. Curciculus paruus currus et cursus et spaciū. Commentarius liber in quo breues rerum summe continentur. et interpretatio operis alicuius. Luctus squalor ꝛ habitus et mestitia. Rictus facies bruti. Monicus monitio. Mulctra vas vbi pastores emulgent. Fretum mare. Cometa stella crinita. Arabs ex arabia. Congrus Mugil ꝛ Gobio pisces sunt. Arar fluuius germanie. Uapor calor. Cunis posterior core pars. Aluus ventriculus qui cibum recipit. Paradisus horti interpretatur. Sardonyx lapillus preciosus. Jubar splendor et lucifer. Uirgilius in vij. Jt portus iubare exorto delecta iuuentus. Pampinus palmes vitis. Uide Pliniū et Columellā. Liquor res liquida. Papauer flos et herba somnifera. Guttur eris et colli pars interior. Uas fi deiussor. Jugerum est qd iuncti boues vno die exarare possunt. continet duos actus quadratos: id est tam in longitudine q̄ in latitudine. ccxl. pedes. Columella et Uarro Quintilianus inquit ducentos et quadraginta in lōgitudine pedes esse. dimidio q; in latitudine patere. Glomus globus ex filo. Acer arbor. Priscianus in sexto. Sequester arbiter apud quem ea res de qua controuersia est deponitur. Modest. Sincerus non a cera: sed a carie quasi sine carie. i. corruptione. Exanimus mortuus. Pusillanimus quasi pusilli. i. parui animi. Limus obliquus. Sublimus altus. Jmbecillis debilis. Jnermis sine armis. Eneruis debilis. Hylaris letus. Jnsomnis vigil sine somno. Accliuis pendulus sursum. Decliuis pendulus deorsum. Effrenis dissolutus. Jnfrenis incorrigibilis. Perennis perpetuus: indeficiens. Aditus ingressus. Aditū pars templi secretior. Questus lucrum nummarium. Tumultus cōtinuatio vocū et multitudinis. Colus muliebre instrumentū. ex quo netur. Ortus natiuitas. Cantus cantatio. Cantus vero extrema pars curuature rote: et ferrum quo rote vinciūtur. Cetus congregatio. Uictus omne quod viuimus: vel qd ad vitā necessariū est. Obitus mors. Littera signū et manus. Litter epistola. Ludus litterarius vel taxillorū et huiusmodi. Ludi spectacula. Celum et her aer: et scalprum. Species affigies: spectaculum: imago forma. Aura ventus et splendor auri et fauor. Discrimen periculū et instrumentū ad capillos discernendos. Jtem differentia: diuisio et certamen. Uirgilius. Post hoc equo discrimine pistris. Jstic iste. Jllic ille. Jdem ipsemet. Tutemet tuipse. Meapte mea natura et modo. Hicce hic. Hiccine hic ne. Jllancine illā ne. Jllicce ille. Ecca ecce ea. vel ecce hic vt vult Ualla. Ellum ecce eum: vel ecce ille.

¶ Jn generibus.

Androgini proprie sunt qui ambiguū et neutrū sexū habent. Liuius in xxxvij. docet hermofroditi qui habent vtrunq;: sed confunduntur. Papa ꝛ papas partem significat. Pontifex dictus: q; possit facere sine a ponte. Prefica mulier ad deplorandū mortuum conducta que ceteris dat modum plangendi: quasi in hoc ipsa prefecta. Saga mulier sacrorū perita ꝛ astuta. Oleaster siluestris seu rustica oliua. Dumus spine frutex. Siler arbusti genus. Suber arbor glandifera. Pomum Tybull⁹. Jpse serant teneras maturo tempore vites. Rusticus et facili grandia poma manu. Crustuminum Ad arminum fluuius. Rhenum in gallia. Tader apud Solomam in adriacum effluens. Gryps alatum animal rostro adunco in ceteris leoni simile: aurum in scythia custodit. Oestrum dicitur et asylus musca est boues vexans.

Picus auis rubris pẽnis sparsa: que arbores cũ sonitu rostro tũdit. Halcyonis auis
paulo maior passere: pennis purpureis candidis admixtis collo gracili et procero:
raro visa: brume solstitio in mari nidificat. Planeta a plani quod est error dicitur a
nobis erraticus. Lanista princeps gladiatorũ. Popa pinguis. Nauta nauita. Citha
rista fidicen. Pincerna minister in mensa. Sophista est is apud quem dicendi exerci
tiũ discitur. Item qui falsis argumentis malas causas tuetur. preterea vt ait Cice=
ro in hortensio ris est nũc hic sophistes. sic enĩ appellãtur hi qui ostentationis et que
stus causa philosophantur. Collega socius in officio. Scurra qui risum ab audienti
bus captat non salua dignitate persone. Lixam aquã veteres dixerũt vnde lixe qui
aquã in exercitu vehunt. Lix cinerem significat et lixiuium. Assecle clientes qui se=
quuntur quempiã a sequẽdo. Perfuga qui a suis ad alios fugit. vt iuuetur. Transfu
ga vero vt iuuet. Turca populus qui et turcus dicitur. Scytha in asia ad septentrio
nem populus. Geta in datia populus. Talpa est animal ex terra viuens. Sarmata
supra meotidem paludem populus. Ethiops in ethiopia populus. Damma qua=
drupes: que dorchas dicitur. Amphora vas et mensura. Cataracta fenestra celi: et
specus subterranea. et pendula porte. Liuius Pendulas et recidentes portas cata=
ractas. Catapulta iaculum velox vel sagitta. Epithoma breuiariũ. Problema dictũ
implicitum et insolubile: vel propositio cum interrogatione. Pedissequa famulus ⁊
famula. Uerna puer natus domi ex ancilla veris tempore. Alienigena diuersi gene=
ris homo. Uerbigena christus ex verbo dei natus. Paricida qui liberũ occidit. Pa=
tricida qui parentẽ. Homicida qui hominẽ liberũ vel seruũ occidit. Sedile sedendi
locus. Lybie aphrica regio. Nihili nullius precij. Ueij oppidũ in tuscia. Gabij oppi=
dum in latio via prenestina. Isiturgij oppidũ in hispania. Predo raptor. Spado as=
pao quod est vello. Cudo qui cudit monetam. et faber. Ligo rastrum: quo terra fo=
ditur. Mangor emptor venditor ve puerorũ. et quarũcũqꝫ rerum quas excolit. Bu=
bo volucris nocturna in fausti augurij. Stellio animal minus lacerata maculis ple=
num. Caro ipsum corpus animantiũ. Talio est par pena: qua afficitur qui illam in
alium volebat inferre aut intulit. Presto paratus: presens: fauens. Presul qui preest
vt episcopus. Exul qui pulsus e patria est. Stamen quicquid in colo ad nendũ poni
tur. Fidicen qui fidibus canit. Lyricen qui lyra canit. Pecten instrumentũ quo ca=
pillos explicamus. et femur ipsum. Helycon mons boete. Barbyton lyra et cantus
dulcedo. Sindon vestis tenuis. Martialis. Quo tu liber ociose tendis cultus sindo=
ne non quotidiana. Babilon in assyria oppidum. Sydon in phenicia oppidum. Dis=
par non par. Compar consimilis. Lynther scyphus capisterium. Tuber fungi genꝰ
orbiculatum et callosum. Piper arbor: et baccha eius. Cadauer mortuum corpus.
Laser herba est. Siler herba cibis grata. Spinter armille genus quo mulieres vte=
bantur in brachio summo sinistro. Priscianus fibulam in humeris esse dicit. Uber a=
bundans. Cato in ij. originũ. Itares vber fuit. Acer fortis celer seuerus et acerbus.
Paluster ex palude. Campester ex campo. Syluester ex sylua. Leuir frater mariti.
Pyr ignis. Martyr grecum est et testis interpretatur. Decor pulchritudo. Indecor
turpis. Bicolor duorũ colorũ. Furfur auis est. Astur homo ex asturia oppido mari=
timo in latio. Anxur Taracina nunc dicitur. Ligur ex liguria regione: dicitur et ligꝰ
Boreas ventus a septẽtrione. Aletrũ vetus iuxta. Uerulas municipiũ. Fomes asso=
le et arida materia qua ignis nutritur. Seges frumenti herba et terra ipsa. Super
stes qui super viuit et remanet in vita. Antistes qui excellit alijs in qua re. Ales om
ne animal volãs. Preses qui presidet. Quadrupes qđ quattuor pedes habet. Uer=
res porcus. Hippomanes gutta que stillat a natura aque: herba que vertit equos
in furorem si gustauerint. Aspis serpentis genus. Tricuspis trium acuminũ. Fustis
baculus. Ensis spata. Unguis os tenue in digiti summitate. Follis pila et ventosum
instrumentum quo ignis excitatur. Edilis magistratus nomẽ qui publicis et priua
tis edibus et templis et ludis preest: et rebus emendis vendis ve. Orbis rotondus
et mundus. Uectis palus ferreus. Axis ferrum quo et circa quẽ vertitur rota. Tor=
quis ornamentum colli. Corbis vas vindemiatorũ ex viminibus. Torris stipes. Ca
nalis canale per qđ fluit aqua. Glos soror mariti et vxor fratris. Logos sermo ⁊ ra=
tio. Chios insula in egeo. Epos carmẽ hexametrũ. Impos non potẽs. Compos voti
effector. Chironomos dans gestus manibus. Arctos vrsa. Ouidius esse duas arctꝰ
quarũ cinosura vocatur. Nardus herba odora. Synodus coadunatio. Papirus iũ=
cus egypti in cuius radicibus tenuissime diuisis scribebant. Costus aroma lignum.

Bissus lana. Pinotarus coche. Uannus instrumentū quo purgātur frumenta. Phasellus nauicula. Porticus spaciū tectum ante edes. Smaragdus lapillus preciosus coloris viridis. Diphthongus conglutinatio duarū vocaliū vim suā seruantiū in eadem syllaba. Abyssus profunditas aquarū immensa. Delos insula in Egeo Athonius corpusculum quod sectionē pati non potest. Perhiodus circuitio vel circunductus circūscriptio ambitus orationis. Philosophus sapientiā amās. Philocolus amans bonum. Munus donū. Mus sorex. Crus tibia et coxa. Rus ager extra vrbem Anus vetula ab annis dicta. vt ait Festus siue ab a quod est sine et nois quod est intellectus. Tribus ciuitatis pars. Nurus vxor filij. Socrus mater vxoris aut filij. Manus membrum et societas. Audax qui nō timet. Nugax nugator. Loquax qui nimium loquitur. Rapax qui rapere promptus est. Procax petax. vnde procare petere. Pertinax perseuerans proprie in malo. Contumax inobediens. Peruicax perseuerans. vnde peruicacia in bonis perseuerantia. Nonius. Pernix velox. Simplex vnicus et apertus. Opifex opus faciens. Artifex effector artis. Aurifex aurum cudens. Ferox fortis et qui nimium irascitur. Atrox terribilis. Trux crudelis. Codex liber et cortex. Pollex digitus primus. Senex tibullus de muliere intelligēs. Cōmemorant merito tot mala ferre senem. Index demonstrato et demonstratrix. Hymbrex guttula. Pumex lapis leuis et asper: quo pelles et charte fricantur. Uibex signū ex ictu flagelli. Forfex ferramentū quo fili inciduntur a ferro et filo dictum. Forceps a forno et capio quasi forniun. id est calidū capiens. Forpex instrumentū quo incidimus a ferro et pilo. Ramex ruptura femoris descensio intestini in vesicam. Carex herba aspera. Silex lapis in quo ignis latet. Uarix venarū in tibijs dilatio. Limax vermis quidam. Celox nauis genus. Exlex sine lege. Scrobs fossa. Insons sine culpa. Expers sine parte. Torrens fluuius nō perpetuus. Triens tertia pars assis. vncie quattuor. Quadrans quarta pars libre vncie tres. Sextans sexta pars assis: id est vncie due. Dodrans vncie nouem. quasi dempto quadrante ex asse. Dextans vncie decē quasi dempto sextante. Adeps pinguedo. Bifrons duarū frontium et fallax. Effrons impudens sine verecundia. Parens pater et mater. Infans puer nondū loquens. Deuirginans virginis violator. Accidens quod accidit. Antecedens qđ antecedit. Decens conueniens. Oriens pars mundi vnde sol oritur. Occidens regio vbi sol occidit Profluens fluuius. Animans animal.

In preteritis si qua esse videantur aperta per se sunt: aut in constructione inuenies.

¶ Forem essem. Fore futurum esse. Afforem presens forem. Deforem abessem. Cōforem simul forem. Queso auide quero. Ausim audeo. Cedo dic vel da. Faxo frequētatiuum a facio. Aio dic. Aue salue. Salue tam venientes ꝙ discedentes dicūt. Uale soli abeuntes. Ouat letatur. Labasco incipio labare. Dumescit spinas gignere incipit. Amaturio amare meditor. Esurio fame efficior. et meditor esse. Glisco cresco. Sidere auium est. Sedere hominū. Rideo letor vultu. Ambigo dubito. Scādo ascēdo. Uergo inclino. Strideo stridorem facio. Quatio cōmoueo. Furo irascor insanio. Tollor exaltor remoueor. Hio aperio me. Hisco os aperio. Scito et scitor frequēter scire quero. Accio voco. Lacesso frequenter lacero. et prouoco. Arcesso accuso. quasi arcere cupio. Sorbeo diglutio. Catulo catulū imitor. Catillo exigua voce catulum imitor. Garrio loquor vocem emitto. Caluo decipio. Cauillo iocose calūnior. Fundare firmare. Appellare alloqui et vocare Appellere peruenire. Compellare alloqui. Compellere cogere. Legere oculis percurrere. furari carpere nauigare. Cedo cesso locum do. Tergo mundo. Strido clamo sono. Denso spisso. Duro durum facio Conniueo oculis signum do. Unio coniungo. Cresco maior fio. Paueo timeo. Acuo acutum facio. Aceo acidus sum. Pendeo suspensus sum. et dubius. Pendo pondero Luceo splendeo. Lugeo in luctu sum. Frigeo in oleo asso Frico scalpo. Pandor manifestor. Uertor voluor. Uerror trahor. Scire vere nosse. Nosse cognoscere. Flare flatum emittere. Flere lachrymas emittere. Crepo rumpo. et sonitum do. Nexo implico. Plico flecto. Duplico quasi bis plico. Replico iterum plico. Cubo iaceo. Mico splendeo. Appareo digitis ludo. Ardeo vror irascor amo. Tondeo capillos. aut pilos amputo. Decurro valde curro. Repupunxi iterum punxi. et notaui. Repupugi iterum vexaui. Leo doleo. Obsolco putresco et inueterasco. Cicero Obsoleuit iā ista oratione multomagis ꝙ verbis refutata. Torqueo acriter vexo flecto torquendo et immitto. Cieo voco. Mulcedo mitigo. Pelluceo siue polluceo. i. multū luceo. cōposi=

tum a per et luceo vel a poly quod est multum. Imbuo impleo maculo incipio. Ico percutio. Plau. Icit femur. Compesco freno. Dispesco diuido. Plinius in quinto. In de aphricā ab Ethyopia dispescens. Pando manifesto. Prendo capio. Scindo diuido. Tundo cum fortu ferio. Ludo ludum facio et compono Rado pilos acute recido et summam cutem detraho sine leuo. Cudo ferio percutio. Pedo crepitum emitto. Tendo extendo dirigo. Dego viuo. Cogo constrigo. Impingo affigo. Negligo sperno non eligo. Mergo sub aquā mitto. Corrigo reprehende. Surgo erigo me. Colo amo adoro habito orno excolo. Psallo canto. Tollo aufero subleuo. Precellere est a nimum ferire. Percutere corpus ledere. Promo pronuncio palam affero. Gemo do loris vocem do. Sino permitto. Sterno occido deijcio planum reddo. Signo genus et principium do. Lino vngo. Scalpo frico scabo. Linquo dimitto. Precurro antecurro. Uro igne consumo. Flecto plico. Necto implico. Pecto explico capillos. Plecto ferio vnde plectrum. Cōuiuo simul viuo. Reuiuo resuscitor. Iacio immitto. Icio ferio. Elicio feriendo extraho euoco. Fodio terram cauo. Rapio raptim capio. Concutio ferio casso. Fluo discurro. Struo cōpono. Traho per terram violenter duco. Uincio ligo. Sencio legem firmo. Farcio impleo. Raucio raucus sum. Amicio cooperio. Salio salto et sale spargo. Desilio descendo. Sepio circundo. Cambio cōmitto. Cooperio tego. Cōperio cum experientia inuenio. Langueo debilis sum. Ualeo medium vocabulum. Estuo vehementer caleo. Luo penas patior et crimen purgo. Horreo timeo. Sugo ore attraho. Reijcio repello. Reficio recreo restauro. Ostendo demonstro. Abscondo occulto. Findo diuido. Indulgeo operam do. et benigne concedo et tracto. Adoleo cresco et propicio quādo est verbum sacrum. Sepilio humo Amitio tego. Censeo iudico: suadeo puto precipio. Torreo desicco asso. Molo tero. Occulo celo. Diruo posterno. Eruo valde diruo. eripio et diruendo excerpo. Mingo lotium emitto. Angor veror dolorem incutio. Lābo lingua tracto lingo. Urgeo constringo. Operior expecto. Cōminiscor confingo. Tuor video. Tueor defendo seruo. Proficiscor discedo vt eam longius. Nancisco fortior acquiro. Fatiscor fessus sum aperio me et dissoluor. Cōperior inuenio. Diuertor diuersum eo.

¶ Finis.

¶ Habes lector optime primam partem trium partium principaliū explicatam in qua si formationes graduum desiderabis: in secunda inuenies: quam nō minus elaborauimus.

Uale.

¶ Uersiculi Ascensiani in xxx. precepta elegantiarum Francisci nigri.

Uerbum finis amat ceu christum iustus honorat. **preceptum. i.**
Idem insigne petit generale nomen: vt omne. **ii.**

¶ Uenuste ponimus obliquum in principio: suppositum in medio et verbum in fine vt verbum finis amat. Idem scilicet finis petit insigne nomen: vt que dicis sūt egregia: et generale. i. vniuersale.

Mobile vult fixo preponi: ceu bona virgo. **iii.**
Multaque interponi quicquid: vt bona virginis orā. **iiii.**

.i. relatiuū. scz interponi. Rectius vir qui qui bene viuit est bonus.

Qui tamen hoc refugit. bonus est vir qui bene viuit **v.**

.i. relatiuum .i. ei quod deberet esse antecedens in gñe numero et casu.

Qui vult preponi: referendoque assimulari. **vi.**

¶ Sic dictum est: cecidere manu: quas legerat herbas. s. ab Ouidio.

Qui quoque preponi sic vult vice preposit ure. **vii.**

¶ Pro virtute tua facis hoc: dic que tua virtus.

Uerbaque cōmutant referens pulchre atque relatum. **viii.**

¶ Relatiuū et añs interdū venuste commutant verba vt qd sit relatiui interpositi fiat antecedētis: et qd erat añtis fiat relatiui postpositi: vt Cicero q fuit eloquētissimus vicit ceteros oratores. dic Cicero fuit eloquētissimus q ceteros oratores vicit.

Auget dicta quidem preclaro predita fine. **ix.**

¶ Dictio quidem augens quod prius dictum est pulchre ponitur in fine cum elegāti particula: vt que iusseris oblibo omnia et quidem libenter &c.

Nuda stilus medius prefert: ornataque summus. **x.**

Textus regularū Francisci nigri.

¶ Stilus mediocris auspicabitur a nudis verbis. vt Pompeius oim romanoꝝ tū armis tū cōsilio facile princeps fuit. Sublimis aūt stilus ab ornatis. Ut oim romanoꝝ tum armis tum consilio facile princeps Magnus pompeius fuit.

Rectori patrius prefertur: vti iouis ignis. xi.
Sepe gerundiuis sermonem ornabo locandis xii.
Mobilium ritu nisi iuncta relatio subsit.

¶ Pro gerūdijs casum verbi sui regētibus venuste vtemur gerūdiuis noībus cōstructis more adiectiuoꝝ cū casu verbi. Ut ornabo sermonē locando gerūdiua venustius dicā: gerūdiuis locādis: ⁊ tui amandi ꝙ te amandi gratia. Nisi tamen inquit Ualla relatiuū interponatur quia tunc solis gerūdijs locus est: vt fecisti potestatē dicendi omia que velles: vnum dicendoꝝ omnium. ⁊c̄.

Qui potius fixo iungetur posteriori. xiii.
Prelertim proprio: velut vrbs quod dicitur argos xiiii.
Per ꝙ et per primo multoꝫ secundo
Et gradui summo: cui ꝙ pro valde iugabo. i. proprium sociabo.
Romana ex grecis vox fiat et ex peregrinis. xv.

¶ Et gtō in os vel actō in a nois greci interdū fiet ntūs latinus in us secūde vel in a prime: et ex voce barbara vox latina vt ex huius delphinos hic delphinus: ex hanc cassida hec cassida: ex ntō abraham ntūs abrahamus. ⁊c̄.

In dandi casu mutetur mobile fixo xvi.
Est interposito: tibi res est vtilitati.
Cum vel et i rebus paribus merito geminamus. xvii.
Que minor est sibi comprexponit: tumꝫ sequenti. xviii.
Magne virtutis dicetur rite poeta
Quod quoꝫ grammaticum est: magnus virtute probatur
Historicus: magna virtute orator habetur.
Infinitiui vim tradens participanti xix.
Iuuentam cura virtutem vbi facto opus extet.
Dum partit neutrum ceu fixum vult genitiuum xx.
¶ Sepe parum lucri multum sudoris habebit.
Mobile quod pariter subiecti proprietati xxi.
Debetur duplici: tum vult aut ⁊ geminari.
Pro fixo et patrio geminet coniunctio fixa xxii.
¶ Sic molem ⁊ montes pro molem montium habemus.
Sepe supina per a supplento gerundia per dum. xxiii.
¶ Terribile est factu: pro terribile ad faciendum.
Uix dure sonitans voces petit equiparentes: xxiiii.
Gloria/laus/vitium/scelus/addentur genitiuis xxv.
Egregie siquidem laudabis siue notabis.
Utraꝫ si in numero preeunte vel altera vox est xxvi.
Mobile vel verbum quadrabit proximiori:
Sin in plurali sint ambe nobiliori.
Pro parte sit natus si mollius hic sonat illo: xxvii.
Quarti verba modi pro verbis dixero primi xxviii.
Neꝫ modo quinto demptis ꝙ et vt decet vti xxix.
Sepe negans aliquid contrarium adauxeris eius. xxx.
¶ Non mediocris erit mihi summa peritia dicta.

¶ Finis.

Carmen iuuenile de moribus mense.

¶ Joannis Sulpitij Uerulani viri disertissimi de moribus puerorum precipue in mensa seruandis. Carmen iuuenile paucis ab Ascensio explanatum.



Uos decet in mensa mores seruare docemus
Uirtuti vt studeas litterulisq́z simul.

¶ Quo decet Auctor prelibat materiã de qua dicturus est ⁊ dicit ꝙ in hoc opusculo vult docere ipsos iuuenes quos mores debeant seruare in mensa. Addit causam finalẽ dicens. ideo o puer hoc carmen tibi composui vt studeas.i.diligenter incũbas simul virtuti et litterulis.i.scientijs pro captu tuo. ¶ Animaduerte autem lector hic primũ quo ad sententiã duo quorum vnũ est ꝙ dicenter et conuenienter hoĩes precipue iuuenes nõ solũ debent philosophie speculatiue operã dare sed etiã practice ⁊ morali.vt auctore est Plato cuius verba transtulit Aulus Gellius in libro de noctibus atticis sic. Philosophia o Socrates res est elegans si modice quispiã per etatẽ attigerit:at si supra modũ tẽpus in ea contriuerit hoĩm est corruptela. Nam si quis vel ameno sit acrisq́z ingenio ⁊ vltra etatẽ philosophetur. Necessum est eũ rerũ oĩm esse imperitũ quarũ visum calleat oportet quisquis honestus ꝓbusq́z est futurus.⁊c. Alterũ est ꝙ signanter dicit auctor vt studeas virtuti ⁊ litterulis simul q2 oportet vt is qui sapientiã vult adipisci habeat virtutẽ.dictũ est.n.Sapientie primo. In maliuolã aiam nõ introibit sapientia:nec habitabit in corpore subdito peccatis. ¶ Attẽde quoq́z ad vocabula o puer. Decet sepe ponit impsonale verbũ actiue vocis: rarius psonale et regit vtroq́z modo actiñ:vt talis partus decet deũ.facit ꝟbalia multa: vt decus quod est ornamẽtũ decor pulchritudo forme decẽtia pulchritudo morum:decorum pulchritudo loquendi. Mensa dr̃ a metior qđ habet in p̃terito mensussum.⁊ in supino mensũ ⁊ est aut tabula ad quã vescimur aut id qđ simul in ea ponit. Studere est alicui rei diligentẽ operã dare ⁊ studiose incũbere:regitq́z datiuũ sed transsũptiue ⁊ minus ꝓprie sumptũ ꝓ eo qđ est studendo disco: actiñ regit. Litterulis est diminutiuũ nomen deductũ a litteris:vbi scies ꝙ lr̃a in singulari numero ⁊ lr̃e in plurali nõ idem significant: nam in singulari littera est manus aut modus scribentis aut vnũ elementũ seu vna littera:vt a:vel b. In plurali sepe significat epistolã:et frequenter omnẽ sententiã que lr̃is inscribitur. Si q̃ras quare ergo vsus est diminutiuo dicã ꝙ propter duo primo q2 lr̃is nõ potuit dicere in hoc gñe carminis.scđo q2 in etate puerili non discuntur magne scientie sed litterule.i.parue scientie hoc est grãmaticales cum quibus etiam bonos mores ⁊ bona instituta te discere cohortatur.

Que prius admoneo miti puer indole serua:
Preq́z tuis oculis hec mea iussa tene.

¶ Hic admonet auctor vt p̃cepta que positurus est anteq́z loquetur de moribus in mensa seruandis habeant semp pre oculis. Ordo est o puer sup.qui est miti indole.i.clementi ingenio ⁊ bona natura:serua.i.obserua custodiq́z ꝓ ⁊ tene pre tuis oculis.i.ante tuos oculos hoc est memoria tua: hec mea iussa.i.p̃cepta que admoneo prius sup.ꝙ loquar de moribus mense. Aut legẽdũ est. Que prius admoneo:vt sit o puer miti indole.i.hñs mitẽ indolẽ:serua ea que ego existens pius.i.clemẽs ⁊ benignus ⁊ nõ rigidus p̃ceptor admoneo:aut puer serua miti indole.i.p mitẽ indolẽ.⁊c. ¶ Sententia est clara ꝓ cõstructione ⁊ vocabulorum significatione.aduerte primũ ꝙ moneo et eius composita regũt duos actõs.tñ res de qua fit admonitio potest etiã in genitiuo poni vt admoneo te p̃terire vite tue quasi sit memorẽ te facio. Puer miti indole est venusta locutio per regulã talẽ. Oĩs dictio significãs totũ vel subiectũ regit partem vel ꝓprietatẽ in gtõ vel in abltõ mediante adiectiuo laudis vel vituperij etiã in gtõ vel ablatiuo posito. In gtõ secundũ Seruiũ magis grammatice. In ablatiuo magis eleganter ⁊ latine. Indoles secundũ Seruiũ est imago ꝟtutis future:⁊ scđm Noniũ tantũ adolescentia cõsuetudo indolẽ dicit. Jussa secũdũ Laurentiũ de valla heteroclitũ est gñe ⁊ declinatione. Nã in singulari est masculini generis ⁊ quarte declinationis:⁊ in plurali neutri ⁊ secunde. Declinat.n.hic iussus:huius iussus:huic iussui. Et pluraliter hec iussa:horum iussorum:cũ his hoc iussum quoq́z dicatur.

Sit sine labe toga:⁊ facies sit lauta:manusq́z

Stiria nec naso pendeat ulla tuo.

¶ hic auctor ponit primũ preceptũ quod est de honestate vestiũ ⁊ corporꝫ: ⁊ dicit ꝙ toga. i. quelibet vestis maxime exterior debet esse munda ⁊ facies ⁊ manus lote tẽpore matutino ⁊ anteq̃ eatur ad mensam: ⁊ nasus mũctus ne putredo dependeat. ¶ Constructio ponetur. Labes dicitur macula per quã in danũ: aut peccatũ: aut vituperationẽ labimur. Lauta est participiũ a lauo cuius supinũ regulare lauatum quod aliquando reperitur syncopatũ est lautũ: ⁊ per mutationẽ huius diphthongi aut in o longũ fit lotũ frequenter autem ita mutata legimus: vt codicem a caudice corũ a cauro: colema caule: morũ a mauro: plostrũ a plaustro: clostrũ a claustro. ⁊c̃. Stiria est illa glacies: que ex guttis congelatis dependet a tignis ⁊ tectis domorꝫ: ad cuius similitudinẽ vocat hic auctor immunditiã que pendet de naso puerꝫ stiriam. Nasus nunc masculinum ponendũ est: sed olim dicebatur aliquando hic nasus: aliquando hec nasa: aliquando hoc nasum. Unde Plautus sagax nasum habes dixit. Toga dicitur a tegendo: ⁊ est vestis ampla et longa qua tegimur. que quia ea tempore pacis vtebantur. Romani solent poni ꝓ pace: sicut apud Ciceronẽ Cedãt arma toga. i. bella paci: ⁊ apud Martialem Clarum militie fronto decusq̃ toge. Est autem proprium indumentũ romanorũ vnde per gentem togatam gentem romanã intelligere debemus. Et quia Sulpitius rome precepit. ideo bene dixit. Sit sine labe toga. Ordo est. Toga. i. vestis tua puer sit sine labe id est immundicia: ⁊ facies tua sit lauta. i. lota vel lauata seu mũdata aquis: ⁊ manus tue sup. sint laute. Nec ꝑ et nõ vlla stiria id est vlla immundicies habens modũ stirie nõ pendeat sup. de tuo naso. hoc est sis munctus ⁊ mundus antequam ad mensam accedas.

Et nihil emineant ⁊ sint sine sordibus vngues
 Sit coma: sit turpi calceus absq̃ luto.
Linguaq̃ non rigeat: careant rubigine dentes
 Atq̃ palam pudeat te fricuisse caput.
Exprimere ⁊ publices: scabiemq̃ vrgere nocentem
 Ne te sordi dulum qui videt ista vocet.

¶ hic auctor ostendit quomodo cetera mẽbra curanda sint ⁊ dicit ꝙ vngues nõ sint longi ⁊ sordidi. ⁊ capilli ⁊ calcei non sint lutosi: lingua non sit rigida per immunditiã concretã: dentes etiã sint puri ⁊ sine rubigine. Deinde monet nos circa curanda corpora esse cautos ⁊ circũspectos ibi. Atq̃ palam. ⁊c̃. et dicit ꝙ turpe est fricare caput corã hominibus honestis: aut extrahere pulices aut alios vermiculos aut fricare pruriginosam cutem: quia si talia viderint te facere dicẽt te esse sordidum. Eminere est extra reliqua apparere: vnde qui ceteros homines altitudine excedit et qui muros ciuitatis excedit eminet. vngues ergo eminent qñ sunt longiores q̃ carnes digitorꝫ. Sũt aũt vnges hoim leonũ: auiũ: ⁊ similiũ. vngule aũt equorꝫ. mulorꝫ ⁊ similiũ. Coma dr̃ complexio capillorꝫ tã in muliere q̃ in viro. Cesaries autẽ magis viris competit. est etiã metaphorice coma in frondibus arborꝫ. Calcei sunt quos galli solutares minus latine vocant. Rigere est rigidũ hoc est durũ ⁊ inflexibile esse vel fieri. Rubigo est macula que frequenter in ferro neglecto cõtrahitur sub ruffi coloris.

Seu spuis aut mungis nares muta[...]ve: memento
 Post tua concussum vertere terga caput
Mucorem haud tangas digitis sputum ve resorbas
 Panniculo nasum mungere nempe decet.
Et ructare caue quin ora in terga reflectas:
 Stringe os: ⁊ crepitum coge tenere nates.

¶ Docet qualiter ea que ex fragilitate humana indecenter obuenire possint tẽpe=

vanda sint: dicens ꝙ si aut spuendum est aut mungende nares aut sternutandum: memento vertere caput tuum concussum ab huiusmodi passione post tua terga. Mucorem autē seu fetorē narium: non digitis nudis: sed panniculo de lino debes excipere etiam sputū aut immunditiam nasi aut cerebri si in os colligeris nō desorbebis: sed eijcies caute ne quis videat. Si forte debilitas stomachi ructare cogat: summo opere adnitendū vt os post tergū reflectas. Uitandus est screatus τ ineptus sonus oris quem more porcoꝝ quidem comedēdo faciunt. Claudende sunt preterea nates: seu clunes ne aut crepitū faciant aut fetorem emittant. Mucor hic accipitur pro immūditie nasi: est etiam vitium panis quando est situ obsitus ex vetustate sicut vini acor. Resorbas hic tertie coniugationis est: frequētius reperitur secūde. Sed vt dicit Seruius frequenter verba secunde subtracta e penultima littera fiunt tertie: vt ferueo feruo/tergeo tergo/caueo cauo/sorbeo sorbo. Panniculum hic etiā de lino dixit more Italico. Nates sunt posteriores partes circa anum.

Munditieq̄ tibi placeant: medio quoq̄ cultu
Utere: ne turpis vel videare letis

¶ Docet seruare mediocritatem in vestibus inter luxum seu elegantiam et sorditatem. Monetq̄ vt vestes sint munde ne videantur turpes: τ sint in mediocri cultu nō nimis culte: ne videantur leues supple in moribus et animo.

Nec maledicta refer nec promas turpia dictu
Et stomachosa quidem dicere turpe tibi

¶ Docet seruare modestiam in loquendo τ vitare procacitatem lingue dicēs o puer nec refer maledicta .i. conuitia. hoc est licet fueris lacessitus et quis tibi maledixerit: noli maledicta referre .i. maledicēdo respondere: et multominus decet te priorē maledicere. Monet etiam vitare verba scurrilia et ad luxuriam incitantia dicens nec τ non promas .i. non proferas de pectore tuo turpia dictu .i. vt dicantur vel dicuntur: vel ad dicendum. Monet preterea seruare decoꝝ dicens ꝙ non vtemur verbis que non competunt etati nostre. Non autem decet puerum habere verba stomachosa .i. stomacho cum grauitate et iracundia prolata.

Moribus vrbanis curato preditus esse
Parce gule turpi: luxuriamq̄ fuge
Parce et auaritie: bilem frenare memento
Inuidus/tumidus/non odiosus eris
Desidiam fugies: atq̄ omnia turpia pelle
Et ludi turpes sint procul atq̄ viri.

¶ Docet vitare rusticitatē τ vitia capitalia seu mortalia gulam/luxuriā/auaritiam iram/inuidiam/superbiā/odiū τ odiositatē: τ desidiā: τ tā turpes ludos q̄ turpes viros: q2 scriptū est cū sancto sanctus eris. τc. Urbanus/na/nū. est ad vrbē pertinēs: vbi solent esse venusti mores. Preditus dr a pre et datus: quasi preter ceteros donatus a natura vel deo aliqua virtute vel arte. Parce gule .i. abstine a gula sicut vergilius dicit. Parce metu. bilis est sanguis melancolicus quo ad iram prouocamur: τ ponit hic pro ira. Dicitur notāter frenare: q2 non possumus penitus extirpare iram. vnde Horatius in primo sermonū. Deniq̄ quatinus excidi penitus victū ire. Cetera autē nequeūt stultis herentia. τc. Differt aūt ab iracūdia: q2 vt idē dicit in epistolis. Ira furor breuis est. τc. Iracundia autem prolixior. Nā iracūdus naturaliter ad irā incitatur. Solet preterea in pueris non esse inuidia magna: ideo pulchre vtitur diminutiuo dicens. Non eris inuidulus. Tumidus dicitur inflatus. elatus superbus. Odiosus potius passiue significat et est qui molestus est: τ vtrūq̄ fugiēdum est puero: tam molestum esse q̄ odiosum. Non autem dicendum est odio odis in pn̄ti licet Cicero semel odias dixisse legatur. Desidia dicitur a de et sedeo: et est in accidioso et pigro.

Fidus sis: audensq̄ bonis temerarius esse

Despice non audax sis timidusqꝫ nimis

¶ Monet vt iuuenis seruet fidelitatē et fortitudinē: dicens o puer sis fidus qꝫ pro et audens. i. pro tempore et oportunitate animosus bonis. i. ad bona facienda et despice. i. contempne fuge esse temerarius. i. temere ⁊ sine circūspectione quacunqꝫ aggrediens hoc est ne sis audax et ne sis nimis timidus. Audax est assidue audens ⁊ est vitiosus per superabundantiā: timidus ex natura: et ita continue timens et habet vitium pusillanimitatis ꝑ defectum: fortis seruat mediocritatem ⁊ est qui audet cum debitis circūstantijs: vbi/qñ/quēadmodum: qꝫtum in quibus et pro quibus audendum est. Estqꝫ fortis audiēs et timens aliquando: sed neqꝫ audax neqꝫ timidus vnqꝫ. Despicere est ꝑ contemptū nolle rē aliquā aspicere: ⁊ cōponitur a deorsum ⁊ specio.

Nec penitus mutum: nec te decet esse loquacem
Conuenit ille toro: conuenit iste foro.

¶ Hortatur vt puer seruet modū in loquēdo: ne sit mutus et elinguis: nec garrulus et loquax. i. sis assidue loquēs: qr ille. i. mutus ꝯuenit toro. i. lecto seu cubili vbi tacendum omnino est et iste. i. loquax ⁊ litigiosus cōuenit foro iudiciali vbi lites aguntur.

Et mansuetus eris rectum te lectus habebit
Detege nec socium nec tua membra moue

¶ Docet seruare modum in lecto vbi puer erit mansuetus et non petulans: se aut socium detegens: aut se immoderate mouens.

Ne sis difficilis nimium nec credulus esto
Dedecus et metues: et reuereere bonos.

¶ Monet seruare modū incredulitate et adhibenda fide: dicēs qꝫ nō erit nimis difficilis et tardus ad credendum nec nimis facilis seu credulus. Monet etiam generaliter vt vitemus omne dedecus: et reuereamur omnes bonos.

Futilis et mendax nunqꝫ: nimiumqꝫ seuerus
Esto sed et comem munificumqꝫ velim

¶ Docet seruare modū in seueritate ⁊ rigore verboꝝ: dicēs qꝫ puer nō erit futilis. i. vaniloquus ꝟba sua inutiliter effundēs aut mendax. nec nimiū seuerus. i. rigorosus in sequēdo veritatē: hoc est qui ab opinione su i nullo modo possit flecti: vt aūt Aug. docet in lib. contra mendaciū: etiā obsequiosa mendacia vitēda sunt. Est autē seuerꝰ nimis rigide seruās ꝟitatē: et ita durus nulli ꝯcedēs quod improbat dicēs: sed ⁊ comem munificūqꝫ velim sup. te esse. Comis dr̄ cōcinnus affabilis ꝯmodus: ⁊ vt inquit Valla Comis est benignꝰ hō et facilis q̄ alijs non grauate inseruit. Futilis q̄ ꝟba sua profundit a vase futili q̄ in sacrificijs vtebant: qd latū os et fundū seu pendētē strictū habebat vt stare nō posset quin liquorē effundet quod cautū fuit ne aqua sacrificantibus habenda iu terram poneretur: quod piaculū putabat gentilitas.

Sis pius atqꝫ colas superos venerare parentes
Et noceas nulli: surripiasqꝫ nihil

¶ Cohortatur puerum ad pietatem erga superos et parentes: et dehortatur ab iniuria/a furto. ¶ Potest autem sic intelligi textus. Sis pius sup. erga deum colas superos. id est sanctos: ⁊ venerare parentes diligimus tepide/amamus feruenter/colimus cum veneratione.

Nec sis vinosus qꝫuis potasse Catonem
Fama refert fugias sumere vina mera.

¶ Monet ne iuuenis sit bibax ⁊ appetēs vini: nec bibat meratius. i. vinū purū: sed dilutiꝰ. i. vinū imixtū aque qd qdā minꝰ latine lympharū vocāt. Pro vocabulis cognoscēdis audiamꝰ Lau. de Val. Vinosus inqt mulierosus ⁊ libidinosus ⁊ similia dicunt qꝫ quis effectus sit ad hec et amat vinū: mulieres ⁊ libidinē. Nigidius autē vt auctor

Carmen Iuuenile de moribus mense.

est Aulus Gel. inquit inclinamētū verborū hmōi. Uinosus mulierosus religiosus ⁊c. significat copiā quandā imodicā rei superbus ꝺr. Quo circa religiosus is appellabatur qui nimia superstitiosa religiōe sese alligauerat: eaqꝫ res vitio dabat. Post multa tandē verba Aulus gel. legē dare videtur: vt earum rerum quarū vsus certus et ꝑfinit⁹ ac limitatus esse debet: vt vini mulieris ⁊c. et copia vitio datur: earūdē noia in osus vituperiū habeāt. Earū vero rerū noia: que quāto copiosius tāto decentius cōueniūt laudē imponent: vt formosus: speciosus: generosus: animosus: gratiosus: studiosus. Est ergo vinosus nimius amator vini. Potare aūt quāda in immodicitatē significat vnde et potatores vilipenduntur. Nō ergo dicit q̄ fama est Catonē bibisse q: hoc fere necessariū est: sed potasse vsqꝫ ad superfluitatē vnde potus dicitur ebrius. Si queras vbi lectū sit Catonē potasse: dices cum in multis locis tamē apd̄ Cesarē vt auctor est Plinius secūdus tertio lib. epistolaꝝ: vbi in epistola ad seruium suū inquit. Erūt officia añ lucana: in qua incidere ipune ne Catoni quidē licuit: Quē tñ C. cesar ita reprehendit vt laudet. Describit ei cos q̄bus obuius fuerit cū caput ebrij respexissem erubuisse. Deiñ adijcit Putares non ab illis catone sed illos a catone deprehensos Potuit ne plus auctoritatis tribui Catoni q̄ꝫ si ebrius quoqꝫ tā venerabilis erat. hec illi Fama ergo refert potasse Catonē. vñ Seneca vir alioqui grauissimus citius se ebrietatem velle laudare q̄ꝫ Cato propter eā dehonestare dicebat

Non sis derisor: non somniculosus: iniquus
Non iudex: nec tu testis iniquus eris

¶ Precipit ne puer sit derisor: aut somniculosus. i. deditus nimium somno: nec vocatus postea ad iudicium sit iniquus iudex aut testis mendax.

Omnibus in rebus studeas p̄tcor esse modestus
Sis auidus laudis: sit tibi cura boni
Sic bene moratum laudabimus atqꝫ colemus
Sic eris ipse grauis: sic et honorus eris

¶ Uaria precipit et primū dat generale preceptum de modestia seruanda in oibus rebus de qua solet dici. Omnibus adde modū modus est pulcherria virtus. Et Horatius primo sermone. Est modus in rebus sunt certi deniqꝫ fines. Quos vltra citraqꝫ nequit consistere rectum. Deinde cohortatur ad auiditatē laudis ⁊ ad eam quasi sanctam emulationem vocāt: et ad curam omnis boni et honesti hoc enim pacto inquit efficieris vir honorus et grauis. Moratus dicitur qui habet bonos mores: morosus qui nimis est difficilis in moribus.

¶ Secundus libellus huius opusculi.

Nunc faciles aures animū quoqꝫ trade serenū.
Morigerare mihi mollia iussa dabo

¶ Precepturus alia iterum faciat auditores attētos et beniuolos: precaturqꝫ vt accōmodent sibi faciles. i. promptas et dociles aures: et animum serenum: hoc est ceteris curis vacuum. additqꝫ o puer morigerare. i. morem gere mihi: et dabo tibi precepta mollia. i. facilia et non dura.

Non sum qui laudem summo te accumbere mane
Iudice cōueniens me dabit hora cibum
Nec vos ante phocum cenas producite longas
Hoc faciat caupo: qui sapit: ista fugit

¶ Monet ne prima luce incipias ingurgitare vsqꝫ ad supremā. Sūmo mane Plautus secundum Seruium declinauit: et dixit amaui. Focus est locus vbi ignis fouet. Caupo qui vinum vendit et caupona domus eius quam galli tabernam vocant.

Sterne toros nitide: lautosqꝫ appone quadrantes

Atqꝫ salem et cererem: flumina vina dapes.

¶ Describit officiũ qui eiꝰ seruit mense seu accũbentibus dicẽs ꝙ primũ sternet toros. i. lectos: q2 in triclinijs olim discũbebant. Etiã lꝫ ad toros nõ sedeamus: tñ sternendi ⁊ aptãdi sunt. Deĩde lautos ⁊ mũdos quadrãtes q̃ plerisqꝫ in locis ex quadrato pane fiũt: aut ex metallo: si vero rotundi sint orbes vocanꝫ: vulgus scissoria vocat. Tũ inter fercula primũ apponet salẽ: quẽ nouissimũ tollet. Sciat autẽ recẽs grãmaticus salem pro condimẽto etiã masculinũ esse: sed aduertat peritior in ntõ dũtaxat neutrum reperiri. Unde Affranius. Quicquid loquimur sal merũ est: quod aspexisse Terentium putant vbi dixit. Qui habet salem quod in te est. q. d. quod sal cũ alijs interpretentur. i. que res: vel videlicet habere salem in te est. Tum apponet cererem. id est panem. Tum flumina. i. aquam mundam: tum vina et nouissimo dapes.

Te vitare velim cupidus ne vt lurco sonoras
Contractes fauces: mandere rite decet
Et licet antiqui cubissent pectore prono.
Te colla hec etas tecta tenere iubet
Et finito mensis cubitis herere potentes
Tum tantum faciles pone repone manus

¶ Monet vt honestus sine sonoritate oris comedas: ⁊ rectus mense non incumbens sedeas. Lurco dicitur qui cum auiditate lurcat. id est cibum ingurgitat. Lurca autẽ est os culei vel vtris. Unde lurcones capacis gule homines.

Tuqꝫ puer iubeo sedeas vel raro: sed a stans
Pocula mitte celer: pone ve tolle dapes
Juraqꝫ conuiuas super importare minister
Effuge nam turpis sepe fit inde toga

¶ Ne autẽ semp sibi sedendũ putet monet vt raro sedeat: vel dic prius locutũ fuisse de diuite et herili filio: nũc de famulo: vnde dicit. Tuqꝫ puer. ⁊c. Docet preterea celeriter dapes et pocula ponere atqꝫ reponere: sed caute sic vt iura. i. liquores: vel aque in quibus cocte sunt non fundantur in discumbentes vel eorum vestes.

Quodqꝫ iubebit herus facilis semperqꝫ subito
Quemqꝫ tibi dederit tu tibi sume locum
Quodqꝫ vir egregius pauido tibi porriget illud
Sume libens grates aptaqꝫ verbaqꝫ refer

¶ Pulchre precipit vt scholastici morigeri sint: vtqꝫ non difficiles: sed dum iubentur assidere pareant sumẽtes locum a domino seu paterfamilias assignatum sumantqꝫ cum gratiarum actione bolum a maioribus porrectum.

Esto tribus digitis magnos nec sumito morsus
Nec duplices offas mandere vtrinqꝫ iuuet

¶ Docet quomodo et quantũ capiant cibũ: dicẽs Esto. i. comede tribꝰ digitis. s. pollice et duobus proximis nec subito magnos morsus: nec iuuet te mandere. masticare vtrinqꝫ. i. ab vtraqꝫ parte oris duplices offas. i. frusta et pulmenta.

Dapsilis et largus semper blandeqꝫ sodali
Impertire tuo pauperibusqꝫ dapes.

¶ Inuitat ditiores ad beneficentiam ⁊ largitatem dicens. Tu dapsilus ⁊ largus impertire. id est partim largire tuo sodali. id est qui tecum sedet: ⁊ letis rebus vacat et

pauperibus dapes.id est cibum.Impertire hic est imperatiui modi verbi deponentalis.Legitur etiam impertio actiuum.

Nec vos obsenos laudabimus aut comedones
Esse decet viuas viuere non vt edas
Namqz cibus nimius capiti stomachoqz nocebit
Corporis et vires ingeniumqz rapit.

¶ Mandat iterum vitare gulositatē propter damnum et turpitudinem que ex a sequuntur.Comedones qui nimis comedunt dicuntur:sicut et manducones:bibones qui nimis bibunt.7c.Esse decet.Ordo est.Decet esse.id est manducare.Est enim ab edo non a sum infinitiuus:sup.vt viuas:et non decet viuere vt edas.

Gausape non macules aut pectora:nec tibi mentum
Stillet:sitqz tibi ne manus vncta caue
Sepe ora et digitos mappa siccabis adapta
In quadra faciet non tua palma moram

¶ Iterū cohortatur ad munditiam seruandam inter comedendum dicēs.Non macules gausape.i.illud quod sup mensam sternitur:nec macules cibo et potu pectora tua:7 mentū nō stillet tibi ex cibo aut potu depēdente et caue ne man9 sit tibi vncta id est pinguis.Siccabis aūt 7 terges sepe ora.i.labia 7 digitos mappa.i.mantili adapta.i.ad hoc tibi dato. Et tua palma.i.manus:sed maxime palma non faciet morā in quadra.i.vasculo escario:siue quadra fuerit more italico siue aliud.

Quod tibi vicinum fuerit tu sume:sodali
Cede tuo referat dum tamen ille manum
Dumqz in frusta secat caueas sumpsisse recisa
Lurco legit dulces absqz rubore bolos.

¶ Pulchre docet q̄s cibus cuilibet sumēdus 7 qn̄:dicēs q̄ is q̄ ante quēlibet positus est:hoc est in proxima parte escarij:7 nō est sumēdus donec sodalis manū reduxerit:nec priusq̄ totum obsoniū rescisum fuerit.Ordo est.Tu sume qd̄ fuerit siue casu siue maiore sic volente tibi vicinū:tn̄ cede tuo sodali.i.noli simul cū eo cibū capere: dū.i.donec ille referat.i.reducat manū 7 caueas sumpsisse frusta.i.particulas recisa.i.iterum incisas.Nam primū in maiores:deinde in minores particulas scinduntur.Caueas inq̄ sumpsisse dum.i.q̄dudū minister vel sodalis tuus secat.i.diuidit in frusta. Lurco.id est ligurio vel liguritor et vorax homo legit.id est excerpit absqz rubore et verecundia dulces bolos:quos quidam morsellos dicunt.

Non manibus gremio immissis tibi vellicet vnguis
Quod sumes residens non agitato pedes.

¶ Monet ne sis inhonestus mittendo manum in gremium tuū apud vel ad pudēda et postea ad cibum vellicando eum eiusdem vnguibus quibus et illa.Item precipit ne pedes agites maxime in cruru tecum accumbentis:quod inhonestum esset.

Incidasqz prius q̄ dens contundat ofellam
Tingantur rursus ne tibi morsa caue
Nec lingas digitos:nec rodas turpiter ossa
Ast ea cultello radere rite potes

¶ Iterum docet quo pacto comedas dicens q̄ incidas prius ofellam.id est frustum carnis.Erant enim qui offam putāt esse panem temperatum:vt dicunt iure cum sit

caro ipsa forte inre consperse. habet autem ofella primam breuem: et scribitur vno f. & offa primam longam: scribiturque gemino. Incidas ergo prius ofellam .i. paruum frustum carnis quam dens tuus contundat: et caue ne morsa tibi .i. a te. hoc est ne ea que tu momordisti semel: seu panis sit seu obsoniũ tingantur .i. intingantur rursus .i. iterum in escarium vbi ius est. Item nec .i. et non: tu non lingas digitos nec rodas ossa turpiter: videlicet dẽtibus aut vnguibus. Tu aũt potes radere ea cultello id est carnes abstrahere temperanter. addit rite .i. decenter.

Siue super mensam cortex cumuletur et ipsa
Ossa vel in pateram pre pedibus ve iace.

¶ Docet quomodo superflua congeras. Nam si ita ceteros factitare videris congeres corticem pennus: pomorum et casei super mensam ossa autem vel in pateram .id est vas patens et amplum ad hoc appositum vel iace ea pre pedibus: sic tamẽ vt neminem contingas nec offendas.

Nec tanquam ficos tenta: nec delige frusta:
Et quocunque manus huc tibi lumen eat.

¶ Monet ne frustra obsoniorũ turpiter attractemus priusquam sumamus et adhuc inhonestius esset attractata deserere. Ordo est nec tenta id est frequenter tene nec delige id est ex multis tibi ad eligendum segrega frustra obsoniorum tanquam ficos id est sicut tentant qui ficos edunt: et lumen id est visus vel oculus et id est dirigatur tibi huc id est in hãc partẽ: quocunque id est quãcunque manus tua ierit. hoc autẽ dicit ne qd deijcias aut fũdas aut frãgas aut turpiter cõtractes nõ vidẽdo q̃ manũ ipellas.

Nec socium torue inspicias: quid ve ederit ille
Aduertas: gestus inspice sepe tuos.

¶ Monet iterum vt oculos custodiamus ne inepte et truculenter sodales inspiciamus aut obseruemus quid comedant. E contrario aũt gestus et mores nostros sepe conspiciamus: vt si quid offuerit corrigamus.

Pocula cum sumes tergebat tibi mappa labella:
Si tergas manibus non mihi charus eris
Una manus sumat pateram ni hanc iactet in hostẽ
Theseus: aut Beli sint monumenta patris
Ast hanc si binis manibus captabis: id apte
Efficies digitis pocula sume tribus.

¶ Docet quomodo pocula sumes: dicens quod prius terges os tuũ mappa nõ manibus et sumes vascula vna manu immo tribus dũtaxat digitis: sed pateras .i. vasa tã magna vt nõ possint commode sine periculo effundẽdi vna manu leuari: iiues decẽter vtraque manu. Ordo duorũ versuũ mediorũ est vna manus sumat pateram quã galli tarsiã vocãt: ni .i. nisi. Theseus vir ille fortissimus iactet hãc .i. huiusmodi põderis in hostem s. laphitas: aut nisi sint monumenta Beli patris elisse: de qua & eius patera sic Uirg. in primo enei. hic regina grauem gemmis auroque poposcit: impleuitque mero pateram quã belus et oẽs a bello soliti &c. plura in Syluis nostris de theseo et belo diximus.

Et teneas oculos: nec super pocula fare.
Plena aliquo vita sit tibi buccha cibo.
Deme merum ciatho: multum ne forte supersit
Quod nolit socius sumere rite tuus.
Qui sapit extinguet multo cum fonte falernum

Carmen Iuuenile de moribus mense.

Et parco lympham diluet ille mero.

¶ Iterum docens quomodo et quid bibes: tenebis inquit oculos ne vagentur dum bibis cauebis ne multum loquaris tenēs poculum in manu. curabis habere os euacuatum cibo priusqꝫ bibes inchiato socij non sines vinū euaporari: sed si non biberit aliud infunde: aut si eodem vase bibis non plus infūdes q̃ tu ebiberis. Si vinū acre et fumosum est diluetur aqua. Merum dicitur purum et immixtum et subauditur vinum. Falernum est vinū ardens et nobile qđ in falerno mōte campanie italie nascitur. In vltimo versiculo aut hypallage est vt sic diluet lympham parco mero: pro eo quod est diluet parcum merū lympha. Aut reuera vult tantum aque esse debere: vt non aquam in vinum: sed vinum modicū in multam aquam fundere videaris Diluo compositum est a di et luo: vel a dilauo quod in cōpositione fit luo: vt proluo diluo abluo: et sunt tertie coniugationis sicut aliquando lauo lauis lauit per tertiā coniugationem declinatur.

Non facies binos haustus: nec fessus anheles
  Sibila nec labiis stridula prome tuis.
Nec cito sorbebis velut oui lutea grati:
  Nec nimium tarda sume phalerna mora.
Unum siue duo ad summum tria pocula sumes
  Sic hunc numerum excedes iam mihi potus eris.
Fac videas quodcūqꝫ bibis: modicūqꝫ pitissa
  Crater siue calix det tibi vina breuis.

¶ Docet quomodo bibendū sit dicens primo ꝙ vno tractu bibes nec tam longo vt postea anheles ac sibiles. Secundo vt temperantur: nec tam cito ac si luteum. i. rubrum ou sumas nec nimis lenta mora. Tertio vt non epe et dicit ꝙ ad summū ter ꝙ frequentius biberis reputaberis potus. i. ebrius. Quarto vt caute bibas ne cogaris poculum assumptum deponere aut damnū incurras: ad qđ remedium est inspicere: quid bibas: et pitissare. i. tenuiter probare. Et ideo ne potus quem respuis multus sit monet breui vasculo vti.

Os quoqꝫ tergebis semper post pocula palmas
  Ablue cum mensam deseris atqꝫ labra.
Inflectensqꝫ genu: iungens quoqꝫ brachia: prosit
  Dictito: sed tolles ordine queqꝫ suo.

¶ Postqꝫ ostendit quomodo ad mensam accedendum: et quomodo in ea manducandum et bibendū sit ostendit quomodo ab ea discedendum sit dicēs ꝙ post potū tergebis os: et ablues palmas postqꝫ deserueris mensam similiter et labia. Discedens autem inflectes genu et iunges manus dicēs prosit: quod honeste dicitur. Nā proficiat ineptum: et proficite importunum et imperiosius videtur: hoc dicto tolles omnia quibus vsus es debito ordine et illis suo loco repositis ablutus abeas quo te vocant officia: hec ad Sulpitiana satis sit adnotasse plura in siluis nostris qui volet videbit: huncqꝫ apicem nostrum adiunctum sinet.

¶ Finis.

Apex Ascensianus de officio scholastici.

NEc satia est mundū comemq3 accedere mensā
Ni probus in cunctis conspiciare locis
Proinde puer qualem satages deducere vitam
Te perq̄ paucis admonuisse velim:
Mane experrectus quas condit optimus auctor.
Christus: eas referes supplice mente preces
Deinde salutatum properabis vtrumq3 parentem
Et cui q̄ tue cura salutis erit.
Tum quemcunq3 vides venerandum relligione:
Sanguine canicie: moribus: officio:
Huic si forte sedes properes: assurgere si stas
Aut transis retegens tempora flecte genu.
Tum preceptoris tibi patris amore colendi:
Auribus atq3 oculis menteq3 verba cape.
Que si forte minus intellecta reliquit:
A condiscipulis sunt repetenda tuis.
Intellecta autem: ne mox neglecta queraris:
Inscribes nitido sepe legenda libro.
Tandē vbi doctus eris. reliquū est bene viuere curet
Ignarisq3 tibi cognita precipias.

¶ Expliciunt opera Joannis Sulpitii Verulani Impressa Londini per Wynandum de worde in vico anglice nuncupato (the fletestrete) ad signū solis cōmorātē.


W C
• de •
wynkyn worde •